10.14750/ME.2015.012

Kökényesi Nikoletta Judit

NAPJAINK SAJTÓMŰFAJAINAK VIZSGÁLATA A RETORIKAI-STILISZTIKAI SZÖVEGELEMZÉS MÓDSZERÉVEL

Miskolci Egyetem BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola
Textológiai program

A Doktori Iskola vezetője:
Prof. Dr. Kecskeméti Gábor intézetigazgató egyetemi tanár

Témavezető:
Prof. Dr. Kemény Gábor egyetemi tanár

Miskolc
2014

10.14750/ME.2015.012

Témavezetői ajánlás Kökényesi Nikoletta Judit disszertációjához

Kökényesi Nikoletta Judit a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán végezte politológia, majd magyar nyelv és irodalom szakos tanulmányait. Az egyetemi diploma megszerzése után 2011 tavaszán fejezte be a hároméves doktori képzést a ME BTK Irodalomtudományi Doktori Iskolája Klasszikus Szövegtudományi Programja keretében. Doktori értekezésének műhelyvitája március 20-án zajlott le azzal az eredménnyel, hogy a disszertáció – az opponensek által javasolt módosítások, kiegészítések végrehajtása után – nyilvános védésre bocsátható.

Kökényesi Nikoletta eddigi munkájáról és annak eredményeiről a következő összefoglaló értékelést adhatom.

Az értekezés szerzőjével tanáraként, majd témavezetőjeként közel tíz év óta állandó munkakapcsolatban állok, kutatásait folyamatosan ellenőrzöm és segítem. Ez alatt az idő alatt az a benyomásom alakult ki, hogy Kökényesi Nikoletta a tudományos kutatás iránt elkötelezett, igen szorgalmas kutató, aki felkészültsége és munkafegyelme alapján egyaránt alkalmas a tudományos kutatói és egyetemi oktatói pályára.

Értekezésének tárgyát, az alkalmazott módszereket és az elért eredményeket az alábbiakban foglalhatom össze.

A disszertáció tárgya a magyar sajtónyelv stilisztikai, szövegtani és retorikai változásainak áttekintése 1990 és 2011 között. Fő célja az, hogy bemutassa az ezredforduló sajtónyelvének retorikai, stilisztikai és szövegtani sajátosságait a négy országos napilap politikai cikkeinek és különösen az azokban idézett és ismertetett évértékelő beszédeknek a tükrében. Minthogy a retorika és a stilisztika inter- és multidiszciplináris tudomány, a felvetődő kérdések is inter- és multidiszciplináris megközelítést igényelnek. A kutatási módszerek közül kiemelést érdemel a kvantitatív módszer alkalmazása. Az értekezés szerzője a vizsgálat korpuszát alkotó cikkeket elsősorban a mondattani sajátosságok szempontjából veti alá kvantitatív elemzésnek. Különös figyelmet szentel a szónoki beszédek retorikai eszközeinek, és ezek vizsgálata alapján arra a következtetésre jut, hogy napjaink közéleti nyelve a retorizáltságnak valamivel alacsonyabb fokát mutatja, mint az 1990-es évek és az ezredforduló politikai nyelvhasználata. Az okok vizsgálata túlmutat az irodalomtudomány, a retorika és a stilisztika illetőségi körén, de magának a problémának a felvetése is értékesnek mondható.

10.14750/ME.2015.012

Kökényesi Nikoletta kutatásait egyetemünk Irodalomtudományi Doktori Iskolájának Tanácsa 2011-ben és 2012-ben egy-egyéves predoktori ösztöndíjjal támogatta. A disszertáció szerzője ennek értelmében tud. segédmunkatársi feladatokat is végzett a Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet Magyar Nyelvtudományi Tanszékén (gyakorlatok tartása, államvizsgák jegyzői feladatainak ellátása, konferenciák szervezésének segítése).

Az értekezés szerzőjének publikációs tevékenysége is figyelmet érdemlő: több tanulmánya jelent meg tud. folyóiratokban és gyűjteményes munkákban (Magyar Nyelvőr, Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, Mózes Huba-emlékkönyv stb.). Egy kézirata az évértékelő politikai beszédek retorikai sajátosságairól megjelenésre vár.

Véleményemet abban foglalhatom össze, hogy Kökényesi Nikoletta mind értekezése, mind tud. kutatói tevékenysége alapján rászolgált a PhD fokozat elnyerésére, ezért a fokozat odaítélését a legmelegebben támogatom.

Miskolc–Budapest, 2014. május 26.

Kemény Gábor egy. tanár,
az MTA doktora, a Doktori Iskola Tanácsának tagja

10.14750/ME.2015.012

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés **6**

2. A közéleti sajtó jellege és funkciói a rendszerváltás után **13**

2.1. A vizsgált napilapok rendszerváltás utáni életének, változásainak bemutatása **19**

3. A napirendelmélet bizonyítása a magyar sajtó vizsgálata alapján **23**

3.1. Tipográfiai jellemzők **25**

3.2. A négy országos napilap országgyűlési választásokról szóló híranyagának tematikus vizsgálata **35**

3.3. Összegzés **49**

4. Felhasznált elméletek és módszerek **56**

5. 2001–2011 közötti politikai beszédek retorikai, stilisztikai elemzése **63**

5.1. A 2003-ban elhangzott évértékelő beszédek elemzése **65**
5.1.1. Kormányfői évértékelő beszédelemzés 65
5.1.2. Ellenzéki évértékelő beszédelemzés 69

5.2. A 2005-ben elhangzott évértékelő beszédek elemzése **75**
5.2.1 Kormányfői évértékelő beszédelemzés 75
5.2.2. Ellenzéki évértékelő beszédelemzés 79

5.3. A 2010-ben elhangzott évértékelő beszédek elemzése **84**
5.3.1. Baloldali pártelnöki évértékelő beszédelemzés 84
5.3.2. Jobboldali pártelnöki évértékelő beszédelemzés 88

5.4. Összegzés **93**

6. Retorikai, stilisztikai elemzés a négy országos napilapnak a beszédekről szóló tudósításairól **98**

6.1. A négy országos napilap tudósításainak textológiai vizsgálata **98**

6.2. A négy országos napilap tudósításainak retorikai-stilisztikai elemzése **107**

6.3. A négy országos napilap tudósításaiban szereplő sajtófotók retorikai elemzése **144**

6.4. Összegzés **155**

7. Befejezés **162**

Primer bibliográfia **172**

Szekunder bibliográfia **175**

Mellékletek **186**

1. Évértékelő politikai beszédek **186**
   1.1. A 2003-ban elhangzott évértékelő beszédek 186
      1.1.1. Kormányfői évértékelő beszéd 186
      1.1.2. Ellenzéki évértékelő beszéd 196
   1.2. A 2005-ben elhangzott évértékelő beszédek 212
      1.2.1. Kormányfői évértékelő beszéd 212
      1.2.2. Ellenzéki évértékelő beszéd 225
   1.3. A 2010-ben elhangzott évértékelő beszédek 253
      1.3.1. Baloldali pártelnöki évértékelő beszéd 253
      1.3.2. Jobboldali pártelnöki évértékelő beszéd 268

2. A négy országos napilapnak az évértékelő beszédekről szóló tudósításai **282**
   2.1. A 2003-ban elhangzott kormányfői évértékelő beszédről megjelent tudósítások .. 282
   2.2. A 2003-ban elhangzott ellenzéki évértékelő beszédről megjelent tudósítások 294
   2.3. A 2005-ben elhangzott kormányfői évértékelő beszédről megjelent tudósítások .. 302
   2.4. A 2005-ben elhangzott ellenzéki évértékelő beszédről megjelent tudósítások 314
   2.5. A 2010-ben elhangzott baloldali pártelnöki évértékelő beszédről megjelent tudósítások 324
   2.6. A 2010-ben elhangzott jobboldali pártelnöki évértékelő beszédről megjelent tudósítások 334
   2.7. A négy országos napilap tudósításaiban szereplő sajtófotók 345

3. A kvantitatív vizsgálat eredményei **351**
   3.1. Az évértékelő politikai beszédek kvantitatív eredményei 351
   3.2. A vizsgált tudósítások statisztikai mutatói (2003) 352
   3.3. A vizsgált tudósítások statisztikai mutatói (2005) 353
   3.4. A vizsgált tudósítások statisztikai mutatói (2010) 354

4. A négy országos napilap országgyűlési választásokról szóló híranyagának táblázatos összefoglalója **355**

A disszertáció témakörében megjelent publikációk **397**

Összefoglaló **398**

Summary **401**

10.14750/ME.2015.012

1. Bevezetés

Kutatásom tárgya a sajtóműfajok stilisztikai és retorikai változásainak vizsgálata 2000 és 2011 között. „A sajtó az élet eseményeiről tudósít, éppen ezért jelen van mindennapjainkban. Formálja a nyelvet, a közízlést, megjeleníti a magyar nyelvhasználat szinte minden rétegét, és éppen ezért hatással is van rá."[1]

A sajtó válogat a világ eseményei közül. A szelektálási folyamat révén a sajtóhírek „voltaképpen elszegényednek az egészhez képest"[2]. A különböző információk és az események közötti szelektálás felveti azt a kérdést, hogy a sajtó hogyan rekonstruálja a valóságot. A disszertáció célja tehát az, hogy rávilágítson arra, hogy a sajtó mely elemekkel retorizál, hangsúlyoz és alkotja meg a kiválasztott időintervallumban szereplő jelentős események „valóságát". Ezt a célt a 2000 és 2011 között az országgyűlési választások alkalmával megjelent sajtótermékek és az évértékelő politikai beszédekről tudósító újságcikkek vizsgálatával kívánom bemutatni.

Az országos napilapok[3] írásai számos műfajban tájékoztatnak a politikai és a társadalmi eseményekről. A kiválasztott korszak nagysága és a sajtóműfajok széles köre miatt elkerülhetetlenné vált, hogy szűkítsem a vizsgálat korpuszát. Ehhez szükséges volt olyan eseményeket kiválasztani, amelyek nagy hangsúllyal szerepeltek az újságok hasábjain. Az egyik ilyen politikai esemény az évenként megrendezett országértékelés. Az évértékelő beszéd a politikai elit kommunikációjának egy viszonylag új technikája. Ez az új nyilvános, közéleti szónoki műfaj hazánkban a XX. század végén jelent meg. A megjelölt intervallum éveiből azokat emeltem ki, amelyekben mind a két politikai oldal képviselői tartottak évértékelő beszédet. A beszédek sajtómegjelenéseinek vizsgálatában mind a négy országos napilap írásait elemzem és összehasonlítom.

A korpusz másik részét az országgyűlési választásokról számot adó írások képezik. Ez volt az egyetlen olyan téma, amely a kijelölt időintervallumban ciklusonként visszatérő eseményként szerepelt az újságok hasábjain. Az országgyűlési választások idején megjelent lapszámok egészét megvizsgálom.

---

[1] SZATHMÁRI István, *A stíluselemzés elmélete és gyakorlata*, Székesfehérvár, KJF., 2002 (Kodolányi Füzetek, 16), 346–351.

[2] ACZÉL Petra, *Médiaretorika*, [Bp.], Magyar Mercurius: Európai Gondolkodás Akadémiája Közhasznú Alapítvány, 2012, 96.

[3] Az „országos napilap" tehát elsősorban az, amelyik országos érdeklődésre tart számot, s nemcsak az egész országnak kíván szólni, hanem az egész országról. - BODOR Pál (DIURNUS), *Hierarchikus játék: „Országos lapjaink" (1997–98) a sajtó-piacgazdaság beálltakor = Magyarország médiakönyve 1998*, szerk. CSEH Gabriella, ENYEDI NAGY Mihály, SOLTÉNSZKY Tibor, Bp., Enamiké, 1998, 159–160.

Az évértékelő beszédek lehetőséget adnak a konkrét országértékelés mellett egyéb célok megvalósítására is. Az évértékelés a tartalmi összegzés és a programadás mellett kampányelemeket, valamint reflexiót is tartalmaz a két politikai oldal tevékenységére. A politikusoknak ilyenkor lehetőségük nyílik a saját elképzelések igazolására és a távolabbi célok összefoglalására is. Emiatt ezeknek a beszédeknek egyfajta kampánybeszéd jellegük is van. A beszédek ezen speciális karaktere még jobban felerősödik a választások évében. A vizsgálat anyagában szereplő két téma tehát az évértékelő beszédek kiemelt attitűdje miatt kapcsolódik össze. Az országgyűlési választások során alkalmazott kampányelemek az évértékelő beszédekben is fellelhetők, és a tudósítások is ennek megfelelően adják vissza a „kampányhangulatot". „Ezekben az esetekben az újságírók a tényírásokba beleszövik a véleményüket is, és több-kevesebb nyíltsággal kampányolnak a számukra fontos politikai értékek és pártok mellett. A tárgyilagosságra törekvő angolszász sajtómodell közeléből a magyar újságírás ingája ilyenkor elmozdul az elfogultságot megengedő hagyományos európai sajtómodell felé, hogy majd az esemény után ismét visszalendüljön az ellenkező irányba. Az újságírók szerepe megnő a választási kampány idején, hiszen a legfontosabb feladatuk éppen az, hogy képessé tegyék az állampolgárokat politikai jogaik gyakorlására, azaz segítsenek nekik eldönteni, kire adják szavazatukat. A polarizálódás másik jele az, hogy a pártos lapok és médiumok a hozzájuk közel álló véleményeket tényként közlik."[4] A kérdés tehát az, hogy a sajtó a témák közötti szelekcióval és a vizuális eszköztár mozgósításával hogyan és milyen mértékben ismerteti meg az olvasót a kiemelt témákkal.

A vizsgálat eredményes elvégzése szükségessé teszi az országgyűlési választás témakörének, valamint a politikusok szövegeinek pontos ismeretét. A választási tematika vizsgálatában a tartalomelemzés módszerét alkalmazom, ami lehetőséget ad arra, hogy az egyes újságok attitűdjeinek változásait be tudjam mutatni. A napilapok különböző időpontokból származó írásainak összehasonlítása révén az újságok témaválasztását és tipográfiai eltéréseit is rögzíthetjük. Nyomon követhető lesz tehát a négy országos napilapban használt vizuális eszköztár is, mely nagy hatást gyakorol az olvasókra. Fontos kérdés a retorikai és a stilisztikai vizsgálat mellett, hogy a napilapok milyen mértékben foglalkoznak a választási eseménnyel. A vizsgálat elvégzése után világosan láthatóvá válik, hogy melyek azok a hírek, amelyeket a napilapok kiemelnek a választás

[4] BAJOMI LÁZÁR Péter, *A magyar sajtó és a választási kampány = Magyarország médiakönyve 2002*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, POLYÁK Gábor, dr. SARKADY Ildikó, [Bp.], Enamiké, 2002, II., 491.

témaköréből. A hírszelekció és a tipográfiai eszközök vizsgálatával az újságok által képviselt manipulációs technika is kirajzolódhat.

A rendszerváltás utáni politikai és sajtószövegeket a retorikai, stilisztikai, nyelvészeti módszerek alkalmazásán kívül textológiai szempontból is elemzem. „Mind a stilisztika, mind a retorika integráló és integrált tudománnyá vált. A retorika és a stilisztika multidiszciplináris és interdiszciplináris tudomány. Így a két tudományág vizsgálandó kérdései is multidiszciplináris megközelítést igényelnek, hiszen minden változás, amely a társtudományok területén történik, hatással van a metszésponton álló tudományokra is.”[5]

A retorika tudománya több ezer éves hagyományból táplálkozik és napjainkban is szerves részét képezi a tudományos diskurzusnak. Számos retorikameghatározás létezik, de ha a retorika összefoglaló definícióját kívánjuk megadni, akkor azt mondhatjuk, hogy a retorika „szűkebb meghatározása szerint a jó beszéd tudománya, tágabb meghatározása szerint a prózai műfajok elmélete.”[6]

Az évértékelő beszédek és a sajtószövegek retorikai vizsgálatához elengedhetetlen, hogy megismerjük a retorikai struktúrát. Arisztotelész retorikameghatározása és retorikai rendszere a modern kori politikai szövegek vizsgálatában is kiválóan alkalmazható. Arisztotelész a retorikát önálló tudománynak (művészetnek) tekintette, melynek célját a meggyőzés kutatásában határozta meg.[7] Azt is hangsúlyozta, hogy „a retorika a dialektika párja”.[8] Kiemelte, hogy a retorika fókuszában a logikai bizonyítás áll, melynek része a szerkezet és a stílus: „a szerkezettel és a stílussal is érvelünk.”[9] Ez különösen igaz az országértékelő beszédekre és sajtómegjelenéseikre. A politikai beszédek vizsgálata kapcsán kijelenthető, hogy a szónoknak, a beszéd tárgyának, a közönségnek és a közönségre gyakorolt hatásnak egyaránt fontos szerepe van. Arisztotelész a beszéd fogalmi meghatározásában is kiemeli ezeket az elemeket. „A beszéd három dologból áll össze: a beszélőből, amiről beszél, és akihez beszél; a beszéd célja az utóbbira irányul, azaz a hallgatóra.”[10] A klasszikus retorikában egyforma jelentőséget tulajdonítottak a szónok erkölcsös személyiségének (éthosz), a közönséget ért hatásnak (pathosz) és az érvelésnek

---

[5] CZETTER Ibolya, *A retorikai alakzatok = A retorikai-stilisztikai alakzatok világa*, szerk. SZATHMÁRI István Bp., Tinta Kiadó, 2003, 60.
[6] ADADMIKNÉ JÁSZÓ Anna, *Klasszikus magyar retorika: Argumentáció és stílus*, Bp., Holnap Kiadó, 2013, 15.
[7] Vö. ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.,* 16; ADAMIK Tamás, A. JÁSZÓ Anna, ACZÉL Petra, *Retorika*, Bp., Osiris Kiadó, 2005, 31.
[8] ADAMIK, A. JÁSZÓ, ACZÉL, *i.m.*, 31.
[9] ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.,* 16.
[10] ARISZTOTELÉSZ, *Rétorika*, ford., bevezetést és a jegyzeteket írta ADAMIK Tamás, Bp., Telosz Kiadó, 1999, 1358b.

(logosz) is. Napjaink szónokainak szavahihetősége és hozzáértése elengedhetetlen ahhoz, hogy a hallgatóság elfogadja a beszédben foglaltakat. Az évértékelő beszédek esetében is nagy szerep jut a közönségnek.[11] Perelman a hallgatóság fogalmát tágan értelmezi. Véleménye szerint a közönség lehet tömeg, de akár egyetlen ember is. Ez magában rejti a dialógus jelenlétét.[12] A hatásos beszéd kidolgozásához a szónoknak ismernie kell a hallgatóságát. Tudnia kell, hogy a közönség milyen nézetekkel képes azonosulni, és miként vélekedik a beszéd kulcsfogalmairól.[13] „Minden érvelésnek, amely meggyőzni törekszik a hallgatóságát, ehhez a hallgatósághoz kell igazodnia."[14] Ez azért különösen fontos, mert az érvrendszert is ennek a szempontnak a figyelembevételével kell kialakítania a szónoknak. Arisztotelész pontosan meghatározza a beszéd érvrendszerét is. „A beszéd által nyújtott bizonyítéknak három fajtája létezik: az első a szónok jellemében van, a második a hallgatóságra tett hatásban, a harmadik pedig magában a beszédben, amely bizonyít, vagy úgy látszik, hogy bizonyít."[15] Arisztotelész az érvelés legfontosabb elemének az enthümémát és a példát tartja. „Az enthümémát rétorikai szillogizmusnak nevezem, a példát pedig rétorikai indukciónak. Mindenki bizonyítással érvel úgy, hogy vagy példát alkalmaz, vagy enthümémát; e kettőn kívül nincs más".[16] Ezek alkalmazása azért fontos, hiszen egy-egy történeti példa vagy parabola alkalmazása a hallgatóságból érzelmeket vált ki, és ezáltal képes lesz bevonódni a beszéd szituációjába.

A szónoknak a beszéde elkészítésekor öt szempontot kell figyelembe vennie. Ezek a következők: inventio (feltalálás), dispositio (elrendezés), elocutio (stílus), memoria (emlékezetbe vésés), pronuntiatio (előadásmód).[17] Ez a meghatározás a tulajdonképpeni beszédre vonatkoztatható.

A nyomtatás elterjedése óta azonban a retorika tágabb meghatározása is helytálló, miszerint a retorikán a prózai művek elméletét és az összes prózai alkotás fogalmazását értjük. Ez a megfogalmazás már 1828-ban Richard Whately munkájában is szerepelt, valamint Acsay Ferenc *A prózai műfajok elmélete* című művében is ebből indult ki. Douglas Ehninger napjaink retorikáját szociológiai természetűnek tartotta és a megértés

---

[11] „A hallgató szükségszerűen közönség…" – ARISZTOTELÉSZ, *i.m.*, 1358b.
[12] ADAMIK, A. JÁSZÓ, ACZÉL, *i.m.*, 147.
[13] Vö. ADAMIK, A. JÁSZÓ, ACZÉL, *i.m.*, 147; Vö. ADAMIK Tamás, *Chaim Perelman és a gyakorlati érvelés = A modern retorikai bizonyítás: „A retorika a társadalomban – a társadalom a retorikában" konferencia előadásai és a negyedik országos Kossuth-szónokverseny beszédei*, szerk. A. JÁSZÓ Anna, ACZÉL Petra, Bp., Trezor – ELTE Tanárképző Főiskolai Kar, Magyar Nyelvtudományi Tanszék, 2003, 32–34.
[14] ADAMIK, *i.m.*, 34.
[15] ARISZTOTELÉSZ, *i.m.*, 1356a.
[16] ARISZTOTELÉSZ, *i.m.*, 1356b.
[17] Vö. ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus… i.m.,* 22.

eszközeként értelmezte.[18] A modern kori politikai szövegekben rejlő összefüggések feltárása miatt a megértés különösen fontos. Ma tehát „a retorika feladata az, hogy a kommunikációs nehézségeket megszüntesse”. [19]

Az évértékelő politikai beszédek és sajtómegjelenésük retorikai, stilisztikai vizsgálatából leszűrhető lesz az, hogy mely eszközök azok, amelyek a modern kori politikai szövegekben is jelen vannak. A politikusok beszédeinek retorikai elemzésével, valamint az ezekről számot adó tudósítások összevetésével azt is vizsgálhatjuk, hogy a cikkek milyen mértékben követik a beszédek retorikai felépítését, és milyen retorikai eszközöket tartanak meg az elhangzott szövegből, vagy milyen új elem képviselteti magát a cikk szövegében. A négy országos napilapban azonos témát feldolgozó cikkek vizsgálatából következtethetünk a lapok által képviselt retorikai hagyományra és annak változásaira. A vizsgálat szempontjából fontos, hogy melyek azok az elemek a klasszikus retorikából, amelyeket megőriznek a XX. és XXI. századi szövegek. Számunkra az is lényeges információt hordoz, hogy mely elemek azok, amelyeket a modern kor nem használ fel a retorikai hagyományból. Az analízis elvégzése után képet kaphatunk arról, hogy a tudósításoknak milyen a szerkezetük, a cikkek követik-e a szónoki beszéd felépítését.

A beszédekről számot adó cikkek esetében is jól vizsgálhatóvá válik a stílus, a retorika és a témák szelekciója. Ez a tematika azért is érdekes, mert Harold Lasswell megállapítása szerint „az ünnepélyes alkalmak során a vélemények háttérbe szorulnak, és az egységet kifejező szimbólumok kerülnek előtérbe.”[20] Hazánkban azonban ez másképpen alakult. Az egységet kifejező szimbólumok jelen vannak ugyan, de mind a két oldal számára külön-külön. Napjainkban az ünnepek alkalmával egyre gyakoribb a személyes vélemények hangoztatása.

Mindkét korpusz esetében fontosnak tartom a sajtó vizuális információinak retorikai elemzését is. Mindegyik napilapnak megvannak a specifikus stilisztikai jellemzői, így egyetérthetünk Róka Jolán meglátásával, miszerint „az újság mint szövegalkotó sok tekintetben párhuzamot mutat a rétorral.”[21] Ha Róka Jolán nézetét elfogadjuk, akkor azt is könnyen beláthatjuk, hogy ha a rétor beszéde kiművelésével és gondos stilisztikai szerkesztésével éri el a hatást, akkor ugyanennek a napilapokra is igaznak kell lennie.

---

[18] Vö. ADAMIK, A. JÁSZÓ, ACZÉL, *i.m.*, 150; *Retorikai lexikon*, főszerk., ADAMIK Tamás, szerk. A. JÁSZÓ Anna, Pozsony, Kalligram, 2010, 1026.
[19] ADAMIK, A. JÁSZÓ, ACZÉL, *i.m.*, 150.
[20] Harold D. LASSWELL, *A politikai nyelv stílusa = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 65–66.
[21] RÓKA Jolán, *Az újságszövegek szerkesztési és stílustipológiája*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1986, 28.

Tehát a rétorhoz hasonlóan a napilapok is rendelkeznek kiforrott, hagyományokból táplálkozó, összetett stílussal, mely egyaránt magában foglalja a tudományos, a hivatalos és a szépirodalmi stílust. A cikkek vizuális vizsgálatában megfigyelhetjük azt is, hogy a tipográfia hogyan éri el az olvasó figyelmének felkeltését, ezáltal ösztönözve a továbbolvasásra. Ezek után következhet a címek és alcímek elemzése. A választás témakörének vizsgálatával rögzíthetők lesznek a napilapok vizuális elemeinek változásai, valamint az országértékelésről számot adó tudósítások tipográfiai és címadási tendenciái.

Az évértékelő politikai beszédekről beszámoló tudósítások vizuális retorikai elemzése során megvizsgálom még a sajtófotókat, valamint a képaláírások és a képek viszonyát. Ez lehetőséget teremt annak megvilágítására, hogy a sajtó nemcsak a hírek szelekciójával és a megfogalmazással, hanem a képek kiválasztásával is tudatosan irányítja az olvasók nézeteit. A tudósítások verbális és vizuális elemzése során tetten érhetővé válik, hogy az újságok mit emelnek ki, és mit hallgatnak el tudatosan az adott témából. Ennek következtében a sajtófotók funkciói is nyilvánvalóvá válhatnak.

A téma sokszínűsége és sokféle értelmezhetősége miatt szükség van egy olyan objektív módszerre is, amely az alaphipotéziseket nem csupán empirikusan bizonyítja. Ez az eljárás a kvantitatív stilisztika módszerén alapul. Ez azonban csak segédeszköz a feltevések alátámasztására.

A vizsgálat eredményeinek ismertetése előtt azonban elengedhetetlen, hogy bemutassam a hazánkban kialakult információs társadalmat, melyben a sajtó is működik. Arra is ki kell térnem, hogy a korpuszt képező szövegek milyen társadalmi változások után születtek. Összefoglalom a magyarországi politikai és állami berendezkedés legfontosabb jellemzőit. Az évértékelő beszédek és sajtómegjelenésük a rendszerváltást követő években keletkeztek. Ez az időszak a magyar többpártrendszer kialakulásának, illetőleg helyreállításának kezdeteihez nyúlik vissza. A téma megkívánja azt is, hogy röviden ismertessem a magyar sajtó modern kori történetének főbb eseményeit.

„A kimondottan online hírportálok mellett ma már szinte minden hagyományos napi- és hetilapunknak létezik online verziója is. Az esetek többségében sajátos hibrid jön így létre, hiszen általában nem más ez a változat, mint a nyomtatott lapszám változtatás nélküli feltöltése (részben vagy egészében) a netre.”[22] A textológiai szempontú vizsgálatot az online sajtó megjelenése teszi kötelezővé. Azt vizsgálom, hogy a négy országos napilap nyomtatott cikkei és azok online változatai szövegtestükben milyen egyezést vagy eltérést

[22] SZIRMAI Éva, *A sajtóműfajok elmélete: a Közművelődés Tanszék szakirányú képzésében részt vevő III. és IV. éves hallgatók számára*, Szeged, JGYF Kiadó, 2005, 45.

mutatnak. Az analízis elvégzése választ adhat arra, hogy az információs társadalom embere az online tájékozódás során milyen szerkesztettségű szövegeket olvas, és ez milyen mértékben irányítja a véleményét.

A vizsgálati módszer és a korpusz lehetőséget ad arra, hogy meghatározzuk, milyen retorikai, stilisztikai és vizuális eszközök alkalmazásával teremti meg a sajtó azt a valóságot, amelyet olvasóközönségének bemutat. Ezáltal a rendszerváltás utáni sajtó sajátosságai is nyomon követhetők. A retorikai vizsgálat elvégzése után képet kaphatunk a korszak kiemelkedő politikusainak beszédeiről. Így megállapíthatóvá válik az egy-egy szónokra jellemző stílus és a beszédekben használt retorikai elemek jelenléte is. A vizsgálati eredmények rávilágítanak a korszak által képviselt stílusra és a retorikai hagyományok továbbélésére. A sajtó cikkeinek és rovatainak vizsgálata után meghatározható lesz a napilapokra jellemző stílus és retorikai arculat.

10.14750/ME.2015.012

2. A közéleti sajtó jellege és funkciói a rendszerváltás után

A vizsgált korpusz megértéséhez nemcsak retorikai-stilisztikai, hanem társadalmi és médiaelméleti keretekre is szükségünk van. Az évértékelő beszédeket és sajtómegjelenésüket „nem lehet kiragadva vizsgálni, csak az adott kor történelmi, társadalmi változásainak tükrében. A társadalom és a társadalmi viselkedés irányítja a nyelvhasználatot, de a nyelvhasználat is hatást gyakorol rá. A társadalmi változások lenyomatát megtalálhatjuk a beszédekben, a sajtóban, és ezáltal a nyelvhasználatban is."[23] A társadalomban végbemenő gyors változásokat a nyelv – sajátosságainál fogva – csak lassabban tudja követni. „Minden nyelvnek megvannak a maga, csak rá jellemző sajátosságai, amelyek fejlődése során kialakultak benne, s oly erősen sajátjává, lényegévé váltak, hogy továbbfejlődésének módját is megszabják, irányítják, befolyásolják. Ezek statikusan nézve sajátságok; mozgásukban, a fejlődést irányító működésükben nézve pedig: az adott nyelv fejlődésének belső törvényei."[24]

A médiakutatók széles körű vizsgálatai azt bizonyítják, hogy a média, akár pozitív, akár negatív a hatása, mindenképpen változást hoz létre a társadalomban is, a kultúrában is.[25] Peter Golding és Graham Murdock a társadalom és a média közötti kapcsolatról két álláspontot különböztetett meg. „A médiaközpontú álláspont szerint maga a médium az, ami a társadalmi változásokat generálja."[26] A szociocentrikus álláspont szerint a társadalmi változások alakítják a médiát.[27] Ezt az álláspontot fogadom el magam is, ezért tartom fontosnak, hogy a társadalmi változások bemutatása mellett rávilágítsak arra, hogy ezek a változások miként hatottak az általam vizsgált médiára. Ez lehetőséget ad arra, hogy hazánk XX. századi történelmi, politikai eseményeivel egyidejűleg bemutassam a sajtót ért változásokat is. Ez „a médiatörténet mélyebb összefüggéseket tár fel, mint a tradicionális sajtótörténet".[28]

A társadalomban a média különleges szerepkörrel rendelkező szervezetet testesít meg, melynek önálló szabályai, megjelenési formái vannak. A XX. században a média szerepe megnőtt, és változtak társadalmi, politikai és kulturális vonatkozásai is.

---

[23] Vö. BENCÉDY József, *A nyelvi, nyelvhasználati változások belső hatóerőiről*, Nyr., 2001, 137–145.
[24] DEME László, *A nyelv fejlődése belső törvényeinek kérdéséhez*, NyK, 1952, 31.
[25] Vö. BELINSZKI Eszter, *A kritikai kultúrakutatás a médiaelemzés gyakorlatában*, Médiakutató, 2000. ősz, 63–67; CSÁSZI Lajos, *Médiakutatás a kulturális fordulat után*, Médiakutató, 2008. ősz, 98.
[26] GOLDING, P. and MURDOCK, G, *Theories of communication and theories of society*, Communication Research, 5, 1978, 339–356.
[27] GOLDING, P. and MURDOCK, G, *i.m.*, 339–356.
[28] SZAJBÉLY Mihály, *A médiatörténet és a sajtótörténet viszonyáról*, Médiakutató, 2005. tavasz, 73.

„A II. világháború után Közép-Kelet-Európában a szocialista típusú állami berendezkedés vált általánossá, melyet erős szovjet befolyás jellemzett."[29] „A kommunista rendszer Magyarországon totalitárius diktatúraként jött létre: nem pusztán a politikai hatalmat monopolizálta, hanem szétzúzta a társadalmi autonómia szinte valamennyi intézményét. Minden, még fennmaradó szervezet és a közélet egésze a kommunista párt és az állam szigorú politikai-ideológiai ellenőrzése alá került. A közösségek szétestek, a társadalom individualizálódott és atomizálódott. Az 1970-1980-as évek fordulójára Európa egyik legindividualizáltabb társadalma jött létre Magyarországon."[30] Ezek a változások a médiastruktúrán is nyomot hagytak. A médiára is jellemző volt, hogy nem a szabadpiacra épült, hanem a párt és a kormány ellenőrzése alatt állt. A megjelent sajtóorgánumok a párt elveit, ideológiáját és célkitűzéseit voltak hivatva alátámasztani. „A késő Kádár-korszak médiapolitikusai többé-kevésbé még a Szovjetunióban kialakult propagandamodellt követték."[31]

Hazánkban a rendszerváltó törekvést és a szocializmus után kialakuló állami és társadalmi berendezkedést nagymértékben befolyásolták a világban lezajló nagy ívű gazdasági és társadalmi folyamatok. A gazdasági paradigmaváltás és a globalizáció nagy hatással volt a '90-es évek állami struktúrájának kialakulására, ami a fejlett országok kapitalizmusához hasonlítható.[32]

A globalizáció hatására a hírek is nagy tömegben és könnyen váltak elérhetővé. Megváltozott a tér-idő viszonylat és a földrajzi kötöttség. A globalizáció felveti azt a kérdést, hogy az eddigi zárt nemzeti tradíciók és a kultúra milyen módon tudnak fennmaradni.[33] A globalizáció hatására világméretűvé szélesedett a gazdaság, a politika és a társadalom területe. Ezek változásával egy időben a kommunikációs rendszerek is robbanásszerű fejlődésen mentek keresztül. A globalizáció hatással van a tradicionális társadalmakra és a tradicionális emberi kapcsolatokra egyaránt, tehát megváltoznak az emberek életének személyes viszonyai. Ugyanakkor a globalizált média hatása miatt mégsem tűnik el a helyi kultúra, bár korábbi egyértelmű szerepe megkérdőjeleződik. Ez a jelenség Giddens értelmezésében egyenlő a tradícióvesztéssel.[34] „A hagyományos közéleti

[29] BAJOMI LÁZÁR Péter, *Magyar médiatörténet a késő Kádár kortól az ezredfordulóig*, Bp., Akadémiai Kiadó, 2005, 19.
[30] KÖRÖSÉNYI András, TÓTH Csaba, TÖRÖK Gábor, *A magyar politikai rendszer*, Bp., Osiris, 2007, 23.
[31] BAJOMI LÁZÁR Péter, *Magyar médiatörténet …*, 19.
[32] Vö. BIHARI Mihály, *Magyar politika 1944–2004: Politikai és hatalmi viszonyok*, Bp., Osiris, 2005, 420–421.
[33] Vö. DESSEWFFY Tibor, *Bevezetés a jelenbe*, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004, 71–89.
[34] Vö. GIDDENS, Anthony, *Elszabadult világ*: Hogyan alakítja át az életünket a globalizáció?, ford. GÁRDOS János, Bp., Perfekt, 2000, 23–35.

formák és az intézményi politika kiüresedése világszerte ellehetetlenítette az állampolgárok civil jogainak és kötelességeinek gyakorlását; az állampolgárok közömbösek lettek a közélettel szemben, és a magánélet felé fordultak."[35] „Magyarországon a hatvanas évektől írható le tömeges jelenségként az az individualizációs folyamat, amely a sok évszázada hagyományos életformák fellazulásához és radikális értékrendszerváltáshoz vezetett."[36]

Az urbanizáció is hatással volt a tradicionális emberi kapcsolatokra: megszűntek a régi jól működő közösségek, beszűkültek az emberi kapcsolatok. A modern városi élet elszigetelődést és gyökértelenséget alakított ki a társadalomban. Az urbanizáció és a tömegmédia együttes hatása a már meglévő negatív társadalmi változásokat még inkább felerősíti.

A globalizált társadalomban jól megfigyelhető egy olyan réteg kialakulása, amely ebben az információáradatban nem tud eligazodni, és ezáltal tovább fokozódik az elszigetelődése és térvesztése. Ehhez a jelenséghez nemcsak a technikai eszközök változása járult hozzá, hanem sok más szociális tényező együttes hatása is.[37] Létrejön egy olyan új, a tudáshoz, információhoz könnyen hozzáférő és abban jól eligazodó elitréteg, mely professzionálisan tudja kezelni az új technikai eszköztárat, és az információk labirintusában is könnyen eligazodik. Ehhez a réteghez tartoznak a szakpolitikai újságírók is.

Magyarországon az 1989/90-ben bekövetkezett rendszerváltás után megteremtődtek azok az alapfeltételek, amelyek lehetővé tették a nyugati demokráciában már ismert piaci alapokon nyugvó szabad sajtó kialakulását. A rendszerváltás okozta változás még napjainkban is tart. A pártállami sajtó és elitjének jelenléte bizonyos mértékig továbbélt, fennmaradt. Közép-Kelet-Európa országai közül ez a tendencia csak hazánkra jellemző. A jobboldal sajtója csak a 90-es évek második felétől kap nagyobb lehetőséget az egyéni megnyilvánulásra. A magyar sajtó politikai támogatottsága teljesen nem szűnt meg. A nagy múltú demokráciákban hosszú fejlődési folyamat tette lehetővé azt, hogy a sajtóviszonyokat a szabad piac határozza meg. A demokratikus társadalmakban a törvény adta kereteken belül a sajtó szabadon tevékenykedhetett. Erre a hosszan tartó fejlődésre hazánkban nem volt lehetőség. A szocialista típusú sajtót rövid időn belül kellett megváltoztatni, létrehozva mindazt, ami nyugaton már évtizedek óta olajozottan működött.

---

[35] Vö. CSÁSZI, *Médiakutatás …i.m.*, 100.

[36] KAPITÁNY Ágnes, KAPITÁNY Gábor, *A tömegkommunikáció szimbolikus üzenetei: Kommunikáció, demokrácia, média*, Bp., Sajtóház Kiadó, 2000, 143.

[37] Vö. Zygmunt BAUMAN, *Globalizáció: A társadalmi következmények*, ford. FÁBIÁN György, Bp., Szukits, 2002, 208; Marshall MCLUHAN, *A Gutenberg-galaxis: a tipográfiai ember létrejötte*, ford. KRISTÓ NAGY István, utószó BENCZIK Vilmos, Bp., Trezor, 2001, 331.

Emiatt igyekeztek hazánkban is adaptálni az ott bevált módszereket, illetve átvenni a sajtót meghatározó normákat és alapelveket.[38] A sajtó és a média megjeleníthette a társadalom sokszínűségét. Napvilágot láthattak a hivatalos nyilvánosságban a társadalmi és politikai problémák. A sajtó és a média 1988/89-re fokozatosan a szabad véleménynyilvánítás és a független tájékoztatás eszközévé vált. A szerkesztőségek negyedik hatalmi ágként működhettek.[39]

A rendszerváltás és az azt megelőző évek eseményei hatással voltak a politikai pártok kialakulására és átalakulására. „A rendszerváltást követő első választás után újjáalakult és megerősödött a versengő többpártrendszer, mely többé-kevésbé a bal-jobb dichotómia általános európai hagyományába illeszkedik."[40] „Sartori pártrendszer-tipológiájának ideáltípusaihoz hasonlítva a magyar pártrendszer a polarizált sokpártrendszer típusához áll közelebb."[41]

Hazánk jelenlegi politikai berendezkedése leginkább az elitdemokrácia sajátosságait hordozza magán. A politikai elit limitálja a tömegek aktív részvételét a politikai életben. A hivatásos politikusok, a politikai szakértők és döntéshozók uralják a politikai életet, a politizálás csak a politikai szervezeteken belül zajlik.[42] Hazánkra jellemző, hogy a kialakult politikai rendszerben a választók szerepvállalása leginkább az országgyűlési választásokra korlátozódik.[43]

A magyar politikai közélet kommunikációjára „a konfliktusélezés, a sérelmi politizálás, az ultimátumot megfogalmazó és diktáló tárgyalási mód"[44] jellemző. Éppen ezért „a politikai kultúra erős érzelmi telítődése a hiperaktív politikusok kiválasztódásának kedvez. A politikai »vezér« iránti társadalmi igény kedvez a monokratikus (egyszemélyes) pártszervezet, a »vezérelvű« kormányfői hatalom létrejöttének és megerősödésének."[45]

A média működésére hatással vannak a politikai élet szereplői. A politikai pártok és a politikusok szerepköre fokozatosan megváltozott a rendszerváltást követően. „A modern pártok esetében a párttagság már nem közvetít a párt és a társadalom rétegei között. Ezt a szerepet a tömegtájékoztatás és információ eszközei, szervezetei vették át, ezért is válhattak a tömegmédiumok a hatalmi harcok és a politikai zsákmányszerzés legfontosabb

[38] TÖLGYESSY Péter, Kossuth rádió, 180 perc, 2009. 10. 12.
[39] Vö. BAJOMI, *Magyar médiatörténet … i.m.*, 23–26.
[40] KÖRÖSÉNYI, TÓTH, TÖRÖK, *i.m.*, 97–98.
[41] Uo., 111.
[42] BIHARI, *i.m.*, 433.
[43] Vö. BIHARI, *i.m.*, 433–434.
[44] BIHARI, *i.m.*, 436.
[45] Uo., 436.

terepeivé, eszközeivé és céljaivá, sőt a politikai folyamatok szereplőivé."[46] „A pártok elszakadtak korábbi szerepkörüktől, és médiapártokká váltak. A média drasztikus belépése a politikába egyúttal új kommunikációs technikák megjelenésével is járt, s ez ugyancsak jelentősen átalakította a társadalom mindennapi életét, és fogékonnyá tette azt a médiapártok üzeneteire."[47] A politikai életben szereplő témákat a választók sok esetben közvetítő nélkül meg sem ismernék, vagy a média megfogalmazása nélkül meg sem értenék. Éppen ezért az információ és az üzenet birtoklása vált a legnagyobb hatalommá. Emiatt vált lehetségessé az, hogy a média önálló „hatalmi ágként" működik a társadalomban.[48] „A médiaközpontú demokrácia olyan politikai rendszer, amelyben a politikai tevékenység túlnyomó részét a média figyelembe vételével végzik, szem előtt tartva, hogy az állampolgárokhoz a politikai információk túlnyomó részt a média közvetítésével jutnak el. Ezt a fogalmat Donald Swanson alkotta, és számos egyéb fogalommal helyettesíthető, amely a média irányításának a modern politikai kommunikációban betöltött központi szerepét fejezi ki."[49]

A magyar sajtó átalakulása nemcsak a társadalom és a politikai élet résztvevőit osztotta meg, hanem az újságírókat is, politikai és szakmai értelemben egyaránt.[50] „Szakmai szerepértelmezéseiket két tengely mentén írhatjuk le. Az újságíró-társadalmat megosztotta a magyar sajtó hagyományai közé illeszkedő véleményújságírás és a nyugati tulajdonosok megjelenésével tért hódító tényújságírás, valamint az államszocialista rendszer örökségeként fennmaradt lojális újságírás és a demokratizálódással megjelenő kritikus újságírás. A markáns szerepfelfogásokat e tengelyek képzeletbeli végpontjaiként képzelhetjük el, maguk az újságírók pedig szakmai szerepértelmezésüket tekintve e tengelyek különböző pontjain helyezkedtek el."[51] A véleményújságírás legfontosabb jellemzője az, hogy nem különíthetők el a tényközlő és a véleményformáló írások. Maga az újságíró is beleszövi az álláspontját az írásaiba. A szelekciós mechanizmus, a szerkesztés, valamint a tipográfiai eszközök is azt szolgálják, hogy bizonyos információkra ráirányítsák az olvasók figyelmét.[52] „Tényújságírásról ezzel szemben akkor beszélhetünk, amikor az újságíró igyekszik az eseményeket valósághűen bemutatni. Több forrásból

[46] BIHARI, *i.m.*, 446.
[47] ÁGH Attila, *Médiavilág Magyarországon = Magyarország médiakönyve 2002*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, POLYÁK Gábor, dr. SARKADY Ildikó, [Bp.], Enamiké, 2002, I., 17.
[48] ÁGH, *i.m.*, 17–18.
[49] Darren G. LILLEKER, *Sage Key Concepts: Key concepts in political communication*, London, SAGE Publications Ltd., 2006, 110–111. (ford. KÖKÉNYESI Nikoletta Judit).
[50] BAJOMI LÁZÁR Péter, *A magyarországi médiaháború,* Bp., Új Mandátum, 2001, 94.
[51] Uo., 95.
[52] Vö. BAJOMI, *A magyarországi … i.m.*, 95.

tájékozódik, távolságtartó, szóhasználatában neutrális, vagyis arra törekszik, hogy saját vagy feletteseinek meggyőződése ne legyen tetten érhető. Gondosan megkülönbözteti egymástól a tényközlő és a véleményközlő cikkeket és műsorszámokat. A magyar sajtóban hagyományosan nagy szerepet játszott a véleményújságírás. E hagyomány eredete történelmileg a politikus újságíró és az irodalmár újságíró figurájához kötődik."[53] Hazánk történelmi hagyományaiból is fakad, hogy az irodalmár, a zsurnaliszta és a politikai szerepkör összefonódott, ezekben egyaránt megtalálható volt mind a véleményközlő, mind a tényközlő zsurnalizmus. Ez a hagyomány napjainkban is jelen van abban az értelemben, hogy a sajtóírásokban nem különíthetők el élesen a tényközlő és a véleményközlő műfajok.[54]

A lojális újságírás eszménye szerint a sajtó és a média feladata az, hogy a kormánytöbbséget képviselje. A kritikus újságírás ezzel szemben az emberek képviseletét tartja fontosnak, akár a kormánnyal szemben is.[55] Hazánkban a rendszerváltás után egymás mellett él mind a négy újságírási modell hagyománya.

A sajtóval szemben támasztott követelmények, elvárások kezdettől fogva napjainkig azonosak maradtak. A sajtó legyen szabad, tárgyilagos, pártatlan, és tájékoztatása valósághű legyen.[56] „A médiumoknak a társadalom vagy közösség különböző érdekei és nézőpontjai fórumaként kell szolgálniuk".[57] A sajtó nagyhatalom, mely feladatát az írott nyelv felhasználásával valósítja meg. A politikai és egyéb hatáskeltés mellett a sajtó egyfajta nyelvi eszményt is megvalósít és közvetít.[58] Modern értelemben sajtóról akkor beszélhetünk, ha három fontos feltételt teljesít. Az egyik a publicitás, mely azt feltételezi, hogy széles nyilvánossághoz jut el a sajtótermék. A másik a periodicitás, a harmadik pedig az aktualitás, mely a hírértékre vonatkozik. [59]

A mai magyar sajtó igyekszik megfelelni a fent említett hármas követelménynek. A magyar média sajátos fejlődési útjának ismeretében belátható, hogy a XX. század közepétől napjainkig tartó rövid, de annál nagyobb változást hozó időszakban a sajtó nem tudta teljesen kiformálni a történelmi kötöttségektől elhatárolódó új formáját. A hazai sajtó igyekszik megfelelni mind a világ-, mind pedig a hazai trendeknek. Az azonban belátható,

---

[53] BAJOMI, *A magyarországi … i.m.*, 95.
[54]Vö. BAJOMI, *A magyarországi … i.m.*, 95–98.
[55] BAJOMI, *A magyarországi … i.m.*, 99–100.
[56] Vö. Denis MCQUAIL, *A tömegkommunikáció elmélete*, ford. SZALAY Éva, Bp., Osiris, 2003 (Osiris Tankönyvek). 27–29, 154–157; FÜLÖP Géza, *Sajtótörténet, sajtóismeret*, Bp., Tankönyvkiadó, 1995, 13–22.
[57] MCQUAIL, *i.m.*, 154.
[58] SIMON Szabolcs, *Nyelvi változók a szlovákiai magyar sajtóban*, Nyelvi változó – nyelvi változás., A 9. Élőnyelvi Konferencia előadásai, szerk., SÁNDOR Klára, Szeged, JGYF Kiadó, 1998, 123.
[59] SIMON, *i.m.*, 123.

hogy a hazai sajtó „valódi tömegkulturális médiummá alakult át. Nyilvánvaló, hogy e folyamatnak egyszerre volt oka és következménye az alfabetizáció, valamint a tömegpolitika korának eljövetele."[60] A média alakítja és formálja a világról alkotott nézeteinket, és alkalmas arra is, hogy erősítse vagy gyengítse identitásunkat, hiszen a média a kultúra része. A média feladatai közé tartozik az is, hogy tudást és értéket közvetítsen. A média megjeleníti, tükrözi a valóságot, egyúttal azonban konstruálja is azt. Ezen feladatai mellett kontrollt teremt a társadalom bizonyos eseményeihez, és esélyt ad a befogadók befolyásolására.[61] „Merőben más politikai súlyra és jelentőségre tesz szert az immár sokak által forgatott (fogyasztott) sajtó akkor, ha a választói magatartás formálásában is múlhatatlanul nagy lesz a szerepe, hiszen olyan olvasókhoz is eljut, akik híján vannak valamely határozott politikai véleménynek. Ez az, amit a kultúrkritikai hangoltságú gondolkodás a negatív csengésű manipuláció[62] kifejezésével szokott illetni."[63] „A média szakembereinek éppen ezért szakmai kötelességük, hogy először is ők maguk szerezzenek teljes biztonságot a tömegkommunikációba bekerülő üzenetek »mögöttes« jelentéseinek dekódolásában; hogy közönségüket folyamatosan tájékoztassák az ilyen »mögöttes« jelentésekről, és segítsék e közönség tagjait kommunikációs képességeik és ismereteik fejlődésében."[64]

2.1. A vizsgált napilapok rendszerváltás utáni életének, változásainak bemutatása

Az országos napilapok történetének áttekintése fontos az analízis számára, hiszen a sajtóműfajok vizsgálatakor az is lényeges információval szolgálhat, hogy a napilapok milyen történeti korszakban alakultak ki, és milyen változásokon mentek keresztül. „A sajtó története része a nemzet politikai és eseménytörténetének, része egy-egy nemzet irodalomtörténetének, tágabban: művelődéstörténetének, de egyúttal több is annál: külön minőség. […] a sajtó […] sajátos intézményrendszer, sajátos működésű közvélemény-

[60] GYÁNI Gábor, *Sajtótörténet a társadalomtörténész szempontjából*, Médiakutató, 2006/1, 123.
[61] Vö. KAPITÁNY Á, KAPITÁNY G, *i.m.*, 16.
[62] Manipulációról olyan kommunikációs helyzetekben beszélhetünk, amikor a kommunikáció egyik résztvevőjének, a közlőnek az a célja, hogy a befogadót rávegye valamire, de ezt nem nyílt közléssel teszi, hanem olyan implicit információkat rejt el közleményében, amelyek a befogadó ítéletét az ő céljai irányába befolyásolják. - KAPITÁNY Á, KAPITÁNY G, *i.m.*, 169.
[63] GYÁNI Gábor, *i.m.*, 60.
[64] KAPITÁNY Á, KAPITÁNY G, *i.m.*, 22.

alakító és tükröző szerkezet."[65] A sajtót mint sajátos társadalmi intézményt vizsgálva számos kérdésre kaphatunk választ.

A négy országos napilap közül a Népszava az, mely legrégebbi hagyományokkal rendelkezik. A Népszava a Munkás-Heti-Krónika utódaként 1880. február 1-jén indult, folytatva ennek évfolyamszámozását. A Népszava a magyar munkásmozgalom legnagyobb tradíciójú sajtóorgánuma. 1905. április 1-jétől napilappá alakult, és a munkásérdekekért, a szociális és választójogokért harcolt. 1907-1908-ban színvonalas irodalmi-kulturális melléklete is volt, mely vasárnaponként jelent meg. A Népszava Olvasótára című mellékletben többek között Ady Endre, Csáth Géza, Juhász Gyula, Kosztolányi Dezső írásai is megjelentek. A Magyar Tanácsköztársaság bukása (1919) után kényszerűen pragmatikussá vált hangvétele az 1930-as években ismét radikalizálódott. A II. világháború idején a függetlenségi mozgalom támogatója. Az ország német megszállásakor a Népszavát betiltották, és csak 1945-ben jelenhetett meg újra. 1948-tól a Szakszervezetek Országos Tanácsának központi újságjaként jelent meg. A Kádár-korszakban a Népszava mozgósító érdekvédelmi funkciókat is ellátott.[66] A lap 1873-as alapításától többször esett át névváltoztatáson, és változott megjelenési gyakorisága is. Az újság a többszörös névváltoztatás után 1958. február 1-jén vette fel újra a Népszava nevet. 1990-től a Népszava független sajtóorgánummá alakult.[67] 2005-től „szociáldemokrata napilap" alcímmel jelenik meg.

A Népszabadság Magyarország legnagyobb példányszámú politikai napilapja, mely a *Szabad Nép* című pártnapilap utódaként kezdte meg működését 1956-ban, átvéve annak évfolyamszámozását, de címét *Népszabadság*ra változtatva. A lap ekkortól a Magyar Szocialista Munkáspárt napilapjaként jelent meg. Az MSZMP központi lapjaként 1989 októberéig funkcionált. Az ezt követő öt hónapban az MSZP vette át a napilapot, majd 1990 márciusában átadta a tulajdonjogot a Szabad Sajtó Alapítványnak. A Népszabadság hosszú ideig „szocialista napilap" alcímmel jelent meg, ezt azonban 1994. május 31-én megváltoztattak. A Népszabadság azóta „országos napilap" alcímmel lát napvilágot. Tematikus mellékleteivel igyekszik az olvasók széles körét megszólítani. [68]

---

[65] FENYŐ István, KÓKAY György, KOSÁRY Domokos, T. ERDÉLYI Ilona, UGRIN Aranka, *A magyar sajtó története (1705–1848)*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1979, 11.
[66] *Britannica Hungarica*, főszerk. HALÁSZ György, Bp., Magyar Világ, 1999, XIII., 518.
[67] Vö. *Révai új lexikona*, főszerk. KOLLEGA TARSOLY István, Szekszárd, Babits, 2005, XV., 139; *Magyar nagylexikon*, főszerk. BERÉNYI Gábor, Bp., Akadémiai, 2001, XIII., 723.
[68] *Britannica Hungarica*, főszerk. HALÁSZ György, Bp., Magyar Világ, 1999, XIII., 516–517; *Magyar nagylexikon*, főszerk. BERÉNYI Gábor, Bp., Akadémiai, 2001, XIII., 723; Vö. *Révai új lexikona*, főszerk. KOLLEGA TARSOLY István, Szekszárd, Babits, 2005, XV., 139.

A Magyar Nemzet első lapszáma 1938. augusztus 25-én jelent meg Pethő Sándor szerkesztésében. A lap kezdettől fogva a nemzeti függetlenséget védelmezte. A cenzúra szigorításának hatására alakult ki a Magyar Nemzet jellegzetes stílusa, amely hatásosan rejtette el a sorok között az üzenetet.[69] „A kezdetben jobboldali, konzervatív, nemzeti-keresztény szellemű lap egyre inkább balra tolódott. A Magyar Nemzet jellegét kezdetben a publicisztika határozta meg."[70] A napilap által képviselt eszmeiség miatt 1944-ben betiltották. 1945-től a koalíciós kormány, az FKgP lapja volt, majd államosították. Az 1950-es években a napilap az Országos Béketanács lapjaként értelmiségi olvasótáborral rendelkezett. Ebben az időszakban nagy hangsúlyt kaptak külpolitikai írásai. 1956 novemberétől tíz hónapig szünetelt a megjelenése. 1957 szeptemberében az újrainduló Magyar Nemzet ismét a kritikusan gondolkodó értelmiség lapjává vált. 1954-től 1989-ig a Hazafias Népfront lapja volt. A Hazafias Népfront megszűnése után a lap magánkézbe került, és független újságként jelent meg. A Mahír Lapkiadó Rt. 2000-ben megvásárolta a napilapot és összevonta a Napi Magyarország című lappal. Ettől az évtől kezdve a Magyar Nemzet „polgári napilap" alcímmel jelenik meg.[71]

A Magyar Hírlap 1968 áprilisában az új gazdasági mechanizmus és az azt kísérő óvatos politikai liberalizálás jegyében indult. A napilap indulásától fogva a kormány félhivatalos orgánumának számított. Áttekinthető rovatszerkezetével, alapos gazdasági írásaival, valamint bel- és külpolitikai írásai miatt széles olvasótábort tudhatott magáénak. Oldalain tárca, glossza vezércikk, novella, publicisztika is képviseltette magát. 1988-tól 1989 novemberéig a Minisztertanács lapjaként működött. Ettől fogva a kormánytól független lapként jelenik meg.[72]

A '90-es évek második felétől mind a négy országos napilap elérhető az interneten is. Megjelenési formájukat a mai napig fejlesztik, modernizálják, a kor követelményeihez igazítják.

„Az Antall-kormány […] röviddel hatalomra kerülése után hozzálátott a nyomtatott sajtóban uralkodó tulajdonviszonyok átalakításához, a hozzá lojális minőségi lapok megteremtéséhez. E törekvése azonban ellenállásba ütközött: az újságírók szerkesztőségi cikkekben és sztrájkokkal tiltakoztak, hamarosan a sajtó és a média ügye lett a politikai diskurzus legfontosabb témája. E jelenség sajátos eredménye az volt, hogy az olvasók

[69] *Britannica Hungarica*, főszerk. HALÁSZ György, Bp., Magyar Világ, 1998, 118; *Magyar nagylexikon*, főszerk. BERÉNYI Gábor, Bp., Akadémiai, 2001, XII., 430.
[70] *Britannica Hungarica*, főszerk. HALÁSZ György, Bp., Magyar Világ, 1998, 118.
[71] *Révai új lexikona*, főszerk. KOLLEGA TARSOLY István, Szekszárd, Babits, 2004, XIII., 764–765.
[72] *Magyar nagylexikon*, főszerk. BERÉNYI Gábor, Bp., Akadémiai, 2001, XII., 419.

elvesztették a minőségi újságokba vetett bizalmukat. A minőségi lapok iránti bizalom hanyatlását jelzi a példányszámok drasztikus esése."[73] Emellett a felgyorsult társadalomban az információ befogadásának feltételei és körülményei is megváltoztak. Az embereknek a mindennapi életben egyre kevesebb idejük jut a mély tájékozódásra. Megelégednek a gyors, egyszerű tájékozódással vagy a készen kapott, gyorsan pergő képekkel. Ma már csak egy szűk rétegnek van igénye arra, hogy komolyabb sajtóorgánumokat olvasson, és széles körben tájékozódjon. Ez az érdektelenség kihatással van a nyelvhasználatra is, hiszen a kevésbé művelt ember beéri egy kevésbé pallérozott nyelv használatával. Az információs társadalomban a tudáshiányból fakadó elszigetelt és leszakadt csoportoknak kevés lehetőségük nyílik arra, hogy a kialakult tudáshézagot pótolják. Ez egyaránt érvényes a politika, a kultúra és a nyelvhasználat területére. Ezek a tendenciák ahhoz vezettek, hogy a társadalom nagy része többnyire megelégszik a silány tévéműsorok nézésével, valamint az olcsó bulvárlapok és az ingyenes kiadványok adta információkkal. A Blikk 2003-ban átvette a legolvasottabb napilap szerepét a Népszabadságtól.[74] A televízió által közvetített bulvárosodás is hatást gyakorol a nyomtatott sajtóra. A napilappiac lassú bulvárosodása is megerősíti azt, hogy csökkent az embereknek a minőségi sajtóba vetett bizalma.[75]

Mint láthattuk, számos tényező van hatással a kialakult politikai, társadalmi berendezkedésre. A média, valamint a pártpolitizálás professzionalizálódása, a pártok és a sajtó modernizációja révén új kommunikációs technikák alakultak ki. Hazánkban az évértékelő beszédek műfaja is új megnyilvánulási formának tekinthető, melyben a politikusok hagyományokra épülő ideológiákat mozgósítanak. Az újságírók pedig ezekről az eseményekről a tradíciókra épülő zsurnalisztikai modelleknek megfelelően tájékoztatják az olvasókat. A rendszerváltozás óta bekövetkezett változásokból még nem adható hosszú távú előrejelzés arra, hogy ez a fejlődés milyen irányt fog venni. Egyelőre csak a fennálló viszonyokat elemezhetjük.

[73] BAJOMI, *A magyarországi … i.m.*, 59.
[74] GULYÁS Ágnes, *Bulvárlapok a rendszerváltás utáni Magyarországon*, Médiakutató, 2000. ősz, 101.
[75] BAJOMI, *A magyarországi … i.m.*, 60.

3. A napirendelmélet bizonyítása a magyar sajtó vizsgálata alapján

A sajtó alapvető funkciója, hogy tudósítson a jelenségekről és eseményekről, valamint azokat magyarázza, és ezáltal hozzásegítsen a helyes értelmezéshez, valamint a megfelelő álláspontok kialakításához. Éppen ezért a retorikai és a stilisztikai vizsgálat mellett fontos kérdés, hogy a napilapok milyen mértékben foglalkoznak bizonyos eseményekkel. E vizsgálatban a rendszerváltás óta lezajlott hat országgyűlési választás két fordulójával foglalkozó napilapok számait elemzem a tartalomelemzés módszerével. „A tartalomelemzés a szó legáltalánosabb értelmében nem más, mint közlemények meghatározott célú elemzése."[76] A napilapok szisztematikus vizsgálata olyan információkat is bemutat, amelyek konkrétan nem szerepelnek a tartalomban csupán az üzenetek kódolásában, szerkesztésében és megjelenítésében rejtve jelennek meg. A kiválasztott napilapok különböző időpontokból származó dokumentumait hasonlítottam össze. [77] A négy országos napilap azon számait vizsgáltam meg részletesen, melyek az országgyűlési választások első és második fordulójának eredményeiről számoltak be. A vizsgálat korpuszát tehát csak azok az írások képezik, amelyek a választás témáját dolgozzák fel. A vizsgálat alapkérdése az, hogy hány cikk foglalkozik a témával, ezek milyen sajtóműfajba tartoznak, és melyik rovatban jelentek meg. Azt is megvizsgáltam, hogy a választás témakörén belül mely ügyek azok, amelyekkel az egyes napilapok foglalkoznak. A vizsgálat korpuszát képező cikkek címeit táblázatos formában is megjelenítettem (lásd Melléklet 4.). A témakörök és a napilapok szerkezetének könnyebb összehasonlíthatósága érdekében a táblázatban a napilapokat hasábonként egymás mellé, a cikkek címeit pedig oldalanként egymás alá szerkesztettem. Az 1990 és 2010 között lezajlott hat választás évéből két-két táblázatban foglalom össze a két forduló eredményeiről beszámoló újságcikkek címeit.

A választással kapcsolatos írások címeit, alcímeit, tipográfiai megjelenítését vizsgáltam meg. A hat országgyűlési választás alkalmával megjelent újságok vizsgálatával a napilapok szerkezetét érintő változások is kimutathatóvá válnak. „Általánosan elfogadott tény, hogy a szöveg külső megjelenése része, sőt hordozója a tartalomnak."[78] A szöveg formájának és elrendezésének vizsgálata alkalmas arra, hogy megmutassa a textus eredeti rendeltetését. A

[76] ANTAL László, *A tartalomelemzés alapjai*, Bp., Magvető Kiadó, 1976, 9–10.
[77] Vö. ANTAL, *i.m.*, 10–15.
[78] RÓKA Jolán, *Kommunikációtan: Fejezetek a kommunikáció elméletéből és gyakorlatából*, Bp., Századvég Kiadó, 2002, 48.

vizuális retorikai analízis során azt vizsgálom, hogy a megjelenítésekben, amelyek szimbolikusak és tudatosak, melyek azok az elemek, amelyek az olvasók figyelmét célozzák.[79] Ezáltal a források tendenciáinak, valamint attitűdjeinek a változásait is feltárhatjuk, illetve a napilapok megjelenítésében megnyilvánuló különbségeket a források alapvető különbségeire is visszavezethetjük.[80]

A napilapok teljes átvizsgálása lehetőséget teremt arra, hogy az újságok napirend-meghatározásának módszerét is megismerhessük. Maxwell McCombs és Donald Shaw *A tömegmédia napirend-meghatározó szerep*e című munkájukban arra keresik a választ, hogy milyen szerkezetűek és melyek azok a hírek, amelyek hosszabb időn keresztül uralni tudják a médiát. Egy hír csak akkor kerül be a hírfolyamba és ezáltal a gondolkodásunkba, ha hírértékkel bír. A hírnek akkor van hírértéke, ha újdonságot jelent, vagy egy meglevő hírt új nézőpontból világít meg. A napirendelmélet szerint a média azt szabja meg, hogy az olvasó miről gondolkodjon. Így a média napirendje hatással van a köztudatra, de arra nincs, hogy a sajtóban szereplő híreket az olvasó hogyan értelmezi.[81] A médiafogyasztók viszont azoknak az ügyeknek tulajdonítanak fontosságot, amelyekről a sajtó többször beszél, tehát a média képes kijelölni a közvélemény számára fontos dolgokat. „A napirendkutatás a politika témáival foglalkozik, a napirende(ke)n megjelenő ügyek jellemzőit, sorsát és hatását vizsgálja. Arra törekszik, hogy pontos leírását adja a napirenden levő témáknak."[82] „A napirendkutatás értékmentes kíván lenni, leíró módon ábrázolja a vizsgált időszak politikai napirendjét."[83] A témával foglalkozó szakirodalom háromfajta napirendet különít el. Az első a politikai napirend, amely a pártok legfontosabb témáit foglalja magában. A második szegmens a közvélemény napirendje, mely az emberek gondolkodásában jelen levő és fontosnak tartott tematikát jelenti. A jelenlegi empirikus kutatás a harmadik napirendi elem, a média vizsgálatával foglalkozik. A médianapirenden egyaránt megtalálhatók mindazok a témák, melyek a másik két elkülöníthető napirenden is jelen vannak, és alapvetően meghatározzák ezeket is.

---

[79] Vö. ACZÉL Petra, *Médiaretorika*, [Bp.], Magyar Mercurius: Európai Gondolkodás Akadémiája Közhasznú Alapítvány, 2012, 42.
[80] Vö. ANTAL, *i.m.*, 36–38.
[81] Vö. MCQUAIL *i.m.*, 359–386; BAJOMI LÁZÁR Péter, *Manipulál-e a média?*, Médiakutató, 2006. nyár, 81–85; Maxwell MCCDOMBS, Donald SHAW, *The Agenda-Setting Function of Mass Media*, Public Opinion Quarterly, 1972, 36; Bernard C. COHEN, *The Press and Foreign Policy*, Princeton, Princeton University Press, 1963, 13.
[82] TÖRÖK Gábor, *A politikai napirend: Politika, média közvélemény és az „agenda-setting" hatás*, Bp., Akadémiai Kiadó, 2005, 19.
[83] ILLYÉS Gergely-Ferenc, *A romániai magyar politikai napirend*, Stúdium, 2007/3–4., 268.

A napirend vizsgálattal kapcsolatban két médiatechnikai fogalmat kell még megemlíteni, melyek elengedhetetlenek a sajtó ilyen jellegű analíziséhez. Az első a priming fogalma, mely a médiának az ügyek közti szelekciójához kapcsolódik.[84] A sajtó egyes témák kiemelésével befolyásolhatja azok fontosságát és a befogadók általi megítélését. Shanto Iyengar és Donald L. Kinder bizonyította e hatás létezését *News That Matters*[85] című munkájukban. A média által kiemelt témák a közvélemény vélekedésében is fontos kérdésként jelennek meg. A nagy hangsúlyú témák esetében azok kedvező és kedvezőtlen részletei is szerepelnek a médiában, ezáltal a priming jelenség képes befolyásolni a választói viselkedést. A második fogalom, amely szintén rendkívül jellemző a sajtóra, a framing. A framing technikájával a média a már napirenden levő témákat helyezi keretbe. A sajtó által a témák köré épített keretek egy bizonyos nézőpont szerint láttatják az ügyeket. Ha sikeres a keretbe ágyazás, akkor a befogadók csupán ezen keret jellemzői alapján ítélik meg a témát.[86] A választások első és második fordulójának másnapján megjelent újságokban jelen levő témák vizsgálatában tetten érhető a napilapok priming és framing technikája. A választások két fordulója közötti lapszámok esetében a vizsgálat csupán a témakörben megjelenő ügyek vizsgálatát érinti, abból a szempontból, hogy maga a választási tematika meddig képviselteti magát a napilapok hasábjain. A fent említett módszerek szerint elvégzett vizsgálat eredményeit a továbbiakban évenként és napilaponként ismertetem.

3.1. Tipográfiai jellemzők

A sajtószövegek értelmezésekor figyelembe kell venni a befogadó értelmezési modelljét, amelyet egy sajátos kód- és jelrendszeren keresztül sajátít el. McMahon és Quin a média elemzése során három kódtípust különböztet meg, a technikait, a szimbolikust és az írottat. Az újságok elemzésében a legfontosabb kód az írott kód. „Ez magába foglalja a következő elemeket: főcím, képaláírás, stílus”.[87] Ezekhez a kódokhoz azonban hozzátartozik az is, hogy az olvasó hozzászokik választott újsága nyelvezetéhez. Az olvasó saját maga számára „lefordítja”, dekódolja az információkat. Ha tehát megszokott újságunk

[84] TÖRÖK, *i.m.*, 52.
[85] Shanto IYENGAR, Donald L. KINDER, *News That Matters*, The University of Chicago Press, Chicago, 1987.
[86] TÖRÖK, *i.m.*, 52.
[87] Tim O’SULLIVAN, Bryan DUTTON, Philip RAYNER, *Médiaismeret*, ford. BÉNYEI Judit, Bp., Korona Kiadó, 2003. 69.

oldalait olvassuk, észrevétlenül és rutinosan nyúlunk ezekhez a kódokhoz, hogy megértsük azt a bizonyos újságcikket, ami felkeltette érdeklődésünket. A kódok nemcsak szabályoznak, hanem azt is lehetővé teszik számunkra, hogy értelmes jelentést tulajdonítsunk annak, amit olvasunk, illetve valamiképp értelmezni is tudjuk ezeket a médiaszövegeket.[88]

A látvány retorikája fontos szerepet játszik a sajtóban. A napilapok vizuális jegyei jelentésalkotók.[89] Lester Olson szerint „a retorika egy szimbolikus cselekvés aspektusa általánosan, nemcsak egy nyelvi cselekvésé partikulárisan."[90] Ez az álláspont azonos Arisztotelész nézetével, miszerint „a retorikai üzenetek szimbolikus állítások, amelyeknek a céljuk, hogy meggyőzzék a hallgatóságot."[91] Esetünkben a retorikai üzenet maga az újság képe és ehhez minden vizuális alkotóelem hozzátartozik. A vizuális retorikai vizsgálat elvégzése után megállapíthatók lesznek a napilapokra jellemző megjelenítési specifikumok. A tipográfiai eszközöket a napilapok arra használják, hogy az olvasó figyelmét a sajtóműfajok lényegére irányítsák és elmélyítsék a leglényegesebb kifejezéseket és kulcsszavakat. A vizuális eszközök segítik kiemelni a sajtóírások által kifejtett mondanivaló szerkezeti elemeit. Elsősorban tehát a szerkesztésben és a tagolásban használt eszköztárat vizsgálom meg. A következőkben a tipográfiai elemekből a betűstílus és betűméret használatának vizsgálatát is fontosnak tartom, hiszen ha ezek újságonként változnak, akkor ez is hozzátartozik az országos napilapok stílusának meghatározásához. A díszítőelemek és az illusztrációk elemzése is fontos, hiszen ezek azok az eszközök, melyek kiemelik az egyes írásokat ezáltal is még jobban felkeltve az olvasói érdeklődést.

A napilapok tipográfiai vizsgálatában az első lépés az újságok lapformájának megjelenítésbeli analízise. Az 1990-es években mind a négy országos napilap egyaránt hathasábos szerkesztésű. A napilapokra jellemző leggyakoribb díszítőelemnek tekinthető a léniahasználat. A kolumnák, valamint a cikkek elválasztására szolgáló komponens használatában elétérések tapasztalhatók a megvizsgált napilapoknál. 1990-ben mind a négy napilapban egyaránt megtalálhatók a vízszintes és a függőleges léniák mellett a keretléniák is. A Magyar Nemzetben a vízszintes és függőleges léniák a leggyakoribbak. A keretléniák viszonylag kisebb számban vannak jelen a Magyar Nemzet '90-es számaiban, de egyes címlapi cikkeket kiemelnek ezzel a technikával. Ezek a cikkek a kis betűméret ellenére a keretes szerkezet miatt figyelemfelhívók. A belső oldalakon levő felcímek verzál betűkkel

[88] O'SULLIVAN, DUTTON, RAYNER, *i.m.*, 69–70.
[89] Vö. *Retorikai lexikon*, 693.
[90] *Retorikai lexikon*, 693.
[91] *Retorikai lexikon*, 694.

vannak szedve, és aláhúzott kiemeléssel jelennek meg. 1990-ben a Népszabadságban a keretléniák a belső vezércikkek kiemelése mellett nagyobb hangsúlyt adnak bizonyos rövidhíreknek is *(Szavaztak a sorkatonák)*. A Magyar Hírlap ’90-es lapszámaiban egyaránt megtalálható mindhárom léniatípus, ugyanakkor ezek inkább csak a harmadik oldal után jelennek meg. Kijelenthető az is, hogy vízszintes léniák csupán elvétve vannak a lapban. Keretléniát a rövidebb tudósítások, valamint a vezércikkek kiemelésénél találhatunk, mint a Népszabadságnál. A Magyar Hírlapban legtöbbször függőleges léniákkal találkozunk, de ez sem jellemző minden oldal szerkesztésére. A Népszava 1990-es vizsgált lapszámaiban egy-két esetet leszámítva nem jellemző a vízszintes lénia használata. A keretléniák száma is elenyésző, de a címoldalon és a belső oldalakon egyaránt megfigyelhető. A Népszava esetében is a függőleges léniák jelenléte a leginkább jellemző.

A címek tipográfiai megjelenítésében is eltérés tapasztalható a négy országos napilap között. A Magyar Nemzet vizsgált lapszámaiban a címlapi tudósításoknak minden esetben többes címe van. Ennek a címrendszernek a használatával az újság orientálja az olvasót.[92] A címlapi tudósításoknak egyaránt van fel-, fő- és alcíme. A címlapi felcímek kurrens betűkből állnak, ezeket az aláhúzás emeli ki. A főcímek nagyobb méretű, szintén kurrens, félkövér betűkkel vannak szedve. A címlapi alcímek kurrens betűkből állnak kurzív szerkesztéssel. A címlapi fő tudósítás mellett a címlapon a választás témakörében más írások is szerepelnek, ezek címei félkövér kurrens betűkből állnak. A lapközi főcímek minden esetben kurrens, félkövér betűkkel vannak szedve. A felcímek a lap belső oldalain már kurzív betűkből állnak. A kiemelést az aláhúzás teszi még szemléletesebbé. A Népszabadság 1990-ben megjelent címlapi tudósításainak minden esetben van fel- és alcímük is a főcím mellett. A felcímek verzál betűkből állnak, és kisebb méretűek, mint a főcímek. A nagybetűs felcímek a még hatékonyabb kiemelés érdekében még alá is vannak húzva. A főcímek kurrens félkövér betűsek, míg az alcímek minden esetben kurzív betűkből állnak. A belső oldalakon megjelent cikkeknek egy-két kivételt leszámítva csupán főcímeik vannak. A lapközi felcímek és alcímek szerkesztése azonos a címlapi címek szerkesztésével. A Magyar Hírlap vizsgált lapszámai közül kettő esetében az is megfigyelhető, hogy a címlapi tudósításoknak csupán főcímük van. Ezek a főcímek minden esetben félkövér vastag betűkből állnak, és kurzívak. Ez a megjelenítés érdekes, hiszen a Magyar Hírlap többi lapszámában a címlapi főcímek minden esetben álló félkövér betűkből állnak, kurzív kiemelés nélkül. A nagyméretű kurzív cím uralkodik a címlapon,

[92] Vö. SZIRMAI, *i.m.*, 21.

és ez kellően irányítja a figyelmet. A második forduló eredményéről beszámoló címlapi tudósításnak felcíme, főcíme és alcíme is van. A főcím és az alcím egyaránt kurrens dőlt betűkből áll. A napilap belső oldalán megjelenő címek hasonlóan alakulnak az eddigiekhez. A lapközi oldalakon egyaránt megtalálhatók a kurrens félkövér, illetve a kiemelés nélküli, valamint a kurzív félkövér főcímek is. A felcímek is hasonlóan vegyes szerkesztésűek, kurzív és álló betűvel szerkesztett felcímekre is találhatunk példát. A Magyar Hírlap tipográfiai megjelenítésében tehát egyenetlenség figyelhető meg. A Magyar Nemzet és a Népszabadság szerkesztésében ilyen jellegű kiegyensúlyozatlanság nem tapasztalható. A Népszava címhasználatában és annak megjelenítésében is vannak egyenetlenségek. A Népszava címei között egyaránt megtalálhatók a fel- és alcímek. A címlapon levő fel- és alcímek egyaránt kurzív betűkből állnak. A belső oldalakon már találhatunk álló betűvel szedett címet is. A címlapi tudósítások főcímei minden esetben álló félkövér betűsek. A címlapon levő vezércikkek vagy beszámolók címei minden esetben kurzívak. A lapközi főcímek az esetek nagy többségében dőltek, de a hosszabb tudósítások főcímei helyenként álló betűvel vannak szedve.

Mind a négy napilapra jellemző, hogy a címlapon levő cikkek címeit nagy betűmérettel szedik a figyelem felkeltése céljából. Az így kiemelt cím még inkább megragadja az olvasó figyelmét.

Érdekes tipográfiai eltérés mutatkozik a napilapok között a képek használatában is. A képhasználattal kapcsolatban megállapítható, hogy 1990-ben a Magyar Nemzet az írások illusztrálására egyetlen fényképet sem alkalmazott. A választás témakörével foglalkozó lapszámokban csupán fekete-fehér ábrák és diagramok szerepelnek, fotók egyáltalán nem. A Magyar Nemzetben így a címekre és a cikkek tartalmára esik a hangsúly. A Népszabadság, a Magyar Hírlap és a Népszava esetében több képpel is találkozhatunk a cikkek mellett. A vizsgált lapszámok esetében mind a három napilap címoldalán látható fekete-fehér fotó vagy ábra. A belső lapokon is megjelennek fekete-fehér illusztrációk, de lényegesen kevesebb, mint napjainkban. A képek és az ábrák minden esetben a mondanivaló alátámasztására és annak kiemelésére, hangsúlyozására szolgálnak.

A Magyar Nemzet vizsgált 1994-es lapszámaiban marad a hathasábos szerkezet. A léniák használata ebben az évben nem sok különbséget mutat az 1990-ben alkalmazott szerkesztéshez képest. Továbbra is a vízszintes és a függőleges léniák jellemzők a Magyar Nemzet hasábjaira. Keretléniákkal az eredmények ismertetésekor, valamint a Nézőpont rovatban a lap bal oldalán levő belső vezércikk kiemelésekor találkozhatunk. A Népszabadság 1994-ben is hathasábos szerkesztésű. A kolumnák között inkább a

vízszintes és a függőleges léniák jellemzők, mint a Magyar Nemzetben. A keretléniákat a harmadik oldalon levő belső vezércikk esetében, valamint egy-egy rövidhír kiemelésére használják. A Magyar Hírlap lapszerkezete 1994-ben megváltozott. A korábbi hathasábos szerkesztésről a lap nyolchasábos megjelenítésre tért át. Ennek következtében a kolumnák rendkívül keskenyek. A szavak hosszától függően egy sorban maximum hat szó fér el, ha azonban hosszabb szavak vannak egymás mellett, akkor az sem ritka, hogy egy sorban csupán két szó van. A hasábok között leginkább a vízszintes és a függőleges léniák jellemzők. A keretléniák csupán a hetedik oldalon megjelenő kommentárcikkeket emelik ki. Általában ezek a cikkek a lap jobb oldalán találhatók, és a keret mellett a szerző fényképe is megjelenik, ami még jobban felhívja a figyelmet ezekre a kommentárcikkekre. A Népszava 1994-ben is maradt a hathasábos szerkesztésnél. A lap oldalain mindhárom léniatípus megtalálható. A vízszintes és függőleges léniák gyakori használatával a lapban jól elkülönülnek az egyes írások. A keretléniák a címoldalon, valamint a belső oldalon is kiemelik az írásokat. A lapközi keretléniák a *Szerintünk* rovat jobb és bal oldalán levő kommentárcikkeket hangsúlyozzák. A keretes szerkesztés ezen kívül a lap belső oldalán megjelenő rövidebb hírekre is felhívja a figyelmet.

A Magyar Nemzet 1994-ből kiválasztott lapszámaiban a címek megjelenítése azonos az 1990-ben megjelent címek tipográfiájával. A napilap címoldalán levő fő tudósítás címadására továbbra is jellemző a többes cím használata. Ezeknél megtalálhatók a kurrens fel-, fő- és alcímek is. A főcímek minden esetben nagyobb méretűek és félkövér kiemeléssel jelennek meg. A felcímek és az alcímek is egyaránt dőltek, és kisebbek a főcímeknél. A lapközi címek ugyanolyan szerkesztésűek, mint a címlapon levő címek. 1990-hez képest azonban eltérés tapasztalható a lapközi felcímek megjelenítésében. A belső oldalon szereplő felcímek kurzív szedésűek, aláhúzás nem emeli ki ezeket. A belső oldalakon viszonylag kevés alcím szerepel, de ezek is kurzív betűkből állnak. A Népszabadság 1994-es címlapi tudósításainak csupán fő- és alcíme különbözik az előző választásról tudósító lapszámokétól. Ebben az évben a címlapi főcímek kurrens, félkövér betűkből állnak, míg az alcímek jóval kisebb méretűek, és valamennyi kurzív szedésű. Ez a megjelenítés a belső oldalak címeinek tipográfiájára is jellemző. A belső oldalakra inkább csak a főcímek jelenléte jellemző, az alcímek csekély számban vannak jelen. A lapközi címadásra jellemző az a technika, hogy egy nagyobb főcím alatt több kisebb beszámoló van, melyek saját címmel is rendelkeznek. Ezek a külön címek kurzív szedésűek, akárcsak az alcímek. A Magyar Hírlapot ért változások a címek megjelenítését is érintették. A címek szerkesztésekor sokkal keskenyebb betűtípust használnak ebben az évben, mint 1990-ben.

A címoldalon levő tudósítások felcíme kurrens, normál betűkből áll, a főcímek pedig félkövér kiemelésűek. A belső oldalakon levő írások egy részének is van felcíme. Ezek a címek ugyanolyan szerkesztésűek, mint a címoldali felcímek. Emellett vannak olyan írások is, amelyeknek nincs felcíme, csak főcíme, de ezek szerkesztése is megegyezik a címlapi főcímekével. Az előző országgyűlési választásokról tudósító Magyar Hírlap címeinek tipográfiai egyenetlensége ebben az évben mérséklődött. Az 1990-re jellemző megjelenítési különbözőséget 1994-ben is megtalálhatjuk a Népszavában. A címoldali címek vastag betűi hasonlítanak az előző választásokról tudósító címek betűtípusához. Az 1994-es lapszámokban a Népszava cikkeinek nincs felcíme, csupán főcím és alcím szerkezetet figyelhetünk meg. A címlapi főcímek félkövér kurrens betűkkel, míg az alcímek kurzív betűkkel vannak szedve. A lapközi cikkek esetében előfordul, hogy az írásoknak nincs alcíme. Ezekben az esetekben a főcímek vagy normál, vagy pedig félkövér betűkből állnak, melyek mérete is váltakozik. A betűméret változása mellett észrevehető az is, hogy eltérő betűtípusúak a címek. A címlapi tudósítás címeinek betűtípusa mellett a belső oldalakon egy vékonyabb betűtípus is használatos a címek megjelenítésére. Ebből is látszik, hogy sem a betűtípusban, sem a címek szerkesztésében nem következetes a Népszava ebben az évben, hasonlóan 1990-hez.

A Magyar Nemzet címoldalán 1994-ben már megjelennek a képek az írások illusztrálására. A belső oldalakon továbbra is inkább az ábrák, a diagramok, valamint a karikatúrák jellemzők. A fotók és az illusztrációk minden esetben fekete-fehérek. A Népszabadság címoldalán és belső oldalain is találhatók kisebb-nagyobb méretű fekete-fehér képek. A belső oldalakon a fotók mellett különféle ábrák és diagramok is láthatók. A Magyar Hírlap szerkezetét ért változások a képek használatára is kihatással voltak. Ettől kezdve a címoldalon viszonylag nagyméretű színes képek jelennek meg. A belső oldalon is több kép szerepel a cikkek illusztrálására, de ezek a lapközi fotók még fekete-fehérek. A belső oldalon tanúi lehetünk egy új műfaj megjelenésének a hazai sajtó repertoárjában. A képriport műfaját először a Magyar Hírlap vezeti be ebben az évben. Az itt szereplő fotók is fekete-fehérek ugyan, de a téma feldolgozása már újszerű, ahogy a politikusokat ábrázolják szavazás közben. A Népszava képhasználatára is jellemzők a különböző méretű fekete-fehér fotók, valamint az ábrák és a diagramok, melyek a címlapon és a belső oldalakon is megtalálhatók.

1998-ban a Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava esetében marad a hathasábos lapszerkezet. A Magyar Hírlap megtartja az 1994-ben bevezetett nyolchasábos szerkezetet. A Magyar Nemzetre, a Magyar Hírlapra és a Népszavára továbbra is jellemző

a léniák használata. Mind a négy napilapban megtalálhatók a vízszintes és a függőleges léniák általi kiemelések. A keretléniák használatában azonban eltérés tapasztalható. A keretekkel a Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap a politikusok és közéleti személyek véleményét emeli ki. A Magyar Nemzetben az is előfordul, hogy ezek a keretes szerkezetű vélemények egy nagyobb cikk szövegében jelennek meg. A Népszava esetében a keretléniák a korábbiakhoz hasonlóan a rövidebb híreket, a véleményeket, valamint az adatokat és a diagramokat veszik körül. A Népszabadság vizsgált lapszámaiban a keretléniák csupán a belső vezércikkeket hangsúlyozzák.

A Magyar Nemzet címlapi tudósításaira 1998-ban is jellemző marad a többes alcím használata. A felcím és az alcím megjelenítése nem változik, továbbra is kurzív betűkkel vannak szedve. A főcím nagyméretű marad, de félkövér kiemelés nélkül. A lapközi cikkek esetében nem találhatók alcímek. A Magyar Nemzet vizsgált lapszámaiban a belső oldalakon csupán felcímek és főcímek vannak, melyek szerkesztése azonos a címlapi címek megjelenítésével. A Népszabadság 1998-as írásainak címszerkesztése tökéletes egyezést mutat az 1994-ben megjelent cikkek tipográfiájával. Ennek megfelelően a lapban az összes főcím félkövér, illetve az összes alcím kurzív betűkből áll. 1994-hez hasonlóan ebben az évben is kevés alcímet használ a Népszabadság. A Magyar Hírlap címadására 1998-ban is jellemző marad a felcímek használata, de ezek már ritkábbak, mint a megelőző vizsgált években. A felcímek minden esetben normál betűkből állnak, és kisebb méretűek a főcímeknél. Az alcímek használata sem ritka ezekben a lapszámokban, szerkezetük megegyezik a felcímekével. A főcímek általában félkövérek, de a kisebb tudósítások e kiemelés nélkül jelennek meg. A Népszava 1998-ban megjelent lapszámaiban a címek szerkesztése teljesen megegyezik az 1994-es címek tipográfiai jegyeivel. Még az alcím hiánya és a betűméret váltakozása is jelen van az 1998-as lapszámokban.

A Magyar Nemzet képhasználata 1998-ban részben igazodik a többi lapéhoz. Ebben az évben már a lap belső oldalán is több fekete-fehér fotó szerepel a cikkek illusztrálására az ábrák és a diagramok mellett. A Népszabadság és a Népszava képhasználata hasonlóan alakul az előző országgyűlési választások évében megjelent lapszámok illusztrálásához. A Magyar Hírlap elsőként már 1994-ben a címoldalon használt színes fotókat. Ebben az évben már a lap belső oldalán is találhatók színes képek, ezek száma azonban még csekély. A belső oldalakon még továbbra is a fekete-fehér képek dominálnak.

2002-ben az előző vizsgált évhez hasonlóan a Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava egyaránt hathasábos szerkesztésű. A Magyar Hírlap a korábbi nyolchasábos szerkesztésről visszatér az 1990-ben is használt hathasábos megjelenítésre. A léniák

használata a Magyar Nemzetben hasonlóan alakul, mint a korábbi vizsgált évben. A Magyar Nemzetre továbbra is a vízszintes és a függőleges léniák jellemzők. Keretléniákkal különböző háttérinformációkat emelnek ki a cikkek szövegében, melyek ezáltal nagyobb hangsúlyt kapnak. Az eddigiekhez hasonlóan a Magyar Nemzet *Nézőpont* rovatában szereplő cikkek is keretléniával vannak kiemelve. A Népszabadságnak az 1998-as évre jellemző léniahasználata 2002-ben sem változik, tehát a lap ebben az évben is kisszámú keretléniát alkalmaz. A domináns díszítőelemek itt is a vízszintes és a függőleges léniák maradnak. A Magyar Hírlap az eddigi színes fotók mellett ebben az évben már színes keretléniákat is alkalmaz. Ezek a színes keretek különböző táblázatokat emelnek ki a napilap belső oldalán. A Magyar Hírlapban a normál megjelenítésű vízszintes és függőleges léniák továbbra is jelen vannak. A Népszava léniahasználata nem mutat változást az 1998-as lapszámokhoz képest.

A Magyar Nemzet címlapi címadása az eddigiektől eltérően alakul. Ebben az évben nem találhatunk példát a korábbi évekre jellemző többes címlapi cím használatára. 2002-ben a napilap címoldalán már csak főcím-alcím szerkesztésű címek jelennek meg. A főcímek minden esetben kurrensek, az alcímek pedig kurzívak. A lapközi címek tipográfiájára is ez a szerkesztés jellemző. A Népszabadság címeinek megjelenítése 2002-ben nem változik az eddigiekhez képest. A lapban minden cím továbbra is félkövér kiemelésű, és minden alcím kurzív betűkből áll. A Magyar Hírlap címei között ebben az évben is megtalálhatók a fel-, fő- és alcímek, melyek szerkesztése megegyezik az 1998-as napilapban megjelent címek megjelenítésével. A címlapi és a lapközi címek tipográfiájában nincs különbség. A Népszava 2002-ben megjelent címeinek szerkesztése hasonlóan alakul, mint 1990-ben. Ennek értelmében a napilapban egyaránt megtalálhatók a fel- és alcímek, melyek kurzív szedésűek. A címoldalon inkább a felcímek használata jellemző. A belső oldalakon is szerepelnek felcímek, de itt az alcímek a gyakoribbak. A főcímek címlapi és lapközi helyzetben is félkövér kiemelésűek.

2002-ben a Magyar Nemzet képhasználatára jellemző marad a fekete-fehér képek és ábrák alkalmazása. A Magyar Nemzetben több kép van az eddigiekhez képest. A Népszabadságban továbbra is jellemzők maradnak a fekete-fehér képek. A Magyar Hírlap címoldalán és a belső oldalakon továbbra is jelen vannak a színes képek, ábrák, diagramok a fekete-fehér illusztrációk mellett. A Magyar Hírlapban már 1994-ben megjelenő teljes oldal terjedelmű képriport ebben az évben már színes fotókat tartalmaz. A Népszava címoldalán és a belső oldalakon egyaránt szerepelnek színes ábrák és fotók. A napilap belső oldalán azonban még mindig több a fekete-fehér illusztráció, mint a színes. A

Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Magyar Hírlap címlapján két kép van egymás mellett, melyek a két vezető politikust ábrázolják. Ezen képek egymás mellé szerkesztése nagy kontrasztot ad a témának. Ezt a módszert a Népszava egyáltalán nem alkalmazza.

2006-ban a Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava egyaránt hathasábos szerkesztésű. A Népszabadság és a Népszava léniahasználata az utolsó két országgyűlési választásról tudósító lapszámokhoz képest nem változott. A Magyar Nemzet esetében megfigyelhető, hogy az eddig jellemző függőleges és vízszintes léniák mellett nő a keretléniákkal kiemelt cikkek száma. Keretes kiemelés már a lap jobb oldalán levő rövidhíreknél és a lap alján szereplő háttérinformációknál is megfigyelhető. A Magyar Hírlap ebben az évben is változtat a megjelenítésén. 2006-ban a Magyar Hírlap öthasábos szerkesztésűvé változott, de a kolumnák nem lettek szélesebbek, mert a lap mérete is csökkent. A lap szerkezetére jellemző a szalagcímek használata. További újdonság, hogy a napilap utolsó oldala is hasonlóan szerkesztett, mint a színes címlap. Mindkét oldalon megtalálhatók a szalagcímek, a színes fotók és a rövidhírek is. A Magyar Hírlap ebben az évben is színes függőleges és vízszintes léniákat használ, a keretléniák csupán bizonyos ábrák kiemelését szolgálják.

A címek szerkesztése ebben az évben sem változik a Magyar Nemzet és a Népszabadság esetében. A Népszabadság vizsgált lapszámaira jellemző, hogy egy nagy főcím alatt két kisebb tudósítás szerepel, melyek külön-külön címmel is rendelkeznek. Ezen címek szerkesztése sem tér el a már megszokott jellemzőktől. A Magyar Hírlap új szerkesztése a címek megjelenítésében is tetten érhető. A napilap minden oldalára jellemző a szalagcímek használata. A címoldalon és a lap utolsó oldalán levő szalagcímeknek színes hátterük van, az információk vastag fehér betűkkel vannak szedve. A lapközi szalagcímek világos- vagy sötétszürke kiemelésűek. Ezek a szalagcímek vagy piros, vagy fehér betűsek. A címlapon és az utolsó oldalon megfigyelhetők a színes verzál felcímek. A főcímek minden esetben félkövér betűkből állnak. A belső oldalakon levő nagyméretű főcímek esetenként két oldalon áthúzódva jelennek meg. Ez a módszer a Népszava 2006-os lapszámaiban is megfigyelhető. A Népszava címadásában az eddigi alcímek eltűnnek a napilap hasábjairól. A címoldalon és a belső lapokon egyaránt a fel- és főcímek lettek jellemzők. A felcímek minden esetben kurzívak, a főcímek pedig általában félkövérek, csak kisebb hírek állnak kiemelés nélküli főcímekkel.

2006-ban már csak a Magyar Nemzet nem használ színes fotót vagy ábrát a lapban. A Népszabadság és a Népszava cím- és belső oldalán egyaránt megtalálhatók a színes fotók és ábrák. A belső oldalakon még mindig vannak fekete-fehér képek is. A Magyar Hírlap

címlapján és az utolsó oldalon csak színes fotók szerepelnek, míg a belső oldalakon a színes fotók mellett fekete-fehér képek is vannak. Érdekes szerkesztési technika az is, hogy a választási eredményeket ismertető táblázatban is megjelennek fotók, melyek az egyéni választókerületekben megválasztott képviselőket ábrázolják.

2010-ben mind a négy napilap megmarad a 2006-ban alkalmazott öt-, vagy hathasábos szerkesztésnél. A Magyar Nemzet és a Népszava a vízszintes és függőleges léniák mellett továbbra is használja a keretléniákat a háttérinformációk és a kisebb hírek kiemelésére. A Népszabadságban a keretléniák csak az eredményeket ismertető ábrákat, táblázatokat emelik ki. A vízszintes és függőleges léniák még jelen vannak a lapban, de számuk csökken. A Magyar Hírlapban a már 2002-ben bevezetett színes keretléniákat ebben az évben is használják. A szalagcímek mellett különböző tudósítások keretének háttere is színessé válik. Ez a szerkesztési mód a címoldalra és a hatodik oldaltól jellemző. Ez a technika rendkívül figyelemfelkeltő, és jól elkülöníthetővé teszi a cikkeket. A Magyar Hírlap ebben az évben már nem használ sem függőleges, sem vízszintes léniákat, így csak a színes keretléniák hangsúlyozzák a különböző témákat.

A Magyar Nemzetben levő címek tipográfiája csak annyiban változik, hogy egyre inkább jellemző a napilapra a rendkívül nagyméretű címlapi címek használata. A főcímek és az alcímek megjelenítése nem változott, tehát marad a kurrens főcím és a kurzív alcím. A Népszabadság továbbra is csak főcím – alcím kategóriájú címekkel dolgozik, melyek szerkesztése nem változott a korábbi évekhez képest. A Magyar Hírlap címeinek megjelenítésében ismét változás történt. A címlapon levő tudósításoknál ismét többes alcímekkel találkozhatunk. A főcím ismét vastagabb, kurrens betűkből áll. A felcímek és az alcímek egyaránt kisebb méretűek a főcímeknél, és verzál betűkből állnak. A lapközi írások címei között már csak főcímek és felcímek szerepelnek, melyek szerkesztése azonos a címlapon levőkkel. 2010-ben a Népszava marad a 2006-ban kialakult címszerkesztési formánál. A kurzív felcímek és a félkövér főcímek használata ebben az évben is megmaradt.

2010-ben a Magyar Nemzet képhasználatában változás történik. Színes képek továbbra sincsenek a lap hasábjain, de mindenképpen jellemző, hogy a fekete-fehér képek helyenként drasztikus méretűek. A második forduló után a Magyar Nemzet címoldalán csupán egy nagy kép és a főcím jelenik meg. A belső oldalakon szereplő fekete-fehér fotók is nagyobbak, és a számuk is nőtt az elmúlt évekhez képest. A Népszabadság az eddig használt fekete-fehér képek helyett teljes mértékben áttér a színes illusztrációk alkalmazására. A Magyar Hírlap és a Népszava hasábjain egyaránt megtalálhatók a fekete-

fehér és a színes fotók. Ezek aránya kiegyenlített mindkét napilapban. A Magyar Nemzet az egyetlen napilap, amely még 2010-ben sem használ még a címlapon sem színes fotót.

3.2. A négy országos napilap országgyűlési választásokról szóló híranyagának tematikus vizsgálata

A tipográfiai jellemzők összefoglalása után következhet a média napirendjének vizsgálata. „A média napirendje („media agenda”), amely azt mutatja meg, hogy – esetünkben – az írott sajtó milyen hírszelekciós mechanizmusokat működtet, mit tart fontos témának egy adott időszakban, azaz milyen kérdésekről, problémákról, eseményekről számol be, hogyan közvetíti, szelektálja és konstruálja a politikai valóságot.”[93] „A média elsődleges szelekciós sajátossága az, hogy azokról a témákról számol be, amelyek más napirendeken is megjelennek, azaz a politikai szereplők és a közvélemény számára egyaránt fontosak.”[94]

A vizsgálat tárgyát képezi, „hogy mennyi ideig maradnak a témák a napirenden? Hogyan befolyásolják a szerkesztőségek szelekciós mechanizmusai a média napirendjét? Hogyan hat a tabloidizáció[95] a napirendre? Mennyiben számítanak a látványelemek?”[96] „A médianapirend esetében a tartalomelemzési módszerek a leghasznosabbak. Ezek a módszerek egy adott dokumentum elemzésére alkalmasak: akár nyilvánvaló, akár latens jelentések azonosításával. A módszer segítségével lehetőségünk van megállapítani, hogy egyes témák hány alkalommal és milyen tartalommal jelennek meg a média napirendjén.”[97]

Az országos napilapok közül 1990. március 26-án a legtöbb írás, szám szerint 41 a Népszabadságban jelent meg az első országgyűlési választás első fordulójának témájáról, a címlapon és az ezt követő öt oldalon a *Választások* rovatban. A Magyar Hírlapban 27, míg a Magyar Nemzetben 16 tematikus írást találhatunk. A Magyar Hírlapban a témakörrel kapcsolatos írások a címoldalon, valamint a harmadik, negyedik és ötödik oldalon a *Választási tudósítások* rovatban jelennek meg. A Magyar Nemzet írásai csupán az első

[93] TÖRÖK, *i.m.*, 33.
[94] TÖRÖK, *i.m.*, 50.
[95] Tabloidizáció alatt foglaljuk össze mindazon változásokat, amelyek a hazai médiában a bulvárosodás feltartóztathatatlan térhódításáról tanúskodnak. - BORÓKAI Gábor, *Kommunikációs terepszemle = Magyarország médiakönyve 2000–2001*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, FARKAS Zoltán, MOLNÁR Adél, Bp., Enamiké, 2001, 467.
[96] TÖRÖK, *i.m.*, 56.
[97] TÖRÖK, *i.m.*, 57–58.

három lapon találhatók, rovatmegjelölés nélkül. A legkevesebb beszámoló a Népszavában szerepel a választás témájáról. A 6 írás a címlapon, valamint a harmadik és negyedik oldalon található meg *Szabad választások, 1990* szalagcím alatt, rovatmegjelölés nélkül. A Magyar Hírlap és a Népszava tehát a második oldalon egyáltalán nem érinti a választások témáját. A témakörrel különböző sajtóműfajú szövegek foglalkoznak. A hírek és a tudósítások, valamint a kommentárcikkek műfaja kiemelkedő jelentőséggel bír a témát feldolgozó sajtóműfajok közül.

„A média esetében kevés az önálló témafelvető erő: a média gyakrabban követi a másik két napirendet, még akkor is, ha a hírek közötti fontosság szelekciójában már önálló, autonóm szempontjai vannak."[98] A témák vizsgálatából megállapítható tehát, hogy mind a négy napilap tudósít 1990. március 26-án a választásról. A négy országos napilap címlapi hírei egyaránt ezzel a témával foglalkoznak. A címek megfogalmazásában, illetve tipográfiájában van csupán eltérés. A Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava címei egyaránt az eseményközlő[99] címek kategóriájába tartoznak. A Magyar Hírlap esetében a címlapi cím inkább témamegjelölő[100] címnek tekinthető. A Népszabadság és a Népszava egyaránt a szabad választás lehetőségét emeli a főcímbe, míg a Magyar Nemzet a rendszerváltozásra hívja fel a figyelmet. A Magyar Hírlap pedig a részvételi arányokra teszi a hangsúlyt a címlapi főcímben. A választás témakörén belül is megfigyelhető, hogy bizonyos részleteket mind a négy országos napilap kiemel. Ilyen altémának tekinthető a pártok véleményének szerepeltetése. A Magyar Nemzetben és a Népszabadságban egyaránt megfigyelhetők a külföldi tudósítók jelentései és a közvélemény-kutatási eredmények. Érdekes információnak számított az 1990-es években, hogy börtönben is szavazhattak, ezt a részletet a Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Magyar Hírlap is kiemelte. A Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap tematikájában egyaránt megjelennek a megyei és a városi beszámolók.

A napilapokban szereplő témák közül kiemelhetők azok, melyek az egyes sajtóorgánumokban nagyobb hangsúlyt kapnak. Általánosságban elmondható, hogy mind a négy napilap címlapon levő hírei és tudósításai nagy nyomatékkal rendelkeznek. Ez egyrészt a fentebb kiemelt tipográfiai megjelenítésnek köszönhető, másrészt pedig a címlapi pozíció már önmagában is figyelemfelkeltő. Ezen a napon mind a négy napilap nagy, egész oldalas címeket alkalmaz, melyek már önmagukban is hangsúlyosak. A

[98] TÖRÖK, *i.m.*, 51.
[99] KEMÉNY Gábor, *Milyen címen?: Címszavakban a sajtónyelvi címadásról = Szaknyelvi divatok*, szerk. BÍRÓ Ágnes, Bp., Gondolat, 1989, 103−104.
[100] KEMÉNY, *i.m.*, 104.

Magyar Nemzetben inkább csak a címlapi írások azok, amelyeket jobban kiemelnek a tipográfiai elemek, ezáltal ezek nagyobb figyelmet kapnak. A Népszabadság címlapi hírei mellett a belső oldalon levő tudósítások közül is kiemelkedő szerepű a közvélemény-kutatás, valamint a nemzetközi vélemények témája. A választási rövidhírek közül néhány rendkívül fontos szerepűvé válik a nagy címek és a keretléniákkal történő kiemelés miatt. A Magyar Hírlap harmadik és negyedik oldalán található rövidhírek, valamint tudósítások is nagyobb figyelmet kapnak a keretléniák és a nagyobb címek használata révén. A Népszava csekély számú írása közül ezen a napon egy hangsúlyos témát feldolgozó írás emelhető ki, mely a pártok véleményét összegzi. Ez az írás a címlapon és a belső oldalon is keretes szerkezetben található meg.

A napilapok az 1990-es országgyűlési választások második fordulójának eredményéről a választást követő második napon számoltak be. A választást követő napon még csak részeredményeket és előzetes információkat közöltek. A végleges eredmények, valamint a kormányalakítás témaköre összefonódik az 1990. április 10-én megjelent lapszámokban.

Ezen a napon a választás témakörét feldolgozó cikkek száma csökkenő tendenciát mutat. A Magyar Nemzet 13 írást jelentetett meg a témában. A Népszabadságban és a Magyar Hírlapban egyaránt 12 cikk foglalkozik a választás témakörével. A Népszava ezen lapszámában is csupán hat írást találhatunk a vizsgált témával kapcsolatban. A Magyar Nemzet írásait az előző naphoz hasonlóan csupán az első három oldalon teszi közzé rovatszerű elkülönítés nélkül. A Népszabadság az előző naphoz hasonlóan az első hat oldalra szerkeszti a választással kapcsolatos információkat. A rovatok elnevezésében azonban már van különbség. A harmadik oldalon a *Választások* rovat helyett már *Külkapcsolatok – Álláspont* rovat szerepel. A hatodik oldalon pedig a *Hazai körkép* rovatban találhatjuk a választás témájáról szóló írásokat. A Magyar Hírlap ugyanazokon az oldalakon tudósít a választási eseményekről, mint az előző napi számában. A rovatok neve azonban ebben a számban megváltozik: a *Választási tudósítások, Választási eredmények,* illetve a *Tudósítások* rovatok szerepelnek. A Népszava ebben a lapszámban sem használ rovatnevet, csupán szalagcímet. Az eddig említett sajtóműfajok mellett az interjú és a nyílt levél műfaja is jelen van ezen a napon.

A címoldali cikkek hangsúlya az előző naphoz képest csökken. Mind a négy napilap címlapi választási tudósítása és annak címei már csak fél oldalon kapnak helyet. A címek tipográfiai kiemelése azonban nem változik. A címlapon levő tudósítások közül a Magyar Nemzet és a Népszabadság emeli ki a kiskoalíció lehetőségét. A Népszabadság címében azonban a kormányalakítás ténye is helyet kap, akárcsak a Népszava esetében. A Magyar

Hírlap a címlapján a választási győzelmet emeli ki. A Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszava esetében a címlap bal oldalán találhatók a vezércikkek, melyek a választás témakörét dolgozzák fel. A Magyar Hírlap esetében ez a vezércikk külön keretléniával van kiemelve. A Népszava és a Magyar Nemzet vezércikkeinek címei szenzációs címnek[101] nevezhetők, míg a Magyar Hírlap vezércikkének címe inkább a témamegjelölő címek kategóriájába tartozik.

Mind a négy napilap tematikájában megjelenik a pártok reagálása a választási eredményekre, valamint a választási végeredmények. A Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava hasábjain külföldi véleményeket is találhatunk a magyar választásról. A Népszabadságban az előző naphoz hasonlóan megyei tudósítások is szerepelnek. A Magyar Nemzet a választás témakörén belül nagy hangsúllyal tudósít a pártok véleményéről. A címoldalon található meg az SZDSZ, az MDF és az FKgP véleményéről szóló tudósítás. Hangsúlyos altémának tekinthető még a világsajtóban megjelent véleményekről, valamint a győztes pártról szóló tudósítás. A Magyar Nemzet ezt a tudósítást a szenzációs címmel és a nagy betűmérettel is kiemeli. A Népszabadságban a pártok sajtótájékoztatóiról szóló beszámolók egy teljes oldalon jelennek meg egy nagy cím alatt, így ez a téma nagy hangsúlyt kap. A Magyar Hírlapban a pártok reagálásai a legnyomatékosabbak, ezeket a fekete-fehér fotók még jobban kiemelik. A Népszavában a választási témakörből a világsajtó véleményei és a pártok sajtótájékoztatóinak altémája hangsúlyosabb.

Az 1990-es címadásban egyaránt megtalálhatók az eseményközlő, a témamegjelölő és a szenzációs címek. A címekben előfordulnak a politikusoktól vett idézetek is. A Magyar Hírlap címadására különösen jellemző a három ponttal lezárt címadás *(Csak egy lépés a Parlament…)*.

Az 1994-es országgyűlési választások első fordulójáról mind a négy országos napilap tudósít, azonban a cikkek száma eltérő e témakörben. A Magyar Nemzetben 41 írás foglalkozik a témával hat oldalon. Mind a hat oldalon vannak immár rovatok. Az első öt oldalon a *Hazai Tudósítások* rovatban jelenik meg negyven írás. A nyolcadik oldalon levő *Nézőpont* rovat *„…a dolgot őt magát nézzük”*[102] alrovatában található meg a Magyar Nemzet belső vezércikke keretléniával kiemelve. A Népszabadságban 19 írás, a Magyar

[101] KEMÉNY, *i.m.*, 107.
[102] Bocskai István erdélyi fejedelem, a nagy reálpolitikus végrendeletéből való a XVII. századból. Teljes formájában így olvasható: „Sem az dialektikához, sem az retorikához nem tudunk, a dolgot őt magát nézzük, csak a mi nemzetünk javát és magunk megmaradását.” – http://debreczenijozsef.hu/a-koziro.html. 2012. 08. 09.

Hírlapban 8 írás és 31 rövidhír, a Népszavában 37 cikk foglalkozik a témával. A Népszabadságban az eddigiekhez hasonlóan az első hat oldalon jelennek meg a tematikus írások a *Választások '94* rovatban. A Magyar Hírlap szintén hat oldalon foglalkozik a témával a *Választás '94* rovatban. A hetedik oldalon *„A hír szent, a vélemény szabad"* rovatban[103] egy kommentárcikk dolgozza fel a választási tematikát. A Népszava címoldalán, valamint negyedik oldalán három tudósítást találunk a választással kapcsolatban, ezeken a helyeken rovatcím nélkül. Az ötödik oldaltól már vannak rovatok. Az ötödik oldalon levő *Szerintünk* rovatban három kommentárcikk is feldolgozza a választás témakörét. Ezt követően a tizenegyedik oldaltól négy oldalon jelenik meg a legtöbb tudósítás a *Választási Fókusz* elnevezésű rovatban.

Erre az évre is jellemző, hogy a címlapon levő tudósítások, hírek nagyobb hangsúllyal rendelkeznek a frekventáltság miatt, melyet bizonyos tipográfiai elemek tovább erősítenek. A címek nagy mérete és a képek jelenléte egyaránt a figyelemfelhívást célozza. A címlapi tudósítások címeinek megfogalmazásában egyfajta fokozatosság figyelhető meg a napilapok között. A Magyar Nemzet hatpárti parlamentről, a Népszabadság az MSZP vezetéséről ad hírt. A Magyar Hírlap is inkább a pártok sorrendjét, míg a Népszava az MSZP győzelmét emeli a címlapi főcímbe.

A témakörök egyezése ebben az évben is megfigyelhető. Továbbra is mind a négy napilap fontosnak tartja kiemelni a pártok véleményét a választások első fordulójával kapcsolatban. A Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava egyaránt számot ad a külföldi véleményekről és a részeredményekről is. A Népszabadságban és a Magyar Hírlapban a választójogi kérdéseket és a választási szabályokat feldolgozó elemző cikkeket is találhatunk. A Magyar Nemzet és a Népszabadság egyaránt fontosnak tartotta kiemelni a közvélemény-kutatási adatokat. A Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap beszámol a megyei választókerületekben történt eseményekről is. Ezeknek a témáknak a megjelenése és a lapok közötti tematikai azonosság is azt mutatja, hogy ezen a napon ezeknek a híreknek van a legnagyobb jelentősége. A Magyar Nemzetben önálló altémaként jelenik meg a művészek véleménye a választásról. A Népszabadságban is szerepel olyan téma, amit a többi napilap nem említ. A Népszabadság a választás gazdasági hatásait is elemzi. A Magyar Hírlap ez évben képriport formájában is tudósít az eseményekről; ez önálló altémaként és műfajként is értelmezhető.

[103] Az idézet Pulitzer Józseftől származik.

1994-ben az országgyűlési választások második fordulójáról a Magyar Nemzetnek 45 írása tájékoztatja az olvasókat. Az előzőekhez képest azonban a rovatok elnevezése megváltozott. A második oldaltól a hetedik oldalig a cikkek a *Választás '94* rovatban jelennek meg. A kilencedik oldalon található *Nézőpont* rovatban három kommentárcikk is feldolgozza a témát. A Népszabadság ebben a lapszámban is közel azonos számú írást tartalmaz, mint az előző vizsgált napon. Ezek az írások ugyanannyi lapszámon és ugyanabban a rovatban jelentek meg. A Magyar Hírlap 24 írása és a Népszava 17 írása egyaránt ugyanazokon az oldalakon és ugyanazokban a rovatokban szerepel, mint az előző vizsgált lapszámban.

A címlapi tudósítások címei nem csupán frekventált helyzetük, hanem megfogalmazásuk miatt is rendkívül figyelemkeltők. A Magyar Nemzet és a Népszabadság a címoldalon az abszolút többség lehetőségére hívja fel a figyelmet. A Magyar Hírlap a főcímben az abszolút többséget parlamenti többségként fogalmazza meg. A Népszava címlapján levő főcímben már elsöprő győzelem szerepel.

A leghangsúlyosabb témákról szintén mind a négy országos napilap tudósít. A pártok és azok képviselőinek véleménye, valamint a külföldi reagálások altémája ebben az évben is rendkívül fontosnak számít. A Népszabadság, a Magyar Hírlap és a Népszava egyaránt kiemeli a közvélemény-kutatók véleményét. Érdekes, hogy csupán a Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava tudósít a választás eredményéről, a Magyar Hírlap nem. A kampánycsend témája újnak számít az eddigiekhez képest. Ez a Magyar Nemzet és a Népszabadság hasábjain jelenik meg. A megyei választási körzetekből már csak a Magyar Nemzet tudósít ezen a napon.

A sajtóműfajok közül a tudósítások, a hírek, valamint a kommentárcikkek képviseltetik magukat ebben az évben. A címtípusok közül az előző vizsgált lapszámokra jellemző kategóriák maradnak jellegzetesek. Ezek mellett az egyszavas címek használatára is találhatunk példát *(Célfotó, Esély)*.

Az 1998-as országgyűlési választás első fordulójáról a négy napilap közel azonos számú írással számol be. Tehát az elmúlt években tetten érhető nagy különbség a választást feldolgozó cikkek között megszűnt. A cikkek száma 23 és 19 között ingadozik. A legtöbb írás a Magyar Nemzetben, a legkevesebb ezúttal is a Népszavában jelent meg. A Magyar Nemzet írásai a címlapon és az azt követő öt oldalon találhatók, ez utóbbi a *Választás '98* rovatban. További két írás dolgozza még fel a választás témakörét a kilencedik oldalon. Az egyik egy kommentárcikk, amely a *Nézőpont* rovatban látható, míg a másik a belső vezércikk, amely külön alrovatban, kerettel kiemelve jelent meg. A Népszabadság 20 cikke

a címlapon, valamint a második oldalt követő további három oldalon szerepel *Választás* rovatcím alatt. A harmadik oldalon a *Külpolitika – Álláspont* rovatban látott napvilágot a napilap vezércikke. A tizenhatodik oldalon új rovatban találhatjuk a kommentárcikkeket. Az *Érvek, vélemények* rovatban két írás reflektál a választásra. A Magyar Hírlap a 22 cikkét a Népszabadsághoz hasonlóan a címlapon és a harmadik oldalt követően jelenteti meg. A választás témakörével foglalkozó cikkeket a harmadik oldalon a *Külföld – Belföld* rovatban, a negyedik és ötödik oldalon a *Belföld* rovatban, valamint a hatodik oldalon a *Választás '98* rovatban találhatjuk. Ez a rovatnév megegyezik a Magyar Nemzetben szereplő rovat elnevezésével. A hetedik oldalon levő kommentárcikkeket a megszokott Pulitzer-idézetet tartalmazó rovatban láthatjuk. A Népszava 19 írása az első hat oldalon jelenik meg, a második oldaltól *Választás* rovatcímmel.

A címlapon levő fő tudósítások mind a négy napilapban rendkívül hangsúlyosak, amit az alkalmazott tipográfiai elemek tovább fokoznak. A Magyar Nemzet címlapi tudósításának főcíme 1994-hez képest csak annyiban módosult, hogy a korábbi hatpárti parlament helyett itt az ötpárti parlament kialakulására hívja fel a figyelmet. A Népszabadság a választási voksokért küzdő két rivális párt küzdelmét emeli a főcímbe. A Magyar Hírlap és a Népszava egyaránt az MSZP vezetését hangsúlyozza a főcímben.

A napilapok választási altémái ebben az évben is egyezést mutatnak. Ezen a napon mind a négy országos napilapban szerepel a pártok reagálása a választásokra, valamint közlik az első forduló részeredményeit is. Ez a két altéma az összes napilapban való megjelenése miatt rendkívül hangsúlyos. A Népszabadság és a Népszava hasábjain egyaránt helyet kapott a közvélemény-kutatási adatok altémája és a különböző elemzők véleményének feldolgozása. A Népszabadságban és a Magyar Hírlapban megjelenik a választással kapcsolatos incidensek altémája. A városok, megyék választókörzeteiben történt események leírása a Népszabadság önálló témája. A Magyar Hírlapban a korábbiakhoz hasonlóan a választási szabályokról szóló elemzés is szerepel. A Népszava a többi laptól eltérően tájékoztat a külföldi véleményekről, valamint a választás várható gazdasági hatásairól is. Látható tehát, hogy ebben az évben is rendkívül fontos téma marad a pártok véleményének közlése, valamint a részeredményekről való tájékoztatás.

Az 1998-as országgyűlési választások második fordulójáról számot adó napilapokban az írások száma közel azonos az előző vizsgált nap adataival. A legtöbb írás azonban ezen a napon a Magyar Hírlapban, míg a legkevesebb a Népszabadságban jelent meg. A Népszabadság 19 írása az első hat oldalon található, a második oldal kivételével. Az előző naphoz képest annyi a változás a rovatok tekintetében, hogy a *Választás* rovat ebben a

lapszámban *Választás '98* rovatként jelenik meg, valamint hogy az *Érvek, vélemények* rovatban nem szerepel írás a választással kapcsolatban. A Magyar Nemzetben az előző naphoz hasonlóan ugyanazokon az oldalakon és változatlan rovatban vannak a témakör írásai. A Magyar Hírlap esetében annyi változás figyelhető meg, hogy a harmadik oldaltól már *Választás '98* rovatcím alatt szerepelnek az írások. A Népszavában azonos módon történik a cikkek lapközi megjelenítése, mint a korábbi napon.

A címlapon szereplő hangsúlyos tudósítások főcímei ezúttal nem mutatnak rendkívül nagy nyomatékbeli különbséget. Mind a négy napilap a Fidesz győzelméről számol be. Egyedül a Népszava fogalmazza főcímébe a kormányalakítás lehetőségét is. Mind a négy főcím eseményközlő címnek tekinthető.

A második forduló eredményeiről tájékoztató napilapokban csak egyetlen altéma esetében figyelhető meg egyezés. Mind a négy napilap kiemeli a pártoknak és azok képviselőinek véleményét. Érdekes, hogy a választási eredmények csupán a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszava hasábjain láthatók, a Magyar Hírlapban azonban nem. A Magyar Nemzetben és a Népszabadságban egyaránt szerepelnek a választási szabályokkal kapcsolatos tudnivalók. A közvélemény-kutatási adatok a Népszabadság esetében továbbra is fontos altémaként jelennek meg. A Magyar Hírlap és a Népszava egyaránt fontosnak tartja a külföldi álláspontok összefoglalását. A Népszabadságban és a Népszavában nagy hangsúlyt kapott a választások gazdasági hatásainak altémája is. A Népszabadság önálló témaként foglalkozik a városok választási eseményeivel. A Magyar Hírlapban továbbra is jelen levő téma a választási incidensekről való beszámoló. A Népszavában a nemzetközi megfigyelőkről szóló cikk, valamint a választópolgárokkal készült riportok miatt fontos szerepet kapnak ezek a háttérinformációk. Az olvasókhoz hasonló személyek megszólaltatása révén a választás témája még inkább személyessé válik. A téma fontosságát mutatja az is, hogy ez az ügy egy teljes oldalon kapott helyet a Népszavában.

Az eddig említetteken kívül nem tapasztalható más sajtóműfajok megjelenése ebben az évben sem. A címadás terén az eseményközlő, a témamegjelölő és a szenzációs címek kategóriájában megfigyelhető, hogy egyre inkább jellemzők a kettősponttal szerkesztett címek *(Lezsák: Sok munka van a voksok mögött, MSZP: a reménytől a bizonytalanságig)*.

A 2002-es országgyűlési választásokról tudósító napilapok közül a legnagyobb változás a Magyar Hírlap szerkezetében érhető tetten. Ez a változás nemcsak a lap külsejét érinti, hanem a közölt írásokban is megmutatkozik. Az egyre színesebb külsővel rendelkező napilap hasábjain megjelennek a bulvárújságokra jellemző írások is. Ezekben a cikkekben

dominánsak az érdekes, de egy országos napilap számára lényegtelen háttérinformációkat tartalmazó közlések.[104] Az cikkek között rendkívül sok a rövidhír, a kisebb összefoglaló, emiatt ebben az évben a legtöbb írást a Magyar Hírlap tartalmazza. Az első forduló eseményéről 37, míg a második fordulóról 32 írás szól. Az első forduló eseményeiről tehát a Magyar Hírlap számol be a legtöbb írással. A Magyar Nemzetben 18, míg a Népszabadságban és a Népszavában 15-15 írás szerepel a témában. A Magyar Nemzet az első öt oldalon a *Belföld* rovatban foglalkozik a témával. A hetedik oldalon a *Nézőpont* rovat két írást tartalmaz a választással kapcsolatban. A Népszabadság az előző évekhez hasonlóan ugyanabban a rovatban közli a belső vezércikket. Az ezt követő öt oldalon levő cikkek a *Választás* rovatban láthatók. A Magyar Hírlapban kilenc oldalon találhatunk tematikus írásokat. A címlapi fő tudósítás után a második oldalon *A Nap Témája: Választások 2002* rovatban szerepel a színes képekből álló képriport. A harmadik oldaltól a hetedik oldalig *Belföld – Választások 2002* rovatban jelennek meg a választás témakörét feldolgozó cikkek. A kilencedik oldalon a *Külföld* rovatban találhatjuk a külföldi lapokban a választásról hírt adó cikkeket. A tizenegyedik oldalon *„A hír szent, a vélemény szabad”* rovatban pedig két kommentárcikk foglalkozik a választási eseményekkel. A Népszava a címoldalt követő első öt oldalon a *Választás* rovatba rendezi a témakörrel kapcsolatos cikkeket. A hetedik oldalon szereplő *Vélemény* rovat két kommentárcikket tartalmaz. Újdonságnak tekinthető, hogy a nyolcadik oldalon levő *Világ* rovatban is van egy olyan írás, amely külföldi lapinformációkat foglal össze.

A címlapi tudósítások főcímeiben találhatunk egyezéseket. A Magyar Nemzet és a Népszabadság egyaránt kiemeli, hogy melyik párt vezet a választásokon. A Népszabadság a főcímben a részvétel magas voltát is kiemelte. A Magyar Hírlap a választási eredményekből kiolvasható szoros küzdelem tényét emelte a főcímbe. A Népszava a második fordulóra tereli főcímében a figyelmet.

A választás témája mind a négy napilapban hangsúlyos szerepű, hiszen a jelölt oldalak mindegyikén foglalkoznak a kérdéssel. A Népszabadság főcímében szereplő részvételi arány a leghangsúlyosabb téma ezen a napon, hiszen mind a négy napilapban kiemelik az ezzel kapcsolatos adatokat. A Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava számára egyaránt fontos téma a kampánycsend kérdése. A Magyar Nemzetben ez a téma nemcsak ezen a napon rendkívül fontos szerepű, hanem a második forduló előtti napon is az marad.

[104] „Savanyú krumplileves és túrós csusza volt a vasárnapi ebéd Szűrös Mátyáséknál. Az Új Baloldal miniszterelnök-jelöltje azonban nem ivott előre a medve bőrére”. LSA, *Szűrös: elmaradt a koccintás*, MH, 2002. április 8., 4.

A kampánycsend betartása és nyomatékossá tétele miatt a 2002. április 20-i lapszám teljes címoldala üres. Egyetlen írás sem jelenik meg a címlapon, csupán egy tiszta fehér oldal látható a fejléccel. A Magyar Nemzet és a Népszabadság kiemeli a miniszterelnök-jelöltek vitáját. Ezen a napon átmenetileg megszakad az előző évekre jellemző tendencia, amely szerint mind a négy napilap egyaránt közölte a pártok véleményét a választásokról. Ezt a témát ezen a napon csak a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszava emelte ki. A Magyar Nemzetben és a Magyar Hírlapban megtalálhatjuk a megyei és városi tudósításokat is. A közvélemény-kutatás és a választási szabályok témája ebben az évben is hangsúlyos marad. Ezzel a Népszabadság, a Magyar Hírlap és a Népszava is foglalkozik.

A második fordulóról tájékoztató napilapok közül a Magyar Hírlap – tudósításai rövidségének köszönhetően – a legtöbb információt tartalmazza a választásról. Ezen rövidebb hírek témáit a színes és a fekete-fehér fotók használata teszi hangsúlyosabbá. A Magyar Hírlap írásait hét teljes oldalon közli. A címoldalt követően ismét egy teljes lapot betöltő képriportot találhatunk ugyanabban a rovatban, mint a korábbi vizsgált napon. A további írások a harmadik oldaltól a hetedik oldalig foglalnak helyet a *Választások 2002*-es rovatban. A tizenegyedik oldalon a pulitzeri idézetet használó rovatban találhatunk még két kommentárcikket, melyek a választás témáját dolgozzák fel. A Népszabadság ezen a napon több írással tájékoztat az eseményekről, mint az előző napon. A tudósításokat a címlap után a harmadik oldaltól a kilencedik oldalig közli az újság. Az eddigiekhez hasonlóan a belső vezércikk a harmadik oldalon jelent meg. Az ezt követő oldalakon a *Választás* nevű rovatban láthatók a választási tudósítások és hírek. A Magyar Nemzet ezen lapszámában azonosak a rovatok, valamint azonos az írások lapközi elhelyezése az első forduló eredményeit tartalmazó lapszámmal. A Népszava 18 írása a címlapon, valamint az első hat oldal *Választás* rovatában láttak napvilágot. A hetedik oldalon levő *Vélemény* rovatban három kommentárcikk is helyet kap a témával kapcsolatban. A Népszavában is találkozhatunk a képriport műfajával a hatodik oldalon.

A címlapi tudósítások ebben az évben is nagy hangsúlyt kapnak. Ezt a tipográfiai megjelenítés mellett tovább erősíti a címek megfogalmazása. A Magyar Nemzet a választási eredmény szoros voltát emeli ki, míg a Népszabadság már kormányváltó többségről ír a főcímben. A Magyar Hírlap címadásában két ellentétes információ szerepel egymás mellett, ami egyrészről figyelemfelhívó, másrészről viszont egy kicsit zavaró. A választás második fordulójának győztesét emeli ki, de helyet kap a címben a választás végeredménye is *(Fidesz–MDF-győzelem, MSZP–SZDSZ-többség)*. A Népszava címében egyaránt helyet kap a szoros választási eredmény és a kormányalakítás várható lehetősége.

Ezen a napon ismét rendkívül hangsúlyos szerepűvé válik a pártok reagálásának altémája, hiszen mind a négy napilap tudósít erről. A választás végeredményéről a Népszabadságot kivéve mindhárom napilap tájékoztat. A korábbi naphoz hasonlóan a közvélemény-kutatási eredmények a Magyar Nemzet kivételével mindegyik napilapban hangsúlyos szerepben jelennek meg. Ezen a napon a megyei és városi tudósításokat a Népszabadságban és a Magyar Hírlapban találhatjuk. A Magyar Hírlapban ez az egyik legfontosabb altéma, hiszen mindkét napon szerepeltek beszámolók a különböző városok választókerületeiből. A Magyar Hírlap és a Népszava oldalain hangsúlyossá vált a képriport műfaja, hiszen ezek a képek egy teljes oldalon kaptak helyet. A színes képek használata miatt ez a műfaj fokozott figyelemfelhívó funkcióval rendelkezik. A választások külföldi megítélése továbbra is hangsúlyos téma a korábbi évekhez hasonlóan. Ez az altéma ezen a napon a Magyar Nemzetben, a Népszabadságban és a Népszavában is szerepelt.

A sajtóműfajok és a címadás tekintetében nagy változás ebben az évben nem tapasztalható. A már említett képriport műfaja ebben az évben válik elterjedtté. A kettősponttal szerkesztett és az idézeteket felhasználó címek is nagy számban vannak jelen ebben az évben.

2002-höz hasonlóan 2006-ban is jellemző marad az, hogy a legtöbb írás a Magyar Hírlapban található. Ennek oka, hogy a 2006-ban a Magyar Hírlap lapszerkezetét és tipográfiai megjelenítését érintő változás kihatással volt a sajtóműfajok alkalmazására is. Az előző országgyűlési választásról tudósító lapszámokhoz képest még több rövidhírt tartalmaznak a Magyar Hírlap 2006-os számai. A napilap utolsó oldalán is megjelennek rövidebb információk a témával kapcsolatban. Ezen oldal szerkesztése hasonló a címlapéhoz. Mindkét fordulóról 50 írás szerepel a vizsgált lapszámokban. A két lapszámban azonos oldalakon találhatók meg ezek az írások. A címlap után a második oldaltól egészen a tizenötödik oldalig találhatunk írásokat mindkét forduló eseményeiről. A tizenötödik oldalon mindkét napon két-két kommentárcikk is feldolgozza a témát. Ebben az évben ezek az írások már a *Vélemény & Vita* rovatban szerepelnek. Az eddigi Pulitzer-idézet már csak a szalagcímben látható. Speciális szerkesztésnek számít, hogy az utolsó, huszonnegyedik oldalon a *Huszonnégy óra* rovatban is megjelennek fontos rövidhírek és kisebb összefoglalók mindkét lapszámban. A második legtöbb írás mindkét napon a Népszabadságban lát napvilágot. Az első fordulóval kapcsolatban 26, míg a második forduló eredményeiről 17 írás szerepel a napilapban. A cikkek megjelenítésében két különbség figyelhető meg. Az első fordulóról szóló beszámolók esetében az írások a

címlap után az első nyolc oldalon a *Választás 2006* rovatban jelennek meg. A második fordulóról tájékoztató cikkek a címlapon és már csak az azt követő hat oldalon találhatók. Ezen a napon a rovatnévből hiányzik a 2006-os év kiemelése. A Népszava mindkét napon közel azonos számú írást tartalmaz a témában. A címlapot követő hat oldalon az írások a *Választás* rovatban vannak. A hetedik oldalon levő *Vélemény* rovatban az első fordulóról két, a másodikról egy kommentárcikk olvasható. A Magyar Nemzet mindkét vizsgált napon a legkevesebb írást tartalmazza az országgyűlési választásokról. Ennek az alacsony cikkszámnak az az oka, hogy a feldolgozott témákat hosszabb formában, bővebb kifejtéssel közli a napilap. Az írások a címlapot követően a *Belföld* rovatban jelennek meg a harmadik oldalig, míg a kommentárcikkek a hetedik oldalon a *Nézőpont* rovatban kapnak helyet.

Az első fordulót követő napon a címlapi főcímek egyaránt a választási eredményekre utalnak, de mindegyik napilap más-más szempontra irányítja a figyelmet. A Magyar Nemzet főcíme a jobboldal vezető politikusának egyik mondatát használja fel. A Népszabadság és a Népszava főcímében a tematika megegyezik, de a fogalmazás eltérő. A Népszabadság eseményközlő címe a tényeket közli, míg a Népszava szenzációs főcímében egy filmcímet aktualizál a szerző *(Első forduló: folytassa, koalíció!)*. A Magyar Hírlap szalagcímében adatokat láthatunk az eredményekről, míg a főcímben az eddig a Magyar Nemzetre 1994-ben és 1998-ban jellemző technika figyelhető meg. Eszerint a Magyar Hírlap főcíme a négypárti parlament kialakulását emeli ki.

A második forduló címlapi főcímei is hasonló szerkezetűek, mint az előző napi főcímek. A Népszabadság és a Népszava a baloldal sikerét és a Gyurcsány-kormány második lehetőségét emeli a főcímébe. A Magyar Nemzet is tájékoztat erről a tényről, de a politikus nevének kiemelése nélkül. A Magyar Hírlap az előző naphoz hasonlóan csupán az adatokkal érzékelteti a választás végeredményét.

Mindkét nap tematikájában rendkívül nagy hangsúllyal szerepel továbbra is a pártok és a politikusok véleménye, hiszen mind a négy napilap mindkét napon hírt ad erről az altémáról. Az első fordulót követő napon a közvélemény-kutatási eredmények és a választásokon történt incidensek altémája nagy nyomatékot kap a napilapokban. Az előző altémát a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszava emelte ki, míg a második résztémát a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszabadság. A Magyar Nemzet és a Népszava a részvételi adatokat, valamint a politológusok véleményét is fontosnak tartotta a kiemelésre. A Népszabadságban és a Magyar Hírlapban továbbra is nagy jelentősséggel bír a vidéki választókerületekben történt eseményekről való tudósítás. Az eredmények

ismertetése azonban már csak a Magyar Hírlapban és a Népszavában jelenik meg. A második fordulót követően a tematika egy része továbbra is fontos marad, de a lapokban való megjelenésben különbség van. A választásokon történt szabálytalanságokról ezúttal a Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava is beszámol. Az eredményeket az eddigi két napilapon kívül a Népszabadság hasábjain is megtalálhatjuk.

Erre az évre is jellemzők maradtak az eddig használt sajtóműfajok. A Népszava riportjai, valamint a Magyar Hírlapban szereplő kétperces interjúk is nagy jelentőséggel bírnak. A Népszavában a teljes oldalon való szerepeltetés, valamint a Magyar Hírlapban az új műfaj használatának érdekességén kívül ezek tipográfiai kiemelése is hangsúlyossá teszi a feldolgozott tematikát. A címadásban eddig használt kategóriák és módszerek ebben az évben is jellemzők maradtak.

Az utolsó országgyűlési választásról tudósító napilapok vizsgálatából megállapítható, hogy a napilapok cikkeinek száma ebben az évben a legkiegyenlítettebb. A Magyar Hírlapban történt ismételt változások azt eredményezték, hogy az írások között jóval kevesebb a rövidhír, és több a hosszabb tudósítás, valamint a kommentárcikk. A lapban így az előző 50 írással szemben ebben az évben mindkét napon 11 cikk foglalkozik a témával. Az első fordulóról szóló írásokat a címlapot követő két oldalon a *Belföld* rovatban és a tizenharmadik, tizennegyedik oldalon levő *Vélemény & Vita* rovatban találhatjuk. A választás végeredményéről beszámoló írások ugyanazokban a rovatokban kapnak helyet, mint az előző napon, csupán annyi különbség érzékelhető, hogy a napilap a címlap után nem két, hanem három oldalon foglalkozik a témával. A Népszabadságban az első fordulóról 14 írás jelenik meg az első öt oldalon a *Választás* rovatban, míg a második fordulóról 15 írást találhatunk szintén az első öt oldalon, de már a *Magyarország* rovatban. A Magyar Nemzetben az első fordulóról az első négy oldalon 13 cikk olvasható a *Választás* rovatban. A választás végeredményéről 18 írás szól szintén az első négy oldalon ugyanabban a rovatban. Mindkét lapszámban feldolgozzák a témát kommentárcikkek is, melyek a hetedik oldalon a *Nézőpont* rovatban kaptak helyet. A Magyar Nemzetben az első fordulóról szóló beszámolók között a negyedik oldalon képriport található, mely eddig nem volt jellemző a napilapra. A második fordulóról tudósító lapszám címoldalán csupán egy hatalmas kép és a főcím látható, amire eddig nem volt példa ebben a lapban. A Népszava közel azonos számú írást közöl a két fordulóról. A címlapot követő oldalakon az írások a *Választás* rovatcím alatt kapnak helyet. A kommentárcikkek az eddigiekhez hasonlóan a *Vélemény* rovatban jelennek meg a hetedik oldalon. A Népszavában is szerepel képriport az első forduló eseményeinek illusztrálására, hasonlóan a Magyar Nemzethez.

Az országgyűlési választás első fordulójáról beszámoló lapszámok címoldalán levő címek két témát emelnek ki. Az egyik téma a választásokon felmerülő problémák, melyeket a Magyar Nemzet és a Népszabadság a főcímben botrányként, míg a Magyar Hírlap a felcímében súlyos szakmai hibaként értékel. A Magyar Hírlap főcímében már ezen a napon is rögzíti a történelmi győzelem tényét. A Népszava csupán a választás lebonyolításában felmerülő problémák miatti hosszas sorban állásra hívja fel a figyelmet. A második fordulóról tudósító napilapok közül a legszokatlanabb szerkesztés a Magyar Nemzet címlapján látható. Ezen a napon, ahogy már korábban is említettem, a címlapon csupán egy főcím és egy hatalmas kép van. A napilapra mindaddig egyáltalán nem volt jellemző a rendkívül nagy kép használata. A főcím is csupán egy szó, mely jelzi a győzelem mértékét. A Népszabadság és a Népszava ugyanezt az adatot egy kicsit bővebben fejti ki. A Magyar Hírlap a felcímben és a főcímben mindkét politikai oldal választási szereplését minősíti. Ezen a napon is hangsúlyos a történelmi győzelem témája.

Az első forduló során felmerülő problémák témája mind a négy napilapban hangsúlyos szerepű. A kétharmados választási győzelem lehetőségének témáját a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszava egyaránt feldolgozza. A Népszavában ezenkívül még kiemelték a kétharmad lehetséges árnyoldalait is. A pártok véleménye továbbra is fontos marad, de ez a téma ezen a napon csupán a Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap hasábjain kap helyet. A részvételi adatok ezen a napon is hangsúlyosak: ezeket a Magyar Nemzet és a Népszava is kiemelte. A vidéki szavazókörökből adott tudósítások ezen a napon is szerepelnek a Népszabadságban hagyományainak megfelelően. A Népszava választással kapcsolatos lapszámaira 2002-től jellemző a választókkal készült riport. Ez ebben az évben is hangsúlyos a teljes oldalon való megjelenítés miatt.

A 2010-es országgyűlési választások végeredményéről beszámoló összes napilapban fontos a pártok véleményének közlése. Eddig szinte minden választásról tudósító lapszámban fontos témaként jelent meg. Ebben az évben csupán a Magyar Nemzet közli a politológusok értékelését. A Népszabadság ezen a napon is tudósít a vidéki szavazókörzetekből. A részvételi adatok, valamint a választási eredmények ezen a napon már csak a Népszavában találhatók meg. A résztémák közül egyértelműen a pártok véleménye a leghangsúlyosabb, hiszen ez mind a négy napilapban megjelenik.

Az eddig használt sajtóműfajok ebben az évben nem egészülnek ki újabb elemekkel. A címadás tekintetében a már említett címtípusok figyelhetők meg. Az eddigi egyszavas címek immár a Magyar Nemzetben is fellelhetők. A Népszabadság belső vezércikkének

címe figyelemfelkeltő szenzációs címnek tekinthető, hiszen a címben csupán egy törtszám szerepel.

3.3. Összegzés

A hat választás két fordulója közötti napokon megvizsgált lapszámok analízise után is az állapítható meg, hogy a választás hangsúlyos téma. Gene Zucker megállapítása szerint „azoknak az ügyeknek, amelyekről az emberek kevés közvetlen információval rendelkeznek, erős az „agenda-setting" hatása".[105] Ugyanakkor ez az erős hatás is csökken a két forduló között, hiszen „a közvélemény egy idő után gyakran ráun a régóta napirenden levő témákra, és sokkal fogékonyabb a még nem tárgyalt ügyekre."[106] Az első fordulót követő öt napon még napirenden van a választás témája, de ezeken a napokon egyre csökken az üggyel kapcsolatos cikkek száma. Ez a tendencia mind a hat vizsgált évre és mind a négy napilapra jellemző. Az első fordulót követő két napon a választási rovatok még maradnak a kiemelt helyen, de az ezt követő napokon ez a kiemelés megszűnik. A választási témák az eseményhez közeli napokon a napilapok első harmadában jelennek meg. Az újdonság csökkenésével azonban a választási cikkek a napilapok hasábjain hátrább szerepelnek. A két forduló közötti napokon a választás témája kiegészül kampányelemekkel is. A választás konkrét témája tehát lassanként háttérbe szorul, és más témák válnak hangsúlyosabbá. A választás témakörében a legtöbb cikk 1994-ben jelent meg a napilapokban. Érdekes, hogy az első országgyűlési választásról 1994-hez képest kevesebb cikk számolt be. Ennek oka az lehet, hogy a sajtó pártállami működése 1990-ben még érezhető volt. A rendszerváltás okozta változás 1994-ben már a sajtót is elérte, ezért a választás témája is nagyobb hangsúlyt kapott, mint 1990-ben. 2002-től megfigyelhető, hogy minden választási évben csökken a témával foglalkozó cikkek száma. Ennek egyik magyarázata az lehet, hogy a választásokon való csökkenő részvétel és az emberek távolmaradása kihatással van a téma iránti sajtóérdeklődésre is. A sajtóban ennek megfelelően kevesebb írással tájékoztatják az olvasót. A témát feldolgozó kevesebb írás másik oka, hogy kezdetben „az írott sajtó az a közeg, amelyen keresztül a politika

[105] ILLYÉS, *i.m.*, 276.
[106] TÖRÖK, *i.m.*, 26.

leginkább eljuthatott a választókhoz."[107] Ez 1998-tól a televízió megerősödésével, többek között a kereskedelmi csatornák színre lépésével megváltozott.

A médiában szereplő ügyekben „három attribútum bír kiemelt jelentőséggel: a konfliktus, az expozíció és a fontosság. A napirendi jelenlét szempontjából döntő, hogy az adott ügy kapcsán mekkora ellentét tapasztalható a szereplők között, a téma mekkora figyelmet kap, és mennyire tekintenek rá úgy, mint fontos és releváns problémára. Attól válik valami üggyé, hogy felkerül a napirendre."[108] A választás témájában is tapasztalható ellentét mind a pártok, mind a napilapok között a szelekció, valamint a témák megfogalmazása terén. A vizsgált témakör a cikkek számát tekintve is nagy figyelmet kelt, és jelentős szerepű az emberek életében is.

A vizsgálat elvégzése után kijelenthető, hogy a választás témakörén belül számos különböző részlet jelenik meg a napilapok hasábjain. Ezek között a résztémák között sok esetben találhatunk olyanokat, melyekről több napilap is egyszerre számolt be. A választás témaköréből kiválasztott altémák szerepeltetésével a média valamely eseményre, résztémára vagy szereplőre irányítja a figyelmet, ez befolyással lehet a választók nézeteire is.[109] A résztémák közül a leghangsúlyosabbak a pártok reagálásáról adott beszámolók, valamint az eredményekről szóló tudósítások: ezek mind a négy napilapban minden vizsgált évben fontosak voltak. „A média feladata, hogy válogasson a világ történéseiből, és akkor jár el helyesen, ha az általa megalkotott kép a lehető legközelebb áll ahhoz, amit valóságnak nevezhetünk."[110] Ennek megfelelően a négy országos napilap a résztémák közötti válogatással és azok megjelenítésével tárja az olvasók elé a választás eseményeit. Láthattuk, hogy a megyei beszámolók, a közvélemény-kutatási adatok, a különböző elemzések hozzátartoznak a választás témaköréhez, így a napilapok saját megfontolásaiknak megfelelően tájékoztatnak ezekről a résztémákról is. A média keretet ad tehát a politika számára, és strukturálja azt, de nem határozza meg a pontos tartalmát. „Mindettől függetlenül a média valóban létező „szelekciós" hatásait csak a sokrétű, plurális sajtópiaci viszonyok képesek ellensúlyozni, ahol minden gondolat és vélemény teret kaphat."[111] Ez a megállapítás tökéletesen jellemzi a vizsgált napilapokat, így a hazai sajtó helyzetét is. A résztémák egyezésén túl mind a négy napilap tartalmaz olyan

[107] TÖRÖK, *i.m.*, 78.
[108] TÖRÖK, *i.m.*, 20.
[109] Vö. TÖRÖK, *i.m.*, 51–52.
[110] TÖRÖK, *i.m.*, 82.
[111] TÖRÖK, *i.m.*, 86–87.

információkat, amelyekről a többi nem számol be. Az újságok együttes olvasása után kaphat komplex képet az olvasó a választás témaköréről.

„A 2002-es magyar választási kampányban szinte egyáltalán nem merültek fel szakpolitikai témák, s a médiába kerülő vezető politikai hírek majdnem kizárólag pártpolitikai konfliktusokról szóltak."[112] Ez a megállapítás a 2006-os és a 2010-es választási kampányra is jellemző maradt.

A látvány retorikai vizsgálat elvégzése után kijelenthető, hogy a sajtó vizuális eszköztára a meggyőzést és a figyelem irányítását szolgálja. A vizsgált témával kapcsolatban megállapítható, hogy „a közvéleményt bizonyára jobban megmozgatja a címlapos hír."[113] A címlapi hírek témájának nagyobb hangsúlyt ad a tipográfia is. A négy országos napilap azonos lapszámaiban, ha a címlapon szereplő téma azonos is, a fogalmazás, illetve a tipográfiai jellemzők révén más lesz a keret, amelynek alapján a közvélemény megítéli az adott résztémát. A címlapon szereplő híreket a nagy főcímek mellett a képek alkalmazása is hangsúlyossá teszi. Wanta egyértelmű összefüggést fedezett fel a híranyagok hatása és a mellettük közölt fotók között, kimutatva, hogy minél nagyobb a fotó, annál nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a témának az emberek, ezzel szemben a kép nélküli cikkek nagyon csekély fontossággal bírtak a kísérlet résztvevői számára.[114] „A fotóillusztráció az újság egyik legfontosabb vizuális eleme, amely nemcsak információt közvetít, hanem az újságoldal összképének kialakításában is fontos szerepei játszik."[115] Az 1990-es években a képek jelenléte is nagymértékben elősegíti az agenda-setting hatást. A Magyar Nemzetben ekkor még nincs a címlapon fotó, csupán az ábrák azok, amik elősegítik a figyelemfelhívást. A napilapokban a nagyobb mértékű képhasználat egyre több résztémának ad erősebb hangsúlyt. A technikai fejlődés és a tabloid[116] nyomás következtében a színes fotók használata is erősíti az írások mondanivalóját. A színes képeknek némileg nagyobb a figyelemfelhívó erejük, mint a fekete-fehér fotóknak. A 2006-os évektől a képek mérete is döntően befolyásolja az egyes témák agenda-setting hatását. Mind a négy napilapban szerepelnek már nagyméretű fotók az egyes írások

---

[112] TÖRÖK, *i.m.*, 182.
[113] TÖRÖK, *i.m.*, 26.
[114] ILLYÉS, *i.m.*, 277; Wanta WAYNE, *The effects of dominant photographs: An agenda setting experiment*, Journalism Quarterly, 65, 1988, 107–111.
[115] RÓKA Jolán, *Kommunikációtan: Fejezetek a kommunikáció elméletéből és gyakorlatából*, Bp., Századvég Kiadó, 2002, 54.
[116] Eredetileg olyan, az utcán árusított újság megjelölésére szolgált, amely a megszokott újságméretnek mindössze a fele volt, és így azoktól eltérően a mindennapi élet legkülönbözőbb körülményei közepette, például utazás vagy várakozás közben is könnyűszerrel olvasható volt. A magyar nyelvben nem a lap méretére, hanem az árusítás körülményeire utaló kifejezés, a „bulvárlap" szó terjedt el. - CSÁSZI Lajos, *A média tabloidizációja és a nyilvánosság átalakulása*., Politikatudományi Szemle, 2003/2, 157.

hangsúlyozására. A lapközi kisebb híreknek is nagyobb jelentőséget kölcsönöznek az illusztrálásukra szolgáló képek. „A fotók indexikus természete (felhívják, irányítják a figyelmet és bizonyítják az ábrázolt tárgy létezését) meghatározza azt a módot is, ahogyan az emberek reagálnak rájuk. A képi ábrázolás megteremti a meggyőzés lehetőségét a közlő és befogadó számára."[117]

A rovatok és a léniák az újságszöveg elengedhetetlen vizuális alkotórészei és a napilapok imázsát módosító és alakító elemek is egyben.[118] A napilapokra jellemző díszítőelemek is hasonló funkciót töltenek be, mint a fotók. A különböző léniák használatával a napilapok szerkesztői a kisebb információkat jobban ki tudják emelni. Különösen a keretléniákban közölt vélemények, választási rövidhírek azok, amelyek ezzel a szerkesztéssel nagyobb hangsúlyt kapnak. A vizsgálat után az is megállapítható, hogy nem feltétlenül csak a hosszabb tudósítások azok, amelyeknek nagy hatásuk van. A keretléniák alkalmazásával, a fotók használatával és a címek megfogalmazásával a rövidhírek is legalább akkora agenda-setting hatásúak lehetnek, mint a hosszabb beszámolók. „A modern újságformátum az úgynevezett modulus designon alapul, amely szerint az újságszöveg (sztori) hasábjai azonos hosszúak, valamint a sorok elhelyezkedése az oldalon inkább horizontális, mint vertikális."[119] A szedéstükör szélesebbé és nagyobbá válása, a könnyebb olvashatóság mellett biztosítja a hatásosabb kiemelést is, ami hozzájárul az olvasók figyelmének irányításához is. [120]

A címek tipográfiai megjelenítése mellett a címek megfogalmazása is figyelemfelhívó. A cikkek szerzői a szerkesztéskor szokásszerű fordulatokhoz, valamint fogalmazási és szemléltetési panelekhez nyúlnak. Tehát már a címadás során is észrevehetjük, hogy a szerzők bizonyos esetekben jól bevált elemekhez nyúlnak a címek szerkesztésekor.

A kilencvenes évektől a politikai kommunikáció egyre inkább a szórakoztató műfajok mintái alapján kezdett működni. Ennek megfelelően a sajtóhírekben nem a konszenzus, hanem a konfliktus dominált, a tudósítások nem a magyarázó, hanem a bonyolító elemeket keresték. „A botrány többet ért, mint a megoldás, a siker („bad news is good news"). Háttérbe szorult a politikai tartalom, helyette a hírérték vált a legfontosabb szelekciós szemponttá."[121] „A médiában az érdekes és a látványos témák könnyebben utat törnek

[117] ACZÉL, *Médiaretorika… i.m.*, 45.
[118] Vö. RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 54.
[119] RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 49.
[120] Vö. RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 49.
[121] TÖRÖK, *i.m.*, 89.

maguknak."[122] A választások alkalmával történt incidensek is egyre nagyobb hangsúllyal szerepelnek a napilapok hasábjain. A 2010-es választások idején ez a téma már a címlapon foglal helyet, ezáltal rendkívül nyomatékos helyzetűvé vált.

„A szövegtervezés igényét a tömegsajtó megjelenése hívta életre, vagyis annak szükségessége, hogy olyan sajtótermékek lássanak napvilágot, amelyek vizuálisan vonzzák az olvasót, s az újság teljes vagy részleges elolvasására késztetik. Napjaink sajtótermékeinek versenyképesnek kell lenniük nemcsak egymással, hanem a tömegmédia más válfajaival is."[123] A kilencvenes évektől a hírmédiát is fokozatosan elérte az egyre nagyobb szerepet betöltő bulvár, az úgynevezett tabloidizáció jelensége.[124] Ez a tendencia annyira erős, hogy a mértékadó országos napilapok is kénytelenek lépést tartani a tabloid szerkesztői elvekkel, ha meg akarják tartani olvasóközönségüket. A napilapok és az online lapok közötti hírverseny felgyorsította a média bulvárosodását. Az 1990-es évektől fokozatosan növekszik és napjainkban felerősödni látszik a napilapok tabloid jellege. A Népszabadság, a Népszava és a Magyar Hírlap már a 90-es években is használt képeket a cikkek tartalmi illusztrálására. A három említett újság igyekezett minél hamarabb áttérni a színes képek használatára. A Népszabadság 2010-ben már csak színes fotókat közöl. A Magyar Nemzet a mai napig viszonylag kevés képet tartalmaz, és azok mind fekete-fehérek. Ezáltal is próbálja megőrizni a mértékadó sajtó formáját. A Magyar Hírlap szerkesztésében azonban megfigyelhetjük, hogy az elmúlt néhány évben folyamatos változás ment végbe. A cikkeket egyre kisebb terjedelemben és egyre színesebben közlik, ami a tabloid jellegre utal. A Magyar Hírlapban 2006-ban bizonyos bulvárújságokra jellemző információk szerepeltetése is megjelenik. Ez a napilap a tömegigény kielégítésére többször változtatott a lap struktúráján és a cikkek felépítésén. Ezzel a módszerrel kívánja megtartani, illetőleg újból meghódítani az olvasóközönséget.

„A napirenden lévő ügyek eleve magukban hordozzák az eltérő nézetek lehetőségét, így az ellenérdekelt felek alternatív valóságmagyarázatait is."[125] Ez a napilapok eltérő témakiemelési technikájában is megfigyelhető. „Az ellenérdekeltség megjelenhet a téma elnyomásában, a figyelem más irányba történő elterelésében vagy akár passzív elutasításban is."[126] A négy országos napilap együttesen jeleníti meg a választási tematika egészét. A témák közötti szelekció, az írások tipográfiai megjelenítése, valamint a képek

[122] TÖRÖK, *i.m.*, 23.
[123] RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 49.
[124] NORRIS Pippa, *A virtuous circle: Political communications in postindustrial societies*, Cambridge, Cambridge University Press, 2000, 70–74.
[125] TÖRÖK, *i.m.*, 21.
[126] TÖRÖK, *i.m.*, 22.

használata minden napilapra egyedileg jellemző. „A hír szelektálása is elszegényedés, az egészhez képest (valóság, esemény) a részek kiragadása; ugyanakkor egy új koncepció megvalósulásának első, definitív lépése is."[127]

A négy napilapban tapasztalható témaazonosság esetében az újságok specifikuma továbbra is a megfogalmazás és a tipográfiai megjelenítés marad. A vizsgált évekből kiemelhetővé váltak az egyes újságokra jellemző tematikai és tipográfiai jegyek. Ezek a specifikumok a különböző altémák kiemelését is szolgálják, így erősítve az agenda-setting hatást.

A vizsgálatban a befogadók számára közvetített üzenethalmazból az volt fontos, hogy az adott témából mi az, ami a figyelem számára elérhető, milyen gyakran fordult elő és milyen arányban jelent meg. Így meghatározható volt, hogy az adott napilap milyen fontossággal, intenzitással és hangsúllyal, illetve milyen megvilágításban szerepeltette a különböző témákat.[128] A sajtóban szereplő hírek a politika és a közvélemény napirendjén alapvetően kisebb, vagy nagyobb intenzitással szerepelnek, noha a hírek szelekcióját a sajtó már saját szempontrendszere szerint végzi.[129] Tehát „a politikai képet elsősorban a híradások formálják. Azok, akik a híreket szolgáltatják, megfogalmazzák és megszerkesztik, késztetést éreznek arra, hogy saját elképzelésük szerint alakítsanak rajtuk, azért, hogy fölkeltsék az érdeklődést, illetve esetleg hogy a tartalom és a forma segítségével adott értelmezést sugalljanak."[130] A napilapok elsődlegesen a témák közötti szelekcióval, majd a kiválasztott témában alkalmazott fogalmazással, a tipográfiai elemekkel és a képhasználattal irányítják a figyelmet. Általános gyakorlatnak tekinthető, hogy a sajtó mind a szerkesztéskor, mind a címek és a szövegtest megfogalmazásakor a dramatizálás vagy a leegyszerűsítés eszközével jeleníti meg a híreket.[131] „A média aránylag csekély önálló témafelvető erővel rendelkezik."[132] Az azonban vitathatatlan, hogy a sajtó különböző „közügyeknek státuszt ad".[133] A sajtó igazodik a politika és a közvélemény napirendjéhez, ugyanakkor a politikai és a gazdasági elit hatásosan tudja befolyásolni, hogy mi kerüljön az ellenőrzése alatt álló újságok hasábjaira. Feltételezhetjük

---

[127] ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 96.
[128] George GERBNER, *Kulturális mutatók: a harmadik hang = Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 184–189.
[129] Vö. TÖRÖK, *i.m.*, 51.
[130] Murray EDELMAN, *A politikai hírek kétértelműségei = Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 451.
[131] Vö. EDELMAN, *A politikai hírek…i.m.*, 451.
[132] TÖRÖK, *i.m.*, 51.
[133] Paul F. LAZARSFELD, Robert K. MERTON, *Tömegkommunikáció, közízlés és szervezett társadalmi cselekvés= Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 30.

azt is, hogy az információk nem a valóságnak megfelelően, objektíven jelennek meg, hanem valamelyik elit érdekviszonyainak megfelelően. Az olvasók eszerint készen kapnak egyfajta értelmezést, és mivel az egyszerű felhasználó nem rendelkezik kellő háttérinformációval, az üzeneteket csak passzív befogadóként értelmezi.[134] Harold Lasswell is egyirányú folyamatként jellemzi a tömegkommunikációt, melyben a közönség csupán a passzív és kritikátlan befogadó szerepét tölti be. A sajtó esetében az olvasónak nincs módja az aktív visszacsatolásra, és így arra sincs lehetősége, hogy aktívan befolyásolni tudja a médiát. A társadalom atomizálódása és a hagyományos értékek megváltozása miatt a befogadó jobban ki lehet téve a média manipulációs tevékenységének. Az utánfutóhatás-elmélet (bandwagon effect) szerint, ha a média azt sugallja, hogy valamelyik politikai szereplő biztosan megnyeri a választásokat, akkor a politikában kevésbé jártas emberek hajlamosak ezt elhinni, megváltoztatva véleményüket az adott kérdésben, azaz a győztessel tartva rá voksolni.[135] Ha tehát a média tartósan sugalmaz egy üzenetet, amit nem érzünk magunkénak, vagy annak alapján más csoportban érezzük magunkat, akkor a véleményünkkel egyre kevesebbnek érezzük magunkat, és aki azzal az üzenettel egyetért, az megerősödik. „A performatív hatás modellje a szelektivitással magyarázza azt, hogy a sajtó legfeljebb megerősíteni képes a létező véleményeket, de nem változtatja meg azokat.”[136]

A napilapok elsődlegesen tehát a témák közötti szelekcióval, majd a kiválasztott témában alkalmazott tipográfiai elemekkel és képhasználattal irányítják a figyelmet. „A médiakutatók többsége ideáltípusként alkalmazza a „semleges média” fogalmát. Ez a kifejezés olyan hírforrást vizionál, amely minden politikai erő befolyásától mentesen, objektív módon, szakmai szempontok alapján szelektálva tájékoztat. Az elképzelt semleges média azonban a valóságban nem létezhet.”[137] Ez a média tematikus és tipográfiai jegyeinek vizsgálata után is megerősíthető.

[134] Vö. MCQUAIL, *i.m.*, 359–386; BAJOMI LÁZÁR, *Manipulál-e*, 87–95; TÖRÖK, *i.m.*, 51.
[135] ILLYÉS, *i.m.*, 271.
[136] BAJOMI LÁZÁR, *Manipulál-e*, 94.
[137] TÖRÖK, *i.m.*, 80–81.

4. Felhasznált elméletek és módszerek

„A retorika újjáéledésének időszakát éljük, de ez nem pontos kifejezés. A retorika nem visszatér, nem újjáéled, hanem újra létrejön.” [138] A társadalmi és a tudományos élet átalakulása a retorikai diskurzust is megváltoztatta. Napjainkban a retorikával több tudományterület foglalkozik számos megközelítésben.[139] Éppen ezért „a retorika önmaga meghatározásával új rendszert alkot.”[140]

„A retorika a meggyőző, sikeres, hatásos beszéd klasszikus tudománya.” [141] A retorika elméleti keretét az antik világ filozófusai dolgozták. A retorika és a filozófia egyaránt foglalkozik a szónok egyéniségével és a közönség morális beállítódásával.[142] A retorika „rokona a logikának, amennyiben a gondolkodás célszerű formálására, a poétikának, amennyiben a kifejezés esztétikai formálására, és a kommunikációtannak, amennyiben annak együttműködést, közösséget alkotó természetére vonatkozik. A beszédre épül, a tevékenységen alapszik, és a gondolkodó lelki alkathoz kötődik. A gondolkodás, a figyelem és a kommunikáció, a szociális viszonyok strukturáló és alakító elve; beszédmód, a közélet diskurzusa.”[143] Az elemzett szövegek mindegyike a közéleti kommunikáció részének tekinthető, ezért fontos a közélet fogalmának megadása. A közélet tehát, mindazon nyilvános tevékenységek és folyamatok összessége, amelyek az egész társadalmi közösség működésével és életével kapcsolatba hozhatók. [144] „A közélet magába foglalja a társadalom, a közösség politikai, gazdasági, kulturális életviszonyait, a közösség közérdekű tevékenységeinek összességét.”[145]

A közlétei beszédek szerkesztésekor is figyelembe kell vennie a szónoknak a retorika ötös rendszerét és ez alapján kell szövegét létrehoznia. A szónok a téma kiválasztása után összegyűjti a beszédhez szükséges anyagot. Ezután az összeszedett alkotórészekből a szónok felépíti a beszédet és megkonstruálja az érvrendszert. Ennek kapcsán a legfontosabb, hogy a rétor a témának és alkalomnak megfelelő stílusnemben szóljon a hallgatóihoz és kiválassza a kellő stíluseszközöket is. A stíluseszközök a hatásukat és

---

[138] ACZÉL Petra, *Új retorika: Közélet, kommunikáció, kampány*, Pozsony, Kalligram, 2009, 28.
[139] Vö. John BENDER, David E. WELLBERY, *Retorikusság: A retorika modernkori visszatérése= Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 289–300.
[140] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 28.
[141] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 26–27.
[142] Vö. ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.,* 24.
[143] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 26–27.
[144] Vö. ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 105.
[145] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 105.

funkciójukat a beszédek teljes egységében kapják meg.[146] „A res (dolog, gondolat) és a verbum (szó) kapcsolata alkotja a retorika gerincét. A gondolat feltalálása és szervezése az invenció és a diszpozíció feladata, a szó a stílusé."[147] Ezen a rendszeren nyugszik az alakzatok rendszere, mely magában foglalja a szó- és gondolatalakzatok osztályozását.

„A retorika tárgya azoknak az alakzatoknak, vagyis a normatívtól eltérő megnyilvánulásoknak, melyeknek jelenléte végső soron egy szöveg irodalmiságának biztosítéka. Ez alkalmazható más művészetekre, vagy a nem-irodalmi nyelvi jelenségekre is."[148] Az alakzatok a szöveg élénkítése mellett nagy szerepet játszanak érvrendszer hatásosságában is. „Kétféle alakzat van: Gondolatalakzat és szóalakzat. Ez a felosztás igazodik a retorika tartalmához; gondolatokról és szavakról van benne szó."[149] A gondolatalakzat alkalmazásával a szónoknak lehetősége nyílik arra, hogy a mondandóját a szokásostól eltérően fogalmazza meg. A gondolatalakzat kifejezhető csupán egy mondatban, de állhat akár hosszabb szövegegységben is.[150] „A szóalakzatok és a gondolatalakzatok között az a különbség, hogy ha a szavakat megváltoztatod, a szóalakzat megszűnik, a gondolatalakzat viszont megmarad, akárhogyan is változtatod meg benne a szavakat."[151] A hétköznapi szóhasználattól eltérő szavakat szóalakzatoknak nevezzük. Quintilianus szerint a szóalakzatok négyféle eljárással keletkezhetnek: hozzáadással, elvétellel, helyettesítéssel és felcseréléssel. A stilisztikában trópusoknak is nevezett szóképek jellemzője, hogy a szavak a köznyelvitől eltérő jelentésben szerepelnek. Az elemzésben tehát a szavak jelentésátvitelével kapcsolatos változásokat trópusokként említem.[152] A gondolatalakzatban, a szóalakzatban és a trópusokban is a normától való eltérések dominálnak. A szövegek elemzésekor figyelemmel kell lenni a nyelvi szabályoknak megfelelő fogalmazásra is. A nyelvi normától való eltérés azonban stíluseszközként is felfogható,[153] hiszen „a megszokottól való eltérés az ünnepélyesség látszatát kelti. Ahogy másképpen hat ránk az idegen, mint a hazánkfia, úgy van ez a stílussal is"[154]

Vizsgálatomban a szóalakzat, a gondolatalakzat és a trópusok kategóriáját alkalmazom. Az említett kategóriákban szereplő retorikai eszközöket az Adamik Tamás és Adamikné

---

[146] Vö. ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 22–23.
[147] ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 23.
[148] VÍGH Árpád, *A liège-i retorika*, Helikon, 1977, 143.
[149] ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 349.
[150] Vö. ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 349.
[151] *Retorikai lexikon*, 35.
[152] Vö. ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 329.
[153] Vö. ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 328.
[154] ARISZTOTELÉSZ, *i.m.*, 1457b.

Jászó Anna által szerkesztett Retorikai lexikon szócikkei alapján határozom meg. A tartalmi elemzésben tehát a beszéd megvalósításának egységeit, a retorikai érvelést továbbá az alakzatokat és a szóképeket vizsgálom meg.

„Egy művet annyiféleképpen lehet elemezni, ahány diszciplína létezik."[155] Az idők során számos irányzat bontakozott ki, amely különböző szempontrendszer szerint alakította ki a szövegek elemzésének rendszerét. A műközpontú elemzési módszer az irodalmi alkotást és annak hatásait is komplex módon tanulmányozta (explication de texte). Létezett olyan irányzat is, mely az elemzés tárgyának a szöveget tekintette. Minden más szempontot, beleértve a mű hatását is figyelmen kívül hagyták (New Criticism). Ezektől eltérően a reader response irányzat a művek jelentését és a befogadói értelmezést helyezte az elemzési módszerének fókuszába.[156] Elemezhető egy szöveg „a retorika szabályai szerint is, vagyis a műfaj (a beszédfajták), a szerkezet (a beszédrészek), az érvelés módja, a stíluseszközök, az előadásmód szerint."[157] A vizsgálatomat a retorikai elemzés szempontjainak megfelelően kívánom elvégezni. Az analízis során figyelembe fogom venni a szónok feladatának ötös rendszerét is. Ez azért fontos, mert a tudósítások kidolgozási folyamatában is fellelhetők a szónoki beszédek létrehozásának és megszerkesztésének lépései. A tudósítások információinak összegyűjtése voltaképpen megfelel a beszéd témájának feltalálásával, tehát az inventióval. A felhalmozott hírek közötti szelekció a beszédalkotási tevékenység dispositiójával azonosítható. A tudósítások megfogalmazása megegyezik a beszédek szavakba öntésének lépésével, azaz az elocutióval. A beszédek előadása (pronuntiatio) azonos a tudósítások megjelenítésével, vizuális képével.[158] „Voltaképpen tehát a hírgyártás fázisai a szövegalkotás legalapvetőbb állomásaival egyeznek meg."[159] A beszédek vizsgálatakor a memóriával és az előadásmóddal nem foglalkozom. Láthattuk tehát, hogy többféle módszer és lehetőség kínálkozik a szövegek elemzésére, de én a klasszikus elemzés mellett döntöttem, hiszen „a retorikai elemzés a retorika egész rendszerét szem előtt tartja."[160]

A következőkben felvázolom a szövegek retorikai elemzésének munkamenetét. Először a kiválasztott beszédek retorikai szituációját, illetve a cikkek pragmatikai körülményeit kell meghatározni. A retorikai szituáció az a körülmény, amely szónokot és akár minden

[155] ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 493.
[156] Vö. ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 494–495; ADAMIKNÉ JÁSZÓ Anna, *A retorikai elemzésről = Beszédtudomány: Az anyanyelv-elsajátítástól a zöngekezdési időig*, szerk. MARKÓ Alexandra, Bp., ELTE és MTA Nyelvtudományi Intézete, 2012, 171–191.
[157] ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 494.
[158] Vö. ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 95.
[159] ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 95.
[160] ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 496.

embert arra ösztönöz, hogy a kérdéses tárgyban megszólaljon.[161] Ezt követően a cikkeket a tömegtájékoztató műfajok típusaiba, a beszédeket pedig a retorika által meghatározott beszédtípusokba kell besorolni.

Ezek után következhet a beszédek és a tudósítások szerkezetének elemzése. Cicero szerint a szónoki beszéd hagyományosan hat részből áll. Ezek a következők: „exordium, narratio, partitio, confirmatio, reprehensio, conclusio."[162] Ezeket kiegészíti egy alternatív hetedik beszédrésszel a digressióval. Cornificius a *Rhetorica ad Herrennium* munkájában „a beszédrész-sort hét eleműre bővíti úgy, hogy az elbeszélés (narratio) mögé fűzi a kitérés (digressio), a témamegjelölés és felosztás (propositio és partitio) szakaszait, a bizonyítás (argumentatio, confirmatio) után pedig a cáfolás (refutatio) szövegrészt is felveszi." [163] A beszédek és a napilapok cikkeinek vizsgálata arra irányul, hogy az imént felsorolt beszédrészek ugyanolyan formában lelhetők-e fel a modern kori szövegekben, vagy esetleg az egyes antik beszédrészek átalakult formában vannak jelen.

A szövegek elemzésekor fontos megvizsgálni azok érveléstechnikáját is. A szövegrészek feladatainak vizsgálata után az elokúció megvalósulását kell részletesen elemezni. A stilisztikai vizsgálat során figyelni kell a nyelvi normák, a szabatos fogalmazás, a kellő szóhasználat megvalósulására. Meg kell vizsgálni a szóképek, szó- és gondolatalakzatok jelenlétét a szövegben.[164] A stilisztikai és nyelvi megformálás mellett arra is figyelemmel kell lenni, hogy az említett retorikai eszközök segítségével hogyan érhető el a meggyőzés.

Ezután következik a négy országos napilapban az elhangzott évértékelő beszédekről megjelent tudósítások összehasonlítása a politikai beszédek leiratával. A művelet során a négy országos napilap szövegeit is összehasonlítom egymással, ezáltal meghatározhatóvá válik, hogy a tudósítások a beszédek retorikai felépítését milyen módon tartják meg. Fontos megvizsgálni azt is, hogy az elhangzott beszédekből melyek azok a retorikai, stilisztikai eszközök, amelyek a tudósításokban is megjelennek, vagy milyen más eltérő komponens jelenik meg a cikkek szövegében. Ezek után következhet a cikkek szerkezetének elemzése. Különös tekintettel arra, hogy az egyes részek retorikai jelenléte és azok funkciói miként valósulnak meg. A cikkek elemzésekor is fontos megvizsgálni az

[161] Vö. ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 494.
[162] ADAMIK Tamás, A. JÁSZÓ Anna, ACZÉL Petra, *Retorika*, Bp., Osiris Kiadó, 2005, 373; Ernst Robert CURTIUS, *A retorika*, Pompeji, 1991/2, 99–107.
[163] ADAMIK, A. JÁSZÓ, ACZÉL, *i.m.*, 373.
[164] GÁSPÁRI László, *Retorika*, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 1988, 83–84; KEMÉNY Gábor, *A képszerűség nyelvi formáiról*, MNy, 70 (1974), 325−339.

argumentációt. A sajtószövegek kisebb terjedelme miatt az érvelési rendszer is másképpen alakulhat.

A sajtóműfajok tartalmi elemzésének elengedhetetlen része az is, hogy azok szerkesztésének vizuális összetevőit is vizsgálat alá vonjam. Ehhez hozzátartozik a sajtóírások szerkesztésének, a címek és a képaláírások megjelenítésének analízise is. A sajtóírások illusztrálására szolgáló képek vizsgálatakor fontos kitérni arra, hogy azok milyen mértékben illeszkednek a tartalomhoz, valamint vizsgálni kell a képek és a képaláírások kapcsolatát is. A különböző írások tipográfiai elemei közötti különbségek kiemelése után megállapíthatóvá válik, hogy az egyes napilapok milyen tipográfiai eszköztárral dolgoznak, és ez visszavezethető-e újságonként képviselt hagyományra is.

A vizsgálatban a stilisztikai statisztika módszerét is alkalmaztam. „Az elmélet lényege az, hogy a szöveg különböző mérhető tulajdonságainak számértékeivel képet adjunk arról, hogyan választ a cikk írója a szókincs elemeiből. A választás rendszerének felderítésével hozzájuthatunk a műfaj specifikumainak megértéséhez is.”[165]

A statisztikai módszerek segítségével egyes nyelvi változások felmérése is lehetővé válik. Az irodalmi elemzést végzők is egyre gyakrabban alkalmazzák munkájukban a statisztikai módszereket. A kutatók ezzel az eljárással a minőségi elemzést kiegészítik a mennyiségi elemzéssel, mely lehetővé teszi, hogy a szubjektív megállapítások mellé egzakt számadatok kerüljenek.[166]

A felsorolt okok miatt kell stilisztikai minőségi vizsgálataimat mennyiségi mutatók rendszerévé átalakítani. „A nyelvi művek kvantitatív vizsgálatának az az alapja, hogy minden egyes nyelvi alkotás egyedi, más alkotásra nem jellemző mennyiségi mutatókkal rendelkezik”[167]. Ezt az elgondolást támasztja alá Denis McQuail *A tömegkommunikáció elmélete* című munkájában is. „A matematikai kommunikációelmélet lehetőséget adott a kommunikációs szövegek elemzésének objektív megközelítésére. Az objektivitás alapja (a

[165] SZENDE Tamás, *Szóstatisztikai vizsgálatok Tóth Árpád, Juhász Gyula és Szabó Lőrinc költeményei alapján*, Nyr., 1968, 288.

[166] Vö. FÓNAGY Iván, *A szavak hossza a magyar beszédben*, Nyr., 1960, 355–360; TÖRÖK Gábor, *A statisztikai módszerű stíluskutatás lehetőségei*, NytudÉrt., 58 (1967), 561–566; V. RAISZ Rózsa, *A kvantitatív módszer a stilisztikában = Hol tart ma a stilisztika? (Stíluselméleti tanulmányok)*, szerk. SZATHMÁRI István, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996, 387–390; ZSILKA Tibor, *Stilisztika és statisztika*, Bp., Akadémiai, 1974, 76–85; KEMÉNY Gábor, *Prózastílus-jellemzés kvantitatív módszerrel: (Krúdy Gyula három regénye és tíz novellája 1913-ból)*, Nyr.,133: 155−196; KEMÉNY Gábor, *Krúdy Szindbádja és a Márai-Szindbád a számok tükrében = A stíluskohézió eszközei a modern és posztmodern szövegekben*, szerk. SZIKSZAINÉ NAGY Irma, Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2011, 114–132.

[167] NAGY Ferenc, *A mennyiség mint stilisztikai jegy*, NytudÉrt., 83 (1974), 394.

kvantifikáció) az a bináris (igen/nem) kódrendszer, amelyre a digitális számítástechnika épül."[168]

A kvantitatív vizsgálatban azt az elvet vettem alapul, hogy a szöveg alatti nyelvi szintek elemeinek mennyiségi leírása jellemezheti a sajtónyelvet nyelvi gyakoriság szempontjából, de jellemzi a sajtószövegeket is, hogy milyen elemek, milyen eloszlásban és mennyiségben fordulnak elő benne. A szöveget a közvetlenül alatta levő nyelvi szint, azaz mondatainak adatai jellemzik leginkább.[169] A vizsgálat során a Deme László *Mondatszerkezeti sajátságok gyakorisági vizsgálata* című munkájában ismertetett mutatókat, valamint a Zsilka Tibor *Stilisztika és statisztika* című könyvéből jól ismert számítási képleteket is alkalmazom, különösképpen a szavak és a szótagok statisztikai vizsgálatában.

„A mondatszerkezeti sajátosságok megállapításának első lépése a számlálás, amelynek segítségével megállapítható, hogy a jelenség milyen mennyiségben fordul elő a vizsgálati anyagban. Ezt követi a számítás, melyben a kapott eredményeket százalékokra értékeljük át. A százalékos részesedés megállapítása után érdemes megalkotni a jelenségek átlagértékét is; ez ugyanis a korpuszok egymáshoz mérésekor mutatóként használható fel."[170] „A mondathosszúság megterheltsége funkcionálisan érzékeny sajátossága a szövegalkotásnak, ennélfogva szorosan összefügg a szöveg műfajával és azon belül is a tartalmával és a közlésmódjával."[171]

A szavak számának és a mondategészek számának hányadosából kapjuk a mondategészek szóelőfordulásainak átlagszámát. „Hogy ismereteink tökéletesebbek, gazdagabbak s alaposabbak legyenek, szükséges kiszámítani a mondatok hosszának kilengését, az átlag fölé vagy az átlag alá süllyedő eltolódásuk, vagyis a szétszórtságuk mértékét. Erre szolgál a szórásnégyzet, a szórás, valamint a variabilitás (változékonyság) kiszámítása. A szórásnégyzet, a szórás és főleg a variabilitás a korpuszok mondatainak szétszóródásáról adnak képet."[172] „Szűkebb értelemben a variabilitás nem más, mint a nyelvi elemek cserélhetősége kommunikatív szempontból. Tágabb értelemben különböző nyelvi formák közötti variáció. A mondategységek számának, valamint a mondategészek számának hányadosa adja meg a szerkesztettségi mutató értékét. Ez azt fejezi ki, átlagosan hány mondategységet (tagmondatot) foglal magában egy mondategész. Ezek a mutatók

[168] MCQUAIL, *i.m.*, 275.
[169] V. RAISZ, *i.m.*, 390.
[170] DEME László, *Mondatszerkezeti sajátságok vizsgálata (Magyar szövegek alapján)*, Bp., Akadémiai, 1971, 16–17.
[171] DEME, *i.m.*, 52.
[172] ZSILKA, *i.m.*, 79.

lehetővé teszik az egyes szövegek, illetőleg a különféle korpuszok anyagának összemérését és objektív elemzését."[173]

A szövegeket tehát először külön-külön, a fent említett szempontok alapján vizsgáltam meg.

[173] DEME, *i.m.*, 137–138.

5. 2001–2011 közötti politikai beszédek retorikai, stilisztikai elemzése

Az előzőekben összefoglalt módszerekkel elvégzett vizsgálatokból egyrészt következtethetünk az egyes politikai beszédek szerzőire jellemző retorikai eszköztárra, másrészt pedig az évértékelő beszéd mint műfaj retorikai jellemzőiről is képet kaphatunk. A vizsgált beszédeket feltehetően hivatásos beszédírók fogalmazták a politikus karakterének megfelelően. A beszédek a személyes előadás és a feltehető módosítások, kiegészítések révén válnak a politikusok önálló produktumává.

A vizsgálat korpusza három politikus – két baloldali és egy jobboldali – 2000 utáni évértékelő beszédeit tartalmazza. Orbán Viktor miniszterelnökként mondta első évértékelő beszédét, mellyel műfajt teremtett Magyarországon. Ezekben a beszédekben követte az amerikai elnökök országértékelő beszédeinek, a „state of the union"-ról számot adó beszédeknek a mintáját.[174] Az Egyesül Államokban az évértékelésnek nagy hagyományai vannak. Az első, rövid évösszegző beszédet 1790-ben George Washington mondta el. Thomas Jefferson szakított az élőben előadott Éves Üzenet (Annual Message) hagyományaival és beszámolóját írásban küldte meg a Kongresszusnak. Száz évvel később Woodrow Wilson elnök volt az, aki visszatért az évértékelés szóbeli hagyományaihoz. 1945 után az évértékelés eseményét már nem Annual Message-ként, hanem State of the Union Address-ként tartották számon. A rádió és a televízió elterjedése lehetővé tette az Egyesült Államok elnökei számára, hogy az Országértékelő Beszédeik üzenete széles közönséghez juthassanak el. Az amerikai Országértékelő Beszéd kialakulásában fontos szerepet játszott az is, hogy Amerika alkotmánya kötelezővé teszi az elnöknek, hogy meghatározott időközönként számot adjon a Kongresszusnak az elvégzett tevékenységéről és a további céljairól. Ezekben a beszédekben a mindenkori elnökök általában több szempont alapján mutatják be és értékelik az ország aktuális állapotát, továbbá kifejtik a különböző területeket átfogó javaslataikat és célkitűzéseiket is. [175] Az Egyesült Államoktól eltérően hazánkban az alkotmány nem írja elő a miniszterelnök számára a kötelező éves jelentést. Az azonban kijelenthető, hogy a State of the Union Address hazai adaptálása biztosította a miniszterelnök, illetve később a politikai vezetők számára az évenkénti megszólalás lehetőségét. A jobboldal által bevezetett, majd ezt követően a baloldal által is

[174] LÖFFLER Tibor, *Vélemény: Orbán Viktor beszédéről*, http://szegedma.hu/hir/szeged/2011/02/velemeny-orban-viktor-evertekelo-beszederol.html (2012. 01. 21.).

[175] Vö. http://ircblog.usembassy.hu/2014/01/22/az-orszagertekelo-beszed-state-of-the-union-address-az-amerikai-tortenelembol-sarjadt/, (2014. 04. 30.).

folytatott évértékelés politikai „rutineseményként” is értelmezhető. „A rutineseményeket az jellemzi, hogy a bennük rejlő történés szándékos tett eredménye, és azok az emberek, akik „előidézik” a történést, segítik elő annak eseménnyé válását.”[176] A közélet szereplőinek tehát úgy kell szervezniük a politikai eseményeket, hogy folyamatosan időről időre uralják a politikai színteret. Az évértékelés eseménye kiválóan alkalmas erre és ezért vált fontossá a baloldali politikai kommunikációban is. A sajtó azáltal, hogy beszámol az évértékelő beszédekről státuszt ad magának az eseménynek és ezáltal a politikus személyének is.[177] Ugyanakkor az is kijelenthető, hogy egy miniszterelnök, vagy egy vezető politikus megnyilatkozása a politikában uralkodó tekintélyelv miatt minden esetben hírértékkel bír. [178]

A kiválasztott korszak beszédei azért nagy jelentőségűek, mert az addig csak jobboldali politikai beszédek a baloldali kormányzat kommunikációjában is megjelentek. A 2003-as évből kiválasztott évértékelő beszédek mindkét oldalon újszerűek. Medgyessy Péter miniszterelnökként és a baloldal képviselőjeként először mondott ilyen jellegű beszédet. Orbán Viktor 2003-ban folytatta a miniszterelnöksége idején megteremtett hagyományt, és ellenzékben is mondott évértékelő beszédet. Gyurcsány Ferenc először 2005-ben mondott évértékelő beszédet, követve immár a baloldalon is meghonosodott szokást, melyet 2010-ben pártelnökként is folytatott. A kiválasztott beszédek elemzése lehetőséget ad arra, hogy megfigyelhetővé váljon mind a jobb-, mind pedig a baloldal által képviselt retorikai hagyomány.

A beszédek hiteles szövege nyomtatásban nem minden esetben jelent meg. A forrásokat a Duna Televízió, a HírTV online videoarchívumában, valamint az Inforádió hangarchívumában találtam meg. Ahhoz, hogy ez a retorikai analízis elvégezhető legyen, a beszédek felvételét először nyomtatott formába kellett önteni. A beszédeket a hangzó anyagok alapján magam írtam le. A közönség megnyilvánulásait zárójelben jelöltem. Ezt azért tartottam fontosnak, mert a szónok a tapsok miatt többször megismétel egy-egy tagmondatot. Az ilyen jellegű ismétléseket nem vettem figyelembe a leíráskor.

---

[176] Harvey MOLOTOCH, Marylin LESTER, *A hír mint célirányos viselkedés= Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 422.
[177] Vö. LAZARSFELD, MERTON, *i.m.*, 30.
[178] Vö. EDELMAN, *A politikai hírek …i.m.*, 453.

5.1. A 2003-ban elhangzott évértékelő beszédek elemzése

5.1.1. Kormányfői évértékelő beszédelemzés

Az első elemzett szöveg Medgyessy Péter miniszterelnöknek a 2002-es országgyűlési választások utáni első évértékelő beszéde, mely 2003. február 11-én a Parlamentben hangzott el. A beszéd a genus demonstrativum (bemutató beszéd) kategóriájába tartozik, a körülményei és jellege miatt (lásd Melléklet 1.1.1.). Ugyanakkor magán viseli a genus deliberativum (tanácsadó beszéd) jegyeit is, hiszen a szövegben a szónok kifejti érveit az Európai Unióhoz való csatlakozással kapcsolatban, említve annak fontosságát. A jól megszerkesztett nyilvános beszéd tömegeket nyer meg, ezáltal cselekvésre ösztönöz, és a vélemények átgondolására sarkall.[179] Ebben a beszédben inkább irányvonal felvázolása történik, nem pedig évértékelés. A szónok sajátos helyzetben volt, hiszen tíz hónap munkájának összefoglalása és az eredmények ismertetése nem lett volna elegendő a beszéd kitöltésére. Emiatt választhatta azt a megoldást, hogy az eredmények rövid ismertetése után a kormány előtt álló feladatokat, köztük az európai uniós csatlakozást sorolja fel. Az egész beszédnek egyfajta kampánybeszéd jellege van. A szónok kevés tényt, annál több ígéretet, célt és tervet fogalmaz meg felsorolásszerűen.

A szónoki beszéd első egysége a principium, mely természetesen üdvözléssel és megszólítással kezdődik. A Parlament falai között a politikai rangsornak megfelelően köszönti a megjelenteket. A szónok „in medias res" kezdéssel vág bele mondandójába. Az ilyen jellegű megszakított bevezetésnek erős hatáskeltő szerepe van. Medgyessy az egy közösségbe tartozást erősíti az első mondatával, melynek célja a hallgatóság jóindulatának megnyerése. A következőkben adja meg a szónok a beszéd témáját *(Ígéretemhez híven minden évben számot adok arról, merre halad Magyarország)*. A principiumban található célzás *(Itt, a Parlamentben!)* arra utalhat, hogy Orbán Viktor a 2002-es választás után ellenzékben is mondott évértékelő beszédet jobboldali nagygyűléseken. A szónok ezért is hangsúlyozza beszédében, hogy az országértékelésnek a Parlamentben van a helye. A kezdésben és a későbbi egységekben nagy hangsúllyal jelenik meg a köztársasági eszme, ezért ez a beszéd egyik kulcsfogalmaként is értelmezhető.

[179] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 228.

A következő beszédegység a narratio, mely egy bővített elbeszélés. Ez nagyobb teret enged a tárgynak, hiszen helyet kaphatnak benne a célok és a körülmények egyaránt. Olyan valószínű vagy valóságos részletek hozzátoldásával jön létre a bővített elbeszélés, amelyek a hallgatóban növelik a beszédrész benyomásszerűségét, valószínűségét.[180] A narratióban a szónok a távolabbi múlt politikai hagyományait említi, mely alkalmat ad arra, hogy a saját és kormánya tevékenységét párhuzamba tudja állítani az eddigi kormányok munkamódszerével. A szónok ezzel a módszerrel tudja igazolni kormánya hagyományőrzését, valamint a tíz hónap alatt elvégzett munka szükségességét. Ebben a részben a kötőszavak elhagyása feszültté, izgatottá teszi a szöveget. Az elvégzett tevékenységek felsorolása közben a szónok engedményt[181] (concessio) sző a gondolatmenetbe. Ez a beismerés a közönség megnyerésére szolgál *(Biztosan követtünk el hibákat is. Igyekszünk figyelni a jogos bírálatra, és kijavítani, ha tévedtünk)*. A beszédben ez idáig a többes szám első személyű alany jelenléte volt meghatározó, a következőkben azonban a szónok egyes szám első személyben szól a közönséghez, ezáltal véleménye nyomatékosan jelenik meg. A narratioban a szónok egy nagyítással[182] erősíti beszédét *(Vitáink lényege nem lehet egymás sárba tiprása)*. Ebben a beszédegységben egy politikai frázis is megjelenik *(A köztársaság erős és biztonságos)*. A kijelentés nincs kifejtve, és az eddig elmondottak alapján nincs megfelelően alátámasztva sem. A köztársaság kulcsfogalmát a szónok ezen a ponton egy metaforikus képpel színesíti *(A demokratikus köztársaság építménye szilárdan áll)*. A következő mondatokban ennek a képnek a továbbvitele, kifejtése történik. Ez a kifejtés – hasonlóan az előzőhöz – metaforával építkezik. Ugyanakkor a kifejtésre szolgáló trópus ellentétben áll mind az első mondatban szereplő kijelentéssel, mind pedig az első metaforával *(minden nap újra kell építeni)*. A két egymást követő trópusokkal szerkesztett mondat nem erősíti egymást, hanem a második mondat tulajdonképpen cáfolja az elsőt.

A narratio lezárásaként Eötvös József szavait idézi a szónok. A beszéltetés (allocutio)[183] változataként Medgyessy a reformkori politikus szavait használja fel arra, hogy

---

[180] *Uo.*, 230.

[181] „A concessio a vitapartner, a közönség megnyerésére szolgáló beismerés, amely elfogadja a másik fél érveinek jogosultságát, s hogy ez kedvezőtlen a saját álláspontra nézve, de kitart amellett, hogy a szóban forgó érv az ügy lényegét nem érinti, mert van legalább egy magasabb rendű megfontolás, amelyet figyelembe kell venni, és amelyet a szónok képvisel.” *Retorikai lexikon*, főszerk. ADAMIK Tamás, szerk. A. JÁSZÓ Anna, Pozsony, Kalligram, 2010, 329−330.

[182] *Uo.*, 834−837.

[183] Az allocutio valóságos vagy kitalált személy elképzelt megnyilatkozásainak beleszövése a gondolatmenetbe dialogikus, monologikus vagy a belső reflexiót kihangosító formában, többnyire a megszólaltatott szereplő habitusát, erkölcsi karakterét is jellemezve.” *Retorikai lexikon*, 147.

alátámassza a következő mondatban szereplő követelményét. *(„A demokrácia kötelessége: dolgozzon, s mívelje magát". Éppen ezért minden hatóságnak kötelessége biztosítani a demokratikus alapjogok, a szólás- és a gyülekezési szabadság jogának érvényesülését.)* A történeti példa „Arisztotelész szerint a tanácsadó beszéd bizonyítási eszköze".[184] Ez az idézet a hallgatóság számára azt jelentheti, hogy a múlt erényeit napjainkban is alkalmazni kell.

A következő egységben a digressio beszédrész kap helyet. Olyan eseményt említ a szónok, amely látszólag nem tartozik szorosan a tárgyhoz, mégis a szónok céljait szolgálja.[185] A közpénzek kivizsgálásának ügyében a szónok lehetőséget teremt szilárd álláspontja rögzítéséhez. Ezt a felkiáltás (exclamatio)[186] retorikai alakzatának megfelelően szerkesztett mondatokkal nyomatékosítja. Az egyszerű, egy esetben mondattanilag hiányos szerkezetű mondatok egymásutánisága feszültséget teremt ebben a szövegrészben. Az összeg önálló mondatban való ismétlése még jobban tudatosítja a közönségben a probléma súlyosságát.

A témamegjelölés beszédrésze két téma köré csoportosítható. Az egyik az, amely az első bekezdésben is megjelenik, miszerint *merre halad Magyarország*. Ezzel kapcsolatban a jövő tervei jelennek meg, itt még felsorolásszerűen. A másik témakör az Európai Unióhoz való csatlakozás. Már itt is összekapcsolódik a két téma, hiszen a szónok elképzeléseiben élő modern Magyarország megvalósulása az Európai Unióhoz való csatlakozással érhető el. A következő mondatokban szereplő hasonlat az Európai Uniót a demokráciához hasonlítja *(Olyan, mint a demokrácia maga. Sok baja van, de jobbat még nem találtak ki)*. A trópus kifejtésében Winston Churchill gondolatai jelennek meg. Churchill alapgondolatának használata tágabb értelemben célzásként[187] is értékelhető. A szerző ezzel utal az angol politikusnak az egyesült Európára vonatkozó koncepciójára. A következőkben az Európai Unióhoz való csatlakozás szükségességének néhány elemét sorolja fel a szónok. A választási lehetőség két útját állítja egymással szembe. Ennek kiemelésére egyrészt a nagyítás eszközét használja és vált ki erős hatást *(egyedül maradunk, és a senkiföldjén ütünk tábort)*, másrészt pedig az asyndeton[188] alkalmazásával

[184] ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus…i.m.*, 147.
[185] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 230.
[186] „Az exclamatio a szónok felindultságát tükröző vagy azt nyelvileg erősítő, mondattanilag többnyire hiányos szerkezetű szövegrész, mely mély átélésre készteti a közönséget. " *Retorikai lexikon*, 390−391.
[187] *Retorikai lexikon*, 201−203.
[188] „Az asyndeton a kötőszavak elhagyását jelenti, ami mozgalmasságot, feszültséget ad a szövegnek." *Retorikai lexikon*, 666.

kelt feszültséget a szövegben. A bekezdés utolsó tagmondata nyomatékosítja a hallgatóságban a képviselt és egyben elvárt beleegyezést.

A digressio lezárását követően kezdődik az érvelés. Az argumentatióban az okok és körülmények felsorolására támaszkodik a szónok. Az érvelésben nem lehet élesen különválasztani, hogy mely – a témamegjelölésben elkülönített – két témakörhöz tartoznak az érvek. Ezt erősíti egy közbeszúrás[189] *(Dunaújvárosban egy kilencéves kislány jött oda hozzám, és azt kérdezte tőlem: „Mondd, jó lesz, ha nagy leszek?”)* is, melyben a szónok egy allocutiót fejt ki dialogikus formában. Ennek nyomán párhuzamot von a saját unokája és az áldialógusban szereplő kislány között. Ennek felhasználásával tér át a szegénység témájára. A tények említése mellett ebben a részben a szónok erősen apellál a közönség érzelmeire *(Elszomorító és tűrhetetlen a gyermekszegénység)*. Az érvelésben ismét egy reformkori politikus, ezúttal Deák szavait idézi. Az előzőekhez hasonlóan, ezeket a megnyilatkozásokat arra használja, hogy áttérhessen egy újabb körülmény kifejtésére. Itt a modern köztársaság gondolata összefonódik az Európai Unióhoz való csatlakozás lehetőségével. A szónok a körülmények felsorolásából célokat és terveket fogalmaz meg. A beszéd ezen pontján több anaphorikusan[190] megszerkesztett mondatot találhatunk, illetve *(A modern, európai Magyarország…)* az anaphorikus szerkesztés mellett megszemélyesítések is színesítik ezt a beszédrészt (pl. *Európa várja Magyarországot)*. Az érvelésben alkalmazott praeparatióban[191] a szónok a beszéd további témáit vetíti előre azzal, hogy itt felvázolja a *magyar Európa-terv* lényeges pontjait. A következőkben megismerhetjük a rétor álláspontját a kultúra, az egészségügy, az oktatás, a gazdaság és közlekedés témaköreiben. A beszéd ezen részén is végigvonul a felsorolás jelleg, amelyet az asyndetonnal szerkesztett mondatok is erősítenek. A felsorolásszerű mondatok lezárásában egy metafora is helyet kap *(tehetetlenség szimbólumát…a Honvéd Kórház)*. Ebben a beszédegységben a szónok többször alkalmazza az exlamatio gondolatalakzatot, mely többnyire szerkezetében hiányos mondatok formájában található meg *(Igen: ma, Magyarországon, 2003-ban…,Ez elfogadhatatlan)*. A célok felsorolását néhol metaforával színesíti *(magyar polgárok millióit kapcsolja be a világ vérkeringésébe)*. Az említett metafora utolsó része eltúlzott, hiszen a következőkben csupán a magyar autópálya-építések szakaszairól van szó.

---

[189] *Uo.*, 667−669.

[190] „Az anaphora olyan szóalakzat, amelyben az ismétlődő szó, szintagma vagy tagmondat az egymást követő nyelvi egységek elején található.” *Retorikai lexikon*, 320−321.

[191] „A praeparatio a szónoki beszéd valamely lényeges tartalmi elemének előrevetítése, felkészítve a közönséget a későbbi részletes kifejtésre.” *Retorikai lexikon*, 321.

A befejezés beszédrész nem nyújt rövid összefoglalást, csupán két szöveghelyre utal vissza. A peroratióban az Európai Unió lehetősége és az ezzel kapcsolatos teendők újból nagy hangsúllyal jelennek meg, valamint az érvelésben szereplő allocutio is mégegyszer szerepet kap. Ezt a kettőt összekapcsolva fejti ki az érvet, amely az európai uniós csatlakozást támogatja. A befejezésben megfogalmazott obsecratio[192] is ezt erősíti meg. A befejezésben hat múltbéli politikus felsorolásával és azok vélt magatartásának hangsúlyozásával hitelesíti a csatlakozás melletti döntés támogathatóságát. A peroratio lezárásában egy metafora is erősíti az eddigieket *(átmenjünk a nemzeti múltat az európai jövővel összekötő hídon)*.

A szövegben fellelhetők szerkesztési nehézségek is. A témamegjelölésben felvetett ügyek összetartozása miatt az érvrendszer nem különül el. Ez homályossá teszi a szöveget. A hazánkra váró feladatok és a kormány politikai programjának felsorolása összemosódik a szövegen belül.

A retorikai eszközök közül csupán néhány gondolatalakzat és trópus képviselteti magát a szövegben. A kötőszóhiánnyal szerkesztett mondatok és a felsorolás jelleg miatt a szöveg szaggatottságot sugall. Az egész beszéden végighúzódik, és sorozatosan ismétlődik az *én hiszek abban* kijelentés. Ez egyrészt ismétlés, másrészt a személyes vélemény előtérbe állítása. Ezeket a megfigyeléseket a kvantitatív vizsgálat eredményei is alátámasztják (lásd Melléklet 3.1.). A szóelőfordulások átlagszáma és a szerkesztettségi mutató értéke is rendkívül alacsony. E két mutató is alátámasztja azt a megállapítást, mely szerint a szerző sok egyszerű mondatot használ, és ezeket viszonylag kevés szóval építi fel. A mondatok hosszának kilengésére, valamint a nyelvi elemek cserélhetőségére is alacsony számadatok születtek. Az eddigi vizsgálatok eredményeivel összehasonlítva ez a beszéd minden mutatóját tekintve a legalacsonyabb értékeket mutatja.

5.1.2. Ellenzéki évértékelő beszédelemzés

Az évértékelés műfaját Orbán Viktor a Magyar Polgári Együttműködés Egyesülettel együttműködve tette hagyománnyá Magyarországon. Az első ilyen beszédet 1999-ben mondta el. Löffler Tibor politológus szerint Orbán Viktor „az évértékelő beszéd műfaját a

[192] „Az obsecratio a közönséghez forduló nyomatékosított kérés, amely azonosulásra, beleegyezésre késztet.” *Retorikai lexikon*, 368.

2002-es választási veresége után sajátosan egyéni fazonra szabta azzal, hogy ellenzéki pozícióban is tartott évértékelő beszédet."[193] Orbán Viktor 2003. február 6-án a Vigadóban elhangzó évértékelő beszéde (lásd Melléklet 1.1.2.) a genus demonstrativum és a genus deliberativum beszédfajták szerkezeti követelményeinek felel meg.

A szónok a beszéd első megszólításában kizárólag a külügyminisztert említi. A megszólítás után következő mondatokban kezdődik a principium. Az első mondatban megjelenő bizonytalanság arra utalhat, hogy ez az első ellenzékben megtartott évértékelő beszéd. A beszéd elején a klasszikus hagyományoknak megfelelően a hallgatóság jóindulatát kívánja megnyerni a szónok azzal, hogy az alkalom különlegességét és az évértékelő hagyományteremtést emeli ki. A principium röviden tartalmazza a téma megadását is *(a nemzeti érzelmű emberek össze szoktak jönni a Vigadóba, hogy szót váltsanak egymással hazánk helyzetéről)*.

A folytatásban egy újabb megszólítást találhatunk, mely immár az egész hallgatóságra vonatkozik. Az üdvözlésben szereplő közönség megszólítása és a köszöntés szerkesztése jellemző a szónokra. Ez a formula végig fellelhető a szövegben és a szónok több más beszédében is *(kedves barátaim)*. Ezután felsorolja azokat a témákat, melyek különböző álláspontok szerint megemlítendők a beszédében, azonban az occultatio[194] gondolatalakzatban kijelenti, hogy nem kíván azokról beszélni, mert nem tartja azokat érdemesnek arra, hogy a beszédben helyet kapjanak. Ez a megoldás azonban rejtetten tartalmazza a szónok véleményét a kormánypárti kérdésfelvetéssel kapcsolatban. A konkrét témamegjelölésben a szónok felsorolásszerűen vetíti előre a későbbiekben kifejteni kívánt témákat. Ebben a felsorolásban helyet kap egy contentio[195] is, melyet többször említ ebben a beszédben *(háború és béke)*.

A következő szövegegység tartalmazza az említett témák kifejtését és az argumentációt. Még mielőtt erre rátérne, a szónok az interpositióval[196] saját személyét állítja előtérbe. Ez egyrészt a beszéd hitelességét erősíti, másrészt pedig jobban megmagyarázza azt, hogy miért mondja el az évértékelést *(Ha jól értettem az elnök úr szavait, akkor ma sokkal inkább, mint a polgári oldal, a Fidesz egyik vezetőjének véleményére kíváncsiak. Rám és a*

---

[193] LÖFFLER Tibor, *Vélemény: Orbán Viktor beszédéről*, http://szegedma.hu/hir/szeged/2011/02/velemeny-orban-viktor-evertekelo-beszederol.html (2012. 01. 21.).

[194] „Az occultatio gondolatalakzatban a közlő szóba hoz egy témát, de rögtön kijelenti, hogy bár megtehetné, nem kíván róla beszélni, mert nem tartja érdemesnek, vagy eltérne tulajdonképpeni tárgyától, ezzel mégis felkelti a figyelmet, rejtetten céloz valamire." *Retorikai lexikon*, 785−786.

[195] „A contentio szóalakzatban két egymással ellentétes cselekvés, dolog egymást kizáró ellentéte található egy szószerkezetben." *Retorikai lexikon*, 306.

[196] Az interpositio egy megnyilatkozásba beékelt, annak szerkezetét megtörő másik megnyilatkozás; valamely gondolat megszakítása egy kiszólással, megjegyzéssel, kommentárral." *Retorikai lexikon*, 667−669.

mondandómra). A következő sorokban indul a contentiót tartalmazó első téma (háboró és béke) kifejtése. Az argumentáció a kérdést érintő körülmények, baloldali kijelentések, tevékenységek negatív színben való feltüntetésével indul. Ezeket felhasználva tud érveket kovácsolni a saját álláspontjának igazolására. Érvrendszerében jellemzők a különböző alakzatok használata. Ebben a beszédegységben szereplő retorikai kérdések a többszöri ismétlés révén nyomatékos hangsúllyal rendelkeznek és több esetben *(Tegyük föl a kérdést, miért történhetett ez így?..., mi a magyar érdek?)* metaforákkal kapcsolódnak össze. A használt metaforák leginkább az utazás témáját tartalmazzák *(Magyarországnak volt biztos iránytűje..., magyar érdekek iránytűje)*. Egy expolitio[197] a háború kérdését fűzi tovább egy újabb körülmény megemlítésével. A háború és béke témakörének záró gondolata egy metaforikus kép, mely nem igazán illeszkedik az előtte álló gondolatokhoz *(Ne feledjük el, hogy a lavina egyetlen hópelyhe sem hiszi magát a lavina okozójának)*.

Az európai uniós csatlakozás témájának kifejtésében a szónok számos tényadatot említ, amelyek azonban nem a csatlakozást erősítik. Ez a szerkesztés kiemeli a szónok ironizálását, mely az egész beszédben érzékelhető. Az expolitio gondolatalakzat használatával újabb szempontokat vezet be a téma jobb megvilágítása érdekében. Az állampolgárokat érintő szempontok bevezetésében használt metaforikus kép *(a megígért fényes jövőhöz azonban előtte át kell magunkat vágni a holnapon és a holnaputánon)*, valamint a retorikai kérdéssor (dubitatio[198]) alkalmazása a figyelemfelhívást, az elköteleződést és az azonosulásra ösztönzést célozza. A témával kapcsolatos kormánykritikát a szónokra jellemző sententiaszerű[199] kijelentés zárja le *(mikor sajtot raksz az egérfogóba, mindig hagyj helyet az egérnek is)*. Az ilyen jellegű parabolák alkalmazása „megragadja a hallgatóság figyelmét, szemléletes, ezért jelenlevőséget teremt."[200] A következő beszédrészben az eddig felhozott körülmények a csatlakozás melletti érvekké válnak. Emellett egy újabb gondolat jelenik meg, mely nem kapcsolódik szorosan az eddigi témához, hanem egy más problémát vet fel, mely *nem más, mint a szólás- és gondolatszabadság, véleményszabadság kérdése*. A szónok a kérdés fontosságát, valamint

[197] „Az expolitióban ugyannak az alapgondolatnak az ismétlése, kidolgozása, variálása, továbbfűzése történik meg az előadásban, ami mégis azt az érzetet kelti, hogy újat hallunk."*Uo.*, 406−407.

[198] „A dubitatio a retorika pragmatikus alakzata, mely a közönséghez fordulás egyik lehetősége. A szónok a belső vívódás, töprengés érzetét kelti, valójában azonban a hallgatóságot a szónok nagyon is határozott nézőpontjával való azonosulásra ösztönző (ál)kérdés, illetve kérdéssor, amely dramatizálva helyezi egymás mellé a színlelt tépelődés tárgyát képező ellenkező előjelű érveket, megfontolásokat." *Retorikai lexikon*, 612−614.

[199] A sententia általános, örökérvényű igazság, tömör, bölcs mondás, amely dísze és bizonyítéka is a fő gondolatmenetnek. Gyakran kiválik a szövegkörnyezetből, és önálló életre kel." *Retorikai lexikon*, 818−820.

[200] ADADMIKNÉ JÁSZÓ, *Klasszikus...i.m.*, 84–85.

az általa képviselt véleményt metaforával erősíti *(a demokrácia szíve közepének kérdése)*. Ezek után két politikai szlogent említ: egyet a múltból, egyet pedig a jelenből. A két jelmondat egymás fokozataiként[201] is értékelhető. Az ebből levont konklúzió végén szintén egy metafora kap helyet, mely a változatlan baloldali megoldásokra és kommunikációra utal *(hiába vágja be valaki a demokrácia szótárát, ha a nyelvtan a régi marad)*.

Ezután a témamegjelölésben is szereplő a magyar közélet témájával foglalkozik. Az érvrendszer ezen a ponton is a jobb- és baloldal által tett ígéretek és az elért eredmények párhuzamára épül. Ebben a beszédegységben is retorikai kérdések sorával mozgósítja közönségét. Utána sorban megválaszolja ezeket a kérdéseket. A választ a következő mondatok kötőszóhiánnyal szerkesztett mondatai nyomatékosítják. Számtalan példával bizonyítja kijelentésének helyességét. Ezekben a mondatokban a tagadószó minden tagmondat elején ismétlődik, ami még jobban kiemeli a cáfolatot.

Az ironikus hangvétel érezhető a beszéd ezen részében is, mely felerősödve jelenik meg az irodalomból vett példa esetében. Fazekas Mihály elbeszélő költeményéből ismert főhős példaként való említése sejteti a jobboldal által követendő új hozzáállást *(Úgy tűnik, ma nem a szalonellenzéké, hanem Ludas Matyié a jövő.)*. Az allusio[202] a következő mondatban azzal folytatódik, hogy szónok által használt *hajrá Magyarország, hajrá magyarok* szlogenbe beleszövi a megidézett szereplőt, utalva annak viselkedésére.

Ezt követően a többször ismétlődő anaphorikusan szerkesztett mondategységek adnak lehetőséget arra, hogy a szónok jobban kiemelje a szerinte képviselendő irányvonalat *(Tíz hónappal a választások után eljött az ideje…, Ideje megbarátkozni azzal a gondolattal)*. Ezután folytatódik a szónok kormánykritikája különös tekintettel a közbiztonság, a gazdaság, a munka és a státustörvény ügyével kapcsolatban. Ezúttal a múlt pozitív eredményeinek említése után jön csak a jelenben tapasztalható negatívumok felsorolása. Szinte minden egyes körülmény után a szónok egy retorikai kérdés sorozatos ismétlésével teremt lehetőséget arra is, hogy még jobban hangsúlyozza, mit tart jónak vagy rossznak *(Kinek jó ez?)*. Egyedül a munka kérdésénél találkozhatunk közmondással, mellyel a szónok élénkíti a beszédet *(inkább kétszer mérni, mint egyszer vágni)*. Ez a beszédrész inkább a tényekre, adatokra épít, ami kevés teret enged a különféle alakzatok számára.

[201] A klimax olyan alakzat, „amelynek tagjai értelmileg, vagy érzelmileg-hangulatilag egyre többet mondanak, amelyben egyre nagyobb fontosságú szavak követik egymást.” *Retorikai lexikon*, 412.

[202] „Az allusio a rejtett célzás egyik hatásos stíluseszköze. Egy irodalomból, szónoki beszédből vagy máshonnan jól ismert kifejezés, nyelvi fordulat beleszövése a mondandóba, felidézve az eredeti szövegkörnyezetet.” *Retorikai lexikon*, 203─204.

A következőkben egy újabb technikával folytatódik a negatívumok kiemelése. Itt már nem témánként hozza fel a körülményeket a szónok, hanem az eddig említetteket finomítja az expolitio révén. Újabb elemek megemlítésével fűzi tovább ugyanazokat a témákat. Ezen a ponton a szónok a székelyföldi ember allocutiójával teszi színesebbé a szöveget. Ennek a kitalált személynek az elképzelt megnyilatkozásait fűzi bele gondolatmenetébe. Az első esetben az allocutio a szónok véleményének a nyomatékosítása is, mintegy belső reflexióként szólal meg *(sok baj van, és még gyűl hozzá)*. Az allocutio második megjelenése az elsőnek az ismétlése. Ebben az esetben a szónok már csak utal a székely emberre, és a kijelentést sajátjaként ismétli *(egyre több a baj, és úgy tűnik, ha ez így megy tovább, még gyűl is hozzá)*. A harmadik esetben egy anekdotaszerű történetben jelenik meg a székely ember figurája. Ebben az allocutióban a személy habitusát és erkölcsi karakterét is felhasználja a szónok a mondanivalójának hangsúlyozására. Ez az allocutio tréfás jellegénél fogva a beszéd élénkítésére is jó alkalmat ad.

Ezt követően a szónok a témamegjelölésben is szereplő új témát vezeti be *(Beszéljünk hát a nyelvről, az egyenességről és a szabadságról)*. A nyelv az őszinte és egyenes beszéd megtestesítőjeként jelenik meg ebben a részben. Ennek hiányáról és az okokról beszél a szónok. A kínai kultúrából vett sententia felhasználásával kapcsolja össze a politikus az őszinteséget és a szabadságot *(amikor a szavak elvesztik jelentésüket, az emberek elvesztik a szabadságukat)*. Ezt a gondolati egységet egy metaforikus kép zárja le *(szomjazunk tiszta szavakra. Nem baj, nem volna baj, ha nem ínyünkre valók, csak legyenek tiszták, őszinték és egyenesek)*. A záró mondat a metafora továbbvitele, mely nyomatékosítja az őszinteség fogalmát.

A következőkben a szónok az előttük álló feladatokról fog összefoglalást adni. A szónok Márai Sándor szavaival nyomatékosítja saját maga és pártja hitvallását. *(Mindaz, amit a világ akarhat tőled, alku, félmegoldás. Csak az számít, amire te szerződtél önmagaddal, és ebben a szerződésben nincsen alku)*. A következőkben a jobboldal összetartozásának kiemelése válik hangsúlyossá. Ezt egy A Dzsungel könyvéből vett idézettel is alátámasztja *(Egy vérből vagyunk, te meg én)*. A jobboldal összetartozásának erősítésére irányul a következő metafora is *(százezer nádszál fonódik össze)*. A következőkben a közösségben tevékenykedő nőknek mond köszönetet, ezt szintén egy az irodalomból ismert költői kép átfogalmazásával erősíti. Nagy László Ki viszi át a Szerelmet című versének utolsó sorait aktualizálja itt a szónok. A kötőszóhiány miatt szenvedélyes hangulatot kelt a teendők felsorolása, ahol a jobboldal értékretorikai

kategóriái és az állampolgárok által elfogadható kulcsszimbólumok is megjelennek. Ezt az anaphorikus szerkesztéssel ismételt mondatokkal erősíti.

Ezután következik az érzelemfelkeltő befejezés[203], ami Móricz Zsigmond szavaival kezdődik *(A polgár talán az az ember, aki nem elégszik meg azzal, hogy úgy él, ahogy tud, hanem azért dolgozik, hogy úgy élhessen, ahogyan szeretne).* Erre építve négyszer ismétli az anaphorikusan szerkesztett mondatot (*akik így éreznek és így gondolkodnak).* A befejezés végén három fogalom nyomatékos szerepű (*a bizalmat, a barátságot és a szeretetet látják az arcunkon, kiszabadíthatják magukat a gyűlölet rabságából, és összetalálkozhatnak velünk).* Az első tagmondat kétszer is megismétlődik egy mondaton belül. Az utolsó tagmondat metaforája erős érzelmeket gerjesztve zárja le a peroratiót. A szónoktól megszokott elköszönési forma kiegészül a beszéd kezdésében szereplő béke fogalmának nyomatékosításával *(Csak béke legyen. Hajrá Magyarország, hajrá magyarok!).*

A beszédet szó- és gondolatalakzatok, valamint trópusok teszik hangsúlyossá, különös tekintettel a háború és béke kérdésére, valamint a jobboldal erényeit, eredményeit kiemelő részekre. A szónokra jellemző beszéltetés a bajok és az őszinteség kérdését teszik még hangsúlyosabbá a beszéd közepén. Az idézetek teljes mértékben megfelelnek az alkalomnak, és kielégítik a szónok célját, a mondanivaló erősítését. A sententiaszerű mondások ebben a beszédben helyenként eltérnek a szöveg mondanivalójától. A kötőszóhiányos mondatok használata a szónokra és magára a nyilvános beszédre is egyaránt jellemző. A gondolatalakzatok használata széles skálán mozog. A beszéd elején és végén erősítik a beszéd hatását. A trópusok közül a metafora az egyetlen, mellyel a szónok színesíti a szöveget.

A kvantitatív eredmények alapján elmondható, hogy a szónok ebben a beszédében hosszú összetett mondatokat használ. Ezt támasztja alá a szerkesztettségi mutató kiemelkedően magas számadata. A mondatok szóelőfordulásának átlagszáma is a hosszú mondatok jelenlétéről tanúskodik. Orbán Viktor jelen beszédében egy mondat átlagosan 17 szót tartalmaz. A felsorolásokban alkalmazott hosszú tagmondatsorok miatt születhetett ez az eredmény. A mondatok hosszának kilengésére, valamint a nyelvi elemek cserélhetőségére is viszonylag magas számadatok adódtak, ezek megerősítik az előző megállapításokat (lásd Melléklet 3.1.).

[203] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 239.

5.2. A 2005-ben elhangzott évértékelő beszédek elemzése

5.2.1 Kormányfői évértékelő beszédelemzés

Gyurcsány Ferenc 2004 szeptemberében, a kormányzati ciklus közepén váltotta Medgyessy Pétert a miniszterelnöki poszton. Öt hónap miniszterelnökség után tartotta meg az első évértékelő beszédét 2005. február 14-én tartotta a Parlamentben. E körülmény miatt a miniszterelnök nem csupán az elmúlt öt hónapot, hanem a teljes baloldali kormányciklus tevékenységét értékelte. Gyurcsány Ferenc beszéde megelőzte Orbán Viktor évértékelését. Ennek következtében ez a beszéd nem reflektál a jobboldali politikus évértékelő megnyilatkozásaira (lásd Melléklet 1.2.1.). Gyurcsány Ferenc az évértékelés mellett programalkotó[204] célokat is megfogalmaz. Ezt négy nagyobb téma köré csoportosítja, melyek a következők: az adórendszer, a felsőoktatás átalakítása, a nemzeti felelősség programjának megvalósítása és a következő évtized fejlesztési programjának megalkotása. Ezek mellett szó esik a versenyképességről, a biztonságról és az igazságosságról is. A beszéd a genus demonstrativum beszédfajta kategóriájába tartozik, de magán viseli a genus deliberativum jellemzőit is.

A pricipiumban a megszólítások után kap helyet a téma megjelölése, melyben nagy hangsúlyt kap az a hagyomány, mely szerint a baloldali kormányzat által mondott évértékelők mindig a Parlament falai között hangoznak el. A principium további részleteiben egyfajta hitvallás hangzik el, mely azzal válik captatio benevolentiae-vé, hogy a szónok a kiemelt értékeket kitágítja és a két politikai oldal által egyaránt fontosnak tartott eszmékké teszi. Az előbb említett értékek kétszavas tőmondatokban jelennek meg. Ezen mondatok után többszörösen összetett mondatok értelmezik, fejtik ki az eszme jellemzőit. A felsorolást tartalmazó tagmondatok között a kötőszóhiány hangsúlyozza az eszmék összetettségét.

Ezt követően ismét az évértékelés hagyománya jelenik meg. Itt a szónok nyomatékos szerkesztésű mondatokkal hangsúlyozza azt, hogy mit nem kíván folytatni ebből a hagyományból *(nem kívánom folytatni. Nem kívánom, mert…)*. Ezek után a rendszerváltást követő évek során kialakult magyar politikai élet részleteit mutatja be. Ezen a

[204] HOSSZÚ Hortenzia, *Évértékelő beszédek: Az országértékelők kognitív mintázatai 2005−2007 között*, http://www.meltanyossag.hu/files/meltany/imce/evertekelobeszedek.pdf, (2012. 01. 30.).

szöveghelyen sok retorikai alakzat figyelhető meg. A licentia[205] gondolatalakzat segítségével a szónok egy olyan ténnyel szembesíti közönségét, amelyről sejti, hogy a közönség is hasonlóan vélekedik *(Sokat töprengtem, és hosszasan mérlegeltem, hogy kimondjam-e, de kimondom, hogy Magyarország és a magyar politika az elmúlt több mint fél évtizedben rossz útra tévedt)*. A rossz útra tévedés metaforáját, valamint a magyar politikai élet tragikus helyzetét az ezt követő mondatokban fejti ki a szónok. A figyelemfelkeltés és a nyomatékosítás érdekében amplificatióval[206] erősíti a problémát okozó körülmények részleteit *(a kritikát felváltotta a rágalom, az elemzést a propaganda…)*. A bekezdés végén ezeket a kijelentéseket metaforákkal erősíti *(A rendszerváltás nagyszerűsége milliók szemében elenyészni látszik… a büszkeség … hazugságok csapdájába esett)*. A metaforák a reménytelenség érzetét keltik és a helyzet súlyosságát erősítik.

A továbbiakban a szónok az állami élet legfontosabb területein történt eseményeket emeli ki. A következő mondatokban anaphorikus szerkesztéssel nyomatékosítja azt, hogy mit tart igaztalannak *(Nem igaz például, hogy az akarat felülírja a valóságot)*. Itt rendkívül sokszor fordul elő a *nem igaz* szerkezet, mely egyrészt rendkívül nyomatékossá teszi a szöveget, másrészt viszont túlságosan fárasztóvá válhat ez a közönség számára. Ezekben a mondatokban is megjelennek metaforikus képek *(a nemzeti érdek érvényesítésének eszköze a sértődött bezárkózás)*. A számos trópus és az ismétlődő szóalakzat teszi dramatizálttá a beszédet, ezáltal kiemelve a magyar politikai élet problémáit.

Az összes magyar állampolgár megszólítása után kezdődik a propozíció, ahol a változtatás és a megújult baloldalban rejlő lehetőségek felvázolása történik meg. A szónok a változtatással kapcsolatos témát többször felszólító mondattal fejti ki, mely nyomatékosítja az obsecratióban látható hasonlatot *(Azt kérem tőlük: váltsunk irányt és váltsunk sebességet!)*. Ebben a szövegegységben több ízben használ a szónok anaphorikus szerkesztésű mondatokat, melyek hangsúlyossá teszik a beszéd ezen részét.

A 2002-es választási ígéretek néhány elemének kiemelésével a szónok egyrészt nyomatékosítja a hallgatóságban az ígéreteket, másrészt pedig ezáltal tudja előkészíteni a beszéd következő egységét. A témamegjelölésben visszautal a már említett évértékelésre és itt már konkrét koncepciót kapunk arra, hogy ez milyen formában fog megtörténni.

[205] A licentia a közönség szembesítése valamilyen időszerű kellemetlen »ténnyel«, »igazsággal«, vállalva annak kockázatát, hogy az ügy iránt egyébként elkötelezett, jó szándékú tettekre sarkalló feddést rossz néven veszik, és a szónok ellen fordulnak.” *Retorikai lexikon*, 1103−1104.

[206] „Az amplificatio egy élőlény, dolog, cselekvés egésze valamelyik jellemzőjének a valóságoshoz képest nagyító, túlzó jelölése.” *Retorikai lexikon*, 834−837.

Ezután kezdődik a tulajdonképpeni argumentáció. Az érveket a korábbi tettekre, ígéretekre építi, kiemelve azok pozitív eredményeit, vagy rámutatva, mit nem sikerült ezekből végrehajtani. [207] A korábbi ígéreteket és az elvégzett munkát konkrét számadatokkal igazolja. Az első tényadatok felsorolását egy sententiaszerű mondat követi, melyet jól ismerünk a népmesék lezárásából is *(Aki nem hiszi, járjon utána)*. A szövegben még egy ilyen sententiaszerű mondás található, mely Neil Amstrong ismert szavainak aktualizálása a magyar politikai életre *(Mert ami nagy lépés a politikának, az csak apró gyógyír az embereknek)*. Ebben a beszédegységben nyomatékos mondatokat alkalmaz a szónok, melyeket retorikai kérdések előznek meg. Ezek a kérdések egyrészt a figyelemfelkeltést célozzák *(miből futotta minderre?)*, másrészt pedig a jobboldali politikusokra irányuló enyhe feddést tartalmazzák *(Mondják, Önök ezt szeretnék?)*. A beszéd ezen részén a licentia és az obsecratio gondolatalakzatai is többször megjelennek *(Nos, ideje van az őszinte beszédnek… Beszéljünk világosan!... Hát, öntsünk tiszta vizet a pohárba!...Kérem, ellenőrizzék!)*. Ezzel a szónok egyrészt kiemeli a mondandót, másrészt a számadatok hitelességét támasztja alá. A szöveg ezen részében viszonylag kis számú trópust találhatunk. Ennek az a magyarázata, hogy a mondatok mondattanilag egyszerűek, rövidek. A hosszabb mondatok inkább felsorolásként vannak jelen, és általában kötőszóhiánnyal vannak szerkesztve. Az ebben a részben jelen lévő két metafora a gazdasági élettel kapcsolatos kijelentéseket erősíti *(a féligazság, a félrevezetés, a szédelgés útja… vessünk véget a leegyszerűsítő hazugságok és féligazságok romboló versenyének)*. A mondatokat többes szám első személyben fogalmazza meg, ezáltal erősítve azt a hatást, hogy a szónok is a nép soraiból való *(Tudják, úgy van ez, mint otthon: ha a jövedelmünkből többet költünk, mint amennyi van, a hónap végén a szomszédba szaladunk, vagy szalajtjuk a gyereket kölcsönkérni)*. Ez a szakasz is számos felszólító mondatot tartalmaz, melyek egyrészt a cselekvésre buzdítást fogalmazzák meg *(dönteniük kell!)*, másrészt pedig a licentia részeként jelennek meg *(hadd szóljak az okokról is!)*. A döntés fogalma gyakran ismétlődik ebben a részben, többször felszólító mondatokban szerepelve. A redditiós[208] szóalakzat használata erősíti a döntés elszántságát. Ezen a ponton a politikus saját személyét állítja előtérbe, ezzel az előttük álló munka elvégzésének szükségességéről kívánja meggyőzni a közönséget.

[207] Ante acta dictaque. ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 232.
[208] „A redditio szóalakzata kezdő és záró ismétlésként definiálható. Ennek megfelelően tehát a mondatot ugyanaz a szó vagy szószerkezet nyitja meg és zárja le.” *Retorikai lexikon*, 605−606.

A praeparatióban a beszéd következő nagyobb egységeit említi. Itt jelenik meg az Orbán Viktor és a jobboldal által sokszor használt értékkategória hármasa *(Munka, otthon és biztonság)*. Ezekben a kategóriákban olyan politikai kulcsszavak jelennek meg, amelyek a közönség számára az együvé tartozást fejezik ki. Erre építve emeli be a szónok a baloldal kommunikációjába az addig jobboldali tematikát.

A következőkben a már említett adórendszer, a felsőoktatás átalakításának, a nemzeti felelősség programjának és a fejlesztési program megalkotásának témaköreit és a tervezett változásokat érinti Gyurcsány Ferenc. A tervek helyenként csak felsorolásszerűen, egyszerű mondatokban fogalmazódnak meg. Az összetett mondatokat a szerző asyndetonnal szerkeszti meg. Mind az egyszerű, mind az összetett mondatok ilyen jellegű egymásutánisága rendkívül izgatottá, feszültté teszi a beszédet, erősítve annak felsorolás jellegét, mintegy felkészítve a hallgatóságot a befejezésre. A témakör és a tervek felsorolásában a szónok nem használ trópusokat mondandójának színesítésére vagy kiemelésére.

A beszéd peroratiója egy metaforával indul *(Nyissunk új lapot Magyarország történelemkönyvében!)*. Ez a közhasználatú kép a változás szükségességére utal. Ennek a képnek a kibontása történik meg a továbbiakban. Több felszólító és több kötőszóhiányt tartalmazó mondat erősíti a befejezés összefoglaló jellegét. Ebben a részben is visszautal a szerző a közös eszmékre, melyek új megközelítésben szerepelnek egymás mellett *(Közös a haza, közös a nemzet, közös Európa)*. A közösségi gondolat érzékeltetésére metaforát használ a szónok *(zárjuk le lelkünkben az átmenet konfliktusait. Ne cipeljük tovább sérelmeinket, a politika, az emberi megosztottság és kicsinyesség zárványait.)*. A bekezdés záró részében két complexióval[209] szerkesztett mondat nyomatékosítja, hogy a múlt lezárult és új politikára, új Magyarországra van szükség. Ezekben a mondatokban két korszak kiemelése történik meg, amivel a szerző nyomatékosítja a múlt és a jövő közötti különbséget és a múlt lezárását *(Vége van a Kádár-rendszernek, egyszer és mindenkorra… Vége van a rendszerváltásnak is, egyszer és mindenkorra*.). A befejezés utolsó néhány mondatának ismétlésre épülő szerkesztése hangsúlyossá teszi a lezárásban elmondottakat.

A beszéd elemzése után kijelenthetjük, hogy ez a modern kori szöveg követi a klasszikus retorikai beszéd felépítését. A trópusok, szó- és gondolatalakzatok alkalmazása is végigkövethető a szövegben. A szövegre és ezáltal a szónokra is rendkívül jellemzők a retorikai kérdések és az ezekre adott rövid, nyomatékos válaszok. A beszéden végigvonul a

[209] „A complexio az anaphora és az epiphora szintézise. Egy szót vagy egy szókapcsolatot ismétel a közlés elején és egy másikat a közlés végén.” *Retorikai lexikon*, 98.

licentia gondolatalakzata, mely a múlt eseményeinek bevallása által jelenik meg. Az elvégzett tevékenységek említésekor a concessio gondolatalakzat alkalmazása hatásosan befolyásolja a közönséget. A szóalakzatok közül az anaphora és az asyndeton rendkívül gyakori a szövegben. Mindkét szóalakzat használata rendkívül jellemző a szónokra. Gyurcsány Ferenc beszédében egyértelműen a progresszív értékek dominálnak.[210] A volt miniszterelnök beszédében konzervatív értékek jelennek meg, és a trópusok is ezeket az eszméket és értékeket emelik ki.

A beszéd kvantitatív vizsgálatának eredményei azt tükrözik, hogy a szónok számos esetben használ egyszerű mondatokat. A szerkesztettségi mutató viszonylag alacsony számértéke is ezt támasztja alá. A mondatok szóelőfordulásainak átlagszáma sem kimagasló. Gyurcsány Ferenc ebben a beszédében átlagosan 11 szóból épít fel egy mondatot. Ez a számadat a felsoroláskor használt többszörösen összetett mondatok jelenlétére utal. A mondatok hosszának kilengése, valamint a nyelvi elemek cserélhetősége is alacsony értéket mutat (lásd Melléklet 3.1.).

5.2.2. Ellenzéki évértékelő beszédelemzés

Orbán Viktornak 2005. február 16-án a Körcsarnokban elhangzott évértékelő beszéde a korábbi ilyen beszédeitől eltérő formában hangzott el (lásd Melléklet 1.2.2.). Az eddigiekhez képest szokatlan elemként jelent meg, hogy a rendezvény két házigazdája, Kudlik Júlia és Rákay Philip tette fel azokat a kérdéseket, melyek a választópolgárokkal való találkozások alkalmával merültek fel. Ez a technika lehetőséget teremtett arra is, hogy az évértékelés mellett Orbán Viktor összegzést tudjon adni a jobboldali kampány elemeiről is. Ez az új, rendhagyó megszólalási forma sem a 2005 előtti, sem pedig a 2005 utáni évértékelő beszédekben nem jelent meg.

A beszéd tehát két egységre osztható. Az első kisebb egységben szerepel a konkrét évértékelés. Ebben a részben a szónok a két házigazda megszakítása nélkül építi fel mondandóját, míg a második részben kérdés-felelet formájú a beszéd. Itt inkább a kormányzati tevékenység három évének értékelése jelenik meg, melyet a szónok a jobboldali kampányelemekkel állít ellentétbe. Ennek az eljárásnak az alkalmazása a

[210] HOSSZÚ Hortenzia, *Évértékelő beszédek: Az országértékelők kognitív mintázatai 2005−2007 között*, http://www.meltanyossag.hu/files/meltany/imce/evertekelobeszedek.pdf, (2012. 01. 30.).

Dervin−Frenette-féle értelemtételező módszertannal is összekapcsolható.[211] Ez olyan kampánytervezési elmélet keretét kínálja, amelynek központi fogalma a dialógus. Orbán Viktor és pártja ebben az esetben felhasználja ennek a módszertannak a megközelítéseit, miszerint a kampány nem egyirányú, hanem kétoldalú kommunikációnak tekintendő. Az értelemtételezés szerint a kampányban a közvetített információknak a közönség bevonását kell ösztönöznie. Ennek a megvalósítására Orbán Viktor a beszédet megelőzően vidéki városokban és Budapesten találkozott a választópolgárokkal, ahol az őket érintő kérdésekre adott választ. Ezeknek a dialogikus beszélgetéseknek az eredményeit foglalja össze ebben a beszédben, megtartva a párbeszédes formát. Az első bekezdésben maga Orbán Viktor is megerősíti, hogy ez részben lakossági fórum, ahol az emberek is alakíthatják a szónok beszédének fonalát. Azáltal, hogy a polgárok kérdéseit két moderátor teszi fel, ezek hangsúlyos szerepben, kiemelten jelennek meg.

A beszéd második része a közönség bevonása mellett tartalmaz iránymutatást is. A célok és a tervek ebben a szövegegységben nagyobb hangsúlyt kapnak, mint maga az évértékelés. A politikus nézőpontjának megalapozottságát gazdasági, társadalmi adatok támasztják alá. A beszéd lehetőséget teremt arra is, hogy emberi történetekkel bizonyítsa a tények helyességét. Az emberek így még jobban magukénak érzik az érveket, és valóban hihetik azt, hogy bevonják őket a politikai életbe. [212]

Az elemzésben az első és második beszédegységet külön kezelem, mivel az első részben lelhetők fel igazán a klasszikus beszédrészek. Itt a szónok teljesen egyedül építi fel és uralja a diskurzust.

Az első beszédegység tartalmazza tehát az évértékelés rövid összegzését. A beszéd principiuma egyaránt bevezetése az első és a második szövegegységnek is. Ez az egyetlen olyan beszédrész, mely elmossa a két egység közötti határvonalat. A bevezetés kiemeli, hogy az egész rendezvény tulajdonképpen a már említett két téma, a múlt „eredményei”, valamint a jövő tennivalói köré épül. A principiumot lezáró retorikai kérdés előkészíti a konkrét évértékelést. Ezután kezdődik az első szövegegység témamegjelölése, melyhez a szónok egy metaforát használ fel *(odaáll Magyarország a képzeletbeli ajtófélfához)*. Ez a metafora visszatérő elem, hiszen már Orbán Viktor első évértékelő beszédében is megjelent 1999-ben. A bekezdés további részében is ennek a metaforának a továbbvitele jelenik meg. Egy alkalommal egy új, egyszeri összetételben is szerepel *(A modern Magyarországot most már hantaméterben kell mérni)*.

[211] Vö. ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 171.
[212] Vö. ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 171−172.

A következő beszédegység tartalmazza az argumentációt. Az érvrendszer a kormányoldal korábbi tevékenységének és megnyilatkozásainak említésére épül a negatívumok kiemelésével (ante acta dictaque)[213]. A második szövegegységben is ez az érvelési mód érvényesül, így tehát az ilyen jellegű érvek végighúzódnak a teljes szövegen. Az argumentációban a szónokra jellemző eszköz is szerephez jut, mely a szónoki ironizálás eszközeként is értelmezhető. Viccet mesél a szöveg élénkítésére, melynek tartalma a kormánypárt tevékenységére utaló célzás *(A vak zongorista megkérdezi, hogy Táncolnak-e már? Mire a nagyothalló dobos: - Miért, játszunk?)*. Éles határvonalat húz a szónok a vicc tartalma és az ország helyzete közé. Az elkülönítést valós számadatok említésével teszi még élesebbé. A kormányzati kritikában elhangzó tényeket és adatokat metaforák alkalmazásával teszi színessé és hangsúlyossá. Ezt a beszédrészt az anaphorával szerkesztett mondatok ismétlése erősíti *(ráfizetéses év volt)*. Ebben a részben helyet kap egy sententiaszerű mondás *(nem kell ahhoz cipésznek lenni, hogy az ember tudja, hogy hol szorít a cipő)*. Ezek az Orbán Viktorra jellemző mondások nem az antik retorikában ismert és használatos sententiák. Ezek a sententiaszerű kijelentések mindig az adott témával kapcsolatos humoros, bölcseleti hatást keltő mondatok, melyeket a beszéd élénkítésére használ. A következő mondatokban szerepelő contentióban a történelem és az élet különböző szegmenseiben tapasztalható ellentétpárok szerepelnek egymás mellett *(vidékieket és a városiakat, a hívőket és a nem hívőket, a határon belülieket és a határon kívülieket, a szegényeket és a gazdagokat)*. A bekezdés lezárásában egy politikai szlogen jelenik meg, melynek utótagját a szónok egy sporttal kapcsolatos megállapítással magyarázza *(Új kormány, új bátorság! Sakkozni bokszolókkal, bokszolni sakkozókkal szeretnek, ez az új bátorság, kedves barátaim)*. Ebben a megfogalmazásban is érezhető az ironikus hangvétel. Az ironikus kritika megfogalmazásába a szónok retorikai kérdéseket és trópusokat is belesző, leginkább metaforát és oximoront *(omlásában súlyos a légvár)*.

Az argumentáció lezárásában ismét helyet kapnak az anaphorikusan szerkesztett mondatok, melyek nyomatékosítják a szónok kéréseit. Az anaphorikus szerkesztés mellett egy metaforikus kép és annak kifejtése, variálása is erősíti ezt a beszédrészt *(Magyarország összeesett, valahogy elvesztette a hitét, valahogy megnyitották az ereit, és elfolyt az energiája, valahogy elvesztette az önbecsülését)*. A peroratióban az érzelmek erős befolyásolását álkérdések sorával éri el. A dubitatiol[214] során dramatizálva helyezi egymás mellé ezeket az anaphorikusan szerkesztett retorikai kérdéseket. Az utolsó metafora ebben

[213] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 232.
[214] *Retorikai lexikon*, 612−613.

a részben *(2006 tűnik fel a horizonton)* megtalálható Orbán Viktor más beszédeiben is más-más értelemben. A befejezés lezárásában a szónok visszautal az előzőekben használt metaforikus képre *(egész ország megváltozik, ha ismét visszanyeri önbizalmát, önbecsülését)*.

A konkrét évértékelés után kezdődik a második beszédrész, ahol immár helyet kap a két moderátor is. Ez a kérdés-feleletes forma tematizálttá teszi ezt a hosszú beszédrészt. Ez egyben azt is jelenti, hogy a megválaszolásra váró témák jól elkülöníthetők a szövegben. Ezek a következők: a falvak élete, a gazdák helyzete, a városi (fővárosi) élet nehézségei és Budapest helyzete, az államadósság kérdése, az egészségügy problémái, a nyugdíjak kérdése, a munkával és a családdal kapcsolatos problémák.

A felvetődő témákkal kapcsolatban a szónok a jelenlegi helyzetet vázolja fel különböző adatokkal alátámasztva. Ezek az adatok a helyzet súlyosságát tényszerűen igazolják. Ezek után tér rá a politikus az adott állapot megváltoztatására irányuló tervek, elgondolások vázolására. A beszéd ezen részén is folyamatosan végighúzódik a jelen és a jövő szembeállítása. Az érvelésben, ahogy fent említettem, a baloldal tevékenységének felsorolásából a negatív hatásokat emeli ki, ezáltal válik bizonyíthatóvá a változás szükségessége. Ezekben a témakörökben néhány rövid retorikai kérdés készteti a hallgatóságot a szónokkal való együttgondolkodásra. Ebben a részben az anaphorikusan szerkesztett tagmondatok nyomatékosítják a szónok véleményét. Erre a beszédrészre a többes szám első személyű, többszörösen összetett mondatok és a retorikai kérdések jelenléte jellemző. A különböző eredmények, tervek felsorolása az asyndeton alkalmazásával válik hangsúlyossá. A városi téma lezárásában ismét nagy hangsúlyt kap a metafora és a hasonlat. A metaforák több mondaton keresztül húzódnak végig, árnyalva, színesítve ezzel a mondanivalót *(Nagyon gyakran azt érezhetjük, hogy mintha az egész városra kerékbilincset tettek volna. Megállt, vesztegel, nem mozdul.)*.

Az államadósság kérdésének tárgyalása kapcsán a szónok sok tényadatot említ meg. Ezután egy sententiaszerű mondással élénkíti a szöveget *(Aki szikével dolgozik, az ne rángassa a kezét)*. Ebben a beszédrészben a hasonlatoké lesz a főszerep. A hasonlatok gondolati magva több mondaton keresztül húzódik végig, és több metafora is helyet kap ezekben a megfogalmazásokban. Az anaphorikusan szerkesztett retorikai kérdések is jelen vannak, melyek még jobban kiemelik a trópusokat. Egy a változás szükségességét alátámasztó metaforát is alkalmaz a szónok, melyet számtalanszor használ más beszédeiben is *(leszálljunk arról a vágányról)*.

Az egészségügy kérdésének tárgyalásában az occultatio és a subiectio[215] gondolatalakzat kap szerepet. A két gondolatalakzat egyrészt nyomatékosítja magát a tényt, hogy a kormány több dolgot nem tett meg, másrészt pedig valóságosabbá teszi a tárgyalt témát *(Kérdeztem, hogy akkor micsoda? És akkor azt mondták nekem, hogy ma az egészségügyben nemzetpolitika helyett üzletpolitika érvényesül. Kérdeztem, hogy mire gondolnak?)*. Az egyik válaszban epanaphora[216] jelenik meg *(azon spekulál, azon ügyeskedik, azon ravaszkodik)*. Az ismétlésben szereplő állítmányok egymás fokozásai is. Ebben a beszédrészben is nagyszámú retorikai kérdéssel gondolkodtatja el a hallgatóságot a szónok.

A következőkben a munka kérdését járja végig a politikus. Ebben a beszédrészben is számos helyen találkozhatunk retorikai kérdésekkel. A témakörben hangsúlyos szerepűvé válik a múlt és a jövő közötti éles határ. Ezt az elválasztást metaforák jelenléte is erősíti *(Vissza akar jönni a múlt… Ki kell mondanunk, hogy a spekuláló, az ügyeskedő, az a múlt figurája, s nem akarjuk megengedni, hogy ismét visszatérjen, s elvegye a jövőnket, mert ez fölemészti a jövőnket)*. Ebben a részben többször előfordulnak felszólító mondatok, melyeket a szónok a közönség cselekvésre buzdítása miatt alkalmaz. A korábbiakhoz hasonlóan a tervek felsorolásának szöveghelyeit a szónok a kötőszóhiány alkalmazásával teszi még izgatottabbá. A munka témakörében számos saját, az országjárás alkalmával tapasztalt élményt oszt meg a hallgatósággal, ami egyrészt a szónok hitelességét igazolja, másrészt pedig a hétköznapi emberekkel történtek közelebb viszik a témát a közönséghez. A nyomatékos mondatszerkesztés is többször előfordul ebben a beszédrészben. Egy-egy fontosabb adat, tény vagy terv elmélyítése érdekében az említett dolgokat még egyszer megismétli egy külön mondatban. Ezek a mondatok rövidek, sokszor mondattanilag hiányos szerkesztésűek.

A beszéd befejezése előtt újabb szempontot említ a változás szükségességének alátámasztására. Ennél a témánál az első szövegegység lezárásában szereplő magyar lelkület megváltozásának kérdésével foglalkozik. Itt ezt a kérdést más szempontból világítja meg. Amikor az okokra keresi a választ, hosszú mondatokon keresztül kötőszóhiánnyal szerkeszti meg a mondatokat. Ezáltal ez a beszédrész rendkívül feszültté válik. Itt egy hosszas subiectio is szerepet kap, mely a *mivel tartozol hazádnak, mivel tartozol nemzetednek* kérdéskört járja végig, ahol többször anaphorikusan ismétlődnek a

[215] „A subiectio az érvelés részeként kérdés-felelet formájú párbeszédet imitáló monológ. A beszélő megadja a választ saját, célzatosan megfogalmazott fölvetésére, így próbálva cáfolni, hitelteleníteni a vitapartner okfejtését és meggyőzni a közönséget a maga álláspontjáról.” *Retorikai lexikon*, 44.
[216] „Epanaphora az anaphora párhuzamosságban szereplő változata.” *Retorikai lexikon*, 336–337.

kérdések *(mit ad..?)*. A válaszban a *tartozik* kifejezés kap nagy hangsúlyt, de itt már a kormányzat tartozásait említi.

A második szövegegység peroratiójában ismét helyet kap a múlt és a jövő közötti különbségtétel. Az állampolgárok politikai véleménynyilvánításának lehetősége a lezárásban is nagy hangsúllyal jelenik meg *(mindenki elmondhatja nekünk a véleményét)*. A befejezésben a változás mint új horizont itt is szerepel, ahogy az első szövegegység lezárásában is. Ezzel a visszautalással válik keretes szerkezetűvé a beszéd.

Nem szokványos évértékelő beszédről van szó, ez az elemzésből is kitűnhetett. A klasszikus beszédrészek inkább az első szövegegységben mutatkoznak meg. A második szövegegység mintha teljes mértékben az argumentáció kiterjesztése lenne. A retorikai eszköztár igen széles skálán mozog. A megszemélyesítések, a hasonlatok és a metaforák rendkívül nagy számban képviseltetik magukat a szövegben. A gondolatalakzatok, a szóalakzatok és a trópusok egyaránt ott fordulnak elő nagy mennyiségben, ahol a szónok nagy hangsúlyt kíván fektetni a mondanivalójára. A szónok sok retorikai eszközzel dolgozik mind a tárgy megjelölésekor, mind a befejezésekben. Ezek azok a beszédrészek, amelyekben különösen nagy gondot fordít az érzelmi hatás erősítésére.

A kvantitatív vizsgálatokban a beszéd két egységét egyben kezeltem. A korpuszt kizárólag Orbán Viktor megnyilatkozásai adják. A vizsgálat nem vette figyelembe a két házigazda által feltett kérdéseket, hiszen akkor megtévesztő adatok születtek volna a szónoki szöveg sajátosságaira. Az adatokból kitűnik, hogy Orbán Viktor beszédében hozzávetőleg 3 tagmondatból és átlagosan 15 szóból építi fel mondatait. A mondathossz kilengésének, valamint a nyelvi elemek cserélhetőségének magas számadatai a szöveg összetettségére utalnak (lásd Melléklet 3.1.).

5.3. A 2010-ben elhangzott évértékelő beszédek elemzése

5.3.1. Baloldali pártelnöki évértékelő beszédelemzés

Gyurcsány Ferenc a Magyar Demokratikus Charta felkérésére 2010. március 19-én a Körcsarnokban mondta el évértékelő beszédét. Ezt a beszédet Gyurcsány Ferenc pártelnöki minőségében tartotta meg (lásd Melléklet 1.3.1.). A 2010-es esztendő ebből a szempontból rendhagyó volt. Ebben az évben két kormánypárti beszéd is elhangozott az ország

állapotáról. Bajnai Gordon kormányfőnek a Parlamentben mondott évértékelő beszéde után egy hónappal Gyurcsány Ferenc is tartott országértékelő beszédet a Körcsarnokban.

A beszéd vegyes típusú, hiszen egyaránt jellemzők rá a genus demonstrativum és a genus deliberativum ismérvei is. A köszönetnyilvánítás és megszólítás után kezdődik a tulajdonképpeni bevezetés. A szónok a captatio benevolentiae részeként a Magyar Demokratikus Charta eszmeiségének egyfajta összegzését adja. Ez a megjelent hallgatóság elismerésére és jóindulatának megnyerésére szolgál. A felsorolásban fontos politikai kulcsszavak jelennek meg *(emberi méltóság, a szabadság és a demokrácia oltalma…)*. A kulcsszóegyüttessel való szembesítéskor a közönség átélheti összetartozását.[217] Gyurcsány Ferenc a Magyar Demokratikus Charta megalapításának kezdeményezőjeként is részese ennek a közösségnek. A politikus saját személyének előtérbe állításával hangsúlyozza a szervezet hitelességét.

A következőkben a politikus megszemélyesítések sorával ragadja meg a közönség figyelmét *(Szeretem Magyarországot. Szeretem tétovaságát (taps) (Szeretem tétovaságát) küzdelmeit…)*. Ezután átmenet nélkül ismét saját személyét állítja előtérbe és saját jellemét ábrázolja, ezzel igazolva a politikusi habitusát *(Sokszor szenvedélyes vagyok… A szenvedély erőt ad.)*. Ezután visszatér Magyarország jelenlegi helyzetének ismertetésére, melyben az előzőekhez hasonlóan megszemélyesítések sorával teszi érzelemmel telivé a beszédet. A bevezető gondolatok lezárásában egy retorikai kérdés adja meg a beszéd tárgyát *(hogyan jutottunk ide?)*. A szónok ennek a kérdésnek a megválaszolására vállalkozik ebben a beszédben.

Ezután kezdődik a beszéd érvelésének első része, melyben a szónok a baloldal korábbi ígéreteit és tetteit sorolja fel pozitív hangsúllyal. Ebben a részben a szónok a múltbéli célkitűzéseket számos exmetafora mellett megszemélyesítésekkel is színesíti. A 2002-ben kijelölt irányvonal helyességének igazolására néhány történelmi és irodalmi személyiséget állít példaként *(Széchenyi, Deák, Jászi, Ady, Márai, József Attila vagy éppen Göncz Árpád)*. A politikai irány igazolásának összegzéseként egy metafora áll, mely kiemeli a kormányzati politika törekvését *(Magyarország hánykódó kompját végleg a Nyugat partjainál kell kikötni)*. A következőkben az említett irányvonal a baloldali kormányzás érdemeként jelenik meg. A történelmi és irodalmi személyek, valamint a jelen politikusainak párhuzama legitimálja a nyugatos polgárosodás politikáját. Itt utalásszerűen jelen van a jobboldal tevékenységének kritikája is. A szónok sem a jobboldalt, sem annak

[217] Harold D. LASSWELL, *A hatalom nyelve = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 21.

politikusait nem említi ebben a szakaszban, csupán intervallumokat jelöl meg, melyek egyértelműen a jobboldal kormányzati tevékenységéhez köthetők. Ezek említése lehetőséget teremt arra, hogy a jobb- és baloldali kormányzati tevékenységet ellentétbe tudja állítani. A baloldal által elért eredményeket anaphorikusan szerkesztett mondatokkal emeli ki *(Magyarországon ma természetes…)*. A szónokra jellemző rövid, hiányos szerkezetű mondatok nyomatékosítják az előző kijelentések lényeges, tartalmi elemeit *(Ma igen)*. Ezután a pozitívumok felsorolását átmenetileg befejezi, és egy új szempontot vezet be az évértékelésbe. A következő egységben a szónok negatív körülményeket is megemlít, melyeket tényekkel, számadatokkal is alátámaszt, valamint concessiót is alkalmaz, melyben beismeri, hogy a baloldalnak is része volt a hibás gazdasági működésben. Egy retorikai kérdés visszavezeti a beszédet az eddigi érvelési módhoz, vagyis a szónok ismét a pozitívumokat emeli ki. A kérdés nyomatékos megválaszolása után a baloldali eredmények felnagyítása történik meg. Ez a nagyítás végül egy politikai szlogen átfogalmazásával zárul. A 2006-os választási kampányban alkalmazott jobboldali kampányelemet fordítja visszájára, és az átfogalmazás révén saját érveinek bizonyítására használja fel *(jobban élünk, mint nyolc éve)*. Számos példát említ meg az eredmények alátámasztására. A példák felsorolása előtt a baloldali közlekedéspolitika igazolására Baross Gábor tevékenységére hivatkozik. Ezzel a módszerrel legitimálja a kormányzati döntéseket. A téma lezárásában a hallgatóság megnyerése érdekében az elismerést nem magának vagy pártjának, hanem az állampolgároknak engedi át *(Ezeket Önök építették, a magyar adófizetők építették… az Önök tehetsége, szorgalma, munkája.)* A következő öt felszólító mondat tartalmazza a szónok tanácsát a közönségnek, mely magában foglalja az ellenzék kritikáját is.

A nyugatos polgárosodás gondolata az expolitióban újabb elemekkel egészül ki. A korábban kitűzött célokat anaphorikusan szerkesztett retorikai kérdésekkel hangsúlyozza. *(Miért, miért kellett volna ezt szótlanul hagyni? Miért nem kellett megrázni az országot, azt mondani, hogy merjél tenni ez ellen?)*. Az ezeket követő többszörösen összetett mondatokban adja meg a választ a kérdésekre. A szónok az amplificatio mellett még egy metaforával dramatizálja megállapításait *(kíméletlen politikai háborúskodásnak, ami 2002 után a Fidesz szított és zúdított a kormányra és az országra; … a politikai háborúskodás öldöklő hangulatában)*. Ezt követően a szónok ismét concessióval él, melyben saját hibáit is elismeri és bevallja azt, hogy mindez kedvezőtlen a saját álláspontjára nézve. Ez a közönség érzelmi befolyásolását célozza. Ezután egyfajta összegzést kapunk a beszédben elhangzottakról *(Sok tanulsága van ennek a reformidőszaknak.)*. A következő, anaphorikus

ismétlést és tagadást tartalmazó kérdések nyomatékosító szerepűek *(Semmiképp nem az, hogy az ember ne akarjon a választói előtt járni)*.

A politikai riválisai kapcsán ismét a negatívumok kiemelése válik hangsúlyossá. Ez a téma egészen a befejezésig végig jelen van. Számos részlet megemlítésével igyekszik a hallgatóságot az ellenfél ellen tüzelni. A választások előtt ennek különösen fontos szerepe volt. A szónok három retorikai kérdéssel fordul a jobboldali politikusokhoz. *(Tényleg úgy gondolják, hogy demokratákhoz illenek azok a mindennap használt jelzők, mint az "ocsmány,", a "féreg", a "korcs" vagy a "szemét"?)*. A beszédben ezáltal megjelennek a jobboldal által használt pejoratív kifejezések is. Az ezt követő kérdésben a szónok erkölcsi tartalmú feddése is nyomon követhető *(Így gondolják?)*. A harmadik, rendkívül hosszú többszörösen összetett kérdés számos tényt tartalmaz, mely fokozza a hallgatóság indulatát. A kérdések szerkesztéséből a szónok erkölcsi hozzáállása is kirajzolódik. A következő metaforában egy erős kifejezés kap helyet, mellyel visszautal a jobboldal szóhasználatára, alátámasztva véleményét az ellenzékről *(a Fidesz ezzel a politikával kormányra kerül, akkor … az a kormány a hazugság mocskában születik)*.

A befejezésben a szónok köszönetet mond közönségének. Ezzel egyrészt a közösség munkáját ismeri el, másrészt a következő feladatokra és cselekvésre ösztönöz. Ebben a szakaszban teret enged saját érzelmeinek is, melyek a közönség jóindulatának megnyerésére irányulnak, helyenként személyes hangvétellel. *(Szeretlek benneteket)*. Az érzelmi befolyásolás után a szónok obsecratiót fogalmaz meg, melyben egyértelműen kifejti az elvárt cselekvést. A beszéd utolsó bekezdésében Bibó István szavait idézi, s ezzel tovább fokozza és erősíti az érzelmi befolyásolást. Ez az idézet az eddig előkészített háborúskodástól való félelemre épít. Ennek helyére alternatívát állít, egyben megfogalmazza saját állásfoglalását is a választásokkal kapcsolatban. A zárómondat a szónokra jellemző politikai szlogen hangsúlyozásával ér véget.

A beszéd a klasszikus retorikai hagyományoknak megfelelően tagolt. Tartalma alapján ugyanakkor nem évértékelő, hanem inkább kampánybeszédnek tekinthető. Ennek megfelelően a közösségi tudat erősítése mellett nagy hangsúlyt kap az ellenfelek tevékenységének sokszor túlzó említése. Az anaphorikus szerkesztés, valamint a nyomatékosan kiemelt ismétlő mondatok jelenléte hangsúlyozza ezeket a gondolatokat. A többszörösen összetett mondatok retorikai kérdésként való megfogalmazása is jellemző erre a beszédre.

A kvantitatív vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy Gyurcsány Ferenc beszédében egy mondat átlagosan 11 szóból épül fel, a mondatok pedig átlagosan 2,7 tagmondatot

tartalmaznak. Ezek az eredmények nem támasztják alá a többszörösen összetett mondatok nagyszámú megjelenését. Ez azért lehetséges, mert a szónok többször ismétel egy vagy két szót tartalmazó mondatot a nyomatékosítás, illetve a figyelemfelhívás érdekében. A szórás, valamint a nyelvi elemek cserélhetőségének magas adatai arra utalnak, hogy a szónok viszonylag kevés alkalommal használja ugyanazokat a kifejezéseket. Az anaphorikusan szerkesztett mondatokban szereplő szavak ismétlődése elenyésző az egész beszédben jelen lévő nyelvi eszköztárhoz képest (lásd Melléklet 3.1.).

5.3.2. Jobboldali pártelnöki évértékelő beszédelemzés

Orbán Viktor a tizenkettedik évértékelő beszéde 2010. február 5-én a Millenáris Teátrumban hangzott el (lásd Melléklet 1.3.2.). A beszéd az előzőekhez hasonlóan vegyes típusú, hiszen keverednek benne a genus demonstrativum és a genus deliberativum elemei is. Orbán Viktor évértékelésében a korábbi évek baloldali kormányai által szerinte elkövetett hibákat állította szembe azzal, hogy a változás új korszakot hozhat az ország életében. Ez a módszer végighúzódik a teljes beszéden, s az érvrendszer részét is képezi. 2010 áprilisában tartották meg a hatodik országgyűlési választásokat, ezért ebben az évben az országértékelés nagymértékben összefonódott a választás kampány tevékenységével.

A politikus a beszéde elején többszörös megszólítás után a közvetlen bevezetés módszerét alkalmazza, mely „a hallgató lelkét tüstént alkalmassá teszi arra, hogy meghallgassa a szónokot, célja, hogy a hallgatók figyelmessé, érdeklődővé, jóindulatúvá váljanak”.[218] Ezután egy hosszabb idézetet találunk, mely egy az 1970-es években nagysikerű rockegyüttes egyik dalából származik. A dalszövegben szereplő kulcsmondat négyszer ismétlődik meg *(Van erőnk, hogy változtassunk)*. A szónok a beszédét a nyomatékos mondatban szereplő fogalmak köré szervezi. A *változtatás/változás* kifejezés a beszédben huszonöt alkalommal jelenik meg, nagyobb mennyiségben a beszéd első és utolsó harmadában. A bevezetésben egy ilyen jellegű hosszabb idézet használata újszerű. Ez sem az eddigi évértékelő beszédekre, sem a szónokra nem volt jellemző. Az idézetválasztás témamegjelölésként is értelmezhető, ennek kifejtésére vállalkozik a politikus. Az ilyen jellegű beszédindítás nem szokványos bevezetés, de annál inkább figyelemfelkeltő.

[218] *Retorikai lexikon*, 149.

A következőkben kezdődik meg az argumentáció és azoknak az érveknek a felsorakoztatása, amelyek a változás szükségességét támasztják alá. Ehhez a szónok analógiát keres a múltból. A múltban képviselt erő hangsúlyozására állnak egymás után az anaphorikusan ismétlődő mondatok, illetve a tettvágy nagyságának érzékeltetése miatt Magyarország megszemélyesítve jelenik meg *(Magyarország… hangjában mégis volt erő*). A jelenben érezhető gyengeség éles kontrasztot alkot a múlt erejével azáltal, hogy a szónok a *gyengeség* kifejezést többször megismétli. A múlt és jelen kontrasztba állításából vezeti le a polgárok által igényelt változást. Ezután az erő fogalma már a következő kormány elvárható tulajdonságaként jelenik meg. Három anaphorikusan szerkesztett mondatkezdéssel teszi hangsúlyossá a szónok azokat tevékenységeket, melyeket az új, erős kormányzatnak el kell végeznie.

A változást külföldi példákkal is alátámasztja az expolitióban, melyeket metaforákkal *(új világ született. Az új világ rögtön le is számolt néhány illúzióval)* és anaphorikusan szerkesztett mondatokkal is nyomatékosít. A beszéd ezen pontján egy hosszabb költői képpel találkozhatunk, melyben a hajózás metaforája jelenik meg *(Magyarország ... nyugati zászló alatt hajózik, a világgazdaságban ma bizony keleti szél fúj.)*. A hajózás mint az élet nehézségein, viszontagságain való biztonságos átjutás ősképe, szimbóluma az irodalomban visszatérő irodalmi toposz. A hajózással kapcsolatos hasonlat a beszéd további részeiben újabb elemekkel egészül ki *(új horizontot látok kirajzolódni Magyarország előtt)*, illetve ezt erősíti a kezdésben elhangzó idézet többszöri ismétlése is. *(van erőnk, hogy változtassunk)*. A változáshoz szükséges feladatok felsorolásában az alkalmazkodás fogalma a többszöri ismétlés révén hangsúlyos szerepű. A fogalom erősítésére szolgál egy idézet is, melynek szerzőjét a szónok nem említi *(alkalmazkodjunk, mert semmink sincs, hogy aztán tényleg semmink se legyen.)*. Az idézet Róna Péter közgazdász szavait tartalmazza, melyek a Magyar Nemzetben 2010. január 20-án jelentek meg.

A következőkben a szónok a változást hátráltató okokról szól *(lehetetlennek nyilvánítják a vállalkozásunkat. Ők a hitetlenek.)*. A hit fogalmának megjelenése lehetőséget teremt a szónoknak arra, hogy saját személyét is előtérbe állítsa *(Én ezért hiszek...)*. Az anaphorát tartalmazó tagmondatok nyomatékosítják a közönségben a szónok álláspontját. Ez ad alkalmat arra, hogy a politikus permissiót[219] fogalmazzon meg a *hitetlenek* számára *(Azt javaslom, próbálják meg ők is)*. Ezután a változáshoz vezető *új irány kijelölése* történik

[219] A permissio gondolatalakzatban a közlő úgy ad tanácsot a megszólítottnak, hogy egyúttal annak saját belátására bízza a döntést.” *Retorikai lexikon*, 766–767.

meg. A beszéd eddigi részeiben megjelenő hajózással kapcsolatos költői kép egy új elemmel gazdagodik. Az *iránytű* jelöli ki a követendő irányt a változás során, és ez az iránytű nem más, mint a józan ész. Az iránytű nyelvi képe többször megjelenik Orbán Viktor beszédeiben.[220] A józan ész mint iránytű szerepeltetése után a józan ész és az út fogalma kapcsolódik össze, követendő út értelemben, melyről az ország letért. A szónok a józan ész által kijelölt út során megjelenő akadályokról is beszél. Interpositióban jelenik meg két vicc, melyekkel a szónok megszakítja az előző gondolatmenetet és élénkíti a szöveget. Az első viccet a szónok a magyar politikai életre való utalásként alkalmazza. A másik vicc pedig a beszédben szereplő elszámoltatást támasztja alá és helyezi más megközelítésbe.

Ezután a szónok a józan ész útjának gondolatát fűzi tovább és az expolitióban újabb elem bővíti a témát. Itt kifejti a politika és az emberek közötti kapcsolat követendő irányát. A politikai ideológiákkal kapcsolatos véleményét költői képekkel fejti ki *(Az ideológiák afféle keskeny vágányú pályák, amelyen rozoga elmemasinák ugyan pompásan el-elkanyaroghatnak)*. Ebben a metaforában az utazás témakörének egy újabb eleme bukkan fel. A vasúttal kapcsolatos metafora szintén a változás szükségességére utal. A követendő irányvonal hangsúlyozása redditio révén történik meg *(közös értékek. A közös értékekre összpontosító politika)*.

A beszéd ezen részében nagy hangsúlyt kapnak a jobboldal által képviselt eszmeiség kulcsfogalmai: a munka, otthon, család, egészség, rend. Ezek a témakörök a szónok korábbi beszédeiben is fontos szerepet töltöttek be. E szöveghelyen jellemzők a kötőszóhiánnyal szerkesztetett mondatok. A munka fontosságát anaphorikus szerkesztésű mondatok hangsúlyozzák. Az otthon jelentőségét egy szólás, illetve szállóige *(az én házam az én váram)* emeli ki. A rend hiányát a szónok ismét metaforával nyomatékosítja *(A diktatúrából való megszabadulás mámorában a rend szó leértékelődött, valamiféle rossz mellékízt ... kapott)*. A kijelentések igazolására számos példát hoz a szónok.

A továbbiakban a követendő irányvonal kérdése egybefonódik az előzőekben említett kulcsfogalmak tematikájával. A múltban elkövetett „hibák" következményeit a szónok egy részletezett nyelvi képpel erősíti *(Defektes gépkocsink már a felniken fut, csikorog, szikrázik, füstöl)*. Ezt dramatizálja a következő mondat amplificatiója is *(Az ámokfutásnak véget kell vetnünk)*.

[220] Vö. ORBÁN Viktor 2003-ban elhangzott évértékelő beszédelemzés. 5.1.2.

A gazdaság témáját retorikai kérdésekkel vezeti be a szónok *(Mi mással kezdhetnénk Magyarország újjáépítését, ha nem a gazdaság talpra állításával?)*. Anaphorikusan szerkesztett mondatokban *(Olyan gazdasági rendszerre van szüksége)* fogalmazza meg azt, hogy az új kormánynak milyen elvek szerint kell a gazdaságot újjáépítenie. Két hasonlat is erősíti a szónok gazdaságról alkotott nézőpontját *(pénzkapitalizmus, amely nem más, mint egy torzulás, egy fejlődési rendellenesség… az antikapitalizmus meg egy olyan zsákutca…)*. A gazdaság kérdésének lezárásában egy metafora jelenik meg, mely a jövőt, a változás utáni életet szimbolizálja *(a holnap világában)*. Az eddig említett kérdésekben a szónok kötőszóhiányos mondatokban fogalmazza meg konkrét céljait, ahol élesen szembeállítja a múlt hibáit és a jövő céljait. A tulajdonképpeni érvelési szakasz lezárása az eddig említett gondolatok rövid összegzését tartalmazza, mely az ismétlés révén válik nyomatékossá.

Ezután kezdődik a beszéd peroratiója. A szónok több idézet használatával készíti fel a közönséget az összefoglaló befejezésre. A beszéd lezárásában szereplő trópusok és idézetek a változás szükségességét erősítik. Cseh Tamás egyik dalából vett idézet célzásként is értelmezhető a kormányzati politikával kapcsolatban *(nyolc évnek súlyos az öröksége. Micsoda ócska cipő)*. Egy újabb idézetben a politikus egyik internetes hozzászólójának gondolatai jelennek meg *(„Az elmúlt nyolc év hagyatéka: Lopni dicsőség. Hazudni kötelesség. Ütni öröm. Itt az idő, hogy ennek véget vessünk.”)*. A gondolat utolsó mondatának ismétlése után a szónok metaforával érzékelteti a korábbi kormányzat tevékenységének „eredményét” *(térdre is rogyasztották az országot)*. Ezt a képet állítja szembe a következővel, melyben megjelenik a már említett út és jövő kép is *(Magyarország megindulhat egy új úton, egy új irányba, egy jobb és sikeresebb holnap felé)*. Ez a kép visszautal a józan ész képére is, mely a változáshoz elengedhetetlen. Ezután kapjuk az eddig elhangzottak összefoglalását. Itt a hajó metafora jelenik meg ismét és egy újabb színt kap *(széttárt kezek korszakából kell áthajóznunk a nagy tervek, a tetterő, a cselekvés, a kölcsönös bizalom és a közös siker korszakába)*. Ebben a költői képben is nyomon követhető a múlt és a jövő szembeállítása. A múlt lehangoló, túlzó képei állnak ellentétben a reményteljes jövő képeivel. A hajózással kapcsolatos kép mellé társul egy „szárazföldi” költői kép is. *(A düh és a csalódottság földjéről átjárót kell találnunk, amely elvezet a szóértés, az együttműködés és a remény világába)*. A két metafora rendkívüli mértékben erősíti a befejezés ezen szakaszát. A következőkben már említett vasúttal kapcsolatos költői kép is egy újabb elemmel bővül *(a jövőbe induló vonatjegy már a zsebünkben van)*. Ebben a metaforában a vonat a változás allegóriájaként jelenik meg.

Puskás Ferenc, a legendás Öcsi szavainak aktualizálása is a változás fontosságát erősíti *(kis különbség – kis változás, nagy különbség – nagy változás)*. Ebben a részben a szónok ismét saját személyét állítja előtérbe és a kijelentéseiben contentiót tartalmazó fogalompárok állnak egymás mellett. A szóalakzat és az ismétlés egyaránt nyomatékosítja a közönségben a szónok álláspontját. A befejezésben a közös értékek és a már több ízben elhangzott *olyan kormányra van szükség* kifejezés újbóli ismétlése erősíti azt, hogy készen állnak ezekre a változásokra. Ez a módszer a baloldali retorikában is megjelent, hiszen Gyurcsány Ferenc is ezzel zárta beszédét 2005-ben. Orbán Viktor a beszédet a politikai szlogenné vált elköszönéssel zárja *(Hajrá Magyarország, hajrá magyarok!)*. Az összefoglaló befejezés során tehát a szónok érintette beszédének fontosabb részeit, és azokat kellő nyomatékkal idézte fel, hogy az érzelmekre újból nagy hatást tegyen.

A klasszikus retorikában ismert szövegegységek megtalálhatók ebben a beszédben is. A szónok rendkívül sok szó- és gondolatalakzatot, valamint trópust használ fel beszéde nyomatékosítása érdekében. A szó- és gondolatalakzatok jelenléte az egész beszédben jól felismerhető, ezek a változás és a kormányzati tevékenység kiemelésére szolgálnak. A nyelvi képek közül a metafora számos esetben megjelenik. A szóképek a befejezésben rendkívül nagy nyomatékkal szerepelnek, ezáltal befolyásolják a közönség érzelmeit.

A kvantitatív vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy Orbán Viktor beszéde során egy mondatot átlagosan 15 szóból épít fel, a mondatok pedig átlagosan 2,6 tagmondatot tartalmaznak. Ezek az eredmények az élőbeszédre jellemző stílus jellemzőit mutatják. Ennek megfelelően hosszú, többszörösen összetett mondatok nem szerepelnek a szövegben. Ez fokozza az érthetőséget és a követhetőséget. A szórás, valamint a nyelvi elemek cserélhetőségének adatai viszonylag alacsony értéket mutatnak. Ez a többször ismétlődő nyelvi elemek meglétének tulajdonítható (lásd Melléklet 3.1.).

5.4. Összegzés

Az évértékelő beszédeknek mint „a tömegekhez szóló közlésnek a tömegek problémáiról kell szólnia."[221] Pankoke meghatározása alapján az évértékelő beszédek a véleménynyelvből építkeznek. A véleménynyelvben az ideológiai szókészlet a domináns, akárcsak az évértékelő beszédekben.[222] Orbán Viktor és Gyurcsány Ferenc 2010-es beszédeire különösen jellemező a kampánybeszéd jelleg. „A klisék hangoztatására olyanok előtt kerül sor, akik amúgy is egyetértenek a szónokkal."[223] Emiatt a szónokok az utalások és célzások eszközét is használják. A közönség érti ezek tartalmát, hiszen ismert előttük a szónok politikai álláspontja.

Az antik retorikai hagyomány szerinti beszédrészek fellelhetők a szövegekben. A legnagyobb terjedelmű szövegrész a téma kifejtése és az argumentáció. A vizsgált beszédek mindegyikére jellemző, hogy „először a szónok felvezeti a témát és megpróbál kontaktust teremteni a hallgatósággal. A beszéd első része ezért többnyire hallgatóra orientált. Célja, hogy felkeltse az érdeklődést, és elérje, hogy a hallgatók figyeljenek a további fejtegetésre is."[224] Ez a beszédrész mindhárom szónok esetében rövid. Az argumentációban a szónokok a saját álláspontjuk jogosságának bizonyítása mellett az ellentétes felfogásokat is cáfolják. Ezekben a beszédrészekben retorikai alakzatok és metaforák emelik ki az említett gondolatokat. Itt mindhárom szónok esetében megfigyelhető a concessio gondolatalakzat alkalmazása. A vitapartner, a közönség megnyerésére szolgáló beismerés minden szövegben jelen van. Ebben a részben számos helyen előfordul az eredmények ismertetése is. A befejezésben a politikusok a közönséghez fordulnak, és az esetek túlnyomó többségében kéréseket fogalmaznak meg a sikeres meggyőzés érdekében.

A vizsgált szónoki beszédekre egyaránt jellemző a kötőszóhiány, mely az élőbeszéd sajátosságaként is felfogható. Az anaphorikus ismétlések nyomatékosítják az egyes szónokok által kiemelésre szánt mondanivalót.

Gyurcsány Ferenc és Orbán Viktor szónoki beszédeire egyaránt jellemző, hogy a meggyőzés során felhasználják az emberekben rejlő politikai félelmeket. Orbán Viktor

---

[221] LASSWELL, *A politikai... i.m.*, 73.
[222] Walter DIECKMANN, *A politikai kommunikáció stílusai = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 80.
[223] Vö. Murray EDELMAN, *A politika szimbolikus használata = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 189–190.
[224] DIECKMANN, *i.m.*, 96.

2003-ban és Gyurcsány Ferenc 2005-ben elhangzó évértékelő beszédében megjelenik az emberekben rejlő legnagyobb félelem, a háború gondolata. Mindkét politikus ennek kifejtésekor leginkább metaforákat, retorikai kérdéseket használ, és az amplificatio eszközével erősíti a hatást.

„Érzelemmel teli kifejezési formákkal és emocionális felszólító erővel jár, ha az emberek a szónoktól ajánlásról, tanácsról hallanak, amely például feddésre vonatkozik."[225] Ennek során a szónokok a licentia és a permissio gondolatalakzatokat alkalmazzák.

Az adott politikai oldal által birtokolt vagy kisajátított értékek kifejezése mentén is meg lehet határozni ezeket a politikai szövegeket. Ez az értékretorika kategóriája. „A politikai erők számára az a jó stratégia, ha kommunikációjuk a párt által megszerzett témákra vonatkozik."[226] A vizsgált szövegek esetében azonban véleményem szerint ezek az értékkategóriák nem különülnek el élesen. Mindkét politikai oldal használja a másik értékkategóriáit is. Gyurcsány Ferenc 2005-ben elhangzott beszédében ki is emeli, hogy a jobboldal politikai fogalmaiban a baloldal is ugyanolyan mértékben hisz *(Munka, otthon és biztonság)*. „Ha egy politikus a másik „témáját" hozza szóba, akkor megkönnyíti annak számára, hogy arról sajátjaként beszéljen, mindemellett zavart is kelthet azzal, hogy megnyilvánulása nem beazonosítható."[227] „Az értékkategóriák kifejtése során olyan politikai kulcsszavak kerülnek előtérbe, melyek a politikai mítosz elemi terminusai. Ezeknek egyik nyilvánvaló funkciója az, hogy közös tapasztalatot nyújtsanak a közönség számára. Olyan szimbólumokat használnak a szónokok, melyeket meghatározott politikai tevékenységek igazolása végett hívnak segítségül."[228] „Biztonság, igazságosság, jólét: ezek azok a jelképes kifejezések, amelyek felülről uralják" [229] az évértékelő beszédek tematikáját. Ezt a folyamatot kiterjesztéses versenyként is értelmezhetjük. Ennek során az „egyik politikai csoport megpróbálja saját szimbólumait lecserélni vetélytársa indentitásszimbólumaira."[230]

„Napjainkban virágkorát éli a metaforák tudatos politikai alkalmazása. Egy-egy jól eltalált szó használata, ha nem is sorsdöntő, de ha elfogadjuk a metaforizáció kiemelkedő jelentőségét a szavazók szimpátiájának elnyerésében, akkor akár választást nyerő is lehet. A politikai beszéddel foglalkozó szakirodalom egy része állítja, hogy aki birtokolja a

[225] DIECKMANN, *i.m.*, 97.
[226] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 143.
[227] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 143.
[228] LASSWELL, *A hatalom… i.m.*, 18.
[229] Vö. Paul RICOEUR, *A politikai nyelv és retorika = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 58.
[230] Simon HARRISON, *A szimbolikus konfliktus négy típusa = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 202.

választók számára legtetszetősebb metaforákat s általa a szimbolikus nyelvi teret, az győzhet a politikai versenyben is."[231] Orbán Viktor évértékelő beszédei tartalmaznak egy hosszan kifejtett metaforát, amivel az ország helyzetét kívánja ábrázolni. Ez többször hosszan megjelenik a beszédeiben, de vannak esetek, amikor csak rövid bekezdésekben kap helyet. A trópusok mellé állított példázatok, történetek, viccek kiemelik a stiláris képeket. Az érzelmek felkeltése mellett ezek a figyelem élénkítésére is szolgálnak. A politikus évértékelő beszédeiben visszatérő elem az ismétlés. Egy rövid megállapítás kijelentése után azt részletesen kifejti. A szöveg további részében egy metaforán vagy példán keresztül még egyszer visszautal erre. Aczél Petra megállapításával, amely szerint „Orbán ellenzéki vezetőként az utazásra és a változás szükségszerűségének hangsúlyozására inkább szárazföldi metaforát alkalmaz: a vonatét"[232], csak részben értek egyet. A vonat metaforája valóban megjelenik Orbán Viktor 2010-es beszédében, de a hajó vagy a hajózással kapcsolatos fogalmak is szerepelnek metaforáiban. A politikus 2010-es beszédében mindkét metafora szerepet kap. Aczél Petra a hajózás metaforáját kizárólag Gyurcsány Ferenc beszédeihez köti. Az előzőekből kitűnik, hogy ezt az elkülönítést nem lehet kizárólagosan egy szónokra vonatkoztatni. Gyurcsány Ferenc vizsgált beszédeiben a hajózás mint a haladás metaforája egyszer jelenik meg. Medgyessy Péter a köznyelvből ismert exmetaforákat használ beszédében. Ebben a „perszonalizáció mint modern kampányeszköz figyelhető meg. Ilyenkor a szónok személyisége kerül előtérbe, és a politikai cselekvés magának a politikusnak a cselekvéseként jelenik meg."[233] Ezt a megoldást erősítik a szónok által használt retorikai alakzatok.

Mindhárom politikusra jellemző az idézetek használata. A baloldali szónokok esetében megfigyelhető, hogy ezekben a beszédekben reformkori vagy dualizmus kori politikusokra hivatkoznak. Egyes esetekben az említett politikusok szavai is szerepelnek a beszédekben. A jobboldali politikus a vizsgált beszédekben nem említ történelmi személyeket, és nem használ politikusoktól vett idézeteket szavainak igazolására. Orbán Viktor beszédeiben inkább közelmúltbeli sportolók, zenészek vagy kitalált figurák jelennek meg.

A vizsgált szónoki beszédekben gyakran megjelennek a többes számban megfogalmazott mondatok, melyek a hivatali szerepkörhöz kötődnek. Ez egyúttal hangsúlyozza azt is, hogy a szónok véleménye egy politikai szervezethez is kötődik. [234]

---

[231] HOSSZÚ Hortenzia, *Évértékelő beszédek: Az országértékelők kognitív mintázatai 2005−2007 között*, http://www.meltanyossag.hu/files/meltany/imce/evertekelobeszedek.pdf, (2012. 01. 30.).
[232] ACZÉL, *Új retorika ,…i.m.*, 142.
[233] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 149.
[234] Vö. KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 46.

A következőkben az évértékelő beszédek kvantitatív vizsgálata során kapott eredményeket kívánom bemutatni és összehasonlítani. Az adatokat összefoglaló és ismertető táblázat a mellékletben kapott helyet. Eddigi eredményeim értékelésekor azt tapasztaltam, hogy a legnagyobb eltérést a szerkesztettségi mutató (a mondategységek és a mondategészek hányadosa) adta. Így először az erre a mutatóra kapott értékeket hasonlítom össze.

A szerkesztettségi mutató adatai közül a két legalacsonyabbat Medgyessy Péter 2003-ban és Gyurcsány Ferenc 2005-ben elhangzó beszédére kaptam. Ez az alacsony adat annak tulajdonítható, hogy a szónokok általában tömörebb, egyszerűbb mondatokat használtak. Véleményem szerint az, hogy mindkét beszéd a Parlamentben hangzott el, befolyásolta a szónoki előadás módját. A legmagasabb számadat Orbán Viktor 2003-as beszédét jellemzi. Ebben a beszédben a szónok hosszú összetett mondatokat használ, melyek jelenlétét a kapott eredmény is alátámasztja. Orbán Viktor és Gyurcsány Ferenc többi beszéde esetében az adatok közel állnak egymáshoz.

A mondatok szóelőfordulásainak átlaga 17 és 11 között ingadozik. A legmagasabb értékek Orbán Viktor beszédeiben jelennek meg. Orbán Viktor a mondatokat átlagosan 15−17 szóból építi fel. Ezt a többszörösen összetett mondatok jelenléte okozza. Medgyessy Péter és Gyurcsány Ferenc ezekben a beszédekben átlagosan 11 szót tartalmazó mondatokat használ. Az adatokból kirajzolódnak a két szónokra jellemző stílus sajátosságai. Medgyessy esetében az egyszerű mondatok, míg Gyurcsány esetében a számtalanszor nyomatékosan ismételt egy vagy két szavas mondatok dominálnak.

A szórásnégyzet, a szórás a korpuszok mondatainak szétszóródásáról adnak képet.[235] A szórásnégyzet és a szórás adatai Orbán Viktor 2003-ban és 2005-ben, valamint Gyurcsány Ferenc 2010-ben elhangzott beszéde esetében a legmagasabbak. Ez azzal magyarázható, hogy a hosszabb mondatok nagyobb számadatokat eredményeznek. A kapott értékek kétszer nagyobbak a Gyurcsány Ferenc 2005-ös beszédének adatainál, és háromszor nagyobbak a Medgyessy Péter beszédének értékeinél. Medgyessy Péter beszédének alacsony adatai arra utalnak, hogy a beszéd kevesebb mondategészt és kevesebb többszörösen összetett mondatot tartalmaz.

A variabilitás adatai közül a legalacsonyabb értéket Medgyessy Péter 2003-ban és Orbán Viktor 2010-ben elhangzó beszéde mutatja. A legmagasabb értékek Orbán Viktor 2005-ös és Gyurcsány Ferenc 2010-es beszédében figyelhetők meg. A variabilitás magas

[235] ZSILKA, *i.m.*, 79.

adatai arra utalnak, hogy a szónokok viszonylag kevés alkalommal használják ugyanazokat a kifejezéseket.

Ezekből az adatokból leszűrhetők a szónokokra legjellemzőbb ismérvek. A politikusok közül Medgyessy Péter az, aki beszédében leginkább törekszik a tömör fogalmazásra, amit az adatok alacsony volta is alátámaszt. Egy-egy mondat körülbelül 2 tagmondatból és 11 szóból áll. Gyurcsány Ferenc az Országgyűlés előtt elmondott évértékelő beszédében szűkszavúbban fogalmaz, mint a 2010-es Demokratikus Charta rendezvényén előadott beszédében. Ezt az adatok is jól mutatják. Orbán Viktor beszédeinek adatai alapján kijelenthető, hogy a szónok mondanivalóját többszörösen összetett mondatokkal fejti ki. Mondatait általában három tagmondatból és 15−17 szóból szerkeszti meg.

A modern kori politikai szövegek bizonyos mértékig megőrzik az antik retorikai hagyományok egyes elemeit. Az elokúció is jelen van az évértékelő beszédekben. Egy-egy trópus vagy retorikai alakzat felhasználható arra, hogy bizonyos ideológiát erősítsen vagy cáfoljon.

10.14750/ME.2015.012

6. Retorikai, stilisztikai elemzés a négy országos napilapnak a beszédekről szóló tudósításairól

Az előző fejezet az évértékelő politikai beszédek retorikai elemzésével foglalkozott. Ebben a fejezetben az évértékelő beszédekről tudósító írásokat vizsgálom meg. A vizsgálat korpuszát az évértékelő beszédek sajtómegjelenései adják. A sajtóközleményeket a négy országos napilapból választottam ki. Fontos, hogy a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap, a Népszabadság és a Népszava oldalairól egyaránt kerüljenek írások a vizsgálati anyagba az adott témáról. Ez azt a célt szolgálja, hogy az írások ezáltal is összehasonlíthatóvá váljanak. Így az is világos lesz, hogy az egyes napilapok milyen stíluseszközöket használnak, és ezek hogyan hatnak az olvasókra.

A vizsgált politikai napilapokban ugyanazon témával foglalkozó írások analíziséből kirajzolódhat a lapok által használt retorikai, stilisztikai eszköztár, valamint ezek használatbeli változásai. A vizsgálat arra is kiterjed, hogy az elemzett sajtóírások szövegében milyen antik retorikai eszközök találhatók meg, vagy melyek azok, amelyeket nem alkalmaz a sajtó.

6.1. A négy országos napilap tudósításainak textológiai vizsgálata

A sajtó a politika egyik szócsöve, mely a kommunikációs stratégiák tudatos alkalmazásával a tömegek befolyásolását célzottan, irányítottan alakítja. A szerkesztőségek saját érdekeiknek megfelelően emelnek ki híreket. „A modern technikai fejlődés hatására, a számítógép és az internet elterjedésével a világ információinak áramlása felgyorsult. Az országos napilapokat immár interneten is olvashatjuk. A kérdés az, hogy ez milyen hatással van a hagyományos nyomtatott napilapokra.”[236] Emiatt a cikkek vizsgálata kiterjed azok textológiai vizsgálatára is. „Egy új médium megszületése sohasem teszi fölöslegessé a már előtte létezett médiumok egyikét sem. A korábban létező médium az új kihívások hatására átformálja saját magát és ezzel együtt a lehetőségeit is.”[237]

A textológiai vizsgálat korpuszát a négy országos napilap évértékelő beszédeiről tudósító írások nyomtatásban és interneten megjelent cikkei alkotják. A szövegek

[236] Vö. BAJOMI-LÁZÁR Péter, *Hírközlés tegnap és ma*, Médiakutató, 2009/3, 141–147; BAJOMI-LÁZÁR Péter, *A politika mediatizálódása és a média politizálódása*, Médiakutató 2005/1, 39–51.
[237] SZAJBÉLY, *i.m.*, 75.

minőségét két forrás alapján lehet feltárni. Az egyik forrást a hagyományos formában megjelent újságcikkek, a másik forrást az internetre felkerült írások adják. A vizsgálat során a nyomtatásban megjelent cikkeket összehasonlítottam az online formában megjelent cikkekkel. Azt vizsgáltam, hogy az újságcikkek változatlanul kerülnek-e át online formátumba, vagy esetleg javított, átszerkesztett változat jelenik meg az interneten.

A cikkek kiválasztása után arról kellett meggyőződni, hogy a hagyományos nyomtatott újságcikkeknek megvan-e az online változata. A nyomtatásban megjelent napilap cikkeit ezután szóról szóra vetettem össze az online cikkekkel. Megvizsgáltam a cikkek teljes szövegét, címadását, nyelvi, szerkesztési és tördelési különbségeit is.

A hat elemzett beszédről mind a négy országos napilap hírt ad. Így a korpusz huszonnégy cikket tartalmaz. A huszonnégy cikkből hét nem található meg az online archívumban. A 2003-ban és 2005-ben elhangzott évértékelő beszédekről tudósító Népszava-cikkeknek nincs online megfelelője. Ez az archívum időkorlátjával magyarázható. A Népszava online archívumában csupán 2006-tól kereshetők a cikkek. A Magyar Hírlap archívumából hiányzik a 2003-ban elhangzott miniszterelnöki évértékelő beszédről szóló tudósítás. A Magyar Nemzet archívumában a két 2010-ben elhangzott beszédről szóló cikkeknek nincs online megfelelője. Ez valószínűleg abból fakad, hogy a Magyar Nemzet online archívumát az év elején teljes mértékben átszerkesztették. A Magyar Nemzet online archívumát összevonták a HírTv archívumával. A cikkek új szempontból való rendszerezése, digitalizálása miatt a teljes archívum még nem érhető el. Az archívumból hiányzó cikkek miatt a textológiai vizsgálat csak a fellelhető tizenhét cikkre terjed ki. A cikkek szövege a mellékletben kapott helyet. A cikkekben kimutatható eltéréseket lábjegyzetben jelzem. Az összevetés eredményeit napilaponként külön-külön ismertetem.

A Medgyessy Péter 2003-as évértékelő beszédéről beszámoló Magyar Nemzet-cikk a címlapon kezdődik, és a harmadik oldalon folytatódik. Ennek megfelelően a témát feldolgozó két nyomtatott cikk két különböző címmel és alcímmel jelent meg. A belső oldalon szereplő cikk címe és alcíme egyáltalán nem szerepel az online archívum írásában *(Medgyessy Európa-terve. Újabb ígéretözön a miniszterelnöktől, az ellenzék hiányolja a programok forrásait)*. A harmadik oldalon szereplő cikk alcímének szóhasználata érzékelteti az újságíró (és egyben a lap) véleményét a beszéddel kapcsolatban. Ez a szóhasználat részben a főcímben is megjelenik, s ezáltal az archívumban is szerepel. A nyomtatott cikk címeinek megfogalmazása nyomatékossá teszi az újságírói véleményt. A

második alcím hiánya miatt az archívumban ez nem jelenik meg. Ezt az eltérést leszámítva a cikkek szövegei tökéletes egyezést mutatnak.

Az Orbán Viktor 2003-ban elhangzott évértékelő beszédéről tudósító nyomtatott cikk is két részletben jelent meg a Magyar Nemzetben. A cikk bevezetése a címlapon, a cikk folytatása pedig a harmadik oldalon található. Ennél a tudósításnál is megfigyelhető, hogy a belső oldalon szereplő cikk címe és alcíme sem szerepel az archívumban *(Orbán az unió mellett. A kormány az iraki konfliktusban nem a magyar érdekeket tartja szem előtt)*. Az archívumban levő írásnak teljesen más alcíme van *(A volt miniszterelnök felhívta a kormány figyelmét a magyar nép békevágyára)*. A nyomtatott cikk alcímében az Európai Unióhoz való csatlakozás, míg az archív cikk alcímében a béke témáját emelik ki. A két formában megjelent cikk alcímében két eltérő téma szerepelt nyomatékos, hangsúlyos helyzetben. A címlapon szereplő cikkek szövege egyezik az archívumbeli cikk szövegével. A belső oldalon szereplő nyomtatott cikk és az archívumban megjelent cikk szövegei nagymértékben eltérnek egymástól. A harmadik oldalon levő cikk két hosszú kezdő mondata nem szerepel az archívumban. Ebben a két mondatban az újságíró a beszédben elhangzott *koholt vád*akat foglalja össze, valamint a politikus által említett *rombolási kényszer*ről tesz említést. A nyomtatott cikk következő mondatával folytatódik az archívum cikke is, azonban az archívumból hiányzik egy teljes tagmondat *(nem érkeztek kamionok Ausztriából titkos MSZP-ellenes röpcédulákkal)*. A nyomtatott cikk következő mondata, mely a Bánk bán film készítőiről elhangzott állításokat tartalmazza, szintén nem szerepel az archívumban. A következő mondatokban látható eltérések inkább stilisztikai változtatások, melyek nem okoznak tartalmi változást a cikkek szövegében (*szerint* helyett *úgy vélte*). A következő mondatban szereplő eltérés a szóhasználatot érinti. A büntető törvénykönyv enyhítését tartalmazó összefoglaló mondat mind a nyomtatott, mind az online cikk szövegében megtalálható. A különbség abban áll, hogy az archívum szövegéből törölték a *törvénytisztelő* kifejezést, ott csupán *emberek milliói ellenzik* formában szerepel a tagmondat utolsó része. A következő két mondat ebben a formában csak a nyomtatott cikk szövegében található meg. A kábítószer és az állami vagyon témája megjelenik az archívumban szereplő cikkben is, ott azonban csak két rövid tagmondat tesz említést ezekről. A nyomtatott cikk ezzel szemben két hosszabb mondatban emeli ki a témákkal kapcsolatban elhangzottakat. A két kérdéskör a mondatszerkesztés miatt hangsúlyosabb szerephez jut a nyomtatott cikkben. A nyomtatott cikk ezen mondatai után az archívumban találhatunk egy hosszabb bekezdést, melynek bizonyos mondatai megjelennek a nyomtatott cikkben is. Ezek a mondatok azonban nem követik a nyomtatott

cikk kronológiáját, hanem a cikk későbbi, különböző bekezdéseiben találhatók meg. Az archívum betoldásában szereplő többi mondat azonban egyáltalán nem jelenik meg a nyomtatott cikkben. A két téma, mely nem kapott helyet a nyomtatott cikkben, a taszári kérdés és a „nemzeti erők" teendői. Az utóbbi témát érintő mondatokban helyet kapott egy a beszédben elhangzó mondat, amely szemlélteti a szónokra jellemző metaforahasználatot is *(kiszabadíthatják magukat a gyűlölet rabságából)*. A nyomtatott cikk folytatásában az Európai Unióhoz való csatlakozással kapcsolatos idézetet találunk, mely nincs meg az archívumban. A következő témát összefoglaló mondatban is találunk eltérést a két cikk szövegében. A politikus szavait bevezető mondatban szóhasználatbeli különbséget találunk, mely az előzőekben említettől eltérően árnyalatbeli különbséget is hordoz (*hangsúlyozta* helyett az archívumban *utalt*). A nyomtatott cikk szövegében levő mondat egyik tagmondatát az archívumbeli cikkből törölték *(hogy a korábbiaknál jóval kedvezőtlenebb lehet a státusunk az unióban)*. A tagmondat tartalma megjelenik az archív cikkben is, ezért a tagmondat hiánya nem okoz értelmezési problémát, de vitathatatlan, hogy a nyomtatott cikk szövegében az említett információ nagyobb nyomatékot kapott. A témát lezáró egyik mondat az archívum szövegében egy betoldott tagmondatrészt tartalmaz, mely az újságírói véleményt erős szavakkal fejezi ki *(az a megbélyegzés)*. Ez a betoldás nem jelenik meg a nyomtatott cikkben. A tagmondati beékelést tartalmazó mondat után az archívumban egy teljes mondat szerepel, mely a nyomtatott cikkből hiányzik *(A kormány szerinte a saját népszerűsítésére akarja felhasználni az uniós népszavazást, holott ez nem a kormányról szól.)*. A beszédben is elhangzott kormányzati kritika csupán az archívumban kap helyet. E mondat helyett a nyomtatott cikk egy politikai jelmondatot idéz. A nyomtatott cikk következő három mondata a már említett szóhasználati különbségeket tartalmazza. A nyomtatott cikk utolsó nyolc mondata szerepel ugyan az archívumban, de csak a már említett hosszabb betoldásban. A nyomtatott cikk utolsó bekezdésében helytelenül szerepel a nemzetbiztonsági feladatokkal megbízott tárca nélküli miniszter titulus. A beszédben ez államtitkárként hangzott el. Az archívumban már a helyes államtitkár megjelölés szerepel. Az archívumbeli cikk a nyomtatott cikk befejezésével nem zárul le. Az archívum szövege a továbbiakban tartalmazza Horn Gyula, Kuncze Gábor, Herényi Károly, Ágh Attila politológus és Fricz Tamás politológus véleményét a szónoki beszédről. Érdekes megfigyelni a két politológusi vélemény összefoglalása előtti egy-egy szó kiemelését, mely irányítja az olvasók figyelmét *(Csalódás – Ágh Attila politológus; Áttörés – Fricz Tamás politológus)*. Az archívumban szereplő cikk szövegében levő betoldásokat több helyen, három témában figyelhetjük meg.

Ezek az eltérések leginkább a sorrendi felépítésben és a szerkesztésben érhetők tetten. Ezeket leszámítva az archívumbeli cikk szövege megegyezik a nyomtatott cikk szövegével. A nyomtatott cikkben a kiemelt témákról több információt találunk.

Gyurcsány Ferenc 2005-ben elhangzott évértékelő beszédéről két részletben tudósít a Magyar Nemzet. A két cikknek más a címe és az alcíme. Az archívum ez esetben megőrzi ezt a szerkesztést, és ennek megfelelően az archívumban is két részletben jelenik meg az írás, a nyomtatott cikk címeivel és alcímeivel együtt.

Az Orbán Viktor 2005-ben elhangzott beszédéről hírt adó Magyar Nemzet-cikk az eddigiekhez hasonlóan szintén két részletben látott napvilágot. Az archívum ebben az esetben nem tartja meg a nyomtatott lap szerkesztéséből fakadó külön cím és alcím megjelenítését. Az archívumbeli cikk a nyomtatott lap címlapján szereplő cikk címe és alcíme alatt került fel az online felületre. A nyomtatott lap belső oldalán folytatódó cikk címe és alcíme az archívumban nem szerepel. Az Orbán Viktor 2003-as beszédéről tudósító online cikkhez hasonlóan az archív cikk végén közéleti személyek véleménye jelenik meg. Jelen esetben négy-hat mondatos összefoglalást találhatunk Nyakó István MSZP-szóvivőnek, Török Gábor és Fricz Tamás politológusoknak az évértékelő beszédre vonatkozó kijelentéseiről.

A 2010-ben elhangzott évértékelő beszédekről beszámoló cikkek egyike sem található meg a Magyar Nemzet online archívumában, így a cikkek összevetése is elmaradt.

Az összehasonlítás elvégzése után megállapítható, hogy az internetre felkerült cikkekből egyes esetekben hiányoznak olyan mondatok, bekezdések, melyeket a Magyar Nemzet cikkei tartalmaznak. Arra is találtam példát, hogy az online cikkekbe kerültek be olyan mondatok, bekezdések, amelyek a nyomtatott cikkben nem szerepeltek.

A korábbi textológiai vizsgálat során azt tapasztaltam, hogy a Népszabadság online változata az újságban levő írásokat pontosan reprodukálta. Az aktuális vizsgálat során azonban a két forrásban megjelent cikkek szövegében mégis kimutathatók bizonyos eltérések.

A Medgyessy Péter évértékelőjéről számot adó újságcikk a címlapon kezdődik, és a hatodik oldalon folytatódik. Mindkét nyomtatott cikk különböző cím alatt jelent meg. Az archívumban csupán a címoldalon levő címet találhatjuk meg. A cikk szövegében is találunk két eltérést. Az online cikk utolsó harmadában levő szövegrészletbe három mondatot toldottak be. A három mondat a közpénzek felhasználásáról, annak kivizsgálásáról és a közpénztörvényről elhangzott politikusi mondatokat foglalja össze. Ezek az információk a nyomtatott cikkben egyáltalán nem szerepelnek. A másik különbség

az, hogy a nyomtatott cikkben szereplő főbb gazdaságpolitikai elemeket az archívumban törölték. Ezt a két szövegbeli és a címbeli eltérést leszámítva a cikkek szövegei egyezést mutatnak.

Az Orbán Viktor 2003-ban elhangzott évértékelő beszédéről tudósító Népszabadság-cikk a címlapon kezdődik, és a negyedik oldalon folytatódik. A címlapon szereplő cikk címe és alcíme *(Orbán: A polgári kormány a mérce Több érv szól az unió mellett, mint ellene – mondta a volt kormányfő)* némi átszerkesztéssel a belső lapon levő cikk címében és alcímében is megjelenik. A nagymértékű tartalmi azonosság miatt az archívum a belső oldalon levő cikk címét és alcímét elhagyja. A nyomtatott írás két részletét az online cikkben egymás után szerkesztették. A cikk konkrét szövegeiben is találunk eltérést. A beszédben elhangzott EU-csatlakozás kérdése a nyomtatott cikkben megjelenik. Ezen a szöveghelyen az archívumban három mondat szerepel, mely a beszédből az európai uniós csatlakozással kapcsolatos kormánystratégiát foglalja össze. Ebben az összefoglalásban helyet kap a szónoki beszédből egy metaforikus kifejezés is, mely nincs idézőjelek között *(hiába vágja be valaki a demokrácia szótárát, ha a nyelvtan a régi marad)*. A nyomtatott cikk utolsó bekezdésében a polgári oldal megerősödésével kapcsolatos egyik összefoglaló mondat eltér az archívum ugyanezen mondatától. A nyomtatott cikkben a *szervezetileg is* kifejezés külön mondatban szerepel, mintha az újságíró ezzel a mondatszerkesztéssel kívánt volna nagyobb hangsúlyt adni ennek a részinformációnak. Az archívumban ez a kifejezés csupán egy mondatzáró tagmondat. Az archívumban ez után a mondat után egy betoldott tagmondat áll, mely a beszédben ugyan elhangzott, de az idézet nem szó szerinti *(Szerinte a polgári körök szervezése óta egyre többen állnak ki a jobboldali értékek mellett)*. Ez az információ nem található meg a nyomtatott cikkben.

A Gyurcsány Ferenc 2005-ben elhangzott évértékelő beszédéről tájékoztató Népszabadság- cikk szintén két részletben jelenik meg. Az első a címlapon, míg a folytatás a hatodik oldalon. A két cikk címe megegyezik egymással, így az archívum cikke is ez alatt a közös cím alatt látható az online felületen. A címlapon szereplő alcím nincs meg az archívumban. A nyomtatott cikk hasábjai között elkülönítésként és kiemelésként újabb kisebb alcímek jelennek meg. Az archívum ezek közül csupán egyet őriz meg, ez a főcím alá van szerkesztve. Ez az alcím a szöveg elejére helyezve elválik a nyomtatott cikk alcímét követő szöveghelytől. Ezzel a szerkesztéssel az alcím elveszíti a nyomtatott cikkbeli funkcióját. A nyomtatott napilap címoldalán megjelenő rövid cikkösszefoglaló szemelvényeket ad a cikk későbbi tartalmi elemeiből (ez nem található meg az online írásban). Ezeket az eltéréseket leszámítva a szövegek más eltérést nem mutatnak.

Orbán Viktor 2005-ben elhangzott évértékelőjéről a Népszabadság a címoldalon ad összefoglalást, majd ez a cikk a belső oldalakon folytatódik. A címlapon levő cím, alcím és összefoglaló nem szerepel az archívumban. Az online cikk a belső oldalon folytatódó cikk címe alatt jelenik meg. A belső lapon levő cikk szövege megegyezik az archívumban szereplő cikk szövegével.

A 2010-ben elhangzott évértékelő beszédekről szóló Népszabadság-cikkek a címlapon külön cím alatt egy összefoglaló részlettel indulnak. Ezek részletezése külön címek alatt a belső lapokon folytatódik. Az ellenzék vezetőjének 2005-ben elhangzott beszédéről tudósító cikkhez hasonlóan az archívum ebben az évben is ugyanazt a technikát alkalmazza. Az online cikk a belső oldalon szereplő cikk címe alatt jelenik meg, és ott kezdődik, ahol a belső cikk indul. A címlapon szereplő mondatokat az archívum cikke nem tartalmazza.

A Magyar Hírlap esetében, ahogy fentebb említettem, a 2003-as év beszédei közül az archívumban csupán az Orbán Viktor évértékelőjéről számot adó írás található meg. Emiatt a vizsgálat ebből az évből csupán erre a cikkre terjed ki. A beszédről tudósító cikk az eddigiekhez hasonlóan szintén két részletben, a címlapon és a napilap belső oldalán folytatódva jelenik meg. Az archívum csupán a címlapon levő főcímet őrzi meg. Az archívum cikke a címlapon levő alcímet és a belső oldalon szereplő címek egyikét sem tartalmazza. A címekkel kapcsolatos különbségeket leszámítva a két forrásból származó cikkek konkrét szövegei egyezést mutatnak.

A miniszterelnök 2005-ben elhangzott beszédéről tudósító Magyar Hírlap címlapján található cikk címe és alcíme fordítva található meg az online verzióban. A nyomtatott cikk címe az online cikk alcíme lesz, a nyomtatott cikk alcíme pedig az online forrás címeként jelenik meg. A napilap belső oldalán folytatódó cikk címét is megőrzi az online archívum, csupán az eddigi címek alá szerkesztve, mintegy második alcímként.

Az Orbán Viktor 2005-ben elhangzott beszédével kapcsolatos beszámolóra is igaz a cím és az alcím cseréjéből fakadó különbség. Ezen kívül csupán egyetlen eltérést tapasztalhatunk. Jelen esetben a belső oldalon szereplő cím az archívumbeli cikk szövegében nem jelenik meg.

A 2010-ben elhangzott évértékelő beszédekről tudósító cikkek összehasonlításakor megfigyelhető, hogy a címeket érintő eltérések fordítva jelennek meg. Az Orbán-beszédről beszámoló cikk esetében az archívumból a címlapon szereplő cím és alcím hiányzik, míg a Gyurcsány Ferenc évértékelő beszédéről számot adó újság belső oldalán levő cím és alcím nem került az archívumban levő cikkbe. Az erről a beszédről szóló írások szövegei más

eltérést nem mutatnak. Az Orbán beszédéről szóló cikkek címlapi összefoglalója az archívumból hiányzik. Ezt leszámítva ebben az esetben sem figyelhető meg eltérés a nyomtatott és az online verzió között.

A Népszava archívuma a vizsgált korszakból csupán a 2010-ben elhangzott beszédekről tudósító cikkeket tartalmazza. Mindkét vizsgált cikkre jellemző, hogy a Népszava belső oldalán levő cikkeinek minden esetben van felcíme. Ezek a felcímek egy esetben sem jelennek meg az online változatban. Erre a két írásra is jellemző az eddig már bemutatott és a nyomtatott lapokra jellemző két részletben való közlés, melyet a Népszava archívuma sem jelenít meg. Az archívumbeli cikkek kizárólag a belső oldalon levő cikkek szövegeit tartalmazzák, és csak a belső lapon levő címet őrzik meg. A Gyurcsány beszédéről tájékoztató, a belső oldalon megjelent cikk címe *(Összefogást kért Gyurcsány Ferenc)* eltér az archívumbelitől. Az archívumban az *összefogás* szó kiegészült a *támogatás* kifejezéssel, és a címből törölték a *Ferenc* utónevet.

A nyomtatott napilap belső oldalán található cikk szövegébe több helyen betoldást iktattak az archív cikkben. A volt miniszterelnök beszédében megjelenő jobboldali kritikát mindkét cikk ismerteti. A témát összefoglaló mondatok zárásában egy betoldott mondatot találunk az online írásban. Ez a mondat a szónoki beszédből kiemelt *háborús esemény*ekre hívja fel a figyelmet, mely az ellenzék miatt alakult ki. A következő betoldások a cikk Jobbikról szóló részének összefoglalásában találhatók. A nyomtatott cikk harmadik mondatának utolsó előtti tagmondatába *(annak hangoztatása a legfontosabb)* az archívumban betoldják a *politikai önmeghatározás* kifejezést. A mondat további része egyezik a nyomtatott cikk megfelelő mondatával. Ezt követően az archívumban egy a beszédből vett idézet szerepel, idézőjel nélkül, mely a nyomtatott cikkből hiányzik. Az archív írás következő betoldása a Magyar Gárda és Orbán Viktor személyéről szóló idézetet tartalmazza. Az utolsó eltérés a nyomtatott cikk záró részében található. A nyomtatott cikk utolsó öt mondata előtt az archívumban egy összefoglaló tagmondatban a beszéd egyik idézete is szerepel, mely az újságíró véleményét is tükrözi. Az archívumban szereplő betoldások a nyomtatot cikk szövegében egyáltalán nem jelennek meg. A beszúrások többnyire a beszédből vett mondatok, melyek a kiemelés miatt az újságíró véleményét is tükrözik. Az archívumban szereplő idézetek a beszéd kritikus részeit tartalmazzák. Ezeket a nyomtatott napilapban nem találhatjuk meg. Ez a technika korábban nem volt jellemző a Népszava cikkeire. Sem a jelenlegi, sem pedig a már korábban elvégzett textológiai vizsgálat során nem tapasztaltam ilyen jellegű eltéréseket a Népszava írásaiban.

Az Orbán Viktor beszédével foglalkozó cikkekben csupán egy eltérés található. A nyomtatott napilapban a *felelősségre vonás* kifejezés helyesen, különírva, míg az archívumban hibásan, egybeírva szerepel.

Mind a négy napilapra jellemző, hogy az elütési és a helyesírási hibákat sem a nyomtatott, sem az online cikkekben nem javítják, így azok hibásan látnak napvilágot. Az elütési hibák is megjelennek az internetre feltett változatban. A nyomtatott újságban szükséges hasáb-, illetve sorelválasztást sok esetben az online cikk helytelenül őrzi meg. Sokszor találkozhatunk sor közepén levő elválasztójellel, holott az internetes cikkek korpusza nem követi az újságban megjelent hasábos formát.

Mindegyik napilapban találunk példát arra, hogy csupán egy cím alatt jelentetik meg az online cikket. Az archív cikk általában a jobban hangzó címet őrzi meg. A Magyar Hírlap online cikkeiben a címek eltérésén kívül csupán egyszer találunk cikkrészlethiányt. A másik három országos napilap esetében a címek változásai mellett a cikkek konkrét szövegein belüli betoldások, további magyarázatok és újságírói vélemények jelenléte is megfigyelhető. A két formában megjelent cikkek textológiai vizsgálata után megállapítható, hogy a szövegeltérések a manipulációs technika részeként is értelmezhetők. „A nyelvi manipulációban felhasznált nyelvi eszközök elsősorban a szavak és a grammatikai struktúrák (nemcsak az általuk kifejezett tartalom) meghatározott tulajdonságain alapulnak. Olyan nyelvi eszközökről van szó, amelyek nem egyértelmű és nem explicit módon továbbítják az adó számára fontos információt. A manipulációs technika eszköztára rendkívül gazdag. A manipuláció egyik kritériuma, hogy észrevehetetlen maradjon.”[238] Ha az olvasó csupán az egyik cikket olvassa, akkor az eltérések fel sem tűnnek. Azonban az összehasonlítás során kiemelt mondatok hiánya, vagy éppen jelenléte kellően irányítja a befogadói véleményt.

Az új médium megjelenése átalakulásra kényszeríttette a nyomtatott sajtót. Az online újságok előnye az, hogy gyorsan, és akár több forrásból is tájékozódhat az olvasó. Hátrányuk pedig az, hogy bizonyos hordozóeszközre, infrastruktúrára és kellő ismeretre is szükség van ahhoz, hogy ezekhez a tartalmakhoz hozzáférjünk. A nyomtatott sajtó olvasása ezzel szemben sokkal könnyebben hozzáférhető, hiszen olcsó és bárhol elolvashatjuk. A technikai fejlődés mind a két médiumot versenyre és folyamatos átalakulásra készteti. Véleményem szerint a nyomtatott sajtó abban találhatja meg az új szerepét, hogy a híreket gondos háttérmunka és szabatos nyelvi szerkesztés után

[238] BAŃCZEROWSKI Janusz, *A nyelv mint manipuláció eszköze = Hatalom interdiszciplináris megközelítésben*, szerk. TÓTH Szergej, Szeged, Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, 2006, 89−91.

részletesen, elemzően írja le. Az online napilapírás a gyors tájékoztatás eszköze. Ez arra kényszeríti az online újságírókat, hogy a tudomásukra jutott információkat a hírverseny miatt azonnal közöljék. Ennek az lehet a sajnálatos következménye, hogy olyan hírek is napvilágot látnak, amelyek vagy nem kellően megalapozottak, vagy nyelvi szerkesztésükben elnagyoltak. Ebből a szempontból nézve a nyomtatott újságírás fő feladata nem lehet más, ha fenn akar maradni a versenyben, mint a hiteles és megalapozott tájékoztatás.[239]

6.2. A négy országos napilap tudósításainak retorikai-stilisztikai elemzése

Sajátos retorikai beszédhelyzetnek minősülnek napjaink tömegtájékoztató műfajai. „A sajtó, azaz a nyomtatott és elektronikus tömegtájékoztatás alapvető rendeltetése, hogy másokat értesítsen a jelenségekről és eseményekről, valamint azokat magyarázza, és ezáltal hozzásegítsen helyes értelmezésükhöz, a megfelelő álláspontok kialakításához.”[240]

A sajtóműfajok vizsgálatához hozzátartozik az újságok és a cikkek vizuális megjelenítésének elemzése is. A tipográfiai sajátosságok fő célja az, hogy a lap belső, helyes elrendezésével felkeltse az olvasó figyelmét, és ezáltal ösztönözze a továbbolvasásra. „A tipográfiai elrendezések újságonként változóak, meghatározzák az újság arculatát, ezzel felismerhetővé teszik, és egyben minden más laptól megkülönböztetik.”[241] „A tipográfiai eszközök retorikai eszközként is érvényesülnek, hiszen az olvasók figyelmét bizonyos közleményekre irányítják. Ezáltal a tipográfiai sajátosságok propagandisztikus feladatokat is ellátnak.” [242]

„A sajtónyelvi szövegek esetében a betűformáknak is nagy jelentősége van, hiszen a különböző betűváltozatok jelentéshordozó szerepet is betöltenek. Épp a betűformák révén különbözik az újságszöveg más nyomtatott szövegfajtáktól.”[243] Az elsődleges tipográfiai jegyek vizsgálatából meghatározható a négy országos napilapra jellemző betűforma-használat. A Magyar Nemzet vékonyabb betűkkel szedi a címeket, míg a Népszabadság félkövér betűket használ. Az alcímek a Magyar Nemzetben dőlten, míg a

[239] Vö. BAJOMI-LÁZÁR, *Hírközlés…*, *i. m.*, 141–147; BAJOMI-LÁZÁR, *A politika…*, *i. m.*, 39–51.
[240] WACHA Imre, *A korszerű retorika alapjai II.*, Bp., Szemimpex, 1998, 146–147.
[241] SZIRMAI, *i.m.*, 36.
[242] RÓKA, *Az újságszövegek …i.m.*, 29.
[243] KABÁN Annamária, *Két erdélyi magyar napilap nyelvi vizsgálata = Társadalmi és területi változatok a magyar nyelvben*, szerk. KONTRA Miklós, Bp., MTA Nyelvtudományi Intézet, 1992 (Linguistica series A Studia et dissertationes, 9) 62.

Népszabadságban álló betűvel jelennek meg. A Népszava nyomtatott cikkeinek minden esetben van felcíme, mely dőlten szedett. A cikkek címét félkövér betűkkel írják. A Magyar Hírlap esetében is van felcím, de kizárólag a címlapon. A Magyar Hírlap címei szintén félkövérrel vannak szedve.

A huszonnégy cikk retorikai szerkezetének vizsgálata alapján az alábbi általánosan jellemző tendencia figyelhető meg. A szónoki beszédek hagyományos retorikai felépítése és a beszéd részei a cikkek szövegében is fellelhetők, de módosult formában. Mind a huszonnégy cikk retorikai felépítése hasonló. A szónoki beszédrészek az antik retorikai hagyománynak megfelelő funkciói a cikkekben csupán részben érvényesülnek.

Az antik retorikában a közöny legyőzése és a figyelem felkeltése a kezdés szövegrész feladata volt. A sajtónyelvi szövegek esetében ezt a szerepet a cím veszi át. A vizsgált cikkek címei sok esetben a témamegjelölést is tartalmazzák. Ez a szónoki beszéd negyedik része. A témamegjelölés a klasszikus beszéd legrövidebb része, csupán néhány mondat vagy szó. Feladata az elbeszélés gondolati magvának összegzésén keresztül a beszélő saját álláspontjának bemutatása, a tétel kimondása.[244] A címek vizsgálata során megállapítható, hogy a beszédből vett kifejezések, illetve az eseményt leíró mondategységek használata a címekben a figyelem felkeltése mellett a téma megjelölését is szolgálja.

A címlapon szereplő cikkrészlet néhány mondatos összefoglalást tartalmaz a cikk további részében következőkről. Ez a kiemelés a lead-es hírszerkezet, mely orientációs szerepet tölt be.[245] Ezek az összefoglaló sorok a szónoki beszéd témamegadás beszédrészének funkcióit töltik be. „A téma megadásában a felsorolás gesztusa erősebb, mint a pontos részletezésé.”[246] Az esetek nagy részében a címlapi összefoglalók tartalmazzák az esemény fontosabb elemeit, valamint a beszédben elhangzott témák felsorolását. Tehát a cikk a principiumban felsorolásszerű megállapításokat közöl, melyekkel az újságíró röviden megelőlegezi a tárgyalás főbb elemeit. Általános tendenciának tekinthető, hogy a címlapon levő összefoglaló sorok a beszéd peroratiójából származó idézettel vagy a beszéd befejezésében szereplő gondolatok összefoglalásával indulnak. Az elemzett politikusok a peroratióban általában az érzelemfelkeltő befejezés módszerével állítják a maguk oldalára a közönséget. Az ezekben a részekben elhangzó mondatoknak a cikk kezdeti részébe történő beillesztésével az újságíró a befejezés érzelmi töltését hangsúlyosan a kezdő sorokba emeli. Ezáltal ezek az idézetek a cikkekben a

[244] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 230.
[245] SZIRMAI, *i.m.*, 21.
[246] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 229.

captatio benevolentiae részeként is értelmezhetők. „A figyelem megragadásának kulcsa a szöveg stílusában, annak stílushatásában, grammatikai szerkesztésében, a jelentésbeli telítettségben kereshető.”[247] Ezek a követelmények a tudósítások ezen pontján a szónoki beszédből vett idézetek használatával jutnak érvényre. A cikkek tárgyalásában a szónoki beszéd előadásának körülményeiről, valamint a beszédekben elhangzó témák összefoglalásáról kapunk képet. A cikkek nagy részére jellemző, hogy a szónoki beszéd szinte minden egységéből tartalmaznak egy-két összefoglaló mondatot. Ezáltal a cikkekben szinte a beszéd kivonatát találhatjuk. Ennek értelmében nem lehet azt mondani, hogy az újságírók csupán az argumentatio vagy éppen a peroratio beszédrészekből emelnének ki témaköröket.

A szónoki beszédek argumentatiója a tudósítások műfajában nem a hagyományos értelemben van jelen. A műfaj specifikumából fakadóan az érvelés az elhangzott évértékelő beszédekből vett témakörök kiemelésében érhető tetten. Megfigyelhető, hogy a politikusi beszédekben tárgyalt témakörök közül a tudósító mely témákat, gondolatokat tartja kiemelésre érdemesnek. Az újságíró saját belátása szerint szerkeszti, foglalja össze a beszédben elhangzottakat. Ennek során egyes témák nagyobb hangsúlyt kapnak, míg mások kisebbet, de vannak olyanok is, amelyek egyáltalán nem szerepelnek a cikkekben. „Az érvrendszer ebben az esetben mindaz, ami a tárgy kifejtésére szolgál, tehát bármely állítás, amely valamit támogat.”[248] „A tömegkommunikáció mindegyik médiuma a világ végtelen számú információjából véges mennyiségűt ad közre. A válogatás szakmai és etikai mozzanat, melynek szempontjai: az aktualitás, a fontosság és az érdekesség.”[249] „Az újságíró munkája során saját szempontjai alapján szerkeszti meg a szöveget, és ezáltal szinte újraalkotja a valóság egy kiválasztott szegmensét. A hír, amelyet létrehoz, nem a valóság tükörképe lesz, hanem annak megnyilvánulása, hogyan látja azt a szerző. A történetek rekonstruálásakor az újságíró azokat a témákat választja ki, amelyek az ő értékelési szempontjainak és elvárásainak megfelelnek.”[250] Az érvek rendszere sokszor más elemeket is tartalmaz. Ezekben a mondatokban a tudósító a saját véleményét, kritikáját fogalmazza meg árnyalt, olykor éles formában. Ez a jelenség csak egy-egy esetben fordul elő, éppen ezért ezt nem lehet általános műfaji sajátosságként kezelni.

A cikkek befejezése nem felel meg az antik retorikai hagyományoknak. Az újságszövegek peroratiója nem tartalmaz sem összegzést, sem pedig érzelmi befolyásolást.

---

[247] ACZÉL, *Új retorika… i.m.*, 229.
[248] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 231.
[249] BALÁZS Géza, *A sajtónyelv szociokultúrája*, Valóság, 7 (1997), 53.
[250] JAKUSNÉ HARMOS Éva, *A nyomtatott sajtó hírei a diskurzuselemzés szemszögéből*, Nyr, 2002, 143.

A szónoki beszédekben elhangzott fontosabb témák a befejezésben megismétlődnek. A cikkek terjedelmi kötöttsége miatt az írások tartalmi elemeinek ismétlésére nincs lehetőség. A cikkek terjedelmi korlátaival magyarázható az is, hogy a tudósításokból a kitérés mint antik retorikai beszédrész is hiányzik.

Az általánosan jellemző sajátosságok kiemelése után a cikkek egyedi jellemzőinek bemutatása következik. Az elemzés a vizsgált cikkek műfaji meghatározásával indul. Az írások a tudósítás kategóriájába tartoznak, melyek középpontjában az esemény bemutatása áll. Jellemzője a követhető, áttekinthető kompozíció. A tudósításokban gyakoriak a megértést segítő kapcsoló elemek és a magyarázó kifejezések. „Az írás nem tartalmazhatja az újságíró véleményét, illetve az őt kiküldő médium politikai beállítódását. Feladata az esemény rekonstruálása, törekedve a valóságos ábrázolásra."[251] Érdekes megfigyelni az újságírók számára alapismeretként megfogalmazott követelményeket. Ennek alapján a kérdés az, hogy a tudósítások mennyire maradnak az objektivitás talaján, vagy kritikai kijelentéseket is tartalmaznak. Így a cikkek tematikájának vizsgálata is fontos szemponttá válik.

Különösen a hivatalos politikai megnyilatkozásokról szóló tudósításokra jellemző az a forma, melyet „késleltetett" hírnek nevez Wacha Imre. Ebben az 1., 3., 5. hírmondat vagy az idéző mondattal bevezetett (függő) idézet tartalmazza a lényeges információt (pl. valamely politikus kijelentéseinek lényegét). Ezek a mondatok összefüggnek egymással. A 2., 5. hírmondat vagy a hírmondat első fele, az idéző mondat pedig azt közli, kitől, hol, mikor, kik előtt hangzott el a kijelentés. A közbeeső (tag- vagy mellék-) mondatok a hírnek egy másik rétegét, síkját közlik.[252]

A cikkekre általánosan jellemző retorikai, tipográfiai és műfaji sajátosságok összefoglalása után következhet a szövegek stilisztikai jellemzőinek, valamint statisztikai eredményeinek ismertetése (lásd Melléklet 3.2.;3.3.;3.4.). Az eredményeket beszédek szerint csoportosítva napilaponként külön-külön mutatom be.

Medgyessy Péter 2003. február 11-én a Parlamentben elhangzott évértékelő beszédéről mind a négy napilap két részletben tudósít. Így a négy országos napilapban megjelent négy tudósításnak nyolc eltérő címe és alcíme van. A tudósítások egyaránt 2003. február 12-én jelentek meg az újságok hasábjain.

---

[251] http://www.journality.hu/ujsagiro-alapismeretek/30/433/0 (2012. 05. 05.).

[252] WACHA Imre, *Az elektronikus tömegtájékoztató eszközök és a nyelvhasználat = A nyelv szerepe az információs társadalomban. A X. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus előadásainak válogatott gyűjteménye*, szerk. BARTHA Magdolna, STEPHANIDES Éva, Kodolányi János Főiskola, 2001, 31.

A Magyar Nemzetnek a címlapon és a belső oldalon megjelent főcíme egyaránt a Pléh–Terestyéni által meghatározott témamegjelölő cím kategóriájába tartozik. Erre a címfajtára az jellemző, hogy „nyelvtanilag nem teljes szerkezetű mondat, hanem csak valamilyen névszói alaptagú szerkezet”[253] *(Újabb nyugdíjígéretek – Medgyessy Európa-terve)*. A címlapon szereplő cím inkább a figyelem felkeltésének, míg a belső oldalon szereplő cím inkább a téma megjelölésének retorikai funkcióját szolgálja. A Magyar Nemzet cikkeinek alcímei mindkét esetben eseményközlő címek. Az eseményközlő cím Pléh–Terestyéni szerint a leíró címek egyik válfaja. „Nyelvtanilag teljes szerkezetű, jól formált mondat, többnyire igei állítmánya van. Az ilyen cím teljes egészében tartalmazza a hír vagy a cikk leglényegesebb információit”.[254] A konkrét évértékelő beszédről tizennyolc mondat, míg a beszédre reagáló politikusi véleményekről huszonegy mondat tájékoztat. A miniszterelnöki viszontválasz mindössze három mondatban jelenik meg a cikk végén.

A cikk címlapon szereplő része tartalmazza a beszédről és az eseményről szóló összefoglalást. Az újságíró a címlapon levő cikkrészletben a frekventáltság miatt sok információt szerepeltet. A cikk szövegkohéziója ezen a ponton laza *(Az ellenzék megkérdőjelezte az ígéretek hitelességét és megvalósíthatóságát. A parlament elfogadta új munkarendjét. Többször is szó esett arról, hogy a rendőrség nem engedélyezett utcai tüntetéseket az elmúlt hetekben)*. A mondatok nem kellően kapcsolódnak egymáshoz, ezáltal azt a benyomást keltik, hogy ezek a mondatok csak egymás után vannak vetve. A cikknek ez a része kevés többszörösen összetett mondatot tartalmaz. A cikknek a belső lapon található része a beszédből vett gondolatokkal folytatódik. Erre a cikkrészletre különösen jellemző az *ígérte, mondta* típusú, gondolatjellel szerkesztett tagmondatzárás. A tudósítás egészére, így erre a szakaszra is jellemző, hogy a beszédből vett gondolatok egyik része összefoglaló mondatokban, míg a másik részük a beszéddel teljesen egyező mondatokban jelennek meg. A tökéletes egyezést mutató mondatok esetében a cikk szerzője nem használ idézőjelet. A beszédből a nyugdíj, a demokratikus alapjogok, az Európai Unióhoz való csatlakozás, a közpénzek kivizsgálása és az Európa-program témakörének elemeit emelik ki. A szónoki beszéddel kapcsolatos mondatok lezárása nem történik meg, így átmenet nélkül folytatódik a cikk a már említett politikusi felszólalások bemutatásával. Elsőként Áder János felszólalásának összefoglalóját olvashatjuk tizenkét többszörösen összetett mondatban. Minden tagmondat egy-egy újabb elemet tartalmaz a hozzászólásból, mely bővebb kifejtés hiányában felsorolásszerűen jelenik meg. Az újságíró

[253] KEMÉNY, *Milyen … i.m.*, 103−104.
[254] KEMÉNY, *Milyen … i.m.*, 103.

többször idézi a jobboldali politikus beszédében is megjelenő retorikai kérdéseket. Ezek után Herényi Károly, Kuncze Gábor és Lendvai Ildikó hozzászólásaiból kapunk három-négy mondatos összefoglalást. A két jobboldali politikus mondataira a kritikai elemek jelenléte a jellemző, míg Kuncze és Lendvai gondolataiból a kormányzati tevékenység támogatását emelik ki.

A tudósítás stílusára a kiemelések mellett jellemzőek a *jelentette ki, elmondta* stb. jellegű állítmányok. A mondatokban az évértékelő beszéd szónokának nyelvhasználata mellett a cikkben szereplő politikusok szóhasználata is megjelenik.

A cikk negyvennyolc mondatból áll, melyek átlagosan 2,31 tagmondatot tartalmaznak. A mondatok átlagosan több mint tizennégy szóból állnak. A szerkesztettségi mutató eredményén kívül alacsonynak számítanak a cikk szórásnégyzet- és szórásadatai is. Ezek az alacsony adatok annak tulajdoníthatók, hogy a cikk az Áder hozzászólását idéző részletet leszámítva tömörebb mondatokat használt. A variabilitás adata elég magas. Ez arra utal, hogy a cikk szövegében kevés az ismétlődő nyelvi elem.

A Medgyessy Péter évértékelő beszédéről a Népszabadság címoldalán szereplő cikkrészlet címe és alcíme egyaránt a témamegjelölő címek kategóriájába tartozik. A témamegjelölő funkciónak megfelelően a címek arról tájékoztatnak, hogy a későbbiekben miről lesz szó. Egyik alcím sem tartalmaz igei állítmányt *(Medgyessy Európa-terve – Tíz pontban a mezőgazdasági hiteltől az olcsóbb internet-hozzáférésig)*. A belső oldalon levő címben is megjelenik a beszédben elhangzó Európa-terv, mely a címekben való ismétlés miatt hangsúlyos szerepűvé válik. Ez a hangsúlyos megjelenés a cikk szövegében is megmarad. A belső lapon megjelenő cím eseményközlő, mely egy nyelvtanilag teljes szerkezetű mondatban ismétli meg a főcímet (*Medgyessy tízpontos EU-tervet jelentett be).*

A Népszabadság címlapi bevezető szakaszának kezdetén az eseményt bemutató mondat után a beszéd főbb pontjait ismerteti az újságíró. A tömör, szabatos fogalmazású mondatok felsorolásszerűen tartalmazzák a beszéd elemeit. A címlapon szereplő részlet utolsó három mondatában az újságíró visszatér a beszéd körülményeire. A továbbiakban kitér az eseményen megjelentekre és a beszéd fogadtatására is. A belső lapon folytatódó tudósítás kezdetén röviden ismét összefoglalja a címlapon már említetteket. Ezután az Európa-terv konkrét pontjainak néhány mondatos ismertetése történik meg. Az Európa-terv részletes ismertetése a Népszabadságon kívül csak a Magyar Hírlap hasábjain történik meg. A Népszabadság ennél a szövegrészletnél is szabatos és pontosabb fogalmazással foglalja össze a tervezet részleteit. A Magyar Hírlap beszámol ugyan az Európa-terv pontjairól, de ezt sokkal rövidebb mondatokkal és hiányosabb formában teszi. Az Európa-terv a

Népszabadság cikkének szövegében átláthatóbb módon, jobban kiemelve jelenik meg, mint a Magyar Hírlapban.

Az Európa-terv ismertetése után a cikk visszatér a Medgyessy-beszédben elhangzott többi téma összefoglalásához. A beszédben érintett témakörök közül nagy hangsúlyt kap a cikkben a biztonság és béke, a jövő és modernizáció, valamint az erős gazdaság tematikája. Ezek a beszédelemek a Népszava tudósításában is megjelennek. A Népszabadság a beszédből a gyermekszegénység és a köztársaság eszméjének ismétlődését is megjeleníti. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás témája a gyermekszegénység szempontjából szerepel a cikk szövegében. A beszédben elhangzó churchilli alapgondolat a cikk szövegében is helyet kapott. Így a tágabb értelemben vett és célzásként értelmezhető beszédegységet az újságíró is kiemelte. A beszédből vett szó szerinti idézetek között is találunk példát az elokúciós eszközök jelenlétére. A tudósítás kiemeli a beszéd kevés metaforikus mondatának egyikét *(átmenjünk a nemzeti múltat az európai jövővel összekötő hídon)*. A beszéd peroratiójából származó idézet az eredeti szöveghelyet összefoglaló mondatok között kap helyet a cikkben. A cikk a metafora eredeti funkciójának megőrzése és kiemelése mellett rögzíti a beszéd egyik képi elemét. A cikk nem az esemény zárásával és nem is a beszéd befejezésével ér véget. A cikk befejezésében a köztársaság eszméje kap helyet, mely ezáltal megőrzi a beszédben betöltött nyomatékos szerepét.

A Népszabadság tudósítása szabatos, jól szerkesztett mondatokból áll. A cikk nyílt kritikát és ellenzéki reflexiókat nem tartalmaz, így az írás a tudósítások műfajára jellemző stílust testesíti meg.

A négy napilap közül a Népszabadság ezen cikke tartalmazza a legtöbb mondategészt. Ennek az lehet az oka, hogy a tudósításban szerepelnek az Európa-terv részletei is. A 83 mondat átlagosan két tagmondatot tartalmaz. Ez az alacsony szerkesztettségi mutató részben annak is tulajdonítható, hogy az Európa-tervet összefoglaló hosszabb cikkrészletben sok a rövid, egyszerű mondat. A mondatok szóelőfordulási átlagszámának alacsony volta is az előzőekkel magyarázható. A szórás, a szórásnégyzet és a variabilitás értékének magassága a mondathosszúság váltakozására és a nyelvi elemek kismértékű ismétlődésére vezethető vissza.

A Magyar Hírlap cikkének szövege több ponton eltér az eddig tárgyaltaktól. A cikk hangneme is különbözik az eddigiekétől. A Magyar Hírlap Medgyessy Péter évértékelő beszédéről szóló tudósításának a címlapon levő címe az eddigiektől eltérően inkább a szenzációs címek kategóriájába tartozik *(Több százmilliárdba kerül az Európa terv)*. Szerkezetileg ugyan témamegjelölő cím lenne, de az újságírói vélemény tartalma miatt

inkább a szenzációs címek követelményeinek felel meg, minthogy a fogalmazással felkelti az olvasó érdeklődését.[255] Témamegjelölő alcímnek tekinthető a címlapon levő alcím. A Magyar Hírlap belső oldalán megjelenő eseményközlő cím is tartalmaz némi újságírói véleményt, mely nagymértékben irányítja az olvasó figyelmét *(Értékelt és újabb milliárdokat ígért)*. A Magyar Hírlap belső oldalon folytatódó cikkrészletének még négy alcíme van. A kolumnák közt megjelenő alcímek megszakítják a cikk szövegét. Az alcímek minden esetben megelőlegezik a következő bekezdésekben foglaltakat. A két első alcím esetében szerkezetileg témamegjelölő alcímről beszélhetünk *(Új szavak: modern és gyermek – Az Európa-program ígéretei – Jövőkép helyett „jövőpép" – Végül egy csipet önkritika)*. A második alcímben ismételten megjelenik az újságírói vélemény. Ez a tendencia a cikk szövegében is nyomon követhető. A két utolsó alcím inkább a szenzációs címek kategóriájába tartozik. A harmadik alcímben az Áder János által használt szójátékot, a *jövőpép* kifejezést találhatjuk. [256]

A tudósítás címlapon szereplő részletében egyrészt a főcímben foglaltak kifejtése történik, másrészt az eseményen részt vevő jobboldali politikusok személyét és azok véleményét emeli ki. Ezek mellett a beszédben elhangzott terveket végig ígéretként aposztrofálja a szerző. A terv költséges voltának alátámasztására két csoport véleményét említi. Ezt a cikk későbbi részeiben sem fejti ki részletesebben, és a vélemények közlőit sem nevesíti az újságíró. Ez ebben a formában csupán homályos, gyenge érvnek minősíthető. Az erősen véleményorientált tudósítás ebben a részben is tartalmaz kevésbé értelmezhető tagmondatot *(A miniszterelnöki beszéd erőteljesen uniós elkötelezettségű és hangsúlyozottan békepárti volt – idehaza és a világban egyaránt)*. A tagmondati hozzátoldás utalásként értelmezhető, mert ha a mondat kizárólagos értelmét nézzük, akkor a gondolatjeles szerkesztésű tagmondati lezárás zavaró értelmű vé válik. A bekezdés zárásában egy Áder János által mondott idézet jelenik meg, de nem szó szerint *(„A kormány új fizetőeszközének ígéret a neve")*. Az idézet kiemelése a Magyar Hírlapnak és a Magyar Nemzetnek is egyaránt fontos volt.

Már a kezdő szövegrészben is megfigyelhető, hogy az újságíró ebben a cikkben a kiemelés mellett más jellegű érvelést is használ. A cikk belső oldalán az újságírói vélemény mellett megjelenik a párhuzamra épülő érvelés is. Ennek során az újságíró Medgyessy és Orbán beszédeinek különbségét emeli ki. Ezzel az olvasó számára is

[255] KEMÉNY, *Milyen … i.m.*, 105.
[256] *Áder politikai vitát kezdeményezett a jövőképről, mondván Medgyessy legfeljebb „jövőpépet" rajzolt fel*…- MH–összefoglaló, *Értékelt és újabb milliárdokat ígért*, MH, 2003. febr. 12., 2.

nyilvánvalóvá válik az értékek közötti különbség. A cikk ezen pontján használt idézetek teljes mértékben a Medgyessy- beszéd narratiójából és praeparatiójából származnak. Az idézetek minden esetben idézőjellel vannak jelölve. Az idézetekben szereplő gondolatokat a Magyar Nemzet és a Népszava sűrítve szerepelteti a tudósításban.

A beszédben többször előforduló modernizáció és a gyermekeket érintő kérdések hangsúlyosságát megőrzi a cikk is, hiszen kétszer ismétli meg ezeket a gondolatokat.

A cikk második alcíme után kaphatunk képet az Európa-tervről. Ez a pontokba szedett tervismertető már megjelent a Népszabadság cikkében is. Ezeket a pontokat a Magyar Hírlap a Népszabadsághoz képest jóval szűkszavúbban ismerteti. A két cikk ismeretében kijelenthető, hogy a Magyar Hírlap leegyszerűsítve közli a programpontokat. Sok helyen az egyszerű mondatok megfogalmazása is pongyola. A mondatok nem tartalmaznak állítmányt, vagy a mondatok stílusa közelít a hétköznapihoz *(több pénz jut a Kossuth-díjasoknak… Márciustól 25 százalékkal olcsóbb az internetezés)*. Ha az újságíró közölni szerette volna a terv részleteit, akkor azt megtehette volna teljes egészében akár egy külön cikk keretében is. Az információk ilyen szintű leegyszerűsítése nem a legjobb megoldás. Az Európa-terv ismertetése után a beszéd zárásában elhangzott mondatot idézi (ezt a Népszabadság is kiemelte). Ez a metaforikus elem így ebben a cikkben is képviselteti magát. Ezzel az idézettel zárul az évértékelő beszédről szóló tájékoztatás. Ezek után fejti ki a két utolsó alcímet. Az első után ellenzéki reflexiókat találhatunk, de csak Herényi Károly és Áder János véleménye jelenik meg a cikkben, holott a Magyar Nemzet cikkéből tudjuk, hogy a felszólalók között volt Lendvai Ildikó és Kuncze Gábor is. Ez a megkülönböztetés is véleménytükröző, illetve -formáló. A cikk utolsó három mondata előtt szereplő alcím a miniszterelnöki viszontválaszokat vezeti be, így a cikk az esemény zárásával fejeződik be.

A tudósítás stílusára ebben az esetben nemcsak a politikusok szóhasználata jellemző, hiszen a véleményekben az újságíró szóhasználata is megjelenik. A vélemények megfogalmazása esetén többször találkozhatunk rosszul megfogalmazott mondatokkal. A tudósítás elején és végén megjelenő ellenzéki kritika, valamint a cikk közepén levő párhuzamok miatt az ellenzéki vélemények hangsúlyos szerepűek. Helyesírási hibát is találhatunk a szövegben. Az Európa-program kifejezés csupán egy idézetben szerepel helyesen, kötőjeles formában. A többi helyen az Európa-terv kötőjel nélkül szerepel. Sajtóhibára is találhatunk példát a szövegben *(Ingyen kap tankönyvek kezdetként több százezer iskolás)*.

A cikk statisztikai mutatói is alátámasztják a kutatás során született eddigi megállapításokat. A Magyar Hírlap rövid, tömör mondatokban tájékoztat az eseményről.

Elvétve találhatunk a cikk szövegében többszörösen összetett mondatokat. A nyolcvan mondategészt tartalmazó cikk a Magyar Hírlap esetében kiemelkedőnek mondható. Ez – ugyanúgy, ahogy a Népszabadság esetében is – az Európa-terv összefoglalása miatt van. Az egyszerű mondatok nagyszámú jelenlétére utal a szerkesztettségi mutató és a mondatok szóelőfordulásának átlagszámára kapott alacsony adat is. Egy mondat átlagosan 12 szóból és 2 tagmondatból áll. A szórásnégyzet és a szórás adatai átlagosnak mondhatók, ami az idézetekben előforduló többszörösen összetett mondatok jelenlétére utal. A variabilitás adata az erről a beszédről tudósító írások közül a legmagasabb. Az eddigi eredmények közül is kimagaslik ennek a mutatónak a nagysága. A cikknek ez az adata arról tanúskodik, hogy a nyelvi elemek elenyésző arányban ismétlődnek.

A Medgyessy évértékelő beszédéről a Népszavában két részletben megjelent tudósítás címei és felcímei nagymértékű egyezést mutatnak. A címlapon szereplő felcím és cím egy-két szavas kiegészítéssel jelenik meg a belső lapokon. Ezek a betoldások nem változtatják meg a címek kategóriáját. A címek nyelvtanilag nem teljes értékű mondatok, csupán névszói szerkezetet tartalmaznak, ennek megfelelően a témamegjelölő címek kategóriájába sorolhatók. A felcímek eseményközlő címek, melyek jól formált igei állítmánnyal rendelkeznek.

A címlapon található bevezetésben szereplő mondatok a lap belső oldalán folytatódó cikkben teljes mértékben megismétlődnek. A négy teljes mondat ismétlése zavaró, hiszen az olvasó nem kap több információt, csupán a már ismert mondatokkal találkozik újra. A beszédben elhangzott *Magyarország sikeres jövőjének* gondolata, az ellenzéki vélemények, valamint a modernizáció kérdése nyomatékos helyzetű az ismétlések miatt. Herényi Károlynak a Magyar Nemzet cikkében publikált véleménye itt csak „ellenzéki vélemény”-ként jelenik meg. A minél több információnak a címlapon való közlésére törekvés miatt a Népszava esetében is megfigyelhetjük a mondatok laza kapcsolódását *(Az ellenzéki képviselők szerint a miniszterelnök nem válaszolt a neki már korábban is feltett kérdésekre, és szavai köszönő viszonyban sincsenek a valós tényekkel. Az ülésen jelen volt Mádl Ferenc köztársasági elnök is)*.

A Magyar Hírlaphoz hasonlóan itt is hangsúlyos téma Magyarország jövője a csatlakozás tükrében, valamint a béke kérdése. A Népszava is említi a közpénzek kivizsgálásának témáját, valamint a gazdaság kérdését, melyek megjelennek a Magyar Nemzet szövegében is. A közpénzek kivizsgálását összefoglaló mondatok egyikében

szerepel a KEHI mozaikszó, melyet nem oldanak fel. A cikkben legalább egyszer le kellett volna írni az intézmény teljes nevét.[257]

A cikk szövegében három idézőjellel jelölt beszédrész szerepel, mely csupán egy esetben mutat teljes egyezést a beszédben elhangzottakkal. Az Európa-terv az előzőekkel ellentétben csupán utalásként jelenik meg, ahogy a Magyar Nemzet szövegében is. A cikk teljes szövegére jellemző az *azt mondta, kijelentette, hangsúlyozta* állítmányú tagmondatok használata a beszédben megjelent témák összefoglalása előtt vagy után. A tudósítás szóhasználatában is nagymértékben támaszkodik a szónoki beszédre. Az összefoglaló mondatokat is a beszéd szókincsének alkalmazásával fogalmazza meg. Jelen esetben is, ahogy a Népszabadság és a Magyar Nemzet esetében is az igazi újságírói tevékenység a beszédrészek kiemelésében, szerkesztésében érhető tetten, a műfaji követelményeknek megfelelően. Az eddigi cikkek – a szerkesztést és a kiemeléseket leszámítva – igyekeztek fenntartani a tárgyilagosság látszatát, ellentétben a Magyar Hírlap cikkével.

A négy cikk statisztikai eredményei közül a Népszava cikkére kaptam a legmagasabb szerkesztettségi mutatót és mondatonkénti átlagos szószámot. Egy mondat átlagosan 17 szóból áll, és közel 3 tagmondatot tartalmaz. A szórás és a szórásnégyzet a többi cikkhez képest átlagosnak mondható. A variabilitás eredménye viszont a legalacsonyabb értéket mutatja. Ennek magyarázata a többszöri ismétlések jelenléte.

A következőkben az Orbán Viktor 2003. február 6-án elhangzó évértékelő beszédéről megjelent tudósítások elemzése következik. Mind a négy országos napilap 2003. február 7-én számolt be az eseményről. Az eddigiektől eltérő módon a Népszava csupán egy 20 mondatos tudósítást ad közre a témával kapcsolatban, melyet egy részletben a napilap második oldalán olvashatunk. A Népszava – ellentétben a Medgyessy beszédéről szóló tudósítással – az Orbán-beszédről címlapi összefoglalást nem közöl. A napilapok napirend-meghatározásának egyik fontos mozzanatára láthatunk példát ebben az esetben. A Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Magyar Hírlap címlapi összefoglalója felhívja a figyelmet a beszédről szóló tudósításra, a Népszava viszont nem. A Népszava is öncélúan, saját érdekeiknek megfelelően alakította a lapban megjelenő cikkek sorrendjét és megjelenítését. Ennek a szerkesztésnek köszönhető, hogy a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszabadság az Orbán Viktor beszédéről szóló tudósítást nagyobb terjedelemben a

[257] Vö. SZIRMAI, *i.m.*, 26.

címlapon is közölte, míg a Népszava „eldugva, kisebb terjedelemben jelentette meg” [258] azt.

A Magyar Nemzetben megjelent tudósítás két főcíme egyaránt tulajdonnévi alaptagú szerkezetből épül fel *(Orbán a hamis vádakról – Orbán az unió mellett)*. A címlapon szereplő cím mégsem a témamegjelölő címek kategóriájába tartozik, hanem inkább szenzációs cím. Felkelti az olvasó érdeklődését, hogy milyen hamis vádakról van szó. A tudósítás mindkét alcíme eseményközlő cím *(A volt miniszterelnök támogatja az Európához történő csatlakozást – A kormány az iraki konfliktusban nem a magyar érdekeket tartja szem előtt)*. Egyik alcím sem a főcím „megértési nehézségeit hivatott csökkenteni”.[259] A két alcím tartalmában elszakad a főcímekben foglaltaktól. A címlapon szereplő alcím lényeges gondolata megjelenik a belső oldal főcímébe foglalva. A belső oldalon levő alcím új mozzanatot tartalmaz a beszédből. A négy cím együttesen a beszédből három témára hívja fel a figyelmet, így a négy cím együttesen a propositio szerepét is betölti.

A tudósításnak a címlapon levő része a beszédben elhangzott *romboló düh* említésével kezdődik. Az ezt követő mondatok után tudhatjuk csak meg, hogy Orbán Viktor évértékelő beszédéről van szó. Ez a téma a belső oldalon szereplő írás utolsó harmadában is megjelenik, ezáltal nyomatékot kap. A téma kapcsán mindkét esetben kiemelték a jobboldal által létrehozott *Széchenyi-terv*et*, diák- és gazdahitel*t*, státustörvény*t stb. A belső lapon található folytatás kezdésében a már megpendített téma kifejtése történik meg. A *romboló düh* alátámasztására a beszédből származó érvek, példák szerepelnek az írás érvei között. A példák említése során az újságíró szavait a tagmondatzárásban, majd egy magyarázó indító tagmondatban fedezhetjük fel. Öt teljes mondatban csupán két rövid tagmondat tartalmazza a tudósító szavait. A többi tagmondat a beszédből származik, de ezek nincsenek idézőjelben. A beszédből származó egyik érvben a cikk túlzást tartalmaz (*A kormány három államtitkárának*…). A beszédben ugyanis csupán egy államtitkárról van szó. A beszédből a továbbiakban a büntetőtörvénykönyv, az állami vagyon, az uniós csatlakozás és az iraki kérdés témakörei kapnak helyet. A témák kifejtése során a cikk utolsó harmadában a sok információ miatt a mondatok kohéziója meggyengül. Az egyik témakörről a másikra való áttérés során a mondatok nem kapcsolódnak igazán egymáshoz.

[258] MURÁNYI Marianna, SIPOS Balázs, *Sajtó és nyilvánosság = A magyar nyelv és irodalom enciklopédiája*, főszerk. Dr. SIPOS Lajos Bp., Magyar Könyvklub, 2002, 645.

[259] BUDA Béla, *A tömegkommunikáció nyelvének néhány kommunikáció-lélektani és szociolingvisztikai sajátossága = Nyelvészet és tömegkommunikáció*, II. kötet, szerk. GRÉTSY László, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1985, Bp., 17.

A mondatok között nincs átvezetés, és a bekezdésbeli tagolás sem csökkenti a mondatok egymás után vetésének érzetét *(Szerinte ebben az esetben a kormány nem az ellenzékkel, hanem a határainkon túl élő magyarsággal került szembe. A mezőgazdasági helyzetet értékelve elmondta, a kormány akkor csökkenti a mezőgazdasági támogatásokat)*. A beszédben nyomatékosan ismétlődő retorikai kérdés a tudósításban is megjelenik *(Kinek jó ez?)*. A cikk szövegében többször előfordul, hogy az újságíró erősebb kifejezéseket használ, mint maga a szónok (*euroszkepticizmus* helyett *megbélyegzés*; *jövője ellen szavaz* helyett *jövőjét veszélyezteti*; *milliók nem akarják* helyett *milliók ellenzik*). Ezek a kifejezések a szónok beszédében elhangzottaktól csupán kis mértékben térnek el, de árnyalatnyi különbséget mégis tartalmaznak, amivel a befogadói álláspont is irányítható.

A tudósító irányultságának kifejeződését szolgálja a témák kiemelése, illetve azok egyikének nyomatékos ismétlése, valamint az említett szóhasználat. A kiemelt szavakon kívül a tudósítás Orbán Viktor szavaiból épül fel, ez azonban sokszor nincs jelölve.

A cikk statisztikai mutatói az összetett mondatok jelenlétére utalnak. A tudósítás mindössze 36 mondategészt tartalmaz. Az említett témák kifejtésében szereplő idézetek miatt egy-egy mondat átlagosan 18 szót tartalmaz, mely átlagosan 2,5 tagmondatra oszlik el. A szórásnégyzet és a szórás adatainak alacsony értéke a tudósítás átlagos mondathosszúságával függ össze. A variabilitás értékének alacsony volta pedig a nyelvi elemek nagyobb mértékű ismétlődését mutatja.

A Népszabadság Orbán Viktor évértékelő beszédéről tudósító címlapi összefoglalójának címében egy új elem megjelenése figyelhető meg *(Orbán: A polgári kormány a mérce)*. A főcímben az ellipszis alkalmazása már megszokottnak mondható. Az újdonság csak a kettősponttal való szerkesztésben áll. A kettőspont után a szónoki beszédben megjelenő gondolat összefoglalása történik meg. Ez a szerkezeti megoldás azt a látszatot kelti, mintha a szónoki beszédből egy pontos idézet szerepelne a címben. A főcím utolsó, kettőspont utáni egysége megismétlődik a belső lapon szereplő cikk címében is. Az információ a frekventált helyen történő ismétlődés miatt hangsúlyossá válik. A címlapon szereplő alcímben az uniós csatlakozással kapcsolatos összefoglalás található *(Több érv szól az unió mellett, mint ellene – mondta a volt kormányfő)*. Az alcím teljes szerkezetű, eseményközlő jellegű. A belső oldalon található alcím gondolatjellel induló mondategysége a cím mellékmondatának tekinthető *(– mondta a volt miniszterelnök a Pesti Vigadóban)*.

A címlapon szereplő cikkrészlet a cím és az alcím bővebb kifejtését tartalmazza, ez egyben a téma ismétlése is. Új információt az esemény részleteinek bemutatásával kap az olvasó. A címlapi bevezető második bekezdésében jelenik meg a beszédből és a Magyar

Nemzet tudósításából már ismert *romboló düh* és az ezt alátámasztó érvek. A szerkezeti azonosság valószínűleg abból fakad, hogy mindkét újság – a beszéd időrendjének megfelelően – a beszéd első részéből származó gondolatokat szerkeszti a tudósítás elejére. A belső oldalon ugyanezt a témát több információ hozzáadásával fejtik ki. A szónoki beszédben ezen a ponton több retorikai alakzat is szerepel, ezek közül a Népszabadság is kiemel néhányat *(függetlenül attól, hogy bal oldalon vagy jobb oldalon dobog a szíve – Nem a szalonellenzéké, hanem a Ludas Matyiké a jövő. Hajrá, Ludas Matyik! ... Kinek jó ez?)*. A metafora, az allusio és a retorikai kérdés kiemelésével a szónok beszédére jellemző stílus is megjelenik. Ezek után a beszédből az Európai Unióhoz való csatlakozás, az iraki kérdés és a gazdaság témakörét említi meg, külön bekezdésekbe szerkesztve. A tudósításban a témák sorrendje felcserélődik, így a cikk nem tartja a beszéd kronológiáját. A témák külön bekezdésben való szerepeltetése átláthatóvá teszi a cikket, ezzel segíti az olvasói értelmezést is. A tudósítás egészében csupán négy helyen szerepel jelölt idézet, de a cikk többi részében a kiemelt kérdésköröket is a szónok szavait felhasználva foglalják össze. A tudósítás utolsó bekezdésében a Fidesz elnöki tisztének kérdését is megemlítik. A cikk befejezése a beszéd végén elhangzó, a szónokra jellemző politikai szlogennel zárul.

A Népszabadság ezen tudósítása 32 mondategészt tartalmaz, ezek átlagosan közel 20 szóból épülnek fel. A mondatok átlagosan 3 tagmondatból állnak. A hosszabb mondatok használata okozza a szórásnégyzet és a szórás magas adatait. A tudósítás nyelvi eszköztára választékosnak minősíthető, ezt a variabilitási mutató magas értéke is alátámasztja.

A Magyar Hírlap Orbán Viktor évértékelő beszédéről tudósító címlapi bevezetésének főcímében a Magyar Nemzet belső oldalán szereplő cikk címeiben foglaltak jelennek meg *(Orbán Viktor kiállt az iraki háború ellen és az EU mellett)*. A cím az eseményközlő címek kategóriájába tartozik. Ez a cím rövidített formában ismétlődik meg a belső oldal tudósításának címében. Mindkét alcím idézőjelbe foglalt kijelentéseket tartalmaz. Ez az idézőjeles alcím a korábban elemzett cikkekre nem volt jellemző. Az idézőjelek között szereplő mondatok közül az egyik mindkét oldalon megismétlődik *(„A kormány lerombolja a polgári értékeket”)*. Az ismétlés miatt tehát csak két idézett gondolat szerepel a címekben. A címlapon szereplő alcímben foglaltak azonban a beszédben nem ebben a formában hangoztak el. Az alcím csupán lényegi összefoglalást nyújt, nem pedig szó szerinti idézetet. A másik idézet szó szerinti, és a beszéd egyik allocutióját tartalmazza *(„A baj sok és még gyűlik hozzá”)*.

A tudósítás bevezető része a címben foglaltak megismétlésével kezdődik, ezzel még nagyobb nyomatékot adva az együttesen megjelenő témaköröknek. A cikk következő

mondatai az esemény elejének történéseit foglalják össze, kiemelve egy másik résztvevő kijelentését is. A következő mondatban a beszéd elején elhangzottakat ismerteti a tudósító. A két mondat félreérthető a fogalmazás miatt *(Martonyi János azt, hogy kit is kellett volna felkérniük a beszéd megtartására. Orbán is arról szólt bevezető mondataiban, hogy egy hagyományról van szó…)*. A két mondatban teljesen más információk szerepelnek, így a második mondatban szereplő *is* helytelen. Martonyi lehet, hogy beszélt hagyományról, de a kiemelt mondatban ez nem szerepel. Orbán Viktor pedig nem beszélt arról, hogy kit kellett volna felkérni a beszéd megtartására.

A cikk további részében a beszéd fontosabb állításai következnek, időrendi sorrendben. A tudósítás a címbeli két témát fejti ki részletesebben. A többi téma inkább csak felsorolásszerűen, nem kellően részletezve jelenik meg. Kimerítő tudósítást nem kapunk a beszédről. Az újságíró 25 mondatban szinte minden elhangzott témát megemlít. Ennek következtében a cikk sok halmozott tagmondattal szerkesztett mondatot tartalmaz. A tudósítás szövegében kevés a beszédből származó konkrét idézet. Az idézőjelbe tett gondolatok sem mutatnak tökéletes egyezést a beszédben elhangzottakkal.

A statisztikai adatok is alátámasztják a cikk rövid, felsorolásszerű jellegét. A 25 mondategész átlagosan 17 szóból épül fel. A mondatok átlagosan 2,5 tagmondatból állnak. Ez reális képet ad a cikk mondatszerkesztéséről. A szórásnégyzet és a szórás hihetetlenül alacsony adatai is a bemutatott mondatszerkesztésnek tulajdoníthatók. A variabilitás alacsony volta pedig a nyelvi elemek többszöri ismétlésére utal.

A Népszava cikkének megjelenéséről fentebb már tettem említést. A tudósítás címe a szenzációs címek kategóriájába tartozik *(Orbán Viktor sötét képet festett)*. Az újságíró benyomása fejeződik ki ebben a címben. Ebben az esetben a cím egy metaforikus kifejezést tartalmaz, mellyel a szerző az érdeklődés felkeltését kívánja elérni. A tudósítás alcíme szintén a szenzációs címek egyik típusába sorolható. Az alcím felszólítást tartalmaz, de ez írásjellel nem jelölt. A Népszava az alcímben az Orbán-beszédről számot adó cikkek címeiben megjelenő idézőjeles technikát alkalmazza. Az eddigiekhez hasonlóan az idézet csupán összefoglalása Orbán kijelentésének. A tudósítás első bekezdésében megismétlődnek az alcímben foglaltak. Az Európai Unióhoz való csatlakozás témája a cikk szövegében is nyomatékos szerephez jut. A kiemelt érvek csak a Magyar Nemzet szövegében jelentek meg, ám ott sokkal részletesebben. A cikk e témán kívül megemlíti az eddigi cikkekben is megjelenő iraki kérdést és a kormányzati rombolással kapcsolatos megállapításokat. A három téma közül a tudósításban legrészletesebben a csatlakozás témakörével kapcsolatos kijelentések szerepelnek. A

rombolási kényszerrel kapcsolatos mondatok között ebben a cikkben is találhatunk rosszul szerkesztett mondatokat *(Szerinte még az Esztergom és Párkány közötti Mária Valéria-hidat is képesek lennének lerombolni csak azért, hogy 20 méterrel arrébb építsék fel. Orbán ennek magyarázataként azt jelölte meg, hogy a kormányzása alatti tevékenységre vonatkozó „szégyellnivaló és koholt vádak" sorra valótlannak bizonyultak)*. A második mondat egyáltalán nem tekinthető az előző mondat magyarázatának. Ez a mondat a rombolás alátámasztására szolgál. Az első mondatban foglaltak csupán ironizáló példaként hangoztak el a beszédben. Ebben a cikkben is megjelenik a szónok egyik metaforája, melyet csak a Népszava szövegében találhatunk meg *(hiába vágja be valaki a demokrácia szótárát, ha a nyelvtan a régi marad)*.

A cikk nem tartja meg a beszéd kronologikus szerkezetét. A lezárásban a Népszabadságban is megjelent információt találjuk a Fidesz pártelnökségének kérdéséről. A cikkben a szónok megnevezésekor három esetben más-más információ szerepel *(a legnagyobb ellenzéki párt elnökségi tagja, országgyűlési képviselő, a Fidesz nem hivatalos tagja)*. A cikk utolsó mondatában szereplő információ tulajdonképpen visszautalásként is értelmezhető ezekre a megnevezésekre, hiszen a párt elnökválasztása akkor még nem zárult le. Az eddigi cikkekben Orbán Viktor *volt miniszterelnök*ként vagy *exminiszterelnök*ként jelent meg. A Népszava cikke eltér ettől, ami nem mentes bizonyos utalásoktól.

A tudósítás mondatszerkesztésére a sűrítő fogalmazás jellemző. Ezt a megállapítást a statisztikai adatok is alátámasztják. A cikk összesen 20 mondategészt tartalmaz, melyek átlagosan 24 szóból épülnek fel. A szerkesztettségi mutató adatai szerint egy mondat átlagosan 3,25 tagmondatot tartalmaz. Az adatok hitelesen tükrözik a tudósítás összefoglaló, sűrítő mondatszerkesztését. A szórásnégyzet és a szórás adatainak értéke a rendkívül hosszú mondatok jelenlétére, míg az alacsony variabilitási érték a nyelvi elemek többszöri ismétlésére utal.

Gyurcsány Ferenc első miniszterelnöki évértékelő beszédét 2005. február 14-én tartotta a Parlamentben. A beszédről szóló tudósítások az országos napilapokban 2005. február 15-én jelentek meg. Mind a négy napilap két részletben számolt be az eseményről.

A Magyar Nemzet címlapi összefoglalójának főcíme a témamegjelölő címek kategóriájába tartozik *(Országértékelés távoli nagy tervekkel)*. A címben a cikk átfogó témájának összegzésén kívül az újságíró saját álláspontja is megfigyelhető. A címlapon levő tudósítás alcíme eseményközlő cím, mely több politikus felszólalásában megjelenő témákat foglal össze *(Az ügynökkérdés és az adórendszer átalakítása lehet a parlamenti*

ülésszak egyik slágertémája). Erre a *slágertéma* kifejezés enged következtetni. A belső oldalon szereplő cím szerkesztése megegyezik a Népszabadság Orbán Viktor 2003-ban elhangzott beszédéről tudósító cikk főcímével. A Magyar Nemzet eddig vizsgált cikkeire nem volt jellemző a kettősponttal szerkesztett címadás. A belső oldalon folytatódó tudósítás főcíme a szónok neve után egy a beszéd argumentiójában elhangzott hosszabb érv összefoglalását tartalmazza. Az ugyanitt megjelenő alcím egy teljes szerkezetű mondatot tartalmazó eseményközlő cím *(Az ellenzék által bírált évadnyitó beszédében sok más mellett 5-ös metrót és gyorsvasutat ígért a miniszterelnök)*. A szerkesztés miatt az alcímben az ellenzéki bírálat a hangsúlyosabb, nem pedig a miniszterelnöki évértékelés. A tudósítás első mondatai a beszéd elején levő bővített elbeszélésben és az argumentatióban szereplő mondatokat tartalmazzák. Ezek a mondatok a beszéd első harmadából származnak. A beszédben elhangzottak és a cikkben megjelent mondatok tökéletes egyezést mutatnak, ennek ellenére ezeket nem jelöli idézőjel. A politikai kommunikációval kapcsolatos kijelentések mindhárom napilap szövegében szerepeltek.

A cikk következő mondatai tartalmazzák a beszéd peroratiójában nyomatékosan ismétlődő gondolatokat. Az államadósság kérdésének összefoglalásában a nyomatékos szóhasználatra is találhatunk példát *(államadósság állítása szerint ott van a megemelt bérekben és nyugdíjakban, illetve az épülő autópályák aszfaltjában)*. A beszédben a szónok arról tájékoztatja a hallgatóságát, hogy a felvett hitelek többek között az aszfaltban vannak. Ebben a megfogalmazásban az *adósság* erősebb kifejezésnek tekinthető. A tudósítás a beszédben elhangzott egyik licentiából csupán az ápolói hűségjutalom témáját emeli ki. A szónok által ismertetett fejlesztési terv a tudósításban ígéretként van aposztrofálva. A címlapon levő tudósítás végén Áder János parlamenti felszólalásának összefoglalása szerepel. A tudósítás ebben a részletben megőrzi a politikusra jellemző retorikai kérdéseket is *(hová lett a pénz?)*. A cikkrészlet záró mondata megismétli az alcímben foglaltakat, melyek a belső oldalon található tudósításrészletben is megismétlődnek, ez nyomatékosítja a kiemelt információkat. A belső oldalon levő cikk elején az alcímben foglaltak ismétlését találhatjuk, így ezek a kérdések is nagyobb nyomatékot kapnak a tudósítás szövegében. A tudósításban megjelenik a hét fejlesztési irány és a politikus által meghatározott négy feladat, a Magyar Hírlap cikkéhez hasonlóan. A képaláírásban megfogalmazódó gondolatok a tudósítás zárásában is megjelennek, ezek tehát már harmadszor fordulnak elő a cikkben.

A tudósítás mondatszerkesztésére jellemzők a *közölte*, *mondta*, *hangsúlyozta* típusú szerkezetek. A napilap írása az évértékelő beszéd összefoglalását tartalmazza a szónoki

beszédből vett szavakkal fogalmazva. A beszéd kiemelt témáinak összefoglalásában kevés idézetet találunk, ezek nem jelöltek.

A tudósítás 991 szava 64 mondategészre oszlik. Egy mondat átlagosan 15 szóból épül fel, és 2 tagmondatot tartalmaz. A szórásnégyzet és a szórás alacsony értékei a kiegyenlített hosszúságú mondatok jelenlétének tulajdoníthatók. A variabilitás alacsony volta a nyelvi elemek kis számú ismétlődését tükrözi. Az elemzés során említett ismétlések csupán a témaköröket érintik, a nyelvi elemek ismétlődését nem. A kapott adatok az élőszóbeli stílusra is jellemzők.

A Népszabadság Gyurcsány Ferenc évértékelő beszédéről szóló tudósításának főcímében az értékelő kifejezés két előtaggal rendelkezik (*Ország- és Gyurcsány-értékelő)*. A főcím a témamegjelölő címek kategóriájába tartozik, mely funkciója szerint a cikk témájának összefoglalását tartalmazza. Ez a főcím változatlan formában ismétlődik meg a belső oldalon folytatódó tudósítás címében is. A címben utalás történik a cikk szövegében megjelenő politikusi véleményekre. Az eseményközlő alcímben a beszéd egyik legfontosabb eleme fogalmazódik meg *(Hét kiemelt fejlesztési programot nevezett meg a miniszterelnök)*. A fejlesztési terv témája a Magyar Nemzet írásában is szerepelt. A belső lapon levő tudósításnak öt különböző alcíme van. A legelső alcím összefoglalja és megelőlegezi a cikk további tartalmát *(A pártok így látták – Áder János: A kormányfő leverte a lécet – Dávid Ibolya: Lendületből parkolópályán – Lendvai Ildikó: A harmadik sírásó nélkülözhető – Kuncze Gábor: Áder a léc alatt)*. A további négy alcím egyformán szerkesztett. A politikus nevét követő kettőspont utáni szerkezet a beszédekből vett jól hangzó kifejezéseket tartalmazza. A cikk szövegében megjelenő többes alcím használata eddig csak a Magyar Hírlap szerkesztésére volt jellemző.

A címlapon található cikkrészlet a címek részletesebb kifejtését tartalmazza, ennek során az évértékelő beszéd körülményeiről, az alcímben szereplő fejlesztési tervről kapunk összefoglalást. A tudósítás címlapi részében összefoglalják a kádárizmus témáját, mely a Magyar Nemzet képaláírásában is szerepel. A Népszabadság címlapi részletének záró bekezdésében két ellenzéki politikus parlamenti felszólásának összefoglalása történik meg. Ennek révén nyer értelmet a főcímben szereplő *Gyurcsány-értékelő* kifejezés. Áder János és Dávid Ibolya felszólalásából a Népszabadság újságírója egy-egy blikkfangos mondatot épít be a címlapi tudósításrészletbe. A belső oldalon folytatódó tudósítás megismétli az eddigi információkat, ezeket az újságíró a szónoki beszédből vett idézetekkel támasztja alá. Az idézetek idézőjelbe vannak téve, és teljes egyezést mutatnak a beszéd szövegével. Ezen mondatok után a tudósítás időbeli folyamatossága megtörik, mert az újságíró a beszéd

előtti eseményeket foglalja össze. Az ezt követő hosszú mondatok a szónoki beszéd elejéről származó gondolatokat összegezik. Ennek során egy közbeékelt mondat hívja fel az olvasó figyelmét a beszéd közben megvalósult ellenzéki megnyilvánulásokra, ezeket az újságíró saját véleményével is nyomatékosítja. A közönség megnyilvánulásai eddig nem szerepeltek a tudósítások szövegeiben. A beszédben megjelenő hármas értékkategória, mely eddig a jobboldali tematika része volt, ebben a cikkben is helyet kapott *(Munka, otthon és biztonság)*. A tudósításban a már említett témákról és az ellenzéki véleményekről tudunk meg a legtöbbet. A kormányzati tevékenység szónoki értékeléséről csupán négy mondat tudósít. A szónok beszédéről huszonöt, míg a politikusi felszólalásokról huszonkét mondat tájékoztatja az olvasót. Így tehát kijelenthető, hogy az újságíró a teljes esemény tudósítását tárja az olvasók elé. Ebben a cikkben a Magyar Nemzettől eltérően Lendvai Ildikó és Kuncze Gábor véleménye is megjelenik. A Kuncze Gábor mondatait összefoglaló részletben az újságíró kiemeli, hogy a politikus nemcsak a beszédre, hanem az előtte felszólaló jobboldali politikus szavaira is reflektált. Napjaink politikai megnyilvánulásaira egyre inkább jellemző a szleng kifejezések használata. Ilyenek a tudósítás szövegében is előfordulnak. A politikus szleng kifejezésének kiemelése *(gagyi)* véleményem szerint felesleges. A tudósítás a szónok és a politikusok szóhasználatára épülő mondatokból áll. Az újságírói vélemény megjelenik a címadásban, a közönség megnyilvánulásait tartalmazó mondatokban, valamint a témák kiemelésében.

A statisztikai mutatók a Népszabadság cikkeire eddig is jellemző adatokat mutatják. A tudósítás 57 mondata egyenként átlagosan 2,84 tagmondatot tartalmaz, ez a hosszabb idézetek jelenlétére utal. Egy mondat közel 17 szóból épül fel. A szórásnégyzet, a szórás átlagos adatai a kiegyenlített mondatszerkesztésről árulkodnak. A kiemelt témák többszöri megismétlése során a nyelvi elemek kevésszer ismétlődnek, ezt támasztja alá a variabilitás magas értéke is.

A Magyar Hírlapnak Gyurcsány Ferenc 2005-ben elhangzott beszédéről szóló tudósítása a megszokott módon két részletben jelent meg. A címlapon levő tudósításrészlet felcíme a Magyar Hírlapra jellemző szóhasználatot mutat *(Ígéretek 2013-ig: felsőoktatás, romaügy, faluprogram, úthálózat, munkahely)*. A tervek a 2003-ban elhangzott kormányzati évértékelő beszédről szóló tudósítás címében is ígéretként jelennek meg, mint ebben az esetben. Ezt a jellemző szóhasználatot alkalmazó szerkezetet kettősponttal elválasztott felsorolás követi, mely a beszéd témaköreit tartalmazza. A címlapon levő tudósítás főcíme a beszéd tartalmi elemeit villantja fel. Ez a cím szerkezetében témamegjelölő címnek tekinthető, ugyanakkor a cím megfogalmazása miatt a

figyelemfelkeltés funkcióját is betölti, így tartalma miatt szenzációs címként is értelmezhető. A belső oldalon folytatódó tudósítás címe szintén a szenzációs címek kategóriájába tartozik. Az újságíró határozott véleménye után ismét megjelenik a címlap felcímében levő *ígéret* kifejezés *(Miniszterelnöki évértékelés helyett ígéretek a jövőből)*. A címben található *jövő* szó elativusragja ebben a fogalmazásban értelmetlen. Helyesebb lett volna a kifejezést delativusi raggal ellátni. A címek együttesen tartalmazzák a tudósítás propositióját.

A Magyar Hírlapra eddig jellemző rövid tudósításoktól eltérően ez az írás hosszabb. Ennek oka az, hogy az írás háromnegyed része a beszédből származó mondatok és bekezdések idézését tartalmazza. A címlapon az első mondat fogalmazásából nyilvánvalóvá válik az újságíró véleménye *(visszafogott, szürke évértékelő)*. A következőkben a beszéd körülményei és a szónoki évértékelő első öt bekezdéséből vett idézetek szerepelnek, de nem kronologikus sorrendben. Az újságíró utalást tesz a Népszabadságban megjelenő jobboldali hármas értékkategória szónoki használatára *(bátran kölcsönzött koalíciós partnerétől)*. A tudósítás szövegében többször is megjelenik a szónok jobboldali riválisának neve, ami a beszédben egyszer sem fordult elő. Az évértékelő beszédben megfogalmazott kritika csupán utalásként értelmezhető, mert a szónok nem nevezi meg konkrétan, kiről szól a kritika. A tudósítás szövegében viszont ez az utalás már tényként jelenik meg. A tudósítás szövegének jelentős része idézetekből áll. Ezek 1-2 szó vagy tagmondat cseréjét leszámítva teljes egyezést mutatnak a beszéd szövegével. A beszéd szinte összes bekezdéséből találhatunk egy-egy mondatot, mely összefoglalja azok tartalmát, így teljes képet kaphatunk az elhangzott témákról. A belső oldalon folytatódó tudósításban a beszédből vett részletek idézésével az újságíró nagyrészt követi a beszéd kronológiáját. Csupán két esetben cserélődnek fel az idézetek. Az újságírói véleményt az idézeteket bevezető vagy azokat lezáró tagmondatok tartalmazzák. A Magyar Hírlapnak a 2003-as Medgyessy-beszédről szóló tudósításához hasonlóan ez a cikk is alkalmazza a párhuzamra épülő érvelést. A tudósítás tartalmazza a Magyar Nemzetben csupán felvillantott *négy nagy feladat* részleteit, ezeket az újságíró a beszédből vett idézetekkel szemlélteti. A tudósítás záró soraiban a beszéd peroratiójából származó idézetek révén a beszéd érzelmi befejezésének funkciója is megjelenik.

A Magyar Hírlap tudósításának 80%-a a szónok beszédéből vett mondatokat tartalmazza. Emiatt a beszámoló az élőbeszéd stílusát is magán hordozza, és egyben megőrzi a szónokra jellemző mondatszerkesztést és szóhasználatot. Ezt a statisztikai adatok is alátámasztják. A tudósítás 74 mondategészt tartalmaz, melyek átlagosan 14

szóból épülnek fel. Egy mondat átlagosan 2,1 tagmondatot tartalmaz. A szónoki beszédnek ezekre a mutatókra kapott eredményei szinte azonosak a cikk eredményeivel. A szórás és a szórásnégyzet magas értékei a hosszabb idézetek használatát támasztják alá. A magas variabilitási érték a nyelvi kifejező elemek ismétlődésének kisebb mértékét tükrözi.

A Népszava Gyurcsány Ferenc évértékelő beszédéről szóló tudósításának felcíme a kettőspont után szerkesztett idézetet tartalmaz *(„Merjünk nemet mondani felhalmozott féligazságainkról”*). Az idézet az utolsó ragot leszámítva egyezést mutat a beszédben elhangzottakkal. A felszólítást tartalmazó felcím ebben a formában értelmetlen. Nemet mondani csak valamire lehet, nem pedig valamiről. A címlapi tudósítás címe a beszédben elmondottak tömör tartalmi összefoglalását adja *(Új politikára, a régi viták lezárására hív a kormányfő)*. A cím az eseményközlő címek kategóriájába tartozik. Ez a cím kis változtatással a belső oldalon megjelenő tudósítás címében is megismétlődik. A belső oldalon folytatódó tudósítás felcíme hosszabb, teljes szerkezetű mondat, mely a tudósítás szövegében többször megjelenő információt emeli ki *(Gyurcsány Ferenc miniszterelnök parlamenti évindító beszédében többek között a gazdasági növekedés fenntartását ígérte)*. A gazdaság kérdése a felcímben való kiemelés révén nagy hangsúlyt kap.

A tudósítás címlapi részének kezdése a szónoki beszéd peroratiójából emel ki mondatokat. Ez az érzelmi funkciókat is betöltő idézet kellő nyomatékot ad a cikk indításának. A Népszava cikkében a leghangsúlyosabb téma a gazdasági növekedés. Az eddigi cikkekben a gazdaság témáját az államadósság és a hitelek szempontjából fejtették ki. Csak a Népszava tudósításában szerepel a beszédben is megjelenő gazdasági növekedés kérdése. Ez a többször visszatérő elem az írásban nyomatékossá válik. A Népszabadságban megjelenő és a Magyar Hírlapban utalásként szereplő *munka–otthon–biztonság* hármasának témája ebben a cikkben is megtalálható, de a jobboldal által használt kifejezések helyett a *munkahely,* a *lakás*, és a *jövő* pontok köré épül fel a tudósítás. A Népszava írásában a kormány előtt álló négy feladat kifejtése jelenik meg a legrészletesebben. A tudósítás nem a beszéd záró gondolataival fejeződik be. A beszéd zárását a tudósítás eleje tartalmazza, így annak hangsúlya is a kezdő részre tevődött át.

A tudósítás stílusára a sűrítő jellegű fogalmazás jellemző, megőrizve az élőszóbeli sajátosságokat is. A Népszava tudósítása 51 mondategészben közli a beszéddel kapcsolatos információkat. Egy mondat átlagosan 17 szóból áll, és közel 3 tagmondatból épül fel. Ezek az adatok megfelelnek a tudósításokra jellemző mondathosszúságnak. A szórás, a szórásnégyzet és a variabilitás alacsony értékei a tudósításban tükröződő szónoki mondat- és szóhasználat jellegéből fakadnak.

Orbán Viktor 2005. február 16-án a Körcsarnokban elhangzott évértékelő beszédéről az országos napilapok 2005. február 17-én számoltak be. A szónoki beszéd két egységre osztható. Az első, rövidebb rész tartalmazza a szónok évértékelőjét, míg a második, hosszabb egységben a szónok két házigazda segítségével kérdés-felelet formában fejti ki mondanivalóját.

A Magyar Nemzet címlapon szereplő tudósításának főcíme a már bemutatott kettősponttal való szerkesztést alkalmazza. A főcím a beszéd bevezetéséből származó egyik tagmondatot tartalmazza *(Orbán: Ismét kisebbek lettünk)*. Ez a gondolat a tudósítás szövegében is többször megismétlődik. Az alcímben a szónoki beszéd záró mondata szerepel idézőjelben *(„Nem tudják annyira tönkretenni a hazánkat, hogy 2006-tól ne tudjuk helyrehozni”)*. A két címben szereplő gondolat a beszéd két hangsúlyos részéből származik. A belső oldalon folytatódó tudósítás címe szintén egy idézetet tartalmaz *(„El van adva a jövőnk”)*. Ez a cím a szenzációs címek kategóriájába tartozik az elhangzottak címbe emelése miatt. Az alcímben szereplő gondolatok is elhangzottak a beszédben, de a szavak sorrendje a tudósítás alcímének megfelelően alakított.

A címek és a kiemelt címlapi bevezető rész együttesen adják a cikk tartalmi összefoglalását. A tudósítás propositiója a beszéd további elemeit jeleníti meg. A címlapi bekezdésben képet kaphatunk az esemény körülményeiről, külön kiemelve a beszéd megtartásának rendhagyó mivoltát. A szónok 2005-ben elhangzott beszédében új elemként jelent meg, hogy a rendezvény két házigazdája, Kudlik Júlia és Rákay Philip tette fel azokat a kérdéseket, melyek a választópolgárokkal való találkozások során merültek fel. A tudósítás ugyanebben a bekezdésben megismétli a címben foglaltakat. A téma háromszor ismétlődik meg a bekezdésben, mégpedig egyre bővebben, így az olvasó egyre több információt kap, ezeket a tudósító a beszédből vett idézetekkel támasztja alá. A tudósítás egészére, így erre a részre is jellemző, hogy a beszédből vett mondatokat csupán néhányszor jelölték idézőjellel. A címlapi bevezetésben megjelenik a beszédből ismert és egyszeri szóalkotásnak tekinthető *hantaméter* kifejezés. Ugyanezen a ponton az újságíró a beszédben elhangzó viccet is beemeli a tudósítás szövegébe, ez a szónokra jellemző stílust is érzékelteti. A tudósítás teljes szövege követi a beszéd kronológiáját, valamint a témák kifejtése is arányosan mutatja be a beszédben érintett kérdéseket.

A tudósítás egyaránt részletesen közli a *ráfizetés éve*, az adóemelés, az államadósság, valamint a gazdasági kérdések témáját. Ezeket a témákat a beszédből származó ellentétre épülő érvekkel támasztja alá a tudósító. Az évértékelőből ismert *ráfizetéses év* kifejtésében a tudósítás felsorolásszerű, többszörösen összetett mondatokat alkalmaz a sok információ

említése miatt. Ez lehetőséget ad arra, hogy a szónoki beszédben szereplő jobboldali politika eredményeit is kiemelje. A tudósítás teljes szövegében fellelhetők a politikusra jellemző szónoki fogások. Ezek hosszabb idézetekben jelennek meg a tudósítás különböző pontjain. Az újságíró a szónokra jellemző sententiaszerű mondások közül hármat, míg a viccek közül egyet emel ki. Véleményem szerint ezek a kiemelések nem őrzik meg az eredeti szöveghelyek figyelemélénkítő funkcióját. Ezek a részek a tudósítás szövegében a beszéd hangulatát idézik fel, és érzékeltetik a szónokra jellemző stílust.

A tudósítás 54 mondatból és 1059 szóból épül fel. A sok információ egy cikkbe történő sűrítése, a felsorolást tartalmazó mondatok és a szónoki stílusra jellemző elemek miatt a szórás, a szórásnégyzet és a variabilitás értékei is egyaránt magasak. A jelöletlen idézetek miatt egy-egy mondat újságírói alkotásként is értelmezhető, ennek következtében a stílus félreérthető. A sok idézet használata miatt összehasonlítottam a szónoki beszéd és a tudósítás szerkesztettségi mutatóra kapott értékeit. Az évértékelő beszédben egy mondat átlagosan 2,91, a tudósításban viszont 3,33 tagmondatot tartalmaz. A négy tizednyi különbségnek az lehet az oka, hogy a cikk mondatai az idézetek előtt és után a tudósítás műfajára jellemző tagmondati egységekkel kezdődnek és végződnek.

A Népszabadság címlapi tudósításának főcíme is ugyanolyan technikával van szerkesztve, mint a Magyar Nemzet főcíme. A kettőspont után a Népszabadság címe egy másik, a beszédből származó gondolatot idéz *(Mindenkihez eljutunk)*. A beszéd befejezésében ez a gondolat jövő időben szerepelt, a tudósításban pedig kijelentő módban. A tudósítás alcímében az esemény rendhagyó jellegére találhatunk utalást *(A Fidesz elnökének országértékelő talkshow-ja)*. A *talkshow* kifejezés alcímben való használata miatt ez szenzációs címnek tekinthető. Az alcímben levő idegen szó némi pejoratív jelentést is hordoz, melyben az újságírói vélemény is megjelenik. A belső oldalon folytatódó tudósítás címe szerkezetileg ugyanolyan, mint a címlapi cím, de ebben az esetben egy teljesen megegyező mondat szerepel a kettőspont után *(Orbán: A nagyotmondás éve volt)*. A belső oldalon megjelenő tudósításnak nincs alcíme.

A címek és a címlapon levő összefoglaló a cikk propositóját tartalmazzák. A tudósítás címlapi összefoglalójának első mondata az alcímben foglaltakat fejti ki bővebben, részben az alcím megismétlésével. Ebben a mondatban helyet kapott a miniszterelnök neve is, ami a cikk további részeiben is szerepel az ellentétre épülő érvelés használata miatt. Az ilyen jellegű tudósítások nem voltak eddig jellemzők a Népszabadságra. A bekezdés második mondata homályos értelmű *(Orbán Viktor fölvette a Gyurcsány Ferenc által felé vetett kesztyűt: tegnap év- és országértékelő talkshow-t tartott a Körcsarnokban. Ám*

mondandója lényegét nem takarták el a külsőségek). Ez a mondat utalásként értelmezhető az esemény rendhagyó kivitelezésére. A következő mondatok szóhasználatában újságírói vélemények is megjelennek *(„bejáratott témák", sulykolt, vádol)*. Az ehhez hasonló kifejezések a cikk teljes szövegében fellelhetők. A címben levő utalás a bekezdés végén megjelenő *nemzeti konzultáció* téma kifejtésével nyer értelmet. Ezt az újságíró a beszéd peroratiójából származó idézettel teszi hangsúlyossá. A tudósítás belső oldalán a beszéd körülményeit ismerteti bővebben a szerző. A továbbiakban megjelenik a beszédből ismert *nagyotmondás éve* kifejezés és ennek kifejtése. Az újságíró közbeékelt mondata teszi nyilvánvalóvá a szónoki beszéd utalását. Itt jelenik meg a szónok egyszeri szóalkotása is. A beszédben *hantaméter* formában elhangzó kifejezés a tudósítás szövegében először *hantaméták* alakban szerepel. A *méta* egy hagyományos magyar labdajáték neve, melynek a *méter* hosszmértékhez semmi köze nincs. Az újságíró ebben a formában új szót alkotott, melynek értelme ismeretlen. Ez a szó a cikkben többször nem ismétlődik meg, a *hantaméter* kifejezés a továbbiakban a beszédben elhangzott formában szerepel. A tudósításban csupán három mondat foglalja össze a jobboldali kormányok eredményeit. A szöveg végén ismét visszatér a címben és a képaláírásban szereplő gondolat, mely így rendkívül nagy nyomatékot kap. A cikk a beszéd peroratióját tartalmazó gondolatokkal fejeződik be.

A tudósítás a konkrét évértékelő beszédrész hosszabb összefoglalását tartalmazza. A beszéd rendhagyó jellegéről az újságíró a címben, az első bekezdésben és a belső oldalon levő részletben is említést tesz. Az évértékelő részben elhangzott témakörök összefoglalása a tudósításban külön bekezdésekben jelenik meg. Az összefoglalók nem tartalmaznak szó szerinti idézeteket. A tudósítás érvelése két részre osztható. Az évértékelő beszédegységet összefoglaló részben az újságíró a szerkesztés mellett párhuzamra építi az érveket. A kérdés-felelet formájú beszédrész összefoglalásakor a témák kiemelése adja az érvelést. A tudósítás nem a beszéd, hanem az esemény kronológiáját követi. A cikk tartalmazza a szónokra jellemző sententiaszerű mondások egyikét, valamint a már említett viccet is, melyet a Magyar Nemzetben is kiemeltek. A Népszabadság tudósítása közli a szónok egyik metaforáját is, mely nem szó szerint ebben a formában hangzott el, mégis idézőjelben szerepel.

A tudósítás mindkét beszédegységet 57 mondategészben foglalja össze. A mondatok átlagosan 17 szóból épülnek fel, és közel 3 tagmondatot tartalmaznak. A szórás és a szórásnégyzet értékei a 2005-ös év cikkeinek legmagasabb eredményeit mutatják. Az összes vizsgált Népszabadság-cikk közül is ez a beszámoló tartalmazza a legmagasabb

értékeket. Az adatok a többszörösen összetett mondatok nagyszámú jelenlétére utalnak. A variabilitás értéke is magasnak mondható, ennek oka a kifejezések viszonylag kismértékű ismétlődése.

A Magyar Hírlap Orbán Viktor évértékelő beszédéről tudósító cikkének címlapi összefoglaló része a negyedik és az ötödik oldalon folytatódik. A címlapon levő tudósítás felcíme egy a beszéd peroratiójában szereplő mondatot idéz *(2005 legyen a nemzeti konzultációé – mondta évértékelésében a Fidesz-elnök)*. Az idézetet követően a szerző egy összefoglaló tagmondata gondolatjellel szerepel. Az idézet használata miatt ez a felcím inkább a szenzációs címek kategóriájába sorolható. A Magyar Hírlap címében is megjelenik a beszéd befejezésében szereplő gondolat, a Népszabadsághoz hasonlóan *(Orbán mindenkit felkeres)*. A belső oldalon levő tudósítás címe mindkét oldalon áthúzódik. Ez a cím az előző két cím variánsa, mely tartalmazza az eddigi címekben foglaltakat *(A nemzeti konzultáció éve: Orbán mindenkit felkeres)*. A belső oldalon levő tudósításrészletnek nincs alcíme.

A tudósítás első bekezdése a beszéd peroratiójában szereplő gondolatokkal indul, ahogy a Népszabadság és a Népszava cikkeiben is. A szerző kiemeli, hogy az elhangzott információk már szerepeltek a szónok 2004-ben elhangzott évértékelő beszédében is. A tudósító fontosnak tartotta az évértékelő beszéd új elemeinek részletes bemutatását, így a bekezdésben ezek az információk több mondatban jelennek meg. A belső lapokon folytatódó tudósítás a *nagyotmondás–ráfizetés évé*nek témájával indul. Ennek kapcsán ebben a cikkben is megjelenik a szónok egyik sententiaszerű mondása. Ezek után a közönség megnyilvánulásai is helyet kapnak a szövegben. Ez a kiemelés már a Népszabadság cikkében is megfigyelhető volt. Ezek után a szerző ismét visszatér a beszéd körülményeire, és felsorolja a beszédben elhangzott témaköröket is. A következő két mondat az újságíró véleményét is tartalmazza *(A konkrét felvetésekre – bár nyilván előre felépített dramaturgia szerint állították össze a szervezők – Orbán a legritkább esetben válaszolt, legtöbbször távolabbi terveket mutatóan beszélt az adott témakörökről)*. A további mondatokban a Népszabadsághoz hasonlóan egy idegen szó jelenik meg a szónoki beszéd és az azt megelőző országjárás megnevezésére *(roadshow)*. A *falupótlék* témájának említésekor a szerző háttérinformációt is megfogalmaz. A szerző összevetette a szónok e témában elhangzott korábbi kijelentéseit a jelenlegi beszédben elhangzottakkal. Az összevetés eredményéből azt szűrte le, hogy a szónok e témában változtatott korábbi elgondolásán. E mondat arról tanúskodik, hogy az újságíró ismeri a témát, és kellően reflektálva ismerteti azt. Erre az eddigi tudósításokban nem találtam példát. A

következőkben a *Budapest-terv*vel kapcsolatos kijelentések összefoglalása során a szónok egyik metaforája is helyet kapott *(„Budapesten óriási kerékbilincs van”)*. Az áremelés kérdésének taglalása kapcsán a tudósító ismét rögzíti a közönség megnyilvánulásait. A hangulati megnyilatkozások kiemelésével a szerző azt kívánja erősíteni, hogy az emberek mivel értettek egyet. A tudósítás utolsó részében ismét megjelenik a szerző véleménye a szónokról és beszédéről *(A végig szóképekben beszélő politikus már elcsépelt sporthasonlata…)*. A beszéd ismeretében kijelenthető, hogy a szónok a trópusokat nem túlzott mértékben használta szövegének élénkítésére. Ez az újságírói kommentár tehát túl szigorúnak mondható. A tudósítás a beszéd peroratiójában elhangzó gondolatok összefoglalásával zárul, melyben ismétlődnek a címben már megfogalmazott gondolatok.

A tudósítás több idézet mellett tömör összefoglaló mondatokból áll. Az egy-két háttérinformációt és véleményt megfogalmazó mondatot leszámítva a tudósítás a szónoki beszéd szavaiból építkezik. A tudósításban a *nemzeti konzultáció* témája többször ismétlődik, de a legrészletesebben a *Budapest-terv* és a beszédkörülmények jelennek meg.

A Magyar Hírlap 25 mondategésze 604 szót tartalmaz. Ezért magas a mondatok átlagos szószáma és a szerkesztettségi mutató értéke. Egy mondat átlagosan 24 szót és 3,25 tagmondatot tartalmaz. A tudósításban szereplő sok információ hosszabb, összetett mondatokban kapott helyet. Ennek megfelelően magasak a szórás és a szórásnégyzet adatai is. A variabilitás alacsony értékét a nyelvi elemek többszöri ismétlődése magyarázza.

A Népszava tudósításának a címlapon olvasható felcímében a *Ki nyer ma?* című rádióműsor jól megjegyezhető, ikonná vált bejelentkező mondatai aktualizálódnak. A tudósító a felcím ötletes fogalmazásával utal a szónoki beszéd újszerűségére, melyet a címbeli gondolatjel után ő maga is megfogalmaz *(Aki kérdez: Kudlik, Philip, aki válaszol: Orbán Viktor – Rendhagyó értékelés)*. A tudósítás főcíme a szenzációs címek kategóriájába tartozik, mely kevés változtatással a belső oldalon szereplő tudósítás címében is megjelenik *(Szónoklat egy tönkretett országról)*. A belső oldalon folytatódó tudósításrészlet felcíme egy hosszabb összetett mondat *(A Fidesz elnöke saját hallgatósága előtt értékelte a múlt évet, amelyet ráfizetésesnek nevezett, mert a helyzet romlik)*. Ez utalásként is értelmezhető, mely azt tartalmazza, hogy a miniszterelnök a Parlamentben mondta el évértékelő beszédét. Az utolsó tagmondat magyarázó kötőszava nem a legszerencsésebb választás. A tagmondatok ezzel a kötőszóval nem kapcsolódnak tökéletesen egymáshoz. Egy egyszerű kapcsolatos kötőszó jobban kifejezte volna a mondat tartalmát.

A címlapon található bekezdés a kép mellé szerkesztve jelenik meg a képaláírás betűtípusával szedve. Ennek ellenére ezt a részt a tudósítás címlapi összefoglalójaként értelmezem, hiszen körülbelül annyi mondatot tartalmaz ez a rész, mint amennyi a címlapi összefoglalókban szokásos. Ilyen hosszú képaláírásra pedig még nem találtam példát. A tudósítás címlapi összefoglalója a *nemzeti konzultáció* témájával indul, a Magyar Hírlaphoz hasonlóan. A beszéd peroratiójából történő kiemelés a Népszava másik 2005-ben megjelent cikkére is jellemző. E téma mellett a *nagyotmondás–ráfizetés éve*, valamint a gazdasággal kapcsolatos kijelentések összefoglalását találhatjuk. A szónok által használt szavak idézőjellel vannak jelölve. A belső oldalon folytatódó tudósítás kezdésében a címlapon szereplő hat mondat teljes egészében megismétlődik. A teljes mondatok megismétlése helyett az újságíró más információkat is közölhetett volna. A belső oldalon folytatódó tudósításban a *nemzeti konzultáció* kérdése újabb információkkal bővül, és összekapcsolódik jobboldali kampányelemekkel is. Ez a témát lezáró mondatban nyíltan meg is jelenik *(Úgy tudjuk, hogy Orbán és a Fidesz agytrösztje, két-három hónapja gondolkodik ezen a kampányon)*. Ezt követően az esemény részleteiről kapunk bővebb tájékoztatást, mely a felcímben foglaltakra is reflektál. A *ráfizetéses év* témája újabb elemekkel egészül ki. Ennek alátámasztására a szónoki beszédben elhangzott érveket emeli ki az újságíró. Ebben a részben helyet kap a szónok egyik hasonlata és egy metaforája is, mely az újságírói szerkesztés miatt nem tökéletes *(le kell térnünk erről a vágányról…az Európai Unió szerinte egy verseny, ahova nem hívtak minket, mi jelentkeztünk)*. A Népszava tudósításában is fellelhető a szónok neologizmusa, mely eddig az összes tudósítás szövegében megjelent. A tudósítást lezáró mondat rendhagyó módon a beszéd elejének idézésével fejeződik be. A cikk szövege leginkább a *ráfizetéses év* témája köré csoportosul. A tudósítás teljes szövegére jellemző az összefoglaló mondatok jelenléte. Hiányosságként említhetjük meg, hogy a kiemelt beszédelemek nincsenek kellően megjelölve.

A tudósítás 55 mondatot tartalmaz. A mondategészek átlagosan 17 szóból épülnek fel, és közel 3 tagmondatot tartalmaznak. Ezek az értékek a Népszava esetében magasnak számítanak. A szórásnégyzet, a szórás és a variabilitás értékei alacsonyak, ez a mondatokban megfigyelhető ismétlések jelenlétére utal.

Orbán Viktor tizenkettedik évértékelő beszéde 2010. február 5-én hangzott el, erről a napilapok a címlapon és a belső oldalakon 2010. február 6-án számoltak be.

A Magyar Nemzet címlapi tudósításának címe változatlan formában jelenik meg a belső lapon folytatódó tudósítás címében is *(Orbán Viktor: Készen állunk!)*. A cím az eddigi

cikkek címadására is jellemző technikával szerkesztett. A politikus nevét kettőspont választja el a beszéd peroratiójából vett idézettől. A figyelemfelhívó cím idézetében foglaltak a cikk szövegén belül is többször megismétlődnek, ezzel nyomatékos hangsúlyt kapnak. A címlapon szereplő cikkrészletnek nincs alcíme. A belső oldalon szereplő tudósítás alcíme eseményközlő jellegű, mely a szónok által említett két témát emeli ki *(A Fidesz elnöke szerint helyre kell állítani a szociális biztonságot és a közrendet).* A beszédben a szónok több téma köré csoportosította mondanivalóját, tehát az alcímben szereplő kiemelés a szerzői szelektálás következménye. A belső oldalon megjelenő tudósítás hasábjai között további három alcím is szerepel, ami a Magyar Nemzetre eddig nem volt jellemző. Ezek az alcímek tartalmazzák az őket követő bekezdések legfontosabb gondolatait *(Munka, otthon, család, egészség, rend – Protekcionista gazdaságpolitika – „Nagy különbség, nagy változás”)*. Az alcímek a beszédben elhangzott gondolatokat fogalmazzák meg, melyek megismétlődnek a bekezdés szövegében is. Az első alcím felsorolja a jobboldal által használt értékkategóriákat. A második alcím a szónoki beszéd újságírói összefoglalását tartalmazza. A harmadik alcímben Puskás Ferenc szavainak szónoki aktualizálása idézőjelben kap helyet. Ez az alcím kibővítve megjelenik a címlapon levő kép aláírásában is, ebben az esetben idézőjel nélkül. A címek, az alcímek és a képaláírások együttesen tartalmazzák a tudósítás propositióját, melynek kifejtését a cikk szövegében találhatjuk meg. Újabb témák nem jelennek meg, de az említett témacsoportok újabb és újabb információkkal bővülnek a tudósítás szövegében.

A tudósítás címlapi részének első bekezdése egyrészt a címben foglaltak megismétlését, másrészt a többi alcímben kiemelt szónoki beszédegységek említését tartalmazza. Az első mondatban a címhez hasonlóan a beszéd peroratiójában elhangzott gondolatok jelennek meg. A továbbiakban az alcímekben és a belső oldalon szereplő képaláírásban foglaltak szerepelnek ismét. A napilap belső oldalán megjelenő tudósítás az első bekezdésben szereplő témák bővebb kifejtését tartalmazza alcímekkel elválasztva, ami jól áttekinthetővé teszi az írást. A szerző különösen nagy hangsúlyt fektet a beszéd peroratiójában elhangzott szónoki mondatokra. Ezek a tudósítás szövegében többször megjelennek más-más szempontok szerint. A szerző a propositióban megjelenő témák kifejtésekor a szónok által használt mondatokat többször is beleszövi a tudósítás szövegébe. Ezek az idézetek kevés esetben jelöltek. A tudósítás zárásában a szónok előtt felszólaló politikus beszédéből találhatunk egymondatos összefoglalót.

A tudósítás teljes szövege a szónok által használt szavakból épül fel. Az újságíró a szónokhoz hasonlóan a jobboldali politika érdemeit hangoztatja. A címek, alcímek,

valamint a képaláírásokban kifejtett témák nagy hangsúlyt kapnak az ismétlés és a bővebb kifejtés révén. A választás előtt elhangzó beszéd – és így a tudósítás is – a választók megnyerésére szolgál. A tudósításban szereplő mondatok szinte teljes egyezést mutatnak a beszédben elhangzottakkal. A mondatok kiegészülnek a műfajra jellemző bevezető vagy lezáró tagmondati egységekkel *(mondta, hangoztatta* stb.*)*. A tudósítás nem követi a beszéd kronológiáját, de mentes az újságírói kritikától.

A statisztikai adatok is tükrözik a tudósítás szerkesztését. Az 50 mondategészt tartalmazó tudósítás hosszú mondatokból áll, erről tanúskodik a mondatok átlagos szószámának magas volta. A mondatok átlagosan 21 szóból épülnek fel. A mondatok közel 3 tagmondatot tartalmaznak. A szórásnégyzet és a szórás alacsonysága a hosszabb és a rövidebb mondatok váltakozását mutatja. A variabilitás alacsony értéke a nyelvi elemek többszöri ismétlésére utal. A tudósításban megjelenő témaismétlés során a szóhasználat választékos, így kevés ismétlést tartalmaz.

A Népszabadság címlapon megjelent tudósításának címe csupán a beszédből kiemelt névszókat tartalmazza *(Erő és erő és józan ész)*. Ezek a szavak többször is megismétlődtek a beszédben. Ez a szenzációs cím szerkesztésében is megjelenik. A cím egy része a belső oldalon szereplő tudósítás címében is megismétlődik, mely a már megszokott módon, kettősponttal van elválasztva a szónok nevétől. A címben levő mondat megismétlődik a tudósítás szövegében is. A címben elfoglalt pozíció és az ismétlés miatt ezek a szavak nagy hangsúlyt kapnak, éppen úgy, mint magában a beszédben. A címlapi tudósítás alcíme a témamegjelölő címek kategóriájába tartozik, mely igei állítmány nélkül tájékoztat a tudósítás tárgyáról. A belső oldalon megjelenő írás alcíme szerkezetileg eseményközlő cím, mely tartalmazza a cikkben szereplő politikusok véleményét is. Ez tulajdonképpen visszautalásként értelmezhető, hiszen a politikusi vélemények csak a címlapon olvasható cikkrészletben jelentek meg.

A tudósításnak a címlapon található része egy *nyelvész* véleményének idézésével indul. A mondatban a nyelvész neve nem jelenik meg, és a továbbiakból sem derül ki, hogy kinek a véleményét közölték az első mondatban. A nyelvész gondolatai erősen véleményformáló információkat tartalmaznak *(„Nem annyira kampány-, mint inkább győzelmi beszéd" − így összegezte lapunknak benyomásait a nyelvész Orbán Viktor 12. évértékeléséről, amelyet tegnap mondott el a budai Millenáris Parkban.")*. Emiatt a tudósítás a szerzői szubjektivitás mellett egy másik ember véleményét is tartalmazza. A vélemény és a szónoki beszéd körülményeinek egy mondatba szerkesztése nem a legjobb megoldás. A tudósítás a beszéd peroratiójából származó idézettel folytatódik, melyet a Magyar Nemzet

is kiemelt. A címlapon levő tudósítás a továbbiakban a beszédben elhangzó témák összefoglalását tartalmazza. Ennek során a tudósító a címben említett témával, valamint a nemzeti ügyek kormányának feladataival és a jobboldal által használt értékkategóriákkal kapcsolatban elhangzottakat foglalja össze. A témakiemelés ebben a részben megegyezik a Magyar Nemzet tudósításában szereplő témákkal. A címlapi részlet utolsó bekezdésében két politikus véleményét is olvashatjuk a beszéddel kapcsolatban. A politikusok véleménye erős kritikát tartalmaz, mely így megjelenik a tudósítás szövegében is. A belső oldalon szereplő tudósítás a már megemlített témák bővebb kifejtését tartalmazza. A tudósítás a szónoki beszédhez hasonlóan az ellentétekre épülő érvelést alkalmazza. A szónoki beszédben kifejtett jobb- és baloldali politika közötti különbség, így a tudósítás szövegében is tetten érhető. A címlapon található politikusi kritika a belső oldalon levő tudósításrészlet szóhasználatában már újságírói kommentárként jelenik meg. Ezeket a véleményeket leszámítva a tudósítás a beszédben elhangzottak összefoglalását tartalmazza. Az írás a szónoki beszéd zárásában elhangzott, a szónokra jellemző politikai szlogennel zárul.

A tudósítás mondataiban helyet kap a szónokra jellemző trópushasználat is. A metaforák részben teljes alakban, részben összefoglalva jelennek meg *(„keskeny vágányú pályák", „rozoga masinák" visznek előre)*[260]. A tudósításban hétszer szerepel a szónoki metaforahasználat, mely kisebb-nagyobb mértékben eltér a beszédben elhangzott metaforáktól. A választással kapcsolatos metafora kétszer is megismétlődik a tudósítás szövegében.

A Népszabadság tudósítása 63 mondatból áll, ezek összesen 1115 szót tartalmaznak. A statisztikai adatok alátámasztják a tudósításra jellemző szerkesztési és fogalmazási technikát. A tudósítás mondatai átlagosan 18 szóból épülnek fel, és közel 3 tagmondatból állnak. Ezek az adatok a Népszabadság eddigi tudósításainak megfelelően alakultak. A szórásnégyzet és a szórás átlagos értékei a kiegyenlített mondatszerkesztésről árulkodnak. A variabilitás adata a tudósításokra jellemző értéket mutatja, ami az ismétlések jelenlétéről tanúskodik.

A Magyar Hírlap címlapi tudósításának felcíme az eseményközlő címek kategóriájába tartozik *(Országértékelő beszédében Orbán Viktor elhatárolódott a szélsőségektől)*. A főcím a beszédben elhangzottak összefoglalását adja, ezt a szerző névszói felsorolással teszi érzékletessé *(Rendet, erőt, munkát)*. A belső lapon megjelent tudósításrészlet címe

[260] „Az ideológiák afféle keskeny vágányú pályák, amelyen rozoga elmemasinák ugyan pompásan el-elkanyaroghatnak…" ORBÁN Viktor, *Évértékelő beszéd*, 2010. febr., 5. (Melléklet 1.3.2.)

szerkezetileg eseményközlő, de a beszédben elhangzott szavak címbeli megjelenítése miatt ez inkább a szenzációs címek kategóriájába tartozik *(Nem lesz bosszúkormányzás)*.

A Magyar Hírlap címlapi részének első mondata a beszéd peroratiójából származó mondatot tartalmazza, a Magyar Nemzethez és a Népszabadsághoz hasonlóan *(Itt az idő, hogy a gyengéket leváltsák az erősek!)*. Ez az új információ a kampány egyik elemeként is értelmezhető. Ez a rész a Magyar Nemzet és a Népszabadság cikkében is megjelenő *józan ész* politikájának témáját fejti ki. A bekezdésben gazdaságpolitikai kérdések és a beszédben elhangzó gyűlölettel kapcsolatos kijelentések is szerepelnek. A címlapi összefoglaló részben közölt információk bővebb kifejtését találhatjuk a belső oldali tudósításban. Így a cikknek ez a része a tudósítás propositiójának felel meg. A címlapi tudósításrészletben az egyszerű és a nem túl hosszú összetett mondatok váltakoznak.

A belső oldalon levő tudósításban a másik két napilapban is megjelenő *munka–otthon–család–egészség–rend* témakörök feladatcsoportokként jelennek meg részletes kifejtés nélkül. A tudósítás szövegében a másik két napilaptól eltérően a korrupcióval és az elszámoltatással kapcsolatos információk is szerepelnek. A parlamenti választással kapcsolatos szónoki kijelentések a tudósításban nagy hangsúlyt kapnak. Az egyik mondatnak egy gondolatjeles tagmondatában a tudósító nyíltan fogalmazza meg azt, ami a szónoki beszédben csupán utalásként jelent meg *(az egyéni és a listás voksoláson is – a Fideszre kell adni)*. A választással kapcsolatos szónoki metafora a Népszabadsághoz hasonlóan ebben a tudósításban is megjelenik. Ebben a cikkben is előfordul Puskás Ferenc szavainak szónoki aktualizálása, éppen úgy, mint a Magyar Nemzetben. A belső oldalon folytatódó tudósításban a legrészletesebben *a józan ész politikájá*nak témája, valamint a választás és a gazdaságpolitikai kérdések jelennek meg. A tudósításban nyomatékos szerepűvé válik a józan ész politikájának kérdése a többszöri ismétlődés miatt. A belső oldalon levő tudósítás néhány többszörösen összetett mondatot leszámítva inkább egyszerűbb mondatokból áll. A cikk szövegében szereplő idézetek egy-két szórendi cserét leszámítva egyezést mutatnak a beszéd szövegével.

A Magyar Hírlap tudósítása mind a Magyar Nemzet, mind a Népszabadság cikkénél rövidebb, mindössze 35 mondatban foglalja össze a beszédben elhangzottakat. A másik két napilap szinte kétszeres mennyiségű mondatban tudósít az eseményről. A Magyar Hírlap tudósításában egy mondat átlagosan 17 szóból áll, és 2,51 tagmondatot tartalmaz. Ezek az adatok a már említett mondatszerkesztési sajátosságokat támasztják alá. Az alacsony szórásnégyzet- és szórásadat a tudósítás egységes mondatszerkesztéséről tanúskodik. A

viszonylag magas variabilitási érték a tudósítás szövegében többször megismétlődő kifejezések jelenlétére utal.

A Népszava címlapon levő tudósításának címe szerkezetileg eseményközlő cím, ám a címben megjelenő újságírói kritika miatt inkább szenzációs címként értelmezhető *(Konkrétumoktól mentes volt Orbán évértékelője)*. A belső oldalon szereplő tudósítás felcíme a már megszokott módon kettősponttal szerkesztett. A felcímben a baloldal miniszterelnök-jelöltjének véleménye szerepel *(Mesterházy: a Fidesz-elnök azért mondott kevés konkrétumot, nehogy lehúzzák a listáról)*. Az Orbán Viktor évértékelő beszédéről tudósító cikk felcímében a baloldali politikus kritikája nyomatékos helyzetű, és ez tovább erősödik a tudósítás szövegében való ismétléssel. A belső oldalon folytatódó tudósítás témamegjelölő címében már a szónoki beszéd összefoglalását találhatjuk *(Orbán a nemzeti ügyek kormányáról)*.

A címlapon levő cikkrészletben az évértékelő beszédben foglaltak csupán egy mondatban jelennek meg, de ez a mondat sem mentes a kritikától. A többi mondat Mesterházy Attila és egy, itt még meg nem nevezett ember véleményét tartalmazza, mely a tudósítás további részében is többször megjelenik az újságíró által átfogalmazva *(jórészt tavalyi beszédéből összeollózott szöveget mondott el)*. A baloldali miniszterelnök-jelölt véleménye megismétlődik a belső oldal felcímében is.

A belső oldalon folytatódó tudósítás a címlap címében foglaltak megismétlésével és kifejtésével kezdődik. Az olvasó számára itt válik világossá, hogy a cím Szentpéteri Nagy Richárd politológus véleményét tartalmazta. A belső oldali tudósítás első két bekezdése a politológus véleményének összefoglalását és kiemelését foglalja magába. Az évértékelő beszédben elhangzottakat csupán három rövidebb bekezdésben találhatjuk meg. A tudósító röviden felvillantja a *józan ész* politikájának legfontosabb teendőit, ami a beszédben elhangzott csoportosítás szerint jelenik meg. A felelősségre vonás témaköre is szerepel a cikkben. A három bekezdésből álló beszámoló sem mentes az újságíró véleményétől. Ebben a részben is többször megjelenik a címlapi bevezető első mondatában található összegző kritika *(novemberben már elővette… ismételte meg szó szerint korábbi szavait)*. A tudósítás az évértékelő beszédről beszámoló három rövid bekezdés után ismét politológusi véleményt közöl. A tudósítás utolsó hosszabb bekezdése Kiszelly Zoltán politológus véleményét tartalmazza. Ebben az esetben a politológusi véleményeket a beszédben elhangzottak támasztják alá. A választásokkal kapcsolatban itt is megjelenik Puskás Ferenc szavainak aktualizálása, a Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap tudósításához hasonlóan. A tudósítás döntő többségében nem a konkrét évértékelő beszéd,

hanem a politológusi vélemények összefoglalását tartalmazza. Ennek megfelelően a tudósítás nem a beszéd érvrendszerére támaszkodik, hanem saját érvrendszerrel rendelkezik. A címben foglaltak alátámasztására szerkeszti a szerző a politológusi véleményeket a tudósítás szövegébe. A beszédrészek kiemelt összefoglalása során a szerző megjelöli, hogy mely beszédelem ismétlődik a szónok ez évi évértékelőjében. Az utolsó bekezdésben megfogalmazott kritikát az összefoglalt politológusi elemzés és az évértékelő beszéd egyes szöveghelyeinek megjelölése támasztja alá.

Jelentős arányeltolódás látható a tudósítás szövegében, hiszen az évértékelésről csupán pár mondatban olvashatunk, így tulajdonképpen ez a cikk a beszéd fogadtatásáról tudósít. A szóhasználat is csak kismértékben tartalmazza a szónoki kifejezéseket. A tudósítás sokkal inkább a két politológus és az újságíró szóhasználatára épül.

A tudósítás 43 mondata átlagosan 17 szóból épül fel, ami megfelel a tudósítás műfajának. A szerző a különböző vélemények összefoglalását összetett mondatokban fogalmazza meg. Ezt támasztja alá a szerkesztettségi mutató is, mely szerint a mondatok átlagosan 3 tagmondatból állnak. A szórásnégyzet és a szórás adatai átlagosnak mondhatók, ami arra utal, hogy a szerző egyformán hosszú mondatokkal fogalmazza meg a mondanivalóját. A variabilitás alacsony értékét pedig a kritika egyes elemeinek többszöri ismétlődése okozza.

Gyurcsány Ferenc a Magyar Demokratikus Charta felkérésére 2010. március 19-én mondta el évértékelő beszédét, melyről mind a négy napilap két részletben tudósított 2010. március 20-án.

A Magyar Nemzet címlapi összefoglalójának címében kérdésként jelenik meg a szónoki beszédben elhangzott kijelentés *(Jobban élünk, mint nyolc éve?)*. Ez a cím a kérdést tartalmazó szenzációs címek kategóriájába tartozik. A belső oldalon folytatódó tudósítás címében ugyanez az idézet már a beszédben elhangzó módon, azaz kijelentésként szerepel a szónok neve után kettősponttal elválasztva. Ez a kijelentés a tudósítás konkrét szövegében is megismétlődik, ezzel nyomatékos szerepűvé válik. A címlapon levő alcímben két egyszerű mondat áll egymás mellett. Az első mondat az eseményről számol be, a második mondat tartalmazza a beszédben elhangzó kifejezést, ez az újságíró kommentálásában a szónok degradálásával együtt jelenik meg. Az exkormányfő személyével kapcsolatban érezhető az újságíró erős kritikája. Ez a megnevezés csak a Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap tudósításában jelenik meg. A belső oldali tudósítás alcímében található összefoglaló idézetben is megismétlődik ez a megnevezés *(A bukott szocialista miniszterelnök szerint a leendő Fidesz-kormány a hazugság mocskába születik)*.

Az idézetben a szónok egyik legkritikusabb mondata szerepel, mely hangsúlyos szerepű a szövegben való többszöri ismétlés miatt.

A címlapon szereplő tudósításrészletben a szónoknak a jobboldallal kapcsolatban megfogalmazott kritikája kap helyet. Emellett a szerző kiemeli a szónok egyik concessióját is. Az utolsó bekezdésben a Navracsics Tibor és a Nézőpont Intézet által megfogalmazott vélemények is megjelennek. A belső oldalon folytatódó tudósítás első bekezdése a címben foglaltak magyarázatát tartalmazza, ezt a szerző a szónoki beszéd egy másik concessiójával támasztja alá. Az első bekezdésben megismétlődik a jobboldal szónoki kritikája. A következő hosszabb részben találhatjuk az évértékelő beszéd összefoglalását. A tudósítás a szónoki beszéd szinte valamennyi egységéből kiemel mondatokat. A szerző a szónoki trópushasználatot is megörökíti, ennek során két metafora is helyet kap a tudósításban. Mindkét idézett metaforában hajózással kapcsolatos kép jelenik meg *(„Magyarország kompját végleg kikössék a Nyugat partjainál”... országot magukkal vinni a „túlsó partra”)*. A tudósítás végén a szerző visszatér a szónok jobboldallal szembeni kritikájára. Az írás a szónoki beszéd peroratiójában elhangzott információk közlésével zárul, mely a képaláírásban és a szövegben is szerepelt. A témák közül nagy hangsúlyt kap a jobboldallal szembeni szónoki kritika a többszöri ismétlés és a címben való szerepeltetés miatt.

A tudósítás szóhasználatára a szónoki beszédben használt kifejezések jellemzők. A kiemelt mondatok csak néhány esetben vannak idézőjelbe téve. A tudósítás 35 mondatban foglalja össze a szónoki beszédet. Egy mondat közel 24 szóból áll, és 3,37 tagmondatot tartalmaz. Mindkét adat magas, ami azt támasztja alá, hogy a tudósításban szereplő rengeteg információt összesen 35 mondat tartalmazza. A magas szórásnégyzet- és szórásadat a hosszabb mondatok jelenlétére utal. Az alacsony variabilitási érték pedig a választékos kifejezésekkel való fogalmazást támasztja alá.

A Népszabadság címlapi tudósításának címe a témamegjelölő címek kategóriájába tartozik *(Gyurcsány-beszéd a Körcsarnokban)*. Ennek a cikkrészletnek nincs alcíme. A belső oldalon megjelenő tudósításrészlet címe a szónok neve utáni kettőspontot követően egy összefoglaló gondolatot tartalmaz, mely irányító jellegű, hiszen a beszédben ez csupán utalásként hangzott el *(Gyurcsány Ferenc: Orbán nem demokrata!)*. A Népszabadság szokásos gyakorlatától eltérő módon alakul az alcímek szerkesztése. Az alcímek a Magyar Hírlap és a Magyar Nemzet egy-egy cikkére jellemzően a kolumnák között jelennek meg. Az első két alcím az eseményen megszólaló két baloldali politikus kijelentéseit tartalmazza *(Vitányi: Itt az idő – „El kell menni”)*. Az első alcím kettősponttal, a második alcím idézőjellel csatlakozik a politikus nevéhez. A harmadik esetben a konkrét évértékelő

beszédben elhangzott szavak szerepelnek idézőjel nélkül *(Cifra mondatok)*. Az utolsó alcímben pedig újságírói összefoglalást találunk, mely a szónoki beszédnek a jobboldallal szembeni kritikáját foglalja össze *(Orbán szélsőségessége)*. Ez az alcím nyíltan fogalmazza meg azt, ami a szónoki beszédben csupán utalásként jelent meg.

A címlapon levő három mondat a beszéd körülményeit, valamint a választással kapcsolatos szónoki mondatokat foglalja össze. A tudósításnak a belső oldalon folytatódó részében az újságíró a Magyar Demokratikus Charta rendezvényén elhangzott politikusi beszédekből egy ellentétre épülő konklúziót von le, mely a jobb- és a baloldali politika közötti különbségek kiemelését tartalmazza. Ezt követően tudhatjuk meg, hogy kik szólaltak fel a szónok előtt az eseményen. Ebben a bekezdésben kap helyet a közönség megnyilvánulásai mellett az is, hogy az eseményen hányan vettek részt. Az utóbbi információ csupán ebben a cikkben jelenik meg. A következő két bekezdés Vitányi Iván és Bauer Tamás gondolatait foglalja össze. Mindkét bekezdés röviden tartalmazza az elhangzott gondolatokat. A tudósítás szövegében Vitányi felszólalásából egy Petőfi-idézet, Bauer Tamás felszólalásából pedig egy Kossuth-nóta sorainak aktualizálása jelenik meg. A szónoki beszámolót alcím vezeti be. Az ezt követő hosszabb egység tulajdonképpen a beszéd rövid összefoglalása. Ebben a részben a szónok szavaival megfogalmazott mondatokban a beszéd teljes kivonatát találhatjuk. A tudósítás megjeleníti a szónokra jellemző retorikai kérdéseket is, de a trópushasználatot nem. A tudósítás szövegére itt az *azt mondta, hangsúlyozta* típusú mondatszerkesztés jellemző. Az írás végén alcímmel elválasztva jelenik meg a jobboldallal szembeni kritika. Az utolsó bekezdésben a beszéd peroratiójában elhangzott választással kapcsolatos kérések és remények kaptak helyet. Ezek a gondolatok ismétlésnek számítanak, hiszen már a címlapi összefoglalóban is szerepeltek.

A tudósítás a teljes eseményről tájékoztat, így átfogó képet kaphatunk a baloldali politikusok véleményéről, amit a szerző a választások előtt különösen fontosnak tartott. A tudósítás legnagyobb része a szónoki beszédről tájékoztat, csak röviden jelennek meg más politikusok felszólalásai. A tudósítás szövege a szónoki beszédben szereplő kifejezésekből építkezik.

A tudósítás 60 mondategészt tartalmaz, melyek átlagosan 19 szóból épülnek fel. A szerkesztettségi mutató rendkívül magas értéke (3,43) is mutatja, hogy a tudósítás nagyon sok információt tartalmaz. A szórásnégyzet és a szórás magas adata az egyszerű és az összetett mondatok váltakozásának jele. A rövid, egyszerű mondatok a szónok stílusára

jellemzők, míg az összetett mondatok az újságíró összegző fogalmazására utalnak. A variabilitás a nyelvi elemek többszöri ismétlődéséről ad képet.

A Magyar Hírlap címlapi tudósításának felcíme túlzó kifejezéseket alkalmaz *(A bukott kormányfő pojácamód állt be Mesterházy mögé)*. A már említett megnevezés *(bukott kormányfő)* mellett ebben az újságíró véleménye is megjelenik. A címlapon a főcím sem mentes az erősen irányító kifejezésektől *(Gyurcsány újra hazudozik)*. Ez az eldurvult fogalmazás különösen jellemző a 2010-es évértékelő beszédekről szóló tudósítások címadására. A címek a fogalmazásuk miatt még inkább felkeltik az újságolvasók figyelmét, így ezek szenzációs címek. A belső oldali felcímben ismét megjelenik az említett megnevezés, valamint a szónoknak a jobboldallal szembeni kritikája *(A bukott miniszterelnök ismét az ellenzéket ostorozta)*. Az alcím hasonlatszerű megfogalmazása nem mentes az irányító jellegű újságírói véleménytől, ahogy a cikk szövege sem *(Mint régen: hazugságbeszéd)*.

A tudósítás teljes szövegén érzékelhető az újságírói vélemény, illetve a beszéddel kapcsolatos kommentár. A stílusra az élesen megfogalmazott mondatok túlzott jelenléte jellemző. A címlapon levő tudósításban a nagy hangsúllyal említett jobboldal-kritika mellett helyet kapnak az eseménnyel kapcsolatos megállapítások is. A tudósításnak ezen a pontján a közönségről is véleményt alkot a szerző, ez már a képaláírásban is szerepelt. A belső oldalon folytatódó tudósítás kezdetén a tudósító a szónoki beszéd egyik concessióját fejti ki részletesen. A továbbiakban a szónok jobboldallal szembeni kritikájának részletei kapnak helyet. A beszéd más témáiból semmi nem jelenik meg a tudósításban. A szónoki beszédből csupán egyetlen témakör szerepel, így ennek rendkívül hangsúlyos, nyomatékos szerep jut. Idézetet szinte egyáltalán nem tartalmaz a napilap írása, így a stílus és a szóhasználat is egyértelműen az újságíróra jellemző.

Ennek megfelelően a statisztikai adatok is az újságíró stílusára jellemző tulajdonságokra utalnak. A Magyar Hírlap cikke rendkívül rövid, mindössze 28 mondatból áll. A mondatok átlagosan 17,5 szót és 2,46 tagmondatot tartalmaznak. A szavak átlagszáma és a tagmondatok eloszlása megfelel az eddig vizsgált tudósítások mutatóinak. Az átlagos szórásnégyzet- és szórásadatok a mondatok egységes szerkesztésére utalnak. A mondatok szinte egyforma hosszúságúak. A variabilitás magas értéke arról tanúskodik, hogy a tudósítás szövegében a nyelvi elemek elenyésző arányban ismétlődnek.

A Népszava címlapi tudósításának felcíme tartalmazza a szónoki beszéd peroratiójában elhangzott választási támogatással kapcsolatos információkat *(Gyurcsány a szocialista kormányfőjelölt támogatására buzdított)*. Ez a felcím a szerkezete miatt az eseményközlő

címek kategóriájába sorolható. A főcímben az újságíró és a szónok meggyőződése is tetten érhető, ennélfogva ez a szenzációs címek kategóriájába tartozik *(Hinni nyolc év igazságában)*. A belső oldalon szereplő tudósítás felcíme a szónoki beszédben is megjelenő sikerességet emeli ki *(Magyarország az utóbbi fél évezredének legsikeresebb évtizedét éli)*. Ez az információ a tudósítás szövegében is többször megjelenik, így hangsúlyossá válik. A belső oldalon szereplő címben a szónok elvárásai jelennek meg *(Összefogást kért Gyurcsány)*.

A címlapon levő tudósításrészlet a beszéd peroratiójában elhangzott, a választással kapcsolatos információkat foglalja össze. Ez előreutal a belső oldalon megjelenő felcímben foglaltakra is. Így ezek a gondolatok hangsúlyos szerepűvé válnak. A szónoki beszéd választással kapcsolatos gondolatai megerősítést kapnak azáltal, hogy a szerző erre a helyre szerkesztette a jobboldalra vonatkozó kritikát is. A kiemeléssel hangsúlyossá vált a szónok véleménye. A címlap kezdeti soraiban és a felcímben foglaltak a tudósításnak a belső oldalon folytatódó szövegében újra és újra megismétlődnek. Ezáltal a választás és az elvárt választói viselkedés, mely a beszéd peroratiójában hangzott el, rendkívül nyomatékossá válik a tudósításban. A címlapi részhez hasonlóan a belső oldalon is megjelenik a jobboldallal szemben megfogalmazott szónoki kritika. Ennek következtében a tudósítás csupán két témát fejt ki részletesen. A tudósítás végén a belső oldalon szereplő felcím információja ismétlődik meg.

A tudósítás a választás, a szónoki kritika, valamint Magyarország sikerességének kérdése köré épül. Mondatai a szónoklat elemeiből épülnek fel. Az említett témák többszöri ismétlése már zavaró. Ez a kiemelés és hangsúlyozás csupán a szónok által elmondottak túlzó nyomatékosítása. A szerző a folytonos ismétlés helyett több konkrétumot is közölhetett volna az évértékelő beszédből.

A tudósítás 37 mondata rendkívül sok ismétlést tartalmaz. A mondategészek közel 15 szót tartalmaznak, és csaknem 3 tagmondatból épülnek fel. Az alacsony szórásnégyzet és szórás a rövidebb mondatok jelenlétére utal. A variabilitás alacsony volta a tudósítás szövegében uralkodó ismétléseknek tulajdonítható.

6.3. A négy országos napilap tudósításaiban szereplő sajtófotók retorikai elemzése

A rovatvizsgálat során megállapítottam, hogy a napilapok egyre több képet alkalmaznak írásaik illusztrálására, így azok a kommunikációs helyzet fontos tényezőivé váltak. A sajtótudósítások verbális üzenetének vizsgálata mellett fontos, hogy az elemzés a sajtófotók retorikai analízisére is kiterjedjen. A vizuális retorikai analízis a sajtófotók elemzésekor is alkalmazandó, hiszen a képek lehetnek szimbolikusak és egyben szándékoltak is.[261] A következőkben tehát az elemzett huszonnégy tudósítás sajtófotóit vizsgálom meg. A kérdés az, hogy a kiválasztott fotók milyen mértékben nyomatékosítják a tudósítások szövegét, mit emelnek ki az évértékelő beszédszituációból, és milyen funkciót töltenek be. A kép jellegét tekintve mindig „konnotatív és ikonikus, tartalma mindig kontextualizálható.”[262] A sajtóképek lényeges alkotórészei a napilapoknak. Feladatuk nem kizárólag a cikkek illusztrálása, hanem fontos szerepet töltenek be a napilapok összképének kialakításában is.[263] Ugyanakkor az is leszögezhető, hogy a fotóillusztrációk „egy befogadó közönség figyelmét célozzák, elrendezésük, szerkesztésük tudatos.”[264] Arisztotelész meghatározása szerint a retorika „olyan képesség, mely minden egyes tárgyban feltárja a meggyőzés lehetőségeit”.[265] A vizuális üzenetek retorikai vizsgálatában is rendkívül fontos ez a meghatározás, hiszen itt „a kép lesz az a stratégiailag létrehozott nyilvános üzenet, amely a közönség meggyőzésére irányul.”[266] A sajtófotók – a verbális közléshez hasonlóan – képesek megjeleníteni a valóságot, de alkalmasak arra is, hogy más összefüggésbe helyezzék a cikkek mondanivalóját. A képeknek szerves tartozékai a képaláírások, hiszen „a fotót kísérő képszöveg erősítheti vagy ronthatja a fénykép üzenetének hitelességét”.[267] Ezért a képaláírások megfogalmazását és a képekhez való illeszkedését is megvizsgálom.

A napilapok címlapjain és belső oldalain levő képeket kiemeltem, és a megjelenés dátuma szerint egy oldalra szerkesztettem az áttekinthetőség kedvéért (Melléklet 2.7.). A mellékletben megtalálhatók a képek mérete, illetve az, hogy színesek vagy fekete-fehérek. Ez azért fontos, mert a képek mérete és színhasználata jobban kiemelheti a valóságtartalmat. „Az újságfotó kommunikatív minősége függ a fotó méretétől az oldalon

[261] Vö. ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 42.
[262] RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 66.
[263] Vö. RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 54.
[264] ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 42.
[265] ARISZTOTELÉSZ, *i.m.*, 1355b.
[266] ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 42–43.
[267] RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 54.

elfoglalt helyétől, valamint a szöveg (a közlemény vagy képszöveg) és a fotó tartalmi identifikációjától."[268] A mellékletben szereplő képek egymás melletti megjelenítésével jól átláthatóvá válik, hogy az újságok milyen képeket alkalmaznak, és hol nincs fotó a tudósítások mellett.

A huszonnégy tudósítás hangsúlyozására szánt képeket beszédenként és napilaponként kronologikusan mutatom be. Egy-egy nap sajtófotóinak elemzésekor azt is kiemelem, hogy melyik napilap nem alkalmaz képet írásának nyomatékosítására, hiszen a kép hiánya is jelentést hordoz.

A Medgyessy Péter 2003-as évértékelő beszédéről beszámoló napilapok mindegyike alkalmazott fotót a címlapon és a belső oldalakon is a tudósítások kiemelésére.

A Magyar Nemzet-tudósítás címlapi részének illusztrálására szánt kép előterében Lendvai Ildikó látható beszéd közben, mellette pedig Medgyessy Péter. A kép fókuszában tehát nem a szónok van. A képaláírás nyelvtanilag teljes értékű mondat, fogalmazásában azonban félreérthető *(Lendvai Ildikó frakcióvezető szóbeli kiegészítése elnyerte a kormányfő tetszését)*. A mondat ebben az értelemben azt a hatást váltja ki az olvasóban, mintha a frakcióvezetőnek kellett volna kiegészítenie a miniszterelnöki évértékelést, holott Lendvai Ildikó csupán a parlamenti felszólása keretében szólt hozzá a beszédben elhangzottakhoz. A képaláírás egyben előreutalásként is értelmezhető, hiszen a cikk szövegében is megjelenik a frakcióvezetői hozzászólás. A belső lapon szereplő képen Áder János látható szintén az évértékelő beszéd utáni felszólása közben. Ezen kép aláírása is teljes szerkezetű mondat, mely ebben az esetben is előreutal a cikk szövegében megjelenő politikusi véleményre *(Áder János politikai vitát kezdeményez az ország jövőképéről)*. A címlapon levő képen a szónok nem főszereplőként jelenik meg, a belső oldalon található képen pedig nem is szerepel. A képek hangsúlya így nem az évértékelő beszéd szónokára esik. Ez az arányeltolódás a cikk szövegén belül is érzékelhető volt.[269]

A Népszabadság címlapján szereplő képen a szónok látható a Parlament pulpitusán a beszéde közben. A fotó hátterében az országgyűlés elnöke is szerepel, így megoszlik a figyelem a két személy között. A kép nem kizárólag a szónok személyét hangsúlyozza, hanem az évértékelés parlamenti helyszínét is. A képaláírás a képhez képest semmilyen új információt nem tartalmaz. A képaláírásban csupán a képen látható események mondatba foglalása történik meg. A képi információk verbális megismétlése a képaláírásban nem a legkreatívabb megoldás. A belső oldalon szereplő egyik képen a jobboldali padsorokban

[268] RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 54.
[269] Vö. MNemz elemzés 111–112.

ülő képviselők, míg a másikon a kormánypárti képviselők láthatók a miniszterelnöki évértékelő közben. A képválasztás nem a legszerencsésebb: a kormánypárti képviselők a képen egymással beszélnek, míg a jobboldali politikusok a szónokot figyelik. A képek alatt egy mondat szerepel, mely két részletbe tördelve került a képek alá *(Ellenzéki…és kormánypárti fogadtatás)*. A képválasztás és a képaláírás nem azt a célt szolgálja, amit az újságíró eredetileg sugallni szeretett volna.

A Magyar Hírlap címlapján levő képen csupán Medgyessy Péter alakja látható, így a képaláírás nem a kép alatt, hanem amellett jelenik meg *(Az ígéretek között: kulturális intézmények, autópálya, kórházfelújítás, vállalkozástámogatás)*. Az Európa-terv pontjainak kiemelésébe ebben az esetben is beleszűrődik az újságíró saját álláspontja. Ez a kép dinamikusnak is tekinthető, mert a szónokot a pulpitus felé induláskor ábrázolja. Ezt azonban csak sejthetjük, hiszen a szónok sziluettjének háttér nélküli szerepeltetése miatt a beszéd helyszínéről és körülményeiről nem kapunk információt. A belső oldalon a cikk illusztrálására két kép is szerepel. Az egyik képen Szili Katalin a pulpitus felé mutat, miközben Medgyessyre néz. A másik képen Orbán Viktor látható a parlamenti padsorokban. A képaláírások ebben az esetben is a képek mellett foglalnak helyet. A képaláírás kétmondatos. Az első mondat a Medgyessy-kép aláírása *(Hic Rhodus, hic salta – mondhatná akár e latin felszólítást is Medgyessy Péternek Szili Katalin házelnök, ám inkább valószínűsíthető a „tessék a pulpitusra fáradni" formula)*. A latin mondás használatával az újságíró a humor eszközével kívánt élni, de ez véleményem szerint nem ideillő, túlzottan erőltetett. Nehéz elképzelni, hogy egy miniszterelnökhöz a házelnök ekként szólna: „Itt van Rhodus, itt ugorj!" Az Orbán Viktort ábrázoló kép aláírása olyan dologra hívja fel az olvasó figyelmét, mely e kiemelés nélkül rejtve maradt volna *(Az alsó képen* ***egy ritka vendég***: ***Orbán Viktor*** *is tiszteletét tette utódja debütáló értékelésén)*.

A Népszava címlapi képén a szónok látható a parlamenti pulpituson beszéde közben. Ez a kép a Népszabadság illusztrációjával közel azonos. A képaláírásban egy idézet szerepel. Az idézet nem teljesen szó szerinti, mégis idézőjelben jelenik meg *(„Egyetlen Magyarország létezik, közös sikerekkel és kudarcokkal)*. Sajtóhibának tekinthető, hogy az idézőjel záró egysége lemaradt. A belső oldalon folytatódó tudósítás címe alatt a négy frakcióvezető fényképe és felszólalásuk rövid összefoglalása található a tudósítás fő szövegétől keretléniával elválasztva.

A Medgyessy Péter 2003-as évértékelő beszédéről számot adó négy országos napilap összes képi illusztrációja nagyméretű. „A domináns fénykép használatával a tervezők ellátják az olvasót a vizuális mező legnagyobb elemével. Logikus hát, ha az olvasók

számára ez lesz az oldal belépési pontja."[270] Az olvasók figyelmét tehát legelőször ezek, az újságoldalt domináló képek ragadják meg. A címlapi képek mindegyikén látható a szónok, azonban a megjelenítése eltérő. A Magyar Nemzet címlapi képválasztása elvonja a figyelmet a szónokról és ezáltal az évértékelés eseményéről is. A Népszabadság és a Népszava címlapon levő képei egyaránt a beszéd *Itt, a Parlamentben!* mondatát nyomatékosítják azáltal, hogy a fotókon megjelenik a Parlament jellegzetes részlete: az elnöki pulpitus. Ez a képi megjelenítés erősíti azt, hogy először történik baloldali évértékelés a Parlamentben. A Magyar Hírlap címlapi illusztrációja éppen ezt az információt kívánta elnyomni a háttér törlésével. Ez a képszerkesztés azt sugallja, hogy ez a beszéd bárhol elhangozhatott. A Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava statikus helyzetben ábrázolják a szónokot, míg a Magyar Hírlap címlapi képe próbálja megragadni a mozgást. A belső oldalon szereplő sajtófotók mindegyike a beszédet követő reagálásokat jeleníti meg. A Népszabadság és a Magyar Hírlap is hasonló képet közölt a Fidesz-frakcióról. Ezek a képek mindkét napilap esetében kisebbek, mint a baloldali politikusokat ábrázoló fotók. A szerkesztők a képek méretével is orientálták az olvasókat. A Népszava a négy frakcióvezető képének szerepeltetésével igyekezett a megszólalók teljes körét bemutatni. Ezzel szemben a Magyar Nemzet csupán a Fidesz-frakció vezetőjét emelte ki a felszólaló politikusok közül. Ez a képválasztás a Magyar Nemzet vizuális érveként is értelmezhető, hiszen a Népszava képanyagából tudható, hogy nem csupán egy politikus szólalt fel.

A Medgyessy Péter miniszterelnöki évértékelő beszédéről készült sajtófotók kronologikusan mutatják be a parlamenti felszólalási rend folyamatát. Mind a négy napilap címlapi képein a szónok látható, még ha bizonyos esetekben csökken is a szónoki szerep jelentősége. A belső oldalakon pedig a beszédet követő reagálások fotói kaptak helyet a nézeteknek megfelelő képválasztással.

Az Orbán Viktor 2003. február 6-án elhangzó évértékelő beszédéről megjelent tudósítások képi megjelenítése eltér az előzőektől. A négy országos napilap közül csak a Magyar Nemzet és a Magyar Hírlap közöl a címlapon és a belső oldalakon is fotót. A Népszabadság csupán a belső oldalán szerepeltet egy kisebb képet a szónokról. A Népszava pedig egyáltalán nem emeli ki képpel a jobboldali politikus országértékeléséről szóló tudósítást.

[270] Ken SMITH, *Az észlelés és az újságoldal. Kritikai elemzés = Vizuális kommunikáció: szöveggyűjtemény*, szerk. BLASKÓ Ágnes és MARGITHÁZI Beja, Bp., Typotext, 2010, 74.

A Magyar Nemzet címlapján levő domináns képen a szónok közelről látható beszéde közben. A képaláírásban egy a beszédből ismerős mondat jelenik meg *(A kormány meggyőzési kampánya a belépésről a téeszesítés korára emlékeztet)*. A szónoki beszédben ez a mondat nem ebben a formában hangzott el, így ez a mondat csupán összefoglalásnak tekinthető. A belső oldalon található képen az eseményen megjelent közönség látszik, és csak messziről látható a pulpitus. A képaláírásban foglaltak alátámasztására a kép csak részben alkalmas *(Rendkívüli várakozás előzte meg a volt miniszterelnök helyzetértékelő beszédét)*. A nagyszámú közönség illusztrálására a kép jó választás, ám a mikrofon előtt a képen nem Orbán Viktor áll. Ebből a nézőpontból a kép nem támasztja alá a képaláírást, hiszen a képen egy másik szónok látható beszéde közben.

A Népszabadság címoldalán levő cikkrészletet nem illusztrálja kép. A belső oldalon folytatódó tudósítás mellett azonban van kép, mely a szónokot közelről ábrázolja a beszéd közben. A képaláírás a Népszabadságra jellemző módon még egyszer megismétli a képi információt, de ahhoz képest semmilyen tartalmi többletet nem nyújt *(Orbán Viktor országértékelés közben)*.

A Magyar Hírlap címlapján egy kisebb képet közöl Orbán Viktorról, melynek közeli fókusza ellensúlyozza a fotó kisebb méretét. A képaláírás színes háttérbe szerkesztett, mely jobban kiemeli az abban foglaltakat *(Az exminiszterelnök az EU-csatlakozásról A belépés mellett szóló érvek valamivel többet nyomnak a latban)*. A belső oldalon egy rosszul megválasztott kép található. A kép a közönség soraiban ülő Mádl Dalmát, Antall József özvegyét és Pálinkás Józsefet mutatja. A kép fókusza azonban a köztársasági elnök feleségének furcsa fejtartására irányítja a figyelmet. Ez a pillanatfelvétel különös módon rögzíti az illusztris vendégek jelenlétét, de csak feltételezhetjük, hogy az évértékelő beszéden jelentek meg. Csak a képaláírásból derül ki, hogy a képen látható személyek Orbán Viktor beszédét hallgatják *(Orbán Viktor (Fidesz) beszédét hallgatja a Vigadóban Mádl Dalma, Antall József özvegye és Pálinkás József)*.

Az Orbán Viktor 2003-as évértékelő beszédéről számot adó napilapok képi illusztrációi már nem minden esetben nagyméretűek. Egyedül a Magyar Nemzet az, mely továbbra is a szónokot emeli a középpontba a hangsúlyos képhasználat és a közeli ábrázolás révén. A Népszabadság és a Magyar Hírlap képei kisebbek, de ezeken a szónok közelről látható. A Népszabadság nemcsak a belső lapon szereplő kép méretével érvel, hanem azzal is, hogy a címlapon nem közöl képet a szónokról. Láthatjuk, hogy mindhárom napilapban megjelenik a politikus, de a képek szerkesztésbeli különbsége eltérő hangsúlyt ad a szónok személyiségének. A Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Magyar Hírlap is olyan képet

választott a szónokról, ahol a gesztusok alátámasztják a szónok magabiztosságát. A Népszava azzal, hogy egyáltalán nem szerkeszt képet a tudósítás mellé, és a címlapon sem ad hírt az eseményről kevésbé fontosnak állítja be az évértékelést.

A Gyurcsány Ferenc 2005 februárjában elhangzott első évértékelő beszédéről a napilapok a címoldalon és a belső lapokon is képekkel kiemelt tudósításokkal számoltak be.

A Magyar Nemzet címlapján egymás mellett két kép is megjelenik a címlapi összefoglaló illusztrálására. A nagyobb képen a szónok szerepel a miniszterelnöki viszontválasz közben. A mellette levő kisebb képen Áder János látható az évértékelő beszéd utáni parlamenti felszólalása közben. A két kép képaláírása egy sorba szerkesztve két mondatban jelenik meg *(Gyurcsány Ferenc nem örül, hogy a politikát leváltja a kommunikáció. Áder János (jobbra) a több adó emelését megszavazó SZDSZ-t is szembesítette kampányszlogenjével)*. A képek és a képaláírások szoros egymás mellé szerkesztése miatt sem a képi, sem a verbális információk nem válnak el élesen. Az első mondat tartalmazza a beszédben többször megjelenő *politikai kommunikáció*val kapcsolatos kijelentések összefoglalását, míg a második mondatban az újságíró a képi látvány esszenciáját fogalmazza meg. A belső oldal tudósítása mellett is van kép, melyen a szónok látható a beszéd közben a parlamenti háttér kiemelése nélkül. A képaláírásban szintén a beszéd egyik többször ismétlődő eleme jelenik meg *(Kádár-rendszertől is búcsúzik a kormányfő)*.

A Népszabadság címoldalán szereplő nagy képen a szónok oldalról látható a Parlamentben a beszéd közben. A kép középpontjában nem a szónok, hanem a padsorokban helyett foglaló hallgatóság van. Ez a képválasztás a beszédszituációt hangsúlyozza. A képaláírásban csak a látvány szóbeli megfogalmazását láthatjuk a Népszabadságra jellemző módon. A Népszabadság belső oldalán levő képen az SZDSZ és az MDF politikusai láthatók. Ez a kép a politikusok gesztusait is ábrázolja, így tükrözi a beszéddel kapcsolatos vélhető álláspontokat is. Az egy szóból álló képaláírás – az eddigiektől eltérően – az újságíró benyomását sugallja *(Nézetkülönbségek)*.

A Magyar Hírlap címlapján levő képen a szónokot láthatjuk a pulpitus felé indulva. A 2003-as baloldali évértékelést ábrázoló címlapi képhez hasonlóan itt is egy dinamikus fotót találhatunk. A képaláírás első mondatának megfogalmazása humoros utalásként értelmezhető *(Gyurcsány Ferenc miniszterelnök év eleji lendületben. Parlamenti beszédében új politikát ígért. Dőltek belőle az optimista szavak)*. A képaláírás harmadik mondata a hétköznapi szóhasználatra jellemző kifejezést tartalmaz. Az első két mondatot

írásjel zárja, ezzel szemben a harmadik mondat után ez hiányzik. A belső oldalakon megjelenő tudósítás mellett is két nagyméretű kép van. Az egyik kép a szónokot oldalról, már beszédének megtartása közben ábrázolja. A képaláírás ebben az esetben sem mentes az újságíró véleményétől *(Gyurcsány Ferenc majdnem egy órát beszélt a parlamentben. Nem sokat mondott)*. A beszéd körülményeit leíró mondatot írásjel zárja, az újságírói véleményt tartalmazó mondatot viszont nem. A képaláírás második mondatának szórendi cseréje a nyomatékos szerkesztéssel magyarázható. A másik képen Áder János egy diagramot tartva látható a miniszterelnöki évértékelés utáni felszólalása közben. A képaláírás első mondata is kiemelte a képen látottakat *(Áder János szemléletes válasza)*. A második mondat a képaláírás szerkesztőjének véleményét foglalja össze *(Munkában a Fidesz)*.

A Népszava címlapi tudósítása mellett két kép is szerepel, amire eddig csak a Népszabadság esetében volt példa. A nagyobb képen a szónok közelről látható beszéde közben, míg a kisebb kép az ellenzéki padsorokban ülő politikusokat ábrázolja. A kisebb képen megjelenő információk a fotó mérete miatt csekélyebb hangsúlyt kapnak. A képaláírások mindkét esetben elkülönítve jelennek meg a képek alatt *(Orbán Viktor az évértékelő beszéde közben már a szerdai országértékelésre gondolt – Gyurcsány Ferenc az elmúlt fél év eredményeire fókuszált)*. Az első képaláírásban foglaltak felhívják a figyelmet a jobboldali politikus közelgő évértékelő beszédére. A másik mondatban félrevezető információ található, hiszen a szónok a beszédében nem kizárólag az elmúlt félév eredményeit említette. A belső oldalon szereplő kép a köztársasági elnök és a miniszterelnök kézfogását ábrázolja. Ez a kép a szónoki beszéd sikerességét és elismerését támasztja alá. A kép új információt tartalmaz, mely az eddigi cikkekben nem jelent meg. A képaláírás a látványhoz képest nem sok többletet nyújt *(A miniszterelnöknek beszéde után a parlamenti ülésen részt vevő Mádl Ferenc köztársasági elnök is gratulált)*.

A 2003-as baloldali évértékelő beszédet illusztráló képekhez hasonlóan a Gyurcsány Ferenc országértékelését megjelenítő fotók nagy részében megfigyelhető a kronologikus szerkesztés. A Magyar Nemzet a címlapon először a beszéd reakcióit hangsúlyozza és csak a belső oldalon kap helyet a szónok személye. A másik három napilapban a címlapon és a belső oldalakon szereplő képek visszaadják a parlamenti évértékelés ügyrendjét. A Magyar Nemzet és a Népszabadság címlapi fotóján ugyan szerepel a szónok, de a képválasztás nem a szónokot hangsúlyozza, hanem a beszédhelyzetet. A Magyar Hírlapban található három kép az évértékelés eseményét jól rekonstruálható folyamatként ábrázolja. A Népszabadság és a Népszava belső képei egymás ellentéteiként is értelmezhetők. A Népszabadság fotóján

inkább a beszéddel kapcsolatos ellenvélemények körvonalazódnak, míg a Népszava képén a beszéd sikerének kiemelését láthatjuk. Mind a négy napilap képanyaga együttesen teremti meg az olvasóban a jelenlevőség érzetét.

Az Orbán Viktor 2005. február 16-án elhangzott évértékelő beszédéről beszámoló országos napilapok mindegyike kiemelte sajtófotókkal a beszéd újszerű előadásmódját. Egy-egy kép megjeleníti az évértékelő esemény két házigazdáját is.

A Magyar Nemzet címlapján levő képen a szónok közelről látható a beszéde közben. A képaláírásban az újságíró a beszéd hosszabban kifejtett gondolatát egy mondatba tömörítve foglalja össze *(Szét kell választani a nemzeti ügyeket és a pártkérdéseket)*. A belső oldalon olvasható tudósítás illusztrálására van ugyan kép, de alatta nincs képaláírás. A fotón a közönséggel körbevett színpadon látható a szónok és az egyik moderátor.

A Népszabadság címlapján megjelenő képen messziről látható a Körcsarnok színpadán levő szónok. Ezen a képen nyomatékos szerepet kap a közönség és a beszéd újszerű előadása. A képaláírás csupán verbális összefoglalása a képnek, de megjelöli a beszéd helyszínét is. A belső lapon levő tudósítás mellé három képet szerkesztettek, mely a beszéd különböző fázisaiban ábrázolja a szónokot. Mindhárom képaláírás a beszéd egy-egy mondatát tartalmazza. A harmadik képaláírás a címlapi főcímben foglaltakat ismétli meg, de itt már a beszéddel azonos módon.

A Magyar Hírlap címoldalán szereplő képen a szónok közelről látható. A képaláírásban idézőjellel megjelölt mondat van, melynek csak az első tagmondati része mutat egyezést a beszéddel. A második mondatrész csupán összefoglalást tartalmaz a beszéd helyszínéről. A belső oldalon levő tudósítás illusztrálására két kép is szerepel. Az egyik képen Orbán Viktor és az egyik moderátor látható. Ennek a képnek van képaláírása is. A másik képen Gyurcsány Ferenc látható parlamenti felszólása közben. A képválasztás zavaró, hiszen a tudósításban nem szerepel a miniszterelnöki évértékelés. Az oldalon megjelenő többi írás sem szól erről a témáról. A két különböző szónok egymás mellett lévő képe „a hasonlítás révén különbségeket mutat”.[271] Analógiaként értelmezhetjük az évértékelés beszédhelyzetét, de eltérést tapasztalhatunk a beszédek helyszínét illetően.[272] A képaláírás tükrözi a képeken látható különbséget *(A választások közeledtével a jövőről beszéltek a legtöbbet. Orbán Viktor a Körcsarnokban, Gyurcsány Ferenc a parlamentben)*. A képaláírást a jobboldali szónokot és segítőjét ábrázoló kép alá szerkesztették, emiatt a képaláírás félreérthető. A képaláírás második mondata nem tartalmaz igei állítmányt, és

[271] ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 52.
[272] Vö. ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 52.

ebben a fogalmazásban inkább a befejezetlenség érzetét kelti, ugyanakkor felhívja a figyelmet a két szónok beszédének eltérő helyszínére.

A Népszava címlapján ugyan szerepel kép a tudósítás illusztrálására, de képaláírása nincs. A címoldalon egy nagyméretű kép ábrázolja a szónokot. A belső oldalon levő képen a szónok és mindkét segítője, valamint a közönség is látható a beszéd közben. A képaláírás egy hosszabb teljes szerkezetű mondat *(A körcsarnok színpadán Orbán Viktor, Kudlik Júlia és Philip, akik páros felelgetőst adtak elő két órán át)*. A képaláírásban levő *páros felelgetős* a népdalokban az ismétléses elemre épülő dalszerkezetet jelenti. A beszéd újdonságának párbeszédes jellegét próbálta az újságíró érzékeltetni ezzel a metaforával.

A beszéd interaktív jellege mind a négy napilap képein megjelenik. Egyes képeken a szónok melletti moderátorok is láthatók. A fotók a beszéd újszerű előadását azzal is hangsúlyozzák, hogy a szónokot nem kizárólag a pulpituson mutatják be. A beszéd kötetlensége lehetőséget teremtett a szónoknak arra, hogy a színpadon szabadabban mozogjon. Ezt a Magyar Nemzet belső képe, a Népszabadság és a Népszava címlapi képei is ábrázolták. A szónok személyének hangsúlyozását a közeli képek alkalmazása teszi lehetővé. A Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszava a címlapon nagyméretű képeken közelről ábrázolja a szónokot, ezzel adva nagyobb presztízst a politikusnak. A Népszabadság belső oldalán három kisebb, közeli képen jelenik csak meg a szónok, csökkentve ezzel a hatást.

Orbán Viktor 2010-ben elhangzott évértékelő beszédét és annak körülményeit fotókkal is illusztrálta mind a négy országos napilap a címlapon és a belső oldalakon is.

A Magyar Nemzet nagyméretű képeken láttatja a szónokot beszéde közben a címlapon és a belső oldalon is. A címlapon levő kép közelről, míg a belső oldalon szereplő kép messziről ábrázolja a színpadon álló szónokot és a közönséget. Mindkét képen láthatók a szónok hátterében elhelyezett nemzeti színű zászlók. A szónoki beszédhelyzet megkonstruálásakor nagy szerepet szántak ennek a nagy erővel bíró kulcsszimbólumnak is. A zászló látványa révén a közönség „átélheti összetartozását”[273]. A belső kép aláírása a beszédben elhangzott két téma összefoglalását adja *(A volt kormányfő átalakítaná a jegybankot és a pénzügyi felügyeletet)*.

A Népszabadság hagyományainak megfelelően a szónokot ábrázoló nagyméretű, közeli címlapi fotó képaláírásában csupán a képi információk megismétlését találjuk. A belső oldalon levő képen is a szónok látható közéleti szereplők között. Ezen a képen a politikus

[273] LASSWELL, *A hatalom …i.m.*, 21.

gesztusának rögzítésével a szónok magabiztossága fejeződik ki. A Magyar Hírlap 2003. február 12-én megjelent tudósítása szerkesztéséhez hasonlóan ennek a képnek a képaláírása is a kép mellett szerepel. A kép mellett több mondat is van, ami eddig nem volt jellemző a Népszabadság szerkesztésére.

A Magyar Hírlap címlapján szereplő kép közelről ábrázolja a szónokot beszéde közben, míg a belső oldalon levő kép távolabbi perspektívából mutatja a színpadon beszélő szónokot és közönségét. A címlapon olvasható képaláírás a beszédben három különböző helyen elhangzott mondatokat foglalja össze *(A Fidesz elnöke kész a józan ész vezette kormányzásra, szerinte a közös nemzeti értékekben egyetérthetnek a jobb- és baloldali választók)*. Az ebben a képaláírásban megjelenő gondolatok szerepelnek a belső kép alatt is, csak más szóhasználattal.

A Népszava a Magyar Nemzethez és a Magyar Hírlaphoz hasonlóan a címlapon egy közeli képen ábrázolja a szónokot, míg a belső oldalon a színpadon álló politikust és a közönséget jeleníti meg. A Népszava ugyanakkor eltér a képek méretének megválasztásában az említett lapoktól. A Népszava címlapján levő kép kicsi, szinte bélyegkép nagyságú, ezáltal a szónok és az évértékelés is kisebb hangsúlyt kap. A belső oldalon álló kép már nagyobb a címoldalinál, de kisebb, mint a többi lap belső képei. A kép vizuális hatását csökkenti, hogy a kép bal felső sarkában összefoglalják az évértékelő beszéd alapgondolatait. A címlapi képnek nincs aláírása, míg a belső oldalon levő kép alatt már szerepel képaláírás, mely több információt foglal magában. A képaláírás tömörítő fogalmazása miatt a mondatszerkesztés nem a legmegfelelőbb *(A mintegy 1500 fős hallgatóság nem biztos, hogy azt kapta, amit várt: évértékelést)*. A beszéd körülményei, valamint az újságírói vélemény hangsúlyosabb, mint az évértékelés. A képaláírásban foglaltak visszautalnak a felcímben megjelent információkra.

A 2010-ben elhangzott jobboldali évértékelés sajtófotói egyaránt megjelenítik a szónok személyiségét és a beszédhelyzet körülményeit. Egyedül a Népszava kisebb címlapi képe csökkenti a politikus tekintélyét. A Népszava a belső kép szerkesztésével pedig eltereli a figyelmet az évértékelési esemény vizuális elemeiről. A szónoki emelvényen látható politikai szlogent a Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszava is megjeleníti, ezáltal elmélyítve annak tartalmát. A háttérben látható magyar zászló a Népszabadság belső oldalán közölt képét leszámítva minden képen megfigyelhető, ezáltal hangsúlyos szerepű. A Magyar Nemzet, a Magyar Hírlap és a Népszava a belső oldalon olyan képet alkalmaz, amely a közönséget is ábrázolja, így az évértékelést mint eseményt és annak fogadtatását is rögzíti.

Gyurcsány Ferenc 2010 márciusában elhangzott évértékelő beszédét a Magyar Demokratikus Charta felkérésére tartotta meg. Mind a négy országos napilap beszámol a baloldali politikus országértékeléséről. A tudósítások mellett szinte minden esetben található sajtófotó is.

A Magyar Nemzet a címlapi tudósítás illusztrálásra szolgáló képen a szónok látható háttérben a Magyar Demokratikus Charta logójával. A képen olvasható még a szónoki pulpituson szereplő politikai szlogen is. A képaláírás a választások várható eredményéről szóló mondatok összegezését adja egy rövid mondatban *(Gyurcsány Ferenc három pártot vár a parlamentbe)*. Ez a gondolat a címlapon levő tudósítás szövegében is megjelenik. A belső lapon olvasható tudósítás felett egy keretben levő képen Mesterházy Attila látható pilótasapkában, értelmezhetetlen módon. A kép mellett a baloldali párt miniszterelnök-jelöltjének körútjáról kapunk összefoglalást. Ez az összefoglaló és a kép az elemzett tudósítás címei alatt és a tudósítás hasábjai felett kapott helyett. A kép tartalma és nagy mérete, valamint elhelyezése egyaránt zavaró, és nem illik a tudósításhoz. Ez a képszerkesztés elvonja a figyelmet a tudósításban szereplő szónokról és az évértékelésről.

A Népszabadság – eddigi gyakorlatától eltérve – a címlapon szereplő összefoglalását nem illusztrálja képpel. A belső oldalon levő tudósítás mellett található ugyan kép, de aláírás nélkül. A kép közelről ábrázolja a szónokot, és jól látható az előtte lévő politikai szlogen is.

A Magyar Hírlap címlapján megjelent képen a szónok látható beszéde közben. A kép fókusza nem a szónokra esik, mert Gyurcsány Ferenc csak a kép jobb alsó részében látható (vállig). A kép hátterében megjelenő „csíkok” és „M” betű jelentését csak a Magyar Nemzet és a Népszava képei adják meg. Ez a fotó aránytalanul állítja be a szónokot, és a háttér kiválasztása miatt az esemény helyszínét sem ismerjük meg. A képaláírás az eddigiekhez hasonlóan tartalmazza az újságíró véleményét is, mely a tudósítás szövegében is megtalálható *(Idős közönségénél nagy sikert aratott a teátrálisan szónokló volt miniszterelnök)*. A belső oldalon folytatódó tudósítás alatt van kép, ami nem a szónokot és nem is az évértékelés eseményét, helyszínét hangsúlyozza. A képen beléptető kapuk és a várakozó közönség, valamint a rendezők láthatók. Ez a képi ábrázolás nem tükrözi az érdeklődő közönséget, csak egy kiragadott részt mutat az ellenőrző rendszerről és a helyét elfoglalni készülő publikumról. A Magyar Hírlap képei nem emelik ki az évértékelés eseményét, de figyelemfelhívók abban az értelemben, hogy az olvasónak el kell olvasnia a tudósítást ahhoz, hogy megtudhassa, miről szólnak a képek.

A Népszava címlapi képén a szónok látható beszéde közben. A politikai szlogen itt is olvasható. A Népszava fotója megjeleníti a közönség véleményét is a beszédről. A beszéd pozitív fogadtatását a kép előterében látható résztvevő felemelt hüvelykujjának ábrázolása reprezentálja. A képaláírásban a szerző a szónoki beszéd kampányjellegére tesz utalást egy teljes szerkezetű mondatban *(Gyurcsány Ferenc erőt próbált önteni a szocialista szavazókba)*. A belső oldalon levő tudósítás mellett nincs kép, így az ezzel való kiemelés sem történik meg.

Gyurcsány Ferenc évértékelő beszédének sajtóképei közül csupán a Magyar Nemzet és a Népszava címlapi és a Népszabadság belső oldalon szereplő képe alkalmazza az eddigi ábrázolási gyakorlatot. A szónok ezeken a képeken a megszokotthoz hasonlóan látható. A Magyar Hírlap képének fókusza és a belső oldalon lévő képi információk kiválasztása újszerűnek tekinthető.

A tudósítások szövegének elemzéséből tudhatjuk, hogy az évértékelő beszédekről szóló írások nagy része a belső oldalakon kívül a címlapon is megjelent. Ez a szerkesztés önmagában is figyelemfelkeltő, azonban ezt a hatást a napilapok egy-egy nagyméretű kép alkalmazásával tovább fokozták. A képek a szöveggel szemben valóságosabbak és gyakran hitelesebbek is. Ezek a funkciók azonban csökkenthetők bizonyos képek szerepeltetésével.[274] Kijelenthető az is, hogy mind a négy napilap képeit ismernünk kell ahhoz, hogy újraalkothassuk a beszédek teljes és részletes momentumait. A sajtó képanyagának retorikai elemzése után megállapítható, hogy az évértékelés eseményéből általában a szónok és a beszédszituáció körülményei kapnak nagy hangsúlyt. A vizuális manipuláció a képek szelekciójában, valamint a képek méretének megválasztásában érhető tetten. Ezek a technikák a befogadóknak az alkalmazott imázsokra adott válaszreakcióira irányulnak.[275]

6.4. Összegzés

Az objektivitásdoktrína szerint az újságírónak a saját politikai szimpátiáját zárójelbe téve, semlegesen kell beszámolnia a világban zajló eseményekről.[276] Az évértékelő beszédekről tudósító írások elemzéséből megállapíthatjuk, hogy ez a doktrína nem

[274] Vö. MNemz, 2010.03.20. 3.
[275] Vö. RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 67.
[276] BAJOMI-LÁZÁR, *A politika… i. m.*, 2.

érvényesül maradéktalanul. A tudósítások kiemelései és az egyes írásokban megfogalmazódó kritikák és kommentárok a szerzők szubjektivitását is tükrözik. Az azonban kijelenthető, hogy az újságíró nem autonóm módon keresi az információkat, hanem egyszerűen átveszi azokat a politikusoktól, azzal az értelmezési kerettel együtt, amelyet a politikus által természetszerűen szelektíven összegyűjtött információk felkínálnak.[277] A tudósítások szerkesztési módja, valamint az írások érzelmi motivációja, a figyelemelterelés és a szövegben megjelenő „hiteles" kommunikátorok szerepeltetése egyaránt az olvasói befogadás irányítását szolgálja. „A médiaelit-teória szerint a szerkesztők nem objektíven, hanem kulturális és gyakran pártos ideológiai értékrendjük alapján válogatják a híreket, mellyel sikeresen befolyásolhatják a politikai közhangulatot."[278] A tudósítások szövegében nagy hangsúlyt kap az a stratégia, mely a hiperbola használatán alapul, „azaz a saját politikai, gazdasági eredmények, sikerek, illetve az ellenfél sikertelenségei felnagyításán, kiemelésén, hangsúlyozásán."[279]

Az évértékelő beszédek a „véleménynyelvből építkeznek, és mint a tömegekhez szóló közléseknek a tömegek problémáiról kell szólniuk."[280] A véleménynyelvben az ideológiai szókészlet a domináns, akárcsak az évértékelő beszédekben. A tudósítások szövegének nagy része a szónoki beszédek szóhasználatára támaszkodik. Ennek megfelelően az írások megőrzik a véleménynyelv politikai és ideológiai szókincsét is.

A tudósítások (egy Népszava-tudósítást leszámítva) két részletben: a címlapon és a belső oldalon folytatódva jelennek meg. Ez a szerkesztés már önmagában is figyelemfelhívó, így ezek a témák fontos szerepet kapnak a napilapok hasábjain. A címek megfogalmazása és a napilapokra jellemző tipográfiai megjelenítés együttesen tölti be a figyelemfelhívás funkcióját. A szónoki beszédekben a közöny legyőzése és a figyelemfelkeltés a kezdés szövegrész feladata, az antik retorikai hagyományoknak megfelelően. A tudósításokban ezt a szerepet a cím tölti be. A tudósítások címei nagymértékben véleményformálóak, de a mögöttük meghúzódó tények is legalább annyira értékesek. Az évértékelő beszédek éveiben a napilapok címadásában különböző tendenciák figyelhetők meg. A 2003-as évértékelő beszédekről szóló tudósítások címei témamegjelölő vagy eseményközlő címek. A 2005-ből kiválasztott szónoki beszédekről számot adó írások címeire az jellemző, hogy a szónok neve után kettősponttal elválasztott idézet szerepel.

[277] BAJOMI-LÁZÁR, *A politika… i. m.*, 3.
[278] HEGEDŰS István, SZILÁGYI-GÁL Mihály, SIPOS Balázs, NAVRACSICS Tibor, *Politikai kommunikáció 2004*, Médiakutató 2005. tavasz, 12.
[279] BAŃCZEROWSKI, *i.m.*, 107; Vö. NEMESI Attila László, *Az alakzatok kérdése a pragmatikában*, Bp., LOISIR Könyvkiadó Kft., (Pragmatika; 1.) 2009.
[280] LASSWELL, *A politikai… i. m.*, 73.

Mivel ezekben a címekben a beszédekből merített jól hangzó kifejezések vannak, erre az évre inkább a szenzációs címek használata jellemző. A 2010-es években megjelent tudósítások címszerkesztése alkalmazza a 2005-ben már megismert címadási módszert. A 2010-es év címeiben ezen kívül még megfigyelhető az is, hogy erősen irányító jellegűek, és helyenként durva kifejezéseket is tartalmaznak. A szóhasználat miatt ezek a címek is szenzációs címnek tekinthetők. Lényeges mozzanat a tudósításokban, hogy a beszédekből mely mondatok, információk kerülnek a címekbe. A címekben a beszéd egyik jól hangzó mondata vagy többször ismétlődő eleme jelenik meg. Ezek egy része a beszéd peroratiójából vagy kezdéséből származik, és mint ilyennek, fokozott érzelmi töltése van. Ezek a kiemelések a tudósításokban és a címekben is igen jól alkalmazhatók arra, hogy a tudósító orientálja olvasóit.

A címlapon szereplő tudósítások címeinek nagy betűmérete vonzza az olvasó tekintetét. A tudósítások nagy részét képek is illusztrálják, melyek tovább erősítik, fokozzák a címek figyelemfelhívó szerepét. A képek szinte minden esetben nagyméretűek, és a szónokot ábrázolják, de ettől eltérő képválasztásra is találhatunk példát.

A címek, a képaláírások, valamint a címlapi bevezetők a tudósítás legfőbb tartalmi elemeit foglalják magukban; ezek a tudósítás szövegében bővebben kifejtve jelennek meg. A tudósítások propositiójában a szónoki beszédek kezdésében és zárásában levő, megfelelő érzelmi töltéssel rendelkező kijelentések szerepelnek. A tudósítások tartalmazzák tehát a szónoki beszédrészek közül a téma megadását.

A tudósításokban megjelenik a szónokok által használt argumentatiós technika. A tudósítások nagy része tehát átveszi a szónoki érvelés elemeit. Csak néhány esetben tapasztalhattuk azt, hogy a tudósításokban egyéni újságírói érvrendszer is helyet kapott. Ezekben az esetekben is az ellentétek kiemelése maradt a legfontosabb. Az érvek nem a szónoki beszédekből származnak, hanem szakmai, illetve szubjektív megállapítások támasztják alá az újságírói kiemeléseket. A tudósítások egy része a befejezésben az esemény zárásáról ad képet, másik része pedig a szónoki beszéd zárógondolatait foglalja össze. A beszéd peroratiójában elhangzó gondolatok érzelmi töltését megőrzi a tudósítás befejezésében való szerepeltetés. A tudósítás végén az esemény zárásáról szóló tájékozató érzelmi befolyásolást nem tartalmaz. Ez a megoldás a hiteles tájékoztatás érzetét kelti az olvasóban.

A tudósítás műfaji sajátosságainak megfelelően az írások megtartják a szónoki nyelvhasználatot. Az írásokban előforduló sok idézet megőrzi a szónokra jellemző mondatszerkesztési sajátosságokat és szófordulatokat. Ennek megfelelően néhány

tudósításban a szónoki beszédek elokúciója is megjelenik. Ezek felhasználhatók arra is, hogy bizonyos ideológiát erősítsenek. A tudósításokban leginkább Orbán Viktor trópushasználata jelenik meg, hiszen az ő beszéde tartalmazza a legtöbb költői képet. A tudósítások a szónokra jellemző retorikai alakzatok közül a sententiákat és a humoros anekdotákat jelenítik meg. Ezzel szemben Gyurcsány Ferenc évértékelő beszédéből csupán egy metaforát emelnek ki. A szónokra jellemző retorikai alakzatok közül a többször előforduló licentia és concessio alakzatai jelennek meg az újságok hasábjain. A tudósításokban nemcsak a szónokokra jellemző alakzatok szerepelnek. Az újságíró önálló tevékenységének tulajdonítható az ismétlés, amely a kiemelést szolgálja.

Orbán Viktor és Gyurcsány Ferenc 2010-es beszédeire különösen jellemező volt a kampányjelleg. A klisék hangoztatására olyanok előtt került sor, akik amúgy is egyetértenek a szónokkal.[281] Emiatt a szónokok az utalások és célzások eszközét is bevetették. Ezek az utalások a tudósítások szövegében olykor nyíltan megfogalmazott információkká válnak.

Az évértékelő politikai beszédekben szereplő értékkategóriák megjelennek a tudósítások szövegében is. „Az értékretorika kategóriája szerint a politikai erők számára az a jó stratégia, ha kommunikációjuk a párt által megszerzett témákra vonatkozik.”[282] A vizsgált beszédekben és így a tudósításokban sem különülnek el élesen a használt értékkategóriák. Gyurcsány Ferenc évértékelő beszédében megjelentek az addig csak a jobboldal által említett értékkategóriák is. Ezt szinte mindegyik tudósítás tükrözte, de csak kettő emelte ki, hogy ezek a témák valójában a jobboldali kommunikáció részét képezik.

A tudósítások mondatszerkesztésére jellemző az *azt mondta, kijelentette, hangsúlyozta* stb. jellegű tagmondatok használata a beszédben tárgyalt témák összefoglalása előtt vagy után. Az idézetek használatával a tudósítások az élőbeszéd stílusát is magukon viselik.

A tudósítások szerkesztettségi mutatójának adatai 2,1 és 3,43 között ingadoznak (lásd Melléklet 3.2;3.3;3.4.). [283] A legalacsonyabb érték a Magyar Hírlap tudósításában, míg a legmagasabb értékek a Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava esetében figyelhetők meg. Összességében tehát elmondható, hogy tudósítások mondatai átlagosan több mint két tagmondatból állnak. A mondatok átlagos szószámában is nagy különbséget látunk a napilapok között. Ebben a tekintetben egyaránt a Magyar Hírlap tudósítása mutatja az egyik legalacsonyabb (11,81) és az egyik legmagasabb értéket. Az alacsony

[281] Vö. EDELMAN, *A politika szimbolikus… i.m.*, 189–190.
[282] ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 143.
[283] Vö. ZIMÁNYI Árpád, *Bulvárlapok cikkeinek szövegtani elemzése = Kommunikáció és nyelvhasználat*, szerk. H. VARGA Gyula, Eger, Líceum, 2004, 29–43.

érték oka az, hogy a Medgyessy Péter évértékelő beszédéről számot adó írásának 945 szava 80 mondategészre oszlik. Az Orbán Viktor 2005-ben elhangzott évértékelő beszédéről szóló tudósítás magas értéke pedig abból adódik, hogy a tudósítás 25 mondategésze 604 szót tartalmaz. A tudósítások átlagos szószáma azonban mégis meghatározható. A vizsgált írások átlagosan 17–20 szót tartalmazó mondatokból épülnek fel. A szórásnégyzet és a szórás értékei között is jelentős különbségeket láthatunk. A magas szórásértékek a hosszabb és a rövidebb mondatok váltakozására, míg az alacsony szórásértékek a kiegyenlített mondatszerkesztésre vezethetők vissza. A variabilitási adatok alacsony értéke a tudósítás szövegében visszatérő kifejezések jelenlétét jelzi. A tudósítások átlagos variabilitási értéke 0,42–0,44 között alakul. Ezek az írások tehát nagyszámú ismétlődő nyelvi elemet tartalmaznak.

A négy országos napilap közül a Magyar Hírlap az, amely a legrövidebb tudósításokat közölte. A Magyar Hírlap írásai tömör, viszonylag egyszerű mondatokból állnak. A napilap szerkesztettségi mutatójának adata 2,1 és 2,5 között ingadozik. A Magyar Hírlap a cikkei többségében csak a beszédek leglényegesebb elemeit foglalja össze, ezt az adatok is alátámasztják. Egy cikk esetében találunk példát magasabb adatra (3,24). Ennek oka, hogy az adott évértékelő beszéd információi csupán 25 mondatban szerepeltek. A Medgyessy Péter évértékelő beszédéről és a 2005-ben elhangzott Gyurcsány-beszédről beszámoló tudósítás hosszabb a Magyar Hírlapban. A többi esetben az írások rendkívül röviden fogalmazzák meg mondanivalójukat.

Az adatok szerint a Magyar Nemzet, a Népszabadság és a Népszava azok a napilapok, amelyek bővebben fejtik ki közölnivalójukat. Mondataik több mint 2,5 tagmondatból állnak. Néhány esetben előfordul az is, hogy mindhárom napilap tudósításának szerkesztettségi mutatója 3 fölé emelkedik, ami magas értéknek számít. Ez a nagyobb terjedelem lehetőséget ad arra, hogy egyes témákat bővebben fejtsenek ki.

A kvantitatív elemzések eredményei is alátámasztják tehát, hogy a négy országos napilap közül három: a Népszabadság, a Magyar Nemzet és a Népszava a tudósítások szerkesztésében igyekszik hű maradni a tradíciókhoz. A Magyar Hírlap szerkesztésében azonban megfigyelhetjük, hogy az elmúlt néhány évben változás következett be. A cikkeket jóval kisebb terjedelemben és színesebben közlik, ami a tabloid jellegre utal. Ez a napilap a tömegigény kielégítése érdekében változtatott a lap struktúráján és a cikkek felépítésén. Ezzel a módszerrel kívánja megtartani és újból meghódítani az olvasóközönséget.

Az országos napilapok tehát igyekeznek felvenni a versenyt a televízió képi látványával. „Szinte példa nélküli a televízió fejlődésének hatása az újságírási mezőre.”[284] Az újságok a képek növekvő számával és a vizuális eszköztár hatásos használatával igyekeznek megragadni az olvasó figyelmét és megtartani az olvasóközönséget. A sajtófotók vizuális retorikai vizsgálata után azonban kijelenthető, hogy a tudósítások képei nem csupán az illusztrálás funkcióját töltik be. Az évértékelő beszédek, ahogy láthattuk, szándékolt politikai események. A vezető politikusok által elmondott országértékelések részei a sajtó napirendjének a szónokok politikai státusza miatt. A képek nagy része hangsúlyozza a szónok személyiségét, az eseményt és a beszédszituáció helyszínét. Az évértékelő politikusokat ábrázoló képek az előadó személy imázsának kialakításában is fontos szerepet játszanak. Ezek a képek megtestesíthetik az „ideális” szónokot az olvasó számára. A makulátlan öltözékben szereplő politikusok vizuális látványából a közönség megalkothatja vagy kiválaszthatja az optimális szónok figuráját. A szónok alakjának közeli fókuszba helyezésével a képszerkesztők a televízióban is alkalmazott módszerrel élnek. „Mandell és Shaw kutatásai bebizonyították, hogy a kameraszög befolyásoltatja a képen látható személy tekintélyének és hatalmának észlelését.”[285] A közeli képek nagy része a méretével is hangsúlyozza a szónok személyiségét, presztízsét. A szónokot ábrázoló képekről azonban elmondható, hogy a kisebb képek vagy azok fókusza gyakran csökkenti a szónoki tekintélyt. Ezt támasztja alá a Magyar Hírlap 2010. március 20-án megjelent címlapi fotója is.[286] Az elemzett képek a politikusi imázsteremtés mellett az évértékelő rendezvények megjelenítésével legitimálják magát a politikai eseményt is.

Az átvizsgált képanyagban megfigyelhető egy bizonyos képválasztási tendencia is. Általánosságban megállapítható, hogy a vizsgált évek évértékelési szituációiból a napilapok mit kívántak hangsúlyozni a képekkel. 2003-ban a baloldali politikus esetében megjelenítették a szónoki presztízst és a beszédhelyszínt is. A nagyméretű képek növelték a vizuális üzenet hatását. Egy-egy esetben a kép fókuszának eltolódása csökkentette a szónoki tekintélyt. A jobboldali szónok 2003-ban elhangzott évértékelő beszédének fotói inkább csak a politikusi imázs kiemelését szolgálták. 2005-ben mindkét országértékelés képi anyaga egyaránt megjelenítette a szónokok személyiségét és a beszéd előadásának helyszínét. A parlamenti helyszín kiemelése megtalálható volt Medgyessy Péter 2003-as és Gyurcsány Ferenc 2005-ös beszédében is. A beszédekhez tartozó képi illusztráció

[284] Pierre BOURDIEU, *Az újságírás hatalma = Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 113–114.
[285] RÓKA, *Kommunikációtan… i.m.*, 68.
[286] Vö. MH 2010-03-20 képelemzés. 151.

megerősíti a szónoklatok ezen szöveghelyeit. A parlamenti ülésterem mint magasztos helyszín nagyobb hangsúlyt ad a politikai eseménynek. 2010-ben új elemként jelent meg a zászló a szónok hátterében. Ezek a kulcsszimbólumok nagyobb tekintélyt kölcsönöznek a szónoknak, és a befogadókban is nagyobb lesz az elfogadási hajlandóság a beszédben foglaltak iránt. „Ezek a szimbólumok eloszlatják az igaztalanság érzését."[287] 2010-ben a képek az eddigiek mellett politikai szlogeneket is bemutattak.

Az elemzett tudósítások mellett szereplő képek igyekeznek megteremteni a jelenlevőség érzetét. A rovatvizsgálattal kapcsolatban megállapítottuk, hogy a hírek szelekciója „elszegényedés az egészhez képest".[288] Ez a megállapítás a képek esetében is megállja a helyét, hiszen a vizsgált sajtófotók is csupán a valóság egy-egy részét jelenítik meg. Ugyanakkor az is kijelenthető, hogy a vizsgált napilapok képei együttesen alkotják meg az évértékelő események valóságát. A pillanatfelvételeket azonban nem hasonlíthatjuk össze a televízió által közvetített szituációval.

A sajtó képanyagának elemzése után leszögezhető, hogy a fotók kiválasztása tudatos, szándékolt szerkesztési eljárás. A képek kompozíciójának és méretének megválasztása (vagy akár a képek hiánya) alátámasztja a napilapok által vallott nézeteket. A vizsgált sajtóképek „szimbolikus megerősítői és meggyőző eszközei egy nézetnek, álláspontnak".[289]

A huszonnégy cikk elemzéséből az derült ki, hogy a stílus akkor megy át a semlegesen tényközlőből enyhén támadóba, amikor a sérelmeket, hibákat sorolják. A napilapok erősebben fogalmaznak verbális és vizuális üzeneteikben is, amikor a másik oldalt veszik kritika alá. Mind a huszonnégy cikkből kitűnik, hogy a politikusok és a sajtó célja egyértelműen az, hogy meghatározzák és közvetítsék az állampolgárokhoz a „mi" és az „ők" kategóriáját. Ez, véleményem szerint, jellemző mind a két oldal politikai propagandájára és ezzel együtt sajtójára is.

[287] EDELMAN, *A politikai hírek…i.m.*, 459.
[288] ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 96.
[289] ACZÉL, *Médiaretorika…i.m.*, 43.

10.14750/ME.2015.012

7. Befejezés

A disszertáció célkitűzése az volt, hogy a 2001 és 2011 között az országgyűlési választásokkor megjelent, valamint az évértékelő beszédekről számot adó sajtóműfajokat bemutassam abból a szempontból, hogy a napilapok hogyan alakítják és szerkesztik meg a vizsgált tematika valóságát. Eközben lehetőség nyílt arra is rögzítsem a rendszerváltás utáni sajtó változásait is. A disszertáció tartalmazza a 2003-ban, a 2005-ben és a 2010-ben elhangzott évértékelő beszédek retorikai-stilisztikai elemzését. A 2003-as év azért került a vizsgálat anyagába, mert ez volt az első olyan esztendő, melyben mindkét politikai oldal országértékelése egyaránt elhangzott. A beszédek ilyen jellegű kiválasztása lehetővé tette a politikailag független, objektív megközelítést. Ezt az alapelvet követve választottam ki a másik két év évértékelő beszédeit is, hiszen ezekben az években is mindkét politikai oldal képviselői egyaránt megszólaltak. 2005-ben a politikai változás miatt új vezető értékelte az aktuális évet a baloldalon, ezért tartottam fontosnak ennek a beszédnek az elemzését. 2010-ben a 2005-ben már elemzett szónokok aktuális beszédeit vizsgáltam. A kiválasztott beszédek az előadás helyszínében történt változás miatt váltak érdekessé az elemzés szempontjából. Egy-egy politikai megnyilvánulás helyszínének kiválasztása döntő fontosságú lehet, mind a szónok, mind pedig a befogadó számára.[290] A disszertáció készítésekor az évértékelő beszédeket nem lehetett hiteles, írott forrásban fellelni, ezért a munka előkészületekor a működő hírcsatornák archívumaiban elérhető, audio és audiovizuális felvételekről a beszédek szövegleiratát saját magam készítettem el. Az elkészített leiratok szolgáltak alapul a szövegvizsgálathoz (lásd Melléklet 1.). A szövegek pontos ismeretében lehetett a vizsgálatot kiterjeszteni a beszédek sajtómegjelenéseire és azok összehasonlítására is. A négy országos napilapban megjelent tudósítások elemzése egyrészt rámutat a műfaji sajátosságokra, másrészt pedig arra, hogy a sajtó hogyan jeleníti meg az évértékelés témakörét.

Dolgozatomban olyan szövegelemző vizsgálati módszereket alkalmaztam, amelyek a szövegtípusok különbözősége, különlegessége miatt azonos elvek mentén mindegyikre használhatók, valamint a legjobban illeszkedtek a szövegtesthez, és megőrizték a vizsgálat objektivitását. A retorikai-stilisztikai szövegelemzésben a klasszikus retorika alapelveit követtem. A szövegek vizsgálatakor kiemeltem a normatívtól eltérő elemeket. Az objektivitás megőrzése érdekében alkalmaztam kvantitatív stilisztikai eljárásokat is. Szabó

[290] Vö. KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 32.

András György szerint minden tudománynak törekednie kell az általa vizsgált jelenségek kvantifikálására. „Ha a jelenségek objektív tulajdonságai alapján folytatjuk a vizsgálatot, akkor fontos eszközt kapunk a folyamatok pontos leírására és egzakt összehasonlítására.”[291] A felsorolt okok miatt kellett stilisztikai minőségi vizsgálataimat mennyiségi mutatók rendszerévé átalakítani. „A nyelvi művek kvantitatív vizsgálatának az az alapja, hogy minden egyes nyelvi alkotás egyedi, más alkotásra nem jellemző mennyiségi mutatókkal rendelkezik.”[292] Ez biztosította az alapját egy objektív, tárgyilagos feltáró-elemző vizsgálatnak, melyet az egész vizsgálat során vezérelvként igyekeztem követni.

„A legújabb tömegkommunikációs médium az információáramlást sokirányúvá teszi.”[293] A sajtó új, elektronikus formájának megjelenése miatt volt tehát szükség a textológiai kutatásra. Ebből a vizsgálatból még árnyaltabb képet kaphattunk a sajtó 20. századi helyzetéről, állapotáról. Ugyanakkor azt is hangsúlyozni kell, hogy ez csupán pillanatkép, mely rögzíti a korképet, javaslatot tehet a változtatásra, és irányt mutathat a javításra.

Az országgyűlési választások alkalmával megjelent lapszámok rovatvizsgálata magában hordozza a sajtó vizuális megjelenésének, kiemeléseinek, interpretálásainak és a média változásainak bemutatását és vizsgálatát. A textológiai elemzés és a sajtó rovatvizsgálata nem kiragadott, hanem összefüggő vizsgálat a retorikai-stilisztikai elemzés mellett. Ezek a vizsgálatok rávilágítottak arra, hogy a sajtó, hogyan mutatta be és állította össze az események valóságát.

A bemutatott vizsgálati módszerek segítségével elvégzett kutatás az adott korpuszon számos fontos megállapítást tartalmaz. Ezeket a következőkben foglalom össze.

Az évértékelő beszédek mindegyike tartalmazta a műfaji meghatározás szerinti elemeket. Mind a három szónok mindegyik beszédében megtalálható volt a tartalmi értékelés, a programadás, mely egyben kampányelemeket is magában hordozott, valamint kommentárokat a másik politikai oldal tevékenységéről. Ezek az elemek részben meghatározzák a beszédek felépítését, ugyanakkor további, az adott évre jellemző aktuális kérdések tárgyalását is tartalmazzák. Az évértékelő beszédek legfontosabb témakörei azonban mégis meghatározhatóvá váltak. Mindhárom szónok a legfontosabb mondanivalóit az ideológiai-kulturális, jóléti és gazdasági tematika köré csoportosította. Ez

[291] TÖRÖK, *A statisztikai módszerű … i. m.*, 561–562.
[292] NAGY, *i.m.*, 394.
[293] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 19.

a hármas témakör csak 2002 óta lelhető fel a baloldal diskurzusképzésében.[294] A vizsgálat alátámasztja ezen témakörök jelenlétét mindhárom évben és mindkét baloldali politikus évértékelő beszédében. A kifejtett témák közül a legnyomatékosabb a munka-otthon-család kérdése. Ez nagy hangsúllyal jelenik meg először Orbán Viktor, majd Gyurcsány Ferenc beszédeiben is. Az évértékelő beszédek fontos kérdése az, hogy ezekhez a témákhoz a szónok „milyen értékeket említ, hangsúlyoz. Az értékek bekapcsolásával a tények értelmezést nyernek."[295] A munka-otthon-család mint értékkategóriák tehát nemcsak egyetlen párt kommunikációjában jelennek meg.[296] A szónokok ezen témák mozgósításával egyértelműen az emberek életében a legfontosabb szimbólumokat keltik életre, és aktivizálják az ehhez tartozó érzéseket is. „A biztonságra törekvés fontos kifejeződése a »közép«[297] kultúrájában az »idill« szükséglete is, középpontjában a család, az otthon eszményével."[298] A téma fontosságát mutatja, hogy ez a tematika hangsúlyos szerepet kap a tudósítások szövegében is. Megfigyelésem szerint a szónokokhoz hasonlóan a cikkek szövegei ezeket a témákat politikai szlogenként említik, elmélyítve ezzel ezeknek az ügyeknek a fontosságát.

Az említett témák köré szerveződő mondanivalót a szónokok a retorikai egységeknek megfelelően szerkesztik. A legfőbb antik retorikai egységek szerepelnek a modern kori politikai szövegekben is. Arányait tekintve kijelenthető, hogy a szónoki beszédek legnagyobb részét a tárgyalni kívánt ügyek bizonyítása tölti ki. A vizsgált beszédekben többször is előfordult, hogy a szónokok a befejezésben az összegzések helyett új témát vezettek be. A befejezés ilyen szempontú használata a modern kori megszólalásokban a még aktívabb cselekvésre és a továbbgondolásra ösztönözheti a hallgatóságot.

„A politikai valóság a metaforikus beszéd révén, a médiumok közvetítésével, a befogadók képzeletében jön létre. A politika a szavak által teremtődik, sohasem önmagában, hanem »becsomagolva« mutatkozik meg."[299] A modern politikai szónokok emiatt élnek a retorikai eszköztár elemeinek használatával. A vizsgált beszédekben gyakran szerepelnek a retorikai kérdések, melyek legtöbbször a nyomatékosításon túl állásfoglalásra is késztethetik a befogadót. Ez a technika a kampányjelleget erősíti. A szónokok elocutiós eszköztára is ezt támasztja alá, hiszen egyes stilisztikai alakzatok

[294] Vö. ÁGH, *i.m.*, 17–23.
[295] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 128–129.
[296] Vö. ACZÉL, *Új retorika …i.m.*, 143.
[297] A „közép" minden modern társadalomban a legnagyobb „törzs". - KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 68.
[298] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 73.
[299] MUCSÁNYI Mariann, *Üzenetváltás. A yuppie-beszéd egy éve=Magyarország médiakönyve 1999*, szerk, CSEH Gabriella, ENYEDI Nagy Mihály, SOLTÉNSZKY Tibor, Bp., Enamiké, 1999, II., 587.

további asszociációkra adnak lehetőséget, amellett, hogy jól hangzó szlogenként is felhasználhatók. „A jelentések sokfélesége a legtöbb politika iránt érdeklődő számára interpretálhatóvá teszi a szlogeneket, mindenki megtalálhatja bennük a számára legkedvesebb üzenetet.”[300] Ezeket a politikai szlogeneket több esetben az újságírók is kiemelték, ezáltal nyomatékosítva azt, hogy egy-egy metafora melyik politikai oldalhoz kötődik. A vizsgált beszédek szövegeiben a leggyakoribb trópus a metafora. Ezek közül a vonat és a hajó asszociációját fejtik ki több ízben, a változás, a haladás tematikáját erősítve. Az azonban nem jelenthető ki, hogy ezek a metaforák csupán egy szónokhoz kapcsolódnak, sokkal inkább a korszakra jellemző elocutiós eszközként foghatók fel. A beszédekben szereplő idézetek használatával kapcsolatban elmondható, hogy a baloldal a történelmi utalások miatt inkább a folytonosságra apellál, míg a jobboldal a modern kori személyek mondataival inkább a jelen helyzet hangsúlyozására és a hallgatósághoz való közeledésre törekszik.

„Hatalom-, presztízskifejező szerepe lehet a nyelvi érintkezés szinte minden elemének: kérésnek és állításnak, hivatkozásnak és kritikának, szókincsnek és stílusnak, a beszéd idejének és terjedelmének.”[301] Éppen emiatt fontos a megjelölt elemek vizsgálati eredményeinek összefoglalása. Mindhárom szónokra jellemző, hogy szakítottak a korábbi politikai gyakorlattal, amely erősen technokrata és bürokratikus nyelvezetet használt egy szűk körnek szóló érveléssel. Az évértékelő beszédek közel állnak az élőnyelvhez, és közérthető stílusban vannak megfogalmazva. Az országértékelő beszédek célja minden esetben a politikai programban foglaltak közérthetővé tétele, valamint beszámoló annak megvalósulásáról, az ígéretek beváltásáról és az elért eredményekről. Az évértékelő beszédnek mint hazánkban új kommunikációs műfajnak a stílusbeli sajátosságai időről időre és az előadás helyszínének megfelelően változtak. A Parlament előtt előadott évértékelő beszédekben kevesebb a bonyolult, többszörösen összetett mondatos fogalmazás, hiszen az időkeret és a helyszín is köti az előadót beszédének megfogalmazásakor. A más politikai rendezvényen megtartott évértékelő beszédek szövegében minden esetben – mind a jobb-, mind a baloldalon – megfigyelhető a hosszabb, összetett mondatok használata (ez a tágabb időkeretnek is tulajdonítható). Mindhárom szónok mindegyik beszédében az előadás helyszínétől függetlenül tapasztalható, hogy előtérbe állítják saját személyüket és véleményüket. Ez az egyes és többes szám első személyű alakok használatában is megnyilvánul. Mindhárom szónok

[300] MUCSÁNYI, *i.m.*, 590.
[301] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 41.

beszédében tetten érhető az, hogy a névszókkal szemben inkább a lendületes, cselekvő, aktív igéket részesítették előnyben. Ez hozzásegíti a politikusokat az évértékelő beszédek céljának megvalósulásához.[302] Az is megfigyelhető az összes vizsgált beszédben, hogy „a száraz szakmai-politikai jellegű érvelést a szemléletes képekkel való meggyőzés cserélte le."[303] Az évértékelő beszédekről számot adó sajtótudósításokban is kiemeltem ezeket az elemeket. Ugyanakkor a beszédekben elhangzó metaforák nem minden esetben szöveghűen, hanem átfogalmazva jelennek az újságok hasábjain. Ez nemcsak pontatlanságként, hanem a tudósító szándékos változtatásaként is értelmezhető, ami a könnyebb megjegyezhetőséget is szolgálhatja. Az évértékelő beszédekben rejlő meggyőzési szándék nem változik a tudósításokban sem, azonban a sajtóírások esetében nemcsak a trópusok adnak lehetőséget erre. A tudósítások szerkezete és a szövegekben fellelhető retorikai eszközök a tájékoztatás mellett lehetőséget teremtenek az irányultságnak megfelelő közlésre.

A tudósítások szövegében, ahogy az évértékelő beszédek szövegében is, elkülöníthetők az antik retorikai szövegegységek. A szövegegységek a tudósítás műfaji sajátosságainak megfelelően rövidebb formában bontakoznak ki. A befejezés a szónoki beszédekhez hasonlóan a tudósítások esetében is átalakult formában van jelen. A figyelem felkeltésének funkcióját az írások címei, a tipográfiai megjelenítés és a képek használata együttesen töltik be. A vizsgált tudósítások címlapi és belső oldalon megjelent címeinek megfogalmazása, a leades szerkezetű kiemelések a téma összefoglalása mellett a meghökkentést is célozzák. Ezt a hatást erősítik a szerkesztők által alkalmazott képek is. A képek jelentősége nem vitatható, hozzátartoznak a mindennapi életünkhöz.[304] A képek kiválasztásának vizsgálata után megállapítható, hogy „a politikai sajtóban megjelenő képek szakmailag korrektek, amelyek a valóságmozzanatokat felhasználva, feltáró jellegűek."[305] Ugyanakkor az is elmondható, hogy a képek a szónoki imázsteremtésben, a beszédhelyzetek hangsúlyozásában és a politikai szlogenek elmélyítésében is fontos szerepet játszanak. A verbális üzenetekhez hasonlóan a sajtófotók is csupán a valóság bizonyos szegmenseit jelenítik meg. A tudósítások szövegei egy bizonyos nézet szerinti szelektálás eredményei, ahogy a képek is.

---

[302] Vö. Dr. BORÓKAI Gábor, *Vázlatosan a kormány kommunikációjáról = Magyarország médiakönyve 1999*, szerk, CSEH Gabriella, ENYEDI Nagy Mihály, SOLTÉNSZKY Tibor, Bp., Enamiké, 1999, I., 65–66.
[303] BORÓKAI, *i.m.*, 66.
[304] Vö. James CARREY W., *Communication as Culture: Essays on Media and Society*, New York-London: Routledge, 1994.
[305] SZARKA Klára, *Elbeszélő vagy eltakaró sajtóképek = Magyarország médiakönyve 2003*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, POLYÁK Gábor, dr. SARKADY Ildikó, Bp., Enamiké, 2003, 557.

A tudósítások a műfaji követelményeknek megfelelően az évértékelő beszédekből építkeznek, ezáltal azok nyelvi stílusát is megőrzik. A vizsgált sajtóműfaj írásaiban megfigyelhető a többszörösen összetett mondatok jelenléte. Ezek tartalmazzák a beszédek egy-egy fontos gondolatát és a kommentáló bevezető vagy lezáró tagmondategységeket is.

A vizsgált tudósítások szövegszerkesztési elvei között egyaránt megtalálható a kronologikus és a mozaikszerűen építkező szerkesztés. Ez a szerkesztési módszer lehetőséget teremt a tudósítások sajátos argumentációjának kidolgozására. A tudósítások egy része megtartja a szónoki beszédek szerkezetét, és az írások érvrendszere is a beszédekre épül. A tudósítások között azonban találhatók saját érvrendszert tartalmazó írások is. A sajtószövegek érvrendszerét alátámasztják a sajtóírások szerzőinek kiemelései. „Már amikor megneveznek valamit, kiemelnek – hiszen mindennek annyi összetevője van, hogy azok közül óhatatlanul szelektálnak –, s ez már: interpretáció. Azzal, hogy mit tartanak fontosnak hangsúlyozni, már befolyásolták a tény értelmezését, egy meghatározott irányban indították el a közönség lehetséges viszonyulásmódjait.”[306] A tudósítások szövegeinek összehasonlítása kapcsán is megfigyelhetővé vált a napilapok interpretációja a szelekció révén, hiszen „amivel a tény értelmezését befolyásolni lehet, az az, hogy mit tartunk belőle közlésre érdemesnek, mit nem”.[307] Ezt a sajtóbeli sajátosságot még jobban igazolja a textológiai vizsgálat és az országgyűlési választások éveinek sajtó- és rovatvizsgálata is. Mindkét esetben megfigyelhetővé vált, hogy ha az ember csupán egy forrásból tájékozódik, akkor az eseményeknek csupán egy szegmensét ismeri meg. Ez nem feltétlenül a szándékosság számlájára írható, hiszen „ugyanazt a tényt – meghamisítás nélkül is – nagyon sokféleképpen lehet megjeleníteni.”[308] Ebből az állításból pedig az következik, hogy ha az emberek nagy része „a kommunikációs folyamatok csupán egy részét látja, így számos jel jelentése, a jelhasználati lehetőségek a többség számára rejtve maradnak.”[309] A textológiai vizsgálatot az említett szempontokon kívül a technikai fejlődés is szükségessé tette. A textológiai vizsgálat során a négy országos napilap hagyományos cikkeit vetettem össze szóról szóra az online megfelelőikkel. Minden esetben kiemeltem a szerkesztésbeli, tipográfiai és szövegbeli eltéréseket. A textológiai vizsgálat elvégzése után megállapítható, hogy a vizsgált szövegek között vannak eltérések. Mind az online, mind a hagyományos sajtóírások tartalmaznak olyan mondatokat és bekezdéseket, amelyek a másikból hiányoznak. Ezekre a szövegváltozásokra minden esetben felhívtam a figyelmet

[306] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 118.
[307] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 118.
[308] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 117.
[309] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 21–22.

az adott vizsgálati helyen. Ezek a kimutatott eltérések – még ha nem jelentős számúak is – amellett, hogy rögzítik az egyes cikkek textológiai állapotát, alkalmasak lehetnek a befolyásolás bizonyítására is. „A politikai és gazdasági manipulációban nagymértékben közreműködik, de ugyanakkor a manipuláció leleplezésének és ellehetetlenítésének is kivételes lehetőségekkel bíró eszköze a tömegtájékoztatás, a nyomtatott és elektronikus sajtó."[310]

A rovatvizsgálat során a vizsgált négy országos napilap változó arculata mellett rögzítettem az országgyűlési választásokkor megjelenő témaköröket is. Ez lehetőséget teremtett arra, hogy több éven keresztül nyomon követhessük a témák változásának fontosságát és az újságok szelekciós mechanizmusát. „Az interpretációk különbsége a tömegkommunikációban az egyik legalapvetőbb kérdés: hiszen az információtovábbítás rendszerében döntő fontosságú, hogy egy-egy információ milyen módon, milyen más információkkal együtt, milyen módosító hatások által változtatva jelenik meg így vagy úgy az egyik vagy a másik sajtótermékben."[311] A vizsgálat alátámasztja, hogy az újságokban a cikkek megjelenési helye és hossza, illetve vizuális megjelenése is befolyásolja a témák kiemelését. A hangsúlyosabb és a nagyobb közérdeklődésre számot tartó témák általában a napilapok belső elrendezésének, hierarchiájának megfelelően a címoldalon jelentek meg. A választás témakörén belül is tapasztalható volt, hogy a napilapok különböző hírkiemelési technikákkal bizonyos információkra irányították a figyelmet, ezzel együtt számos más információ háttérben maradt. Az összehasonlítás során ezek a tematikai különbözőségek jól láthatóan elkülöníthetővé váltak. Az egy témát feldolgozó írások száma még jobban kiemelheti az esemény fontosságát. „Minél nagyobb arányt kap valami, annál fontosabbnak tűnhet. A tények ilyen vagy olyan arányú közlésével tehát már nagyban folyik az interpretáció, a befolyásolás, a szubjektív nézőpont érvényesítése."[312] Ezt a hatást erősíti a tipográfiai elemek használata: a lénia, a betűméret, a betűtípus és a képek használata egyaránt része az interpretációnak. „A hírek még a sorrendjükkel is egymást szerkesztik, értelmezik. A betűméretek, betűstílusok, tördelések mind-mind rangsorolnak, kiemelnek, elrejtenek."[313] A napilapok oldalai a montázstechnika tudatos alkalmazásának megfelelően vannak szerkesztve. „A montázs a manipuláció legfontosabb eszköze. Az egymás mellé helyezés ugyanis azonnal összefüggést jelez, sőt minősíthet."[314] A montázs

[310] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 181.
[311] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 118.
[312] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 119–120.
[313] BODOR, *i.m.*, 165.
[314] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 117.

sajtóbeli jelenléte megerősíthető; erős hatása abban rejlik, hogy „az asszociációkon keresztül kúszik be a tudatunkba.”[315] Összefoglalva tehát: a témák arányossága hangsúlyozhat bizonyos elemeket, ami tovább erősíthető vagy gyengíthető a tudósítások szerkesztettsége és megjelenítése révén. A politikusok, úgy szervezik a politikai eseményeket, hogy lehetőség szerint folyamatosan jelen legyenek a politikai színtéren. A sajtó ezen témák megjelenítésével és különböző vizuális retorikai elemek használatával egy-egy ilyen eseménynek és a politikai szereplőnek is nagyobb tekintélyt adnak, ezáltal legitimálva ezek státuszát. [316]

Az évértékelő beszédekkel és az azokról megjelent sajtóírásokkal kapcsolatos megállapításokat a kvantitatív stilisztikai vizsgálat eredményei is alátámasztják (lásd Melléklet 3.). A kvantitatív vizsgálat összevethetőségének záloga a beszédek és a tudósítások esetében is a műfaji azonosság és a szövegek közel azonos aránya volt.

Az évértékelő beszédek eredményeiből megállapítható, hogy a két baloldali szónok 2003-ban és 2005-ben elhangzott beszédeinek a legalacsonyabbak a szerkesztettségi mutatói. Ennek okát, ahogy azt már korábban is jeleztem, az előadás környezetének determináló hatásában találhatjuk meg. Gyurcsány Ferenc 2010-ben egy politikai rendezvényen tartott beszédének magasabb szerkesztettségi mutatója is ezt támasztja alá. A jobboldali szónok beszédeinek mondategység/mondategész aránya mindhárom esetben kiegyenlítettnek mondható, ami a szónok egyéni stílusával és az előadás körülményeinek változatlanságával is magyarázható. A szerkesztettségi mutató nagysága az egyszerű és az összetett mondatok arányát is mutatja. Ebből az is megállapítható, hogy a szónokok nem élnek a körmondatos, hosszú fogalmazás lehetőségével. Ez is bizonyítja, hogy az évértékelő beszédekben valóban minden szónok a közérthetőségre törekszik. A mondatok hosszának adatai átlagosnak mondhatók, ami az élőbeszéd sajátosságaként fogható fel. A két baloldali szónok két említett beszédének adatai ebben az esetben is eltérést mutatnak a többi beszéd eredményétől. Ez a rövidebb szerkesztés a Parlamentben való előadás időkeretének rövidségére is utalhat. Az országgyűlés előtt kötöttebb, formailag feszesebb megszólalások hangzottak el, míg más helyszíneken az oldottabb hangvétel dominált.

A szónokok választékos kifejezésekkel szerkesztették beszédeiket a magyar nyelv sajátosságainak megfelelően. Ezt a variabilitási eredmények viszonylag kiegyenlített volta

[315] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 117.
[316] Vö. EDELMAN, *A politikai hírek…i.m.*, 451–459; LAZARSFELD, MERTON, *i.m.*, 30; MOLOTOCH, LESTER, *i.m.*, 422.

is alátámasztja. A kéttizedes eltérést mindkét esetben a hangsúlyozásra és kiemelésre szolgáló ismétlések adják.

A tudósítások eredményeiből is látszik, hogy az írások számos információt tartalmaznak viszonylag rövid terjedelemben, a műfaji követelményeknek megfelelően. A tudósítások az évértékelő beszédekről való beszámolás során a specifikus mondatszerkesztés, fogalmazás és idézetek használata miatt jóval több összetett mondatot tartalmaznak, mint a beszédek. A mondatok átlagos hosszának eredményei hasonlítanak a beszédek ezen adatához, mely még jobban mutatja az élőnyelvi sajátosságot. A néhány kiugró adat arra utal, hogy az egyes tudósítások számos többletinformációt sűrítenek a viszonylag kis terjedelmű írásokba, mert „nincs hely, idő a nagy ívű fejtegetésekre”.[317]

A kvantitatív vizsgálat eredményeiből a napilapokra vonatkozó sajátosságok is leszűrhetők. A Magyar Nemzet, a Népszabadság kiegyenlített adataiból jól látszik, hogy ez a két lap próbál leginkább hű maradni a korábbi tradíciókhoz, és a műfaji kötöttségeket is szem előtt tartva igyekszik beszámolni az eseményekről. A Népszava eredményei nem mutatnak nagy eltérést a két előző napilapétól. A Népszava igyekszik felzárkózni, lépést tartani és igazodni az olvasói elvárásokhoz, ezáltal írásait is ennek megfelelő arányossággal próbálja szerkeszteni. A Magyar Hírlap esetében az adatok ingadozása a rovatvizsgálat során tetten ért folyamatos átalakulással is magyarázható. Mind a négy napilap esetében megfigyelhető a folyamatos változás, amit az adatokkal és az arculatváltozások dokumentálásával is alátámasztottam. Fontos megjegyezni, hogy az elektronikus média kialakulása és növekvő szerepe a hagyományos sajtót is változásra késztette. Ez az átalakulás a nyomtatott sajtó írásainak rövidülésében érhető tetten. „Műfaji sajátosságként alakul ki az a megoldás, hogy 1-2 perces vélemények, rövid megszólalások cserepeiből építik fel az egész információáramlást. A tömegkommunikációból minden olyan műfaj kiszorul, amely ilyen időkeretek közé be nem szorítható.” [318]

A sajtóval kapcsolatos összes vizsgálat után kijelenthető, „hogy a hagyományos és a magukat mértékadónak tartó orgánumok egyre több engedményt tesznek a sikeres piaci továbbélés kedvéért. Megváltoznak a címlapok, egyre nagyobbak a színes fényképek, egyre harsányabbak a leadek, egyre több a kuriózum, egyre vonzóbbá kell válni.”[319]

Az évértékelő beszédek műfaji meghatározásából kitűnik, hogy tartalmaznak kampányelemeket, ezért megállapítható, „hogy a meggyőzés nem korlátozódik a

[317] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 186.
[318] KAPITÁNY, KAPITÁNY, *i.m.*, 164.
[319] KÉRI László, *Nyilvánosság az új évtized elején = Magyarország médiakönyve 2003*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, POLYÁK Gábor, dr. SARKADY Ildikó, Bp., Enamiké, 2003, 42.

kampányok idejére. Két választás között is folyamatosan el kell juttatni az üzeneteket a választókhoz."[320] „A szüntelen kampányolás úgyszólván kikényszeríti a tabloidizációt."[321] Mivel a politikában és a médiában is tetten érhető a tabloid jelleg, ezért kijelenthető, hogy hatással vannak egymásra. „Megmutatkozik ez a jelenség a média valamennyi szegmensében, s a dinamika erősödő jellege sem vitatható."[322]

A kiválasztott korpuszon elvégzett vizsgálat során egyrészt bemutathatóvá váltak a mai közéleti sajátosságok egy új műfajon keresztül, másrészt pedig az évértékelő beszédekről számot adó sajtóműfajokról is képet kaphattunk. A kiválasztott korpusz segítségével rögzítettem a retorikai szerkezeti egységeket és a felhasznált retorikai-stilisztikai eszköztárat is. Megállapíthatóvá vált az egyes szónokokra és a politikai oldalakra jellemző retorikai-stilisztikai eszközök használata, és ebben bizonyos azonosságok is megmutatkoztak. Bebizonyosodott a modern kori szövegek retorikai hagyomány szerinti felépítése és az is, hogy mely elemek azok, melyek átalakult formában vannak jelen. A textológiai vizsgálat eredményei alapján megállapíthatóvá vált az, hogy a modern kor embere milyen állapotú, minőségű szövegekből tájékozódik. A sajtó rovatvizsgálatával dokumentálhatóvá váltak a sajtóműfajok tipográfiai változásai. Az éveken átívelő vizsgálat reprezentálja a vizsgált négy országos napilap arculatában és szerkesztésében bekövetkezett változásokat is. A változás tendenciája alátámasztja a tabloidizáció jelenlétét. A vizsgálatok eredményei rögzítették, hogy a sajtó a hírek szelekciójával és a sajtófotók kiválasztásával csupán a valóság egy-egy elemét reprezentálja. A sajtóírások oldalon elfoglalt helye, a lénia- és a képhasználat is azt mutatja, hogy a napilapok a saját nézetük szerint emelik ki, vagy nyomják el a különböző információkat. A kvantitatív vizsgálat eredményei pedig megerősítették az elemzés során nyert megállapításokat. Disszertációmban igyekeztem a lehető legsokoldalúbb vizsgálatot elkészíteni, hogy minél szemléletesebben lehessen bemutatni a vizsgált időszakban a korpusz jelenségeit és azok változásait. Arra törekedtem, hogy értekezésem többféle módszer alkalmazásával több oldalról is alátámassza a politikai sajtó jellegére vonatkozó megállapításokat.

[320] BORÓKAI Gábor, *Kommunikációs terepszemle = Magyarország médiakönyve 2000–2001*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, FARKAS Zoltán, MOLNÁR Adél, Bp., Enamiké, 2001, 467.
[321] KÉRI, *i.m.*, 31.
[322] KÉRI, *i.m.*, 31.

Primer bibliográfia

Évértékelő beszédek

ORBÁN Viktor, *Évértékelő beszéd*, 2003. febr., 6. http://mno.hu/hirtv?tPath=/multimedia/beszedek&application=offer&offer_initial=&abcselect_initial=&offer_page3001=2. (2011.11.30.)

MEDGYESSY Péter, *Évértékelő beszéd*, 2003. febr., 11. http://mno.hu/multimedia/beszedek/?article_hid=51249. (2011.11.30.)

GYURCSÁNY Ferenc, *Évértékelő beszéd*, 2005. febr., 14. http://www.inforadio.hu/sound.phtml?a=/audio/4373/info437311.mp3&i=R3l1cmNz4W55IEZlcmVuYyDpdulydOlrZWz1IGJlc3rpZGUgMjAwNS1iZW4gLSAyLiBy6XN6, (2011.12.15.).

ORBÁN Viktor, *Évértékelő beszéd*, 2005. febr., 16. http://mno.hu/hirtv?tPath=/multimedia/beszedek&application=offer&offer_initial=&abcselect_initial=&offer_page3001=2. (2011.11.30.)

GYURCSÁNY Ferenc, *Évértékelő beszéd*, 2010. márc., 19. http://index.indavideo.hu/video/Gyurcsany_Ferenc_evertekelo_beszede_1_resz, http://index.indavideo.hu/video/Gyurcsany_Ferenc_evertekelo_beszede_2_resz, http://index.indavideo.hu/video/Gyurcsany_Ferenc_evertekelo_beszede_3_resz. (2012.02.23.).

ORBÁN Viktor, *Évértékelő beszéd*, 2010. febr., 5. http://www.dunatv.hu/musor/videotar?query=%C3%A9v%C3%A9rt%C3%A9kel%C5%91. (2011.12.29.).

Tudósítások

2003

KIS Ferenc, JEZSÓ Ákos, *Orbán a hamis vádakról: A volt miniszterelnök támogatja az Európához történő csatlakozást*, MNemz, 2003. febr., 7., 1,3.

CSUHAJ Ildikó, *Orbán: A polgári kormány a mérce: Több érv szól az unió mellett, mint ellene - mondta a volt kormányfő*, Nszab, 2003. febr., 7., 1,4.

SZTANKÓCZY András, *Orbán Viktor kiállt az iraki háború ellen és az EU mellett: „A kormány lerombolja a polgári értékeket”*, MH, 2003. febr., 7., 1,6.

BESENYEI Zsolt, *Orbán Viktor sötét képet festett: „Ne a kormányról, hanem az unióról mondjunk véleményt.”*, Nszava, 2003. febr., 7., 2.

CZIRJÁK Imre, *Újabb nyugdíjígéretek: Medgyessy Péter tízpontos Európa-tervről beszélt az Országgyűlésben*, MNemz, 2003. febr., 12., 1,3.

Munkatársunktól, *Medgyessy Európa-terve: Tíz pontban a mezőgazdasági hiteltől az olcsóbb internet-hozzáférésig*, Nszab, 2003. febr., 12., 1,6.

MH-összeállítás, *Több százmilliárdba kerül az Európa terv: A Medgyessy-beszéd középpontjában a köztársasági eszme*, MH, 2003. febr., 12., 1,2.

Népszava-információ, *Medgyessy Péter beszédével kezdődött a parlament tavaszi ülésszaka: Egyértelmű igen az ország uniós csatlakozására*, Nszava, 2003. febr., 12., 1,8.

2005

CZIRJÁK Imre, *Országértékelés távoli nagy tervekkel: Az ügynökkérdés és az adórendszer átalakítása lehet a parlamenti ülésszak slágertémája*, MNemz, 2005. febr., 15., 1,3.

Cs. I.-N.Sz., *Ország- és Gyurcsány-értékelő: Hét kiemelt fejlesztési programot nevezett meg a miniszterelnök*, Nszab, 2005. febr., 15., 1,6.

MH-összeállítás, *Ígéretek 2013-ig: felsőoktatás, romaügy, faluprogram, úthálózat, munkahely: Kormányfői tízév-értékelő*, MH, 2005. febr., 15., 1,4,5.

MARKOTAY Csaba, PUNGOR András, HERCZEG Dóra, SIMON Zoltán, *Gyurcsány: „Merjünk nemet mondani felhalmozott féligazságainkról”: Új politikára, a régi viták lezárására hív a kormányfő*, Nszava, 2005. febr., 15., 1,9.

Munkatársunktól, *Orbán: Ismét kisebbek lettünk: „Nem tudják annyira tönkretenni a hazánkat, hogy 2006-tól ne tudjuk helyrehozni”*, MNemz, 2005. febr., 17., 1,4.

CSUHAJ Ildikó, HASZÁN Zoltán, *Orbán: Mindenkihez eljutunk: A Fidesz elnökének országértékelő talkshow-ja*, Nszab, 2005. febr., 17., 1,6.

MH-összeállítás, *2005 legyen a nemzeti konzultációé – mondta évértékelésében a Fidesz-elnök: Orbán mindenkit felkeres*, MH, 2005. febr., 17., 1,4,5.

CSÍK Rita, MARKOTAY Csaba, PUNGOR András, SIMON Zoltán, SZALAY Tamás Lajos, *Aki kérdez: Kudlik, Philip, aki válaszol: Orbán Viktor – Rendhagyó értékelés: Szónoklat egy tönkretett országról*, Nszava, 2005. febr., 17., 1,9.

2010

MIZSEI Bernadett, TÖRÖK László, *Orbán Viktor: Készen állunk!*, MNemz, 2010. febr., 6., 1,3.

Munkatársunktól, *Erő és erő és józan ész: Orbán Viktor évértékelő beszéde a Millenárison*, Nszab, 2010. febr., 6., 1,4.

PINDROCH Tamás, *Országértékelő beszédében Orbán Viktor elhatárolódott a szélsőségektől: Rendet, erőt, munkát*, MH, 2010. febr., 6., 1,2.

Népszava-összeállítás, *Konkrétumoktól mentes volt Orbán évértékelője*, Nszava, 2010. febr., 6., 4.

TÖRÖK László, *Jobban élünk, mint nyolc éve: Gyurcsány Ferenc értékelt. A bukott kormányfő gyávasággal vádol*, MNemz, 2010. márc., 20., 1,3.

NYUSZTAY Máté, *Gyurcsány-beszéd a Körcsarnokban*, Nszab, 2010. márc., 20., 1,3.

PÁL Gábor, *A bukott kormányfő pojácamód állt be Mesterházy mögé: Gyurcsány újra hazudozik*, MH, 2010. márc., 20., 1,3.

MUHARI Judit, *Gyurcsány a szocialista kormányfőjelölt támogatására buzdított: Hinni nyolc év igazságában*, Nszava, 2010. márc., 20., 1,3.

10.14750/ME.2015.012

Szekunder bibliográfia

A. JÁSZÓ Anna, *Az alakzatok és szóképek magyar elnevezéseihez*, Nyr., 2011, 113–117.

A. JÁSZÓ Anna, *Az előadásmód és a szónoki beszéd, szerkesztés*, Bp., Trezor Kiadó, (Régi új retorika sorozat), 2008, 5–276.

ACZÉL Petra, *Új retorika: Közélet, kommunikáció, kampány*, Pozsony, Kalligram, 2009.

ACZÉL Petra, *Médiaretorika*, [Bp.], Magyar Mercurius: Európai Gondolkodás Akadémiája Közhasznú Alapítvány, 2012.

ADAMIK Tamás, A. JÁSZÓ Anna, ACZÉL Petra, *Retorika*, Bp., Osiris Kiadó, 2005.

ADAMIK Tamás, *Chaim Perelman és a gyakorlati érvelés = A modern retorikai bizonyítás: „A retorika a társadalomban – a társadalom a retorikában" konferencia előadásai és a negyedik országos Kossuth-szónokverseny beszédei*, szerk. A. JÁSZÓ Anna, ACZÉL Petra, Bp., Trezor – ELTE Tanárképző Főiskolai Kar, Magyar Nyelvtudományi Tanszék, 2003, 31–41.

ADADMIKNÉ JÁSZÓ Anna, *Klasszikus magyar retorika: Argumentáció és stílus*, Bp., Holnap Kiadó, 2013.

ADAMIKNÉ JÁSZÓ Anna, *A retorikai elemzésről = Beszédtudomány: Az anyanyelv-elsajátítástól a zöngekezdési időig*, szerk. MARKÓ Alexandra, Bp., ELTE és MTA Nyelvtudományi Intézete, 2012, 171–191.

ADAMIKNÉ JÁSZÓ Anna, *Retorika és nyelvtudomány = Nyelvtudomány mindenkinek*, szerk. BALÁZS Géza, 2011, 286–292.

ÁGH Attila, *Médiavilág Magyarországon = Magyarország médiakönyve 2002*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, POLYÁK Gábor, dr. SARKADY Ildikó, [Bp.], Enamiké, 2002, I., 17–19.

ÁGOSTON Mihály, *Kézikönyv a magyar médiamondatról: anyanyelvű kommunikációnk hitele*, Bp., Tinta Kiadó, 2008.

ANGELUSZ Róbert, *Kommunikáló társadalom*, Bp., Gondolat, 1983.

ANTAL László, *Megjegyzések a szóállomány statisztikai vizsgálatáról*, Nyr., 1959, 307–311.

ANTAL László, *A tartalomelemzés alapjai*, Bp., Magvető Kiadó, 1976.

ARISZTOTELÉSZ, *Rétorika*, ford., bevezetést és a jegyzeteket írta ADAMIK Tamás, Bp., Telosz Kiadó, 1999.

BAJOMI LÁZÁR Péter, *A magyar sajtó és a választási kampány = Magyarország médiakönyve 2002*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, POLYÁK Gábor, dr. SARKADY Ildikó, [Bp.], Enamiké, 2002, II., 491–495.

BAJOMI LÁZÁR Péter, *A magyarországi médiaháború*, Bp., Új Mandátum, 2001.

BAJOMI LÁZÁR Péter, *A politika mediatizálódása és a média politizálódása*, Médiakutató 2005/1, 39–51.

BAJOMI LÁZÁR Péter, *Hírközlés tegnap és ma*, Médiakutató, 2009/3, 141–147.

BAJOMI LÁZÁR Péter, *Magyar médiatörténet a késő Kádár kortól az ezredfordulóig*, Bp., Akadémiai Kiadó, 2005.

BAJOMI LÁZÁR Péter, *Manipulál–e a média?*, Médiakutató, 2006. nyár, 85–103.

BAJOMI–LÁZÁR Péter, *Média és társadalom*, Bp., Jaffa Kiadó, 2008.

BALÁZS Géza, *A média nyelvhasználatának kritikai megközelítése*, Nyr, 1997, 274−282.

BALÁZS Géza, *A sajtónyelv szociokultúrája*, Valóság, 7 (1997), 41–57.

BALÁZS Géza, *Magyar nyelvkultúra az ezredfordulón: Tanulmányok*, Bp., A–Z Kiadó, 1998.

BALÁZS Géza, *Médianorma*, Magyar Rádió, Bp., 2000.

BALÁZS Géza, *Médianyelv*, Magyar Rádió, Bp., 2000.

BAŃCZEROWSKI Janusz, *A cím mint a legkisebb metaszöveg*, Nyr., 2009/4. 468–472.

BAŃCZEROWSKI Janusz, *A nyelv mint manipuláció eszköze = Hatalom interdiszciplináris megközelítésben*, szerk. TÓTH Szergej, Szeged, Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, 2006, 89−111.

Frederic BARBIER, Cathrine Bertho LAVENIR, *A média története Diderot–tól az internetig*, Bp., Osiris Kiadó, 2004.

Zygmunt BAUMAN, *Globalizáció: A társadalmi következmények*, ford. FÁBIÁN György, Bp., Szukits, 2002.

BELINSZKI Eszter, *A kritikai kultúrakutatás a médiaelemzés gyakorlatában*, Médiakutató, 2000. ősz, 63–67.

BENCÉDY József, *A nyelvi, nyelvhasználati változások belső hatóerőiről*, Nyr., 2001, 137–145.

BENCÉDY József, *Sajtónyelv*, A Magyar Újságírók Országos Szövetsége–Bálint György Újságíró–iskola, Bp., 1995.

BENCZIK Vilmos, *Nyelv, írás, irodalom kommunikációelméleti megközelítésben*, Bp., Trezor Kiadó, 2001.

John BENDER, David E. WELLBERY, *Retorikusság: A retorika modernkori visszatérése= Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 289–320.

BIHARI Mihály, *Magyar politika 1944–2004: Politikai és hatalmi viszonyok*, Bp., Osiris, 2005.

BÍRÓ Mária, NYÁRÁDY Gáborné, *Közéleti kommunikáció*, Budapest, Perfekt Kiadó, 2003.

BODOR Pál (DIURNUS), *Hierarchikus játék: „Országos lapjaink" (1997–98) a sajtó-piacgazdaság beálltakor = Magyarország médiakönyve 1998*, szerk. CSEH Gabriella, ENYEDI NAGY Mihály, SOLTÉNSZKY Tibor, Bp., Enamiké, 1998, 157–180.

BOGÁR László, *Magyarország és a globalizáció*, Bp., Osiris, 2003.

BOLONYAI Gábor, *Rétorikai kutatások az elmúlt negyedszázadban = Agatha V. Bevezetés az ókortudományba*, II., szerk. HAVAS László – TEGYEY Imre, Debrecen, KLTE, 1999, 147–222.

BORÓKAI Gábor, *Kommunikációs terepszemle = Magyarország médiakönyve 2000–2001*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, FARKAS Zoltán, MOLNÁR Adél, Bp., Enamiké, 2001, 467–473.

Dr. BORÓKAI Gábor, *Vázlatosan a kormány kommunikációjáról = Magyarország médiakönyve 1999*, szerk, CSEH Gabriella, ENYEDI Nagy Mihály, SOLTÉNSZKY Tibor, Bp., Enamiké, 1999, I., 65–69.

Pierre BOURDIEU, *Az újságírás hatalma = Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 113–121.

Britannica Hungarica, főszerk. HALÁSZ György, Bp., Magyar Világ, 1998.

Britannica Hungarica, főszerk. HALÁSZ György, Bp., Magyar Világ, 1999, XIII.

BUDA Béla, *A tömegkommunikáció nyelvének néhány kommunikáció–lélektani és szociolingvisztikai sajátossága = Nyelvészet és tömegkommunikáció*, II. kötet, szerk. GRÉTSY László, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Bp., 1985, 17–25.

James CARREY W., *Communication as Culture: Essays on Media and Society*, New York-London: Routledge, 1994.

James CLIFFORD, *Az etnográfiai allegóriáról = Narratívák* 3. *A kultúra narratívái,* szerk. THOMKA Beáta, vál. N. KOVÁCS Tímea, Bp., Kijárat, 1999, 151–179.

Bernard C. COHEN, *The Press and Foreign Policy*, Princeton, Princeton University Press, 1963.

Ernst Robert CURTIUS, *A retorika* (bev. ÖTVÖS Péter), Pompeji, 1991/2, 93–125.

CZETTER Ibolya, *A retorikai alakzatok = A retorikai–stilisztikai alakzatok világa*, szerk. SZATHMÁRI István Bp., Tinta Kiadó, 2003, 60–71.

CSÁKVÁRI József, MALINÁK Judit, *Média-galaxis: A tömegkommunikáció nyelve és társadalmi kérdései*, Bp., Szimbiózis, 1998.

CSÁSZI Lajos, *A média tabloidizációja és a nyilvánosság átalakulása*, Politikatudományi Szemle, 2003/2, 157−172.

CSÁSZI Lajos, *Médiakutatás a kulturális fordulat után*, Médiakutató, 2008. ősz, 93–108.

CSORBA József, FRICZ Tamás, SZENTPÁLY–JUHÁSZ Miklós, *Társutasok az őszödi úton: kormányzás és kommunikáció Magyarországon 2002–2006*, Bp., Kairosz Kiadó, 2008.

DÁNYI Endre, *„A politikus szeret téged”=Magyarország médiakönyve 2002*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, POLYÁK Gábor, dr. SARKADY Ildikó, Bp., Enamiké, 2002, 405–412.

DEME László, *A nyelv fejlődése belső törvényeinek kérdéséhez*, NyK, 1952, 10–36.

DEME László, *Mondatszerkezeti sajátságok vizsgálata (Magyar szövegek alapján)*, Bp., Akadémiai, 1971.

DESSEWFFY Tibor, *Bevezetés a jelenbe*, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.

Walter DIECKMANN, *A politikai kommunikáció stílusai = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 79–114.

DOMOKOS Lajos, *PRESS: A nyomtatott és az elektronikus újságírás elmélete, gyakorlata*, Bp., Domokos press&pr, 2002.

Murray EDELMAN, *A politikai hírek kétértelműségei = Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 451–463.

Murray EDELMAN, *A politika szimbolikus használata = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 179–192.

FENYŐ István, KÓKAY György, KOSÁRY Domokos, T. ERDÉLYI Ilona, UGRIN Aranka, *A magyar sajtó története (1705–1848)*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1979.

FODOR István, *A statisztikai módszer alkalmazásának néhány kérdése*, Nyr., 1960, 196–205.

FÓNAGY Iván, *A szavak hossza a magyar beszédben*, Nyr., 1960, 355–360.

FÜLÖP Géza, *Sajtótörténet, sajtóismeret*, Bp., Tankönyvkiadó, 1995.

GÁSPÁRI László, *Retorika*, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 1988.

GÁSZPOR Réka, *Tömeg, kommunikáció: a mediatikus szövegek néhány szemiotikai aspektusa*, Bp., Pontfix, 2009.

Clifford GEERTZ, *Elmosódott műfajok: a társadalmi gondolkodás átalakulása* = Uő, *Az értelmezés hatalma,* Bp., Századvég, 1994, 268–285.

George GERBNER, *Kulturális mutatók: a harmadik hang = Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 176–195.

Anthony GIDDENS, *Elszabadult világ: Hogyan alakítja át az életünket a globalizáció?*, ford. GÁRDOS János, Bp., Perfekt, 2000.

Peter GOLDING and Graham MURDOCK, *Theories of communication and theories of society, Communication Research*, 5, 1978, 339–356.

Emory A. GRIFFIN, *Bevezetés a kommunikációelméletbe*, ford. SZIGETI L. László, Bp., Harmat, 2003.

GULYÁS Ágnes, *Bulvárlapok a rendszerváltás utáni Magyarországon*, Médiakutató, 2000. ősz, 101–122.

John G. GUMPERZ, *A nyelvi közösségek típusai = Társadalom és nyelv: Szociolingvisztikai írások*, Bp., Gondolat Kiadó, 1975, 151–168.

GYÁNI Gábor, *Sajtótörténet a társadalomtörténész szempontjából*, Médiakutató, 2006/1, 123–146.

Daniel C. HALLIN, Paolo MANCINI, *Médiarendszerek: a média-és politikai rendszerek három modellje*, ford. OROSZ Ildikó, Bp., Gondolat, 2008.

Simon HARRISON, *A szimbolikus konfliktus négy típusa = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 193–211.

HARTAI László, MUHI Klára, *Mozgóképkultúra és médiaismeret*, Bp., Korona Kiadó, 2005.

Hegedűs István - Szilágyi-Gál Mihály - Sipos Balázs - Navracsics Tibor: Politikai kommunikáció 2004. Médiakutató. 2005. tavasz.

HOSSZÚ Hortenzia: Évértékelő beszédek: Az országértékelők kognitív mintázatai 2005−2007 között. http://www.meltanyossag.hu/files/meltany/imce/evertekelobeszedek.pdf, (2012. 01. 30.).

http://ircblog.usembassy.hu/2014/01/22/az-orszagertekelo-beszed-state-of-the-union-address-az-amerikai-tortenelembol-sarjadt/, (2014. 04. 30.).

http://www.journality.hu/ujsagiro–alapismeretek/30/433/0, (2012. 05. 05.).

ILLYÉS GERGELY–Ferenc, *A romániai magyar politikai napirend*, Stúdium, 2007/3–4., 267–299.

Shanto IYENGAR, Donald L. KINDER, *News That Matters*, The University of Chicago Press, Chicago, 1987.

JAKUSNÉ HARMOS Éva, *A nyomtatott sajtó hírei a diskurzuselemzés szemszögéből*, Nyr, 2002, 142–156.

KABÁN Annamária, *Két erdélyi magyar napilap nyelvi vizsgálata = Társadalmi és területi változatok a magyar nyelvben*, szerk. KONTRA Miklós, Bp., MTA Nyelvtudományi Intézet, 1992 (Linguistica series A Studia et dissertationes, 9) 61–70.

KABÁN Annamária, *Lét és nyelv: Tanulmányok a nyelvtudomány és nyelvhasználat történetéből*, Miskolc, Bíbor Kiadó, 2006.

KAPITÁNY Ágnes, KAPITÁNY Gábor, *A tömegkommunikáció szimbolikus üzenetei: kommunikáció, demokrácia, média*, Bp., Sajtóház Kiadó, 2000.

KECSKEMÉTI Gábor, *„A böcsületre kihaladott ékes és mesterséges szóllás, írás”. A magyarországi retorikai hagyomány a 16–17. század fordulóján*, Bp., Universitas, 2007.

KEMÉNY Gábor, *A képszerűség nyelvi formáiról*, MNy, 70 (1974), 325−339.

KEMÉNY Gábor, *A stilisztikai szövegelemzéstől a komplex műelemzésig (Vas István: Branyiszkó) = Nyelvi és kommunikációs kultúra az iskolában. XIII. Anyanyelv-oktatási Napok Eger, 1998. július 7–10.*, szerk. V. RAISZ Rózsa, H. VARGA Gyula, Bp., Magyar Nyelvtudományi Társaság, 1999, 74–82.

KEMÉNY Gábor, *A szintetikus kifejezésmód érvényesülése az újabb magyar nyelvhasználatban = 101 írás Pusztai Ferenc tiszteletére*, szerk. MÁRTONFI Attila, PAPP Kornélia, SLÍZ Mariann, Bp., Argumentum Kiadó, 2006, 593–600.

KEMÉNY Gábor, *Bevezetés a nyelvi kép stilisztikájába*, Bp., Tinta Könyvkiadó, (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XIV.) 2002.

KEMÉNY Gábor, *Milyen címen?: Címszavakban a sajtónyelvi címadásról = Szaknyelvi divatok*, szerk. BÍRÓ Ágnes, Bp., Gondolat, 1989, 101−133.

KEMÉNY Gábor, *Prózastílus-jellemzés kvantitatív módszerrel: (Krúdy Gyula három regénye és tíz novellája 1913-ból)*, Nyr., 133: 155−196.

KEMÉNY Gábor, *Szakszókincs – szaknyelv – tudományos nyelv: (Újabb szempontok egy régi vitakérdéshez) = Éltető anyanyelvünk. Mai nyelvművelésünk elmélete és gyakorlata. Írások Grétsy László 70. születésnapjára*, szerk. BALÁZS Géza, A. JÁSZÓ Anna, KOLTÓI Ádám, Bp., Tinta Könyvkiadó, 2002, 271–276.

KEMÉNY Gábor, *Krúdy Szindbádja és a Márai-Szindbád a számok tükrében = A stíluskohézió eszközei a modern és posztmodern szövegekben*, szerk. SZIKSZAINÉ NAGY Irma, Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2011, 114–132.

Keresztez(ődd)ések: Dekonstrukció, retorika és megértés a mai irodalomelméletben, szerk. BÓKAY Antal, M. SÁNDORFI Edina, Bp., Gondolat, 2003.

KÉRI László, *Hatalmi kísérletek: kormányok, politika, média 1989 és 2000 között*, Bp., Helikon, 2000.

KÉRI László, *Nyilvánosság az új évtized elején = Magyarország médiakönyve 2003*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, POLYÁK Gábor, dr. SARKADY Ildikó, Bp., Enamiké, 2003, 31–46.

KIBÉDI VARGA Áron, *Szavak, világok*, Bp., Jelenkor Kiadó, 1998.

Joseph KLAPPER, *The Effects of Mass Communication*, Free Press, New York, 1960.

KÓKAY György, BUZINKAY Géza, MURÁNYI Gábor, *A magyar sajtó története*, Bp., A Magyar Újságírók Országos Szövetsége, 2001.

KÖRÖSÉNYI András, TÓTH Csaba, TÖRÖK Gábor, *A magyar politikai rendszer*, Bp., Osiris, 2007.

William LABOV, *A nyelvi változás mechanizmusáról = Társadalom és nyelv*, szerk. PAP Mária, SZÉPE György, Bp., Gondolat, 1975, 253–285.

Harold D. LASSWELL, *A hatalom nyelve = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 11–28.

Harold D. LASSWELL, *A politikai nyelv stílusa = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 63–79.

Harold D. LASSWELL, *Propaganda Technique in the World War I.*, MIT Press Cambridge, London, 1971.

Paul F. LAZARSFELD, Robert K. MERTON, *Tömegkommunikáció, közízlés és szervezett társadalmi cselekvés= Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 25–43.

Paul LAZARSFELD, Bernard BERELSON, Hazel GAUDET, *The People's Choice*, Columbia University Press, New York, 1948.

Darren G. LILLEKER, *Sage Key Concepts: Key concepts in political communication*, London, SAGE Publications Ltd., 2006.

LÖFFLER Tibor, *Vélemény: Orbán Viktor beszéléről*, http://szegedma.hu/hir/szeged/2011/02/velemeny–orban–viktor–evertekelo–beszederol.html (2012. 01. 21.).

Magyar nagylexikon, főszerk. BERÉNYI Gábor, Bp., Akadémiai, 2001, XII.

Magyar nagylexikon, főszerk. BERÉNYI Gábor, Bp., Akadémiai, 2001, XIII.

Paul de MAN, *A trópusok retorikája (Nietzsche)*; *A meggyőzés retorikája (Nietzsche)* = Uő, *Az olvasás allegóriái*, Szeged, Ictus – Jate Irodalomelméleti Csoport, 2006, 142–160; 163–180.

MÁRKUS László, *A magyar sajtó története*, Bp., Tankönyvkiadó, 1977.

Maxwell MCCOMBS, Donald SHAW, *The Agenda–Setting Function of Mass Media*, Public Opinion Quarterly, 1972.

Marshall MCLUHAN, *A Gutenberg–galaxis: a tipográfiai ember létrejötte*, ford. KRISTÓ NAGY István, utószó BENCZIK Vilmos, Bp., Trezor, 2001.

Denis MCQUAIL, *A tömegkommunikáció elmélete*, ford. SZALAY Éva, Bp., Osiris, 2003 (Osiris Tankönyvek).

Médiakritika: Tanulmányok a média kritikai megközelítéseinek témaköréből, szerk. TERESTYÉNI Tamás, Bp., Osiris, 1997.

MINYA Károly, *Rendszerváltás−Normaváltás (A magyar nyelvművelés története, elvei és vitái 1989-től napjainkig)*, Bp., Tinta Könyvkiadó, 2005.

Harvey MOLOTOCH, Marylin LESTER, *A hír mint célirányos viselkedés= Média, nyilvánosság, közvélemény*, szerk. ANGELUSZ Róbert, TARDOS Róbert, TERESTYÉNI Tamás, Bp., Gondolat, 2007, 413–432.

MUCSÁNYI Mariann, *Üzenetváltás. A yuppie-beszéd egy éve=Magyarország médiakönyve 1999*, szerk. CSEH Gabriella, ENYEDI Nagy Mihály, SOLTÉNSZKY Tibor, Bp., Enamiké, 1999, II., 587–596.

MURÁNYI Marianna, SIPOS Balázs, *Sajtó és nyilvánosság = A magyar nyelv és irodalom enciklopédiája*, főszerk. Dr. SIPOS Lajos Bp., Magyar Könyvklub, 2002, 640–646.

NAGY Ferenc, *A mennyiség mint stilisztikai jegy*, NytudÉrt., 83 (1974), 392–394.

NEMESI Attila László, *Az alakzatok kérdése a pragmatikában*, Bp., LOISIR Könyvkiadó Kft., (Pragmatika; 1.) 2009.

Noelle–NEUMANN, *The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion*, Journal of Communication, 1974/2.

Normatudat, nyelvi norma, szerk. KEMÉNY Gábor, Bp., MTA Nyelvtudományi Intézet, 1992.

Tim O'SULLIVAN, Bryan DUTTON, Philip RAYNER, *Médiaismeret*, ford. BÉNYEI Judit, Bp., Korona Kiadó, 2003.

PAPP Ferenc, *A stíluselemzés egy mennyiségi mutatókra épített rendszere*, Filológiai Közlöny, 1961, 69–85.

Norris PIPPA, *A virtuous circle: Political communications in postindustrial societies,* Cambridge, Cambridge University Press, 2000.

Paul RICOEUR, *A politikai nyelv és retorika = Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*, szerk. SZABÓ Márton, KISS Balázs, BODA Zsolt, Bp., Universitas, 2000, 53–63.

Paul RICOEUR, *Történelem és retorika = Narratívák* 4. *A történelem poétikája*, szerk. THOMKA Beáta, Bp., Kijárat, 2001, 11–24.

Retorikai lexikon, főszerk., ADAMIK Tamás, szerk., A. JÁSZÓ Anna, Pozsony, Kalligram, 2010.

Révai új lexikona, főszerk. KOLLEGA TARSOLY István, Szekszárd, Babits, 2004, XIII.

Révai új lexikona, főszerk. KOLLEGA TARSOLY István, Szekszárd, Babits, 2005, XV.

RÓKA Jolán, *Az újságszövegek szerkesztési és stílustipológiája*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1986, 449−457.

RÓKA Jolán, *Kommunikációtan: Fejezetek a kommunikáció elméletéből és gyakorlatából*, Bp., Századvég Kiadó, 2002.

Karl Erik ROSENGREN, *Kommunikáció*, ford. DOMJÁN Krisztina, Bp., Typotex Kiadó, 2004.

SIMON Szabolcs, *Nyelvi változók a szlovákiai magyar sajtóban = Nyelvi változó – nyelvi változás., A 9. Élőnyelvi Konferencia előadásai*, szerk. SÁNDOR Klára, Szeged, JGYF Kiadó, 1998.

Ken SMITH, *Az észlelés és az újságoldal. Kritikai elemzés = Vizuális kommunikáció: szöveggyűjtemény*, szerk. BLASKÓ Ágnes és MARGITHÁZI Beja, Bp., Typotext, 2010, 63–80.

SZAJBÉLY Mihály, *A médiatörténet és a sajtótörténet viszonyáról*, Médiakutató, 2005. tavasz, 71–79.

Szaknyelvi divatok, szerk. BÍRÓ Ágnes, Bp., Gondolat Kiadó, 1989.

SZARKA Klára, *Elbeszélő vagy eltakaró sajtóképek = Magyarország médiakönyve 2003*, szerk. ENYEDI NAGY Mihály, POLYÁK Gábor, dr. SARKADY Ildikó, Bp., Enamiké, 2003, 553–558.

SZATHMÁRI István, *Nyelv és sajtó*, Nyr, 1993, 267−275.

SZATHMÁRI István, *A stíluselemzés elmélete és gyakorlata*, Székesfehérvár, KJF., 2002 (Kodolányi Füzetek, 16).

SZATHMÁRI István, *Stílusról, stilisztikáról napjainkban*, Bp., Tinta Kiadó, 2005.

SZECSKŐ Tamás, *A tömegkommunikáció társadalmi hatásai: Bevezetés a tömegkommunikáció szociológiájába*, Bp., Oktatáskutató Intézet, 1994.

SZECSKŐ Tamás, *Tömegkommunikáció és társadalom: három tanulmány*, Bp., Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet, 2009.

SZENDE Tamás, *Szóstatisztikai vizsgálatok Tóth Árpád, Juhász Gyula és Szabó Lőrinc költeményei alapján*, Nyr., 1968/ 93, 287–301.

SZIKSZAINÉ NAGY Irma, *Stilisztika*, Bp., Trezor Kiadó, 1994.

SZIRMAI Éva, *A sajtóműfajok elmélete:a Közművelődés Tanszék szakirányú képzésében részt vevő III. és IV. éves hallgatók számára*, Szeged, JGYF Kiadó, 2005.

TAKÁTS József, *Ismerős idegen terep: Irodalomtörténeti tanulmányok és bírálatok*, Bp., Kijárat Kiadó, 2007.

TAKÁTS József, *Modern magyar politikai eszmetörténet*, Bp., Osiris Kiadó, 2007.

TAMÁS Pál, *Sajtótudomány, kommunikációelmélet, tájékoztatáspolitika*, Bp., Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1977.

TERESTYÉNI Ferenc, *Nyelvtan-stílus szónoklás: Fogalmazás, nyelvhelyesség, helyesírás, stíluselemzés*, Bp., Kossuth Könyvkiadó, 1960.

TERESTYÉNI Tamás, *Tömegkommunikáció és anyanyelv*, Bp., Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1979.

TÖLGYESSY Péter, Kossuth rádió, 180 perc, 2009.10.12.

TÖRÖK Gábor, *A politikai napirend: Politika, média közvélemény és az „agenda–setting" hatás*, Bp., Akadémiai Kiadó, 2005.

TÖRÖK Gábor, *A statisztikai módszerű stíluskutatás lehetőségei*, NytudÉrt., 58 (1967), 561–566.

Peter TRUDGILL, *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*, ford. SÁNDOR Klára, Szeged, JGYTF Kiadó, 1997.

V. RAISZ Rózsa, *A kvantitatív módszer a stilisztikában = Hol tart ma a stilisztika? (Stíluselméleti tanulmányok)*, szerk. SZATHMÁRI István, Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996, 387–390.

VAJDA András, *Költészet és retorika: Tanulmányok*, Bp., Universitas, 1998.

VARGA Domokos György, *Elsőkből lesznek az elsők: A magyar média metamorfózisa*, Bp., LKD BT, 2001.

VÍGH Árpád, *A liège–i retorika*, Helikon, 1977, 140–149.

VÍGH Árpád, *Retorika és történelem*, Bp., Gondolat Kiadó, 1981.

WACHA Imre, *A korszerű retorika alapjai I–II.*, Bp., Szemimpex, 1998.

WACHA Imre, *A retorikai kompetenciái = A régi új retorika, „A retorika a társadalomban– a társadalom a retorikában" konferencia előadásai, az első országos Kossuth–szónokverseny beszédei retorikai gyakorlatok*, Bp., Trezor Kiadó, 2000.

WACHA Imre, *Az elektronikus tömegtájékoztató eszközök és a nyelvhasználat = A nyelv szerepe az információs társadalomban. A X. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus előadásainak válogatott gyűjteménye*, szerk. BARTHA Magdolna, STEPHANIDES Éva, Kodolányi János Főiskola, 2001.

Wanta WAYNE, *The effects of dominant photographs: An agenda setting experiment*, Journalism Quarterly, 65., 1988, 107–111.

Hayden WHITE, *A történelem poétikája*, Aetas, 2001/1, 134–164.

ZIMÁNYI Árpád, *A politikai-közéleti nyelv érzelmi színezete = Acta Academiae Paedagogicae Agriensis, Nova Series Tom XXXV.*, szerk. ZIMÁNYI Árpád, Eger, 2008, 115–122.

ZIMÁNYI Árpád, *Anyanyelvünk a tömegtájékoztató eszközökben*, Nyr., 1995/2. 203–205.

ZIMÁNYI Árpád, *Bulvárlapok cikkeinek szövegtani elemzése = Kommunikáció és nyelvhasználat*, szerk. H. VARGA Gyula, Eger, Líceum, 2004, 29–43.

ZIMÁNYI Árpád, *Mondatszerkezeti sajátságok vizsgálata napilapok szövegei alapján*, Tudományos Közlemények, Eger, Líceum Kiadó, 2005, 105–124.

ZIMÁNYI Árpád, *Nyelvhasználat – nyelvváltozás*, Pandora Könyvek 4. Eger, Líceum Kiadó, 2007.

ZIMÁNYI Árpád, *Szaknyelv és nyelvi norma = Szaknyelvi kommunikáció: Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 110*. szerk. DOBOS Csilla, Miskolci Egyetem – Tinta Könyvkiadó, Miskolc – Eger, 2010, 141–160.

ZSILKA Tibor, *Stilisztika és statisztika*, Bp., Akadémiai, 1974.

10.14750/ME.2015.012

Mellékletek

1. Évértékelő politikai beszédek

1.1. A 2003-ban elhangzott évértékelő beszédek

1.1.1. Kormányfői évértékelő beszéd

Medgyessy Péter évértékelő beszéde 2003. február 11.

1. Köszönöm a szót, elnök asszony. Köztársasági Elnök Úr! Tisztelt Ház! Önökkel együtt én is hiszek a köztársaság eszméjében. Hiszem, hogy a köztársaságban az a dolgok rendje, ha polgárainak képviselői összegyűlnek az ország Házában, és összegzik, hová értünk. Ígéretemhez híven minden évben számot adok arról, merre halad Magyarország. Itt, a Parlamentben! A köztársaság eszméje számomra élő hagyomány. Emlékezzünk közösen a polgárosodás egyik nagy alakjára: néhány nap múlva lesz 196 éve annak, hogy megszületett gróf Batthyány Lajos, az első felelős miniszterelnök. (taps.)

2. Hölgyeim és Uraim!

A rendszerváltás óta hosszú utat tettünk meg. Méltán lehetünk büszkék mindarra, amit elértünk. Magyarország ma szabad, demokratikus, békés ország. A hétköznapokban mindenki érezheti, hogy más országban élünk, mint tizenhárom évvel ezelőtt. A Magyar Köztársaság sikeres, mert minden vita ellenére, az egymást követő kormányok mindegyike épített elődei munkájára. A rendszerváltás kormányai képesek voltak arra is, hogy pótolják, amit elődjük elmulasztott, vagy amire nem maradt ideje. Mi is ezzel kezdtük tíz hónappal ezelőtt. Pótoltunk valamit. Mert a fizetésből élők és a nyugdíjasok életszínvonala elmaradt attól, amit az ország gazdasági fejlődése lehetővé tesz. Tíz hónap alatt rengeteg fontos lépést tettünk a jóléti fordulat érdekében. Közalkalmazottak és nagycsaládosok, nyugdíjasok és vállalkozók, több mint hárommillió magyar polgár érezheti, hogy egy kicsivel is, de könnyebb az élete! Biztosan követtünk el hibákat is. Igyekszünk figyelni a jogos bírálatra, és kijavítani, ha tévedtünk. Más területen is volt pótolnivalónk. Civilizált politikai kultúrában mindenki tudja, mikor van a verseny és mikor az együttműködés ideje. A mögöttünk hagyott év megmutatta: ez a tudás még bizony hiányzik politikai életünkből. Én hiszek abban, hogy az országban meglévő energia nem forgácsolódhat szét gyűlölködő ideológiai vitákban. Számomra nincs ellenséges település, nincs ellenséges város. Egyetlen

Magyarország van, közös sikerekkel és - sajnos, néha - közös kudarcokkal, de nem két Magyarország, hanem egyetlenegy! (taps) És ennek a szemléletnek is köszönhető, hogy a közéletből tűnőben van a félelem, hogy ma az országban nyoma sincs a korábban tapasztalt, felbolydult légkörnek. Nyugalom van! Az iskolákban újra tanulnak, az utcán közlekednek, a templomokban imádkoznak, és ez így van jól. Köszönöm ezt a csendes többségnek, a kormány bázisának.(taps) Természetesen ma is folynak kiélezett, néha bizony kemény viták. Vitáink lényege nem lehet egymás sárba tiprása, hanem egy jó ügy, a polgárok szolgálata. És nyugodjunk bele, hogy ezt ki így, ki úgy teszi.

3. Tisztelt képviselőtársaim!

A köztársaság erős és biztonságos. A magyar polgárok nem engedik, hogy az ország letérjen a tisztesség és a demokrácia útjáról. A demokratikus köztársaság építménye szilárdan áll. Azt mégis, minden nap újra kell építeni, a pilléreket erősíteni kell. Eötvös József tanulságos szavaival kifejezve: „A demokrácia kötelessége: dolgozzon, s mívelje magát”.

Éppen ezért minden hatóságnak kötelessége biztosítani a demokratikus alapjogok, a szólás- és a gyülekezési szabadság jogának érvényesülését.

4. Hölgyeim és Uraim!

Engedjék meg, hogy néhány szót szóljak a közelmúltról. Az előző kormány tevékenysége során a közpénzek felhasználását nagyon sok aggály kísérte. A vizsgálatok meg fogják állapítani, hogy mi történt és kik a felelősök. A tisztesség jegyében elvárom a rendőrségtől és az ügyészségtől, hogy minden ügyet a lehető legalaposabban és tárgyilagosan vizsgáljon ki. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatal eddig 70 milliárd forint ügyében tett feljelentést. 70 milliárd forint! Ez több, mint Debrecen teljes éves költségvetése. Ebből kórházi ágyak százai, óvodák és iskolák tucatjai épülhettek volna fel. (taps, felzúdulás) A vizsgálatokat le kell folytatni! Ebben elkötelezett vagyok! Nincs kivétel. Engem nem érdekelnek a politikai kötődések. Helyre fogjuk állítani az emberek elveszített bizalmát!(felzúdulás) Az igazságszolgáltatás alapos és - sokak szerint túlságosan is - lassú. Hallom a türelmetlenek hangját, mégsem vagyok hajlandó egyetlen lépéssel sem letérni a törvények útjáról. Erkölcsi ítéletet viszont bíróság nélkül is alkothatunk. Az én erkölcsi mércémnek a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal által feltárt ügyek - szóval a 70 milliárd - nem felelnek meg. Ugyanígy nem felel meg az erkölcsi mércémnek, ha ma hivatalban lévő politikus, köztisztviselő, vagy más vezető az állami vagyonnal erkölcsileg megkérdőjelezhetően bánik, még ha az a törvény betűjének meg is felel. Ez a kormány tiszta lappal indult. Nem fogom engedni, hogy bepiszkolódjon.(taps)

Ennek az elkötelezettségnek a szellemében holnap itt, a Tisztelt Házban megkezdődik a közpénzek felhasználását szabályozó, a kormány által beterjesztett törvénycsomag tárgyalása. Szigorítjuk a közpénzek elköltésének szabályait és teljessé tesszük a nyilvánosságot.

5. Tisztelt Ház, vendégeink!

Olyan országot szeretnék, ahol a felelősség és a lehetőség kéz a kézben jár. Az én munkám ezért a partnerségre épít. A verseny és az együttműködés, a magán- és a köztulajdon, a piac és az állam nem egymás ellen, hanem egymást kiegészítve teszi a dolgát. Az egyén, a család és a nemzet boldogulása együtt nyer értelmet. Ezért hiszek a szociáldemokrácia, a liberalizmus és a konzervativizmus értékeinek integrálásában. A mi jövőképünk a modern, európai Magyarország. A kormány politikájának középpontjába az értékőrző modernizációt helyezi. A jövő Magyarországának biztosítéka pedig a gyermek. Létezik egy kipróbált, világos út, amitől leginkább várhatjuk, hogy a következő nemzedék boldogabb legyen. Ez az Európai Unió. Ismerem a kétkedők érvelését. Tudom, hogy az Európai Unió jóval kevesebb, mint tökéletes. Olyan, mint a demokrácia maga. Sok baja van, de jobbat még nem találtak ki. A felvilágosítás az Unióról kötelességünk. A tájékoztató irodák számát 120-ra növeljük, programok indulnak a televíziókban és a rádiókban, hogy választ adjanak a polgárok kérdéseire. Az önkormányzatok információs szolgáltatását is megszervezzük. Ez az út, az Európai Unióhoz tartozás vezet leginkább az egyén és a nemzet gazdagodásához. (taps) És nemcsak gazdasági, hanem kulturális és morális értelemben is. Az előttünk álló választás egyszerű: vagy lassacskán egyedül maradunk, és a senkiföldjén ütünk tábort, vagy annyi évszázad után végre a győztesek és sikeresek világához csatlakozunk! A kultúra, a humanizmus, a felvilágosodás, a szabadságszeretet hagyományaira épülő közösséghez. Ezt értjük európai szellemiségen. Ebben a közösségben nekünk az a feladatunk, hogy egyenrangú félként, közösen igazgassuk dolgainkat. Mi nem vagyunk kishitűek, tudjuk, hogy képesek vagyunk rá. Ezért egyértelműen fogalmazunk, és azt mondjuk: igen! (taps)

6. Hölgyeim és Uraim!

Ma minden korábbinál szorosabb a kapcsolat a világ eseményei és a magyar hétköznapok között. Magyarország a nemzetközi közösség megbecsült tagja. Megbízható partnerek vagyunk, ezért újra számítanak ránk. És újra számít az is, mit mondunk, mit teszünk. Súlyunkhoz mérten lehetőségünk van érdekeink szerint alakítani a világ történéseit. Ma gyakran szerepel a közbeszédben a német-francia viszony, mint az európai egység példája. Ez a viszony azonban nem a természet ajándéka, hanem a történelem

mégoly igazságtalan fordulatain is felülemelkedő politikusok felelős cselekvésének eredménye. Ez az együttműködés példát állít. Példát a partnerségre éppúgy, mint a lehetőség felismerésére és megragadására. Ezért fogadtam el miniszterelnök kollégám meghívását a Román Köztársaság nemzeti ünnepére.(felzúdulás). És ezért, tisztelt hölgyeim és uraim, hogy mint erdélyi származású magyar miniszterelnök jelen lehessek Szatmárnémetiben, ahol a román miniszterelnök magyarul köszöntötte az erdélyi magyarság képviselőit. (taps) Mert hiszek abban, hogy az együttműködésnek a külpolitikában sincs alternatívája. Az első lépéseket mi tettük meg. Helyesen cselekedtünk, az ilyen magatartás szolgálja a legjobban a határon túli magyarság ügyét.(taps) Európa hét másik vezetőjével együtt aláírtam azt a levelet, amiben Irak lefegyverzésére és az ENSZ-határozatok betartására szólítunk fel. Ebben az ügyben is a kompromisszumot és a közös álláspont lehetőségét keressük. A terrorizmus, vagy az, hogy tömegpusztító fegyverek legyenek egy diktátor kezében, veszélyt jelent a világ, mindannyiunk számára. A magyar kormány pedig minden polgárát megvédi. (felzúdulás) Én abban hiszek, hogy a világ biztonságának Európa és az Egyesült Államok együttműködésén kell nyugodnia.(taps) Hölgyeim és Uraim! Egyetlen esély a békére, ha Amerika és Európa összefog, mert háborúhoz elegendő két ország is. A békéhez viszont több ország együttműködése kell!(taps) Meg vagyok győződve arról, hogy minden tettünknek a nemzetközi jog talaján kell állnia, és arról is, hogy az ENSZ határozatait mindenkinek végre kell hajtania. Magyarország biztonságban van. Ezt a biztonságot fenntartjuk. No de ennek egyik záloga éppen nemzetközi szövetségi rendszerünk. Minden lépésünk határozott, egyértelmű. Garantáljuk a biztonságot. Nyugalmat és békét akarunk a világnak és magunknak.

Hölgyeim és Uraim! Veszélyes úton jár, aki a háború és béke dolgában bizonytalanságot kelt.(közbeszólás) Láthatjuk másként a béke fenntartásának módját, de nem vitathatjuk el egymástól, hogy valamennyien a béke hívei vagyunk.(taps)

7. Tisztelt Ház!

Egy élményemről szeretnék most szólni. Tavaly októberben, Dunaújvárosban egy kilenc éves kislány jött oda hozzám, és azt kérdezte tőlem: „Mondd, jó lesz, ha nagy leszek?” Akkor, sietve igennel válaszoltam. Azóta jöttem rá, milyen bonyolult is ez a kérdés.

Ez a kislány a nagyobbik unokámmal egykorú. Mindketten a rendszerváltás után születtek, és a demokratikus Magyarországgal nőnek fel. Meggyőződésem, hogy egy ország akkor válik igazán lakhatóvá, akkor küzdhetünk a szegénység ellen, ha a gyermekeknek esélyt teremtünk arra, hogy sikeres, boldog, egészséges felnőtté

válhassanak. Róluk, a gyerekekről szeretnék most szólni, mert a gyerekekről szólnak kormányom legfontosabb tettei ebben az esztendőben és majd a jövőben is.

8. Az elmúlt 13 évben jelentősen mélyültek a társadalmat barázdáló szakadékok. Az ország legszegényebb és legmódosabb tizede között a korábbi ötszörösről nyolcszorosra nőtt a különbség. Ötszörösről nyolcszorosra! Az ország legszegényebb és leggazdagabb megyéje között az eltérés mintegy négyszeres. Sajnos, minden bizonnyal a dunaújvárosi kislány osztályában is bizonyosan vannak olyan gyermekek, aki reggel éhesen érkeznek az iskolába, és örülnek, ha napjában egyszer ennivalóhoz jutnak.(felzúdulás) Elszomorító és tűrhetetlen a gyermekszegénység.

Miként egyetlen család sem hagyhatja magára a nehézségekkel küzdő, idős szülőt, a bajba került gyermeket, a beteg rokont, úgy mi is felelősek vagyunk azokért, akik a maguk erejéből nem tudtak feljebb kapaszkodni. Ettől a felelős együttérzéstől lesz erős a nemzet. Én abban hiszek, hogy kormány igazi változást csak akkor érhet el, ha nem egyszerűen pártok, hanem a nemzet kormányaként viselkedik. Mert nincsenek jobb- vagy baloldali gyerekek, az ő boldog világukban még csak a munkafüzetben és a tankönyvben vannak oldalak. A gyerekek egyszerű kérdésekre szeretnének egyszerű válaszokat. Ahhoz, hogy válaszok legyenek, új társadalmi egyensúlyt kell teremtenünk. Ez nem egy kormány feladata: több kormányzati ciklus, még több közös munka eredménye lehet. Az országot ma kormányzó koalíció erős és szilárd. Én ugyanakkor minden parlamenti képviselőre, építeni akaró politikusra - ellenzékire és kormánypártira - egyaránt számítok. Tisztázó vitákban kell kialakuljon a közös álláspont. Nem lehet mindig nemet mondani. Tagadó mondatok helyett igenlésre épül a modern Magyarország. (taps, felzúdulás)

9. Érdemes emlékeznünk Deák Ferenc szavaira: „Ha meg vagyunk győződve, hogy a haza javán kívül semmi más indokok nem vezetnek bennünket, ez a legerősebb páncél minden rágalom ellen. Csak azt tartsuk mindig szem előtt, hogy mi nem egyedül és főképp a magunk ügyét védjük, hanem az országét”. Nos, igen. Itt húzódik a határ. Mert mi a köztársaság? Olyan közösség, amelyben a legtöbben érzik, mikor és hogyan kell megtenniük eggyel több lépést. Amely elég erős és büszke ahhoz, hogy az önérdeken túl a közjóért is cselekedjen. Ez a köztársaság. Nekem az új, modern köztársaság ennél is többet jelent. Magabiztos nyugalmat, mindennapi biztonságot, közös felelősséget, odafigyelést és egymás tiszteletét, az idős kor biztonságát. Az Unióba lépésünk után is garantáljuk a nyugdíjak értékét. Ezt megígérhetem. És azt, hogy gyermekeink, unokáink jövőjét biztonságban fogjuk tudni. És megteremtjük a polgári világ nyugalmát, az erősödő és bővülő középosztály anyagi biztonságát. Esélyt, hogy minél többen tartozzanak ide, és a

hétköznap békéjét minél több család számára. Ma ez még keveseknek adatik meg. A nemzet túlnyomó többsége számára a természetes otthonosságot, a köznapi nyugalom feltételeit, a gyerekek számára a felemelkedés esélyét kell megteremtenünk. Erről szól a rendszerváltás. E nélkül az eddig meghozott áldozatnak vajmi kevés értelme lenne. Remélem, minél több mai 9-10 éves már ilyen Magyarországon fog élni. Hiszen a felzárkózás az Unióhoz most kezdődik. S pénzügyi helyzetünk az Európai Unió hozzájárulása miatt már az első pillanattól egyértelműen javul.(taps)

10. Tisztelt Országgyűlés!

Számomra a kormányzás értelme az értékőrző, modern, európai Magyar Köztársaság megteremtése. A modern, európai Magyarország múltjából tanul és a jövőbe tekint. Nem újraélnünk kell tehát a múltat, hanem nemzeti kultúránkat, hagyományainkat kell továbbadni gyermekeinknek, unokáinknak. Amint a demokratikus köztársaságot, a modern Magyarországot sem egyetlen nagy erőfeszítéssel, hanem több nemzedéken át, nap nap után formáljuk. Európa várja Magyarországot, mert tudja, hogy kultúránk, tudásunk, szorgalmunk gazdagítani fogja a közösséget. És Európa segít, hogy azonosságunkat, hagyományainkat megőrizve, kiteljesítve modernizáljuk az országot. A modern, európai Magyarországon erős a gazdaság, hogy gyarapodhassanak a családok. A modern, európai Magyarországon tudásában és erkölcsében emelkedik a nemzet. Az egészség, az egészséges környezet érték. A modern, európai Magyarországon egyre szélesebb körnek van esélye a felemelkedésre, a társadalmi szolidaritás pedig erős hálóval védi a lemaradókat.

11. Most, hogy erről az uniós csatlakozásról sok vita folyik, meggyőződésem, helyes, ha azt hangsúlyozzuk, hogy Magyarország erős, büszke és felkészült nemzetként csatlakozzon az Európai Unióhoz, kormányom a kultúrában, az egészségügyben, az oktatásban és a gazdaságban elindítja a modern magyar jövő megteremtésének 10 pontos Európa Tervét. Ez a gyerekbarát politika magyar Európa-programja.

12. Magyarország olyan nemzetként fog csatlakozni Európához, amelynek minden polgára büszke nemzeti kultúrájára, szellemi- és sportteljesítményére. Legyenek ezért a következő esztendők a modern magyar kultúra, a szellemi élet kiemelkedő évei, legyen ez az európai szellemiség kiterjedésének időszaka! A kultúra Európa terve a világszínvonalú magyar kultúrának ad új lendületet és esélyt. A jövő évben átadjuk a Modern Művészeti Múzeumot, ahol helyet kaphat a méltán világhírű Ludwig Gyűjtemény. Ám múzeum csak akkor él, ha vannak látogatói. Ezért 2004. május elsejétől, uniós tagságunk kezdetétől minden állami múzeum látogatása ingyenes lesz. (taps) Még ez évben megalkotjuk a

filmtörvényt, és 2006-ig évente másfél milliárd forinttal emeljük a magyar film támogatását. (taps) A Nobel-díjasok lágymányosi parkja 2006-tól a magyar szellem teljesítményének állít majd méltó emléket. Az Erzsébet téren, a volt buszpályaudvar épületeiben megnyílik magyar formakultúra központja. (taps, zaj, elnöki csengő) A magyar kultúra és szellem értékes egész Európa számára. Meg kell mutatni Európának és a világnak, hogy honnan érkeztünk, mit tudunk adni. A magyar kultúra fővárosa, Budapest legyen Európa kulturális fővárosa is!(taps) Továbbépítjük a Millenáris Parkot. Még idén nemzetközi tervpályázatot írunk ki. Tudom, nagyon sokan látták az Álmok Álmodói kiállítást. A múlt után a Park új kiállítása a jövő tárgyait, az új, informatikára épülő világot mutatja majd be. Hiszem, hogy néhány év múlva az új, a Margit körúttól a Marczibányi térig terjedő Millenáris Parkban láthatóak lesznek ugyanazok a nagy képzőművészeti kiállítások, amik Párizsban, Londonban vagy Bécsben. Szívügyemnek tekintem, hogy az ötvenedik évfordulón, 2006. október 23-án álljon az 1956-os forradalmat méltató emlékmű. Az idén, október 23-án meghirdetjük az emlékhely pályázatát. Mindebben számítok az 56-os szervezetek és valamennyi politikai erő támogató segítségére.(taps) Külön öröm, hogy Boross Péter miniszterelnök úr ebben az ügyben támogat.(taps)

13. Hölgyeim és Uraim!

Az egészséges Magyarország Európa-terve a megelőzésről, az egészségügyi ellátás rendbetételéről szól. Azt akarjuk, hogy gyermekeink életesélyei ugyanolyan jók legyenek, mint európai társaikéi. Ezért már a tavalyi évben 150, az idén újabb 170 milliárd forinttal többet áldoztunk az egészségügyre, mint korábban.(felzúdulás) Ám ennél is többre van szükség. Az egészség évtizedének programja azt a célt szolgálja, hogy az iskolától a munkahelyekig megteremtsük az egészséges élet feltételeit. Közel 10 milliárd forintot biztosítunk szűrővizsgálatokra, felvilágosításra, az orvosok és egészségügyiek megelőző munkájára. Az egészség Európa-terve keretében 25 mentőállomást újítunk föl, 150 új mentőautó kerül forgalomba. 2 milliárd forintot biztosítunk műszerek cseréjére. Újszerű finanszírozási megoldásokkal 10-15 milliárd értékű műszercsere-programot indítunk. Már az idén 12 önkormányzati kórház rekonstrukcióját kezdjük el. Tizenöt év szégyene és rengeteg elvesztegetett milliárd után megszüntetjük a tehetetlenség szimbólumát: 2005-ben már gyógyítanak az új Honvéd Kórházban.(taps)

14. Az országépítés és az esélyteremtés legfontosabb eszköze az oktatás. A modern oktatás Európa-terve a sikeres jövő lehetőségét teremti meg. Szeptembertől az óvodákban minden rászoruló gyermeknek ingyenes az étkezés, és kezdetként többszázezer ingyenes tankönyvet biztosítunk.(taps) Ez a program minden évben szélesedik majd. A sikeres jövő

esélyét szolgálja a gyorsuló Sulinet-program éppúgy, mint a roma gyermekek oktatásának kiemelt támogatása. Az esélyeket javítja a gyerekek iskolai túlterheltségének és kiszolgáltatottságának megszüntetése is. A közoktatási törvény módosításával a gyermekek számára jobb alapozó időszakot biztosítunk. Boldog, nyugodt, egészséges és sikeres gyermekeket akarunk. A hátrányokért, az eltérő tehetségért, szokásokért nem büntetni kell, hanem segítséget kell nyújtani. A sikerélmény minden gyermek számára öröm: az iskolának ezt kell megadnia. Gyermekeinknek a tudás mellett sok szabadidőre és játékra van szüksége. Célunk, hogy megvédjük a veszélyeztetett gyermekeket, és megtiltsuk a hátrányos megkülönböztetést. Ezért a szülők a jövőben beleszólhatnak a különböző felszerelések megválasztásába. Az iskolák nem hozhatnak olyan döntést, ami nem veszi figyelembe a családok anyagi helyzetét. Hölgyeim és Uraim! Sajnos, ami a nyelvtudást illeti, az európai országok közül sajnos a legrosszabbul állunk. A nyelvtanulás már kisgyermekkorban természetes feladat és igény. Ezért kell az eddiginél több lehetőséget teremtenünk: 2005-től biztosítjuk, hogy az emelt szintű érettségi egyben nyelvvizsga is legyen. A kormánynak a modern oktatás feltételeit kell megteremtenie. Különösen rosszak a körülmények a szakiskolákban, ezért a szakképzés tartalmának megújítása mellett az oktatás Európa-tervének részeként 13 milliárd forintos szakiskola-program indul. Önök, tisztelt Képviselőtársaim, talán nem is tudják, hogy 137 iskolában nincs vízöblítéses WC vagy meleg vizes mosdó. Igen: ma, Magyarországon, 2003-ban, ez a helyzet. Ez elfogadhatatlan. A már folyó, 6,5 milliárd forintos felújítási programot ezért az Európa-tervben 5 milliárd forintos hitelprogram egészíti ki. Az információs társadalom Európa-terve olyan modern Magyarországot teremt, ahol sokan használják az internetet. Megfelelő és megfizethető hozzáférésre, eszközökre és tartalomra van szükség. A haladást szolgálja, hogy az új adókedvezmények révén még az idén százezerre nő a nagysebességű internet elérési végpontok száma, és szintén az Európa-terv részeként márciustól 25 %-kal csökkennek az internetezés költségei.(taps) Régóta várt áttörés, hogy minden magyar közintézmény, magyar település és iskola internet-hozzáféréssel rendelkezzen.

15. Hölgyeim és Uraim!

A magyar gazdaság erős. Ezt bizonyítja, hogy a napokban minden idők legsikeresebb nemzetközi eurokötvény-kibocsátását hajtottuk végre. De sok olyan jel van, amire figyelnünk kell. A növekedés üteme több mint két és fél esztendeje csökken. Ezt részben magyarázzák a világgazdaság kedvezőtlen jelenségei, de másról is szó van. Két évvel ezelőtt a gazdaságpolitika irányt vétett: lépései a versenyképesség csökkenéséhez vezettek. Kevés a vállalati beruházás, túl olcsó a magyar termeléssel versenyző import, nincs elég

exportkedv. Ez rossz a nemzeti vállalatoknak, a hazai iparnak. Sajnos, az erős forint mítosza ma is érezteti hatását. A modern magyar gazdaságnak kiegyensúlyozottan és fenntarthatóan kell fejlődjön. Ez a beruházásokon és a versenyképességen alapul. A fő cél, hogy mindenkinek, aki dolgozni tud és akar, legyen munkahelye, tisztes keresete. A magyar vállalkozók és a külföldi beruházók is találják meg számításukat: legyen árbevétel és haszon. Ezt olyan gazdaságpolitikával érhetjük el, ami tekintettel van a gazdasági egyensúly, a növekedés, az inflációcsökkentés és a foglalkoztatásbővítés együttes követelményeire. Tudom, valamennyi kenyérkereső számára az a legfontosabb, hogy lesz-e munkája. Befektetők mindig dönthetnek úgy, hogy máshol jobban megtalálják a számításukat, egyes vállalkozások pedig nem bírják a versenyt. Az igazi kérdés az, hogy tudunk-e olyan környezetet teremteni, amelyben új befektetések, új vállalkozások, a növekvő termelés révén több munkahely jön létre, mint amennyi elvész. A felmérések szerint ebben a félévben is közel 40 ezer új munkahely létesül. A magyar gazdaságban bíznak a befektetők. Nem véletlen, hogy lényegesen bővíti termelését és új dolgozókat keres a Philips, a Flextronics, vagy a Bosch. Hasonlóképpen sok kis- és közepes vállalkozás is növeli alkalmazottainak számát. Azok számára, akik átmenetileg elvesztették munkájukat, támogatásokkal segítjük az átképzést és az elhelyezkedést.(taps) A modern gazdaság sok százmilliárd forintot megmozgató Európa terve új lendületet ad. Márciustól 150 milliárd forintos fejlesztési hitelprogramot indítunk. A hosszútávú, akár 15 évre szóló hitelt igen kedvező kamatozással vehetik majd fel a magyar vállalatok, hogy új beruházásokkal, nagyobb eséllyel vehessék fel a versenyt az Európai Unió határain belül.(taps) A hitelprogram részeként negyvenmilliárd forint kizárólag a magyar kisvállalkozások kedvezményes hitelezését szolgálja. Számukra 150 millió forintig ma 7,1 %-os kamatozású hitel válik elérhetővé. Sok magyar vállalat küzd érthető módon tőkehiánnyal. Számukra a májustól induló, további 40 milliárdos tőkeprogram nyújt piaci módszerekkel segítséget. A magyar piac sokaknak már szűkös: terjeszkednének a környező országokban. A Corvinus Rt. alaptőkéjének 10 milliárd Ft-ra emelése új, tartós esélyt ad. Ugyanis meggyőződésem, hogy az erős, modern gazdaság alapját erős nemzeti gazdaság adhatja csak meg.(taps)

16. Ahhoz, hogy a mezőgazdaság állni tudja az európai versenyt, együtt kell adósságcsökkentés és beruházás. Ezért vállalta át az állam tavaly a vállalkozók rövid lejáratú adósságának egyharmadát, idén pedig elindítjuk az Európa-terv részeként a 25 milliárd forintos középlejáratú adósságátvállalási programot. Márciustól hosszú futamidejű, kedvezményes kamatozású hitelt adunk földvásárlásra, fejlesztésre,

forgóeszköz-finanszírozásra. Nemzeti agrárpolitikánk biztosítja a mezőgazdasági technológiák megújítását, mert agrártermelésünk versenyképessége az elmúlt négy évben súlyosan romlott. A Nemzeti Földalap életjáradék ellenében megvásárolja mindazok földjét, akik maguk nem akarnak vagy nem tudnak önállóan gazdálkodni. Öt napja indult az akció, és eddig 4000 érdeklődőről tudunk. Azzal lehet számolni, hogy több tízezren vehetik igénybe a járadékot: részükre így biztosítjuk a biztonságos élet lehetőségét.(taps) Határozott lépéseket teszünk a területi különbségek mérséklésére, a felzárkózás elősegítésére. A kistérségi támogatási alap a 42 leghátrányosabb helyzetű térség esélyeit javítja. Ezt szolgálja a felzárkóztatási támogatás és a hét leghátrányosabb megye 14 milliárdos, kiemelt programja.

17. Van egy kifejezés, amit nem szeretek. Örülnék, ha mielőbb eltűnne a közbeszédből: „felmegyek Pestre, lemegyek vidékre”. Nem. Nincs értelme a vidék és a főváros szembeállításának: a nemzetnek együtt kell Európába érkeznie. Az Európa autópálya program, amit a tavasszal indítunk, magyar polgárok millióit kapcsolja be a világ vérkeringésébe. Tovább épül az M0-ás autópálya, és 2007-re az összes országos főútvonalat eléri. Az M3-as 2004-re Görbeházáig, 2006-ra pedig Nyíregyházáig épül meg, az M35-ösön Debrecenig lehet majd eljutni.(taps) Az M30-as 2004-re Miskolcra ér.(taps) Az M5-ös Szegedig tartó szakasza szintén megépül 2006-ra. Az M7-es autópálya 58 kilométerrel épül tovább. 2007-re gyorsforgalmi út köti össze Dunaújvárost Budapesttel. Az Európa-terv részeként még a tavaszi ülésszakon benyújtjuk a 4-es metró megépítéséről szóló törvényjavaslatot, és az év második felében megindul a munka. (taps)

18. Hölgyeim és Uraim!

2003 és 2004 a múlt és a jövő közötti átmenet esztendői. Remélem, hogy valódi nemzeti konszenzus teremthető minden olyan program köré, amely a gyermekek esélyeit növeli, mert mint mondottam, nincs baloldali vagy jobboldali gyerek: magyar gyerek van! S közben kormányom nem feledkezik meg arról sem, hogy ma is mindannyiunknak - a felnőtteknek is - jobban kell élnünk. Kezünkben a meghívó az Európai Unióba, és vele az esély: Európa a jobb, biztonságosabb élet. Csak rajtunk múlik: élünk-e a lehetőséggel. Április 12-én és utána, minden napon. Bízom abban, hogy a Tisztelt Ház valamennyi képviselője mindent megtesz azért, hogy az ország polgárai felelősen, a szükséges ismeretek birtokában döntsenek a népszavazáson. Én a szavazásra elviszem magammal unokáimat. Kérem, Önök is vigyék el minél többen magukkal gyermekeiket, unokáikat. Ez a szavazás elsősorban róluk szól!

19. Honfitársaim!

Úgy érzem, Bethlen, Rákóczi, Kossuth, Széchenyi, Deák, Nagy Imre figyel ránk és biztat minket. Most az a feladatunk, hogy átmenjünk a nemzeti múltat az európai jövővel összekötő hídon. A felelősség - miképp múltunk és jövőnk is - közös, mindannyiunké! Köszönöm, hogy meghallgattak. (taps)[323]

1.1.2. Ellenzéki évértékelő beszéd

Orbán Viktor évértékelő beszéde 2003. február 6.

1. Tisztelt külügyminiszter úr, hogy beszéd lesz-e, azt nem tudom, de van néhány gondolatom, amit szeretnék Önökkel megosztani. Mielőtt azonban nekilátnék, engedjék meg, hogy először is megköszönjem az Önök egyesületének ezt a meghívást. Örülök annak, hogy folytatódik az a hagyomány, amelyet Önök öt éve megteremtettek. Bár az előző napokban valóban hallhattuk azt a kérdést, hogy miért is jövünk össze, s mi célt is szolgálnak az ilyen együttlétek. De nyugodjunk meg, ugyanezt a kérdést a gyermekeinknek már nem fogják feltenni, vagy ha mégis, akkor ők már ravaszkodás helyett azt az egyszerű választ fogják adni, hogy azért, mert minden év februárjának első csütörtökén a nemzeti érzelmű emberek össze szoktak jönni a Vigadóba, hogy szót váltsanak egymással hazánk helyzetéről. Ugyanis a gyermekeink már tudni fogják, hogy a hagyomány attól lesz, hogy folytatjuk, és nem attól, hogy magyarázzuk.

2. Kedves barátaim! A bőség zavarával küzdök. Amikor Önök meghívtak ide, azonnal égni kezdtek a telefonvonalak, és számos jóakaró barát, tanácsadó hívott föl, hogy a lelkemre kösse, miről kell feltétlenül beszélnem. Sőt, mi több, a mai napon már a túloldalról is át-átszóltak, sajtótájékoztatót tartottak, és megrendelték azokat a kérdéseket, amelyekről szerintük nekem ma itt beszélnem kellene. Csak röviden az általuk javasolt témák összefoglalója. Kérték, hogy beszéljek a jobboldal belső válságáról. A szándékosan veszélyeztetett európai uniós népszavazásról. Arról, hogy a MIÉP bázisa és gondolkodásmódja miképp került többségbe már a Fideszen belül is. Ha nem minden érthető, az nem azért van, mert pontatlanul olvasnék. A Medgyessy-kormány munkájának értékelését is vegyem figyelembe, de az jó legyen, mindenképpen beszéljek a jóléti fordulatot megalapozó intézkedésekről.

[323] http://mno.hu/multimedia/beszedek/?article_hid=51249. (2011.11.30.)

3. Én inkább a régi tanácsot fogadnám meg, és nem arról beszélnék, amiről másoknak van mondanivalójuk, hanem inkább arról, amiről én tudok, talán tudok néhány érdekes szót szólni. Ezért a mai összejövetelünk alkalmából engedjék meg, hogy megosszam Önökkel a gondolataimat a háborúról és a békéről, az európai uniós csatlakozásról, az őszinteségről és az egyenes beszédről, a nyelvről és a szabadságról, majd ha Önök még bírják, akkor néhány szóban hazánk közállapotairól, és ha Önök is bírják és én is bírom, akkor a polgári politika előtt álló feladatokról. Nincs ok pánikra, rövidebb lesz, amilyennek tűnik, kedves barátaim.

4. Olyan esztendő van mögöttünk, amelyből a polgári kormánynak csak egy negyed év jutott. Ezért ma nem miniszterelnökként és nem is volt miniszterelnökként állok Önök előtt. Vessünk számot a tényekkel, egy négy éves korszak, vagy legyünk szerényebbek, egy négyéves szakasz lezárult az ország politikai életében, és a mi személyes életünkben is. Ha jól értettem az elnök úr szavait, akkor ma sokkal inkább, mint a polgári oldal, a Fidesz egyik vezetőjének véleményére kíváncsiak. Rám és a mondandómra. Ezért, ha megengedik, a szokásoktól eltérően inkább a jelenről és a jövőről szeretnék néhány szót váltani Önökkel, és a múltból csak azt hozom szóba, ami a jövőnk szempontjából fontos. Nos hát a háborúról és a békéről. Engedjék meg, hogy ezzel kezdjem a mondandómat, hiszen ez aggaszt mindannyiunkat, ez aggasztja az egész világot. Az emberek néha úgy szoktak elköszönni egymástól, hogy csak egészség legyen. Ma gyakran azzal válnak el egymástól, hogy csak béke legyen. Mi, magyarok, kedves barátaim, a háború dolgában az elmúlt esztendőkben már szert tettünk némi jártasságra. Nem a mostani az első fenyegetés. Bizonyára emlékeznek a közeli balkáni háborúból, ahol 350 ezer magyar is él, úgy kerültünk ki, hogy egyetlen magyar életet sem veszítettünk el, úgy estünk át, úgy esett át az akkor két hete NATO-tag Magyarország a tűzkeresztségen, hogy itt, Magyarországon egyetlen embernek az élete sem kellett hogy kizökkenjék a megszokott kerékvágásból.

5. Tegyük föl a kérdést, miért történhetett ez így? Azt hiszem, talán azért, mert akkortájt Magyarországnak volt biztos iránytűje. Minden veszélyes pillanatban, minden nehéz döntés előtt azt az egyszerű kérdést tettük föl: mi a magyar érdek? Most egy távoli fenyegető háború vetíti ránk az árnyékát. Sokan, tán az ország többsége is úgy érzi, hogy nem tudjuk, mi a helyes válasz. Sodródunk, mintha elmulasztották volna föltenni a kérdést: mi a magyar érdek? Ehelyett csak arról hallunk, hogy mik az ilyen-olyan külföldi elvárások. Mintha a külpolitika irányítói számára homályban maradna, mi is a magyar érdek. Márpedig, kérem, a homály a tévedés birodalma. Most, hogy a számunkra egyébként valóban fontos fővárosokból egymásnak is ellent mondó jelzések, mondjuk ki,

időnként kívánságok, sőt elvárások is érkeznek, a saját magyar érdekek iránytűje hiányában, minthogyha eltévednénk a hatalmi játszmák dzsungelében. Úgy érzem, ezért fordulhatott elő, hogy az ország polgárai, beleértve egyébként a parlamenti képviselőket is, hazánk vezetőinek álláspontjáról a külföldi sajtóból kellett hogy értesüljenek. Nem tudjuk, hogy akarták-e vagy sem. Eltévedtek, vagy szándékkal indultak ebbe az irányba, a lényeg az, hogy ma a világ és mi, magyar polgárok úgy tudjuk, hogy a magyar kormány a háború oldalán áll. A kormány azonban nem azonos az országgal. A magyar emberek elsöprő többsége békét, igen, békét akar. S valóban, mi úgy látjuk, hogy a békés megoldásra még maradt esély. Éppen ezért meg kell őrizni a józanságunkat, a mi meggyőződésünk az, hogy a magyar érdek azt kívánja, hogy amíg csak egy hajszálnyi esély is van a békére, igazodás és kapkodás helyett higgadtan és nyugodtan kell cselekednünk mindig a béke érdekében.

6. Mindehhez tegyük még hozzá, hogy 1956-os nemzetként helyes, ha világossá tesszük, hogy a nemzetközi közösség döntése és felhatalmazása nélkül számunkra elfogadhatatlan bármely független állam elleni katonai akció. A békére vágyó utólagos, manapság ezt úgy mondják, emberi nyilatkozatokkal nem lehet meg nem történtté tenni azt a hibát, hogy a háborút támogatók közé sodródtunk. Ne feledjük el, hogy a lavina egyetlen hópelyhe sem hiszi magát a lavina okozójának.

7. Váltsunk néhány szót az európai uniós csatlakozásról. Mindannyian tudjuk, érezzük, ez fontos ügy. Lezárultak a tárgyalások, és kiderült, hogy minden korábbi várakozásunkat alulmúló feltételekkel fogunk csatlakozni. Talán az sem túlzás, ha néhányan úgy fogalmaznak, hogy bizony néhány esztendőn át másodrendű tagként fogunk csatlakozni az Európai Unióhoz. A számokat ismerjük, a példák világosak. Az egy főre jutó támogatás ügyében Magyarországnak mintegy 49 Euro jut, Görögország esetében, amely nálunk azért jóval erősebb állam, ez 437 Euro, Portugália esetében pedig 418. Ma már azt is tudjuk, hogy a magyar gazdáknak negyed annyi támogatás jut, mint egy francia, egy német, egy osztrák vagy ki tudja, milyen nyugat-európai gazdának. Vagyis kimondhatjuk, hogy a belépés feltételei számos ponton keresztezik az egyenlő verseny, a józan ész és a méltányosság elvét. Lassan azt is megtanuljuk mindannyian Magyarországon, hogy a belépés után nem a jól megérdemelt pihenés, hanem további küzdelmek, egy, a mainál is erősebb verseny vár ránk. Nincs mit csodálkozni azon, ha egyre több az aggódó hang. A polgári körök világában egyébként nagy tekintélynek örvendő értelmiségiek és jogtudósok még azt is megkockáztatták, most idézem őket: Elfogadhatatlannak tartjuk az állami önrendelkezést korlátozó intézkedések sokaságát, ami az unió jelenlegi túlközpontosított rendje kényszerít ránk.

8. Ez mind igaz, ezek a vélemények mind megfontolandóak. Mégis a sok ellenérv mellett a belépés mellett szóló érvek, úgy érzem, valamivel többet nyomnak a latba. Lassan mondom, hogy az is megértse, aki nem akarja.

9. Tehát vegyük át még egyszer. A belépés mellett szóló érvek valamivel többet nyomnak a latban. Nos, meggyőződésem szerint a nyilvánvaló nehézségek ellenére Magyarországnak az Európai Unió keretei között kell megküzdenie az egyenjogúságért, az önrendelkezés jogáért, és az Európai Unió belső életének ízlésünk szerinti átalakításáért. Nos, ezt a józan véleményt, kedves barátaim, sokan rossz indulatú akadékoskodásnak, a jól tájékozottak és félműveltek fogalmazásával euroszkepticizmusnak állítják be. Szerintünk azonban az ember tudatában van annak a ténynek, hogy valószínűtlen, hogy az intézmények, úgy, mint az államok, a pártok, mi több, maga az Európai Unió hibátlanok legyenek, mert az ezeket létrehozó és fenntartó emberek sem tökéletesek. Ez az egészséges, hadd mondjam úgy, természetes emberi gondolkodás választotta el a nyugati nemzetek polgárait hosszú évtizedeken keresztül a mi világunktól, attól a világtól, amely a tökéletes társadalmi berendezkedéstől és a párt iránti feltétlen hűségtől várta a végső megoldást.

10. Ne menjünk el szó nélkül amellett sem, hogy ma méltatlan bánásmódban részesülnek azok, akik aggódva saját maguk és családjuk jövője miatt kérdéseket tesznek föl, kétségeiket megfogalmazzák, horribile dictu, ellenérzéseiket merik hangoztatni. Márpedig az embereknek vannak kérdéseik. Nem történelmi előadásokat szeretnének hallani. Azt már mindenki betéve tudja, hogy „történelmi lehetőség, egyetlen reális alternatíva, a jövő útja”, stb. De sokan gondolják azt is, hogy a jövőhöz, a megígért fényes jövőhöz azonban előtte át kell magunkat vágni a holnapon és a holnaputánon. Mennyivel emelkednek majd az árak? Lépést tartanak-e majd ezzel a fizetések és a nyugdíjak? Mi lesz a mezőgazdaságból élő emberekkel?

11. Nem várhatjuk el az emberektől, hogy saját érdekeik ellen, az életszínvonaluk romlására szavazzanak. Ezért kellene végre a kormánynak szóba állnia az emberekkel, és propaganda helyett őszinte, megnyugtató válaszokat adni, megnyugtató programokat kellene számukra bemutatni.

12. Van azonban itt egy másik probléma is. Egyre többen érzik úgy, hogy az Európai Unió melletti állásfoglalást a kormány valójában a saját maga támogatottságaként akarja bemutatni. Ez a kormánypárti szándék, úgy érzem, a gondolkodó emberek előtt már lelepleződött. Mondjuk ki: felesleges játék ez. Van egy régi szabály, úgy hangzik: mikor sajtot raksz az egérfogóba, mindig hagyj helyet az egérnek is.

13. Ezért azt javasoljuk a tisztelt kormánynak, hogy ne csináljanak az európai uniós népszavazásból pártpolitikát. Az embereket pedig nagy tisztelettel arra kérjük, hogy április 12-én ne a kormányról, akármit is gondoljanak felőle, ne a kormányról, hanem az európai uniós csatlakozásról mondják el a véleményüket. Az Európai Unióról szóló vita fölszínre hozott egy másik, talán az elmondottaknál is súlyosabb problémát. Ez nem más, mint a szólás- és gondolatszabadság, véleményszabadság kérdése, ha úgy tetszik, a demokrácia szíve közepének kérdése. Gondolkodjunk el egy pillanatig. A kormánykampány egyik jelmondata így hangzik: Aki az Európai Unió tagsága ellen szavaz, az a gyerekei jövője ellen szavaz. Kérem, ez durvább, mint a régi és emlékezetes aki nincs velünk, az ellenünk van. Az ilyen érvek talán célravezetők lehettek a termelőszövetkezetbe való önkéntes belépéskor, de bizonyára nem célravezetők az Európai Unióba való belépéskor. Úgy tűnik, kedves barátaim, hiába vágja be valaki a demokrácia szótárát, ha a nyelvtan a régi marad. Kedves barátaim, ha valakit ugyanis megbélyegeznek azzal, hogy eladta gyermekei jövőjét, azt lényegében kirekesztik a jóravaló emberek közösségéből. Egy demokráciában a népszavazás éppen ennek az ellenkezőjéről szól. Arról, hogy kíváncsiak vagyunk egymás véleményére. Aki felelős tisztet visel, kérem, annak legyen füle meghallani a kérdéseket, és legyen füle is, és legyen szíve is meghallani a kétségek és bizonytalanságok okait. A meggyőzés, ez kell ma mindannyiunknak megtanulni, a meggyőzés hallgatással kezdődik, a másik meghallgatásával.

14. Hazai vizekre evezve engedjék meg, hogy azt mondjam Önöknek: a legszembetűnőbb jelensége a mai közéletnek talán az, hogy van itt egy tíz hónap után sem lankadó, szinte megmagyarázhatatlannak tűnő rombolási kényszer, amellyel a mai vezetők rárontanak mindenre, ami a polgári kormány idején született meg. Széchenyi-terv, diákhitel, autópálya-építés, gazdahitel, családi vállalkozások, Terror Háza, Bozsik-program, Nemzeti Színház, státustörvény. Lényegében azt mondhatjuk: úgy tűnik, semmi sem volt jól úgy, ahogy az előző négyben megépítettük. Olykor már az ember néha arra gondol, hogy talán még az esztergomi hidat is hajlandóak lennének lebontani, csakhogy húsz méterrel odébb ők építsék újjá.

15. A szomorú az, hogy nem csupán anyagi és szellemi értékekben esik ilyenkor kár, hanem mindez kárt okoz a lelkekben is. Érzelmeiben, fogalmazzunk úgy, önérzetükben bántják meg, mondjuk azt is talán, milliószám az embereket, azokat, akik tudtak, és máig is tudnak örülni hazánk gyarapodásának. Mindannyian tudjuk, 1998 és 2002 között, bár ezek az esztendők egyáltalán nem voltak hibátlan évek, hazánk mégis sokat fejlődött, sokat

erősödött, szépült és gyarapodott. Jó lelkiismerettel kívánhatjuk azt, hogy soha rosszabb négy éve a magyaroknak ne legyen.

16. Van-e magyarázat, van-e valamilyen ésszerű magyarázat erre a romboló dühre? Van-e magyarázat arra, hogy az ország egyre sűrűsödő és súlyosbodó gondjai helyett a kormány inkább az ellenzékkel foglalkozik? Van-e magyarázat arra, hogy felelős kormány helyett az ellenzék ellenzékeként viselkedik? A düh egyik lehetséges magyarázata, tisztelt hölgyeim és uraim, talán az lehet, hogy a korábbi, mi tagadás, szégyellnivaló koholt vádjaikról egymás után bizonyosodik be azok valótlansága. Nem jött 23 millió munkavállaló Romániából Magyarországra, nem vették el a szabad szombatot, nem volt hosszú bájtok éjszakája, nem érkeztek kamionok Ausztriából titkos MSZP-ellenes röpcédulákkal, nem volt kivetnivaló a Terror Háza gazdálkodásában, nem volt visszaélés a Széchenyi-film körül. A kormány államtitkárának éppen legutóbb kellett elnézést kérnie a Bánk bán-film készítőitől, mert alaptalanul hírbe hozta őket. Megjegyzem, ez az államtitkár már a kormány harmadik tagja, aki bírósági pert veszít valótlan kijelentései miatt. És a sort még hosszan folytathatnám.

17. Ez lehet az egyik oka ennek a dühnek. Milyen más okokat találhatunk? Nos, tisztelt hölgyeim és uraim, talán mindezeken túl a másik ok az lehet, hogy a 2002-es választások olyan kiegyenlített végeredménnyel zárultak, amely egy eddig mindannyiunk számára ismeretlen és új helyzetet teremtett. Nem arról van-e szó, hogy Magyarország történetében először kell kiegyenlített erőviszonyok mellett kormányoznia a baloldalnak? A rendszerváltást megelőzően, mondjuk a világháború utáni koalíciós időkben, vagy 1956 után a baloldal a szocialisták ellenfeleit egyszerűen kivégezték, börtönbe zárták, emigrációba kényszerítették. 1994-ben megtörtént először, hogy demokratikus körülmények között szabad választások eredményeképpen kormányozhattak. Tudjuk, akkor egy gyenge, szétdőlt, vezérét, miniszterelnökét vesztett, egymással huzakodó pártokból álló, megosztott nemzeti oldalt, és reményeiben, bizakodásában, mondjuk ki, akkor igencsak megrendült, véleményét inkább eltitkoló és visszahúzódó polgári szavazókat talált. Ráadásul akkor kétharmados többség is volt a parlamentben. A kormányzás alkotmányos korlátait is megváltoztathatták, szinte tetszésük szerint cselekedhettek, anélkül, hogy megsértették volna az alkotmányt. Az a körülmény, hogy így is lényegében csak a Bokros-csomag maradt meg az emlékezetünkben abból a négy évből, egy másik lapra tartozik. Ma azonban úgy áll a helyzet, hogy csekély a parlamenti többség. Ma úgy áll a helyzet, hogy bár a kormányzás eszközét kivették a kezünkből, soha ennyien

még nem támogatták a polgári, nemzeti értékeket, soha ennyien még nem álltak ezen az oldalon.

18. A polgári-nemzeti tábor hívei soha ennyire elszántak, kitartóak és odaadóak nem voltak, mint most. Úgy áll a helyet, hogy 1947 után újra – 1956 fényes két hetét leszámítva –, tehát 1947 után újra a nemzeti érzelmű emberek azok, akik bátrabban és nyíltabban vállalják nézeteiket, összevetve mondjuk a kormányon lévők híveivel. Ma úgy áll a helyzet, hogy a polgári nemzeti érzelmű emberek, ha kell, és ha értelmét látják, százezer szám, sőt milliónyian is akarnak és tudnak egyszerre mozdulni. Könnyen beláthatjuk, hogy korábban egyszerűbb volt a dolog. Egyszerűbb volt, amikor mondjuk Komlós János és Hofi Géza játszották el, valljuk be, igen tehetségesen, az ellenzék szerepét. Azonban ma más időket élünk, és más nóta járja. Úgy tűnik, ma nem a szalonellenzéké, hanem Ludas Matyié a jövő. Úgyhogy, hajrá Ludas Matyi!

19. Tíz hónappal a választások után eljött az ideje, hogy mindannyian, beleértve a kormánypártokat is, megnyugodjunk, és mindannyian számot vessünk a realitásokkal. Ideje mindannyiunknak megbarátkozni a gondolattal, hogy a polgári nemzeti tábor mandátumainak száma nem lesz kevesebb. Ideje megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy a nemzeti polgári értékeket valló emberek elkötelezettsége, tettrekészsége valószínűleg nem csökken a jövőben sem. Ideje megbarátkozni mindenkinek azzal a gondolattal, hogy a nemzeti oldal összefogása és egysége sem kívülről, sem belülről nem bomlik fel, mert választópolgárok millióinak abroncsa tartja össze.

20. Tíz hónappal a választások után eljött az ideje, hogy a kormány immáron az emberek problémáival foglalkozzon, s ne az ellenzékkel. Eljött az ideje, hogy ne az ellenzék ellenzéke legyen, hanem felnőjön a felelős kormányzás egyébként cseppet sem könnyű, mi több, embert próbáló kihívásaihoz, feladatához.

21. Van itt még egy tény, amivel azt gondolom, mindannyiunknak meg kell barátkoznia; a jelenlegi és a jövőbeli kormányoknak is. Az emberek többsége – talán nem tévedek, ha azt mondom, elsöprő többsége – pártszimpátiától függetlenül, sőt talán függetlenül attól, hogy bal- vagy jobboldalon dobog-e a szíve, továbbra is magáénak érzi az elmúlt esztendők legfontosabb vívmányait. Magáénak érzi a család és gyermeknevelés kiemelt támogatását, magáénak érzi a gáz, a villany, a gyógyszer, a közlekedés szigorú átszabályozását, a nemzeti vagyon védelmét, a magyar vállalkozók előnyhöz juttatását, magáénak érzi a magyar föld védelmét, a családi gazdaságokat, a szigorú büntető politikát, magáénak érzi a kábítószer üldözését, és magáénak érzi, azt hiszem, a státustörvényt is. Ezeket az értékeket, célokat és vívmányokat az emberek többsége a kormányváltástól

függetlenül, függetlenül attól, hogy a kormányváltásra szavaztak-e vagy sem, eddig is támogatta, most is támogatja, és józan ésszel gondolkodva kimondhatjuk, hogy valószínűleg a jövőben is támogatni fogja, mert az emberek többsége számára nem politika, hanem maga az élet, méghozzá az ő saját és családja személyes élete. Ha kényelmetlen is, de mindenkinek meg kell barátkozni azzal a gondolattal és ténnyel, hogy a mostani négy év mércéjét az előző négy év eredményei adják. Ideje mindannyiunknak megbarátkozni azzal a gondolattal és ténnyel, hogy a mai idők teljesítményét azt bizony a Széchenyi-tervvel, a státustörvénnyel, a családi adókedvezménnyel, a diákhitellel, a Mária Valéria híddal, az erdélyi egyetemmel, és a Nemzeti Színházzal fogják majd megmérni.

22. A feladat nem könnyű. Ez a feladat bizony nem könnyű, de nem is teljesíthetetlen. És a siker, kedves barátaim, mondjuk ki ezt is bátran, a siker mindannyiunk közös érdeke. Nos, kedves barátaim, van a mai magyar közéletben egy olyan kérdés, amiről általában nem szoktunk beszélni, amit általában nem szoktunk megbeszélni egymással, egyszerűen azért, mert nem szokott előfordulni. Tegyük fel azt a látszólag egyszerű kérdést, hogy a közéleti vitákban ki kivel vitatkozik, és ki kivel áll szemben valójában. Ha ezt a kérdést Önöknek kellene megválaszolni, talán tízből kilencen valami olyasmit adnának válaszként, hogy az egyik a párt a másikkal, vagy a másik az egyikkel, hiszen a józan ész ezt diktálja. De így van-e ez, kedves barátaim? Vegyük például a közbiztonság, a bűnözés vagy a bűnüldözés esetét. 1998 és 2002 között 600 ezerről 400 ezerre csökkent a bűncselekmények száma. Mindannyian tudjuk, hogy ilyen folyamatos és jelentős csökkenés az utóbbi tíz-egynéhány esztendőben nem történt. Ráadásul nagyságrendekkel, mintegy 30 százalékkal csökkent a visszaeső elkövetők száma is. Mondhatjuk tehát azt, hogy négy év kemény munkája árán ma kevesebb bűnöző van az utcán, és jóval kevesebb megrögzött bűnöző van az utcán, mint korábban volt. Vagyis kijelenthetjük azt, hogy a büntető törvények szigorítása meghozta a várt eredményt, bizony a szigorú büntetés kilátásba helyezésének igenis van visszatartó ereje. De 2003 márciusától, egy korábbi döntésnek megfelelően, jelentősen enyhítik majd a büntető törvények szigorúságát. Az emberek ezt nem akarják. Akkor kinek jó ez? Úgy tűnik, hogy a kormány valójában a törvénytisztelő emberek sokaságával áll szemben. Vagy nézzük például a kábítószer ügyét. A legutóbbi időkig szigorúan üldözték a kábítószereket és azok terjesztőit. A kormány ezt most megváltoztatja, az új szabályok szerint, nem idézem vissza Önöknek szó szerint, de az új szabály lényege az, hogy mentesülhet a büntetés alól az, bizonyos föltételek mellett, aki az iskolában kábítószert ad át fogyasztás céljára. A minisztertől kapott állásfoglalás szerint az átad szó egyébként vonatkozik a pénz ellenében történő átadásra is. Kinek jó ez?

Mi szülők ezt ellenezzük. És azt hiszem, elvárjuk mindenkitől, mindig minden kormánytól, hogy az a személy, aki az iskolában kábítószert ad át gyermekeinknek, az bizony kellő szigorral büntessék meg. Jól látható tehát, vagy inkább mondjuk azt, hogy úgy tűnik, hogy a kormány ebben az esetben a gyermeküket féltő kisgyermekes szülőkkel áll szemben.

23. Vagy lássuk a privatizáció meg az állami vagyon jövőjének kérdését. Magyarországon ma a nemzeti össztermék több mint 80 százalékát a magángazdaság adja. Ez az arány magasabb, mint jó néhány nyugat-európai ország esetében. 1994 és ’98 között a megelőző szocialista kormányzás idején a stratégiai vagyon egy tekintélyes részét, a mi véleményünk szerint, áron alul eladták. Számos visszaélést, korrupciót lepleztek le. A magyar gazdaság kitettsége az idegen tőkének így jelentősen nőtt. A kormány ugyan, nyilván nem véletlenül, hanem összefüggésben a népszavazással, április 12-e utánra halasztotta a konkrét döntések bejelentését, de már megkezdte az állami vagyon kiárusításának előkészítését. Kinek jó ez, ha az embereknek mintegy 80 százaléka valójában szemben áll a kormány ilyen irányú szándékaival. Vagy tisztelt hölgyeim és uraim, nézzük a magyar vállalkozók ügyét. Az emberek többsége szerint, ezt egy fölmérés világosan mutatja, de ha beszélgetünk az emberekkel, ezt a véleményt hallhatjuk, nos, a többség szerint előnyben kell részesíteni a magyar vállalkozókat. Kevesen tudják, de Nyugat-Európában a közbeszerzéseknek általában 80 százalékát, de van olyan állam, ahol 90 százalékát mindig, hogyhogy nem, de hazai cégek szokták elnyerni. Most, nálunk, itt Magyarországon úgy írják ki az autópálya-építési pályázatokat, s ezt nem is titkolják el, hogy szándékosan kizárják a versenyből a magyar cégeket. Kinek jó ez?

24. Nyilvánvaló, hogy azok a gyárbezárások, amelyeknek eredményeképpen ezerszám kerülnek az emberek utcára, súlyos bajt jelentenek ma Magyarországnak. Hol fognak munkát kapni ezek az emberek? Mi úgy gondoltuk, ha ez bekövetkezik, majd a magyar kis- és középvállalkozók adnak nekik munkát. Feltéve, ha a magyar állam is támogatja ebben a kis- és középvállalkozókat. Mondjuk egy Széchenyi-tervvel. Megfojtották a Széchenyi-tervet. Kinek jó ez? Tisztelt hölgyeim és uraim, hiszen a munkaügyi miniszter okos ember, előbb-utóbb be fogják látni, hogy újabb beruházások hiányában csak a magyar vállalkozások támogatása hozhatja meg a munkanélküliség csökkenését és a várt eredményt. Itt is érvényes a régi bölcsesség: inkább kétszer mérni, mint egyszer vágni. Nos, tisztelt hölgyeim és uraim, az erős forint esete kísértetiesen hasonlít az előzőkre. A magyar emberek hisznek az erős forintban. Jó okuk van erre, mert tudják, ha a forint gyenge, akkor emelkednek az árak, és ez lerontja az ő munkájuk értékét, leértékeli a keresetüket. A kormány azonban gyengíteni akarja a forintot. Kinek jó ez? Itt is azzal a

helyzettel állunk szemben, hogy a vita valójában a forintban bízó emberek, valószínűleg a többség és a hivatalban lévő kormány között áll fönn. Említsük meg egy zárójeles megjegyzés erejéig, hogy nemzetközi tapsvihart és szakmai elismerést kiváltva verte vissza a Magyar Nemzeti Bank a forint rovására megindított nemzetközi spekulációkat, és így több tízmilliárd forint bevételt hozott a magyar államnak. Érthetetlen, hogy a kormány ilyen körülmények között Járai Zsigmondot a jegybank elnökét támadja, holott eddig ő volt az egyetlen az ország vezetői közül, aki pénzt hozott a házhoz.

25. És folytassuk tovább a kérdéseket. Kinek jó ez? Hogyan is állunk a státustörvénnyel? A kormánypártok, úgy tűnik, addig-addig szorongatják a törvényt, amíg az ki nem leheli a lelkét, és semmire sem jó, holt szöveg lesz abból a törvényből, ami eddig pezsgést, lendületet és friss életet vitt a nehéz helyzetben lévő magyar közösségek életébe. Kinek jó ez? A kormány valójában nem az ellenzékkel, hanem a határon túli magyarokkal áll szemben. A határon túli magyarok lassan már azt kérdezik, van-e egyáltalán még anyaországuk. Mi azt üzenjük vissza, innen is, ha megengedik, hogy kormányok jönnek-mennek, az idők járása hol megnehezedik, hol megkönnyebbedik, de anyaország az van, és ránk számíthatnak.

26. És végül folytatnunk kell a kérdések sorát a magyar mezőgazdaság esetében is. Mit látunk ott? A családi gazdálkodók eddig hektáronként 16 ezer forint támogatást kaptak, és rendelkezésre álltak a kedvezményes gazdahitelek. A kormány ezt a támogatást a felére csökkentette, a gazdahiteleket eltörölte. Kinek jó ez? Kinek jó ez különösen olyan körülmények között, amikor mindannyian tudjuk, hogy a mezőgazdaságból élő tízezer szám kerülnek majd nehéz helyzetbe, hiszen az eddiginél is nehezebb verseny körülményei közepette kell majd helytállniuk a náluk jobb állapotban és jobban támogatott európai uniós kollégáikkal szemben. Kinek jó ez, tisztelt hölgyeim és uraim? Az embereknek biztosan nem. Legfeljebb nincs módjuk rá, hogy elmondhassák. Így úgy gondolom, a mi dolgunk, kedves barátaim, hogy ezt mind a nyilvánosság előtt elmondjuk, még akkor is, ha ezért a munkánkért kormánypárti vádaskodásokkal és gúnyolódással fizetnek majd.

27. Országunk helyzetéről szólva, ha erről kérnek tőlem véleményt, mindig előtolakodik az emlékezetemből egy székely ember érdekes mondatfűzése, aki csak annyit mondott az ő helyzetéről, amikor megkérdezték, hogy van: sok baj van, és még gyűl hozzá. Nos, tisztelt hölgyeim és uraim, elegendő, ha az ember felüti az újságot, a helyzet komolyságát jelzi, hogy lassan már mindegy, hogy melyiket, és csupa aggasztó hírekbe botlik. Gyárbezárások, utcára kerülő emberek ezrei, bezárásra ítélt iskolák, sztrájkra készülődő kórházi dolgozók. A gazdaság egén sokasodó viharfelhők. Mit találhatott például az ember,

aki tegnap fölütötte a Népszabadságot? Találhatott tudósítást arról, hogy sztrájkhelyzet van az energiaszektorban. Hogy félmilliárddal, ez 25 százalékot jelent, kevesebb jut a külkereskedelem fejlesztésére, mint tavaly. Olvashatott arról, hogy a fővárosi kórházak dolgozói támogatják a Csepelen élők akcióját, amellyel meg akarják menteni a kórházukat. Az is igaz, kedves barátaim, hogy szerencsére nemcsak rossz hírekből áll a világ még Magyarországon sem. Az oktatási miniszter például javaslatot tett arra, hogy a diákok ne bukhassanak meg az iskolában. Ugyan nem aratott osztatlan sikert, de ha jól megvizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy van azért távlat ebben a javaslatban. Tulajdonképpen nemcsak az alsósokra kellene vonatkozni, hanem ki kellene terjeszteni a kormányokra is, mi több, előbb kellett volna beadni ezt a javaslatot, és akkor kevésbé fájna a mi fejünk.

28. A félreértések elkerülése végett szögezzük le, hogy szerencsére arról nincs szó, hogy valamiféle összeomlás előtt állna a magyar gazdaság. A magyar gazdaság ennél azért jóval erősebb. Ma felelősséggel annyit mondhatunk, hogy érdemes figyelni a székely ember szavaira, mert valóban egyre több a baj, és úgy tűnik, ha ez így megy tovább, még gyűl is hozzá. Számos ismert közgazdász, sokak meglepetésére, köztük kormánypártiak is megkongatták már a vészharangot. Én úgy érzem, ez talán túlzás. De abban talán egyetérthetünk velük, ha a kormány nem változtat, akkor a jóisten ne adja, de akár még Medgyessy-csomag is lehet az ügy vége. Vannak a közéletben más figyelemre méltó jelenségek is, ha még bírják figyelemmel, akkor szóba hoznék közülük néhányat. Itt van például az a figyelemre méltó jelenség, hogy a gyárak bezárásáért a magyar vállalkozók támogatásának elmaradása helyett az 50 ezer forintos minimálbért hibáztatják lassan most már divatszerűen a magyar nyilvánosságban. Csak összehasonlításul: Portugáliában a minimálbér kétszer, Görögországban több mint két és félszer, Spanyolországban két és félszer, Írországban, Nagy-Britanniában, Franciaországban pedig ötször annyi volt 2002 januárjában a minimálbér, mint Magyarországon. Ne legyünk szégyenlősek, mondjuk ki: a kormány a saját fizetését megduplázta, az embereket pedig azért hibáztatják, mert 50 ezer forintot akarnak hazavinni a családjuknak.

29. Az igazi valóságshow ma nem a magyar kereskedelmi televíziókban zajlik, bár azokkal is van baj éppen elég, de az nem az igazi. Az igazi valóságshow az osztrák–magyar határon látható, ugyanis a magyarok ma ismét Ausztriába járnak vásárolni. Most nem a hiány miatt, hanem azért, mert Ausztriában olcsóbb az üzemanyag, a ruhanemű és a cipő. Ki gondolta volna néhány évvel ezelőtt? Vagy, tisztelt hölgyeim és uraim, engedjék meg, hogy szóba hozzam azt a sajnálatos tény is, hogy a Peugeot autógyártó cég nem Magyarországot választotta beruházásának helyszínéül. Ilyen elő szokott fordulni, egy

egészen kiváló gazdaságpolitika mellett is megtörténik. Az érdekesség nem az, hanem az, ahogyan a Gazdasági Minisztérium egyik alkalmazottja megmagyarázta mindannyiunknak a helyzetet a rádióban. Ő ugyanis elmondta, hogy az érintett magyar tárcák szakemberei tájékoztatták a Peugeot-t, hogy a január 17-i kormányülésen fogják majd tárgyalni az anyagot. Mire az újságíró megjegyezte, hogy a Peugeot január 14-én, azaz három nappal korábban döntött. Mire azt a választ hallhattuk: ha ez így van, ennek indokát nyilvánvalóan a Peugeot-nál kell keresni, hogy miért akkor és miért azon az igazgatósági ülésen hozták meg a döntést. Utolsó figyelemre méltó történetként hadd hozzam szóba azt a hírt, amelyet ez idáig hivatalosan még nem erősítettek meg, de Nyugat-Európában, különösen az Egyesült Államokban régóta élénken vitatják. A hírek szerint Izrael miniszterelnöke hozzájárult ahhoz, hogy az izraeli titkosszolgálat, a Moszad a terrorizmus ellenes koalíció országaiban is végrehajthasson célzott likvidálásokat. Természetesen megkérdezték a magyar nemzetbiztonsági ügyekért felelős államtitkárt is, aki elmondta, hogy fenntartásokkal fogadja a hírügynökségi jelentést, mert ez idáig még nevüket vállaló nyilatkozók nem álltak a hír mögé, de leszögezte, most idézem őt: magyar területen a hatóságok hozzájárulása nélkül nem hajtható végre ilyen tevékenység. És az engedélyével, jól értettük, hogy az engedélyével igen, tisztelt hölgyeim és uraim.

30. Kétségkívül megnehezíti a dolgok helyes útra terelését az is, hogy nehezen értünk szót egymással. Úgy tűnik, más nyelvet beszélünk, pedig talán mindannyian tudjuk, hogy két ember között a legrövidebb út az egyenes beszéd. Tíz hónapja azt mondták, üres az államkassza, majd kiosztottak 320 milliárd forintot. Tíz hónapja azt mondták, hogy a Miniszterelnöki Hivatal miatt vízfejjé duzzadt az államapparátus, és szörnyűvé vált a hatalomkoncentráció. Majd az elmúlt hónapokban a Miniszterelnöki Hivatal költségvetését három és fél milliárdról 7,1 milliárdra, hogy is mondjam, „csökkentették”, és a létszámot pedig 540-ről 800 főre „apasztották”. Lassan hetente bezárnak egy üzemet, kedves barátaim, és mi eközben győzelmi jelentéseket hallunk arról, hogy nő a foglalkoztatottság. Felemelik az autópálya-matricák díját jelentősen, 20 százalékkal, és indoklásként azt halljuk, hogy azért, mert 160 kilométer új pályát használhatnak a gépkocsitulajdonosok. Miközben előtte hónapokig azt hallottuk, hogy az előző kormány egyetlen kilométer autópályát sem épített. Nos, eszébe jut az embernek ilyenkor az a történet, amikor talán valahol Székelyföldön megkérdezik az öregembert, hogy szerinte iszik-e a hal vizet. Hogyan is állunk a mellébeszéléssel, ezért jutott eszembe a történet. Nahát, iszik-e a hal vizet? Az öreg gondolkodik, majd kiböki és azt mondja: hogy a hal iszik-e vizet, azt nem tudom, de hogy alkalma van rá, az biztos.

31. Beszéljünk hát a nyelvről, az egyenességről és a szabadságról. Valaha a szocializmusban a vezetők arra használták a beszédet, hogy ne tudhassuk meg, mire gondolnak. Igaz, amikor mi beszéltünk velük, mi is erre használtuk. Tizenkét éve a rendszerváltoztatás nagy győzelme, engedjék meg, hogy azt mondjam, talán a legfelemelőbb sikere éppen az volt, hogy a szavak visszanyerték igazi értelmüket. Végre azért beszéltünk, hogy mások is megtudhassák, mit gondolunk. Kedves barátaim, a szabadsághoz több dolog is szükséges. A szabadsághoz, demokráciához szükségünk van alkotmányra, nyilvánvalóan szükségünk van szabadságra, szabad választásokra, és szükségünk van Országgyűlésre is. De higgyék el, mindez semmit sem ér, mert mindez nem működik, ha hiányzik az őszinte beszéd. A régi kínaiak úgy tartották: amikor a szavak elvesztik jelentésüket, az emberek elvesztik a szabadságukat. Sőt, ezt is megtanultuk, van úgy, hogy nemcsak a szabadságukat vesztik el, hanem a biztonságukat is. Ezt verte a fejünkbe a taszári lecke. Először azt mondták nekünk, hogy tolmácsok érkeznek. Jó. Utána kiderült, hogy ezek a tolmácsok leendő közigazgatási szakemberek. Jó. A leendő szakemberekről kiderült, hogy az Egyesült Államokkal jogviszonyban álló önkéntesek. Így tudtuk meg, hogy a tolmács magyarul zsoldost jelent. Ez már nincs jól, tisztelt hölgyeim és uraim.

32. Tréfa helyett vegyük komolyan ezt a kérdést, és mondjuk ki, a magyarok ennél, ennél a beszédnél, ennél a bánásmódnál azért többet érdemelnek. Megérdemelnék a tiszta, kijózanító szavakat, az egyenes beszédet mindenki, aki egy hosszú forró nyáron elhitte, hogy lesz ingyen tankönyv, hogy nem lesz gázáremelés, hogy nem zárnak be munkahelyek, hogy töretlenül emelkedni fog a nyugdíj, hogy nem szűnik meg a gazdák és a hazai vállalkozók támogatása. Kedves barátaim, ma mindannyian szomjazunk tiszta szavakra. Nem baj, nem volna baj, ha nem ínyünkre valók, csak legyenek tiszták, őszinték és egyenesek.

33. Végezetül engedjék meg, hogy hazánk után a saját teendőnkről is ejtsek néhány szót, ha még kitart mellettem a figyelmük. Kérem, emlékezzenek, mi mindig őszintén beszéltünk egymással. Amikor először találkoztunk a választások utána budai Várban a Dísztéren, akkor nem titkoltuk egymás elől, hogy a helyzet nehéz, rendkívül nehéz, és az előttünk álló hónapok sorsdöntők lesznek. Akkor ott Márait idéztük a következőképpen, hadd tegyem meg ismét. Így beszél ő: Mindaz, amit a világ akarhat tőled, alku, félmegoldás. Csak az számít, amire te szerződtél önmagaddal, és ebben a szerződésben nincsen alku. Azt mondtuk akkor, tisztelt hölgyeim és uraim, hogy egy kormány működéséből, és itt az elmúlt négy esztendőre gondoltunk, egy kormány működéséből csak

annyi a fontos, amennyi részévé válik az életünknek. És akkor azt mondtuk, most majd eldől, igen, most majd eldől, hogy természetesen és őszintén a lelkünkből fakadt-e az elmúlt négy esztendő, vagy egyszerűen csak utazgattunk egy kicsit saját átmeneti lehetőségeink birodalmában.

34. Úgy gondolom, hogy az elmúlt tíz hónapban eldőlt. Akár ki is hirdethetjük az eredményt. Kimondhatjuk, megoszthatjuk egymással azt a gondolatot, hogy a kormányzati eszközök és az ebből fakadó lehetőségek hiánya ellenére együtt maradtunk. Hogyan is mondta sokunk kedvenc gyermekhőse, Maugli a Dzsungel könyvében? Egy vérből vagyunk, te meg én, kedves barátaim, polgárok százezrei jöttek rá, hogy az elzárkózó ember olyan, mint a magában álló nádszál, amit az első szél könnyedén eltörhet. De ha tíz-húsz-harminc-ezer-tízezer, sőt százezer nádszál fonódik össze, azt bizony semmilyen erő sem képes összeroppantani, sőt egy ekkora nádas a szelet is megfékezi. S nekünk, tisztelt hölgyeim és uraim, volt erőnk együtt maradni, és mert volt erőnk együtt maradni, lett erőnk megőrizni értékeinket. Ha ez most itt egy képzeletbeli eredményhirdetés, akkor az aranyérmet a nőknek kell felajánlanunk. Nem tudom, Önök hány polgári rendezvényen fordultak meg az elmúlt tíz hónap során, de ha több helyen is jártak, akkor láthatták azt, amit én is láttam, hogy ők voltak a legállhatatosabbak, a legáldozatkészebbek, ők voltak a megingathatatlanok, amikor számunkra értékes fontos értékekről, emberi méltóságról, szabadságról és összefogásról volt szó. Ők voltak azok, akik nem kerestek magyarázatot, kibúvót, hanem egyszerűen csak fogták, és ők átvitték a reményt a túlsó partra. Tisztelt hölgyeim és uraim, tegyük föl azt a kérdést is, mit tehet a mostani helyzetben az ellenzék, és mit tehetnek a nemzeti érzelmű polgárok? Az ellenzéknek megvannak a parlamentben jól ismert, egyébként hagyományosan korlátozott eszközei. Elmondhatja a véleményét, ha úgy látja, hogy a kormány rossz irányba indul, megfogalmazhat alternatív javaslatokat, és a nemzetközi világban segítheti a hazáját. Bár az eszközök korlátozottak, azért az emberek támogatásával még így is elkönyvelhetett a parlamenti ellenzék néhány eredményt. Gondoljanak arra, sikerült elérni, hogy az alkotmánymódosítás az európai uniós csatlakozás miatti alkotmánymódosítás ne áldozza föl, ne vegye el alkotmányos, nemzeti függetlenségünket. Sikerült megakadályoznunk, hogy a hitoktatókat hátrányos megkülönböztetésben részesítsék. És bár nem vagyunk a kábítószertörvény mostani formájával, de a mostani állapotában kisebb lesz a kártétele, mint amilyen lett volna az ellenzék határozott föllépése nélkül. És mit tehetnek Önök, tisztelt hölgyeim és uraim? Először is számoljunk le azzal a gondolattal, hiszen tévedés, hogy a közélet elsődleges, vagy esetleg kizárólagos terepe a magyar parlament lenne. A magyar közélet valójában

minden egyes településen történik. A mi feladatunk, az Önök feladata, hogy azok az értékek, amelyeket mi képviselünk, emberi méltóság, a család, a munka, a tanulás, a rend, a nemzeti összetartozás, ezek jelen legyenek a magyar közéletben. S ezek az értékek csak akkor vannak jelen, ha mi is jelen vagyunk, ha mi is mindenhol jelen vagyunk. Ezért a nemzeti erőknek ennél kisebb célt nem érdemes kitűzni magunk elé. Minden településen ott kell lenniük. Lássuk be, hogy a polgári körök megjelenése, megszerveződése óta sokkal több helyütt fogalmazódnak meg a szívünknek kedves értékek, sokkal több ember beszél róluk, sokkal többen állnak ki egy-egy vitában mellettük, és ezért az ország szellemi, lelki arculata is jelentősen megváltozott.

35. Az elmúlt négy év tanulsága talán az lehet, hogy a magunkfajtáknak csak nagy célok, ne féljünk a szavaktól, csak nagy nemzeti célok érdekében szabad vállalni a kormányzás felelősségét. De azt is tudnunk kell, ezt is megtanultuk az elmúlt négy esztendőben, hogy a nemzet érdekeinek megalkuvás nélküli képviselete elkerülhetetlenül, fogadják el tőlem, elkerülhetetlenül összeütközésekkel, megvívandó csatákkal jár együtt. Azért van ez így, mert a rendszerváltoztatás utáni első nyolc év nem volt elegendő arra, hogy számos, a jövőnk szempontjából sorsdöntő kérdést megnyugtatóan elrendezzünk. Nem volt elegendő arra, hogy a nyugdíjasokat megillető jövendőbeli járandóságot biztosítsuk. Nem volt elegendő arra, hogy a magyar vállalkozókat a külföldiek egyenrangú versenytársaivá tegyük. Az első nyolc év nem volt elegendő ahhoz, hogy a nagy nemzetközi cégek indokolatlan áremeléseitől a magyar családokat megnyugtatóan megvédhessük. S az első nyolc év nem volt elegendő arra, hogy a kárpát-medencei magyar közösségek élete a mienkkel összekapcsolódhassék, és így mi biztosíthassuk az ő fennmaradásukat.

36. Éppen ezért céljaink elérése érdekében 1998 és 2002 között, mert ilyen volt a megelőző nyolc esztendő, az akkori kormánynak, a polgári kormánynak számos hatalmassággal, óvatosan fogalmazok, nemzetközi pénzintézettel, vállalatbirodalommal, és nemzetközi szervezettel szemben kellett megvédeni a magyar álláspontokat. Az itthoni vitákról nem is beszélek. Vessünk számot reálisan a helyzettel. A kitartásunk elegendő volt négy évre. De csak négy évre volt elegendő. Most eljött az idő, hogy megerősödjünk. Azt hiszem, nekünk nem lélekben kell megerősödnünk, hanem inkább testben, vagyis a szervezeti erőnket tekintve. Egész egyszerűen arra van szükségünk, hogy megizmosodjunk. Az a kérdés, hogy képesek vagyunk-e a jövőben majd az itt elmondott konfliktusokból származó, ránk váró terheket elviselni, s hogy erre képesek leszünk, ahhoz

úgy gondolom, most egy nagy, erős, nyitott, európai néppárt építésére kell magunkat rávenni.

37. Engedjék meg, hogy a jövő felől is vessek egy pillantást a megtett utunkra. Mi is történt velünk valójában? Tán azt mondhatjuk, hogy erőt kértünk a gondviseléstől, és ő nehézségeket adott, amelyeken megedződhetünk. Bölcsességet akartunk, s ő problémákat adott, amelyeket megtanulhatunk megoldani. Előmenetelt óhajtottunk, gondolkodó agyat és testi erőt kaptunk, hogy dolgozhassunk. Kértünk bátorságot, és veszélyeket adott, amelyeket legyőzhetünk. Szeretetre vágytunk, és kaptunk bajba jutott embereket, akiken segíthetünk. Kedves barátaim, semmit sem kaptunk meg, amit kértünk, és mindent megkaptunk, amire szükségünk van.

38. A polgár talán az az ember Móricz Zsigmondot idézve, aki nem elégszik meg azzal, hogy úgy él, ahogy tud, hanem azért dolgozik, hogy úgy élhessen, ahogyan szeretne. Nos hát azok az emberek, akik így éreznek és így gondolkodnak, azok tudják, hogy a politika az csak egy, bár mégoly izgalmas szelete az életnek. Akik így éreznek és így gondolkodnak, akkor is észreveszik, ha kell, megkeresik az élet szépségeit, ha a politika nekik nem tetsző elvek szerint működik, és nekik nem tetsző irányba halad. Akik így gondolkodnak és így éreznek, azok még a 2002-es évben is észrevették, hogy az Andrássy-út és Tokaj-hegyalja a világörökség rangjára emelkedett, hogy megszületett az első magyar irodalmi Nobel-díj, hogy a magyar gyerekek ismét jelentős díjakat nyertek a diákolimpián, hogy több mint félmilliónyian megnézték az Álmok álmodói millenáris kiállítást, és azt is észrevették, hogy megnyitotta kapuit a Nemzeti Színház. Nos, akik így éreznek és gondolkodnak, azok az egymás iránti bizalmat, barátságot és szeretetet is erősítik. És higgyék el nekem, ha ezt a három vonást, a bizalmat, a barátságot és a szeretetet látják az arcunkon azok a honfitársaink, akiket a politikai csalafintaság, a demagógia, vagy a szakértő gyűlöletkeltők mesterkedése ellenünk hangolt, nos, ha ők ezeket a vonásokat a bizalom, a barátság és a szeretet vonásait látják az arcunkon, kiszabadíthatják magukat a gyűlölet rabságából, és összetalálkozhatnak velünk. Csak béke legyen. Hajrá Magyarország, hajrá magyarok![324]

[324]http://mno.hu/hirtv?tPath=/multimedia/beszedek&application=offer&offer_initial=&abcselect_initial=&offer_page3001=2. (2011.11.30.)

1.2. A 2005-ben elhangzott évértékelő beszédek

1.2.1. Kormányfői évértékelő beszéd

Gyurcsány Ferenc évértékelő beszéde 2005. február 14.

1. Köztársasági Elnök Úr! Házelnök Asszony! Tisztelt Országgyűlés! Politikustársaim, itt, a Házban, honfitársaim határon innen és túl!

Az elmúlt két évben hagyománnyá vált, hogy a politikai évad kezdetén a miniszterelnök az Ország Házában, a kormánypártok és az ellenzék előtt, válaszra és kritikára is lehetőséget adva beszédet mond az ország helyzetéről, a Köztársaságról. Ezt a fiatal - talán túlságosan is fiatal - hagyományt szeretném folytatni. Alig hiszem, hogy akadna köztünk bárki, aki ne tudná hosszan sorolni, ami megkülönbözteti egymástól a szociáldemokratát, a szabadelvűt és a konzervatívot. Többeket hozna azonban zavarba, ha azt kellene sorolni, mi közös bennünk. Engem a hely és az idő is arra int, hogy elsőként azt vegyem számba, miben hiszünk - mi közösen. Mert ugye, hölgyeim és uraim az itt ülők egyike sem vonja kétségbe, hogy valamennyien hazafiak, demokraták és európaiak vagyunk. Igen, mi valamennyien. Hazafiak vagyunk. Elkötelezettjei a nemzeti összetartozás megerősítésének, a nemzeti érdek bátor képviseletének, a magyar kultúra gyarapításának, és annak, hogy Magyarországon végre megint többen szülessenek, mint ahányan eltávoznak közülünk. (taps) Demokraták vagyunk. Hiszünk a jog, az Alkotmány erejében, a hatalom megosztásában és ellenőrzésében, a szabadon szerveződő és független civil társadalomban. Európaiak vagyunk. Az antikvitás, a zsidó-keresztény kultúra, a felvilágosodás örökösei. Alapértékeink: a szolidaritás és a verseny. Teret akarunk biztosítani a tehetségesnek, a szorgalmasnak, de nem hagyjuk magára a gyengét, az elesettet, a szegénységbe születőt. Sok-sok gyötrő vita ellenére hiszem, hogy mindannyian osztjuk a hazafiság, a demokrácia, az európaiság értékeit. Ezek vallását és vállalását politikai riválisainktól nem vitatjuk el. Ezek az értékek nem elválasztanak, hanem összekötnek bennünket. (taps)

2. Tisztelt Országgyűlés!

Az elmúlt napokban újraolvastam elődeim programadó beszédeit, azokat, amelyek itt hangzottak el a Házban, és azokat is, amelyek e falon kívül. Újraolvastam az ellenzék replikáit is. A szövegekből nem áll össze a valóságos, az igazi, a

hétköznapjaiban élő Magyarország képe. Az elemzések itt is, ott is féloldalasak, helyenként sematikusak. A nagyotmondás akarása sokszor erősebbnek bizonyult az igazmondás képességénél. A fiatal hagyomány ezen részét nem kívánom folytatni. Nem kívánom, mert nem gondolom, hogy honfitársaink jobban hisznek nekünk, mint saját szemüknek, vagy hétköznapi tapasztalataiknak. Magyarországnak felelős politikusokra, nem pedig a féligazságok és a hamis adatok romló árujával házaló erőszakos politikai kereskedőkre van szüksége. (taps) Sokat töprengtem, és hosszasan mérlegeltem, hogy kimondjam-e, de kimondom, hogy Magyarország és a magyar politika az elmúlt több mint fél évtizedben rossz útra tévedt. A rendszerváltás nagyszerű, felemelő eszményei elhalványultak, bepiszkolódtak. A nemzeti és politikai közösség megosztottá vált. A politikai küzdelem az emberek többségének szemében kétes értékű, felelőtlen hatalmi játszmává silányult, az okos közéleti vitát, mintha felváltotta volna a kommunikációs gügyögés. A politikát lassan leváltja a politikai kommunikáció. A politikai rivális tisztelete helyébe a sértő személyeskedés lépett, a kritikát felváltotta a rágalom, az elemzést a propaganda. A riválisból ellenség lett, a szövetségesből csatlós. A politika felemészti a társadalom függetlenségét, a hatalmi célok az emberek szemében önmagukért valónak tűnnek. A versengő politikai pártok és támogatóik szemében az erény szemfényvesztéssé, a kompromisszum gyengeséggé, a hiba bűnné torzult. A rendszerváltás nagyszerűsége milliók szemében elenyészni látszik. A közös nemzeti teljesítmény felett érzett büszkeség a hatalmi önérdek, és a leegyszerűsítő hazugságok csapdájába esett.

3. Tisztelt Politikustársaim, Értelmiségi Barátaim és Kritikusaim! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Múltunk, és benne az elmúlt tizenöt év történései dermesztő erővel tartanak fogságban bennünket. Kár a körülményekre hivatkozni, hiszen azok mi magunk vagyunk. Itt az ideje hátrahagyni egyre elviselhetetlenebb közéleti, politikai terheinket. Merjünk nemet mondani felhalmozott féligazságainkra és velünk élő hazugságainkra! Sajnos nagyon hosszú a lista, bántóan hosszú. A beszéd keretei csak azt teszik lehetővé, hogy ennek egy szűk, bár így is sok terhet jelentő részét mondjam el. Nem igaz például, hogy az akarat felülírja a valóságot. Nem igaz, hogy az állam mindenható, hogy a kormány előrébb való, mint az ember és annak minden erőfeszítése. Nem igaz, hogy a gondoskodó állam helyettesíti a teljesítményt, hogy a gazdaságban a versenynél fontosabb a kormányzati támogatás, hogy a piacot legyőzi az állami elosztás. Nem igaz, hogy a piac államosítható, és nem igaz, hogy a

társadalom piacosítható. Nem igaz, hogy a magára hagyott piac tökéletes, de az sem hogy a piac igazságérzetünket kielégítően osztja el a javakat. Nem igaz, hogy a verseny és a szolidaritás kizárja egymást. És nem igaz, hogy a magántulajdon rossz, a köztulajdon mindig jó, vagy ugyanez fordítva. Nem igaz, hogy a múlt lezárásának őszinte szándéka a politikai leszámolás igényével kell, hogy párosuljon. Nem igaz, hogy Trianon után a magyar nemzet régóta kívánt és mindenki számára elfogadható lelki megnyugvásához csak a közjogi egységesítésen keresztül vezet az út, és hogy a nemzeti érdek érvényesítésének eszköze a sértődött bezárkózás. Nem igaz, hogy bármely részakarat többségéből fölépíthető a sokféleséget magába foglaló nemzeti egység. Nem igaz, hogy emberi létezésünk teljes lehet a jóra törekvő hit nélkül, és az sem, hogy a hithez, a vallásokhoz és az egyházakhoz fűződő viszony nem lehet része a demokratikus és nyilvános vitáknak. És végül nem igaz, hogy nap, nap után túlléphetünk korábbi önmagunkon. Nem igaz, hogy négyévenként lehet eszményeket váltani és nem igaz, hogy a kollektív felejtés erősebb a kollektív emlékezetnél. (taps)

4. Tisztelt Honfitársaim!

Rajtunk múlik, hogy merre megyünk tovább. Rajtunk múlik, hogy tudunk-e változtatni, merünk-e megújulni. Elsősorban rajtunk, politikusokon. Mert nekünk van megújulni valónk. De ezt az országot nem csak a pártok választott politikusai, parlamenti és önkormányzati képviselői vezetik. Az ország vezetése ezrek, de sorsa milliók kezében van. Magyarország jövője a boldogulni akaró, dolgozni szerető milliók teljesítményének kezében van. Azt kérem tőlük: váltsunk irányt és váltsunk sebességet! Csináljunk egy jobb Magyarországot! Őszinte szóval, jóhiszeműséggel, felelősséggel és ebben, tisztelt Hölgyeim és Uraim, ne kössünk kompromisszumot! Pár hónappal ezelőtt azzal a nagyra törő szándékkal fogadtam el a Magyar Szocialista Párt jelölését a miniszterelnöki feladatra, hogy megújítjuk a magyar politikát, hogy megújítjuk Magyarországot. Tudtam, korábban többször is mondtam és írtam, hogy ehhez először meg kell újítani a magyar baloldalt. Az elmúlt félév a baloldal újjászületését hozta. Nem mindig könnyen, nem minden konfliktus nélkül. De ez korántsem csupán a mi ügyünk, nem csak a magyar baloldal belügye. Mert ami történt, az reményt ad arra, hogy a hosszabb ideje mozdulatlan magyar politika végre felfrissül. A rendszerváltozás tiszteletreméltó politikusai tizenöt éve hurcolnak magukkal akkor megnyitott, de máig lezáratlan vitákat. Túl sok régi seb maradt máig beforratlan. Az új baloldali generáció nagy esélye, hogy egyszer és mindenkorra lezárja ezeket a vitákat. Hogy büszkén ünnepelje 56 forradalmát, vállalja annak

baloldali örökségét. Hogy rendezze a közéletet egy évtizede mételyező ügynökkérdést. Hogy kimondja azt, ami Európában természetes: állam és egyház elkülönül egymástól. És hogy félreérthetetlenné tegye: nem engedi összekeverni a hazafiságot a nacionalizmussal, hogy a bezárkózó dacpolitika helyett a határok nélküli európai közösségben hisz. (taps) Látom, ma már tisztán látom a magyar baloldal, és látom Magyarország felemelkedését.

5. Tisztelt Országgyűlés!

A szocialisták és szabaddemokraták koalíciója csaknem három éve, kormányom négy hónapja irányítja az országot. 2002-ben jóléti, demokratikus és modernizációs fordulatot ígértünk. Szociális és politikai békét. Nyugalmat és biztonságot. Közbiztonságot, létbiztonságot és jogbiztonságot. Teljesítményünk végső mérlegét majd a választók vonják meg. Ez az ő elvitathatatlan privilégiumuk. Nekem nem több a dolgom, mint segíteni a mérlegkészítés nehéz, helyenként ellentmondásos feladatát. Nézzük meg, mit sikerült megtenni, és mit nem! Azt mondtuk, hogy növeljük a jövedelmeket, a nyugdíjakat, igazságosabbá tesszük a család- és lakástámogatást, új munkahelyeket teremtünk. Az eredmények bíztatóak és tanulságosak. Ma az átlagos jövedelmekért 24%-kal, az átlagos nyugdíjakért 20%-kal többet vásárolhatunk, mint 2002 elején. A nettó keresetek ebben az időszakban 70-ről 102 ezer forintra növekedtek, a nyugdíjak 43 ezer forintról átlagosan 63 ezer forintra. Ezt kár vitatni. Aki nem hiszi, járjon utána. A családtámogatás igazságosabb lett. A mindenkit elérő családi pótlék összege közel 40%-kal, vásárlóereje 17%-kal magasabb, mint három éve. Egy kétgyermekes család ma 13 400 forint családi pótlékot visz haza a tizenharmadik havi családi pótlékkal együtt. Ugyanez a szám három évvel ezelőtt 3 ezer forinttal, sőt 4 ezer forinttal kevesebb, 9400 forint volt. A lakástámogatást ma sokkal inkább a rászorulók kapják, és nem azok a magas jövedelmű családok, akik közös forintjainkat inkább ingatlan-befektetésre használták. A Fészekrakó program a magyar lakáspolitikában áttörést jelent. A gazdagoktól elvettünk, a rászorulóknak adtunk. Jól tettük? Igen, jól. Felemeltük a szociálpolitikai támogatást, ma két gyerek mellett 1,7 millió forint helyett 2,4 millió forint jár. Megelőlegezzük ezt a kedvezményt a még meg nem született, de megígért gyermekekre, adunk a használt lakás megvásárlására is, és ha meg valakinek nem futja saját lakásra, akkor támogatjuk a lakásbérlést. Büszke vagyok, hogy megtettük. (taps) Persze, a saját tulajdonú lakáshoz ma is pénz kell. Nem is kevés, jól tudom. De ma kevesebb, mint 2002 előtt. Aki ennek az ellenkezőjét állítja, az, kérem, álljon ide, és mutassa be

számításait! Ma a korábbi éveknél többet költünk a közalkalmazottak és köztisztviselők bérére, a nyugdíjakra, a családtámogatásra és az otthonteremtésre, mint bármikor korábban. Sőt. Közös költéseink igazságosabbak is. A rászoruló többet, a tehetős kevesebbet kap. Bevezettük a tizenharmadik havi nyugdíjat és annak esedékes részét a nyugdíjasok kérésének megfelelően két részletben fizetjük ki, az első felét idén már márciusban. Tudjuk, sok még az adósságunk az idősekkel szemben. És én azon leszek, hogy folyamatosan és fokozatosan törlesszük a mindenkori kormányok tartozását. Tiszteljük a kort, és tiszteljük az elvégzett munkát. Ami jár, az jár! (taps, kommentár hozzáfűzése hallatszik) Soha, hölgyeim és uraim, (soha Hölgyeim és Uraim) soha Magyarországon annyi autópálya nem épült, mint ma. Épül az M7-es, az M5-ös, az M3-as, az M6-os, és nem feledkezünk meg a 4-es útról sem. Mindez sok pénz, (taps) (mindez sok pénz) nagyon sok pénz. Mindezzel egy időben csökkentettük az átlagos adókat. Tudom, hogy ebben is vita van közöttünk. Beszéljünk hát világosan! Ma minden 100 forint nemzeti jövedelemből 39 forint az adóbevétel. Három-négy évvel ezelőtt ez a szám 1 forinttal több volt. Azt kérem, ellenőrizzék. Aki mást mond az, attól tartok, nem mond igazat. Az átlagos jövedelemmel rendelkező munkavállalók 2002 elején minden 100 forintból 26 forint személyi jövedelemadót fizettek. Ma ennél 4 forinttal kevesebbet, 22-t. Újra kérem, ellenőrizzék! Attól tartok, hogy aki mást mond, az nem mond igazat. Persze, a dolog nem ennyire könnyű. Ahogy sorolom a számokat, számításba veszem az elmúlt évek teljesítményét, akár büszke és elégedett is lehetnék. Mégsem vagyok az. Mert ami nagy lépés a politikának, az csak apró gyógyír az embereknek. Ráadásul felejthető gyógyír. Hallom és értem hangjukat, amikor azt mondják, mégsem élünk elég jól. Tudom, hogy még több kellene. És ez a mai politika egyik legnagyobb ellentmondása. Rengeteget tettünk, mégsem jutottunk elég messzire. Ez a legékesebb bizonyítéka annak, hogy az eddig folytatott politika változatlanul nem folytatható. (taps) Kérdezhetnék - miként hallom, kérdezik is -, hogy ugyanakkor miből futotta minderre? Nos, ideje van az őszinte beszédnek. (felzúdulás) Részben növekvő teljesítményünkből, gyarapodó nemzeti jövedelmünkből, részben pedig hitelből. Igen, hitelből. Van, aki fennhangon keresi, hogy hol van az a hitel, amit az elmúlt években vettünk fel. Kár keresni, megmondom: milliónyi magyar polgár megnövekedett havi jövedelmében, az autópályák aszfaltjában. (nevetés, felzúdulás) Ambiciózus szociális és modernizációs politikát folytattunk. Növekvő jövedelmek, emelkedő nyugdíjak, család- és otthonteremtési támogatások, fejlesztések, döntően útépítés jellemezte az

elmúlt éveket. Mindezt csökkenő adók mellett. Beszéljünk világosan! Három lehetőség van: vagy csökkentjük a nyugdíjakat és a jövedelmeket, vagy növeljük az adókat, vagy elfogadjuk, hogy kiadásaink egy részét hitelből finanszírozzuk. Nincs negyedik út. Illetve ami van, az a féligazság, a félrevezetés, a szédelgés útja. A meghaladott kádárizmus hamis illúziójának útja. Én erre az útra nem lépek! (taps) Mert költéseink bizony megviselik közös számláinkat. Befizetett adóforintjaink nagy részét a köztisztviselők és a közalkalmazottak jövedelmére, nyugdíjakra, családi pótlékra, abból pedig fogyasztásra költjük. Így persze nem mindig jut elegendő beruházásra, és ez rontja versenyképességünket. Emiatt is van, hogy a munkahelyek száma nem gyarapszik olyan tempóban, mint szeretnénk. (felzúdulás) Sokan vannak, akiknek nem jut a munka biztonságából, s többen, mint amit el tudnánk fogadni, és többen, amennyivel nyugodtan együtt tudnánk élni. De nézzük ezúttal a tényeket is! Több munkahely van, mint 2002-ben? Igen. Van annyi, amennyit szeretnénk? Sajnos nincs. Ma a munkahelyek megőrzése és újak teremtése a legfontosabb közös ügyeink egyike.

6. Tisztelt Képviselőtársaim!

Az elmúlt években követett politikánk alapján ma döntően kétirányú kritikával állunk szemben. Egyrészt azt vetik a szemünkre, hogy választási ígéreteink egy részét nem teljesítettük, másrészt ostoroznak bennünket a gazdaság állapota miatt. Hát, öntsünk tiszta vizet a pohárba! Választási programunk szociális esszenciáját a 100 napos programok adták. Teljesítettük? Igen. Az infrastruktúra-fejlesztés gerince az autópályák építése. Több autópálya épül, mint bármikor korábban a magyar történelemben? Igen. Demokrácia-csomagunkban azt ígértük, hogy visszaállítjuk a parlament heti ülésezését, és tiszteletben tartjuk az ellenzék jogait. Megtettük? Meg. Ugyanakkor van olyan része a három évvel ezelőtti vállalásainknak, amelyet nem úgy tudunk teljesíteni 2006-ig, miként ígértük. Van, amit azért nem, mert nem futja közös jövedelmünkből. Ezért ma még nem lehet az összes szív- és érrendszeri betegség elleni gyógyszert ingyenessé tenni. Az eredeti terveinktől eltérően tudjuk csak bevezetni a megígért ápolónői hűségjutalmat és az eredetiektől eltérő módon tudjuk segíteni a középiskolásoknak az autóvezetői jogosítvány megszerzését. Ha nem így tennénk, összedőlne a költségvetés, vagy radikálisan emelni kellene az adókat. Én egyiket sem vállalom. Mondják, Önök ezt szeretnék? És van olyan választási vállalás is a múltból, amely méltatlan vádra adott válaszként született, és mára a magyar politika populista szent tehenévé vált. Ezek közül a legemlékezetesebb a gázárak

ügye. Jól emlékszünk az igaztalan vádra, amelyet öles plakátok is hirdettek. Mit mondott az akkori kormánypárt? Azt, hogy ha Medgyessy Péter kormányra kerül, akkor 50%-kal emelni fogja a gázárat. (felzúdulás) Erre az otrombaságra a kampányban egyszerű válasz született, igen, talán túlságosan is egyszerű: „Nem lesz gázáremelés”. Medgyessy Péter kormánya tartotta magát ehhez. Addig tartotta, amíg tarthatta a gazdasági egyensúly veszélyeztetése nélkül. Több mint egy évig nem nyúlt hozzá az árakhoz. Amikor a világpiac hatásaitól már nem lehetett megóvni a magyar piacot, akkor fokozatosan, a szegények és a kevésbé tehetősek számára csökkentett terheket jelentő, úgynevezett szociális tarifát vezetett be. Felelősen és szociálisan érzékenyen cselekedett. Nem tette kockára a gazdaság egészének stabilitását. És nem követte a kádárizmus mostanában új reneszánszát élő politikáját sem, nem próbálta meg a határokon útját állni a világpiacnak, és nem fedezte a veszteséget a költségvetésbe befizetett adóforintjainkból. Kormányom az elmúlt hónapokban a szociális tarifa rendszerét a gázárak mellett a villamos energia árára is kiterjesztette. Helyesen tettük? Igen. Az ország érdekében cselekedtünk? Igen! (taps) Azt kérem, vessünk véget a leegyszerűsítő hazugságok és féligazságok romboló versenyének.

7. Beszéljünk a gazdaságról! De most tegyük inkább a tények alapján. Mit látunk? A magyar gazdaság 2001-től fokozatosan lassult. Ezt a folyamatot 2003-ban megfordítottuk, ma újra 4% körül van a növekedés. Az infláció alacsonyabb, mint bármikor az elmúlt húsz évben. A keresetek vásárlóértéke a 2002 és 2003-as évek történelmi szárnyalását követően tavaly megtorpant, az idén újra 3-4%-os növekedést várunk. A pesti tőzsde rekordteljesítményt mutat, a forint erős, tudják: véleményem és a magyar gazdaság sok fontos szereplőjének véleménye szerint túlságosan is erős. A sok-sok mutató közül kettő nagy odafigyelést és hozzáértést igényel. A külső és belső egyensúly számai valóban nem adnak okot elégedettségre. Ez akkor is igaz, ha a költségvetés kiigazításában az elmúlt három évben Európában is példa nélküli eredményeket értünk el. De jól tudom, van még tennivaló. Tudjuk, és tesszük a dolgunkat, és megyünk tovább a konvergencia programban kijelölt úton. A következmények mellett hadd szóljak az okokról is! Nem kell ahhoz alapos közgazdasági tudás, hogy lássuk, a gazdasági egyensúly problémái mögött az állam elmúlt években tanúsított növekvő szociális szerepvállalása áll. Sokat költöttünk és ez megterhelte az államkasszát. Tudják, úgy van ez, mint otthon: ha a jövedelmünkből többet költünk, mint amennyi van, akkor a hónap végén a szomszédba szaladunk, vagy szalajtjuk a gyereket kölcsönkérni. Azt kérem kritikusainktól, beszéljenek végre

világosan! Mondják meg, hogy kritikájuk melyik elemét vegyük komolyan! Növeljük az állami kiadásokat, vagy csökkentsük azokat? Figyelek a szavukra. Így aztán egyszerre hallom az állami kiadások növelésének ismétlődő igényét és a költségvetési hiányra hivatkozó, de indokolatlan és túlzó válsághangulat gerjesztését. Kritikusainknak dönteniük kell. Felelősen dönteni, mert a gazdaságról szóló beszédben, a felelősség tekintetében nincs különbség ellenzék és kormány között. Dönteniük kell tehát Önöknek is, hogy a politika mozgatórugója a hangulat- és indulatkeltés vagy a felelősségvállalás. Én döntöttem: megfontolt lépésekkel a gazdasági növekedés fenntartását, a jövedelmek ehhez igazított emelését, az egyensúly fokozatos, de határozott megteremtését támogatom. Mértéktartással, de elszántan. Elszántan és felelősséggel. (taps) A gazdaságpolitikai fordulat mellett történt persze más is az elmúlt időszakban. Több mint 130 év után eltöröltük a sorkatonai szolgálatot. Megígértük, megtettük. (taps) Sok-sok ösztönzéssel támogatjuk, hogy szomszédos falvak, települések mind teljesebb együttműködésben oldják meg közös feladataikat, tartsák fenn együtt oktatási, szociális intézményeiket. De azt kérem, hogy itt álljunk meg egy pillanatra. Nem vitatható, hogy a rendkívül tagolt magyar településszerkezet, az ehhez illeszkedő önkormányzatiság és intézményi struktúra ma sokszor lehetetlenné teszi, hogy magas színvonalú oktatási és szociális szolgáltatást nyújtsunk, hogy versenyképes tudást adjunk gyermekeinknek, hogy gazdaságosan és hatékonyan gazdálkodjunk javainkkal.

8. Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Van olyan iskolánk, ahol tíznél alig több gyermek tanul, és az iskolapadból kikerülők közül egy évtizede senki nem jutott el sem egyetemre, sem főiskolára. Gyermekeink nem ezt érdemlik. A változás, a fejlődés kulcsa az együttműködésben van. Jogos ugyanakkor a kérdés: mit ér a modernizáció, a hatékonyság növelése, ha ezt a falvak lakói sokszor az élet beszűkülésként élik meg? Ha a modernizáció kényszere alatt az az érzés alakulhat ki a hétköznapokban, hogy kiürül a falusi élet, akkor valamit tisztelt Képviselőtársaim biztos rosszul teszünk. Ahol megszűnik az iskola, ahol bezár a posta, ahova nem megy az autóbusz, ott - gyanítom - nem kérnek a mi modernizációnkból. Ezért kell összeegyeztetni a jövő szempontjait a jelen igényeivel. A falu nem lehet vesztes. De nem javaslom, hogy minden maradjon a régiben. Túlságosan könnyű volna, megúsznánk egy mai konfliktust. De odaveszne a jövő. Odaveszne gyermekeink jövője. Nem azt kérem, hogy álljuk útját a fejlődésnek. De azt igen, hogy a falvak szerepének, életének megváltozása ne jelentsen egyet az

elszegényedéssel. Hogy ahol megszűnik egy iskola, ott legyen napközi fiataloknak és időseknek. Ahol bezárnak egy postát, ott alakítsunk ki közösségi tereket, ahova nem megy a Volán, ott legyen lehetőség falubuszokat munkába állítani, amely iskolába viszi gyermekeinket, munkába a felnőtteket, amely hazahozza a gyógyszert a városból az idősebbeknek. (taps) Tudom azt is, hogy ennél több kell, sokkal több kell. Munkahely és munkahely. Csak a munka tarthatja meg a falu életét. Az agrárfejlesztési programjaink, kis- és középvállalkozásokat támogató kedvezményes hiteleink lassan jutnak el vidékre. És ez akkor is igaz, ha ma több mint 60%-kal több pénzt fordítunk erre, mint három évvel ezelőtt. Azon fogok dolgozni minisztereimmel a következő hónapokban, hogy több esélyt, több lehetőséget adjunk a falvaknak. (taps)

9. Tisztelt Országgyűlés! Köztársasági Elnök Úr! Házelnök Asszony! Hölgyeim és Uraim!

Az előttünk álló hónapokban négy nagy feladatunk van. Alakítsuk át adórendszerünket, hogy igazságosabb legyen a közteherviselés, hogy az több és jobb teljesítményre ösztönözzön, hogy lendületet adjon a gazdaságnak, és legyen elég jövedelmünk társadalmi céljaink megvalósításához. Alakítsuk át a felsőoktatást, hogy gyermekeink tarthassák a tempót európai, amerikai és távol-keleti társaikkal. Valósítsuk meg a „Nemzeti felelősség” öt pontos programját, cselekvéssel erősítsük meg nemzeti összetartozásunkat, vállaljunk több felelősséget a határon túl élő magyar honfitársainkért. Végül a negyedik nagy csomag: alkossuk meg a következő évtized nemzeti fejlesztési programját annak érdekében, hogy versenyképes, erős és összetartó legyen a magyar gazdaság és társadalom, növekedjen a hétköznapok biztonsága, az élet kiszámíthatósága. Munka, otthon és biztonság – akarja ma ezt a patkó jobb és baloldala egyaránt. Menjünk sorjában! Hogy ne silányítsuk a szlogenek versenyévé a Magyarország által kívánt jövőt. A felsőoktatási reformot, a Magyar Universitas programot megalapozó törvényt heteken belül a Tisztelt Ház elé terjesztjük. A program bírja a felsőoktatás reprezentatív szakmai testületeinek támogatását, a kormány pedig, ahogy ígérte, tartja a szavát. Ahol kollégiumot, oktatási épületet, könyvtárat építünk ott várost és térséget is fejlesztünk. Modern tudásközpontok jönnek létre, lerakjuk a XXI. századi tudásipar alapjait. Egyetemeink és főiskoláink a következő évtizedben egyre több külföldi diákot fogadnak, akik fizetni fognak azért, hogy hazavihessék a magyar tudáskincs egy-egy darabkáját.

10. Hölgyeim és Uraim!

170 milliárd forintot fogunk fordítani minderre, többet és átfogóbb programot készítünk, mint amit valaha a magyar felsőoktatás látott. (taps) Igen, Hölgyeim és Uraim! Bármennyire fájdalmas, és bármennyi emberi tragédiát okoz, muszáj bevallani: a hagyományos magyar ipar egy része menthetetlenül leépül, nem tudjuk megvédeni. De helyébe léphet a tudást, a tehetséget előtérbe állító modern, sikeres Magyarország, ha van merszünk, ha van bátorságunk és van képességünk nemcsak a múlton, a múlt kényszerű megváltoztatásán az efölötti konfliktusokon sírni, hanem változtatni, egy új Magyarországot megalkotni.

11. Elkezdődött az adóreform. Elkezdődött a kétkulcsos személyi jövedelemadó bevezetésével, amely már ebben a hónapban közel ötezer forinttal hagy többet az átlagos és az alatti jövedelmű adófizetők zsebében. Ezzel egy időben, igaz csak átmeneti időszakra, a legjövedelmezőbb szektortól, a bankoktól nagyobb hozzájárulást kértünk közös céljainkhoz. Folytatjuk hát, amit elkezdtünk. Az a célunk, hogy az év közepére részletes és pontos tervünk legyen a tennivalókról, aztán cselekedjünk olyan gyorsan, ahogy azt felelősen lehet. Megfontolunk minden olyan lépést, amely az igazságos közteherviselést és a versenyképesség növelését szolgálja. Amit tudunk, azt már ebben az évben, illetve 2006 elején bevezetjük. (taps) A sikertelen kettős népszavazási kezdeményezés üzenetét megértettük. Konkrét lépéseket kell tennünk a Kárpát-medencei térség gazdasági fejlesztése érdekében, hogy mindenki boldogulhasson szülőföldjén. Jogszabályi és intézményi változtatásokkal méltányossá, egyszerűvé tesszük a bevándorlási, letelepedési és honosítási folyamatot. Bevezetjük a határátlépést megkönnyítő nemzeti vízumot. Közjogi tartalmat adunk a határon túli magyarság fogalmának, és útlevelet adunk a határon túli magyaroknak. Támogatjuk a határon túli magyarok szervezeteinek kulturális önkormányzásra, önigazgatásra, autonómiára vonatkozó igényeit. Mindezt úgy, hogy továbbra is a párbeszéd marad a legfontosabb eszköz, párbeszéd a határon túli magyar szervezetekkel és a szomszédos országok kormányaival. Egyoldalú nyilatkozatok helyett a sokoldalú együttműködés, a méltányos kompromisszumok hívei vagyunk. Felemelő és embert próbáló feladat megalkotni a következő évtized modern Magyarországának fejlesztési programját. Tudom, hogy amikor ezer milliárdokról beszélünk, ott nagy veszélyek leselkednek ránk. Van, aki el sem tudja képzelni, mit is kezdhetnénk okosan és felelősen ennyi pénzzel, mások meg abba a hibába esnek, hogy azt gondolják: bizony, itt lesz már a Kánaán. A tervezés kormányzati kötelesség, de közös társadalmi felelősség. Céljaink egyszerűek és világosak. Legyen több munkahely, több jövedelem, legyen

mindenkinek fedél a feje felett, éljünk egészségesebben hosszabb életet, kiszámítható, biztonságos körülmények között, megőrizve és fejlesztve természeti és épített környezetünket. (taps) Lám-lám, mindez belefér egy darab többszörösen bővített mondatba. De az út, ami odáig vezet, göröngyös. A neheze a célok megfogalmazása után jön. Olyan programokat kell megfogalmaznunk és végrehajtanunk, amelyekkel célt érünk.

12. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Honfitársaim!

Engedjék meg, hogy egy-két példát mondjak arról, hogy minek van realitása a következő években. Nem kívánom Önöket untatni hosszú, részletekbe menő kifejtéssel. Mégis fontosabbnak tartom, hogy a fejlesztési program egy-két karakteres elemét most és itt bemutassam Önöknek, és ezzel elkezdődjön az a hosszú vita, amelynek végén 2005 őszén-telén azt mondhatjuk majd közösen: van egy világos képünk arról, hogy milyen Magyarországot szeretnénk, hisz ma már nemcsak képünk van erről, hanem tudjuk az oda vezető utat és eszközöket is. Nézzük! A legfontosabb továbbra is az, hogy több embernek 300-350 ezerrel emberrel többnek legyen munkája. És mindeközben jelentősen csökkenjen a bérek és a nyugdíjak lemaradása. Ha jól tesszük a dolgunkat, akkor a következő években jövedelmünkből átlagosan mintegy 25%-kal többre fogja futni, mint ma. Mert nem alacsony bérekkel, hanem jobb teljesítménnyel kívánunk versenyezni. Ehhez versenyképes tudást, és az azt biztosító oktatási rendszert kell teremteni. Oktatásunk színvonalát mérő Pisa-jelentés szerint ma huszonharmadikak vagyunk az európai nemzetek rangsorában. Az a célunk, hogy 2012-ben az első tizenkettőben legyünk. Ehhez fog hozzájárulni például az, hogy erre az időpontra 2012-re négyből három érettségizőnek már lesz legalább egy nyelvvizsgája. Olyan gazdaság fejlesztésén dolgozunk, amely képes a mainál magasabb béreket adni, ráadásul több embernek. Gazdaságfejlesztési programunk olyan ágazatokra, szektorokra koncentrál, amelyek a modern világ hajtóerejét adják, és amelyek képesek lendületet adni Magyarországnak. Prioritásokból nincs ezer. Választanunk kell, mire koncentráljuk fejlesztési lehetőségeinket. Én hét kiemelt fejlesztési irányt javaslok Magyarországnak: az informatikát és távközlést, a biotechnológia- és egészségipart, az üzleti és logisztikai szolgáltató-központokat, a járműipart, a turizmust, a környezetipart és a szórakoztatóipart. Be kívánjuk fejezni a nemzeti gyorsforgalmi hálózat fejlesztését, azt reméljük, hogy a program végén a települések 90%-áról 30 percen belül elérhető lesz egy gyorsforgalmi út. (taps) Elindítjuk a vasúi közlekedés átfogó korszerűsítését. Ennek keretében a modern

elővárosi közlekedés megteremtése a legfontosabb feladat, továbbá azt a célt tűztük ki, hogy a következő évtized végére nagyvárosainkat modern gyorsvasút kösse össze Budapesttel. Hogy egy példát mondjak: ez a gyorsvasút nem is olyan sokára Pécs és a főváros közötti távolságot kevesebb mint másfél óra alatt fogja megtenni. (nevetés) Igazságos, versenyképes és sikeres Magyarország a célunk. A fejlesztések eredményeként 2013-ra 10 hellyel szeretnénk javítani Magyarország pozícióját a nemzetek versenyképességi sorrendjében. (taps) Nincsen sikeres Magyarország sikeres Budapest nélkül. A kormány partnere a főváros mindenkori vezetésének abban, hogy közösen kidolgozzuk és megvalósítsuk a mostaninál versenyképesebb, sikeresebb, otthonosabb, a hétköznapokban is biztonságot nyújtó és szerethetőbb Budapest fejlesztési programját. A politika eddig mintha elvette volna Budapestet a budapestiektől. Pedig Budapest ügyében van még mit tanulnunk az elődöktől, akik ezt a várost nemcsak az ország, de sok szempontból az egész térség, sőt, Európa fővárosává is tették. Ezért hozzuk létre újra a Fővárosi Közmunkák Tanácsát, és fogalmazzuk meg a város vezetésével közösen az itt élők igényeire alapozott fejlesztési programot. Felújítjuk az utakat, rendbe tesszük a lakótelepeket, korszerűsítjük a panellakásokat, befejezzük a négyes metrót, és elkezdjük az ötödik vonal építését. (taps) A magyar vidék komplex fejlesztése érdekében regionális programokat indítunk. Kiemelten kezeljük a Balaton térségét és a Tisza-völgyet. Valamennyi nagyobb településen kiépül a csatornahálózat, és megtisztítjuk a szennyvizeket. Öt éven belül minden településen az európai szabványnak megfelelő egészséges vezetékes ivóvize lesz. Mindenütt kiépül a modern, szelektív gyűjtésen és újrahasznosításon alapuló települési hulladékkezelés. A tengernyi társadalmi kihívás közül a legnagyobb és legösszetettebb feladatot a roma honfitársaink felemelése jelenti. A hétköznapok mély szegénysége, az előítéleten is alapuló kirekesztettség, a roma identitás megélésének ezernyi akadálya tornyosul előttük. Egy évtized múlva minden ötödik kisiskolás roma származású lesz. Az ő sorsuk a mi sorsunkká válik. Oktatás, munkahely és lakás. Ezek a kulcsszavak. Az apró lépések politikája nem folytatható. A következő évtized legátfogóbb társadalmi ügyévé kell tenni a roma integráció programját, a romák felemelése a készülő nemzeti fejlesztési terv legfontosabb horizontális célkitűzése lesz. (taps)

13. Tisztelt Országgyűlés! Honfitársaim!

Nyissunk új lapot Magyarország történelemkönyvében! Zárjuk le a rendszerváltás hosszú évtizedét! Sokat tettünk. Átalakítottuk jogrendszerünket, politikai

berendezkedésünket, gazdaságunkat, tagjai lettünk a NATO-nak és az Európai Uniónak. De egy dologgal még adósok maradtunk: zárjuk le lelkünkben az átmenet konfliktusait. Ne cipeljük tovább sérelmeinket, a politika, az emberi megosztottság és kicsinyesség zárványait. Csak közös utunk van. Közös a haza, közös a nemzet, közös Európa. Ellenségeink nem a parlamenti padsorokban, és még csak nem is politikai riválisaink szavazói között, hanem önmagunk tévhiteiben, félelmeiben, előítéleteiben vannak. Nincs út visszafelé. (Magyarországot, a boldogulni kívánó, békében élni akaró emberek) Magyarországot, a boldogulni kívánó, békében élni akaró embereket nem érdekli a magamutogató politikai hangoskodás. A haza nem politikai vádiratot, hanem cselekvést vár tőlünk. (taps) Visszaadjuk az emberek hitét, hogy a közügyek róluk, az ő életükről, nem pedig a politikusok hatalmáról és egzisztenciájáról szól. Őszinteséggel tartozunk Magyarországnak. Nem ringathatjuk az országot abban a tévhitben, hogy az elveszett múlt helyreállítása vezet a sikeres jövőbe. Nem hazudhatjuk azt, hogy meg tudjuk állítani a nemzetek, a régiók, a városok és falvak, az emberek versenyét. Versengő világban élünk, amelyben a felemelkedés záloga a több tudás, a kultúra, a teljesítmény. A kormány nem vállalhat lehetetlent. Nem képes arra, hogy megvédjen bennünket a versenytől, arra viszont igen, hogy segítsen versenyképesnek lenni. Aki pedig mindennek ellenére mégis lemarad, az számíthasson arra, hogy nemzeti, társadalmi közösségünk erős hálója megtartja. Vége van a Kádár-rendszernek, egyszer és mindenkorra. Hamis világ volt. Akkor is, ha azt hitte magáról, hogy jót akar. Ma is vannak - még azok között is, akikről ezt 1989-ben nem gondoltuk volna -, akik a kádárizmus illúziókon alapuló biztonságát kérik számon ma rajtunk. Ők a mozdulatlanság nyugalmát akarják. Én a változás kiszámíthatóságában hiszek. Vége van a rendszerváltásnak is, egyszer és mindenkorra. A 90-es évek vitái nem visznek előre bennünket. Új Magyarországot kell építenünk. Igazságos és versenyképes Magyarországot. Új politikával, ha kell, új politikusokkal. (taps) Igazságosság, versenyképesség, megújult politika. Ez a sikeres Magyarország programja. Én készen állok erre. A baloldal készen áll erre. Kormányom és a kormány pártjai készen állnak erre. Csatlakozzanak, csatlakozzanak hozzánk! Csináljunk egy nagyszerű országot! Hogy majd nyugodtan nézhessünk gyermekeink szemébe. Hogy elmondhassuk nekik: legyőztük magunkat, legyőztük múltunkat, hogy egy jobb jövőt

teremthessünk. Értük és magunkért. Magyarországért! A köztársaságért! Köszönöm szépen! (taps)[325]

1.2.2. Ellenzéki évértékelő beszéd

Orbán Viktor évértékelő beszéde 2005. február 16.

Kedves Barátaim!

1. Van egy hagyomány, ahogy Martonyi János elmondta, nem lehet egész egyszerűen csak lakossági fórummá alakítani a mai összejövetelünket, még ha internetes, modern és korszerű is. Tehát valamit mondanunk kell a mögöttünk hagyott évről is, s nemcsak a hagyomány miatt, hanem azért is, mert tanulságos esztendő van a hátunk mögött. És ha a beszélgetés végén el akarunk jutni oda, hogy mit kellene tenni a 2005-ös esztendőben, ahhoz tudnunk kell, hogy pontosan mit is végeztünk, hol is tart Magyarország, hova jutottunk el a 2004-es esztendő végére?

2. Arra gondoltam, hogy kezdhetjük azzal a mai beszélgetésünket, hogy megkérem Önöket, emlékezzenek vissza arra, hogy miként kezdtük el a tavalyi évértékelő beszélgetést. Akkor azt mondtuk, hogy a szokásunk lényege az, hogy minden esztendőben odaáll Magyarország a képzeletbeli ajtófélfához, úgy ahogyan még a nagyapánk tette velünk a születésünk napján, és húzunk egy rovátkát, megnézzük mennyit nőttünk az előző esztendőhöz képest. Tavaly így jártunk el, s azt tapasztaltuk, hogy nem nőttünk, hanem kisebbek lettünk. Sőt tavaly azt is elmondtuk, hogy nem egyszerűen csak kisebbek lettünk, hanem szándékosan húztuk össze magunkat, mert tavaly arra tanítottak bennünket, hogy merjünk kicsik lenni. És Magyarország ezt megfogadta. Az idén megint odaállhat Magyarország az ajtófélfához, s a beszélgetésből majd talán kiderül, nem túlzok, ha azt mondom, hogy ismét kisebbek lettünk. A helyzet csak annyit változott, hogy most azt mondják nekünk, azt a nótát hozza a szél, hogy nem számít, mit mutat az ajtófélfa, most már nem a testméret határozza meg, hogy ki mekkora, hanem az, hogy ki milyen nagyot tud mondani. Ennyiben kétségkívül új esztendő a 2005-ös. Az országjárás során azt is tanácsolták nekem, hogy felejtsem el ezeket a rovátkákat az ajtófélfán, új idők, új szelek járnak, új mértékegysége van most már Magyarországnak. Felírtam két mondatot, ezt most felolvasom. Félre a múltba-forduló, bezárkózó, nacionalista, enyhén klerikális rovátkákkal,

[325] http://www.inforadio.hu/sound.phtml?a=/audio/4373/info437311.mp3&i=R3l1cmNz4W55IEZlcmVuYyDpdulydOlrZWz1IGJlc3rpZGUgMjAwNS1iZW4gLSAyLiBy6XN6, (2011.12.15.).

melyeket az ajtófélfára vésünk, most már máshogy kell mérni a dolgokat. Új kor, modern, nyitott Magyarország és ehhez új mértékegység illik, itt a hantaméter. A modern Magyarországot most már hantaméterben kell mérni.

3. Valóban, ha Önök visszaemlékeznek a mögöttünk hagyott évre, akkor talán nem érzik túlzásnak, hogy 2004 az a nagyotmondás éve volt. Kezdődött mindjárt az előző miniszterelnök nagy ívű javaslatával, amely megrengette, vagy ha meg nem is rengette, de felrázta Európát. Versenyezzünk, induljunk egy demokratikus választáson úgy, hogy mindannyian egy listán nevezzük magunkat, - talán emlékeznek erre. S a 2004-es esztendő egy másik bejelentéssel végződött, amely legalább három hantaméter mértékegységet is megér, ez úgy hangzott, hogy nagy a jólét, kedves barátaim. Igen ide jutottunk az év végére. 2004-ben, ahogy jártam az országot nem egyszer hallottam, hogy sokan úgy látják, mintha talán az ország vezetői nem mindig tudnák pontosan, hogy hol is vannak. S egy régi zenésztörténet eszembe is jutott, amely arról szól, hogy a vak zongorista beszélget a nagyothalló dobossal. A vak zongorista megkérdezi, hogy Táncolnak-e már? Mire a nagyothalló dobos: - Miért, játszunk? Nos kedves barátaim, néha így érezte magát az ember 2004-ben. Ezzel szemben a valóság közel sem ilyen vicces. A valóság közel sem ad okot arra, hogy ilyen jól szórakozzunk. Ha ugyanis hinni lehet - s miért ne lehetne hinni - egy szociális fölméréseknek és a kimutatásoknak, akkor azt tudom mondani, hogy 2004-ben hazánk egy olyan országgá vált, ahol 1 millió olyan honfitársunk él, aki ha kifizeti a rezsijét, akkor 3.400 forintnál kevesebb pénze marad havonta. És 3 millió olyan ember él Magyarországon, aki, ha egy főre lebontjuk a keresetét, akkor fejenként havonta a minimálbér felénél, vagyis 23 ezer forintnál kevesebb összegből tartja fönn magát. Ez Magyarország.

4. A kormányváltás óta 33 alkalommal emeltek adót, s valljuk be, ez még gombócból is sok. Tehát miközben a nagyotmondás országa lettünk, a nagyotmondás mögött, a függöny mögött azért ott van az igazi Magyarország képe, s azt kell mondanom, hogy az a kép kevés okot ad a vidámságra. Tehát, ha máshonnan nézzük a dolgot, akkor 2004 az a ráfizetés éve is volt. 2004-ben hosszú esztendők után először csökkent Magyarországon a bérek reálértéke. Az inflációt ismét jóval meghaladó mértékben nőttek az árak. Ráfizetéses volt ez az esztendő azoknak, akik munkából éltek. Nőtt a munkanélküliség Magyarországon. Mintegy 30 ezerrel több munkanélküli lett az év végére, mint amennyi az év elején volt. Ráfizetéses év volt a gazdáknak, mert nem kapták meg azt a támogatást, ami egyébként járt volna nekik az Európai Uniós csatlakozás következtében, és ráfizetéses volt a vállalkozóknak is, nemcsak az adóemelések miatt, hanem azért is, mert nem kapták

vissza azt az áfát, amit egyébként törvény szerint vissza kellett volna kapniuk. És ráfizetéses év volt a nyugdíjasoknak is, akiktől a gyógyszer és a rezsi emelkedésével visszavették a korábbi nyugdíjemelést, s talán nem túlzok, hogy nemcsak visszavették, hanem lehet, hogy már kétszer visszavették az elmúlt esztendő során.

5. Ugyanakkor 2004 egy nagyon aktív esztendő volt. Magyarország polgárai háromszor is elmondhatták a véleményüket, - hogy milyen tanulságokat vontak le ebből az ország vezetői, az persze más lapra tartozik. De emlékezzenek arra, hogy a Nemzeti Petíciót 1.300.000 ember írta alá, az Európai Uniós választáson 3.000.000 ember mondott véleményt, a népszavazáson pedig 2.000.000 ember mondta ki, hogy az egészség nem üzlet, és másfél millió ember mondta ki, hogy összetartozunk. Nagyon aktív esztendő volt a 2004-es év. Igaz sokan vannak olyanok, akik magukat elsősorban szakértőnek tartják, és azt mondják, hogy nem helyes, hogyha az emberek túlságosan sokat szólnak bele a dolgokba, s ha túlságosan sokat kikérjük a véleményüket, az nem más, mint populizmus. Nekik azt tudjuk mondani, hogy nem kell ahhoz cipésznek lenni, hogy az ember tudja, hogy hol szorít a cipő. Ideje néha megkérdezni az embereket, úgy ahogy azt 2004-ben tettük, s így kell majd eljárnunk 2005-ben is. És a közéletről van még egy gondolatom, amely nem tartozik a legvidámabb lapjaira a 2004-es esztendőnek. 2004-ben kormányzati politikává vált, hogy szembeállítják egymással a vidékieket és a városiakat, a hívőket és a nem hívőket, a határon belülieket és a határon kívülieket, a szegényeget és a gazdagokat, sőt éppen a védteleneket, a gyengéket és az ártatlanokat támadták a leghevesebben. Emlékezzenek arra, hogy az idősödő nőket, a 40 évig üldözött egyházakat, s a munkájukat tisztességesen végző köztisztviselőket fenyegették meg a leggyakrabban. Új kormány, új bátorság! Sakkozni bokszolókkal, bokszolni sakkozókkal szeretnek, ez az új bátorság, kedves barátaim.

6. Még egy gondolatot hadd mondjak el, ha megengedik, mert ez a téma gyakran előjött a korábbi évértékelő beszélgetésekben. Mit tehetünk a mostani szózuhatag, ahogyan az újságokban mondják, kommunikációs offenzíva ellen? Különösebben gazdag tárháza az ötleteimnek nincs. Csak egy orvosi tanácsot tudok adni mindannyiunknak: nagyotmondás ellen legjobb orvosság a nagyothallás. Folyamodjunk ehhez! Akik pedig a veretesebb ritmusba szedett mondatokat szeretik, azok ismételgessék azt, hogy omlásában súlyos a légvár. Ennek láthatjuk nap, mint nap a jeleit. Nos, azonban, ha nemcsak a 2004-es évről kell valamit mondanom, hanem arra is lehetőség nyílik, hogy három esztendőről beszéljek egy kicsit összefüggően, s csak egyetlen érzésemet próbáljam elmondani önöknek, - azt, amit igazán a szívfájdalmamnak érzek, - az az, hogy Magyarország nagyon sokat változott

az elmúlt három évben. Most nem arról beszélek, hogy rosszabb vagy jobb kormányunk van, mint ami korábban volt, hanem valahogy Magyarország összeesett, valahogy elvesztette a hitét, valahogy megnyitották az ereit, és elfolyt az energiája, valahogy elvesztette az önbecsülését. Gondoljanak vissza arra, hogy hogyan is volt mindez 1998-ban! Nem tudjuk pontosan miért, azt sem, hogy pontosan mikor, de valahogyan 1998 és 2002 között egy lelki változáson ment át az ország. Egyszercsak olyan dolgokra éreztük magunkat képesnek, amibe korábban bele se mertünk vágni. Gondoljanak arra, hogy akkor is volt éppen elég baj. Volt egy teljes orosz gazdasági összeomlás. Vagy gondoljanak arra, hogy akkor is voltak természeti katasztrófák, cián került a Tiszába, minden évben volt árvíz, a rosszabbakban nem is egy, hanem inkább kettő, s mégis fölépítettük a Mária-Valéria hidat, megépült a Nemzeti Színház, kétszeresére emeltük a minimálbért, elindítottuk az otthonteremtési támogatást, létrehoztuk a diákhitelt. Ha a románok nem voltak hajlandóak megindítani a magyar nyelvű egyetemet Erdélyben, akkor megindítottuk mi a magyar nyelvű egyetemet. S minden házat, amelyet elsodort az árvíz, a legtávolabbi falu legutolsó házsorában is újraépítettük, fölépítettük, s lakhatóvá tettük. Még egyszer mondom, nem azért, mert jó kormányunk volt, hanem azért, mert Magyarország egy olyan ország volt, amely elhitte, hogy arra is képes, amire korábban nem volt képes belevágni. Ez párolgott el ma. Ma azt látom, hogy egyfolytában csak arról folyik a közbeszéd, hogy mit, miért nem tudunk megcsinálni. Miért nem tudjuk visszaadni az áfát a vállalkozóknak? Miért nem tudjuk kifizetni a gazdáknak a neki járó támogatást? Miért nem tudjuk megfékezni az árakat? Miért nem tudjuk csökkenteni az adókat? Mit, miért nem lehet? No ezen kellene változtatni. Ha 2006 tűnik fel a horizonton, akkor nem egyszerűen kormányváltásra gondolunk, hanem arra kell gondolnunk, hogy vissza kell adni Magyarországnak ezt a fajta lelkületet, életerőt, mert csak akkor leszünk képesek jó kormányzati teljesítményre, - majd ha eljön az ideje, - ha az egész ország megváltozik, ha ismét visszanyeri önbizalmát, önbecsülését, optimizmusát és életerejét.

Rákay Philip: Kezdjük bizonyos szempontból kronológiai sorrendben, hiszen néhány nappal ezelőtt egy kis településen, Pocsajban voltunk, úgyhogy vegyük előre a falu témakörét. Hogyan lehetne megállítani a jelenlegi kormány által folytatott falurombolást? - kérdezik többen is. Hogyan akarják a fiatalokat a faluban maradásra bírni? Sokak szerint ez az egyetlen esélye a falvak életben maradásának.

Kudlik Júlia: De vannak konkrét kérdések is. Ha nem lesz helyközi buszjárat, kihalhatnak a falvak, mi a megoldás? Miért csak az autópályákat fejlesztik, amelyek köztudottan elkerülik a falvakat? Egyre több helyen, főleg a falvakban nincs háziorvos, mit

lehet ez ellen tenni? Ha leállítják a MÁV szárnyvonalait, hogyan jutok el a munkahelyünkre? És sorolhatnánk ezeket a problémákat.

R. P.: Van egy egészen jó ötletnek tűnő javaslat. „A leépült falvak maguk választják önmaguk közül vezetőiket, melléjük javaslom képzett falumenedzserek választását, talán nagyobb esély van így a megmaradásra.

7. Orbán Viktor: Akkor vegyük külön a falut, meg külön a gazdák dolgát, és kezdjük a faluval. Magyarországon 3.200 település van, ennek a 75%-a kevesebb, mint 2.000 lelket számlál. Amikor a falu jövőjéről beszélünk, akkor Magyarország területének háromnegyedéről is beszélünk. Miközben a magyar falu úgy érzi, hogy magára hagyták - egyébként ez nemcsak az elmúlt három évben kialakult érzése, történetileg is elég régóta így van ez már, hogy falun egyre bizonytalanabb az élet, azon kell gondolkodni, hogy van-e egyáltalán jövője a falujuknak. Ám ha önök elmennek az Európai Unió más államaiba, tőlünk nyugatra, akkor azt fogják hallani, hogy falun élni talán a legbiztonságosabb és legkiszámíthatóbb élet. Ha valaminek van jövője az Európai Unióban, akkor az a falu. Az Európai Unió is úgy gondolja, hogy ez így van rendjén, és ezért jelentős támogatásokat ad. Ebből jól látszik tehát, hogy nem egy világtendenciának vagyunk mi elszenvedői, hanem itt Magyarországon valamit rosszul teszünk. A falunak lehetne és kellene is, hogy jövője legyen. Mi a baj? Valóban arról szólnak a hírek, hogy postákat zárnak be, iskolákat számolnak föl, szárnyvonalak tűnnek majd el, még azt sem tudják, hogy lesz-e buszjárat egyáltalán. Nos amikor ezen gondolkodunk, kedves barátaim, akkor azt javaslom, hogy idézzük föl annak az orvosnak a képét, aki elé bevisznek egy összetört beteget. Akit szinte alig lehet fölismerni. Miért van az, hogy az orvos a leginkább sérült részeket nem vágja le csak úgy egyszerűen? Ha lehet, megpróbálja megtartani. Bekötözi, begipszeli. Mi ennek az oka? Az az oka nyilván, hogy az orvosnak van egy képe arról, hogy mi az, hogy ember. Van előtte egy eszmény, és tudja, hogy egyszerűbb megoldásokat is választhatna, de akkor már többé nem lenne ember.

8. Kérdezem én, mi az a tervrajz, amely szerint ezeket a döntéseket, - posta, busz, iskola-felszámolások, - hozzák, mi a falusi életről fönntartott, átgondolt eszmény, kép, amihez illeszkednek ezek a döntések? Nem tudunk válaszolni erre a kérdésre. Ez mutatja azt, hogy milyen mélyen van a baj. Nem egyszerűen rossz döntésekről van szó, hanem, hogy elveszett a tervrajz. Ma Magyarországon nem tudják a döntéshozók, hogy milyen legyen, milyen lehet a falusi élet. Így nem maradnak mások, csak egyedi intézkedések, és ez teszi tönkre a falut. Ezért nagyon világos, határozott falukoncepcióval kell rendelkezni. A falusiak nem nagyon hisznek már senkinek, talán még nekünk a leginkább, de azért

velünk is óvatosak. Ezért nincsen más megoldás szerintem, arra kérem a falusiakat, hogy hozzanak létre faluparlamenteket! Ez minden megyében egy nagygyűlést jelentene, ahol összegyűlnek a falusiak, és megfogalmazzák, hogy szerintük milyennek kell lenni a falusi életnek. Összeállítják a tervrajzot, és akármilyen kormány is lesz 2006 után, ezzel a kormánnyal erről akarnak megállapodni. S ha a kormány nem adja a beleegyezését, nem köt erre szerződést, akkor a falusi emberek - nincs jobb tanácsom, ne támogassák azt a politikai erőt, amelyik ezt nem vállalja. Kézbe kell venniük a falusiaknak a saját jövőjüket! Hasonlóképpen vannak Nyugat-Európában olyan javaslatok, intézkedések, bevált gyakorlatok, amelyeket Magyarországon meghonosíthatunk. Mert nemcsak az iskolát zárják be, hanem nincsen tanár sem. Elmegy a faluról az értelmiség, vagy ha ki is nevelték maguk közül, nem jön vissza. Ami Nyugat-Európában több helyütt bevált, amit nevezzünk egyszerűen falusi pótléknak, Magyarországon is be lehet vezetni. Igenis, azok, akik közalkalmazottak, foglalkozzanak kultúra-szervezéssel, legyenek tanárok, vagy éppen egészségügyi dolgozók és vállalják, hogy falun teljesítenek szolgálatot, ott dolgoznak, s ez bizony köszönjön vissza a fizetésükben is! Vezessünk be egy falusi pótlékot! Ez más államokban már bevált. Errefelé vezet a falu jövőjének útja.

R.P.: A faluparlamenthez kapcsolódva hadd tegyek fel egy olyan kérdést, amely nagyon sokszor megjelent nemcsak Pocsajon, hanem az sms-írók is sokat gondolkodtak erről, hogy vajon miként kívánják megszólítani az egykori kisgazda szavazókat és egyáltalán a gazdákat. Meg lehet mozdítani valahogy ezt a nagyon széles és fontos réteget?

9. Orbán Viktor: Először is érdemes fölfigyelnünk arra, hogy a gazdák számára egy év, az nem egy naptári év, nem január 1-től január 1-ig tart, a gazdák számára úgy tűnik, hogy a magyar közélet sajátosságai miatt egy év az tüntetéstől tüntetésig tart. Így néz ki a helyzet. Ezért azt hiszem, hogy a gazdákat bátorítanunk kell, és anélkül, hogy beavatkoznánk a dolgukba, mindenhol ahol csak tehetjük, ki kell nyilvánítanunk, hogy mi velük vagyunk! Azt kívánjuk nekik, hogy járjanak sikerrel, és azt kívánjuk a MAGOSZ-nak, a gazdaszövetségnek, hogy erősödjenek meg. Legyenek megkerülhetetlen szereplői a magyar közéletnek. Szeretném, ha tudnák, hogy az Európai Uniós csatlakozás következményeit összegző tanulmányban azt lehet olvasni, magam is láttam, hogy Lengyelországban és Csehországban a gazdák jövedelme 54%-kal nőtt egyetlen esztendő alatt. Magyarországon, - írja ugyanez a tanulmány - 24%-kal, csakhogy a magyar gazdák ezt a pénzt még nem kapták meg. Így áll a helyzet, kedves barátaim! Miközben az Európai Unióban nemcsak az újonnan csatlakozottak, hanem a régi tagállamok is védik a gazdáikat, például a kötelező hatósági eljárásoknak a díját elengedik és ingyenesek a hatósági

szolgáltatások, addig mi, megsarcoljuk a gazdáinkat. Igenis ki kell mondanunk, hogy a nyugatiak pontosan tudják, hogy az Európai Uniós szabályokat nem megsértve, miként támogassák a saját gazdáikat, és ezzel hogyan támogassák azt, hogy a saját nemzetük termékei legyenek ott az élelmiszerpiacon. Mi nem ezt tesszük. Magyarországon a kormány erről nem hallott, ilyen döntések nincsenek. Ez a gondolkodás ma nemcsak, hogy nincs jelen, hanem ha valaki fölveti, akkor még le is nacionalistázzák. Ide jutottunk. Holott egyébként minden más ország tudja, hogy mi az angol, a német, a francia és az olasz érdek. Csak mi nem védjük meg a gazdáinkat, nem védjük meg a munkahelyeinket, nem védjük meg a piacainkat. Ezen változtatni kell!

K.J.: Térjünk át Budapestre! Mi lesz a lakótelepen élőkkel? Tervezik-e, hogy a panelházakat felújítják? A jelenlegi rendszer rossz, a lakótelepen élők nem tudják igénybe venni, önerőre ott nem lehet számítani. Miért rosszabb az oktatás színvonala a külső kerületekben, mint a belsőkben? Hogyan akarják megoldani a hajléktalanok problémáját? Most már fölmérték, ugye több ezren vannak Budapesten. Miért nem akadály-mentesítették Budapestet? Miért havi 15-20 ezer forint a távfűtés, amikor a szomszédban a gázfűtés csak 5 ezer forint? Miért nincs Budapestnek hangulata? Miért nincsenek hangulatos parkok, utcák és boltok, ahol szívesen időzik az ember?

10. Orbán Viktor: Természetesen nem azért jöttünk össze, hogy arról beszéljünk, hogy a városvezetés mit nem tett meg az elmúlt 15 évben, mert amit az elmúlt 15 évben nem tett meg, azt a hátralévő egy évben sem nagyon fogja megtenni. Ha megengedik, tehát nem erre összpontosítanám a figyelmemet. Önigazolásra sincs szükségünk, de mégis talán hadd keressem a választ arra a kérdésre, hogy miközben nagyon sok minden történt a polgári kormány idején Budapesten, miért nem kerültünk közelebb a budapesti emberekhez? Amikor kiderült, hogy Budapest a mai beszélgetés témái között lesz, akkor hirtelen összeállítottam egy listát: millenniumi városrész, Nemzeti Színház, Művészetek Palotája, Millenáris, új sportcsarnok, Terror Háza, népligeti buszpályaudvar... Csak hogy hirtelen mondjak néhány olyan beruházást, ami egyébként a mi felelősségi körünkbe tartozó négy esztendő alatt jött létre Budapesten. És mégis a budapestiek úgy érezték, hogy ez kevés. De ha mélyebben belegondolunk, akkor talán nem azt gondolták, hogy kevés, hanem azt gondolták, hogy ez nélkülük történt. Nem tudtuk őket eléggé bevonni abba a munkába, amit végeztünk. Ezért lehetett azt mondani, hogy igazából nem is teszünk értük semmit. Vagy talán keveset, vagy mindenképpen kevesebbet, mint amit tehetnénk. Ez nagy tanulság a jövőre nézve.

11. Ezért a főváros jövőjéről szóló terveket úgy kell elkészítenünk, hogy azok ne csak jó minőségű tervek legyenek, - mert vannak szakértők vannak Budapesten sokan, az ő tudásuk összeilleszthető, megvásárolható, elrendezhető, - hanem sokkal inkább arra kell törekedni, hogy egy olyan új terve szülessen Budapestnek, amelyet az emberek a sajátjuknak éreznek. Érezzék úgy, hogy őket megkérdezték, benne van az ő véleményük is! Amikor a négypárti találkozón a Nemzeti Fejlesztési Terv kapcsán a miniszterelnök úrnak fölajánlottam, hogy a Fidesz - Magyar Polgári Szövetség elkészíti az új Budapest-tervet, és a kormánynak rendelkezésére bocsátja, hogy azt építsék be a Nemzeti Fejlesztési tervbe, akkor éppen arra gondoltam, hogy nekünk most egy olyan új Budapest-tervet kell létrehoznunk, ami másképp születik, mint ahogyan a szakértői tervek eddig születtek. Minden budapestinek föl kell kínálni a lehetőséget, hogy elmondja, ahol ő él, ott milyen változásokat lát szükségesnek.

12. De a legnehezebb kérdést ne kerüljük meg! Miért van az, hogy szeretjük Budapestet, hogy otthonunk Budapest, és mégsem érezzük otthonosnak? Ez azért van kedves barátaim, mert amikor az ember kijön a lakása ajtaján, onnantól kezdve a város nem segíti őt, hanem csupán akadályokat támaszt vele szemben. Olyan az élet itt, mint egy akadálypálya. Kis túlzással azt mondhatom, olyan, mint egy kiképzőtábor, vagy túlélő-tábor. Állandóan le kell küzdeni valami akadályt, ahelyett, hogy jól érezhetnénk magunkat benne. Ezért Budapestet egy új terv segítségével kell majd megújítani.

13. Ha önök megnézik a - nem könnyen érthetővé varázsolható - gázáremeléses, gázfűtéses és távfűtéses lakások egymáshoz való viszonyát, akkor azt fogják tapasztalni, hogy a távfűtéssel működtetett lakásokban élők egyharmadával többet fizetnek, mint a bizonyos gázzal fűtött lakásokban élők. Ez elfogadhatatlan, egyszerűen tarthatatlan. Ha a kormány képes volt arra, hogy bizonyos szociális szempontok szerint a gázáremelést bizonyos lakások esetében kordában tartotta, akkor ezt meg kell tenni a távfűtés esetében is, vagyis egy elég jelentős, legalább egyharmadnyi mértéket elérő távfűtési árcsökkentést kell a kormánynak megtennie, illetve kell a budapestieknek kikövetelniük. Nagyon remélem, hogy a parlamenti frakciónk ennek a véleménynek majd hangot is ad a jövőben. Úgy is fogalmazhatok, hogy elvárjuk a kormánytól, hogy ezt megtegye.

K.J.: De amikor az energiatermelők és szolgáltatók külföldi kézben vannak, akkor hogyan lehet ezt megvalósítani 2006 után?

14. Orbán Viktor: Itt sem kell feltalálnunk a spanyolviaszt. Amikor polgári kormány volt Magyarországon, akkor - hogy baráti arcot mutassunk a másik irányba, - levertük a cölöpöket. És ott világossá tettük, hogy amíg Magyarországnak polgári kormánya van,

vagy amíg a magyar kormány a polgárok oldalán áll, addig sohasem fordulhat elő Magyarországon, hogy az inflációt meghaladó mértékben növekedjenek bizonyos, a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen árak. Ugyanis az árak tekintélyes mértékét, vagy a legfontosabbakat maga a kormány határozza meg. Nem igaz, hogy a piac határozza meg! Az sem igaz, hogy a világgazdaság határozná meg! Nem. Kormányzati döntések kellenek ehhez! Ez nem könnyű küzdelem, most nem akarom önöket untatni a saját veterán élményeimmel, de el tudnék mesélni számos beszélgetést, amely arról szólt, hogy miként akarnak nyomást gyakorolni, az egyébként mindenkor szabadon választott és a polgárokat képviselő kormányra, annak érdekében, hogy azért okosabban, reálisabban, piacbarátibban határozza meg az árakat. Amikor erről van szó, akkor higgyék el, hogy nagy elefántok mozognak a bozótban. De ez nem azt jelenti, hogy a magyar kormány erőtlen volna. A magyar kormány közakaratot, a közhatalmat képviseli. És igenis, ha védhető érvei vannak, akkor meg tudja védeni az embereket az indokolatlan áremelésektől. Lehetetlen, hogy az inflációt rendre gyakran kétszer meghaladó, létfenntartási áremelkedések történjenek meg! Ez egész egyszerűen nem fogadható el. Tehát most nemigen van jobb ötletem az árak megfékezését illetően, mint egy csöndes, nyugodt kormányváltás. Ha megengedik, még egy élményemet szeretném megosztani önökkel. Amikor Óbudán jártunk, akkor meghívtak bennünket egy panellakásba is, ahol beszélgethettem a közös képviselővel. Ezt csak azért mesélem el önöknek, hogy érzékeltessem, milyen messze tud egymástól futni a különböző, nagy makrogazdasági adatokban kifejezett, az ország sikeres és biztató helyzetéről szóló beszámolók képe, meg az a kép, amit a valóság rajzol. A közös képviselő elmondta, hogy három évvel ezelőtt, a kormányváltáskor ebben a blokkban a díjhátralékosok száma alacsony volt, és az összeg, amivel tartoztak, 180 ezer forint volt. Három évvel a kormányváltás után ez a szám 1 millió 850 ezer forint. Azt is elmondta, hogy három évvel ezelőtt ugyanennek a panelblokknak az aljában még az üzlethelyiségeket csak úgy lehetett kiadni, - miután túl sok volt a jelentkező, - hogy versenytárgyalásokat tartottak. Megmutatta, elsétáltunk a ház előtt. Most üresen állnak az üzletek, kedves barátaim! Ez a három év, ez is a három év, amely mögöttünk van.

15. Panelrekonstrukciós programra mindenképpen szükség van. Magyarországon nagyjából 800 ezer lakást érint ez, és Budapesten is van belőle vagy 400 ezer. Nyilvánvalóan ez egy olyan probléma, amit nem lehet megkerülni. A mi időnkben egyébként történtek lépések, nem merem azt mondani önöknek, hogy elég bátor lépések voltak ezek, ennél sokkal összehangoltabb munkára van szükség. Nem egyenként kell kezelni a problémát, hanem valószínűleg egy nagy országos panelrekonstrukciós

programot kell indítani. Schmitt Pál azt mondta nekem, hogy az Európai Unión belül komoly munkát folytatunk most annak érdekében, hogy Európai Unió megértse azt, hogy olyan térséget emelt be most a tagjai közé, ahol ez egy komoly probléma. Nyugaton ez már nem az a fajta gond, mint ami a miénk. Ezért az Unió ugyan most nem rendelkezik erre elgondolásokkal, de foglalkoznia kell ezzel a kérdéssel, mert itt nagyon komoly fejlesztéseket kell végrehajtani, amit nemzetállami forrásokból nem tudnak megoldani az országok. Európai kérdéssé is kell tenni a panelvilág rekonstrukcióját.

R.P.: Két konkrét kérdés: eddig semmi építést nem kezdett el a jelenlegi főpolgármester. Aztán egy nagyon rövid, de lényegre törő kérdés: hol a pénz? 2006-ban vajon számon kérik ezt? És rengetegen kérdezték, igaz-e, hogy leválasztják Budapestről a külső kerületeket, mert nem akarunk többet fizetni az utazásért.

16. Orbán Viktor: A külső kerületek leválasztásához kétharmados törvény kell a magyar parlamentben, ezért ez csak egy ötlet, semmiképpen nem mondhatjuk azt, hogy a megvalósulás küszöbén állna. Tehát, ha valaki emiatt fenyegetve érzi magát, ne tegye! Bár egyébként attól, hogy leválnának a kerületek, nem lenne szükségszerű, hogy nőjön a bérletek ára, ugyanis létezik a Budapest-kártya nevű elgondolás, ami Schmitt Pál programjában is szerepelt, de nem valósult meg, azzal megoldható lenne ez is. Budapestnek több korszaka volt. Volt az a boldog Budapest, amit mindannyian őrzünk még Krúdy regényeiből, egy-két megmaradt, működő étteremből, amelyeket ma még látogathatunk, aztán később volt a világháború utáni szürkés, panelos korszaka a városnak, s utána a rendszerváltoztatás után mindenki azt gondolta, hogy most Budapest fejlődni kezd. Sok volt a hit és magasak voltak a remények. Már Prágát nem mondom, csak legyintek, - de ha elmennek, mondjuk Tallinba, vagy ha elmennek Krakkóba, akkor láthatják, hogy hogyan is nézhet ki egy város 15 évvel a rendszerváltoztatás után, ha van gazdája, ha törődnek vele, ha szeretik, ha építik. Mi budapestiek, Budapesten élők, nem voltunk ilyen szerencsések. Nagyon gyakran azt érezhetjük, hogy mintha az egész városra kerékbilincset tettek volna. Megállt, vesztegel, nem mozdul. Nincs jobb ötletem: Budapestet ki kell szabadítani. Meg kell próbálnunk közös erővel ezt a kerékbilincset lecsavarozni. Nem hiszem, hogy létezik olyan erős kerékbilincs, amit ne tudnánk meglazítani, ha ilyen sokat nekiveselkedünk. Eljön ennek is az ideje.

17. Még egy dolgot szeretnék mondani, csak azért, hogyha már Budapestről beszélünk, ne ragadjunk meg a materiális kérdéseknél. Van itt még egy dolog, ami nehezen megragadható, de legalább olyan fontos, mint az anyagiak. S ha már Budapest szóba került, akkor rögzítsük esetleg azt az álláspontot, hogy Budapest a magyar nemzet

fővárosa. Ez azt jelenti, hogy - s ezt a jobboldalnak is meg kell értenie - nem lehet szeretni úgy a nemzetet, hogy ne szeressük annak a szívét, a szíve közepét. Nem lehet úgy szeretni Magyarországot, hogy ne szeressük Budapestet! S nem lehet úgy szeretni Budapestet, hogy közben ne szeressük Magyarországot, és ne szeressük a magyar nemzetet! Vissza kell adni a magyar nemzetnek a fővárosát, Budapest jövőjének erről is szólnia kell.

R.P.: Képzelem, hogy a lelkieken túl, mindez majd mibe kerül. S akkor már az államadósság nem túl egyszerű kérdésköréhez kerülünk. Az imént föltett Hol a pénz? kezdetű kérdés megint úgy tűnik, hogy aktuális. Azt írja valaki, hogy a legfontosabb lenne azt tudatosítani, hogy egy-egy embernek mit jelent az ország hihetetlen mértékű eladósodása. Ezt sokan nem tudják, nem értik. Ugyanehhez csatlakozik egy másik kérdés. Nem vagyok matematikus, ezért plusz vagy mínusz ezermilliárd semmit sem mond. Végre egyszer grafikonon lehessen látni mindent, és példákkal - írja egy sms-ben kérdező.

18. Orbán Viktor: Megmondom őszintén, hogy meglepődtem, amikor 11 órakor kiderült, hogy az államadósság kérdése az első 5 legfontosabbnak ítélt kérdés között szerepel az emberek gondolkodásában. Mert nekem az az élményem volt idáig, hogy amikor államadósságról van szó, akkor nagyon gyakran találkoztam olyanokkal, akik legyintettek és azt mondták, az nem az én dolgom, hiszen benne van a nevében, hogy az az állam adóssága. De a helyzet kicsit másképpen áll. Mert mindannyian tudjuk, hogy az államadósságnak az a lényege, hogy az állam veszi föl a hitelt, s nekünk kell helytállni az adósságért, mi fogjuk visszafizetni. Ugyan a nagy számokat magam is tudtam, de most délután néhány munkatársammal osztanom, szoroznom kellett, hogy valóban érzékeltetni tudjam mindannyiunkkal, hogy mit is jelent ma Magyarország államadóssága. Talán induljunk ki onnan, hogy nemcsak az a baj, hogy forintban kifejezve, abszolút számban nő az államadósság, hanem az is baj, sőt az az igazi baj, hogy a gazdaság teljes teljesítőképességéhez mért aránya is egyre romlik. Tehát az államadósság növekedése önmagában nem lenne baj, ha a magyar gazdaság rettenetes gyorsan fejlődne, s az arány a teljesítőképesség meg az adósság között folyamatosan javulna. De az a baj, hogy ez folyamatosan romlik. Ma ott tartunk, hogy a polgári kormány után hivatalba lépett kormányzat ideje alatt, tehát ez három esztendőt jelent, éppen ma jelent meg az utolsó és friss, hivatalos szám, nagyjából 3.500 milliárd forinttal nőtt az államadósság. 3500 milliárd forinttal! Az utóbbit néha tagadták, néha más számokat mondtak, de a mai naptól mindenki láthatja a hivatalos közleményekből, hogy nem, ez bizony stimmel. Na most, ha ezt lebontjuk egy főre, akkor ez azt jelenti, hogy minden egyes magyar embert, a csecsemőtől, a nyugdíjasig, 350 ezer forint/fő plusz adósság terhel 2002 óta.

19. Az önök adóssága ennyivel nőtt, amióta MSZP-SZDSZ kormánya van Magyarországnak. Nem nyugtatta meg a nyugdíjasokat a miniszterelnöki bejelentés, - ezt tapasztaltam az országjárás során, - hiszen azt mondta a Miniszterelnök Úr, hogy ez az államadósság, illetve a hitel maga, az többek között például a nyugdíjasoknál van. A nyugdíjasok azt mondták vidéken, hogy szerintünk nem gondolta komolyan, aki ezt mondta, mert nézzenek csak rájuk. Nem náluk van ez a hatalmas összeg. Azt is mondták, hogy nagyon nagy bajban lehet Magyarország, ha a nyugdíjakat csak hitelből tudjuk kifizetni. Aki szikével dolgozik, az ne rángassa a kezét. Vigyázni kell kedves barátaim, milyen mondatokat mondunk, mert könnyen okozhatunk pánikot. De ha tovább megyünk, akkor azt tudom mondani önöknek, hogy a magyar államadósság óránként, 224-225 millió forinttal nő. Tehát önök itt lesznek ma - mondjuk két órát - nem ettek, nem ittak, nem vásároltak semmit, s a magyar államadósság, amíg önök itt ültek, 500 millió forinttal nőtt. Ez a helyzet. Ha még tovább megyek, akkor ezt tudom mondani, hogy ez naponta 4 és 5 milliárd forint közötti ez az összeg. Még nagyobb talán így ez a teher. De, ha megfordítom, akkor azt tudom mondani önöknek, hogy ha most megszületik egy újszülött, ebben a pillanatban, az első levegő eljut a tüdejébe és fölsír, akkor azt az újszülöttet 1.162.430 forint adósság terheli. Így állunk. Ez az államadósság. S ez a jövő, kedves barátaim. Összességében azt tudom mondani, hogy nem az a baj, amikor az Európai Unióból ránk ripakodnak, hogy az államadósság túlságosan magas. Én sem szeretem, amikor úgy tekintünk az Európai Unióra, mint akinek jogában áll morális tartalmú kioktatásban részesíteni bennünket. Mégiscsak egy független állam vagyunk. De tudomásul kell vennünk, hogy az Európai Unió egy verseny. Oda mi jelentkeztünk. Nem hívtak bennünket, hanem mi jelentkeztünk. Ott világbajnokok is vannak, meg világbajnoki cím-esélyesek. Odamegyünk és még a szintidőket sem tudjuk megfutni. Rajtunk nevetnek! Egész Európa rajtunk nevet. Három évvel ezelőtt Magyarország még az élbolyban volt, éllovas volt, s három év után, például az államadósság tekintetében, de néhány más kérdésben is, érthetetlen, hogy mi történt Magyarországon. Hogy akarunk így az Európai Unióban versenyképesek lenni? Hogyan akarunk a közös pénzhez csatlakozni ezzel a teljesítménnyel?

20. Nyilvánvaló, hogy ez nem fog menni. Éppen ezért azt gondolom, hogy nekünk két irányban kell gondolkodni. Az egyik, hogy milyen technikákkal tudjuk majd csökkenteni az államadósság növekedési ütemét, a másik pedig, hogy miként tudjuk javítani a magyar gazdaság teljesítőképességét. A Széchenyi Terv leállítása azért volt bűn kedves barátaim, mert a jövőre, a beruházásra nem fordítottunk összegeket. S miközben az államadósság

nőtt, aközben a gazdaság teljesítőképessége megállt. Tehát nekünk nemcsak az államadósság mérséklésében kell gondolkodnunk, hanem a gazdaság teljesítőképességének a növelésében is. Rossz viták azok, amelyek arról szólnak, hogy a mai gazdasági teljesítőképesség alapján sütött tortát hogyan szeleteljük másképpen. Amire szükségünk van, az egy másik recept, hogy miként is lehet nagyobb tortát sütni. Ha a magyar gazdaság teljesítőképessége nem javul, nem fogjuk tudni megfékezni az államadósságot, és az maga alá fog bennünket temetni. Már így is a szánk széléig ér. El van adva a jövőnk, kedves barátaim! Az utolsó pillanatokban vagyunk talán, hogy egy másik jövőt válasszunk magunknak, hogy leszálljunk arról a vágányról, amelyen most terelgetnek bennünket, és megpróbáljunk egy önálló, a nemzeti érdeket képviselő gazdaságpolitika segítségével új irányt szabni az eseményeknek. A parlamenti frakciónk egyébként megtette a dolgát, itt van körünkben Áder János is. Beterjesztettünk egy munkabarát adócsomagot, aminek az volt a célja, értelme, hogy csökkentse a vállalkozók hátán lévő terheket, s megpróbáljuk a magyar gazdaságot ismét versenyképessé tenni. Nem a bérek a magasak, hanem az adók, azokat kell csökkenteni, ha azt akarjuk, hogy ne fulladjunk bele az államadósságba.

R.P.: Van még itt egy olyan kérdés, hogy teljesen megállítható-e a hitelfelvétel? Azt írja valaki, a magyar ember nem szeret eladósodni, ha nem termelésbe, meg bérbe megy a hitel, hanem nyugdíjba, az olyan, mint a Kádár-korszak. Bár ezzel most bánjunk óvatosan...

21. Orbán Viktor: Ha szabad, inkább elkerülném ezt a hurkot, véletlenül mond valamit az ember Kádár-rendszerről, ami a fiatal korához kapcsolódva nem feltétlenül kellemetlen emlék, akkor hirtelen kiderül róla, hogy ósdi, baloldali, és a Kádár-rendszert szeretné visszahozni Magyarországra. A helyzet azért mégiscsak úgy áll, hogy az államadósság mértékének növekedését rövidtávon nem tudjuk megállítani, tehát egyik napról a másikra nem lehetséges. De számos olyan technika létezik, amellyel mérsékelni lehet, aztán meg is lehet majd állítani, s aztán majd csökkenteni is lehet. Emlékezzenek vissza, hogy 1998 és 2002 között miért mozgósítottuk minden energiánkat annak érdekében, hogy az inflációt csökkentsük? Emlékezzenek, a kormányváltáskor 18.5 százalék volt az áremelkedések üteme, ezt vittük le négy év munkájával 5 százalék alá. Miért is tettük ezt? Mert ha erősebb a forintunk, ha lejjebb vannak a kamatok, abban az esetben könnyebben tudunk hitelekhez jutni. Ki is cseréltük a régi rossz hitelek egy tekintélyes részét alacsonyabb kamatozású, jó hitelekre. Ma az a problémánk, hogy miután mindenki látja, hogy a magyar gazdaság gyengén működik, ezért ma nem tudjuk kedvező kamatozású hitelekre elcserélni a régieket. Egyre rosszabb föltételekkel kapunk már csak hiteleket. Vannak ilyen

lehetőségek, de még egyszer mondom, ehhez az szükséges, hogy az egész gazdaságpolitika megváltozzon, nem egyszerűen csak egy eleme, hogy miként kezeljük másképpen az államadósságot, hanem egy teljesen új gazdaságpolitikára lesz majd szükségünk.

K.J.: Jó, akkor térjünk át a következő rendkívül népszerű témára, s ez az egészségügy. További kérdések: mikor oldódik meg végre, hogy anyagilag győzzük a gyógyszereket? Az ÁNTSZ-laboratóriumok privatizációját elfogadhatónak tartja-e figyelembe véve a várható következményeket? Az egészség megőrzése legalább annyira fontos, mint a gyógyítás, ennek egyik eszköze a sport. Az élsport támogatása jelenleg nem biztosított, de a tömegsporté sem. Nem csupán gyógyítani, hanem egészséges életre is kell nevelni. Ezen a téren milyen elképzelések léteznek? Privatizáció: miért akarják eladni a kórházakat? A december 5-i népszavazással a szavazók kétharmada nemet mondott a kórház-privatizációra, ennek ellenére Óbudán szó volt arról, hogy az értékes telkeken lévő kórházakat el akarják adni.

22. Orbán Viktor: Ez így nagyon sok kérdés egyben. Először hadd mondjak el egy gondolatot a sporttal és az egészségmegőrzéssel kapcsolatban. Valóban, amikor Mikola István úr elkészítette a népegészségügyi programot, akkor annak a középpontjában az állt, hogy az egészséget elsősorban meg kell őrizni. Az egészségügy csak azután következik, ha már elveszítettük az egészségünket. Tehát a legfontosabb az egészség megőrzése. Emlékszem, nagyon nagy viták voltak kormányülésen is, és lesznek is majd még, amelyek arról szóltak, hogy például mit kezdjünk az iskolai testneveléssel? Legyen-e mindennap iskolai testnevelés? Én azt mondom, hogy kellene lennie. Nem jutottunk el idáig, de azzá kellene tenni. Nem hiszem, hogy a mostani fiatalokat rosszabb anyagból gyúrták volna, mint a nagyszüleinket, vagy akár a szüleinket. De szemmel látható, tapintható, érzékelhető a különbség a fizikai állapotukat tekintve. Egy olyan nemzedékkel, amely láthatóan a fontos időszakban elhanyagoltak, vagy aki számára nem tették fontossá, hogy fizikailag is megerősítse magát, vagy megerősödjék, azzal nagyon nehéz lesz jövőt építeni. Tehát azt gondolom, hogy akik a sport tájékán keresik az egészségügy lényegét, nem hibáznak. Hogy a mostani költségvetésben mit műveltek a sporttal, arról, ha megengedik, most nem beszélnék, mert nem azért jöttünk össze, hogy arról beszéljünk, mit nem tettek meg az elmúlt három évben, hiszen a következő egy évben aligha teszik meg, hanem próbáljunk inkább a jövő felé fordulni.

23. Az egészségügyről nagyon érdekes véleményeket hallottam Esztergomban. A legfontosabb megjegyzés úgy hangzott, hogy ma Magyarországon az egészségügy nem stratégiai kérdés. Kérdeztem, hogy akkor micsoda? És akkor azt mondták nekem, hogy ma

az egészségügyben nemzetpolitika helyett üzletpolitika érvényesül. Kérdeztem, hogy mire gondolnak? Azt mondták az egészségügyben dolgozók, hogy számukra teljesen nyilvánvaló az, hogy a magyar politikai elitnek egy része azon spekulál, azon ügyeskedik, azon ravaszkodik, hogy hogyan tudna a még meglévő közvagyonban, köztulajdonban lévő egészségügyi vagyonból valahogy üzletet csinálni. Szerintük erről szól ma az egészségügy átalakításáról szóló viták legtöbbje. Azt gondolom, hogy talán igazuk van. Ki kell mondani, hogy az egészségügy nemzetpolitikai, és semmiképpen nem üzletpolitikai kérdés, és bizony néhány erkölcsi kérdést is fel kell vetnünk, magunkra vonva persze a kádárista jelzőt. De tegyük fel azt a kérdést a kórház-privatizáció kapcsán: mégis kik építették azokat a kórházakat, amelyek ma a köztulajdonban vannak? Nem a mostani kormány, hanem leginkább a Kádár-rendszerben fölnőtt nemzedékek, leginkább a mai nyugdíjasok. Azok nem adhatók csak úgy, minden megfontolás nélkül magántulajdonba, mert az nem a kormányé, az bizony közvagyon. Ilyen értelemben meg kell hallani a mindenkori kormánynak azt, hogy december 5-én majd kétmillió ember azt mondta, hogy nem akarja, hogy eladják a köztulajdonban lévő kórházakat. Ez nem azt jelenti, hogy magánkórházak nem működhetnének Magyarországon, hiszen azt ma senki sem tiltja. Ha valaki úgy gondolja, hogy ez jó üzlet, akkor építsen. Szabad építeni magánkórházakat. De nem megvenni az állami tulajdonban lévőket.

R.P.: Bocsánat, hogy közbeszólok, de a december 5-i népszavazással kapcsolatban igen sokan érdeklődnek, hogy a szavazók jelentős része nemet mondott a kórház-privatizációra, s akkor ez megállítható-e?

24. Orbán Viktor: A kórház-privatizáció két különböző kérdés köré rendezhető. Vannak olyan kórház-privatizációs szándékok, amelyek egyértelműen az ingatlanokról szólnak. Amikor egy gazdaság nem nagyon működik, akkor az egyik legjobb üzlet az ingatlan. Hogyan lehetne régi patinás, ma kórházként használt épületeket valahogyan kisegíteni ebből a körből és velük üzletet csinálni? A másik gondolkodásmód arról szól, hogy a kórházon belül nyereséget termelni képes egységeket hogyan lehet magánkézbe adni úgy, hogy a veszteséget termelő, kevésbé nyereséges, vagy talán sohasem nyereségessé tehető részek benne maradjanak az önkormányzati, vagy állami tulajdonban. Mind a két tendencia olyan, amit meg kell állítani. Most tekintettel arra, hogy 2006-ban legkésőbb választások lesznek Magyarországon...

R.P.: ...Legkésőbb?...

25. Orbán Viktor: ...Igen, legkésőbb... És volt egy népszavazás, ezért kizártnak tartom, hogy egy évvel a választások előtt bármelyik kormány vállalja annak a politikai ódiumát,

hogy egy ilyen egyértelmű népszavazással szemben, - ami ugyan nem kötelező döntését tekintve rá nézve, - de mégis csak elsöprő többség, és világos népakaratot fejez ki, vállalja, hogy bármilyen megfontolásból, bármilyen üzleti haszon reményében hozzájáruljon ahhoz, hogy kórházakat, egészségügyi intézményeket magánkézbe átengedjenek. Én ezt kizártnak tartom. Ha ez mégis megtörténne, akkor újra kell gondolnunk a szakmánkat, és lehet, hogy csak a fantáziánk volt talán korlátozottabb a kelleténél. De én ezt nem hiszem, különösen, ha elnézem a mostani erőviszonyokat, meg az előttünk álló egy évet, és a költségvetést, ami már nincs is. Nem gondolom, hogy meg akarná gyújtani a kormányzat a saját feje fölött a tetőgerendákat. Tehát azt hiszem, hogy átmenetileg a nagyobb egészségügyi intézmények talán biztonságba kerültek az emberek döntésének köszönhetően.

R.P.: Az imént már fölmerült ez a kérdés, hogy mit lehet tenni a multinacionális cégekkel, jelen esetben a gyógyszergyárakkal, meg lehet-e az állítani, hogy az infláció mértéke fölött emelje a kormány a gyógyszerárat?

26. Orbán Viktor: Hogyne lehetne? A gyógyszerár megint az a kérdés, ahol a kormányzat fontos szerepet játszik, sőt döntő szerepet játszik, és több eszköze is van erre. Részben hatósági, amikor megmondja, hogy milyen gyógyszereknek milyen lehet az ára, részben pedig a támogatás révén. Emlékszem, hogy a kormányváltás pillanatában érvényben volt egy megállapodás az akkori kormány meg a nagy multinacionális cégek között, amely valahol 4% környékén határozta meg a lehetséges áremelések mértékét és közben talán több száz gyógyszert is beemeltünk volna a Magyarországon elérhető készítmények körébe. Mi történt azután? A kormányváltás után fölrúgták ezt a megállapodást. Azóta száguldanak az árak. Itt sem csodát kell tennünk. Van, amit már kipróbáltunk, működött és bevált. Polgárinak hívják, de nem baj, a szocialisták is használhatnák. A Mikola-féle elgondolásokat kellene megvalósítani. Azzal a megállapodással, amit egyszer már a miniszter úr kidolgozott, meg lehet fékezni Magyarországon is a gyógyszerárak teljesen indokolatlan, és a nyugdíjasokat lehetetlen helyzetbe hozó emelkedését. Van erre recept.

R.P.: Azt javaslom, hogy térjünk át egy olyan témakörre, amelyet egy mostanság igen népszerű szlogennel is bevezethetnénk: munka, otthon, biztonság. Itt a nők helyzetétől kezdve az árak és létfenntartás témakörén át a nyugdíjak értékéig sok minden szóba kerülhet.

27. Orbán Viktor: Ha megengedi, a munka kérdéséhez hozzálátnánk, mert azt hiszem megérkeztünk a lényeghez. És hogy véletlenül ne kövessük el azt az udvariatlanságot, hogy a hölgyeket teljesen elfelejtjük a mai beszélgetésben, két élményemet megosztom, és

utána, ha megengedi, visszaadom a szót. Találkoztam hölgyekkel Miskolcon, egyikőjük azt mondta, hogy amikor munkát keres, és behívják elbeszélgetésre, akkor minden különösebb köntörfalazás nélkül nekiszegezik a kérdést: akar-e a következő esztendőkben gyermeket vállalni? Pontosan tudja, hogyha igennel válaszol, akkor vége, azt az állást nem fogja megkapni. Találkoztam olyan asszonyokkal, akik azt mondták, hogy ők két gyermeket szültek, otthon maradtak, közben iskolát végeztek el, képezték magukat, tehát nem várták a sült galambot, hanem dolgoztak, tanultak, majd visszamennek meghirdetett állásajánlatokért, és azt mondják nekik, hogy nem veszik föl őket, mert gyermekük van. Büntetik őket azért, mert családosak. Mert miután gyermeke van, ő nem olyan jó munkaerő, nem tud állandóan rendelkezésére állni a munkaadóknak. Tehát ha a hölgyek és a munka kérdését tesszük föl, akkor nagyjából így állunk. Magyarországon olyan diszkriminációs szituációk, helyzetek állnak elő, amelyek az Európai Unión belül nyilvánvalóan elfogadhatatlanok. És ezt egyébként ölbe tett kézzel nézzük. Holott itt kormányzati teendők lennének. Nem egyszerűen csak közhatalmi eszközök, megtiltva az ilyenfajta viselkedést, hanem arra volna szükség, hogy érdekeltté tegyük a vállalkozókat abban, hogy alkalmazzanak családanyákat. Egy család-barát karrier-rendszert kell kiépíteni a nők számára. Ha azt gondolják, hogy ez olyan lehetetlen, akkor engedjék meg, hogy elmondjam, hogy amíg Nyugat-Európában az Európai Unió régi tagállamaiban a részfoglalkoztatásnak az aránya a teljes munkaerő kínálaton belül 33-34%, addig az Magyarországon kevesebb, mint 5%. Márpedig a részfoglalkoztatás állami támogatása nélkül nem fogunk tudni munkát adni a gyermeküket nevelő asszonyoknak. Ezek elég letaglózó élmények voltak Miskolcon.

K.J.: Én is olyasvalakivel kezdeném, akinek van munkahelye, 42 éves, bölcsész-közgazdász diplomával rendelkezik, német, angol, japán, román felsőfokú nyelvvizsgája van, óraadó a Pázmányon, havi nettó 15.000 forintért. Itt is szó van a részmunkaidőről, hogy miért nincs több, miért nem részesülnek kellő támogatásban a főállású anyák? Miért nem segítik a munkába való visszatérést az anyáknak, miután már gyermeket vállaltak? És két nagyon fontos kérdés, amit a végére hagytam, tervezik-e a családi adózás bevezetését 2006-ban, és akkor rögtön megkérdezem, hogy ez vajon mi fán terem, egy újabb adónem esetleg? Hogyan vélekedik a nők közéleti szerepléséről, az miként egyeztethető vajon össze a családdal és a házimunkával?

28. Orbán Viktor: Kezdjük talán a legutóbbival. Az első dolog, amit elvi álláspontként érdemes leszögezni, hogy a kormánynak nem dolga, hogy eldöntse a nők helyett, mi a helyes és mi nem az. Helyes-e ha dolgoznak, vagy inkább az, ha otthon maradnak

családanyaként? Ez nem dolga a kormánynak. A kormánynak mindig az a dolga, hogy tudomásul vegye, hogy a hölgyek különbözőképpen gondolkodnak erről a kérdésről. Vannak olyanok, akik elsősorban karriert akarnak, megkülönböztetés nélkül. Ha teljesítenek, ugyanolyan fizetést akarnak, mint a férfiak és garanciát kérnek erre. És vannak olyanok, akik pedig nem akarnak munkát vállalni, otthon akarnak maradni a gyermekeiket nevelni, elsősorban családanyák szeretnének maradni. Nekik is meg kell adni a segítséget. Például a főállású anyasággal és így tovább. És vannak olyan asszonyok, akik mind a kettőt akarják. Akik azt mondják, hogy karriert is szeretnének, meg gyermeket is nevelni. Van olyan, aki karriert is szeretne, meg öt gyermeket is nevelni, ismerek ilyet is. Számukra pedig annak kell megteremteni a lehetőségét, mint előbb mondtam részmunkaidő, vagy speciális jogállások kialakításával, amely mindezt fölkínálja számukra. Döntsenek ők! Nem vagyunk följogosítva arra, hogy mi, vagy a mindenkori kormányzati tényezők ebben az ügyben döntést hozzanak. Mindegyik lehetőséget nyitva kell hagynunk, aztán engedjük a hölgyeket boldogulni. Ezt a gondolkodásmódot mi egyébként megpróbáljuk képviselni a magyar közéletben, de jobb lenne, ha ők próbálnák meg saját maguk. Fájdalmas dolog, hogy alig vannak a magyar közéletben olyan hölgyek, akik egyébként komoly súllyal rendelkező felelősségteljes pozíciókat tudhatnának magukénak és onnan befolyásolni lennének képesek mondjuk a törvényalkotást, vagy akár a kormányzat munkáját. Tehát én itt csak annyit tudok mondani, hajrá, tehát igyekezzenek, szívesen látjuk őket, és örülnénk, hogyha a Szövetségen belül is egyre több tehetséges hölgy vállalna közéleti szerepet, mert értelmét látja ennek a munkának és él ezzel a lehetőséggel. A családi adózásról: a magyar nyelv bonyolult, nehéz, óvatosan kell vele bánni. Én eddig mindig azt hittem, hogy ha a családi adózásról beszélek, akkor mindenki számára nyilvánvaló, hogy rendkívül pozitív dologról beszélek.

29. Most, hogy jártam az országot, azt kérdezték, hogy akkor ez egy új adófajta lesz? Kezdhettem magyarázkodni, hogy nem, mert a családi adózás arról szól, hogy a mostani személyi jövedelemadó-rendszert elfelejtjük, és ahelyett alkotunk meg egy másikat, amely sokkal kedvezőbb lesz azoknak a számára, akik gyermekeket nevelnek. Nem azt fogjuk tenni, amit tettünk az előző kormányzati időszakban, - amelyet azonban nem volna helyes leminősíteni, mert elfogadható túlzással, történelmi jelentőségűnek is nevezhetjük, a polgári kormány idején gyermekek utáni adókedvezményt adtunk a munkát vállaló és gyermeket nevelő szülőknek. Mindez fontos dolog, mert ilyen nem történt Magyarországon nem is tudom pontosan hány évtizede, hogy egy változás mögött nyilvánvalóan az legyen, hogy a családokat akarják segíteni. De ez kevés volt, mert a

magyar ember úgy gondolja, hogy például a családi adókedvezmény, a gyerekek után járó adókedvezmény olyasmi, amit kap, s nem olyasmi, ami jár. Nagy különbség! Azt javaslom, hogy felejtsük el azt a személyi jövedelemadó-rendszert, ami eddig volt. Hozzuk be a családi adórendszert, aminek az a lényege, hogy azt az igazságtalanságot, amelyet ma látunk, hogy az adó megállapításánál csak azt veszik figyelembe, hogy ki mennyit keres, váltsa föl az a szemlélet, hogy azt is megnézzük, hány embert tartanak el belőle. S ha valaki öt embert tart el belőle, akkor azt a jövedelmet hatfelé kell szétosztanunk. Azonnal alacsonyabb kulcsú lesz majd, ahova tartozik az a jövedelem, és több marad a borítékban, több marad a családnál. Ez a dolog lényege.

30. Nem véletlen, miközben egész Európa szenved attól, hogy egyre kevesebb gyermek születik, a legkevesebb ilyen természetű fájdalmat és szenvedést éppen olyan országban szenvedik el, sőt ott már pozitív jelek is vannak, amely így viszonyul a munkához, meg az adózáshoz, meg a gyermekneveléshez, ahogyan erről én most beszéltem. Erről szólna majd a családi adórendszer. A béremelések kérdéséről: Magyarországon ma arról akarnak bennünket meggyőzni, hogy rossz dolog, ha nő az emberek fizetése. Nap, mint nap azt halljuk, hogy ez rontja a versenyképességet. Nemcsak kormányzati körökből, időnként még vállalkozóktól is hallhatunk ilyen mondatokat. Nos kedves barátaim, meggyőződésem, hogy ez tévedés. Magyarországgal az a baj, hogy alacsonyak a fizetések, s nem pedig az, hogy magasak lennének, ezért a béreket emelni kell. A minimálbért nem véletlenül emeltük kétszeresére, amikor erre módunk volt, ez a munka megbecsülése miatt történt. Ha visszaemlékeznek még, 19.500 forint volt Magyarországon a minimálbér, amikor a polgári kormány megalakult. Ezt emeltük föl kétszeresére. Elsősorban azért tettük ezt, mert a munkabérnek, a mindenkori munkabérnek jelentősen meg kell haladnia a különböző segélyekből elérhető jövedelem mértékét. Mert ha a segélyből is annyi jövedelemhez lehet jutni, mint munkából, akkor miért is kelünk föl minden reggel és megyünk el dolgozni? Nos kedves barátaim, éppen ezért ha meg akarjuk becsülni a munkát, akkor azt meg kell fizetni. A munka megbecsülésének ez a legegyszerűbb módja. Van azonban egy másik probléma is, ami már nem egyszerűen csak a bérekről szól, hanem mélyebb rétegeihez tartozik a mai magyar életnek. Ezt a kérdést Várpalotán kaptam. Miért van az, hogy sokszor úgy érezzük, hogy a tehetséges ember az, aki ügyeskedik, spekulálni tud, s a tehetségtelen ember, aki dolgozni akar és tud? Miért van ez így? Kerestem a választ erre, és úgy látom, hogy azt valahol a rendszerváltoztatás környékén találjuk meg. Ugyanis, ha belegondolnak, amikor 1990-ben a piacgazdaság és szabadság kora köszöntött Magyarországra, akkor sok lehetőség nyílt meg. Ezzel a szabadsággal nagyon sokan éltek

és nagyon sokan visszaéltek. S valahogy az a gondolat, hogy valójában nem a munkából élő embert kell becsülni, hanem az a tehetséges, aki munka nélkül tud megélni, ez valahogy 1994 tájékán kezdett kialakulni. Ideológiává vált, egy torz eszme született. Ez egy torz eszme. Arról szólt, hogy ügyeskedéssel, spekulációval munka nélkül kell pénzhez jutni. Aki mások megtévesztésével szerez jövedelmet, vagy vagyont, az tehetségesebb, mint aki minden reggel fölkel és elmegy mondjuk 8 vagy 12 órás szakmunkát végezni. Itt persze fontos megállapítanunk, vagy valahogy próbáljuk meghatározni, hogy mit értünk munka alatt. Én ezzel is megpróbálkoztam, és arra jutottam, hogy a beszélgetésünkben munkának nevezzük azt, amikor úgy keresünk pénzt, hogy másnak is hasznára vagyunk. Ezt értjük munka alatt, s minden mást tekintsünk egyszerűen spekulációnak. 1994 és 1998 között kialakult egy sajátos gazdasági rendszer Magyarországon, amely egy spekulációbarát gazdaság és adórendszerként jellemezhető. Ennek az volt a lényege, hogy a munkát, meg a jólétet elválasztotta egymástól. Ez a legnagyobb baj, ami egy gazdaságban bekövetkezhet. Mert a munka természetes előföltétele kell, hogy legyen a jólétnek, a jólét, pedig természetes következménye kell, hogy legyen a munkának. Mert mikor is dolgozik jól egy ember? Annak két föltétele van. Az első, hogy értsen ahhoz, amit csinál. Ez a szakképzettség kérdése. A másik pedig, hogy akarjon egyre jobban és egyre többet dolgozni, azért mert megfizetik. Ha jól dolgozik, jobban él. Amikor a munkát, meg a jólétet elválasztják egymástól és ez a spekulációbarát gazdaság, akkor ez a törvényszerűség kikerül a gazdasági életből és elindulunk lefelé. 1998 és 2002 között mi megpróbáltunk a spekulációbarát gazdasági rendszer helyett egy munkabarát gazdasági és adórendszert fölépíteni. Nem állítom, hogy minden ízében sikerült. Azt sem állítom, hogy minden munkát elvégeztünk, messze voltunk attól, hogy ezt tökéletesnek legyen mondható. De elindultunk ebbe az irányba. S az emberek úgy érezték, hogy a munkát megbecsülik. Most mit látunk? Vissza akar jönni a múlt. 2002 óta megint egy spekulációbarát adó- és gazdasági rendszer kiépítése zajlik. Megint az az eszmény jön vissza, hogy azt kell megbecsülni, aki ügyeskedik, aki spekulál és munka nélkül jut más rovására jövedelemhez. Itt van vége egy ország jövőjének. Mert egy ilyen gondolkodás mellett az ország hősei nem azok, akik tehetségesek és jól dolgoznak, hanem azok, akik gyorsan, munka nélkül tudnak meggazdagodni. Ennek véget kell vetni. Ha lesz majd egyszer kormányváltás Magyarországon, akkor annak nem szabad beérni egyszerűen kormányzati személycserékkel, hanem vissza kell térnünk majd a polgári kormányzat idején már elindított, már fölépítésében munkabarát adó és gazdasági rendszerhez. Nem akarok erőteljesebben fogalmazni, de higgyék el nekem, hogy valójában a 2006-os

választásoknak is ez lesz majd a tétje. Két jövő között választhatunk. Engedjük-e, hogy a spekulációbarát gazdasági rendszer szerint éljük az életünket, vagy változtatni fogunk és egy munkabarát gazdasági rendszer irányába teszünk majd lépéseket? Ki kell mondanunk, hogy a spekuláló, az ügyeskedő, az a múlt figurája, s nem akarjuk megengedni, hogy ismét visszatérjen, s elvegye a jövőnket, mert ez fölemészti a jövőnket.

R.P.: Beszéljünk egy kicsit a munkaadókról! Nagyon sok vállalkozó tette fel a kérdését. A kis- és középvállalkozások tudják a legtöbb munkahelyet megteremteni, miért őket adóztatják agyon? Miért megy minden nagyberuházó Szlovákiába? Miért lett Szlovákia a világ 5. legnagyobb autógyártó hatalma? Mi lesz így Magyarországgal? S még egy kérdés ezzel kapcsolatban: a magyar cégek versenyhátránya tetemes a maga adók miatt, állami projekteket is csak külföldi cégek nyerhetnek el. Miért a külföldieket támogatják, például az 5 év adómentességgel? Miért nem a magyar vállalkozásokat inkább?

31. Orbán Viktor: A kérdezőknek igazuk van. Magyarországon túlságosan sok szó esik a nagy nemzetközi cégekről, és túlságosan kevés szó esik a kis- és középvállalkozásokról. Az igaz, hogy a nagy nemzetközi cégek mozgatják a legnagyobb tőkét, ám nem ők adják a munkát a legtöbb embernek. Talán a 2.5 milliót is meghaladja a számuk, nekik a magyar kis- és középvállalkozók adnak munkát. Ezért, amikor a vállalkozókat támogatjuk, akkor valójában nem a vállalkozókat segítjük, hanem azoknak próbálunk kenyérkereseti lehetőséget adni, akiknek most nincs. A Széchenyi Tervnek éppen ez volt a legfontosabb gondolata. Azért indítottuk meg a Széchenyi Tervet, hogy a vállalkozók munkahelyeket tudjanak létrehozni. Volt egy másik oka is. Ez pedig az volt, hogy először érezhessék úgy a magyar vállalkozók, hogy az állam nem ellenükre van. Nemcsak el akarja venni a pénzüket, hanem, ha van egy ötletük, egy tervük, akkor melléjük áll, segíti őket. Soha nem volt még erre példa a mögöttünk hagyott néhány évtizedben. Ez volt a Széchenyi Tervnek a jelentősége, ezért nagy kár, vétség, vétek, talán bűn is, hogy belénk fojtották a szuszt, ahelyett, hogy másikat indítottak volna helyette. A parlamenti frakciónk szerintem jó irányba keresi a megoldást, amikor a most beadott adócsomagban azt javasolta, hogy a vállalkozási nyereségadót a 100 millió forintnál kisebb forgalmú cégek esetében a mostani 16 %-ról csökkentsék 8 %-ra. Ez egy jó javaslat. Ez a megfelelő irány, ilyen különbséget lehet tenni, s ebben a formában Európában is elfogadható eszközökkel lehet támogatni a hazai kis- és középvállalkozókat. Nincs nekünk semmi érvünk, ellenérzésünk az ellen, ha a nemzetközi cégek úgy gazdagodnak Magyarországon, hogy közben annak mindannyian hasznát látjuk. De azért, ha jól belegondolunk, miért is választanak meg minket parlamenti képviselőnek, és időnként miért küldenek kormányra? Azért, hogy a magyarokat segítsük.

Nekünk az a fontos, hogy a magyar ember gazdagodjon, a magyar vállalkozónak legyen lehetősége, és ő adjon munkát.

32. Ha megengedik, ezután a munkanélküliségről is szeretnék mondani valamit, amiről nem szoktunk így beszélni. Nem tudom, megfigyelték-e, létezik ez a munkanélküliségre vonatkozó adat, amely egy jól kifundált szám, és ugyan ezen adat szerint is nőtt a munkanélküliség az elmúlt időszakban, - mint említettem talán 29-30 ezer fővel, - de ez nagyon keveset mond a magyar gazdaság valóságos állapotáról. Mert, ha nem ezt a munkanélküliségi számot nézik önök, hanem azt a kérdést teszik föl, hogy mennyi az aktív álláskereső ma Magyarországon, akkor egy egész más számot kapnak. Valahol 370-390 ezer közötti ez a szám. Ez százezerrel több, mint a munkanélküli statisztikában szereplő emberek száma. Tehát a munkanélküliség sokkal nyomasztóbb gondja Magyarországnak annál, mint amit a hivatalos munkanélküli statisztika száma mutat. Ennél sokkal több ember keresne, vagy szeretne munkát találni, s mégsem sikerül neki. Például amikor a munkanélküliségről beszélünk, ne engedjük, hogy köd ereszkedjen a szemünk elé, s csak azokat az újságcikkeket lássuk, amelyek szerint a munkanélküliséget tekintve elég jól állunk Európában, mert ha az aktív munkát keresőket is beleszámolom, akkor könnyen lehet, hogy valahol 10 % körül vannak azok az emberek, akik hosszabb-rövidebb ideig munka nélkül vannak. A kérdés súlya sokkal nagyobb, gazdasági és szociális súlya is nagyobb annál, mint amit gondolni szoktunk. Innen nézve talán most elrugaszkodásnak, vagy vágyálomnak is tűnhet, amikor azt mondom, hogy ez nem ok arra, hogy amikor egy új gazdaságpolitikáról, egy új munkabarát gazdaságról beszélünk, akkor ne a teljes foglalkoztatást tűzzük ki célul. A teljes foglalkoztatást. Vannak országok, amelyeknek ez sikerül. Ott is elveszítik az emberek az állásukat, de csak rendkívül rövid ideig vannak munka nélkül. Tudok mondani 3-4 országot az Európai Unión belül is, akiknek sikerült erre a szintre leszorítani a munkanélküliséget, szinte teljes a foglalkoztatás. Ez az a szint, ahová nekünk is el kellene jutnunk. Ez egy reális célkitűzés. Ne engedjék, hogy kádárista nosztalgiának minősítsék a teljes foglalkoztatás gazdaságpolitikai célkitűzését.

K.J.: Három olyan kérdést gyűjtöttem csokorba, amely tulajdonképpen létszámban lehet, hogy csak egy nagyon szűk réteget érint, de nem szabad figyelmen kívül hagyni, úgy érzem. Mi van a csökkent munkaképességűek foglalkoztatásával, várható-e a munkaképes értelmi fogyatékos fiatalok munkavégzése nappali ellátóhelyen? Komoly problémának tartják a fiatalok elvándorlását és a roma munkanélküliség növekedését a roma lakosság rossz helyzete mellett.

R.P.: Nagyon szalad az időnk, lassan a nyugdíjasok kérdésére is áttérünk majd.

33. Orbán Viktor: Kezdjük talán a romák ügyével. Ha megengedik, alaposabb kifejtés nélkül szeretném megerősíteni azt a korábbi nézetünket, hitvallásunkat, hogy mindannyiunknak az az érdeke, hogy a románnak született magyarok fölemelkedhessenek, beilleszkedhessenek és boldog, elégedett, és egyúttal hasznos munkát végző tagjaivá váljanak a mi nemzeti közösségünknek. Ez mindannyiunk közös célja. A kérdés nem ez, mert erre könnyű válaszolni. Hanem az a kérdés, hogyan, milyen út vezet el ehhez a célhoz? És nem tudok jobbat mondani, mint amit már hallhattak tőlem. Szerintem a romák felemelkedéséhez csak két út vezet. Ezt úgy hívják: munka és tanulás. Ezt a két lehetőséget kell fölkínálni a számukra, és meggyőzni őket, hogy vállalják. Ha jól olvasom a roma szervezetek nyilatkozatait, nagyon közel esnek a gondolataink, és úgy tűnik, hogy készen is állnak a szervezeteik arra, hogy egy munka és tanulás lehetőségét kínáló kormányzati politikát támogathassanak.

K.J.: Mi várható a csökkent munkaképességűek és az értelmi fogyatékosok ügyében?

34. Orbán Viktor: Itt állami beavatkozásra van szükség. Nyilvánvalóan egy olyan kérdésről beszélünk, amelyet a piac saját maga soha sem old meg. A csökkent munkaképességűek foglalkoztatásához állami beavatkozásra is szükség van. A magyar rendszer ilyen. A rendszer alapjai nem rosszak. Magyarországon erre a célra a költségvetés tartalmaz összegeket. A probléma az, hogy ezek csökkenőek. Például ebben az esztendőben elfogadott költségvetés jelentősen visszametszette az ilyen természeti forrásokat. Esztergomban találkoztam olyan emberekkel, akiket emiatt bocsátottak el. Egy 30 főt foglalkoztató, csökkent munkaképességűeket foglalkoztató üzem egyik vezetőjével találkoztam, akik arról beszéltek, hogy most zárták be az üzemet. Korábban a szabályzó rendszer segítette őket, tudták is működtetni, most vége van, 30 ember kint van az utcán. Azt gondolom, hogy ezek azok a változások, vagy változtatások egy költségvetésben, amelyeket meg kell gondolni. De mondok egy másik számot is. A munkaerő-piaci alap egy hatalmas nagy pénzösszeg a költségvetésben. Nem állítom, hogy a munkanélküliség növekedése szoros összefüggésben, vagy matematikailag egyenes összefüggésben áll azzal a ténnyel, hogy tavaly jelentős összeget, talán 13 milliárd forintot elvettek ebből az alapból. De ez megtörtént, és nőtt a munkanélküliség. Tudják mennyit vettek el az idén ebből az alapból? 82 milliárd forintot, miközben a munkanélküliség nő. 82 milliárd forintot elvettek a munkahelyek létrehozását segítő alapból! Ezek azok a döntések, amelyeknek nagyon nehéz épelméjű magyarázatát, racionális magyarázatát megtalálni. Tehát itt állami beavatkozásra lesz szükség a jövőben is.

R.P.: A múlt és a jelen rendszer károsultjai a 60 év feletti nyugdíjasok. Töröljék el számunkra a helyi építményadót, különös tekintettel az egyedül állókra és a betegekre. A nyugdíjpénztárakkal a nyugdíjasok méltatlan helyzetével is kellene foglalkozni, írja Pappné, és aztán többen kérdezik azt is, hogy miért nem valósítják meg azt, hogy aki ledolgoz mondjuk 35-40 évet, az 50-55 éves korára elmehessen nyugdíjba, így aztán a fiataloknak felszabadulna sok-sok munkahely és nem kéne őket segélyből eltartani.

K.J.: Sok helyen felmerült, hogy akik veszélyeztetett munkakörben, több műszakban, az egészségügyben három műszakban dolgoznak, tanárok, akik túlórában, napköziben, tehát sokkal többet dolgoznak, mint 8 órában dolgozó embertársaik, azok vajon miért nem mehetnek korkedvezménnyel, vagy előbb nyugdíjba?

35. Orbán Viktor: A helyzet a következő. Vannak bizonyos lehetőségek, de amiről hallottunk például Várpalotán, az valójában arról szól, hogy vannak foglalkozási ágak, ráadásul egészséget károsító munkában embereket alkalmazó ágazatok, ahol bizony ez a lehetőség nem áll fönn. Tehát érdemes az ágazatokat revízió alá venni, és megnézni, hogy az egészségkárosítás miatt mely területeken érdemes, egyébként néhány más szakma esetében már létező csökkentett, kedvezményes nyugdíjkorhatárt alkalmazni. Érdekes dolog, hogy Nyugat-Európában, ahol persze vannak mindig nyugdíjviták, de ott a viták iránya gyakorta más. Ott inkább arról folynak a viták, hogy ha lehet, inkább nem mennének nyugdíjba. Aminek nyilván az az oka, hogy óriási a jövedelmi különbség a nyugdíj meg a kereset között, és ha lehet, inkább maradnának.

36. Most Magyarországon a vita mindig csak fordítva zajlik. Jó lenne, hogyha itthon is már olyan véleményt is hallanánk, hogy miután a bérek rendkívül magasak, ezért sokan vannak, akik inkább azt kérnék a kormányzattól, hogyha lehet, akkor ők még maradnának, még szeretnének egy kicsit dolgozni. Ma még nem tartunk itt. Tettünk lépéseket abban az irányban, hogy rugalmas nyugdíjkorhatárt vezessünk be. Itt sem kell az államnak mindent magának eldöntenie. Bizonyos szabadságot bátran meghagyhat az embereknek, akik eldönthetik, hogy kevesebb munkában eltöltött év után, kisebb nyugdíjjal hamarabb akarnak nyugdíjba menni, vagy pedig inkább tovább dolgoznak, és így magasabb nyugdíjat szeretnének kapni. Itt hagyni kell az embereknek szabadságot, hogy válasszanak. Természetesen nem akarom megkerülni a kérdést. Hallhattuk, hogy nem lehetne-e kimondani azt, hogy bizonyos munkában eltöltött időt követően automatikusan elmehessenek nyugdíjba az emberek. Franciaországban éppen azért küzdenek most a kormányzó pártok, hogy ez egy 40 éves határ legyen. Tehát aki negyven évet eltöltött a munkahelyén, az elmehet. Alacsonyabb nyugdíjjal egyébként, mintha leszolgálná még az

általános nyugdíjkorhatárig hátralévő esztendőit. És vannak országok, ahol a nők egészen kedvezményes korhatár mellett mehetnek nyugdíjba.

37. Úgy gondolom, hogy a nyugdíjkasszával komoly baj van. De nem szabad engedni, hogy miután a nyugdíjkassza állandóan a krízis szélén billeg, eleve elhatároljuk magunkat minden, a nyugdíjrendszert rugalmasabbá tevő javaslattól. Azért az egész rendszerváltoztatásnak a legnagyobb problémája éppen abban állt 1990-ben, hogy amikor az új rendszer, az első polgári kormány Magyarországon hivatalba lépett, akkor a nyugdíjkassza üres volt. A korábban befizetett járulékok nem voltak meg. Ezzel a deficittel indult a rendszerváltoztatás. Ha nem így történt volna, akkor ma az lenne a helyzet, hogy a Kádár-rendszer során, negyven esztendő alatt fölhalmozott nyugdíjjárulékok mind meglettek volna a bankokban, vagy a nyugdíjbiztosítónál. Egy hatalmas összeg állna rendelkezésünkre, és annak a kamataiból kellene fizetnünk mindenkor a nyugdíjakat. Időnként több lenne benne, időnként kevesebb, attól függően, hogy mennyi a nyugdíjat kapó embereknek a száma Magyarországon. De nem ez volt a helyzet. Üres volt a kassza. A kassza valahova eltűnt, nem volt meg. És azóta futunk a pénzünk után, azóta az a helyzet, hogy az aktívak által befizetett járulékból fizetjük ki a nyugdíjasoknak az éppen esedékes nyugdíjukat. Ez az igazság. Ezért érezzük úgy, hogy késhegyen táncol a nyugdíjrendszer. De ez nem ok arra, hogy emberiességi megfontolások alapján ne próbálnánk a rugalmasabb lehetőségek irányába elmozdulni. Szerintem érdemes követni ezt az irányt.

R.P.: Rengeteg kérdés van még talonban, de az idő nagyon fogy, úgyhogy egy általános kérdésbe szeretnék belesűríteni többet, nagyjából ugyanazzal a témával kapcsolatban. Milyen esély van arra, hogy a zuhanóban lévő gazdaságunk helyrejöhet még a kormányváltás után? Többen, ki-ki a habitusa szerint finomabban, vagy durvábban arról érdeklődik, hogy lehet-e a csődtömegből várat építeni 2006 után.

38. Orbán Viktor: Lehetséges, de most nem a leendő kormány összetételét szeretném elsősorban föltételként megjelölni, hanem két másik dolgot. Az egyiket úgy fogalmaznám meg, ha megengedik, hogy meg kell értenie Magyarországon mindannyiunknak, hogy az Európai Uniós tagság nem azt jelenti, hogy ne kellene fogcsikorgatva harcolni a nemzeti érdekeinkért. Sőt, épp az ellenkezőjét jelenti! Egy nehezebb versenyben kell érvényesíteni a nemzeti érdekeinket. És ezért nem lehet minden kérdést a jövőben pártkérdéssé tenni Magyarországon. Meg kell tanulnunk, hogy léteznek nemzeti kérdések. Ezt ma nem szokás kimondani, sőt az ember fejére is koppintanak, ha ilyet mond, de ez a helyzet. Ugyanis nemcsak a franciákhoz, meg a németekhez képest fogunk lemaradni, kedves barátaim,

hanem a románokhoz, a szlovákokhoz, meg a szerbekhez képest is le fogunk maradni. Ez csak idő kérdése! Nézzék meg Szlovákiát! Nem az a probléma, hogy Szlovákiában létrejött néhány autógyár. Ami elgondolkodtató, hogy azokért az autógyárakért mi is versenyben voltunk. Azok a gyárak Magyarországra is jöhettek volna. És sok ezer munkahelyet hoztak volna létre Magyarországon. De nem ide jöttek, hanem Szlovákiába, ahol. 19%-os adókulcs van. Vagy nézzék meg Romániát! Most volt ott kormányváltás. 16%-os adókulcsot vezettek be. Nézzék meg a magyar béreket! A járulékok, - nevezzük őket béradóknak - Magyarországon a legmagasabbak. Magasabbak, mint Romániában. Hová fogunk így jutni? Tehát meg kell értenünk, hogy bizonyos kérdések, például a magyar gazdaság spekulációs alapról munkaalapra való helyezése, az egy nemzeti kérdés. A románok, a szerbek, a szlovákok ezt pontosan tudják. Pontosan tudják, hogy ott az ember először román, aztán utána szocialista, vagy kereszténydemokrata. Ezt a szlovákok is tudják, csak mi magyarok nem tudjuk. És ha nem tanuljuk meg, hogy először vagyunk magyarok, és ebből bizonyos dolgok következnek, és csak utána vagyunk szocialisták, fideszesek, kereszténydemokraták, akkor Magyarországnak nincs esélye, hogy a gazdasága talpra álljon, és újra megerősödjön.

39. A másik dolog, a szellemi fordulat, vagy lelki átalakulás, amire szükségünk van, az talán még ennél is mélyebb. Ki más tehetne ennek érdekében, ha nem a magát polgári, nemzeti keresztény értékrendűnek vallók közössége Magyarországnak? Legyen szó december 5-ről, amikor nem nyitottuk ki sem a szívünket, sem a kapunkat a határon túli magyarok előtt, vagy legyen szó az Európában egyik legalacsonyabb gyermekszületési átlag kérdéséről. Nincs itt valami mélyebben ülő lelki baj? Gondolkodni kezdtem azon is, hogy vajon mi kapcsolja össze ezeket a dolgokat? Arra jutottam, hogy Magyarországon ma nagyon sokan vannak, - nem állítom, hogy a többség, - de nagyon sokan úgy gondolják, hogy az a jó, ha kevesebben vagyunk. Bármennyire is furcsa ez nekünk, akik másképp gondolkodunk, vannak, akik azt gondolják, hogy a másik magyar ember, az valójában neki nem támaszuk, nem biztos hátterük, nem segítőjük, hanem ellenfelük. A határon túli magyar eleszi a kenyerünket, elorozza a nyugdíjunkat, kitúr a házunkból. A másik magyar nem egy lehetőség, az egy veszély, egy akadály. Minél kevesebben vagyunk, annál jobb. Ha ezen nem tudunk változtatni, kedves barátaim, és nem jövünk rá arra, hogy az a jó, ha minél többen vagyunk, akkor Magyarország nem válik ismét versenyképessé. Azt gondolom, hogy az államhoz való viszony is ezen áll, vagy bukik. Mert a közös, egyre gyarapodó erőnket a nemzet, az ország, az állam fejezi ki. Egészen addig, amíg az államot nem érezzük a magunkénak, amíg nem gondoljuk azt, hogy az állam, a nemzet, az ország

azért van, hogy a mi életünk könnyebb legyen, hogy segítsen bennünket, addig nem várhatunk változást.

40. Egy furcsa dolgot fogok mondani, óvatosan is mondom ki. Nem szeretnék a baloldali támadások után még jobboldali támadásokat is a nyakamba. De az a helyzet, hogy ki kell mondanunk: meg kell fordítanunk a régi kérdést. A régi kérdés, ami a mi szívünk szerint való, úgy hangzik: mindig tedd fel magadnak barátom a kérdést, vagy legalábbis gyakorta, hogy mivel tartozol a hazádnak, mivel tartozol a nemzetednek? De ha belegondolnak a rendszerváltoztatásba, akkor nagyon sok embert találnak, akik azt mondják: hogyhogy mivel tartozom? Hát én már megadtam. Vállaltam az egész rendszerváltást. Megmondták, nehéz lesz. Vállaltam, és elvesztettem az állásomat. Ki törődik azóta velem? Ötvenéves vagyok. Nincs állásom. Vállaltam a rendszerváltást, mi lesz velem? Nyugdíjas vagyok. Elvesztettem a fizetésem reálértékének tekintélyes részét, és most ezután kaptam a nyugdíjamat. Mit ad nekem az államom? Én megtettem. A gazdáink azt mondják, mi vállaltuk, bementünk az Európai Unióba. Azt mondták, nagyobb verseny lesz, nehezebb lesz. Mi vállaltuk, mi megadtuk. De mit ad nekünk az államunk, mit ad nekünk a hazánk? Mit ad? És amíg nem tudjuk megválaszolni, hogy mit kell adnia az államnak, a nemzetnek, az országnak, és nem tudjuk fölépíteni, hogy meg is adja mindezt, addig nincs esély arra, hogy a gondolkodásunk megváltozzon. Márpedig az állam sok mindennel tartozik, a nemzetünk sok mindennel tartozik nekünk. Azért élünk egy nemzetben, mert biztonságot akarunk. Katonai értelemben, és az utcán, és a gyerekeink esetében, és a lakásunk esetében is.

41. Óbudán rácsok mögött láttam szinte minden egyes panelházas lakást. Meg kellene adni a munkalehetőséget, mert nem fogjuk magunkénak érezni a saját hazánkat, amíg nem adja meg nekünk azt a gazdasági rendszert, hogy aki dolgozni akar és tud, az valóban munkalehetőséghez is jusson. Tartozik nekünk ezzel, meg kellene, hogy adja. Tartozik azzal, hogy a gyerekeinket ne kelljen félteni, ha iskolába engedjük, mert kábítószerhez juthat az iskolában. Azzal tartozik nekünk az állam, hogy ilyen ne forduljon elő. Tartozik azzal, hogy tisztességes dolgokra neveljék a gyerekeket az iskolában. Tartozik azzal, hogy elvárásokat támasztanak a gyerekeinkkel szemben. Tartozik azzal a nemzetünk, hogy fönntartsa a magyar nemzeti kultúrát. Ezt meg kell adnia nekünk. Ha nem tudjuk fölépíteni ezt az államot, és nem tesszük nyilvánvalóvá az embereknek, hogy a nemzet adni fog neked, és ezért az a jó, ha minél többen vagyunk, minél erősebb nemzet, ország és állam vagyunk, ha ez a gondolkodásmód nem válik általánossá, nem tudjuk Magyarországot

talpra állítani, nem tudjuk ismét emelkedő pályára állítani. Szerintem ez a kettes számú előfeltétele a sikernek.

42. Ezek után tegyük fel azt a kérdést, na jó, ehhez még egy kis idő kell, de holnap mit kell tenni ahhoz, hogy a dolgok megváltozzanak? Volna erre javaslatom, hogy mit kell tennünk holnap reggeltől. Először is hallgassunk a saját múltunkra, engedjük, hogy az tanítson bennünket. Forduljunk vissza egy kicsit a 2002-es választásokhoz! Ha éles a fülünk, akkor talán meghallhatjuk, hogy 2002 arra tanít bennünket, hogy nem ahhoz kell erő, hogy sokakat meggyőzzünk, hanem ahhoz, hogy sokakat meghallgassunk, és megértsünk. A jobboldalnak nem meggyőzőerővel kell rendelkeznie, most ne menjünk bele abba a vitába, hogy mit jelent a jobb meg a bal, mert messzire vinne bennünket. Bizonyos értelemben büszkén is vállalhatnánk, amit a kormányfő mond, hogy mi egy baloldali párt vagyunk, de ezt most hagyjuk, a szociális programunk szempontjából ez inkább dicséretnek tűnik, ám most valóban ne ereszkedjünk le ennek a kérdésnek a mélyére. A polgári, nemzeti és keresztény közösségnek nem meggyőző erővel kell rendelkeznie elsősorban, hanem a meghallgatás képességével és a megértés erejével. Erre van szükségünk. Ahhoz, hogy ez ne csak egy kinyilatkoztatás legyen, hanem valóban kulcs a jövőhöz, ezt a vonalat kell követnünk. Azt javasolom, hogy a 2005-ös esztendőben tegyük lehetővé, hogy minden ember eljuthasson hozzánk! Tegyük lehetővé, hogy minden ember elmondhassa a véleményét! Tegyük lehetővé, hogy 2005-ben minden magyar ember megkapja azt a lehetőséget, hogy beleszóljon saját jövőjének alakításába. A mi dolgunk, a politikusok dolga az, hogy ezt lehetővé tegyük. Ezért azt javasolom, hogy 2005 legyen a konzultáció éve, legyen a nemzeti konzultáció éve! Mindenkit meg fogunk keresni, mindenkihez el fogunk jutni és mindenki elmondhatja nekünk a véleményét. Ezt a gépezetet kell beindítani, kedves barátaim.

43. Ezt a munkát a jövő héten el kell indítani, és hozzá kell látni, hogy új kapcsolatot teremtsünk. Új kapcsolatot kell kialakítanunk a jelen és a jövő között, magyarok és magyarok között, és új kapcsolatot kell kialakítanunk a politika és az emberek között. Ez lesz az az új kapcsolat, amely visszaadja az önbizalmat, amely megerősíti a lelkünket, és képessé tesz bennünket, hogy elérjük a 2006-os céljainkat. Végezetül csak azt tudom mondani önöknek, hogy akármilyen siralmas képet is mutasson sok magyar ember élete szempontjából a 2004-es esztendő, és bármennyi felhő is gyülekezzék, amikor a 2002-es horizontra függesztjük a tekintetünket, én arra szeretném önöket kérni, hogy sohase adják föl! Azt a szót, hogy föladjuk töröljük a polgári, nemzeti és keresztény erők szótárából, és

mondjuk ki azt, hogy nem tudják úgy tönkretenni a hazánkat, hogy 2006-ban közös erővel ne tudnánk rendbe tenni a dolgokat![326]

1.3. A 2010-ben elhangzott évértékelő beszédek

1.3.1. Baloldali pártelnöki évértékelő beszéd

Gyurcsány Ferenc évértékelő beszéde 2010. március 19.

(taps)

1. Köszönöm szépen a meghívást.

Köszönöm szépen. Na szóval köszönöm akkor harmadszor is

Kedves Barátaim! 2008 szeptemberében a Demokratikus Charta a III. Magyar Köztársaság legnemesebb értékeinek jegyében jött létre. A Chartában azok tömörültek, akiknek szent az emberi méltóság, a szabadság és a demokrácia oltalma. A Charta hazafiassága a progresszív nemzeti hagyományok tiszteletén, a nyugatos polgárosodás igenlésén, az európai kultúrák és civilizációban történő beágyazódásra épül. Büszke vagyok arra, hogy együtt lehetek veletek, a Magyar Demokratikus Chartával.

2. Szeretem Magyarországot. Szeretem tétovaságát (taps) (Szeretem tétovaságát) küzdelmeit, büszke vagyok sikereire, mi tagadás, időnként letaglóz oktalan önbizalomhiánya, és, hogy gyengének mutatja magát, hogy legyőzze saját félelmeit. Sokszor szenvedélyes vagyok. Szenvedélyes a magánéletben, s ahogy talán sokan tudják, a közügyekben is. A szenvedély (taps) (A szenvedély) erőt ad. Megsokszorozza a hitemet és eltökéltségemet. Mi tagadás, ez meg időnként magával ragad. Ha magával ragad, akkor tudok cifra mondatokat is mondani. (taps) A cifraság, a szenvedés és a szeretet túlzásai. Önök ismerik e a túlzásokat a leghíresebb túlzásaim egyikét-másikát azt hiszem, hogy majd mindenki ismeri ebben az országban. Vannak, akiket ezek a túlzások lelkesítenek. Van, akit elborzaszt, mások meg politikai furkósbotnak használják ezeket. Én büszke vagyok a cifraságok mögött ott lévő igazság erejére és őszinteségére. (taps) Azt kívánom Önöknek, hogy legyenek Önök is büszkék rá, és ha kell, és amikor kell, adjon ez Önöknek is erőt a saját küzdelmeikhez a magánéletükben, és ezért a fantasztikus Magyarországnak. (taps)

[326]http://mno.hu/hirtv?tPath=/multimedia/beszedek&application=offer&offer_initial=&abcselect_initial=&offer_page3001=2. (2011.11.30.)

3. Mi tagadás Magyarország az elmúlt húsz évének legellentmondásosabb időszakát éli. Azt mondhatnám, hogy összekuszálódtak a dolgok. Sokan kötöttünk egy-egy csomót ezekre a szálakra. Elvágni, amolyan gordiuszi csomóként, azt hiszem, lehetetlen. Aki ebben reménykedik, tévedni és csalatkozni fog. Az összekuszálódott, összecsomósodott szálakat kibogozni hatalmas munka lesz, és sokkal több idő, mint szeretnénk. Miközben történelmi léptékkel nézve – bár mondhatnák, hogy kiket érdekelnek a történelmi léptékek, hiszen mi itt és most élünk – történelmi léptékkel mérve Magyarország utóbbi fél évezredének a legsikeresebb évtizedeit éli, mégis az ország polgárai ebből keveset látnak és keveset éreznek. Magyarország úgy viselkedik, mint egy olyan közösség és olyan nemzet, mint amelyik csalódott múltjában, bizonytalan jelenében, és végtelenül türelmetlen jövőjét illetően. Nem lehet nem érzékelni a csalódottság, a bizonytalanság és a türelmetlenség időnként letaglózó, máskor őrjítő elegyét. Világos hogy ilyen helyzetben a kérdés adódik hogy: hogyan jutottunk ide? És az is világos, ha erre a kérdésre kell válaszolni akkor mi, akik az elmúlt években szerepet vállaltunk az ország kormányzásában, mi tartozunk válasszal erre a kérdésre.

4. Nem adok Önöknek ma átfogó, nagy történelmi elemzést. Leginkább az elmúlt nyolc évre fogok koncentrálni. Nem várhatják el tőlem, hogy minden tekintetben hűvös tárgyilagossággal nézzek vissza erre a nyolc évre, hiszen szereplője voltam. De megpróbálok egyenesen és őszintén fogalmazni. Annyira egyenesen és őszintén, amennyire az elmúlt nyolc év egyik olyan szereplője, aki sokat küzdött, erre egyáltalán képes lehet.

5. Hát akkor kezdjük. A 2002 óta hivatalban lévő kormányokra, ha visszagondolok, akkor, azt hiszem, egyetlenegy komoly törekvés fogta át őket. Az lebegett valamennyi kormány szeme előtt, hogy Magyarországon utat nyisson a nyugatos polgárosodásnak. Azon az úton kívántunk menni, mint ahogyan ezt Vitányi Iván mondta, amely utat Magyarországnak javasolták legnemesebb hazafiaink az elmúlt 150-200 évben: Széchenyi, Deák, Jászi, Ady, Márai, József Attila vagy éppen Göncz Árpád. Azt gondoltuk hogy, nincsen helye tétovaságnak, nincsen helye a Magyarországra oly jellemző, kicsit hal, kicsit hús, lehet eső, lehet hó bátortalanságának: Magyarország hánykódó kompját végleg a Nyugat partjainál kell kikötni. Erről szólt az a politika és az a törekvés, amelyet Medgyessy Péter, Bajnai Gordon és az én kormányaim megpróbáltak vezetni amiért küzdöttek: hogy egy nyugatos, modern polgári világ köszöntsön rá Magyarországra. Hogy Magyarország ne egyszerűen csak intézményeiben, ne egyszerűen szövetségesi rendszereiben, hanem hétköznapjaiban, polgári kultúrájában polgárinak és nyugatosnak

nevezhesse önmagát. Azért, hogy befejezzük sok-sok évszázad történelmi küldetését. Ez volt a célunk és ezért küzdöttünk. (taps)

6. Persze mondhatják, hogy ez így túl általános. Mondhatják. Sokan elfeledkeznek arról a világról, amely 2001-2002 környékén Magyarországon honolt. Igen, ezt onnan kellett kezdeni 2002-ben, hogy megerősítsük a parlamenti demokrácia intézményeit és kultúráját. Amellett köteleztük el magunkat, hogy karakteressé tesszük a piacgazdaság szociális jellegét, hogy fejlesztjük és építjük Magyarországot, hogy igazságossá és fenntarthatóvá tesszük a nagy nemzeti integrációs rendszereket, az államigazgatást, az egészségügyet, az oktatást, a kultúrát, és beillesztjük Magyarországot Európa széles, bonyolult intézményrendszerébe. Ne felejtse el senki, hogy akkor, amikor 2002-ben mi kormányozni kezdtünk akkor, mi kellettünk megint ahhoz, hogy a parlament véget vessen annak a csúfondáros gyakorlatnak, amely szerint a közösen megállapodott heti ülésezés helyett háromhetente kellett ülésezni. (taps) (Magyarországon) Magyarországon ma természetes, hogy az ellenzéknek csorbítatlan joga a kormányt ellenőrizni. Magyarországon ma természetes, hogy az ellenzék élhet az alkotmányban és a házszabályban lefektetett jogaival és eszközeivel. Ma igen. De nem volt mindig így. Nem volt így 1998 és 2002 között: amikor kellett hogy jöjjenek a demokraták, és azt mondják, hogy ez nem így lesz. (taps) Ma ugyan természetes, de ne felejtsék el, hogy ezért meg kellett küzdeni. És amikor megküzdöttünk, és győztünk, akkor nem azon gondolkodtunk, hogyan lehetne mégse betartani ezeket az ígéreteket. Nem azon gondolkodtunk, hogyan lehetne kibújni az ellenzék ellenőrzési jogai alól. Nem ezen. Mert más fából faragtak bennünket. Mert nem torzított el bennünket a hatalom. Mert nem lettünk attól mások, hogy a többség ránk szavazott. Mert demokraták vagyunk. Nemcsak akkor, amikor követelni kell, demokraták vagyunk akkor is, amikor biztosítani kell a kisebbség jogait. Mert demokratának lenni nem akkor nehéz, amikor az embernek van többsége. Demokratának lenni akkor kihívás, amikor a kisebbségnek kell biztosítani azt, ami neki jár. És mi ezt megtettük. (taps)

7. Nem beszélek erről többet, mert Önök jól ismerik, jól emlékeznek rá. Önöknek ez nagyon természetes, nagyon szeretném, ha ilyen természetes maradna a következő években is. Az előjelek persze nem jók, de erről majd beszéljünk később.

8. 2002-ben talán a legkarakteresebb eleme Medgyessy Péter politikájának az volt, amit utólag átfogó szociális kárpótlásnak hívhatunk. Azt mondta Medgyessy Péter és kormánya, hogy értem és hallom a szükségnek szavát. Hallom azoknak az igényét, akik az elmúlt húsz év vesztesei voltak, és szeretném, ha húsz év után nekik is jutna valami abból a fényből, amely fény az elmúlt időszakban csak kevesekre vetült. Ezek voltak a száz napok

programjai. Ebben az időszakban, 2002 és 2006 között rohamosan nőttek a bérek, a nyugdíjak és a családtámogatás, úgy, ahogyan soha korábban, és talán úgy, ahogyan soha senki azt megelőzően remélni tudta vagy merte volna. Ebben az időszakban (taps) (ebben az időszakban) gyermekjóléti intézkedések sokasága próbált meg könnyíteni a legszegényebb sorban lévő gyermekek helyzetén. Megpróbálta végre nem egymással szembeállítani a nehéz családból jött gyermekeket a módosabbak gyermekeivel. Ingyen adott tanszert a leginkább nélkülözőknek, és mind a mai napig ingyen ad naponta legalább egyszer meleg ételt a legszegényebb sok százezernek, a magyar baloldal igazi tisztességére és dicsőségére (taps). Ambiciózus ösztöndíjprogram indult a tehetséges, de szükségben szenvedő gyerekeknek, és összességében, 2002 után, évtizedek óta először, csökkent a legszegényebbek és a leggazdagabbak közti különbség. Igen, Magyarországon jött egy kormány, amely közelebb tudta hozni a szegényt a gazdaghoz. Jött egy kormány, amely újra reményt adott a nélkülözőknek. Jött egy kormány, amely hallotta, értette a nélkülözés szavát, és tudott ellene tenni. Egy évtizedes szociális álom látszott megvalósulni 2002 és 2006 között. (taps)

9. Persze az lenne a jó, ha itt pontot tehetnék a mondat végére. De akkor ez nem értékelés lenne, akkor csak egyszerű kampánybeszéd lenne. Nem érném ma be ennyivel.

10. Az évtizedes szociális álom ugyanakkor keserű ébredést tartogatott. 2006-ra világossá vált, hogy az az álom, amelyet tisztesség és jó szándék vezetett, ez nem finanszírozható tovább, mert a szociális igazságtétel árát a gazdaság nem bírja kifizetni. Világos lett, hogy ha a polgárok növekvő jólétét nem az ország nagyobb teljesítménye, hanem a kormány fedezi, akkor amit adunk, akkor annak egy része, előbb-utóbb elenyészhet, vagy még rosszabb esetben azt vissza kell venni. A jóléti rendszerváltozás politikáját pedig jelentős részben nem az ország nagyobb teljesítménye, hanem az állam később fenntarthatatlan mértékűnek bizonyult szociális szerepvállalása finanszírozta. Egy szociális álmot, sokak felemelkedésének hosszú évtizedek óta remélt egyetlenegy esélyét, a nagyon világos, nagyon egyértelmű, ha kell metsző realitások szakították félbe.

11. A jóléti rendszerváltozás programját ugyanakkor bizonyos tekintetben persze nem 2002-re kell datálni, hanem korábbra. 2001-ben indult el az a folyamat, amely később, 2006-ra fenntarthatatlannak bizonyult. Amikor nagyon-nagyon sok pénzt, összesen több mint 1500 milliárd forintot úgy költöttek el a kormányok 2001 óta önmagukban helyesnek ítélhető, sokak által támogatott, sokak kívánt és üdvözölt célokra, hogy ennek az 1500 milliárd forintnak a fedezetét nem közös teljesítményünk, hanem a felvett hitelek biztosították.

12. Kérdezhetik persze - okuk és joguk van megkérdezni -, hogy melyikünk hogyan és mennyiben felelős ezért a nagyjából 1500 milliárd forintért. Elég egyszerű a képlet: a döntően szociális és jóléti intézkedések sokaságával Medgyessy Péter és kormányai nagyjából ennek az 1500 milliárd forintnak nagyjából a felét költötték el; Orbán Viktor kormánya nagyjából a harmadát; az én kormányom pedig nagyjából a hatodát. Ez a három kormány az, amely 2001 és 2006 között nyilván sokfajta, köztük nagyon tisztességes, elfogadható, vitatható, de a többség által nyilván szerethető célokért olyan gazdaságpolitikát teremtett, amely 2006 után nem volt másképpen folytatható, csak visszafordulással.

13. Kedves barátaim és kiderült még valami. Az, hogy ami a matematikában igaz, az a politikában nem biztos. Míg a matematikában igaz az, hogy négyszer kettő egyenlő tíz mínusz kettővel, a politikában nem igaz. Aki egyszer sokat ad, majd a végén visszavesz, az a végén kevesebbet adott, minthogy ha egyenletesen, nyugodtan, kevesebbet és kiszámíthatóbban adott volna. A jóakaratnak, a jó szándéknak, mint oly sokszor más esetben is, mi tagadás, nyögés lett a vége.

14. Kérdezhetik persze, hogy akkor elenyészett-e mindaz a törekvés, amely 2001 óta mozgatta a kormányokat? Nem, nem veszett el. Mert azért tegyük hozzá azt is, hogy Magyarországon ma a nyugdíjak egyharmaddal többet érnek, mint 2001-ben, (taps) és ez igaz az elmúlt négy év iszonyatosan nehéz politikája után, igaz. Azoknak, akik azt mondják, azok a jobboldali politikusok, akik azzal vádolnak bennünket, hogy a nyugdíjasok nyomorban élnek 2010-ben, azoknak muszáj azt mondanom nagy tisztelettel, hogy ha ez a nyomor, akkor az, ami ennél lényegesen kevesebb volt 2001-ben, az minden bizonnyal ennél még sokkal nyomorúságosabb volt. És nincs okuk arra, hogy büszkék legyenek saját teljesítményükre, akik nem tudják elismerni annak az értékét, hogy az elmúlt nyolc év közös és iszonyatos küzdelmének az értéke volt. A bérek egynegyeddel érnek többet, mint 2001-ben; a családtámogatásra, a családi pótlékra és egyéb családi juttatásokra fordított összeggel a boltba menve pedig negyven százalékkal lehet többet kapni, mint annak idején. Magyarország - ma még ha nem is érzi ezt, még ha sokszor nincs is tudatában - ma jobban él, mint 2001-ben.(taps) És hogy a Fidesz jóvátehesse a nyilvánvalóan hazug 2006-os plakátjait, amikor is azt kürtölte világgá, szemérmetlenül és hazug módon, hogy rosszabbul élünk, mint négy éve, én szerintem most igazából megadhatná a tartozást látom sok helyen plakátolnak. Javaslom, írják ki mindenhová, hogy jobban élünk, mint nyolc éve. (taps)

15. Ahogy a jóléti rendszerváltozás eredményeinek egy jelentős része 2006 után elenyészett, ugyanúgy ez nem igaz mindarra, amit az országban építkezésben, fejlesztésben az elmúlt nyolc évben történt. Magyarország az elmúlt nyolc évben egy szinte új világot épített magának. Miközben járják Önök is az országot, mennek ismerősökhöz, rokonokhoz, nem hiszem, hogy nem veszik észre, hogy szinte nincsen olyan falu, amelyben ne épült volna valami az elmúlt években. Az elmúlt négy évben annyi minden lett szebb, modernebb, élhetőbb, annyi mindent kapott Magyarország, amennyire korábban több cikluson keresztül várni kellett. (taps)

16. Ha most fel akarnám önöknek sorolni mindazt, ami Magyarországon épült, soha nem érnénk a végére. De muszáj, hogy elmondjam, hogy van oka Magyarországnak büszkének lenni arra, hogy az elmúlt nyolc évben több autópályát és autóutat épített, mint az előző negyven évben együttesen, többet (taps). Ha Baross Gáborra úgy emlékszünk, aki a dualizmus időszakának talán legnagyobb hatású közlekedéspolitikusa volt, akkor van okuk úgy emlékezni erre a nyolc évre, jöttek olyan kormányok, amelyek összekötötték Magyarország széleit és központját a határokkal; akik fölépítették Magyarország huszonegyedik századi közúti közlekedési gerincét. És Magyarországon először az ország modernkori történelmében autópálya köti össze Budapestet és Nagykanizsát meg Szegedet, ősszel majd már Makót, Nyíregyházát, Miskolcot, Debrecent is. Gyorsforgalmi út Váccal, autópálya kerüli meg Budapestet (taps) és idén március végén autópályán érjük el Pécset (taps). Ebben a nyolc évben hidat adtunk át Szekszárdnál, Dunaújváros alatt, a Megyeri hidat, és valami egészen káprázatosan szép híd köti össze Somogyban az ott futó M7-es autópálya pilléreit.

17. Kérem szépen ez az ország épült. Ez az ország fantasztikus erőfeszítést tett. Ebben az országban kettőszázötvenezer lakást építettek fel emberek azért, hogy nagyobb kényelemben és nyugalomban éljenek. Közel egymillió ember költözött új lakásba a nyolc év alatt. Ebben az országban ötszázezerrel több autó van az elmúlt nyolc év erőfeszítési eredményeként. Ha ebben az országban valaki köveket lát az utcán, nem azért mert háborús pusztítás van, hanem mert soha nem látott építkezés van, és a kettő nem mindegy. (taps)

18. Mielőtt félreértenék: soha, egyetlen egy percig nem gondolom azt, hogy ezeket a kormány építette. Ezeket Önök építették, a magyar adófizetők építették. Az Önök adóforintjai vannak ebben, az Önök tehetsége, szorgalma, munkája. Legyenek rá büszkék! Ne engedjék meg, hogy elvegyék az Önök teljesítményét! Ne engedjék meg, hogy semminek tekintsék mindazt, amit Önök teremtettek maguknak és hazájuknak! Önök

építették ezt az országot, és ha építették, akkor az építő büszkeségével tekintsenek rá! Van rá okuk, hogy büszkék legyenek! Van rá okuk, hogy azt mondják: igen, amit építettünk, azt nem adjuk. Azért, mert az a miénk, valamennyiünké (taps) valamennyiünké.

19. Nagyon örülök annak, hogy Vitányi Iván és Bauer Tamás sokat beszélt arról, amit reformpolitikának hívunk. Amikor nyugatos polgárosodásról, polgári modernizációról beszélek, akkor azt kell mondjam Önöknek, hogy ennek az a lelke, amit a közigazgatás, az egészségügy és az oktatás megújítása terén terveztünk tenni, és részben meg is tudtunk tenni. A nyugatos polgárosodás arról szól, hogy sok-sok évtizedes alattvalói lét után a szabaddá lett nemzet, a szabaddá lett polgárok sokasága végre a kezükbe veszik az élet irányítását, és nem engedik meg, hogy kiszolgáltatottként bánjanak velük - sem az egészségügyben, sem az igazgatásban, sem az oktatásban. Hogy hozzájárulnak mindezekhez, de kérnek is érte valamit. Hogy felnőtt polgárként, egyenlő polgárként, jogosult polgárként bánjanak velük. Az a nemzeti reformprogram, amelyet 2006-ban kezdtünk, az arról szól, hogy teremtsünk új nyugatos rendet ebben az országban. Mert nem akarjuk elviselni, hogy az egészségügytől az igazgatásig, az oktatástól sokszor a kultúráig nem felnőtt, felelős polgárként bánnak velünk. És azoknak akartunk utat nyitni, akik azt mondták, érettek vagyunk arra, hogy polgárként létezzünk. Felnőttek akarunk lenni politikai és társadalmi értelemben. Nem kérni akarunk. Nekünk van teljesítményünk, a teljesítményünkért nekünk jár, azt meg is tudjuk fizetni, és közben szolidárisak vagyunk a másikkal. Ez volt a reformpolitika lelke.

20. Magyarország mindazzal, amit a 2006-os nemzeti reformprogram ajánlott, olyan utat tehetett volna meg, amely út megtételére bátorították az elmúlt másfél-két évszázadban a legnagyobbjainkba polgárokat. Büszke vagyok rá, hogy mertük vállalni ezt az utat. Igen, igaza van Bauer Tamásnak, amikor azt mondja, kellett hozzá bátorság. Kellett! Mert nagyon nehéz otthagyni az alattvalói lét látszólagos melegségét. Nagyon nehéz a kezünkbe venni a sorsunkat. De nem elég, hogy az ország szabad, nem elég, hogy mi szabadok vagyunk. A szabadság lelke az a felelősség, és azt szerettük volna, hogy gyakoroljon az ország. Bátorítottuk az országot erre az útra. De az ország, legalábbis egy része, megijedt ettől. De attól, hogy megijedt attól még nem kételkedem abban, hogy nekünk és Önöknek, akik ezt támogatták, együttesen igazunk volt (taps). Nagyon nehéz belátni, hogy miért gondolja bárki is azt, hogy csak pénzzel megoldhatók az egészségügynek azok az anomáliái, amelyben betegek sokasága kiszolgáltatottságról panaszkodik, amelyben fiatal orvosok tízezreinek az az alapélménye, hogy a magyar egészségügy a személyi függőség bonyolult rendszerére hasonlító feudálszocialista világot idéz mind a mai napig. Miért,

miért kellett volna ezt szótlanul hagyni? Miért nem kellett megrázni az országot, azt mondani, hogy merjél tenni ez ellen? Miért kellett volna meghátrálni már az előtt, hogy tettünk volna bármit is? Bauer Tamás nagyon szépen elmondta, hogy mi az, ami ebben sikerült. Magyarországon biztosítási alapon működik legalább a TB befizetési oldala, Magyarországon végre a betegeket védő egészségbiztosítási felügyelet van, Magyarországon végre sikerült megszüntetni a patikaalapítás monopóliumát, és több mint ötszáz helyen, szolgáltatásbővítéssel új patikák létesültek. Nem állítom, hogy nem akartunk messzebb menni. De nem azért nem mentünk messzebbre, mert mi nem akartunk. Nem azért. Hanem azért, mert elgáncsolták ezt a reformot. Azért, mert voltak kishitűek. Azért, mert ez a reform egy olyan politikai háborúskodás közepén találta magát, amelyből a végén már sikerrel nem lehetett kitörni.

21. Miért kellene eltűrni szótlanul, hogy a magyar felsőoktatásban a legjobb egyetemeinken többségükben nyilvánvalóan a legjobb családok gyermekei járnak többségben? Azok pedig, akik nehezebb sorsú családból jönnek, azok mind-mind egyre és másra a fizetős felsőoktatásba jutnak be. Miért kellene csendben maradni akkor, (taps) (miért kellene csendben maradni akkor) amikor nincs átjárás a fizetős és a nemfizetős felsőoktatás között? Miért nem jó az, hogy sikerült megszüntetni azt az áldatlan állapotot, hogy professzorok, mint hogy ha utazó ügynökök lennének, rohangálnak egyik városból a másikba azért, hogy keressenek valamit, ahelyett, hogy egy helyen rendes munkát végezhettek volna, megbecsült módon?

22. És folytathatnám a sort. De nem kétséges, hogy a 2006-ban kezdett nemzeti reformprogram félúton megrekedt. Megrekedt, mert a jobboldali politika által szervezett áthatolhatatlan társadalmi ellenállásba ütközött, és áldozata lett annak a kíméletlen politikai háborúskodásnak, ami 2002 után a Fidesz szított és zúdított a kormányra és az országra (taps). A politikai háborúskodás öldöklő hangulatában esélyünk sem volt a sikerre. De persze nem kétséges, hogy a kudarcban nekünk is volt szerepünk.

23. Hátha máskor nem akkor, magamról ebben az ügyben két mondatot kell szólni. Utólag visszatekintve azt mondhatom Önöknek, nagy tisztelettel és őszintén, jó egy év gondolkodását követően, hogy összességében rosszul mértem fel erőinket. Türelmetlen voltam, és azt hittem, hogy az igazunk és az akaratunk mindent le fog győzni. Azt hittem, hogy az igazságunk és az akaratunk önmagában elég lehet a győzelemhez. S talán nem vettem észre a különbséget a választók sokaságának tapintható reformszándéka, ugyanakkor hiányos reform képessége és készsége között (taps). Igen, irányt, tempót a politikának jelentős részben a kormány és a kormányfő szab. Világos, hogy miközben azt

gondolom hogy, helyes, tisztességes vállalható és progresszív reformtörekvéseket képviseltünk – amelyekre nemcsak hogy mindig büszke leszek, de azt gondolom, hogy a politikai verekedések végén ekként is fog bevonulni majd a nemzet történelemkönyvébe –, az is világos, hogy az átalakulások mértéke és tempója, az okozott érdeksérelmek összessége a ránk zúdított politikai háborúskodás keretei között messze meghaladta azt, ameddig az ország el tudott vagy el akart velünk jönni.

24. Sok tanulsága van ennek a reformidőszaknak. Semmiképpen nem az, hogy az ember ne merjen, ne akarjon egy jobb országot teremteni. Semmiképp nem az, hogy az ember ne akarjon a választói előtt járni. Semmiképp nem az, hogy az embernek, ha politikus akkor, nem kell álmodnia egy jobb világot, és nem kell ahhoz, az álmaihoz egy világos programot is gyártania. Nem ez. De az talán igen, és ha úgy tetszik, ezt tekintsék későn jött felismerésnek vagy vallomásnak hogy: nem elegendő sokunk együttes és bármilyen tisztességes reformszándéka, ha a túlnyomó többség nem akar velünk jönni. Nem elég. A demokratikus politikának az is része, hogy magunkkal kell vinni a többséget. Magunkkal kell vinni szociális értelemben is, magunkkal kell vinni kulturális értelemben is, és magunkkal kell vinni a reformpolitikában is. Büszkék voltunk mindig arra, hogy kerestük a többség javát szociális, kulturális, egészségügyi és más ügyekben. De azt hiszem, elhibáztuk, amikor azt hittük, hogy a többség támogatásának megszerzése nélkül, hittel, akarattal, erővel, magabiztossággal majd átvisszük az országot a túlsó oldalra. Ha a többség nem jön velünk, akkor mi sem mehetünk. Mert a többségért és az egészért van felelősségünk. (taps)

25. És hadd mondjak egy mondatot azoknak, akik a legnehezebb időszakban is kiálltak mellettünk, Önöknek. Azt hiszem hogy, nem volt könnyű. Emlékszem a népszavazás előtti hangulatra. Emlékszem azokra a vitákra. Emlékszem, hogy azoknak, akik támogatták ezt a politikát, mit kellett kiállniuk. Maguk nélkül, Önök nélkül, nélkületek idáig sem jutottunk volna. Magyarország azt hiszem, hogy bátrabb, messzebbre elmenni és eljutni akaró, önmagában jobban hívő, azt hiszem, hogy a nemzeti progresszió értelmét talán élesebben látó közösségét alkotjuk. Örülök, hogy együtt vagyunk. (taps)

26. Mindenesetre a népszavazási vereség döntő csapást mért a reformpolitikára, az azt követően kirobbant gazdasági válság pedig végül megpecsételte kormányom sorsát.

27. Ami a válságot illeti. 2008 őszén, amikor iszonyatos erővel szembesültünk a válság erejével, akkor nehéz döntéseket kellett hozni. Meghoztuk az első válságkezelő csomagot 2008 októberében, majd a másodikat 2009 februárjában. Aztán világos lett nagyjából márciusra, hogy a még szükséges, harmadik válságkezelő csomag elfogadásához komoly

személyes áldozatot is kell hozni. A lemondásommal kikényszerített kormányfőváltás és a hozzá tartozó kötelezettség, egy új kormányprogram elfogadására, végül is megteremtette a további válságkezelés lehetőségét és annak feltételeit. Jól vizsgáztak szocialisták és jól vizsgáztak szabaddemokraták ebben a válságkezelésben (taps). Nem hiszem, hogy bárkinek is volt olyan illúziója, hogy a választók sokasága nagyon boldog lesz, ha újabb kemény intézkedéseket kell bevezetni, és emiatt majd a választók az urnákhoz fognak tódulni, és támogatni fogják azokat, akik ilyen nehéz intézkedéseket hoztak. De megtették.

28. És muszáj itt mondanunk két mondatot az új miniszterelnökről. Bajnai Gordonról (taps). Tisztességes, becsületes ember, jól csinálta, amit tett, jó ember maradt. Azt gondolom, Magyarországnak sok ilyen emberre lenne szüksége, mint Bajnai Gordon.(taps)

29. És kell szólnom még valakiről, hiszen a miniszterelnöki lemondást a pártelnökségről történő lemondás követte. Szeretném megköszönni mindazt, amit Lendvai Ildikó pártelnökként tett és tesz (taps). Nem könnyű a helyzete. Tudom. És azt is látom, hogy derekasan küzd ezzel a helyzettel. Kiérdemli mindannyiunk megbecsülését és tiszteletét. Azért, mert amit tesz azt, nem magáért teszi. Az országáért teszi, a magyar baloldalért teszi. Sokra tartom őt ezért. (taps)

30. Na most ami a kormányt illeti, itt elvileg be is fejezhetném. Hiszen a kormány felől nézve nagyjából ez lehetne az elmúlt nyolc év valamiféle mérlege. De hát a kormány nem magányos harcos. Vannak szövetségesei – időnként ettől óvja meg isten az embert–, és vannak riválisai. Ez így természetes. Természetes a vita, az, hogy különböző lehetőségek ütköznek, és természetes a kritika. De azt kell Önöknek mondjam, az már nem természetes, ami 2002 óta folyik Magyarországon. Nem természetes az a brutális politikai háború, amit a választási vereségébe belenyugodni képtelen Fidesz 2002, majd különösen 2006 óta zúdít az országra. Ez nem természetes (taps). De kérem szépen ez nem demokratikus vetélkedés. Ez nyílt, uszító politikai háborúskodás (taps). És meg kell Önöknek mondjam, hogy ez talán még ennyit sem érne meg, ha mindennek a kárvallottja kizárólag a Magyar Szocialista Párt lenne. Akkor azt mondhatnám, hogy a pártok intézzék el egymás között. Csakhogy ennek a politikának a kárvallottja nem a magyar baloldal, hanem Magyarország. Abban a háborúban, amelyet jobboldali riválisaink, a Fidesz Magyarországra zúdított, ebben a háborúban az ország elveszítette a tájékozódó képességét, emberi, kulturális és morális viszonyítási pontjait. Az ország ahelyett, hogy azt hallaná a parlamenti ellenzék vezetőitől – hogy miközben persze természetes módon kritizálják a kormányt eközben hozzáteszik –, hogy ez az ország tele van tehetséggel, hogy ez az ország tele van lehetőséggel, hogy ebben az országban jó és izgalmas élni, hogy ezer okunk van rá, hogy

megbecsüljük ezt a hazát és higgyünk benne, azért, hogy a polgárok erőt merítsenek belőle. De ezt nem teszik (taps). Nem vitatom az ellenzék jogát arra, hogy kritizálja a kormányt, sőt azt mondom, hogy tegye, bármilyen keménységgel. Ott és úgy, ahogy ezt a parlamenti demokrácia szabályai, és kultúrája ezt megkívánja. De vitatom, hogy helyesen és hazafiasan jár el az ellenzék akkor, amikor ahelyett, hogy buzdítaná országát és népét, azt mondja neki és, azt sulykolja évek óta, hogy ez az ország nem ér semmit, hogy ez az ország lemarad, hogy ez az ország töpörödik, hogy ez az ország kullog, hogy ez az ország nem jó hely. Én nem ilyennek látom Magyarországot. Én azt mondom, ne higgyék el! (taps) Mert ha mondjam világosan: az én kormányom okot adott kritikára, ezt nyugodtan mondhatom, hogy adott okot a kritikára. Az ország azonban nem adott okot, hogy összezúzzák a hitét, önbizalmát, büszkeségét és tartását (taps). Azzal kell szembesítenem a jobboldalt, különösen annak vezető pártját és annak elnökét, hogy miközben minket és engem kívánt bántani, végül nem ismerve mértéket aláásta, szétzilálta a nemzet önbecsülését és optimizmusát, és racionális alternatíva helyett irracionális gyűlölködést keltett Magyarországon. (taps)

31. Kedves barátaim!

Amilyen könnyű kivinni az embereket az utcára, olyan nehéz lecsillapítani az indulatokat. Pedig nincs más út. Akkor sincs más, ha van aki úgy gondolja, hogy el fog jönni a reváns ideje. Az országon nem szabad, nem lehet revánsot venni. Az ország ellen nem lehet háborút folytatni. Nem tud, nem akar, nem fog revánsot venni a magyar progresszió, a magyar baloldal, mert a magyar baloldalnak és a progressziónak fontosabb az ország büszkesége és nyugalma, mint az átkozott-elátkozott politikai háborúskodás a magyar jobboldallal. (taps)

32. Ám mégis csak szeretnék kérdéssel fordulni a Fidesz támogatóihoz, szavazóihoz. Tényleg úgy gondolják, hogy demokratákhoz illenek azok a minden nap használt jelzők, mint az „ocsmány,”, a „féreg”, a „korcs” vagy a „szemét”? Így gondolják? Rendben levőnek gondolják, hogy akkor, amikor baloldali és liberális politikusok házaira Molotov-koktélt dobnak, a családjaikat támadják, akkor az általuk tisztelt, elfogadott és támogatott politikai oldal vezetője nem áll fel a parlamentben, és nem mondja azt, hogy bár ismerik és tudják, mit gondolok erről a kormányról, tudják, hogy a hátam közepére nem kívánom annak kormányfőjét, de mégis azt kell mondanom, hogy nem kérek azok támogatásából, akik Molotov-koktéllal, agresszióval, dühvel próbálnak szembefordulni a demokratákkal? Mert hozzájuk képest közelebb áll hozzám valamennyi demokrata, legyen az bal vagy jobboldalon és nem kérek ezek támogatásból!

33. Nem mondott ilyet Orbán Viktor egyetlenegyszer sem. Csendben volt, tűrte és hallgatta. (taps) Muszáj megkérdeznem a Fidesz támogatóit – miként Bauer Tamás megjegyezte –, normálisnak gondolják, hogy miközben négy éve a hazugság vádját ontják ránk minden nap tizenötször, akkor az természetes, hogy valaki lényegében szótlanságba burkolózva próbálja megszerezni a hatalmat, és egy árva mukkot nem szól arról, mi történne akkor, hogy ha megkapja ezt a felhatalmazást? Muszáj előre szólnom: a semmihez képest - márpedig eddig semmit sem mondtak - a bármi is hazugság. (taps) Ebből pedig az fog következni, hogy ha a Fidesz ezzel a politikával kormányra kerül, akkor már jó előre tudjuk, jó előre még a megszületés pillanata előtt, hogy ez a politika és az a kormány a hazugság mocskában születik. (taps)

34. Nem hiszem, hogy ma választ kapok a Fidesz támogatóitól. Nem hiszem. Ezért egyetlen, de semmiképpen nem több, mint kettő vagy három mondatban, hadd mondjam el, hogy mit gondolok erről. Azt, hogy ez a fajta magatartás ez annak az erkölcsnek, annak a hitnek és végeredményben azoknak a választóknak az elárulása, amelyekre és akikre oly sok hivatkozást hallunk. Igen, azt gondolom, hogy ez gyávaság és árulás. Ez az, ami ma a Fidesz politikája oldalán történik. (taps) Tévedés ne essék, ez nem a jobboldali szavazók árulása! Nem! Ez a jobboldali szavazók megtévesztése. És a jobboldal vezetőjének gyávasága és árulása. (taps) 2002 óta újabb és újabb lendülettel szinte háborús események játszódnak le előttünk. Kezdődött az Erzsébet-híd elfoglalásával mindjárt 2002-ben, folytatódott a tévészékház felgyújtásával, ünnepeink tönkretételével és a kordonbontással. (taps)

35. A tévészékház ügyénél hadd álljak meg egy pillanatra. Nézzék, szerintem nem vitatható a polgárok kritikája, felháborodása, az ehhez való jog akkor hogy, ha úgy érzik, hogy őket becsapták. Ez akkor sem vitatható, ha mi erről mást gondolunk. De van még valami nem vitatható. Nem vitatható, hogy nem fajulhat odáig sem a kritika, sem a felháborodás, hogy nemzeti intézményeinket támadnak meg és gyújtanak föl. És van még valami, ami nem vitatható. Az a rendőrség, amely védi nemzeti intézményeinket, ha úgy teszik, védi a harmadik köztársaságot, ez a rendőrség ha bennünket véd mi azzal tartozunk, hogy védjük őt. Van a rendőrség az egyik oldalon, és vannak a rendbontók a másik oldalon. Mindenkinek el kell döntenie, hogy hol áll ebben a küzdelemben. Itt hamis mítoszok épülnek kérem szépen. Muszáj azt mondanom, hogy nem lehet a rendőrséggel szemben a rendbontók oldalára állni. A Fidesz a rendbontók oldalára állt. (taps) És ezen az sem változtat semmit, az sem, hogy ha a rendőrség minden előzmény nélküli ügyben történő fellépésének lehettek olyan mozzanatai, amellyel valamilyen jogot sértett. Akkor

azt ki kell vizsgálni, le kell vonni a tanulságokat, esetleg büntetni kell. Ez igaz, nem vitatom. Elnézést kell kérni attól, akit esetleg oktalanul vagy jogtalanul megbántottak, megsértettek. De nem ezen vitatkozunk. Azon vitatkozunk kérem szépen, Magyarországon, hogy kinek az oldalán áll az igazság. A rendbontó oldalán vagy a rendőrség oldalán áll az igazság? Azt tudom mondani, hogy demokraták, hazafiak, a Magyar Köztársaság hívei nem tudnak mást mondani, mint azt, hogy akkor, amikor megtámadják nemzeti intézményeinket, a rendőrség pedig ezek védelmére kel, akkor a nagy kérdésben, hogy kinek van igaza, a rendőrségnek van igaza, és a rendőrséget meg kell védeni.

36. Ha már a székháznál tartok, hadd forduljak egy pillanatra a Jobbik szavazóihoz. Próbálom emberileg érteni indulataikat. Látom és értem, hogy Magyarország nemcsak a bővülő lehetőségek, de nagyon sokszor a szűkülő remények országa is. Látom és tudom, hogy sokak számára tele van kilátástalansággal az élet. El tudom képzelni és el tudom fogadni, hogy sokakban komoly ellenérzést vált ki bármelyik kormánynak a működése, akár a mi kormányainké is. Be kell valljam: nehezen értem, hogy bármilyen csalódás hogyan fordulhat át oda, hogy azok, akik büszkék magyarságukra - hiszen ennek a hangoztatása az egyik legfontosabb politikai önmeghatározásuk -, tömegesen fordulnak szembe más magyar emberek csoportjaival. Megfélemlítő és uszító módon, legyenek ők cigányok, szegények vagy zsidók. Hogyan történhet az meg, hogy a magyarságukra oly büszkék csendben tűrik, hogy nemzeti ünnepeinken százezrek és milliók nem boldog összekapaszkodásban töltik az idejüket, hanem ajtók mögé zárkóznak be. Muszáj azt mondanom a Jobbikra szavazó polgártársaimnak, hogy nem láttam még olyan vitát, amelyet a düh, az agresszió vagy a fenyegetés megoldott volna. Olyat láttam, amelyet mindez elmélyített. Olyat láttam, hogy egy vitából tragédia lett a düh, az agresszió és az indulat által. Muszáj őket arra figyelmeztetnem, hogy nem ismerek radikális demokráciát, és nem ismerek egyetlenegy sikeres országot sem, amely a mérsékelt demokratikus kereteken kívül radikális, antidemokratikus eszközökkel fel tudta volna emelni önmagát. A szélsőségesség és radikalizmus nem a politikai-történelmi mennybe, hanem a pokolba juttathatja az országot. Akkor is, ha közben szent meggyőződéssel azt gondolják sokan, hogy a hazájukat szolgálják. Tévednek, nem szolgálják a hazájukat - nem vitatom el tőlük a jogot, hogy ezt higgyék. De muszáj nekik azt mondanom, hogy sokat ártanak Magyarországnak.

37. Mondhatnák, hogy teljesen értelmetlen dolog külön beszélnem Fideszről és Jobbikról, hiszen ők lényegében nem is két külön párt. Nézzék én azt gondolom, hogy a

Fidesz és a Jobbik két párt, de egy pártrendszer és különösen egy gondolat. Nemcsak arról van szó, hogy Vona Gábor - ahogyan a Fidesz elnöke mondja, „ez a derék fiú” - Orbán Viktor köpönyegéből bújt ki. Nemcsak erről van szó. A múlt ködössége mellett a jelen aggasztó közelsége: ez a Jobbik és a Fidesz viszonya. Kedves Barátaim, a gondolat azonosságáról van szó. Arról van szó, hogy a Fidesz, akár a Jobbik, előrébb valónak tartja az akár antidemokratikus rendet a demokratikus szabadságnál. Arról van szó, hogy a Fidesz és a Jobbik előrébb valónak tartja az államot az egyénnél és arról van szó, hogy a Fidesz és a Jobbik az antidemokratikus erőt többre tartja a demokratikus párbeszédnél. Ezekben kérem szépen ők közösek. Az igaz, hogy a Jobbik szélsőségességéhez képest a Fidesz akár demokratának is tűnhet, de a demokraták közössége felől nézve a Fidesz legfeljebb a szélsőségesség enyhébb formája (taps)- (a nyíltan erőszakos) a nyíltan erőszakos és mocskos beszéd helyett a mocskolódó beszéd.

38. Hölgyeim és Uraim, a demokratikus közép nem mértani fogalom. Orbán attól nem válik demokratává, hogy a Fidesznél is van szélsőségesebb politikai erő. (taps). Hozzáteszem, hozzáteszem a félreértések elkerülése végett újra és még egyszer: nem gondolom, hogy a Fidesz szavazói szélsőségesek. Nem gondolom. Azt gondolom, hogy a Fidesz politikája szélsőséges. Az ugyan lehet, Az lehet hogy ma már zavarja a Fidesz politikai szándékait a masírozó gárda. De őszintén szólva szerintem egyáltalán nem kétséges, hogy a gárda céljaiban és értékeiben kifejezi mindazt, amit Orbán Viktor gondol a világról. (taps) A Magyar Gárda tudniillik a szalonképtelen Orbán; az a hely, ahol a Fidesz egyszeri kordonbontása rendszeres rendbontássá fajult. Igen ez a Magyar Gárda.

39. Kedves Barátaim, tudom, hogy nem kevesen vannak olyanok, akik korábban ránk szavaztak, de ma bizonytalanok és azt gondolják hogy, nem mennek el szavazni. Azt se mondom nekik, hogy nincsen okuk a hezitálásra. Értem a bizonytalanságukat, de meg szeretném erősíteni őket a hitükben, hogy helyesen tették és jól szavaztak négy évvel ezelőtt, amikor a baloldalt választották. Helyesen döntöttek, amikor olyan pártra adták a szavazatukat és a voksukat, amely tisztességes és hazafias politikát képviselt. Helyesen döntöttek négy évvel ezelőtt, amikor bíztak abban, hogy lehet teremteni egy új, egy jobb Magyarországot, és reménykedtek abban, hogy velünk és együtt Magyarország egy jobban élhető és lakható hely lesz.

40. Azt szeretném mondani mindazoknak, akik négy évvel ezelőtt ránk szavaztak, hogy minden okuk megvan arra, hogy ne szégyelljék akkori tettüket, és összes kétkedésük mellett ma is azt mondják: hogy hiszek a magyar progresszió legnagyobb erejében, hiszek

abban a küzdelemben, amelyet folytatunk, és hiszek abban, hogy nem a többséget kell keresni, hanem az igazamat, és az igazság ma mégis a mi oldalunkon áll. (taps)

41. De nem bírom ki, hogy ne köszönjem azoknak meg, akikről tudom, hogy ránk fognak szavazni sok százezren, milliónál is többen. Akiknek hite és hűsége mindvégig töretlen volt. Akik, bár pöröltek velünk, nemegyszer kritizáltak bennünket, de nem hagytak el bennünket. Azok, akiknek szerető támogatása nélkül nem bírtuk volna ki nem a négy évet, de a 2006-os őszi rohamot sem.

42. Köszönöm azoknak, akik mindvégig azt mondták hogy, igen, meg fogjuk csinálni. Akik buzdítottak bennünket, amikor már azt hittük hogy, nem bírjuk, és azt mondták, hogy gyerünk, húzzatok bele. (taps) Nélkülük, nélkületek nem ment volna. Csodálom erőtöket, csodálom kitartásotokat. Csodálom azt, hogy végig tudtátok csinálni, és hogy mindig mellettünk voltatok. Szeretlek benneteket. (taps)

43. Jobb lett volna, ha nem így lesz, de ma minden esélye megvan annak, hogy hárompárti parlamentünk lesz. Minden esély megvan arra. Minden esély megvan arra, hogy demokratáknak – legyenek magyar demokraták, szabad demokraták vagy szociáldemokraták – végül egyetlen képviselője lesz a következő magyar parlamentben, a Magyar Szocialista Párt. (taps) A Magyar Szocialista Párt lehet a nyugatos polgárosodás, a parlamentáris demokrácia, a III. Magyar Köztársaság utolsó igazi védője és képviselője. Tudom azt is, hogy ez ránk is nagy felelősséget ró. Úgy kell majd politizálnunk, hogy a nemzeti progresszió, a demokratikus modernizáció nagy befogadó pártja lehessünk. Azt kérem tehát a bizonytalanoktól, a csüggedőktől, a demokratáktól, hogy támogassák a Mesterházy Attila vezette Magyar Szocialista Párt listáját. (taps) Azt kérem tőlük, azt kérem a bizonytalanoktól, a csüggedőktől, a demokratáktól, hogy a kételyeiknél legyen erősebb bizalmuk, csalódásuknál a jövőért érzett felelősségük.

44. Kedves Barátaim!

A választással ennek a küzdelemnek nem lesz vége. (taps) Sokszor idézik töredékesen Bibót, hogy tudniillik nem kell és nem szabad félni. De aztán Bibó folytatja, hogy mitől nem szabad félni. Nem szabad félni kérem szépen a kétségbeesés gyötrelmétől, a jobboldal erejétől, nem szabad félni a visszahúzó középszerűségtől, és leginkább nem szabad félni a saját gyarlóságunktól sem, mert tudjuk, hogy erősebbek vagyunk annál is. És bármi legyen is ennek a választásnak a vége, tudom, hogy vannak ebben az országban sokan, százezrek és talán milliók, akik osztoznak velünk egy jobb Magyarország hitében, akik nemcsak le akarják szedni ezen ország fájának gyümölcsét, hanem képesek rá, hogy közösen tegyenek is érte. Magyarország akkor bízhat a saját jövőjében, ha ti, akik ilyenek vagytok, növelitek

a táborotokat hogy, ha készen álltok arra, hogy megküzdjetek mindezért, ha soha nem adjátok fel hogy, ha nem csüggedtek hogy, ha nem elmenekültök a kihívások elől, hanem azt mondjátok újra és sokadszor és ezredszer, bármit is hoz a következő választás, hogy igen, akkor is megcsináljuk. (taps) Pár hét múlva az ország az elmúlt húsz év legnehezebb választása előtt fog állni. Én a nemzeti progresszió útját javaslom folytatni, ezért az MSZP-re szavazok. Magyarországért, a Köztársaságért.[327]

1.3.2. Jobboldali pártelnöki évértékelő beszéd

Orbán Viktor évértékelő beszéde 2010. február 5.

1. Kedves Dalma Asszony, mélyen tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Csoóri Sándor! Hölgyeim és Uraim! Jó napot kívánok mindannyiuknak. Talán, talán néha Önökbe is belehasít az a felismerés, hogy egy mondat, egy vers, egy dal, valami, amit régen hallottunk, nem lehetett véletlen, mert hirtelen, évekkel később, valamiképp értelmet nyer, és a hasznunkra válik. Sőt ebben a teremben biztosan nem én vagyok az egyetlen, aki úgy hiszi, hogy véletlen valójában nincs is; mert minden történet, szó, dal, siker, kiállt próba mindezeknek az értelme előbb vagy utóbb megnyilatkozik. Itt van például fiatalkorunknak az a dala, amit hosszú évek után nemrég újra hallottam, s most itt a várakozás perceit kitöltő dalok között is helyet kapott. Tizenhét éves koromban nem gondoltam volna, hogy harminc évvel később egy Emerson, Lake and Palmer dal jelenthet nekem bármit. A dalszöveg nyersfordításban így hangzik:

2. Van erőnk, hogy változtassunk,
Nem tévedés: rajtad és rajtam múlik.
Van erőnk, hogy változtassunk,
Ne tegyünk tovább úgy, mintha nem lenne vesztenivalónk.
Van erőnk, hogy változtassunk,
Nincs olyan tett, amit vissza ne vonhatnánk.
Van erőnk, hogy változtassunk,
A Mennyeknek Tüze az Igazság kezében ég.

[327] http://index.indavideo.hu/video/Gyurcsany_Ferenc_evertekelo_beszede_1_resz, http://index.indavideo.hu/video/Gyurcsany_Ferenc_evertekelo_beszede_2_resz, http://index.indavideo.hu/video/Gyurcsany_Ferenc_evertekelo_beszede_3_resz. (2012.02.23.).

3. Igen, tisztelt Hölgyeim és Uraim! Már jó ideje mindenki, akivel találkozom, és minden, amit látok, hallok, tapasztalok Magyarországon, azt mondja, üzeni, sőt kiáltja: változtass! Ez az üzenet nekem és mindannyiunknak szól. Nem is tudom, volt-e valaha, amióta élek, ilyen mélyről jövő és elsöprő igény a változtatásra Magyarországon. Talán egyszer, úgy húsz éve. Akkor persze más volt Magyarország hangja, akkor büszkék voltunk erre a hangra. Messze elhallatszott a nagyvilágban. Messze elhallatszott, mert az emberek tiszta, egyenes és őszinte hangja volt. Magyarország persze akkor is nehéz helyzetben találta magát, de a hangjában mégis volt erő, valami, ami tiszteletet ébresztett. Ma azonban gyengének látnak minket. Gyengének, aminek egyértelműen a gyenge kormányzás az oka. Kedves Barátaim, az erőtlen vezetőket és a gyenge országokat sehol sem tisztelik, különösen nem a mai szuperszonikus sebességgel változó és átalakuló világban. A régi bölcsesség ma igazabb a nemzetközi politikában, mint bármikor: inkább irigyeljenek, mint sajnáljanak. Ebből nőtt ki a hatalmas változás iránti igény: a magyaroknak egész egyszerűen elegük lett a gyenge kormányzásból.

4. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Itt az ideje, hogy Magyarországnak erős vezetése legyen. Olyan, amelyben megbízhatnak az emberek itthon és külföldön egyaránt, amely képes helyreállítani Magyarország tekintélyét, hogy újra tisztelet övezzen bennünket a nagyvilágban. Olyan erős vezetésre van szükség, amely képes megoldani gondjainkat idehaza és kellő határozottsággal hallatni a hangunkat a nemzetközi színtéren. Olyan kormányra van szükség, amely felelősséggel kezeli a pénzügyeket, és amelyre nem nyomta rá bélyegét a bűnözés, a hatalommal való visszaélés. Olyan erős vezetésre van szükség, amely képes dönteni és képes a döntéseket eredményesen, hatékonyan végrehajtani annak érdekében, hogy a magyar munkavállalóknak ne kelljen tartani munkahelyük elvesztésétől, és a törvénytisztelő embereknek ne kelljen a bűnözőktől félni sem az utcákon, sem az otthonukban. Ha ilyen vezetése lesz hazánknak, akkor Magyarország hangját ismét tisztelni fogják, Magyarországnak lesz súlya és lesz befolyása is.

5. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Ennél a pontnál nem kerülhetjük meg azt a tényt, hogy az elmúlt másfél évben nagyot változott a világ. Nyugodtan mondhatjuk, 2009-ben új világ született. Az új világ rögtön le is számolt néhány illúzióval. Leszámolt azzal az illúzióval, hogy pusztán számokkal, igazi munka és értékteremtés nélkül fenntartható a világgazdaság, hogy így finanszírozhatók a nemzetközi pénzügyi folyamatok. Leszámolt azzal, hogy a trükkök százaival fölfújt hitellufik nem fognak egyszer csak kipukkadni. Leszámolt azzal az illúzióval, hogy a világgazdaságban a piaci önszabályozás megfelelő és elégséges. Kiderült, hogy szükség van az állam szerepére és ellenőrzésére; nem lehet az

élet minden területét a piacra, pénzügyi szereplőkre, bankrendszerekre bízni. Kiderült, hogy a piacgazdaság megújulásához mégiscsak szükség van valamiféle erkölcsi abroncsra. Az új helyzet, tisztelt Hölgyeim és Uraim, új világgazdasági versenyt is jelent. Olyan versenyt, amelyben másképpen és más eszközökkel lehet sikereket elérni, mint korábban tettük. Ázsia jelentősége és súlya feltartóztathatatlanul nő. Néhány hete Kína lett a világ legnagyobb exportőre. A globalizáció korábbi fő iránya megfordult, immáron Kelet a fő haszonélvezője. Magyarországnak is tudnia kell, hogy bár európai uniós tagországként nyugati zászló alatt hajózik, a világgazdaságban ma bizony keleti szél fúj. Mindezek következtében az Egyesült Államokban és Európa országaiban is újraértelmezik az állam és a nemzetgazdaság szerepét.

6. Az új világban Magyarország is más módon vívhatja ki a tekintélyt és a tiszteletet, mint korábban. A neoliberális illúziókkal nekünk is le kell számolnunk egyszer, s talán mindenkorra. Ha Magyarország meg akarja találni helyét és új hangját a világban, akkor nekünk is erős nemzetre és erős nemzetgazdaságra lesz szükségünk. Ehhez pedig erő kell. Erő és biztos vezetés. Tisztelt Hölgyeim és Uraim, azt javaslom mindannyiunknak, felejtsük el azt a mítoszt, mely szerint országunk kicsi és nyitott, amely tőke, természeti kincsek és adottságok hiányában kénytelen a szüntelen és feltétel nélküli alkalmazkodás pályáját választani. Barátaim, az Európai Unió tagországainak fele kisebb, mint Magyarország. Mi vagyunk az egyetlen ország, amely saját céljai, adottságai és erőforrásainak hangsúlyozása helyett állandóan a méretére panaszkodik. E tévképzet meghonosodása mögött a magyar országvezetés kitapintható érdekei húzódnak.

7. A magyar elit rendszeresen az alkalmazkodás mítoszára és kivitelezésére építi hatalmát és személyes jólétét is. Régi történet ez. Ők tudják, mit kíván a tőke, mit kíván a hatalom: Bécs, Moszkva, Brüsszel, Washington. Ők győznek meg bennünket arról, hogy a külső kívánságok és elvárások nemcsak jogosak, hanem teljesítésük valójában hazánk és társadalmunk érdekét szolgálja. Ahogy valaki találóan írta: alkalmazkodjunk, mert semmink sincs, hogy aztán tényleg semmink se legyen. Ráadásul a szüntelen alkalmazkodás a jellemtelenség melegágya is lehet.

8. Kedves Barátaim! Magyarországnak olyan vezetésre van szüksége, amely hiszi és tudja, hogy a fennmaradás és siker forrása valójában az erő, az ész és a szorgalom. Hagyjuk végre magunk mögött a magyar kishitűséget tápláló kormányok korszakát! Én a magyarok kisszerűsége helyett a magyarok nagyszerűségében hiszek. Tudom, hogy a magyarok többsége a kishitű, alamuszi, oldalra pislogó alkalmazkodás helyett az eszünkre, szorgalmunkra és tehetségünkre épülő magyar jövőben szeretne élni. Természetesen én is

tudom, hogy a politika a lehetőségek művészete, de csak olyan politikának van értelme, amelynek segítségével megvalósulhatnak céljaink, és érvényesülhetnek az értékeink. Vagyis csak olyan politikának van értelme, amely a magyaroknak anyagi, testi, szellemi gyarapodást, lelki nyugalmat, kiegyensúlyozott és harmonikus életet hoz.

9. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Megrendítően sok és nehéz feladat áll előttünk, mert nagyon sok, szinte alig felmérhető kárt okozott nekünk a korszak, amit Gyurcsány-korszaknak nevezünk. Ne áltassuk egymást, nagy és nehéz vállalkozás az, amit a választások után elkezdhetünk. De én új horizontot látok kirajzolódni Magyarország előtt, mert úgy látom, most már igazán van erőnk, hogy változtassunk. Úgy látom, igazán van erőnk, hogy mély és átfogó változást vigyünk véghez. Látom, hogy az új világ még a Gyurcsány-korszak örökségével megtetézve is nemcsak kihívásokat, de új lehetőségeket is jelent a számunkra.

10. Jó magyar szokás szerint sokan vannak, akik – még mielőtt belevágnánk a közös munkába – máris lehetetlennek nyilvánítják a vállalkozásunkat. Ők a hitetlenek. Nemcsak a szó vallási, hanem hétköznapi értelmében is. Nekik azt üzenem, hogy ha jól átgondolják, ők is rájöhetnek, hogy a hit nem más, mint a remélt dolgokban való bizalom. Én ezért hiszek Magyarországban, én ezért hiszek mindig Magyarország jövőjében, ezért hiszek a magyar emberek életerejében, és hiszem, hogy egy reményteljes korszak vár ránk, magyarokra. Azt javaslom, próbálják meg ők is. Ha megpróbálják, megérzik majd, hogy a félelem és a kudarc korszaka hamarosan véget ér Magyarországon. Nagy célokat és nagy terveket kell kitűzni magunk elé, és minden tudásunkkal készen kell állnunk, hogy eredményes és hatékony kormányzást valósítsunk meg az emberek szolgálatában.

11. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Persze a változáshoz, egy új irány kijelöléséhez mindig szükség van biztos iránytűre, és erre – a mai világban és Magyarország helyzetében különösen –, úgy látom, a józanész lehet a legalkalmasabb. A józanész, ami talán a legősibb kapocs ember és a valóság között. A józanész az, ami az emberekben közös. Valójában nem más, mint a valóság iránti közös érzék. Ez a különleges tudás mindenkiben benne van, sokkal inkább az anyatejjel szívjuk magunkba, inkább az édesanyánktól, mintsem könyvekből tanuljuk. Ez lehet az oka, hogy minden közösségben – különösen, ha nagy a baj – ez a legbiztosabb mérce és iránytű. Ma mindenki úgy érzi, hogy ami van, az nem mehet tovább, változtatni kell, mert az ország az utóbbi években egyre inkább letért, lesodródott a józanész útjáról. Ez nem véletlen. Az egész folyamat már az elejétől szembement a józanésszel, amikor a magyar baloldal milliárdosokat, igazi magyar oligarchákat választott vezetőül. Olyan embereket, akik mindig és csak az azonnali,

közvetlen haszonban képesek gondolkodni, csak a saját érdekeik, csak a magáncéljaik érdeklik őket. Ennek következtében a kormányzás fő motívumai magáncélok és magánügyek lettek. A kormányzat elfordult az emberektől, ezáltal törvényszerűen elrugaszkodott a valóságtól, a mindennapi élettől is.

12. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Mit mondat velünk a józanész? A józanész mindenekelőtt arra int, hogy mindenfajta szélsőség veszélyes. Arra int, hogy utasítsunk el minden szélsőséget, hiszen éppen a szélsőségek sodorták bajba Magyarországot. Az egyik szélsőséget ma éppen a hatalmon lévők jelentik, akik a törvények fölé helyezték magukat. Úgy gondolják, bármit megtehetnek, hiszen náluk a hatalom, amit aztán magánérdekeik erőszakos érvényesítésére használnak – az emberek szolgálata helyett. Gondoljunk csak arra a hatalommal való gátlástalan visszaélésre, amit ma Budapesten látunk, és ami miatt lassan mindenki, aki a városvezetésben megfordult, rács mögé kerül (nevetés). A másik szélsőség (a másik szélsőség) a törvényen kívül helyezi magát – azt gondolván, hogy céljaik elérése érdekében akár az erőszak is megengedhető. Kedves Barátaim, mindkét szélsőség veszélyes, egyik sem hoz megoldást az ország gondjaira, sőt inkább mélyíti azokat. A szélsőségek hajtóanyaga –ezt sose felejtsük el – a gyűlölet. És a gyűlölet nem békíthető össze az igazsággal, nem tűri a józan észt, és elutasítja az áldozatkészséget. Ezért van az, hogy gyűlöletből nem születik újjá semmi. Ezért van az, hogy a szélsőségekben sosincs igazi erő, amely képes valódi és gyökeres változtatásokra. Ez azt is jelenti, tisztelt Hölgyeim és Uraim, hogy a választások után Magyarországon a jövő kormányzásának kell következnie, nem valamiféle bosszúkormányzásnak. A hibákat akkor is ki kell javítanunk, ha mások követték el őket. Ám, ám a jövő kormányzása nem jelentheti azt, hogy szemet hunyunk, és átlépünk afölött, ami történt.

13. Kodály Zoltán egyszer vendégségben járt, végig kellett hallgatnia a házikisasszony hegedűjátékát. Megkérdezte, mióta tanul hegedülni.

- Nyolc éve, mester!

- Mind a nyolcat letagadhatná…(nevetés, taps)

Ma (ma) sokan (ma sokan) letagadnák az utolsó nyolc évüket, szívesen elfelejtenék és elfelejtetnék velünk, mi mindent műveltek, de Kedves Barátaim, mi ezt nem fogjuk hagyni. A szocialisták gyakran fölteszik a kérdést, miért van szükség elszámoltatásra. Erről nekem mindig Pistike jut az eszembe, aki megkérdezi a tanárnőt:

- Tanárnő, miért kell nekem dolgozatot írni?

- Azért, mert ha pofára osztályozok, nagyon rosszul jársz! (nevetés, taps)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim (taps folytatása) Öntsünk tiszta (öntsünk tiszta) vizet a pohárba! A felelősségre vonással, a felelősségre vonással nem a múltnak tartozunk, hanem a jövőnknek, elsősorban a gyermekeinknek.

14. Az elszámoltatás célja az, hogy ne ismétlődhessen meg még egyszer mindaz, ami az elmúlt években a magyarokkal történt. Nem hagyhatunk örökül a következő nemzedékeknek egy olyan országot, ahol a törvény egyszerűen nem vonatkozik a hatalmon lévőkre, ahol a hatalmasoknak nem kell felelniük semmiért, míg az átlagembert apró mulasztásokért is elővészik. Mi, mai magyarok olyan országot akarunk a gyermekeinkre hagyni, ahol a törvény szava mindenkire vonatkozik, és kivétel nélkül, és ahol minden embernek – a politikusoknak is – vállalniuk kell a felelősséget szavaikért és tetteikért.

15. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A szélsőségek elutasítása mellett a másik fontos dolog, amit a józanész diktál, úgy hangzik, a politikának ismét az emberek, a nagy többség felé kell fordulnia. A legnagyobb bajunk ma az, hogy a Gyurcsány-korszakban egyfelől elveszett az egyes ember hite abban, hogy sikeresen boldogulhat Magyarországon, másfelől elveszett a közös hitünk is abban, hogy mi, magyarok, a XXI. századi Európában képesek vagyunk egy sikeres országot fölépíteni. Ezért a következő kormánynak mihamarabb és nyilvánvalóan meg kell mutatnia, hogy a politika igenis hasznos eszköz lehet. Hasznos eszköz, amellyel a mindennapi életünk jobbá tehető. De ehhez a kormányzást vissza kell fordítanunk az emberek felé. Sokakban felötlik a kérdés: van-e még ösvény, amely a politikát visszavezetheti az emberekhez. Én azok közé tartozom, akik makacsul bíznak az olyasféle alapvetésekben, mint az, hogy minden zsákutcából ki lehet jönni, mégpedig ott leginkább ott, ahol belesétáltunk. Ezért nekem meggyőződésem, hogy van olyan ösvény, amelyen a politika visszatalálhat az emberekhez. Abban is biztos vagyok, hogy ezt az ösvényt olyan dolgok mentén kell keresnünk, amelyek közösek bennünk, és amelyek épp ebből adódóan nem elválasztanak, hanem összekötnek minket. Ebből számomra logikusan következik, hogy ezt a bizonyos ösvényt nem a távoli, megfoghatatlan szimbólumok és ideák világában kell keresnünk. Az elmúlt húsz évben megtanulhattuk, hogy az üres jelszavakat, a doktriner politikát, az életszerűtlen ideológiai tételeket követő kormányzatok elszívják és felemésztik a társadalom energiáit, megbénítják az országot. Az ideológiák afféle keskeny vágányú pályák, amelyen rozoga elmemasinák ugyan pompásan el-elkanyaroghatnak, de amelyekkel a valóságos életben aligha juthatunk egyről a kettőre. Számomra ezért a jövendő magyar politika középpontjában nem egy politikai elmélet áll, hanem az emberek, s a kérdés az, hogyan akarják leélni az életüket. Vagyis vissza kell térnünk azokhoz az értékekhez, amelyek mindenki számára vitán felül

álló közös értékek. A közös értékekre összpontosító politika pedig majd visszavezet az emberekhez és a valósághoz. Így majd belátható lesz, mindannyian be fogjuk látni, hogy mindaz, ami összeköt minket e nemzetben, sokkal több annál, mint ami elválaszt.

16. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Az első és legfontosabb összekötő érték a munka. A munka az alapja mindennek. Mindannyian tudjuk, érték csak munkából lesz. Minden épeszű ember tudja, hogy a munka, a munka teremti meg az önállóságát, a függetlenségét, a munka tanítja meg a szabadság és az ünnep örömére is. A munka ad tartást, büszkeséget és elismerést abban a közösségben, ahová tartozik: a családjában, a lakóhelyén, a munkahelyén, a baráti körben.

17. Az otthon iránti közös vágy is összeköt bennünket. Nincs olyan ember, aki otthontalan akarna lenni, aki ne vágyna saját otthonra. Mindenki azt szeretné, hogy legyen egy hely, ahol biztonságban érzi magát, ahol mindennek tudja a helyét, ahová mindig jó érzéssel térhet meg. Kell egy hely, ahol a legszegényebb ember is a saját maga ura lehet. Egy hely, amit úgy rendez be, ahogy ő akarja, úgy viselkedik benne, ahogy neki tetszik, és csak azt enged be oda, akit ő akar. Régi magyar igazság: az én házam az én váram.

18. A család is olyan érték, mely összekapcsol bennünket. Én hiszek abban, hogy a magányt senki sem kívánja, legfeljebb elviseli, ha úgy hozza az élet, de magától a legtöbb is ember családot akar maga körül: családot, melegséget, ragaszkodást. Az igazság az, hogy boldog családi életre az is vágyik, akinek éppen nincs benne része. A család igazi közösség, s minden igazi közösség azon a meggyőződésen alapul, hogy jobb hozzá tartozni, mint nélküle élni. Így van ez a feleségünkkel, a családunkkal, és így van a hazánkkal is.

19, A munka, az otthon és a család mellett az is közös bennünk, hogy a fizikai fájdalomtól és a kiszolgáltatottságtól mindannyian félünk. Az egészség éppen ezért minden embernek drága kincse. Amíg az ember egészséges, voltaképpen mindenre képes lehet, vagy legalábbis azt hiheti, hogy minden helyzeten úrrá tud lenni. Az egészség szükséges, azonban nem elegendő ahhoz, hogy megszabadulhassunk a kiszolgáltatottság érzésétől.

20. Ehhez rendre is szükség van, illetve lenne. A diktatúrából való megszabadulás mámorában a rend szó leértékelődött, valamiféle rossz mellékízt, valami mellékzöngét kapott. Aztán mostanra Magyarország lassan ráeszmél, hogy szabadság nélkül a rend nem más, mint nyomasztó káosz, ahol leginkább csak a félelem tenyészik. Ahol nincs rend, ott elszaporodnak a rácsok, lakatok, zárak, sorompók és figyelő kamerák. Vagyis, tisztelt Hölgyeim és Uraim, a politika akkor találhat vissza a mindennapi élethez és az

emberekhez, ha a mindannyiunkat összekapcsoló értékeket: a munkát, az otthont, a családot, az egészséget és a rendet tesszük meg a kormányzati munka alapjául.

21. Ezek után már csak arra az egyszerű kérdésre kell felelnünk, hogy miképpen érvényesítheti a politika ezeket a közös értékeket, miképpen tudja mindenki számára elérhetővé tenni őket. Már említettem Önöknek, hogy az elmúlt évek sorozatos kudarcainak oka az, hogy a kormányzati politika igazi céljai magáncélok és magánérdekek voltak, amelyekkel az emberek természetes módon nem tudtak azonosulni. Ebből pedig a következő kormány számára annak kell következnie, hogy magáncélok helyett közös célokra és közös ügyekre van szükség, amelyek alkalmasak arra, hogy a nagy többség együtt küzdjön a sikeres megvalósításukért. Magyarország akkor tudja összeszedni az erejét, akkor tud kilábalni a válságból, akkor tud megindulni egy sikeresebb jövő felé, ha lesznek nemzeti ügyeink, amelyekért együtt tudunk küzdeni, amelyekkel mindenki, de legalábbis a nagy többség azonosulni tud. A helyzet világos (taps) (A helyzet világos). A politikai vezetés miatt, amely képtelen volt nemzeti ügyeket meghirdetni és képviselni, összerogyott a gazdaságunk, végveszélybe került az egészségügyi rendszerünk, szétporladóban a szociális biztonság, napról napra nő a munkanélküliség, sorra húzzák le a rolót magyar vállalkozások, és szó szerint romokban hever a közrend és közbiztonság. Defektes gépkocsink már a felniken fut, csikorog, szikrázik, füstöl. Az ámokfutásnak véget kell vetnünk. Magyarországot voltaképpen újjá kell építeni.

22. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Mi mással kezdhetnénk Magyarország újjáépítését, ha nem a gazdaság talpra állításával? Ez ma olyan ügy, amely milliókat képes egy irányba mozgósítani, vagyis képes nemzeti egységet teremteni. Föltéve, ha jól tesszük a dolgunkat. De milyen legyen, még pontosabban: milyen lehet az újjáépített magyar gazdaság? Olyan gazdasági rendszerre van szüksége Magyarországnak, amely elfogadja, hogy nem létezik jólét és fellendülés hatékony pénzügyi rendszer nélkül, áruk és szolgáltatások szabad áramlása és verseny nélkül. De azt is tudja, hogy a pénzügyek, a szabad kereskedelem és a verseny csak eszközök, és nem célok. Amikor a magyar gazdaság – még inkább a magyar politika – elfogadta azt az elvet, hogy a piac mindig helyesen működik, a dolgok kicsúsztak az ellenőrzésünk alól. Olyan gazdasági rendszer épült föl Magyarországon, ahol mindent a pénztőkének adtak, és a vállalkozóval szemben elsőbbséget biztosítottak a spekulánsoknak. Látjuk a következményeket. A meg nem érdemelt jövedelmekből élők a markukba nevetnek, és lenézik azokat, akik becsületes munkából élnek, és tartják fönn a családjukat. Ha a következő kormány nem vállalja azt a felelősséget, amelyet a piaccal szemben vállalnia kell, akkor a teljesítmény helyett továbbra is a spekuláció fog uralkodni

rajtunk. A következő országvezetésnek (taps) a következő országvezetésnek azt is meg kell értenie, hogy az a politika, amely érinthetetlenséget és szabályozatlanságot ad a pénzkapitalizmusnak, valójában a demokráciát is megrendíti. Kiszolgáltatottá teszi az embereket, pedig az emberek éppen azt várják a demokráciától, hogy megvédje őket.

23. A megválaszolandó kérdés így hangzik: hogy tudjuk a magyar gazdaságot a magyar emberek szolgálatába állítani? Az én válaszom a következő: rehabilitálni kell, és vissza kell helyezni jogaiba a termelést. Ma a termelésnek Magyarországon nincs becsülete. Nem a termelés számít, hanem az, hogyan tudnak üzletelni a termelésről szóló papírokkal. A bankok ma nem a gazdaságba teszik a pénzüket, hanem papírokba, amelyek a gazdaságról szólnak. A magyar kapitalizmus valójában egy tisztán pénzkapitalizmus, amely nem más, mint egy torzulás, egy fejlődési rendellenesség. Az is igaz, azt se felejtsük el, hogy az antikapitalizmus meg egy olyan zsákutca, ami még ennél is rosszabb. A lényeg az Kedves Barátaim, hogy a XXI. századi magyar gazdaságot nem lehet sem a XX. századi szocialista, sem a jelenlegi oligarchikus módszerekkel kormányozni. Magyarországon ma elterjedtek az olyan jövedelmek, amelyeket az újjáépített magyar gazdaságban nem szabad tolerálni, mert semmilyen kapcsolatuk sincs az érdemmel. Nincs semmi rendkívüli abban, hogy azok, akik munkahelyeket teremtenek, másoknak munkát adnak, sokat keresnek. Sőt, ez így van rendjén. De azok, akik a munkahelyek és a jólét tönkretételével teszik ugyanezt, erkölcsileg védhetetlenek. Ezért nem zárhatjuk ki gondolataink közül a társadalmi hasznosságot, a személyes érdemet és az igazságosságot.

24. Olyan gazdasági rendszerre van szükségünk, amely figyelembe veszi a biztonság, a védelem, az igazságosság és a méltányosság iránti igényeket. Olyan kormányra van szükség, amely nemcsak a kormányzást, de a jegybankot és a pénzügyi felügyeletet is megújítja, mert ezek együtt, közösen viselik a felelősséget a magyar gazdaság összedöntéséért. Olyan kormányra van szüksége Magyarországnak (taps), (olyan kormányra van szüksége Magyarországnak) amely nem retten vissza a gazdaság átépítésétől. Ha hiszékenységből, restségből vagy patópáli kényelemszeretettől vezettetve hitelt ad a helyzet javulásáról szóló szirénhangoknak, akkor a talpra állás elmarad. Akkor a magyar gazdaság a saját lába helyett ismét másokén, leginkább a külföldén fog állni. Kedves Barátaim, a pénzkapitalizmus azért csődölt be világszerte, mert a bankok nem a munkájukat végezték. Miért tegyék ki magukat annak a kockázatnak, hogy vállalatokat hiteleznek, amikor pénzügyi spekulációval könnyebb pénzt keresni? Eközben Magyarországon a még életképes cégek is kénytelenek utcára tenni az embereket, mert a

bankok egész egyszerűen nem hitelezik a termelésüket, a kormány és a jegybank pedig ezt ölbe tett kézzel nézi.

25. Olyan gazdasági rendszerre van szükségünk, amely véget vet ennek. A bankoknak Magyarországon ismét azzal kell foglalkozniuk, amiért életre hívták őket, vagyishogy betéteket gyűjtsenek, és hiteleket nyújtsanak a gazdasági életnek. Ahogy az Európai Néppárt egyik vezetője fogalmazott: olyan rendszerre van szükség, amely lebeszéli őket a tulajdonosi spekulációról és a spekulatív alapok finanszírozásáról. Olyan gazdasági rendszerre van szükség Magyarországon, amely megérti annak jelentőségét, hogy a válság hatására még a legnemzetközibb bankok és vállalatok is ráébredtek, hogy van nemzetiségük. Bár sokáig úgy tűnt, hogy a nemzeti kötődés feloldódik a globális piacon, a történelem, úgy tűnik, most mégis határozottan más irányt vett. A holnap világában az emberekkel, ezért nemcsak mint élő munkaerővel, de mint nemzeti közösségek tagjaival is számolni kell. Számolni kell az emberek erkölcsi követeléseivel és a polgári méltóságuk iránti igényeivel. Sokan belelovallták magukat a nemzetek, az államok és az állampolgárok nélküli világ látomásába. Delíriumos látomás volt ez. Hívei azt hiszik, hogy a nemzeti, állami gyökerekhez való visszatérés egy új probléma. Én pedig pont fordítva, úgy látom, Magyarországnak olyan gazdasági rendszerre és olyan kormányra van szüksége, amely ebben nem problémát, hanem megoldást, de legalábbis lehetőséget lát. Lehetőséget arra, hogy egészségesebb magyar gazdaságot építsünk. Olyat, amely több esélyt ad a magyar embereknek a boldogabb életre, mint amiben az elmúlt húsz év során részük volt. Vagyis az első és legfontosabb nemzeti ügy, hogy saját lábára állítsuk a magyar gazdaságot. (taps)

26. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A magyar válságkezelés azért vallott kudarcot, mert nem tudta, talán nem is akarta megvédeni a munkahelyeket, holott ez lett volna a legfontosabb feladat az elmúlt esztendőben. Éppen ezért, amit az elmúlt egy évben az MSZP-kormányzat csinált, számomra ugyanolyan kudarc, mint amit előtte bemutattak. Én sohasem fogok lemondani arról a meggyőződésemről, hogy bármely közösségnek a világon az a jó, ha minél több tagja végez hasznos munkát. Ahogy arról sem, hogy a gazdasági válság kezelésének egyetlen hatásos módja a gazdasági növekedés beindítása, szinte minden áron. A józanész tehát azt diktálja, hogy tűzzük ki célként magunk elé, hogy az elkövetkező tíz év alatt egymillió munkahelyet hozunk létre (taps). Ezért mindenekelőtt a hazai kis- és középvállalkozásokat kell támogatnunk, mert most is ők adnak munkát a legtöbb embernek. Az embereknek csak akkor lesz munkájuk Magyarországon, ha őszintén kimondjuk: ha megvédjük a magyar termékeket, ha megvédjük a magyar árukat (taps), ha megvédjük a magyar földet és megvédjük a magyar vízkészletet. Vagyis (vagyis) legyünk

szerények! Legalább ugyanannyira meg kell védeni magunkat, mint amennyire ezt más országok, például az Egyesült Államok, Németország vagy Franciaország bátran minden fönntartás és aggály nélkül megteszi.

27. Nos, kedves Barátaim! Itt az idő, hogy nemzeti üggyé tegyük az új munkahelyek megteremtését!

28. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Ahhoz, hogy az egészség mindenki számára elérhető legyen, meg kell mentenünk a magyar egészségügyi rendszert, amit a Gyurcsány-korszak módszeresen szétvert. A szociális népszavazás alkalmával már mindannyian láthattuk, hogy az egészségügy megmentése olyan nemzeti ügy, amely példátlan méretű összefogást képes teremteni. Az emberek nem csodákat várnak, hanem azt, hogy lássák: a politika valójában az ő egészségüket akarja szolgálni. Ha látják, akkor ők is segíteni fognak. És éppen ez a nemzeti ügyek lényege: az emberek nélkül nem lehet egyetlen országot sem fölemelni. Ezt a közös energiát kihasználva rendeznünk kell a háziorvosok és a kórházak helyzetét. Nem lehet tovább tétlenül nézni, hogy az orvosaink száz- és ezerszám külföldre mennek, és eközben kórházaink súlyos sérülteket nem tudnak fogadni. Több orvosra és több ápolóra van szükségünk ahhoz, hogy felére csökkentsük a várakozási időt, és ne forduljon elő, hogy súlyos betegek vagy sérült ember nem kap azonnal orvosi segítséget. Könnyen belátható, hogy nemzetközi versenyképességünk alapföltétele, minél több munkaképes, jó teljesítményekre alkalmas magyar ember éljen Magyarországon. Itt az idő tehát, hogy megmentsük az egészségügyet! (taps)

29. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Közös és nagy célunk, amelyben minden becsületes, törvénytisztelő magyar egyetért, a közrend és a közbiztonság helyreállítása. Senki sem akar félelemben élni, és mindenkit dühít, hogy vandálok randalírozhatnak következmények nélkül. Ez is olyan nemzeti ügy tehát, amit a nagy többség – biztos vagyok benne – támogatni fog. Különösen, ha azt látják, hogy az új kormány komoly erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy közösen száműzzük a félelmet az utcákról, a terekről és az otthonainkból. Én emlékszem, gyermekkoromban a kertajtót, de sokszor még a ház ajtaját se zártuk be, vagy egyszerűen a lábtörlő alá tettük a kulcsot. Sőt, amikor még lakótelepi panelházban laktam, ott sem voltak sem berácsozva, sem bevasalva az ajtók. Gyenge kormány egyenlő gyenge közbiztonság. Ezért szabadult el a bűnözés. Ezért kell határozottan kimondanunk, hogy a bűnözők ellen harcolni kell, akárkik is azok. Mindegy, hogy milyen a vagyoni helyzetük (taps), a kisebbséghez vagy a többséghez tartoznak-e, a bűnözőket törvény elé kell állítani, és felelősségre kell vonni minél gyorsabban. Vagyis itt az idő, hogy újra rend legyen Magyarországon! (taps)

30. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! (Tisztelt Hölgyeim és Uraim) Ma az embereket és a családokat nemcsak a munkanélküliség, a hiányos egészségügy és a bűnözés veszélyezteti, hanem a szociális biztonság széthullása is, ami szintén a Gyurcsány-korszak sajátos vívmányai közé tartozik. Én azt látom a világban, hogy azok az országok és nemzetek erősek, ahol erős a bizalom, a nem látható, nem kézzel fogható dolgokban pedig erős a meggyőződés. Vagyis az emberek hisznek a saját sikerükben, szeretik a nemzettársaikat, fontos számukra az összetartozás, és ezért tudják, hogy számíthatnak is egymásra. Számomra ezt jelenti a szociális biztonság, és ezért gondolom úgy, hogy olyan nemzeti ügyről van szó, amellyel az emberek nagy többsége mindig is azonosulni fog. Azonosulni fog, mert szociális biztonság nélkülözhetetlen a mindennapi élethez, és abból valójában, ha jól belegondolunk, mindenki részesül. Ha pedig széthullik, mint az abroncsát vesztett hordó dongái, vagy akár csak súlyosan megbillen, azt előbb-utóbb mindenki megérzi, még a legjobb módúak is. A szociális biztonság tehát erőforrás a nemzet számára. Minden egyes megszülető gyermek befektetés, amely sokszorosan meg fog térülni az országnak, amikor képzett és egészséges felnőtté válva munkát vállal, és részt vesz a javak előállításában. Mindenkinek saját, jól felfogott érdeke, hogy amikor ő szorul majd gondoskodásra, legyen, aki gondoskodni képes róla. Ezért itt az idő, hogy helyreállítsuk a szociális biztonságot is Magyarországon!

31. Összefoglalva tehát (taps) összefoglalva tehát azt mondhatom, meg vagyok győződve arról, hogy a kormányzásnak a jövőben a nemzeti ügyeket kell képviselnie. Magyarország következő kormányának a nemzeti ügyek kormányának kell lennie.

32. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Nehéz nyolc év van mögöttünk és a nyolc évnek súlyos az öröksége. Micsoda ócska cipő, énekli most valahol Cseh Tamás. A Facebookon – ilyenem is van (nevetés)– az egyik szurkolóm (taps) – nem rajongóm, (nem rajongóm) mert bár az angol fordítás kötelezővé teszi, egy szurkolóm– a következő üzenetet küldte, mikor megkérdeztem, miről kellene beszélni, idézem őt: „Az elmúlt nyolc év hagyatéka: Lopni dicsőség. Hazudni kötelesség. Ütni öröm. Itt az idő, hogy ennek véget vessünk.” Bizony Tisztelt Hölgyeim és Uraim (taps), itt az idő, hogy ennek véget vessünk, de arról se feledkezzünk el, hogy a magyar emberek azonban minden tiszteletet és elismerést megérdemelnek, mert kibírták. És ha a szocialisták térdre is rogyasztották az országot, az nem omlott össze. És ez kizárólag a magyarok szívós helytállásának köszönhető. Ez okot ad a reményre. Ha valaki eddig kételkedett volna, ebből is láthatja, ha nem is hibátlan, de nagyszerű nép és nagyszerű nemzet a mienk. És ebből erőt meríthetünk a jövőhöz is. Magyarország megindulhat egy új úton, egy új irányba, egy jobb és sikeresebb holnap felé,

amikor a magyarok szívóssága, szorgalma, tehetsége és leleményessége már nemcsak arra kell, hogy kibírjuk, hogy túléljük, hanem arra, hogy előre is jussunk, és sikereket is érjünk el.

33. Én látom, sokan aggódnak, kételkednek, sokan bizonytalanok. Érthető, ha nem mernek reménykedni ennyi kudarc és csalódás után. Én megértem őket. Megértem azokat a gyermekeikért aggódó szülőket, akik azt mondják, hogy Magyarországnak ma nincs jövőképe, nincsenek céljai, és attól félnek, hogy gyermekeik előbb-utóbb elhagyják az országot. Azt üzenem nekik, hogy a változás épp azért fontos, hogy újra legyen közös jövőnk, legyenek közös céljaink, olyan közös céljaink, amelyek megoldásával sikeres és erős országgá válhatunk. Megértem a nemzet távolabbi jövőjéért felelősséget érzőket is, akik azt kérdik, mihez kezdünk a népesedési hanyatlással, az oktatással, a vállalkozó szellemmel vagy a kutatással hosszútávon. Nekik azt szeretném üzenni, hogy a változásnak az élet minden területére ki kell terjednie, a nemzeti ügyek kormányának pedig mindig a jövő felé kell fordulnia, mindig a horizontot kell kutatnia. És megértem azokat is, akik elkeseredettek és dühösek az elmúlt nyolc év miatt. Van rá okuk bőven. Most arra kérem őket, hogy az igazi és valódi, vagyis mély változás érdekében csak a józanész politikáját támogassák. A szélsőséges erőknek hiába nagy a hangjuk, hiába rázzák az öklüket, nincs és nem is lesz ahhoz elég erejük, hogy komoly változást vigyenek végbe. Őket támogatni elvesztegetett, sőt eltékozolt lehetőség és erőfeszítés (taps) És Kedves Barátaim, megértem a szocialistáktól elpártolt, volt baloldali szavazók csalódottságát is. Hittek egy eszmében. Hittek egy eszmében, és azt kellett látniuk, hogy vezetőik semmibe veszik ezeket az eszméket, és hátat fordítanak a saját választóiknak. Nekik azt üzenem, hogy mi, jobboldaliak nem várjuk, hogy megváltoztassák a fölfogásukat, csak arra kérjük őket, hogy támogassák a nemzeti ügyeket, mert azok minden magyar ember érdekét szolgálják. Rájuk is számítunk, őket is várjuk az ország közös újjáépítésében, mert biztos vagyok benne, hogy nélkülük nem fog sikerülni. (taps) Legyenek ők is a változás részesei és nyertesei.

34. Az ország egyik fele csalódott, a másik dühös. Csalódott, mert rászedték, becsapták, visszaéltek a bizalmával. A másik fele meg azért dühös, mert előre látta, hogy így lesz, és azt is tudja, hová juthattunk volna nyolc év alatt, ha nem hagyjuk magunkat rászedni. Csalódott és dühös emberek milliói. Barátaim, itt most a politikának különös gonddal kell cselekednie. A düh és a csalódottság földjéről átjárót kell találnunk, amely elvezet a szóértés, az együttműködés és a remény világába. Gyűlöletkampányok és hazugságbeszédek okozta lehangoltság, hitetlenség, ölbe ejtett vagy éppen tehetetlenül széttárt kezek korszakából kell áthajóznunk a nagy tervek, a tetterő, a cselekvés, a

kölcsönös bizalom és a közös siker korszakába. Vagyis fel kell szítanunk a reményt a magyar szívekben (taps). Tisztelt Hölgyeim és Uraim, én rendületlenül hiszem (én rendületlenül hiszem), hogy sikerülni fog, mert tudom, hogy nincs reménytelen ország, csak reménytelen kormányok vannak, és azt is tudom, hogy nincs szegény ország, csak rosszul kormányzott ország van.

35. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Azt is tudom, azt is hallom, azt is látom, hogy vannak, és nem is kevesen, akik úgy gondolják – olvasgatván az ilyen-olyan fölméréseket –, hogy a jövőbe induló vonatjegy már a zsebünkben van. Nyomatékosan felhívom a figyelmüket, hogy csak egyetlen igazi felmérés létezik, amire adni lehet. És ez április 11-én lesz (taps). A vonatjegy csak ott és csak akkor váltható meg, és mindenki kell hozzá, aki változást akar. Mindenki és mindkét szavazatával. Puskás Öcsi közismert mondását a helyzethez igazítva: kis különbség – kis változás, nagy különbség – nagy változás (taps). Márpedig Magyarországnak most nagy változásra van szüksége. Magyarország népe annyi mindent kiállt az elmúlt nyolc évben, hogy igazán megérdemli a nagy változást. Magyarország kedves barátaim sokkal jobb kormányzást érdemel. Magyarország népének joga van arra, hogy olyan kormánya legyen, amely figyel az emberekre, amely meghallja az emberek hangját, az idősekét éppúgy, mint a fiatalokét, a munkavállalókét éppúgy, mint a vállalkozókét, a városban élőkét éppúgy, mint a falusiakét, meghallja a családok hangját éppúgy, mint az egyedül élőkét. Magyarország népének joga van egy olyan kormányra, amely hisz a magyarokban, és megadja a nekünk kijáró tiszteletet. Olyan kormány kell, amely megérti, (amely megérti) hogy milyen emberek vagyunk mi, magyarok, tiszteletben tartja a különbözőségeinket, és megértő velünk szemben. Én hiszek abban, hogy a magyarok képesek arra, hogy a hazugság helyett az igazságot válasszák, kapzsiság helyett az önzetlenséget, az ostoba, mohó zsarnokság helyett a demokratikus, józan észt, uszítás helyett a megbékélést és korrupció helyett az áldozatkészséget. Tagadás helyett a hitet és hatalmaskodás helyett a szolgálatot. Tudom, ezt várják az új kormánytól, de én azt kérem, várják ezt el saját maguktól is, saját életükben, a saját hatókörükön belül is. Higgyék el, csak együtt sikerülhet, de együtt sikerülni fog.(taps)

36. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Azt az országot, amely közös értékeket, erős és komolyan vehető kormányzást mutat fel, ismét tisztelni fogja majd a világ, ismét súlya lesz a szavának. Magyarországnak most egy erős és elkötelezett kormányra van szüksége, amely képes feledtetni a szégyent, amit a Gyurcsány-korszak okozott. Olyan kormányra van szükség, amit nem kell szégyellnie az országnak. Vagyis itt az ideje, hogy a gyengéket leváltsák az erősek. Tisztelt Hölgyeim és Uraim, én készen állok, hogy Magyarország nagy

vállalkozásában a magam feladatát ellássam. Én és a pártom is készen állunk. Készen állunk az erős, a felelős és a cselekvő kormányzásra. (taps) Hajrá Magyarország, hajrá magyarok![328]

2. A négy országos napilapnak az évértékelő beszédekről szóló tudósításai

2.1. A 2003-ban elhangzott kormányfői évértékelő beszédről megjelent tudósítások

Magyar Nemzet 2003-02-12

Újabb nyugdíjígéretek

Medgyessy Péter tízpontos Európa-tervről beszélt az Országgyűlésben

Medgyessy Péter évértékelő beszédével kezdődött tegnap a parlament ülése. A miniszterelnök egy tíz pontból álló Európa-tervet vázolt fel. Az ellenzék megkérdőjelezte az ígéretek hitelességét és megvalósíthatóságát. A parlament elfogadta új munkarendjét. Többször is szó esett arról, hogy a rendőrség nem engedélyezett utcai tüntetéseket az elmúlt hetekben.

Az Európai Unióba való belépés után is garantáljuk a nyugdíjak értékét – ígérte tegnapi parlamenti évadnyitó beszédében Medgyessy Péter. Elmondta: eddig is sokat tettek a nyugdíjasok, valamint a bérből és fizetésből élők érdekében, mert életszínvonaluk elmaradt attól, amit a gazdaság fejlettsége lehetővé tesz.

Medgyessy beszédében tízpontos Európa-programot ismertetett, amelyben ígéretet tett például a Millenáris Park továbbépítésére, s arra, hogy az uniós csatlakozás időpontjától az állami múzeumok ingyenesek lesznek. Elmondta: 2006. október 26-ra felépül egy, a forradalomhoz méltó ’56-os emlékmű.

Bejelentette: a terv részeként 150 milliárd forintos fejlesztésihitelprogramot indítanak. A hét–tíz éves futamidejű kedvező kamatozású kölcsönt a magyar vállalatok vehetik majd fel, ebből negyvenmilliárdot a kisvállalkozásoknak szánnak, 7,4 százalékos kamattal – ígérte. A környező országokban terjeszkedőknek a Corvinus Rt. alaptőkéjének tízmilliárd forintra emelésével segítenek.

Medgyessy Európa-terve[329]

Újabb ígéretözön a miniszterelnöktől, az ellenzék hiányolja a programok forrásait [330]

[328] http://www.dunatv.hu/musor/videotar?query=%C3%A9v%C3%A9rt%C3%A9kel%C5%91. (2011.12.29.).

[329] A cím nem szerepel az archívumban.

A miniszterelnök szerint jövőképünk a modern európai Magyarország. A kormány politikájának középpontjába az értékőrző modernizációt helyezi – jelentette ki. A jövő Magyarországának biztosítéka a gyermek, az uniótól várhatjuk, hogy a következő nemzedék boldogabb legyen – mondta. Mi nem vagyunk kishitűek, ezért egyértelműen fogalmazunk, azt mondjuk: Igen! – hangoztatta Medgyessy a csatlakozás kapcsán.

Minden hatóságnak kötelessége biztosítani a demokratikus alapjogok, a szólás- és a gyülekezési szabadság jogának érvényesülését – jelentette ki Medgyessy. Az elmúlt kormány tevékenységével kapcsolatban a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal hetvenmilliárd forint ügyében tett feljelentést – jegyezte meg. Elvárom a rendőrségtől és az ügyészségtől, hogy minden ügyet, politikai kötődéstől függetlenül, a lehető legalaposabban vizsgáljon ki – mondta a miniszterelnök.

Reméljük, hogy a vecsési számlagyár, a csillebérci úttörőtábor és a közbeszerzés nélküli szocialista umbuldák ügyét is kivizsgálja a kormány – reagált a beszédre Áder János, a Fidesz frakcióvezetője. Szerinte a nagy várakozások ellenére a miniszterelnöki beszéd csalódás volt, jövőkép helyett csak jövőpépet kaptak a hallgatók. Miként egyeztethető össze a jóléti fordulattal és a nyugdíjasok helyzetének javításával, hogy a villany ára az infláció kétszeresével, a gázé pedig háromszorosával drágul, valamint hogy az autópályadíj a tervezett fogyasztói áremelkedés négyszeresével, egyes gyógyszerek ára pedig az infláció hatszorosával emelkedik? – kérdezte Áder. Mit kíván tenni a kormány a gyárbezárások ellen, hol a nővérek beígért hűségpénze, és az ígéretek ellenére a csontritkulás elleni, valamint a szív- és érrendszeri gyógyszerek nem lettek ingyenesek – sorolta. A kormány több pénzt ígért az önkormányzatoknak, ám azok most óvodák és iskolák bezárására kényszerülnek. Miért kell a szocialista kormánynak még az élő fába is belekötnie? – kérdezte Áder. Ha kedvezményes hitelprogramot hirdetnek meg, akkor miért szüntették meg a Széchenyi-tervet? Miért nem kértek bocsánatot korábbi kijelentéseikért, hiszen a polgári kormány nem vette el a szabad szombatot, nem jött 23 millió munkavállaló Romániából, s vádjaikról sorra mondja ki a bíróság, hogy nem voltak igazak – jelentette ki. Száz nap – száz százalék – idézte Áder János a kormány egyik szlogenjét. Szerinte azonban a száz százalék igaz a kormány hatalomkoncentrációjára, a miniszterek és a miniszterelnök fizetésemelkedésére, a gyűlöletkampányra, a kormány tehetetlenségére, és a rendőrség is százszázalékosan politikai rendőrségként működik. A kormány új valutát

[330] Az alcím nem szerepel az archívumban.

vezetett be: az ígéretet. A Fidesz politikai vitanapot kezdeményez Magyarország jövőképéről – jelentette be.

Herényi Károly (MDF) szerint a konszenzus és a nemzeti összefogás szép és támogatandó szavak. Ám úgy vélte: azt is vizsgálni kell, ezek hogyan illeszkednek a cselekedetekhez. A kormányváltás óta a több mint háromezer parlamenti szavazás során alig támogatott a kormánytöbbség ellenzéki javaslatokat, és az elfogadott költségvetési törvény köszönőviszonyban sincs a felvázoltakkal – mondta. Tavalyi intézkedéseivel a kormány idei tartalékait is felélte.

Kuncze Gábor (SZDSZ) szerint az állam túl sok pénzt von el a vállalkozásoktól és az emberektől. Ezért nem támogatják a további ingyenes juttatásokat, inkább adócsökkentést szeretnének – jelentette be. Kuncze szerint megfontolandó, hogy inkább a Vásárhelyi-tervre költsön a kormány.

Lendvai Ildikó (MSZP) párhuzamot vont a Micimackóban szereplő, örökké borongós Füles és a szerinte mindig elégedetlen Fidesz között. Kitért arra: az Európa-terv az országot a gyorsabb, sikeresebb csatlakozáshoz segítheti hozzá.

Medgyessy válaszában elmondta: többet várt az ellenzéktől. Elismerte ugyanakkor, hogy az ellenzék több konstruktív javaslatát is elfogadhatták volna, ha azok figyelembe veszik az ország teherbíró képességét. Az ígéretekkel kapcsolatban elmondta: 2006-ig még sok idő van.[331]

Népszabadság 2003-02-12

Medgyessy Európa-terve

Tíz pontban a mezőgazdasági hiteltől az olcsóbb internet-hozzáférésig

Medgyessy Péter tegnap a parlamentben, a tavaszi ülésszak tényleges kezdete alkalmából napirend előtti beszédben tekintette át az ország helyzetét. A kormányfő tíz pontból álló, általa Európa-tervnek nevezett programot ismertetett. Az összességében és a ciklus egészét tekintve mintegy ezermilliárd forint költségvetési forrást igénylő program az uniós csatlakozás előtt a kis- és középvállalkozásoknak, valamint a mezőgazdaságból élőknek újabb és kedvező hitellehetőségeket kínál. Jelentős segítséget ígér a mentőszolgálat fejlesztéséhez, a kórházak felújításához. Újra leszögezi, hogy ez időszak alatt merre építenek - több mint nyolcszázmilliárd forint értékben - autópályákat, hogy

[331] A cikk szövege egyezik az archívummal.

megkezdődik a négyes metró építése. A program kiemelt szerepben láttatja a gyerekeket. Szabadabb, jobb iskolát, értelmesebb terhelést, a rászorulóknak ingyenes tankönyvet ígér. Jelentős részben ezt a korosztály érinti az internet-hozzáféréshez juttatandó állami finanszírozású árkedvezmény, mindenkit az ingyenessé váló múzeumok.

A miniszterelnök beszédének politikai pontjai közül a legfontosabb a feltétel nélküli igen volt az uniós csatlakozásra, s annak leszögezése, hogy a kormány az iraki konfliktussal kapcsolatban is a béke pártján áll. Az ellenzék egységesen elvetette a mintegy ötvenperces beszédet. Képviselői úgy ítélték meg, hogy az nélkülözte a valóságos problémákkal való őszinte szembenézést, következésképpen nem is adhatott választ igazán fontos kérdésekre. A miniszterelnök napirend előtti felszólalását a helyszínen hallgatta végig Mádl Ferenc köztársasági elnök és a diplomáciai kar számos képviselője.

Medgyessy tízpontos EU-tervet jelentett be[332]

A kormány a kultúra, az egészségügy, az oktatás és a gazdaság területén elindítja a modern magyar jövő megteremtésének tízpontos Európa-tervét - jelentette be Medgyessy Péter országértékelő beszédében tegnap napirend előtt a parlamentben. A miniszterelnök célként azt jelölte meg, hogy Magyarország erős, büszke és felkészült nemzetként csatlakozzon az Európai Unióhoz.

Medgyessy Péter tegnap a parlamentben napirend előtt szót kért, és az ország helyzetének értékelése után tízpontos, úgynevezett Európa-tervet ismertetett a képviselőkkel. Ennek keretében:

1. A közművelődésért

- 2004. május 1-jétől ingyen látogathatók az állami múzeumok.

- Tovább épül a Millenáris Park.

2. A nemzeti értékek megbecsüléséért

- A lágymányosi Nobel-díjasok parkja 2006-tól állít emléket „a magyar szellem teljesítményének”.

- 2006. október 23-ig megépül az 1956-os forradalom emlékműve.

3. A kulturális értékekért

-2004-ben átadják a Modern Művészeti Múzeumot, ahol a Ludwig-gyűjtemény is helyet kaphat.

- Magyar Formaművészeti Központ nyílik az Erzsébet téren.

- Emelkedik a kiváló és érdemes művészek, valamint a Kossuth-díjasok juttatása.

[332] A cím nem szerepel az archívumban.

4. A magyar filmművészetért

- Még ebben az évben megalkotják a filmtörvényt.

- Évente másfél milliárd forinttal több támogatást kap a magyar film.

5. Az egészséges társadalomért

- Az idén 25 mentőállomást újítanak fel, és 150 új mentőautó áll forgalomba.

- Kétmilliárd forintos állami támogatással 10-15 milliárd forintos műszercsereprogram indul.

- Ebben az évben megkezdődik 12 önkormányzati kórház rekonstrukciója.

-A beruházás befejezésének eredményeképpen 2005-ben már gyógyítanak az új honvédkórházban.

6. A korszerű oktatásért

-A közoktatási törvény módosítása biztosítja, hogy a gyermekek az általános iskola első négy évében nyugodt körülmények között, hátrányaikat leküzdve valóban megtanuljanak írni, olvasni, számolni.

-A szakképzés színvonalának emelésére13 milliárd forintos szakiskola-korszerűsítési program indul.

- Az iskolák már megkezdett 6,5 milliárdos felújítási programját további 5 milliárdos kedvező feltételű iskolafelújítási hitelprogram egészíti ki.

- Szeptembertől az óvodákban minden rászoruló gyermeknek ingyenes lesz az étkezés. Kezdetként több százezer iskolás nem fizet már a tankönyvért. Ez a program minden évben szélesedik majd.

- Kiemelt támogatást kap a roma gyerekek oktatása.

-2005-től az emelt szintű érettségi egyben nyelvvizsgát is jelent majd.

7. Az információ elérhetőségéért

- Már az idén százezerre bővült a nagy sebességű internetelérési végpontok száma.

- Márciustól 25 százalékkal csökkennek az internetezés költségei.

- Felgyorsul a Sulinet-program.

8. A magyar vállalkozásokért

- Márciustól 150 milliárd forintos technológiai felzárkóztatási hitelprogram indul, amelyből 40 milliárd forint a kisvállalkozások kedvezményes hitelezésére szolgál.

-A tőkehiánnyal küzdő vállalatok számára a májusban induló 40 milliárd forintos tőkepótló hitelprogram nyújt segítséget.

-A határokon túlra is terjeszkedni kívánó magyar vállalkozók támogatása érdekében tízmilliárd forintra emelik a Corvinus Rt. alaptőkéjét.

9. A megújuló mezőgazdaságért

- Megkezdődik a hátrányos helyzetű térségekben gazdálkodók középlejáratú hiteleinek hároméves konszolidációs programja. Ennek keretében összesen 25 milliárd forint adósságtól szabadulhatnak meg a gazdák úgy, hogy ennek felét az állam, a másik felét maguk az érintettek vállalják.

- Márciustól hosszú futamidejű, kedvezményes kamatozású hitel vehető fel földvásárlásra, fejlesztésre, forgóeszköz-finanszírozásra.

- Megkezdődik a földért életjáradék program. A Nemzeti Földalap mindazoktól, akik nem tudnak vagy nem akarnak önállóan gazdálkodni, kedvező feltételek mellett életjáradék fejében megvásárolja a földjüket.

10. Az infrastruktúra fejlesztéséért

- Tavasszal indul az autópálya-program:

tovább épül az M0-ás,

az M3-as 2004-ig Görbeházáig,

2006-ig Nyíregyházáig épül meg;

az M35-ös eléri Debrecent;

az M30-as 2004-ig eléri Miskolcot;

az M5-ös 2006-ig Szegedig épül meg;

az M7-es a ciklus végéig 58 kilométerrel hosszabbodik meg;

a 6-os út gyorsforgalmivá szélesedik Dunaújváros és Budapest között.

-A parlament döntését követően még ebben az évben megkezdődik a 4-es metró megépítése.

A kormány politikájának középpontjába az értékőrző modernizációt helyezi, a jövő Magyarországának biztosítékának pedig a gyermekeket tekinti - jelentette ki Medgyessy Péter tegnap napirend előtt az Országgyűlésben. A gyermekekre hivatkozott akkor is, amikor arra kért mindenkit, vigye el őket is áprilisban a szavazásra, ahol nem utolsósorban a kedvükért mondjon igent a csatlakozásra. A miniszterelnök beszédében kifejtette: az Európai Uniónak sok baja van, de jobbat még nem találtak ki. Nyilvánvaló viszont, hogy többet kellene tudnunk a helyzetekről, a lehetőségekről, amelyek a csatlakozással várnak az emberekre, ezért százhúszra növelik a tájékoztató irodák számát, programok indulnak a sajtóban, hogy a polgárok választ kaphassanak kérdéseikre, valamint megszervezik az önkormányzatok információs szolgáltatását is. Medgyessy úgy fogalmazott, Európa a jobb, a biztonságosabb élet, a világ sikeresebbik fele, s csak rajtunk múlik élünk-e a meghívásunk által adott lehetőséggel. Az a feladatunk, hogy „átmenjünk a nemzeti múltat

az európai jövővel összekötő hídon” - mondta a miniszterelnök. „Az unióba való belépés után is garantáljuk a nyugdíjak értékét, azt, hogy gyermekeink, unokáink jövőjét biztonságban fogjuk tudni, és megteremtjük a polgári világ nyugalmát, az erősödő és bővülő középosztály anyagi biztonságát” - ígérte Medgyessy Péter.

A kormányfő az Irak lefegyverzésére és az ENSZ-határozatok betartására felszólító „nyolcak levelével” kapcsolatban megismételte: a terrorizmus vagy az, hogy tömegpusztító fegyverek legyenek egy diktátor kezében, veszélyt jelent a világ, s így mindannyiunk számára. A magyar kormány minden polgárát megvédi. Magyarország biztonságban van, és ezt a biztonságot fenntartja - mondta. Leszögezte: „veszélyes úton jár, aki a háború és béke dolgában bizonytalanságot kelt. Láthatjuk másként a béke fenntartásának módját, de nem vitathatjuk el egymástól, hogy valamennyien a béke hívei vagyunk”.

A miniszterelnök hosszan beszélt a gyerekek helyzetéről is, mint mondta, a gyerekekről szólnak a kormány legfontosabb tettei ebben az esztendőben és a jövőben is. Elszomorítónak és tűrhetetlennek nevezte a gyermekszegénység mértékét.[333]

A kormányfő beszélt arról is, hogy új társadalmi egyensúlyt kell teremteni, de ez több kormányzati cikluson átívelő közös munka eredménye lehet. Hozzátette: a kormánykoalíció erős és szilárd, de minden parlamenti képviselőre számít, hogy tisztázó vitákban alakítsák ki a közös álláspontot. Nem lehet mindig nemet mondani, tagadó mondatok helyett igenlésre épül a modern Magyarország - vélekedett Medgyessy Péter. A gazdaság helyzetéről szólva kifejtette: a gazdaság erős, de a növekedés üteme két és fél éve csökken, részben azért, mert két évvel ezelőtt a gazdaságpolitika irányt vétett, és „sajnos az erős forint mítosza ma is érezteti hatását”. A fő cél, hogy mindenkinek, aki dolgozni tud és akar, legyen munkahelye, tisztes keresete, a magyar vállalkozók és a külföldi beruházók is megtalálják számításukat - jelentette ki.

Medgyessy Péter szerint ez olyan gazdaságpolitikával érhető el, ami tekintettel van a gazdasági egyensúly, a növekedés, az inflációcsökkentés és a foglalkoztatásbővítés együttes követelményeire. [334]

A miniszterelnök beszédében többször visszatért a köztársaság eszméjéhez, a felvilágosodás és a humanizmus értékeire hivatkozott, mint olyanokra, amelyek a modern Magyarország számára is biztos alapokat szolgáltatnak.

---

[333] Különös nyomatékkal tett említést a közpénzek útjának tisztaságáról. Kijelentette: elvárja a hatóságoktól, hogy az előző kormány idején keletkezett aggályos ügyeket vizsgálják ki. Nem engedi, hogy a tiszta lap, mellyel kormánya indult, bepiszkolódjon. Ennek jegyében kezdik tárgyalni a parlamentben a közpénzekről szóló törvényt. – Ezek a mondatok csak az archívumban szerepelnek.

[334] A jelölt mondat az archívumból hiányzik.

10.14750/ME.2015.012

Magyar Hírlap 2003-02-12

Több százmilliárdba kerül az Európa terv

A Medgyessy-beszéd középpontjában a köztársasági eszme

Csoda nem történt, pénz a semmiből nem került elő. Medgyessy Péter lényegében meglévő költségvetési források átkereszteléséval ígérte meg új, több százmilliárd forintos Európa tervét tegnapi parlamenti országértékelésében. Ezt erősítik meg kormányzati források, és így látják a lapunknak nyilatkozó közgazdászok is. A kormányfő egyebek mellett autópályákat, kulturális intézményeket, 150 milliárdos vállalkozástámogatást és kórházfelújításokat ígért. Nem mindent azonnal, de összes új tervét erre a parlamenti ciklusra alapozza. A miniszterelnöki beszéd erőteljesen uniós elkötelezettségű és hangsúlyozottan békepárti volt – idehaza és a világban egyaránt. Az Országgyűlésben a beszéd alatt megjelent az elődd, Orbán Viktor is, pártja képviseletében Áder János bírált keményen. „A kormány új fizetőeszközének ígéret a neve" – fogalmazott.

Értékelt és újabb milliárdokat ígért

A modern, a gyermek és Európa – ez is lehetett volna a címe Medgyessy Péter miniszterelnök első országértékelő beszédének. A parlamentbe visszatérő értékelésen érezhető volt az igyekezet, hogy jövőképet vázoljon fel az unióba igyekvő ország minden társadalmi rétege számára. Volt vadonatúj ígérethalmaz is Európa terv néven, ám ha közelebb hajolunk, látszik: pénz híján jórészt ismert célokat csomagoltak újra. Úgyhogy marad a várakozás: minden beszéd annyit ér, amennyi megvalósul majd belőle.

„Hiszem, a köztársaságban a dolgok rendje, ha polgárainak képviselői összegyűlnek az ország házában, és összegzik, hová értünk" – kezdte beszédét Medgyessy Péter kormányfő, elődje Orbán Viktor vigadóbeli évértékelőire célozva.

„A Magyar Köztársaság sikeres, mert az egymást követő kormányok mindegyike épített elődei munkájára, képesek voltak arra, hogy pótolják, amit elődjük elmulasztott, vagy amire nem maradt ideje" –folytatta Medgyessy a választásokon látott stratégiának megfelelően a társadalom kibékítőjeként, ellentétben Orbán múlt heti, még mindig a mi és ők szembenállására épülő beszédével. „Egyetlen Magyarország van, számomra nincs ellenséges település" – hangsúlyozta. Ezután azonban az ellenzék bírálása következett: „Civilizált országban mindenki tudja, mikor van a verseny és mikor az együttműködés ideje". Majd a Kehi feljelentéseire támaszkodva 70 milliárd forint közpénz gyanús felhasználásával vádolta meg az előző kabinetet, kijelentve, hogy ilyesmit ebbe a kormányban nem fog eltűrni.

Új szavak: modern és gyermek

A jövőről szólva a „gyermek”, a „modern” és az „Európa” szavak kerültek elő leggyakrabban. „Számomra a kormányzás értelme az értékőrző, modern európai Magyar Köztársaság megteremtése”. „Nincsenek jobb- vagy baloldali gyerekek, az ő boldog világukban még csak a tankönyvekben vannak oldalak”. Ismét az ideológiasemleges középre helyezte magát, kijelentve: „Hiszek a szociáldemokrácia, a liberalizmus és konzervativizmus értékeinek integrálásban”. Csakúgy, mint Orbán, azt állította, hogy az emberek mellette állnak: „A csendes többség adja a bázisát a kormánynak.”

A csatlakozással kapcsolatban konkrétumok helyett maradtak a korábbi érvek: „Az Európai Unióhoz tartozás vezet leginkább az egyén és a nemzet gazdagodásához.” Irak ügyében az amerikai álláspontot támogató levél aláírásához képest már azt hangsúlyozta, hogy Amerikának és Európának össze kell fognia. „Valamennyien a béke hívei vagyunk.”

A szegényeknek a társadalmi szakadékok felszámolását, a középosztályoknak erősödést, az időseknek értékálló nyugdíjakat ígérő mondatok után jött a beszéd legfontosabb – egyúttal az addigiaknál is szürkébb – része: a tízpontos Európa tervnek – „a gyerekbarát politika magyar Európa-programjának” – az ismertetése.

Az Európa program ígéretei

1. Művelődésügy

Tovább épül a Millenáris Park. 2004. május 1-jétől ingyenesek az állami múzeumok. Jövőre átadják a Modern Művészeti Múzeumot.

2. Nemzeti értékek

2006-ra elkészül a Nobel-díjasok lágymányosi parkja és egy ’56-os emlékmű.

3. Kultúra

Magyar designközpont nyílik az Erzsébet téren, több pénz jut a Kossuth-díjasoknak, a kiváló és érdemes művészeknek.

4. Magyar film

Még idén lesz filmtörvény, évi plusz másfél milliárdot kap a magyar film.

5. Egészségügy

Huszonöt mentőállomást felújítanak, százötven új mentőautót vásárolnak, műszercsere-programot indítanak, megkezdik tizenkét kórház rekonstrukcióját, 2005-re működik a Honvéd Kórház.

6. Oktatás

Szeptembertől ingyenes lesz az óvodai étkezés a rászorulóknak. Ingyen kap tankönyvek [tankönyvet] kezdetként több százezer iskolás. A roma gyerekek oktatását kiemelten

támogatják. 2005-től az emelt szintű érettségi egyben nyelvvizsga is. Indul egy 13 milliárdos szakiskola korszerűsítési program és további ötmilliárdos iskolafelújítási hitelprogram.

7. Információs társadalom

Márciustól 25 százalékkal olcsóbb az internetezés. Idén nagy sebességű internetelérési végpontok százezerre bővülnek.

8. Vállalkozások

Márciusban 150 milliárdos technológiai felzárkóztatási hitelprogram kezdődik, májustól 40 milliárdos tőkepótló hitelprogram. A Corvinus Rt. alaptőkéjét 10 milliárdra növelik a határon túl terjeszkedni kívánó magyar vállalkozók érdekében.

9. Mezőgazdaság

A hátrányos térségekben dolgozó gazdák középtávú hiteleinek felét (25 milliárdot) az állam átvállalja, ha a gazdák kifizetik a másik felét. A Nemzeti Földalap életjáradékért cserébe megveszi azoknak a földjét, akik nem tudnak vagy nem akarnak önállóan gazdálkodni.

10. Infrastruktúra

Tovább épül az M0-ás, 2006-ban az M3-as eléri Nyíregyházát az M35-ös Debrecent, az M5-ös pedig Szegedet. Az M30-as 2004-ig eljut Miskolcra. Az M7-es a ciklus végéig 58 kilométerrel bővül, a 6-os útból Dunaújváros és Budapest között 2007-re gyorsforgalmi lesz. Még az idén elkezdik építeni a 4-es metrót.

„Most az a feladatunk, hogy átmenjünk a nemzeti múltat az európai jövővel összekötő hídon” – fejezte be a beszédét a kormányfő.

Jövőkép helyett „jövőpép”

Az elsőként reagáló MDF-es frakcióvezető szerint a „cselekedetek és a szavak ellentétben vannak”. Herényi Károly kijelentette: nem lehet nemzeti összefogásról beszélni, ha a kormány sorra elutasítja az ellenzéki módosító javaslatokat. Herényi pótköltségvetést sürgetett, mert a „nagyívű tervek köszönő viszonyban sincsenek az idei költségvetéssel”.

Áder János úgy vélte, hogy „a Medgyessy-kormány új fizetőeszközt vezetett be, amelynek a neve: ígéret”. A Fidesz frakcióvezetője Medgyessy szemére vetette, hogy a „rendőrségből politikai rendőrség” lett, a szocialistákhoz kapcsolódó gyanús ügyeket pedig nem vizsgálják. Áder politikai vitát kezdeményezett a jövőképről, mondván Medgyessy legfeljebb „jövőpépet” rajzolt fel, miközben a kormányfő nem válaszolt arra, mit kíván tenni a gyárbezárások ellen, a gazdaság gondjainak orvoslására, az egészségügyben

dolgozókért vagy éppen az önkormányzatokért. Áder azt is kijelentette, hogy az előző kormány jobb hiteleket nyújtott a vállalkozóknak és a gazdáknak. „Összeadtam az említett autópályákat, de sehogy sem jött ki a választási kampányban ígért 800 kilométer” – mondta Áder.

Végül egy csipet önkritika

Medgyessy viszontválaszában elismerte, hogy elfogadhattak volna több ellenzéki javaslatot is, és megígérte, szívesen fogadnak minden elképzelést, amely belefér a költségvetésbe. „A kormánynak 2006-ig még sok ideje van arra, hogy beváltsa ígéreteit” – fejezte be a miniszterelnök. [335]

Népszava 2003-02-12

Medgyessy Péter beszédével kezdődött a parlament tavaszi ülésszaka

Egyértelmű igen az ország uniós csatlakozására

Medgyessy Péter miniszterelnök tegnap parlamenti országértékelő beszédében arról szólt, hogy Magyarország számára a sikeres jövőt az európai uniós csatlakozás jelenti. A kormány mindent megtesz azért, hogy az emberek életkörülményeit jobbá tegye. Az ellenzéki képviselők szerint a miniszterelnök nem válaszolt a neki már korábban is feltett kérdésekre, és szavai köszönő viszonyban sincsenek a valós tényekkel. Az ülésen jelen volt Mádl Ferenc köztársasági elnök is.

Medgyessy Péter országértékelő beszédében elmondta, a Magyar Köztársaság sikeres, mert a rendszerváltás óta egymást követő kormányok mindegyike épített elődei munkájára és pótolták azt, amit ők elmulasztottak. Közölte, a jelenlegi kabinet is ezzel kezdte munkáját, és úgy véli, az elmúlt 10 hónapban fontos lépést tett a jóléti fordulat megteremtéséért. Szerinte azonban van pótolnivaló abban a tekintetben, hogy mindenki számára világos legyen, mikor van a verseny és mikor az együttműködés ideje. A miniszterelnök kijelentette, számára nincs ellenséges település, egyetlen Magyarország létezik, közös sikerekkel és kudarcokkal. Ennek a szemléletnek köszönhetően a közéletből eltűnőben van a félelem. A kormány politikájának középpontjában az értékőrző modernizáció áll, jövőképe a modern európai Magyarország, ahol a szociáldemokrácia, a liberalizmus és a konzervativizmus értékei integrálódnak.

Medgyessy Péter országértékelőjével kezdődött a parlament tavaszi ülésszaka

[335] A cikk nem található meg az archívumban.

Egyértelmű igen az Európai Unióhoz való csatlakozásra

Medgyessy Péter miniszterelnök tegnapi országértékelő beszédében megerősítette, Magyarország számára a sikeres jövőt az európai uniós csatlakozás jelenti. A kormány politikájának középpontjában az értékőrző modernizáció áll. Az ellenzéki képviselők szerint a miniszterelnök nem válaszolt a neki már korábban feltett kérdésekre, és szavai köszönő viszonyban sincsenek a valós tényekkel.

Véleménye szerint az Európai Unió már ugyanúgy nem tökéletes, mint a demokrácia maga, mégis az a már kipróbált út, amely a következő nemzedék számára a boldogabb jövőt jelenti. Az unióhoz való tartozás vezet leginkább az egyén és a nemzet gazdagodásához, mert általa az ország a győztesek világához tartozhat. – „Mi nem vagyunk kishitűek, tudjuk, hogy képesek vagyunk rá. Ezért egyértelműen fogalmazunk, és azt mondjuk: igen” – jelentette ki Medgyessy Péter. A jelenlegi nemzetközi események kapcsán a miniszterelnök azt mondta, Magyarország megbízható partner, a nemzetközi közösség megbecsült tagja, és súlyához mérten lehetősége van érdekei szerint alakítani a világ történéseit.

Az Irak lefegyverzéséről több európai kormányfővel közösen aláírt levélről Medgyessy azt mondta, a terrorizmus és egy diktátor kezén lévő tömegpusztító fegyverek veszélyt jelentenek mindenkire, és a magyar kormány megvédi állampolgárait. Közölte, egyetlen esély a békére az, ha az Egyesült Államok és Európa összefog. Meggyőződése szerint minden lépést a nemzetközi jog szerint kell megtenni és az ENSZ határozatait mindenkinek végre kell hajtani. A miniszterelnök hangsúlyozta, Magyarország biztonságban van, amelynek fenntartása azonban a nemzetközi szövetségi rendszer függvénye. Kijelentette, veszélyes úton jár, aki a háború és béke kérdésében bizonytalanságot kelt.

A társadalmi problémákról szólva a miniszterelnök elmondta, az elmúlt 13 évben a szakadékok mélyültek, ezek felszámolása több kormányzati ciklus és a közös munka eredménye lehet. Kijelentette, az uniós csatlakozás után is garantálja a kormány a nyugdíjak értékét, megteremti az erősödő középosztály nyugalmát és anyagi biztonságát. „Az ország pénzügyi helyzete a csatlakozás pillanatától javulni fog. Az EU várja Magyarországot, mert tudja, hogy kultúránk, tudásunk, szorgalmunk gazdagítani fogja a közösséget. Ahhoz, hogy Magyarország felkészülten csatlakozhasson az unióhoz, a kormány elindítja a modern magyar jövő megteremtésének 10 pontos Európa Tervét”.

Medgyessy hangsúlyozta, hogy a közpénzek felhasználása az előző kormány alatt sokszor aggályos volt, és politikai kötődésektől függetlenül a Kehi által 70 milliárd forint

értékben tett feljelentések után a vizsgálatokat le kell folytatni. A gazdaságról szólva a miniszterelnök kifejtette, olyan gazdaságpolitikával – ami tekintettel van a gazdasági egyensúly, a növekedés, az inflációcsökkenés és a foglalkoztatásbővítés együttes körülményeire – lehet elérni, hogy aki dolgozni tud és akar, annak legyen munkahelye, a magyar vállalkozók és külföldi beruházók is megtalálják számításukat. Közölte, idén még 40 ezer új munkahely létesül. [336]

2.2. A 2003-ban elhangzott ellenzéki évértékelő beszédről megjelent tudósítások

Magyar Nemzet 2003-02-07

Orbán a hamis vádakról

A volt miniszterelnök támogatja az Európához történő csatlakozást[337]

A volt miniszterelnök felhívta a kormány figyelmét a magyar nép békevágyára[338]

A jelenlegi kormányzat „romboló dühvel" fordul szembe az előző ciklusban létrehozott értékekkel, mivel látja, hogy minden eddiginél erősebb polgári, nemzeti oldallal áll szemben – fogalmazott évértékelő beszédében Orbán Viktor. A volt miniszterelnök ismét egyértelművé tette, hogy támogatja az uniós csatlakozást, ugyanakkor bírálta a kormányt, amiért megbélyegzik a kétkedőket.

Megmagyarázhatatlannak tűnik az ország jelenlegi vezetőinek rombolási kényszere, amellyel rárontanak mindenre, ami a polgári kormány idején született meg – hangsúlyozta Orbán Viktor volt miniszterelnök a Pesti Vigadóban elmondott hagyományos évértékelő beszédében tegnap. Utalt a Széchenyi-terv, a diák- és gazdahitelek, a családi vállalkozások támogatása, a Terror Háza, a Bozsik-program, a státustörvény és a Nemzeti Színház elleni támadásokra.

Orbán az unió mellett[339]

A kormány az iraki konfliktusban nem a magyar érdekeket tartja szem előtt [340]

- **Olykor az ember már arra gondol, hogy még az esztergomi hidat is hajlandóak lennének lerombolni, hogy húsz méterrel arrébb ők építhessék újra – fogalmazott.**

[336] A cím nem található meg az archívumban.
[337] Az alcím nem szerepel az archívumban.
[338] Ez az átszerkesztett alcím szerepel az archívumbeli cikk címeként.
[339] A cím nem szerepel az archívumban.
[340] Az alcím nem szerepel az archívumban.

A kormányzat „romboló dühének egyik oka az exkormányfő szerint az, hogy sorra bebizonyosodik: az előző kabinettel szemben megfogalmazott koholt vádak hamisak voltak. [341]

- Nem jött 23 millió munkavállaló Romániából Magyarországra, nem volt hosszú bájtok éjszakája, **nem érkeztek kamionok Ausztriából titkos MSZP-ellenes röpcédulákkal**[342], nem találtak kivetnivalót a Terror Háza gazdálkodásában, és nem volt visszaélés a Széchenyi-film körül. **A kormány három államtitkárának éppen a napokban kellett elnézést kérnie a Bánk Bán készítőitől. Ő már a harmadik államtitkár, aki pert veszített korábbi valótlan állításai miatt**[343] – emlékeztetett. Szerinte a kormányzat dühének másik kiváltója, hogy soha nem tapasztalt erős, egységes és elszánt polgári nemzeti oldallal áll szemben. A volt miniszterelnök szerint[344] a közéleti vitákban sokszor nem is a pártok[345] állnak egymással szemben, hanem a kormányzat a társadalom nagy többségével. Erre[346] példaként hozta fel, hogy a büntető törvénykönyv enyhítését a törvénytisztelő[347] emberek milliói ellenzik. **A gyermekeiket féltő szülők elfogadhatatlannak tartják, hogy a jövőben ne büntessék azokat, akik az iskolákban kábítószert adnak át a tanulóknak. A társadalom 80 százaléka elutasítja azt is, hogy a stratégiai állami vagyont kiárusítsák.**[348]

---

[341] Ez a bekezdés csak a nyomtatott cikkben szerepel.
[342] A jelölt tagmondati betoldás a nyomtatott cikkben szerepel.
[343] A jelölt mondat nem szerepel az archívumban.
[344] Szerint helyett úgy vélte van az archívum szövegében.
[345] hanem a kormányzat és a társadalom nagy többsége között folynak. – Ez a tagmondat csak az archívumban szerepel.
[346] Erre szó az archívumban törölésre került.
[347] A törvénytisztelő kifejezés csak a nyomtatott cikkben szerepel.
[348] A következő hosszú szakasz az archívumban szerepel - **hasonlóan elutasítják a kábítószer beengedését az iskolákba, valamint a stratégiai állami vagyon kiárusítását.** Orbán Viktor az erős forint elleni kormányzati fellépést, valamint a státustörvényt gyengítő törekvéseket is nehezményezte. Ez utóbbi kapcsán kijelentette: „Addig-addig szorongatják, amíg ki nem leheli a lelkét.” Szerinte ebben az esetben a kormány nem az ellenzékkel, hanem a határainkon túl élő magyarsággal került szembe. A mezőgazdasági helyzetet értékelve elmondta, a kormány akkor csökkenti a mezőgazdasági támogatásokat, amikor a gazdák az unióban élő és náluk jobban támogatott gazdákkal kerülnek azonos versenyhelyzetbe. A közelmúlt hírei közül kiemelte azt a hivatalosan még meg nem erősített információt, hogy az izraeli titkosszolgálat, a Moszad a terrorizmus ellen küzdő országokban is végrehajthat célzott likvidálásokat. Emlékeztetett arra, a nemzetbiztonsági államtitkár a hírt úgy kommentálta: magyar területen a hatóságok engedélye nélkül nem hajtható végre ilyen akció. **Az egyenes beszéd hiányát a taszári példával érzékeltette: először ugyanis a kormány erre hivatott emberei azt mondták, hogy ide tolmácsok jönnek. Később mindezt leendő közigazgatási szakemberekre változtatták, majd azt hangoztatták, az Egyesült Államok kormányával szerződésben álló emberek lesznek a taszári tábor lakosai. „Így tudtuk meg, hogy a tolmács zsoldost jelent.” Az ellenzék és a nemzeti érzelmű polgárok jövője kapcsán elmondta: a közélet nemcsak a parlamentben, hanem az ország összes településén zajlik, ezért a nemzeti erőknek mindenhol ott kell lenniük, hogy az általunk képviselt értékek is jelen legyenek. „Ha a bizalmat, a barátságot és a szeretetet látják az arcunkon azok a honfitársaink, akiket a politika ellenünk hangolt, kiszabadíthatják magukat a gyűlölet rabságából, és mellénk állnak” – tette hozzá.** – A kiemelt részek hiányoznak a nyomtatott cikkből.

Hazánk uniós csatlakozása kapcsán az exkormányfő úgy fogalmazott: „Lassan mondom, hogy az is megértse, aki nem akarja, a belépés mellett szóló érvek valamivel többet nyomnak a latban."[349] Ugyanakkor ismét hangsúlyozta[350], **hogy a korábbiaknál jóval kedvezőtlenebb lehet a státusunk az unióban**[351], megalapozottnak tűnnek azok a vélemények, amelyek szerint néhány esztendőn át másodrendű tagok is lehetünk. Megjegyezte: míg Magyarország egy főre jutó uniós támogatása 49 euró lesz, addig Görögországban ugyanez az összeg 437 euró. Orbán úgy véli, méltatlan bánásmódban részesülnek azok, akik kérdéseiket és ellenérzéseiket fogalmazzák meg a csatlakozással kapcsolatban. Hangsúlyozta[352]: elfogadhatatlan[353], hogy aki az EU ellen szavaz, az gyermekei jövőjét veszélyezteti.[354] – **Ez durvább, mint az emlékezetes aki nincs velünk, az ellenünk van" – tette hozzá**. [355]

Az iraki konfliktussal kapcsolatban az exminiszterelnök úgy fogalmazott:[356] '56-os nemzetként is elfogadhatatlannak tartjuk az agressziót bármely független ország ellen. Orbán szerint[357] a kormány azért állt a háború oldalára[358], mert nem a magyar érdekeket tartja szem előtt, hanem csak a külföldi elvárásokat igyekszik szolgálni[359]. Felhívta a kabinet figyelmét, hogy a magyar nép békét kíván és az ország vezetőinek is erre kell törekedniük. **Orbán szerint az újabb beruházások hiányában csak a magyar vállalkozók támogatása teremtheti meg a szükséges munkahelyeket. A kormány ezzel szemben megfojtotta a Széchenyi-tervet. Kinek jó ez? – tette fel a kérdést. Az erős forint elleni kormányzati fellépést, valamint a státustörvényt gyengítő törekvéseket is nehezményezte. Ez utóbbi kapcsán kijelentette: „Addig-addig szorongatják, amíg ki nem leheli a lelkét." Szerinte ebben az esetben a kormány nem az ellenzékkel, hanem a határainkon túl élő magyarsággal került szembe. A mezőgazdasági helyzetet értékelve elmondta, a kormány akkor csökkenti a mezőgazdasági támogatásokat, amikor a gazdák az Európai Unióban élő és náluk jobban támogatott gazdákkal kerülnek azonos versenyhelyzetbe.**

---

[349] A kijelölt mondat csak a nyomtatott cikkben szerepel az archívumban nem.
[350] Az archívum szövegében az utalt kifejezés szerepel.
[351] Ez a tagmondat csak a nyomtatott cikkben szerepel.
[352] A hangsúlyozta kifejezés az archívum szövegéből törlésre került.
[353] Elfogadhatatlan után az archívumban betoldás szerepel: az a megbélyegzés csak az archívumban szerepel.
[354] A kormány szerinte a saját népszerűsítésére akarja felhasználni az uniós népszavazást, holott ez nem a kormányról szól. - Ez a mondat csak az archívumban szerepel.
[355] A kijelölt mondat csak a nyomtatott cikkben szerepel.
[356] Az iraki konfliktus kapcsán elmondta – Ez az rövidebb bevezető tagmondat szerepel az archív cikk szövegében.
[357] Orbán szerint helyett az archívumban Szerinte kifejezés szerepel.
[358] Oldalára helyett az archívumban mellé szerepel.
[359] Szolgálni helyett az archívumban kiszolgálni szerepel.

A közelmúlt hírei közül kiemelte azt a hivatalosan még meg nem erősített információt, hogy az izraeli titkosszolgálat, a Moszad a terrorizmus ellen küzdő országokban is végrehajthat célzott likvidálásokat. Emlékeztetett arra, a nemzetbiztonsági feladatokkal megbízott[360] tárca nélküli miniszter a hírt úgy kommentálta: magyar területen a hatóságok engedélye nélkül nem hajtható végre ilyen akció.[361]

Népszabadság 2003-02-07

Orbán: A polgári kormány a mérce

Több érv szól az unió mellett, mint ellene - mondta a volt kormányfő

A mostani négy év mércéjét az előző négy év, a polgári kormány eredményei adják - hangoztatta Orbán Viktor tegnap este a Pesti Vigadóban mondott országértékelő beszédében. A volt miniszterelnök immár ötödik alkalommal értékelte az ország helyzetét. Beszédében az EU-csatlakozásról szólva azt mondta: valamivel több érv szól mellette, mint ellene.

A Pesti Vigadóban a Magyar Polgári Együttműködés Egyesület felkérésére Orbán Viktor egyórás országértékelő beszédében azt mondta, hogy a polgárok többsége - függetlenül attól, hogy bal oldalon vagy jobb oldalon dobog a szíve - magáénak érzi az elmúlt négy év értékeit és eredményeit, a Széchenyi-tervet, a családtámogatási rendszert, a diákhitelt, a státustörvényt, a Nemzeti Színházat. Az exminiszterelnök érthetetlennek nevezte viszont a hatalom mai vezetői részéről azt a szerinte már hónapok óta „nem lankadó rombolási kényszert", amellyel rárontanak mindenre, ami a polgári kormány alatt eredményes volt. - Néha azt gondoljuk, hogy a Mária Valéria hidat is képesek lennének lerombolni, pusztán azért, hogy húsz méterrel arrébb építsék újra - mondta, majd feltette a kérdést, van-e magyarázat erre? Szerinte az MSZP-SZDSZ koalíció felelős kormányzás helyett az ellenzék ellenzékeként működik, s azért a dühük, mert minden vád összeomlott, amit a polgári kormánnyal szemben állítottak.

A polgári kormány a mérce[362]

- mondta a volt miniszterelnök a Pesti Vigadóban[363]

---

[360] Megbízott tárca nélküli miniszter helyett az archívumban államtitkár szerepel az archívumban.
[361] A nyomtatott cikk ezen mondatai nem ebben a sorrendben szerepelnek az archívumban.
[362] A cím nem szerepel az archívumban.

A volt miniszterelnök szerint a kormány dühét valószínűleg az okozza, hogy Magyarország történetében a baloldalnak először kell kiegyenlített erőviszonyok mellett kormányoznia. - Még soha nem álltak ennyien nyíltan és elkötelezetten a polgári oldalon. Százezerszámra, akár milliónyian tudunk együtt mozdulni. A nemzeti oldal egysége sem kívülről, sem belülről nem roppan meg, mert a választó polgárok abroncsa tartja össze - hangoztatta. Orbán Viktor mindehhez hozzáfűzte: jó lesz, ha mindenki figyel arra, hogy más időket élünk, más nóta járja. „Nem a szalonellenzéké, hanem a Ludas Matyiké a jövő. Hajrá, Ludas Matyik!”

Az EU-csatlakozás kapcsán megfontolandónak nevezte ugyan, hogy egyre több a kétkedő hang, de - mint mondta - úgy érzi, a belépés mellett szóló érvek valamivel többet nyomnak a latba. Hozzátette: „ezt lassan mondom, hogy az is megértse, aki nem akarja”. Szerinte bár a jól tájékozottak és a félműveltek mindezt euroszkepticizmusnak állítják be, ma már nem lehet érvényes az az elv, hogy aki nincs velünk, az ellenünk van.[364] Azt javasolta a kormánynak, hogy ne csináljanak ez EU-csatlakozásból pártpolitikát, a választókat pedig arra kérte, hogy április 12-én ne a kormányról, hanem a csatlakozásról szavazzanak.

Országértékelő beszédében Orbán Viktor az iraki konfliktusról szólva azt hangoztatta, hogy „a világ és mi magyarok úgy tudjuk, a kormány a háború oldalán áll”. Úgy ítélte meg, hogy Magyarországnak, mint '56-os nemzetnek egyértelművé kell tennie: nemzetközi szervezetek felhatalmazása nélkül elfogadhatatlan számára egy független ország elleni katonai akció. A már korábban megfogalmazott ellenzéki vádakhoz hasonlóan arról beszélt, hogy míg a balkáni háború idején a polgári kormánynak volt iránytűje, a jelenlegi kormány sodródik, „s mintha elmulasztotta volna feltenni a kérdést, mi a magyar érdek”.

Orbán hosszasan beszélt a gyárbezárásokról, iskolabezárásokról, sztrájkhelyzetről és más aggasztó hírekről - a Népszabadság szerdai információit is idézte. Túlzásnak nevezte, hogy a magyar gazdaság az összeomlás szélén állna, de mint mondta, ha a kormány nem változtat gazdaságpolitikáján, a dolgoknak akár Medgyessy-csomag is lehet a vége. A büntető-jogszabályokról, a drogszabályozásról, a privatizációról, az autópálya-építésről, az MNB és az erős forint szerepéről, a státustörvényről úgy vélekedett: a változtatások a kormány szándékai szerint történtek, de az emberek mindezt nem akarják.

---

[363] Az alcím nem szerepel az archívumban.

[364] A politikus szerint már a szólásszabadságot és véleménynyilvánítási szabadságot is sérti az a kormányzati propaganda, hogy aki az uniós szavazáson az EU tagság ellen szavaz, az a gyermekei jövőjét veszélyezteti. Szerinte ez durvább megfogalmazás, mint annak idején, az aki nincs velünk, az ellenünk szlogen volt. Hiába vágja be valaki a demokrácia szótárát, ha a nyelvezete a régi marad - jegyezte meg. – Ezek a mondatok csak az archívumban találhatók meg.

Az előzetes várakozásoktól eltérően Orbán nem adott választ arra, hogy vállalja-e a Fidesz elnöki tisztét. Arról viszont beszélt, most jött el az idő, hogy a polgári oldal megerősödjön. Szervezetileg is.[365]Megismételte: nagy, erős, nyitott, európai néppártra van szükség a jobboldalon. S végül[366] hallgatóságát a barátság, a béke és a szeretet jegyében arra kérte, törjenek ki a gyűlölet köréjük fonódó bűvköreiből. Hajrá, Magyarország, hajrá, magyarok! - búcsúzott az ismert fordulattal.

Magyar Hírlap 2003-02-07

Orbán Viktor kiállt az iraki háború ellen és az EU mellett

„A kormány lerombolja a polgári értékeket”[367]

Az iraki háború ellen és az európai uniós csatlakozás mellett foglalt állást tegnapi évértékelő beszédében Orbán Viktor. A mostani szónoklatban a korábbiakkal ellentétben a polgári oldal jövőképe helyett elsősorban a kormányzat bírálatával foglalkozott.

Különös találgatásnak nevezte az Orbán Viktort meghívó polgári egyesület elnöke, Martonyi János azt, hogy kit is kellett volna felkérniük a beszéd megtartására. Orbán is arról szólt bevezető mondataiban, hogy egy hagyományról van szó, amely szerint minden év februárjának első csütörtökjén a nemzeti érzelmű emberek összejönnek a Vigadóban: „Ma nem mint miniszterelnök s nem mint volt miniszterelnök állok önök előtt, hanem a polgári oldal és a Fidesz egyik vezetőjeként.”

Az első nagyobb téma az Irak elleni esetleges háború ügye volt. Orbán szerint a magyar külpolitika csak sodródik, mert elmulasztotta föltenni azt a kérdést, hogy mi a magyar érdek, és helyette csak külföldi elvárásokról beszél. Hibának nevezte, hogy a magyar kormány a háború oldalán áll, miközben a magyarok elsöprő többsége békét akar.

Az uniós csatlakozásról szólva hosszasan hangsúlyozta fenntartásait a belépés feltételeivel kapcsolatban, ám összességében mégis kijelentette, hogy a csatlakozás mellett szóló érvek valamivel többet nyomnak a latban. Kijelentette, hogy az unión belül kell küzdenünk érdekeinkért.

Orbán kiállt a háború ellen, az EU mellett [368]

[365] ‚szervezetileg is. Szerinte a polgári körök szervezése óta egyre többen állnak ki a jobboldali értékek mellett. – A tagmondati lezárás és a mondat csak az archívumban szerepel.
[366] Végül. – Az archívumban a *s* törlésre került.
[367] Az alcím nem szerepel az archívumban.
[368] A cím nincs meg az archívumban.

„A baj sok, és még gyűlik hozzá …A kormány lerombolja a polgári értékeket” – jelentette ki a volt kormányfő [369]

Ugyanakkor többször is sürgette a kormányt, hogy hallja meg az aggódók hangjait, ne propagandával válaszoljon, s ne csináljon pártpolitikát a csatlakozás ügyéből.

A volt kormányfő beszédében azt érzékeltette, mintha az ellentétek nem a kormány és az ellenzék között húzódnának, hanem a kormány és a lakosság többsége között. Például a büntető törvénykönyv enyhítésével kapcsolatban azzal vádolta meg a kormányzatot, hogy szemben áll a törvénytisztelő emberekkel. Hasonló okfejtést hallhattunk a mezőgazdasági támogatások csökkentésétől és a gyárbezárásoktól kezdve a privatizáción vagy a kábítószertörvényen át egészen a forint gyengítéséig és a státustörvényig. Keményen bírálta a kormány gazdaságpolitikáját s általában a kormány működését, a helyzetet ahhoz hasonlította, mint amikor egy székely embertől azt kérdezik, mi a helyzet. A válasz: sok a baj, s még gyűlik.

A beszéd másik vonulatának célja a polgári oldal és a szavazóbázis egyben tartása volt. Kijelentette: a jobboldal még soha nem volt ilyen erős, s kitért az elért vívmányok jelentőségeire, és hangsúlyozta a polgári szerveződések fontosságát. „Minden településen ott kell lennünk, a közélet elsődleges terepe nem a parlament.” A polgári oldal jövőjét egy nagy, nyitott európai néppártként jelölte meg, s kijelentette, hogy a nemzeti oldal belülről sem bomolhat fel, mert a választók nem ezt akarják. [370]

Népszava 2003-02-07

Orbán Viktor sötét képet festett

„Ne a kormányról, hanem az unióról mondjunk véleményt.”

A volt miniszterelnök szerint a következő ciklus sokkal rosszabb éve lesz Magyarországnak, mint a kormányzása alatti. Orbán Viktor ötödik vigadóbeli évértékelésében arra szólította fel híveit, hogy az áprilisi népszavazáson ne a kormányról, hanem az EU-ról mondják el véleményüket, bár szerinte a Medgyessy-kabinet tevékenysége ellentétes az ország érdekeivel.

Tíz hónap után sem lankadó rombolási kényszert vél felfedezni Orbán Viktor a 2002 májusa óta kormányzó szocialista-szabaddemokrata koalícióban. A legnagyobb ellenzéki párt elnökségi tagja és országgyűlési képviselője tegnap a Magyar Polgári Együttműködés

[369] Az alcím nem jelenik meg az archívumban.
[370] A cikk szövege egyezik az archívumbeli cikk szövegével.

Egyesületének meghívására tartott beszédében kijelentette: a Medgyessy-kormány intézkedései önérzetükben sértik azokat, akik tudnak örülni Magyarország gyarapodásának. Szerinte még az Esztergom és Párkány közötti Mária Valéria-hidat is képesek lennének lerombolni csak azért, hogy 20 méterrel arrébb építsék fel. Orbán ennek magyarázataként azt jelölte meg, hogy a kormányzása alatti tevékenységre vonatkozó „szégyellnivaló és koholt vádak" sorra valótlannak bizonyultak.

Az egykori miniszterelnök arra szólította fel a kormányt, hogy 10 hónappal a választások után ideje lenne, ha az emberek problémáival foglalkozna, nem pedig „az ellenzék ellenzékeként" viselkedne. A koalíciót bírálva kijelentette: „hiába vágja be valaki a demokrácia szótárát, ha a nyelvtan a régi maradt". A Fidesz nem hivatalos vezetője azt jósolja, a jelenlegi ciklus sokkal rosszabb négy éve lesz a magyaroknak, mint az 1998−2002 közötti időszak volt.

Orbán Viktor az európai uniós csatlakozással kapcsolatos népszavazásról szólva elmondta: a belépés mellett szóló érvek „valamennyivel" többet nyomnak a latban, mint a kimaradás mellettiek. Meggyőződése, hogy Magyarországnak az unión belül kell megküzdenie az önrendelkezésért. Néhány emberre hivatkozva úgy vélte: nem túlzás azt gondolni, hogy az ország másodrendű tagként fog csatlakozni, mert mint mondta, minden várakozást alulmúltak a belépési feltételek, melyek szerinte ellentmondanak az egyenlőség, a méltányosság és a józan ész kívánalmainak is. Orbán emiatt nem is csodálkozik azon, ha egyre többen aggódnak Magyarország jövője miatt, bár úgy vélte, arról még nincs szó, hogy összeomlás előtt állna a magyar gazdaság. A volt miniszterelnök szerint méltatlan bánásmód jut azoknak, aki [akik] kérdeznek vagy ellenérzéseiket fejezik ki, miközben a kormánynak válaszolnia kellene azokra a felvetésekre, hogy meddig emelkednek az árak, mi történik a fizetésekkel és a nyugdíjakkal és mi lesz a mezőgazdaságból élőkkel. Orbán arra kérte hallgatóságát és a polgári oldalt, hogy az április 12-i népszavazáson ne a kormányról hanem az Európai Unióról mondják el véleményüket, annak ellenére, hogy mint mondta, a kormány saját céljaira kívánja felhasználni a referendumot. Orbán beszédében azzal vádolta meg a kormányt, hogy eltévedt a külföldi hatalmi játszmákban, sodródik az eseményekkel és mindenáron meg akar felelni a külföldi elvárásoknak az Egyesült Államok Irak ellen tervezett háborújával kapcsolatban: a háború oldalán áll, miközben a lakosság zöme Magyarország háborús részvétele ellen foglalt állást. Szerinte maradt esély a békés megoldásra, és pártja nevében világossá tette, a nemzetközi közösség felhatalmazása nélkül elfogadhatatlannak tart egy független nemzet elleni háborút.

Lapunk információival összhangban Orbán tegnap nem jelentette be, hogy elfogadja-e a Fidesz vezetőségének felkérését a párt elnöki posztjára. [371]

2.3. A 2005-ben elhangzott kormányfői évértékelő beszédről megjelent tudósítások

Magyar Nemzet 2005-02-15

Országértékelés távoli nagy tervekkel

Az ügynökkérdés és az adórendszer átalakítása lehet a parlamenti ülésszak slágertémája

Rengeteget tettünk, mégsem jutottunk elég messzire – jelentette ki szezonnyitó beszédében Gyurcsány Ferenc, hozzátéve, ezért is van szükség változtatásra a szerinte az elmúlt fél évtizedben rossz útra tévedt magyar politikában.

Kifogásolta például, hogy a politikát lassan leváltja a kommunikáció. Parlamenti felszólalásában a miniszterelnök tegnap meghirdette mind a rendszerváltás, mind a Kádár-korszak lezárását. Gyurcsány az MSZP–SZDSZ-kormány eddigi tevékenysége kapcsán megjegyezte, hogy sokat költöttek, ami megterhelte az államkasszát. Az ellenzék által kifogásolt növekvő államadósság állítása szerint ott van a megemelt bérekben és nyugdíjakban, illetve az épülő autópályák aszfaltjában. A kormányfő szerint a koalíció kritikusai egyszerre akarják növelni az állami kiadásokat, és válsághangulatot keltve kifogásolják a költségvetési hiányt. Elismerte, hogy a 2002-es vállalások közül nem valósul meg mások mellett az ápolói hűségjutalom bevezetése. Ennek ellenére újabb nagy ívű ígéretek is elhangzottak; Gyurcsány Ferenc már az ötös metró megépítéséről és a Budapestet Péccsel összekötő gyorsvasútról is beszélt.

Áder János (Fidesz) az elhangzottakra úgy reagált: a miniszterelnök beszédében magasra tette a mércét, és azt leverte. – Aki nem tudja megoldani az emberek problémáit, az 10–15 éves tervekről beszél – hangoztatta. A politikus ismét számon kérte az MSZP teljesítetlen választási ígéreteit. Feltette a kérdést: ha hitelből fizették a béreket és a nyugdíjakat, akkor hová tűnt a befizetett adó és nyugdíjjárulék?

A parlament tegnap kezdődött ülésszakán várhatóan sok szó esik majd az adórendszer tervezett átalakításáról. Gyurcsány Ferenc ezt a legfontosabb feladatok között említette, a Fidesz pedig már el is készítette saját adócsökkentő javaslatát. Tegnap kiderült, hogy a kormánytöbbség csak az MSZP ügynökkérdéssel kapcsolatos javaslatáról hajlandó

[371] A tudósítás nincs meg az archívumban.

parlamenti vitát folytatni, a Fideszéről nem. Eközben új, módosított „ügynöklistával” állt elő a Political Capital nevű cég.

Gyurcsány Ferenc: Hitelek az aszfaltban

Az ellenzék által bírált évadnyitó beszédében sok más mellett 5-ös metrót és gyorsvasutat ígért a miniszterelnök

Másfél óra alatt Pécsről Pestre érő gyorsvasutat, 5-ös metrót és sok mást ígért parlamenti évadnyitó beszédében a kormányfő, aki szerint a Kádár-rendszer egy hamis világ volt. Gyurcsány Ferenc a második Nemzeti fejlesztési tervben hét kiemelt fejlesztési irányt javasolt. A felvett hiteleket – állítása szerint – az aszfaltban, illetve a megemelt jövedelmekben kell keresni.

A politikát lassan leváltja a politikai kommunikáció, a politikai rivális tisztelete helyébe a sértő személyeskedés lépett – mondta tegnap a parlament tavaszi ülésszakának első napján tartott beszédében Gyurcsány Ferenc miniszterelnök. A kritikát felváltotta a rágalom, az elemzést pedig a propaganda – tette hozzá. Kijelentette, Magyarországnak felelős politikusokra, „nem pedig a féligazságok és a hamis adatok romlott árujával házaló erőszakos politikai kereskedőkre van szüksége”.

Saját féléves kormányzását először a baloldal szemszögéből elemezte. Úgy vélte, sikerült felfrissíteni a hosszabb ideje mozdulatlan magyar politikát. – Az elmúlt fél év a baloldal újjászületését hozta – jelentette ki. Ennek nagy esélye, hogy egyszer s mindenkorra lezárja az ügynökkérdést, az állam és az egyház elkülönülését, és vállalja ’56 forradalmának baloldali örökségét.

A kormányfő együtt sorolta fel saját és Medgyessy Péter kormányának eredményeit. Hosszan hivatkozott újra a száznapos programra, amelynek eredményeként szerinte az átlagos jövedelmek vásárlóereje 24 százalékkal, az átlagos nyugdíjaké pedig 20 százalékkal emelkedett 2002 elejéhez mérten. A családi pótlék vásárlóértéke 17 százalékkal nagyobb, mint három éve, és lakástámogatást ma sokkal inkább a rászorulók kapnak, mint korábban – fejtette ki. – Jól tettük, hogy a Fészekrakó programmal a gazdagoktól elvettünk, és azt a rászorulóknak adtuk – hangoztatta. Elismerte, a saját tulajdonú lakáshoz ma is pénz kell. – Nem is kevés, jól tudom – mondta. A nemzeti jövedelem minden 100 forintjából 39 forint az adóbevétel, míg három-négy évvel ezelőtt ez egy forinttal több volt. Az átlagos jövedelemmel rendelkezők 2002 elején 100 forintból 26 forint személyi jövedelemadót fizettek, ma viszont 22 forintot, 4 forinttal kevesebbet – sorolta Gyurcsány. Hangsúlyozta, soha nem épült ennyi autópálya Magyarországon, mint ma: az M7-es, az M5-ös, az M3-as, az M6-os, és ne feledkezzünk meg a 4-es útról sem.

– Ideje van az őszinte beszédnek azzal kapcsolatban, hogy miből futotta minderre – mondta a kormányfő. Közölte, hogy a jóléti intézkedéseket és a részben tervbe vett intézkedéseket kormánykölcsönből finanszírozta. Annak, aki fennhangon kérdezi, hogy hol van az a hitel, amit az elmúlt években vettünk fel, azt üzente: milliónyi magyar polgár megnövekedett havi jövedelmében és az autópályák aszfaltjában kell keresni. – Vagy csökkentjük a nyugdíjakat és a jövedelmeket, vagy növeljük az adókat, vagy elfogadjuk, hogy kiadásaink egy részét hitelből fizettük. Nincs negyedik út, illetve csak a meghaladott kádárizmus hamis illúziójának útja. Én erre az útra nem lépek – hangoztatta. Ugyanakkor a jóléti intézkedéseket tette felelőssé amiatt, hogy romlik versenyképességünk, nem jut elég beruházásra, és a munkahelyek száma nem nő olyan tempóban, mint ahogy a kabinet szeretné. – Összedőlne a költségvetés, vagy radikálisan emelni kellene az adókat, ha a kormány az eredeti terveknek megfelelően kifizette volna az ápolónői hűségjutalmat, és bevezette volna a középiskolások számára az ingyenes jogosítványt – mondta a miniszterelnök. Azt az ígéretet pedig, hogy nem lesz gázáremelés, egy méltatlan vádra adott válaszként értékelte, amely veszélyeztetné a gazdasági egyensúlyt.

A miniszterelnök négy nagy feladatot sorolt fel az előttünk álló hónapok tennivalói között. Az adórendszer átalakítását, a felsőoktatási reformot, a nemzeti felelősség öt pontjának végrehajtását és a következő évtized nemzeti fejlesztési programjának megalkotását. Szavai szerint a felsőoktatás átalakítására minden eddiginél többet, 170 milliárd forintot fordítanak majd. A következő hét-nyolc évben 300-350 ezerrel több embernek lesz munkája, 25 százalékkal emelkedik a jövedelmek vásárlóértéke. Ma oktatásunk színvonala az európai nemzetek között a huszonharmadik, cél, hogy 2012-ben az első tucatban legyünk.

A második Nemzeti fejlesztési tervben Gyurcsány hét kiemelt fejlesztési irányra tett javaslatot. Ezek az informatika és távközlés, a biotechnológia és egészségipar, az üzleti szolgáltató- és logisztikai központok, a járműipar, a turizmus, a környezetipar, valamint a szórakoztatóipar.

A miniszterelnök nagyszabású út- és vasútfejlesztési programot ígért. – Elindítjuk a vasúti közlekedés átfogó korszerűsítését – fogalmazott. Példaként említette, hogy elkészül majd a Budapestet Péccsel összekötő gyorsvasút, amelynek menetidejét másfél órában határozta meg. A budapestiek számára ígéretet tett az 5-ös metróvonal megvalósítására.

Szerinte le kell zárni a lelkünkben az „átmenet konfliktusait”. – Egyszer és mindenkorra vége van a Kádár-rendszernek – tette hozzá. – Egyszer és mindenkorra vége van a rendszerváltásnak is – fogalmazott. – Új Magyarországot kell építeni, ha kell, új

politikusokkal. A magyar baloldal készen áll erre, csatlakozzanak hozzánk – fejezte be beszédét Gyurcsány Ferenc. [372]

Népszabadság 2005-02-15

Ország- és Gyurcsány-értékelő

Hét kiemelt fejlesztési programot nevezett meg a miniszterelnök[373].

A pártok így látták Áder János: A kormányfő leverte a lécet[374]

Gyurcsány Ferenc kormányfő tegnap folytatta elődje gyakorlatát: évértékelő beszéddel indította a parlamenti ülésszakot. Mondanivalójának lényege: szakítani kell a kádári reflexekkel, új utakon kell haladni. Hét kiemelt fejlesztési irányt nevezett meg: az informatikát és távközlést, a biotechnológia- és egészségipart, az üzleti szolgáltató- és logisztikai központokat, a járműipart, a turizmust, a környezetipart és a szórakoztatóipart. Célul tűzte ki, hogy 2013-ra tíz hellyel javuljon Magyarország pozíciója a nemzetek versenyképességi sorrendjében. A beszéd tartalmát az ellenzék elutasította: Áder János (Fidesz) arról beszélt, hogy a kormányfő leverte a lécet, Dávid Ibolya (MDF) pedig azt mondta: Gyurcsány a kicsit is el tudja adni óriásnak.[375]

Ország- és Gyurcsány-értékelő

Gyurcsány Ferenc kormányfő tegnap követte elődei példáját - országértékelő beszédet tartott a parlament első ülésnapján. „Vége a Kádár-rendszernek egyszer s mindenkorra, csak közös utunk van” - jelentette ki.

Az ország vezetése ezrek, de a sorsa milliók kezében van. Azt kérem tőlük: váltsunk irányt és váltsunk sebességet. Csináljunk egy jobb Magyarországot közösen - mondta Gyurcsány Ferenc kormányfő tegnap a T. Ház idei első ülésén, amikor kormánya teljesítményéről számolt be, illetve vázolta a jövőre vonatkozó elképzeléseit. Noha a miniszterelnök az elmúlt hetekben rendre visszautasította, hogy országértékelést vagy évértékelő beszédet tartana, az ülés elején Szili Katalin házelnök úgy konferálta fel Gyurcsány Ferencet, hogy „országértékelő felszólalást” mond.

„Mert ugye hölgyeim és uraim, az itt ülők egyike sem vonja kétségbe, hogy valamennyien hazafiak, demokraták és európaiak vagyunk? Igen, mi, valamennyien” -

[372] A nyomtatott cikk szövege egyezik az archívumbeli cikk szövegével.
[373] Az alcím nem szerepel az archívumban.
[374] A cikk hasábjai közé szerkesztett alcím az archívumban lévő cikk elején szerepel alcímként.
[375] Az egész bekezdés hiányzik az archívumból.

mondta Gyurcsány Ferenc a parlamenti patkó kormánypárti és ellenzéki képviselőiről. Hozzátette: „ezek az értékek nem elválasztanak, hanem összekötnek bennünket”.

A miniszterelnök kijelentette, hogy a rendszerváltás után „felelőtlen hatalmi játszmává silányult politikai közdelem és a kommunikációs gügyögés útja” tovább nem járható.

-A politikát lassan leváltja a politikai kommunikáció, a politikai rivális helyébe a sértő személyeskedés lépett - mondta Gyurcsány Ferenc, miközben szavait derültség és - nyilván gúnyos hangvétellel - helyeslés is kísérte az ellenzéki padsorokból. A kormányfő fölhívta a figyelmet arra, hogy merni kell nemet mondani a féligazságokra és a velünk élő hazugságokra.

Zúgolódás akkor hallatszott az ellenzék soraiból, amikor a miniszterelnök mérleget vont a ciklus eddig eltelt idejéről, s emlékeztetett rá, hogy az átlagos jövedelmek 24 százalékkal, az átlagos nyugdíjak vásárlóértéke pedig 20 százalékkal nőtt. A családi pótlék 40 százalékkal emelkedett, a Fészekrakó-program pedig - állította - áttörést jelent. Szerinte soha annyi autópálya nem épült, mint most, és jelentős adócsökkentésről is be lehet számolni. „Aki mást mond, nem mond igazat” - szögezte le újra és újra. Azt viszont elismerte, hogy mégsem büszke és elégedett, hiszen mindehhez részben hiteleket kellett felvenni.

Gyurcsány Ferenc tegnap már másodszor használta a munka-otthon-biztonság hármas jelszavát (amelyet korábban a Fidesz hirdetett meg). Az elkövetkező hét-nyolc év tervei között említette az informatikát, a távközlést, a biotechnológiát és egészségipart, az üzleti szolgáltató- és logisztikai központokat, a járműipart, a turizmust, a környezetipart és a szórakoztatóipart mint fejlesztési irányt.

- Vége a Kádár-rendszernek egyszer s mindenkorra, csak közös utunk van - jelentette ki végül a kormányfő.

A pártok így látták

Áder János: A kormányfő leverte a lécet

A miniszterelnök úr beszéde a régi szocialista hagyományokra emlékeztetett, aki nem tudja megoldani az emberek mindennapi gondját, az tíz-tizenöt éves tervekről beszél - így reagált a Fidesz frakcióvezetője a beszédre. Áder János szerint a miniszterelnök beszédében magasra tette a mércét a maga számára, és azt le is verte. Áder statisztikai adatokkal vitatkozott a miniszterelnök által ismertetett eredményekkel. Ezek szerint 2004-ben csökkent a reálbérek értéke, a munkanélküliség a 2002 óta eltelt időszakban 22 százalékkal nőtt, két év alatt 33 alkalommal emeltek adót, hat új adónemet vezettek be, és 2004-ben egyhavi bért vettek ki a dolgozók, egyhavi nyugdíjat a nyugdíjasok zsebéből. A

Fidesz frakcióvezetője megemlítette, hogy adómódosítási csomagot terjesztenek a T. Ház elé, és szeretnék, ha a miniszterelnök is támogatná az adócsökkentési javaslatokat.

Dávid Ibolya. Lendületből parkolópályán[376]

„Gratulálok!" - így indította a miniszterelnöki beszéd értékelését Dávid Ibolya, az MDF elnöke, majd némi meglepetésre úgy folytatta: ahhoz gratulál, hogy Gyurcsány Ferenc a kicsit is el tudja adni óriásnak, s a kormányzati szándékot is el tudja úgy adni, mintha azok tettek lennének. Az MDF elnöke szerint a kormány sokat mond és keveset fog, Magyarország parkolópályán van, hiányzik a koncepció, a reformok és a törvényalkotás is súlyos lemaradásban van. Dávid szerint a Gyurcsány-kormány „lendületesen" nem alkotta meg a gyógyszerpiaci szabályozást, a szegénység visszaszorítására a programot, de nincs egészségügyi reformelképzelés sem. Lendületesen nem módosította a kormány a választási törvényt, nincs szó a közigazgatás reformjáról és a kreatív Magyarországról sem. Az ellenzéki politikus úgy látja, a miniszterelnök beszédéből az sem derült ki, mitől lesz élhető Magyarország, és hogyan javul a versenyképesség.

Lendvai Ildikó: A harmadik sírásó nélkülözhető[377]

Az MSZP frakcióvezetője nem számított Valentin-napi szívecskékre Áder Jánostól - de mint mondta - arra sem, amit kollégája elmondott. Lendvai Churchillt idézte, aki egy nemtelen ellenzéki támadásra reagált: „Olyan lett volna a parlament a felszólalása nélkül, mint a Hamlet a harmadik sírásó nélkül", de rögvest hozzátette: ezzel ő nem ért egyet. „Magyarország elégedetlen és tevékeny egyszerre. Ezt mutatja, hogy rengetegen választják a közmunkát a munkanélkülisegély helyett, és tízezrek tanultak meg pályázni európai uniós pénzekért" - mondta.

Kuncze Gábor: Áder a léc alatt[378]

„Gyurcsány Ferenc magasra tette a lécet, Áder János pedig néhányszor átsétált alatta" - reagált mindenekelőtt a Fidesz frakcióvezetőjére Kuncze Gábor. Az SZDSZ elnök-frakcióvezetője örvendetesnek nevezte, hogy a kormányfő egyre több liberális javaslatot vesz át programjába. 2005 nagy kérdése Kuncze szerint az lesz, hogy ezek közül hány valósul meg a gyakorlatban. Mindenesetre ők számon kérik ezeket. Kuncze emlékeztetett arra, hogy választást megelőző év az idei, ám el kell kerülni az ilyenkor megszokott ígérgetési spirált, mert „most valóban adottak a lehetőségek, tettekre van szükség". „Nem szeretjük, ha a politikai piártól nem lehet látni a politikust" - fogalmazott az SZDSZ-elnök,

[376] Az alcím nem szerepel az archívumban.
[377] Az alcím nem jelenik meg az archívumban.
[378] Az alcím nem szerepel az archívumban.

aki kívánatosnak tartaná, ha kevesebb lenne a gagyi a politikában. Sajnálattal jegyezte meg, hogy Gyurcsány Ferenc beszédéből kimaradt az egészségügyi reform, márpedig azt a liberálisok szerint haladék nélkül el kellene indítani. [379]

Magyar Hírlap 2005-02-15

Ígéretek 2013-ig: felsőoktatás, romaügy, faluprogram, úthálózat, munkahely[380]

Kormányfői tízév-értékelő[381]

Miniszterelnöki évértékelés helyett ígéretek a jövőből [382]

Visszafogott, szürke évértékelő beszédet mondott a kormányfő tegnap a parlamentben. Gyurcsány Ferenc a jövő évi választásokon számon kérhető ígéretek helyett nagy ívű tervekről szólt, alig belátható messzeségbe tolt határidőkkel. A beszédben így aztán nagy szerepet kaptak az új politikáról, az új Magyarországról, az őszinteségről szóló jelszavak, a kormányfő bátran kölcsönzött koalíciós partnerétől és a Fidesztől is.

A néhány perc híján egyórás felszólalás Orbán Viktor bírálatával kezdődött, amiért a volt kormányfő soha nem a parlamentben értékelt, ám ezután Gyurcsány Ferenc békülékeny hangra váltott, a közös értékeket hangsúlyozva: „Ugye, az itt ülők egyike sem vonja kétségbe, hogy valamennyien hazafiak, demokraták és európaiak vagyunk? Alapértékeink: a szolidaritás és a verseny. Ezek az értékek összekötnek bennünket."

Ez a kettősség végig megmaradt, egyrészt többször is kádáristának nevezve bírálta a Fideszt és vezetőjét, másrészt arról beszélt, hogy a politikai életet meg kell újítani, véget kell vetni a durva vitáknak. „Itt az ideje hátrahagyni egyre elviselhetetlenebb közéleti, politikai terheinket. A politikai megosztottság miatt Magyarország az elmúlt több mint fél évtizedben rossz útra tévedt. Magyarországnak felelős politikusokra, nem pedig a féligazságok és a hamis adatok romló árujával házaló erőszakos politikai kereskedőkre van szüksége" – közölte, hozzátéve, hogy a korábbi évértékelő beszédekből „nem áll össze a valóságos, az igazi, a hétköznapjaiban élő Magyarország képe". (Ugyanezzel igazolta Orbán is, miért megy országjáró beszélgetésekre.) Majd egy kommunikáció iránt roppant érzékeny politikustól szokatlanul azt kifogásolta, hogy „a politikát lassan leváltja a politikai kommunikáció".

[379] A cikk szövege egyezik az archívumbeli cikk szövegével.
[380] A nyomtatott cikk felcíme az archívumban a főcím.
[381] A nyomtatott cikk főcíme az archívumban alcímként szerepel.
[382] A nyomtatott napilap belső oldalán folytatódó tudósítás címe az archívumban a címek alatt, a cikk elején szerepel.

Gyurcsány szerint „az elmúlt fél év a baloldal újjászületését hozta. Az új baloldali generáció nagy esélye, hogy rendezze az ügynökkérdést, hogy kimondja: állam és egyház elkülönül egymástól. És hogy félreérthetetlenné tegye: nem engedi összekeverni a hazafiságot a nacionalizmussal.”

Miniszterelnöki évértékelés helyett ígéretek a jövőből

A miniszterelnök hosszan sorolta a kormánykoalíció eredményeit: „eltöröltük a sorkatonai szolgálatot, ma az átlagos jövedelmekért 24 százalékkal, az átlagos nyugdíjakért húsz százalékkal többet vásárolhatunk, mint 2002 elején. A nyugdíjak 43 ezer forintról átlagosan 63 ezer forintra nőttek. A mindenkit elérő családi pótlék vásárlóereje 17 százalékkal magasabb. A lakástámogatást ma sokkal inkább a rászorulók kapják. A gazdagoktól elvettünk, a rászorulóknak adtunk. Soha Magyarországon annyi autópálya nem épült, mint ma. Mindezzel egy időben csökkentettük az átlagos adókat. Ma minden száz forint nemzeti jövedelemből 39 forint az adóbevétel. Három-négy évvel ezelőtt ez a szám egy forinttal több volt. Aki mást mond, az attól tartok, nem mond igazat.”

Nem vesztették hitelüket

A kormányfő elismerte, hogy részben hitelből futotta mindenre: „Három lehetőség van. Vagy csökkentjük a nyugdíjakat és a jövedelmeket, vagy növeljük az adókat, vagy elfogadjuk, hogy kiadásaink egy részét hitelből finanszírozzuk. Nincs negyedik út. Illetve, ami van, az a féligazság, a félrevezetés, a szédelgés útja. A meghaladott kádárizmus hamis illúziójának útja. Én erre az útra nem lépek!”

Ugyanakkor ez az út folytathatatlan, egyrészt mert az emberek elégedetlenek, hiszen még mindig nem élnek elég jól, másrészt mert „így nem mindig jut elegendő beruházásra, és ez rontja versenyképességünket”. Ezért aztán van olyan ígéret, amelyet nem fognak teljesíteni: „nem lehet az összes szív- és érrendszeri betegség elleni gyógyszert ingyenessé tenni, az eredeti tervektől eltérően tudjuk csak bevezetni a megígért ápolónői hűségjutalmat, és az eredetiektől eltérően tudjuk segíteni a középiskolásoknak az autóvezetői jogosítvány megszerzését.”

A gazdasági mutatók közül kiemelte, hogy a gazdaság 2001 óta tartó lassulása megállt, ma újra négy százalék körül van a növekedés. Az infláció alacsonyabb, mint bármikor az elmúlt húsz évben. Viszont „a külső és belső egyensúly számai valóban nem adnak okot az elégedettségre”. Gyurcsány a jövőben a gazdasági növekedés fenntartását, a jövedelmek ehhez igazított emelését, az egyensúly fokozatos, de határozott megteremtését ígérte, és bírálta az ellenzéket, amiért egyszerre követeli az állami kiadások növelését és csökkentését.

Gyurcsány kiemelte, hogy a verseny és a szolidaritás nem zárja ki egymást, de elismerte, hogy a falvakban „ahol megszűnik az iskola, ahol bezár a posta, ahova nem megy autóbusz, ott, gyanítom, nem kérnek a mi modernizációnkból". Falubuszokat, napközit, közösségi tereket, kedvezményes hiteleket ígért a falusiaknak, és persze munkahelyeket, hiszen „a munkahelyek megőrzése és újak teremtése a legfontosabb közös ügyeink egyike".

Négy fontos feladat

A kormányfő négy fontos feladatra koncentrál a következő hónapokban. Az első az adórendszer átalakítása, amely a kétkulcsos személyi jövedelemadóval már elkezdődött: „amit tudunk, azt már ebben az évben, illetve 2006 elején bevezetjük."

A második a felsősoktatás átalakítása, soha nem látott összegből, 170 milliárd forintból fejlesztenek kollégiumokat, oktatási épületeket, könyvtárakat, modern tudásközpontokat hoznak létre. Nemcsak a felsőoktatásban kell lépni: „a PISA-jelentés szerint ma 23-dikak vagyunk az európai nemzetek rangsorában. Az a célunk, hogy 2012-ben az első 12-ben legyünk."

A harmadik: „konkrét lépéseket kell tennünk a Kárpát-medencei térség gazdasági fejlesztése érdekében, hogy mindenki boldogulhasson szülőföldjén. Egyszerűvé tesszük a bevándorlási, letelepedési és honosítási folyamatot. Bevezetjük a határátlépést megkönnyítő nemzeti vízumot. Közjogi tartalmat adunk a határon túli magyarság fogalmának, és útlevelet adunk a határon túli magyaroknak. Támogatjuk a határon túli magyarok szervezeteinek autonómiaigényeit."

Végül a negyedik a nemzeti fejlesztési program, amelynek legnagyobb és legösszetettebb feladata a romák felemelése. Általában véve a cél az, hogy 300-350 ezer emberrel többnek legyen munkája. „Munka, otthon és biztonság – akarja ma ezt a patkó jobb és bal oldala egyaránt"– tért a kormányfő jelenlegi kormányciklusban már nem számon kérhető ígéretekre, hét kiemelt fejlesztési irányt javasolva Magyarországnak: az informatikát és távközlést, a biotechnológia- és egészségipart, az üzleti és logisztikai szolgáltatóközpontokat, a járműipart, a turizmust, a környezetipart és a szórakoztatóipart.

Szemben a Fidesszel

Tehát ígéretek a távoli jövőből: a települések kilencven százalékáról harminc percen belül elérhető lesz egy gyorsforgalmi út, modern elővárosi vasútközlekedés, a nagyvárosokat modern gyorsvasút köti össze Budapesttel („Ez a gyorsvasút nem is olyan sokára Pécs és a főváros közötti távolságot kevesebb mint másfél óra alatt fogja megtenni.") 2013-ra tíz hellyel javul Magyarország pozíciója a nemzetek versenyképességi

rangsorában. Budapesten felújított utak, lakótelepek, épülő ötödik metróvonal. Valamennyi nagyobb településen kiépül a csatornahálózat. Öt éven belül minden településen lesz egészséges vezetékes ivóvíz. Mindenütt lesz szelektív hulladékkezelés.

Zárásképpen Gyurcsány Ferenc szembeállította magát és pártját Orbánnal, illetve a Fidesszel.

„A kormány nem képes arra, hogy megvédjen bennünket a versenytől, arra viszont igen, hogy segítsen versenyképesnek lenni. Ma is vannak – még azok között is, akikről ezt 1989-ben nem gondoltuk volna –, akik a kádárizmus illúziókon alapuló biztonságát kérik számon ma rajtunk. Ők a mozdulatlanság nyugalmát akarják. Én a változás kiszámíthatóságában hiszek. Igazságosság, versenyképesség, megújult politika. Ez a sikeres Magyarország programja."[383]

Népszava 2005-02-15

Gyurcsány: „Merjünk nemet mondani felhalmozott féligazságainkról"

Új politikára, a régi viták lezárására hív a kormányfő

Új, igazságos és versenyképes Magyarországot kell építeni, új politikával, ha kell, új politikusokkal. Ez a sikeres Magyarország programja. Egyebek között erről beszélt Gyurcsány Ferenc miniszterelnök a parlament tavaszi ülésszakának kezdetén mondott évindító beszédében. A következő időszak legfontosabb feladatai között említett az adórendszer és a felsőoktatás átalakítását, a „nemzeti felelősség" programjának megvalósítását és a Nemzeti Fejlesztési terv megalkotását. Egyúttal a gazdasági növekedés fenntartását, a jövedelmek ehhez igazított emelését, az egyensúly fokozatos, de határozott megteremtését ígérte. Fontosnak nevezte azt is, hogy legyen több munkahely, több jövedelem, legyen mindenkinek fedél a feje felett.

Gyurcsány Ferenc miniszterelnök parlamenti évindító beszédében többek között a gazdasági növekedés fenntartását ígérte

Felhívás új politikára, a régi viták lezárására

A gazdasági növekedés fenntartását, a jövedelmek emelését, az egyensúly fokozatos, de határozott megteremtését ígérte Gyurcsány Ferenc kormányfő a parlamentben, a tavaszi ülésszak kezdetén mondott évnyitó és egyben országértékelő beszédében. A következő időszak legfontosabb feladatai között említette az adórendszer és a felsőoktatás

[383] A nyomtatott cikk szövege egyezik az archívummal.

átalakítását, a nemzeti Fejlesztési Terv megalkotását. Úgy fogalmazott, nemcsak a Kádár-rendszer ért véget, a rendszerváltás időszaka is. A legfontosabbnak nevezte az igazságos, versenyképes és sikeres Magyarország építését. Az ellenzéki felszólalók szerint a beszéd nem az emberek gondjairól szólt.

Új, igazságos és versenyképes Magyarországot kell építeni, ha kell, új politikusokkal. Ez a sikeres Magyarország programja – mondta Gyurcsány Ferenc. A kormányfő értékelésében felhívta a figyelmet arra, hogy lezárult a rendszerváltás, s a kilencvenes évek vitái nem visznek előre. Véget ért a Kádár-rendszer is, egyszer s mindenkorra, hamis világ volt akkor is, ha azt hitte magáról, hogy jót akar. Mint mondta, ma is vannak – még azok között is, akikről ezt 1989-ben nem gondolták volna -, akik a kádárizmus illúziókon alapuló biztonságát kérik számon. Ők a mozdulatlanság nyugalmát akarják, a kormány a változás kiszámíthatóságában hisz – mondta Gyurcsány. Felidézte, hogy a rendszerváltás óta átalakult a politikai berendezkedés, a gazdaság, hazánk csatlakozott a NATO-hoz és az EU-hoz. Fontosnak nevezte az átmenet konfliktusainak lezárását, mert - mint mondta - közös az út, közös a nemzet, közös Európa. Vissza kell adni az emberek hitét abban, hogy a közügyek róluk, az ő életükről, nem pedig a politikusok hatalmáról, egzisztenciájáról szól.

Gyurcsány Ferenc a gazdasági növekedés fenntartását, a jövedelmek ehhez igazított emelését, az egyensúly fokozatos, de határozott megteremtését szorgalmazta. Szerinte látni kell, hogy a gazdaság egyensúlyi problémái mögött az állam utóbbi években növekvő szociális szerepvállalása áll. Sokat költött az ország – mondta -, és ez megterhelte az államkasszát. A kormányfő azt kérte kritikusaitól, hogy beszéljenek világosan: mondják meg, kritikájuk melyik elemét vegye komolyan a kormány. Utalt arra, hogy egyszerre hallja az állami kiadások növelésének ismétlődő igényét és a költségvetési hiányra hivatkozó, de indokolatlan és túlzó válsághangulat gerjesztését.

A miniszterelnök kiemelte, hogy a következő hónapokban négy nagy feladat áll a kormány előtt. Át kell alakítani az adórendszert – hogy igazságosabb legyen a köztehervisélés és lendületet kapjon a gazdaság - ,valamint a felsőoktatást meg kell valósítani a „nemzeti felelősség” ötpontos programját és meg kell alkotni a következő évtized Nemzeti Fejlesztési Tervét azért, hogy versenyképes, erős és összetartó legyen a magyar gazdaság és társadalom. Munka-otthon-biztonság, ezt akarja a jobb- és baloldal is - tette hozzá. Fontosnak nevezte Gyurcsány Ferenc azt is, hogy legyen több munkahely, több jövedelem, legyen mindenkinek fedél a feje felett, éljenek az emberek egészségesebben, kiszámíthatóbb, biztonságos körülmények között. Azt mondta, az a cél, hogy 300-350

ezerrel több embernek legyen munkája a következő években. Szerinte nem alacsony bérekkel, hanem jobb teljesítménnyel kell versenyezni, amihez versenyképes tudás és az azt biztosítani képes oktatási rendszer kell. A Nemzeti Fejlesztési Terv keretein belül hét kiemelt fejlesztési irányt javasolt Magyarországnak: az informatikát és a távközlést, a biotechnológiát és az egészségipart, az üzleti szolgáltató- és logisztikai központokat, a járműipart, a turizmust, a környezetipart és a szórakoztatóipart. Azt mondta: a fejlesztések eredményeként a kormány 2013-ra tíz hellyel szeretné javítani Magyarország pozícióját a nemzetek versenyképességi sorrendjében.

Gyurcsány Ferenc szerint biztatóak és tanulságosak azok az eredmények, amelyek a szocialista-szabad demokrata koalíció korábbi ígéretei alapján születtek. A kormány 2002-ben jóléti, demokratikus és modernizációs fordulatot ígért, azzal, hogy növeli a jövedelmeket és a nyugdíjakat, igazságosabbá teszi a család- és lakástámogatást, valamint új munkahelyeket teremt. Ma az átlagos jövedelmekért 24 százalékkal lehet többet vásárolni, mint 2002 elején. Kár vitatni azt is, hogy a nettó keresetek 70-ről 102 ezerre, a nyugdíjak átlagosan 43-ról 63 ezerre emelkedtek. A családtámogatás igazságosabb lett, a Fészekrakó program áttörést jelent a magyar lakáspolitikában – tette hozzá. Az átlagos jövedelmű munkavállalók 2002 elején minden száz forintból 26 forint személyi jövedelemadót fizettek, ma 22 forintot, vagyis néggyel kevesebbet. Szerinte a kormány ambiciózus politikát folytatott, rengeteget tett, ám mégsem jutott elég messzire. Ez is jól jelzi, hogy az eddig követett politikán változtatni kell.

A miniszterelnök szerint az utóbbi több mint fél évtizedben a magyar politika rossz útra tévedt. A politikai rivális tisztelete helyébe a sértő személyeskedés lépett, a kritikát felváltotta a rágalom, az elemzést a propaganda. A nagyotmondás akarása sokszor erősebbnek bizonyult az igazmondás képességénél – fogalmazott Gyurcsány, aki szerint merni kell nemet mondani felhalmozott féligazságokra és a velünk élő hazugságokra.

A legnagyobb és legösszetettebb feladatot emberek felemelése jelenti a társadalmi kihívások között – mondta. Mint fogalmazott, az apró lépések politikája nem folytatható és a következő évtized legátfogóbb társadalmi ügyévé kell tenni a roma integráció programját. A kormány megértette a sikertelen kettős népszavazási kezdeményezés üzenetét is. Ezután méltányossá teszik a bevándorlási-letelepedési és a honosítási folyamatot, illetve bevezetik a határátlépést könnyítő nemzeti vízumot. [384]

[384] A tudósítás nem szerepel az archívumban.

2.4. A 2005-ben elhangzott ellenzéki évértékelő beszédről megjelent tudósítások

Magyar Nemzet 2005-02-17

Orbán: Ismét kisebbek lettünk

„Nem tudják annyira tönkretenni a hazánkat, hogy 2006-tól ne tudjuk helyrehozni”

Hetedik alkalommal értékelte az ország helyzetét Orbán Viktor, a Fidesz elnöke tegnap. A Magyar Polgári Együttműködés Egyesület által szervezett rendezvényen – ahol rendhagyó módon a politikus kérdésekre válaszolva fejtette ki álláspontját – úgy fogalmazott: tavaly ismét kisebbek lettünk. Hangsúlyozta, legkésőbb 2006-ban a munka- és a spekulációbarát gazdasági és adórendszer között kell választanunk.

Ismét kisebbek lettünk 2004-ben – mondta Orbán Viktor a budapesti Körcsarnokban, hozzátéve, az előző esztendőhöz képest csak annyit változott a helyzet, hogy most „azt a nótát hozza a szél: ki mekkora, hogy mekkorát tud mondani”. A Fidesz elnöke szerint a múlt esztendőben új mértékegysége lett Magyarországnak: a hantaméter. 2004 a nagyotmondás éve volt – fogalmazott –, ami Medgyessy Péter előző kormányfő közös EP-lista állításáról szóló javaslatával vette kezdetét, majd egy másik, legalább három hantaméterrel felérő, a nagy jólétről szóló bejelentéssel folytatódott. A helyzetet jellemezve Orbán egy viccet mesélt el a vak zongorista és a nagyothalló dobos beszélgetéséről. A vak zongorista azt kérdezi: táncolnak már? Mire a másik: miért, játszunk? A volt miniszterelnök szerint miközben hazánk a nagyotmondás országa lett, Magyarország igazi képe kevés okot ad a vidámságra. A valóság az: 2004-ben egymillió olyan ember élt Magyarországon, aki a rezsi kifizetése után 3400 forintnál kevesebb pénzből kénytelen gazdálkodni havonta.

„El van adva a jövőnk”

Orbán Viktor szerint bűn volt a Széchenyi-terv leállítása [385]

Orbán Viktor megemlítette azt is, hogy a kormányváltás óta 33 alkalommal emeltek adót, ami – mint mondta – még gombócból is sok. Megítélése szerint 2004 sokak számára a ráfizetés éve volt, hiszen hosszú idő óta először tavaly csökkent a bérek reálértéke, az inflációt jóval meghaladó mértékben emelkedtek az árak és mintegy 30 ezer fővel nőtt a munkanélküliek száma. Idesorolta még azt is, hogy a gazdák nem kapták meg az uniós csatlakozással nekik járó támogatást, a nyugdíjasoktól a gyógyszerárak és a rezsi emelkedésével visszavették a korábbi nyugdíjemelést, a vállalkozók pedig az adóemelések mellett azzal fizettek rá a tavalyi esztendőre, hogy nem kapták vissza a törvény szerint

[385] Sem a cím, sem az alcím nem szerepel az archívumban.

nekik járó áfát. Utalva a nemzeti petícióra, az európai parlamenti választásokra és a december 5-i népszavazásra, a pártelnök emlékeztetett: az elmúlt év nagyon aktív volt, hiszen a polgárok háromszor mondhatták el véleményüket. Annak kapcsán, hogy egyesek szerint nem más, mint populizmus, ha túl sokszor kérik ki az emberek véleményét, Orbán Viktor megjegyezte: „nem kell ahhoz cipésznek lenni, hogy tudjuk, hol szorít a cipő". Ideje néha megkérdezni az embereket, ahogy tettük ezt 2004-ben, s mint mondta, így kell eljárni 2005-ben is. A politikus bírálólag szólt arról, hogy az elmúlt évben kormányzati politikává vált a vidékiek és a városiak, a hívők és a nem hívők, a határon belüliek és kívüliek, valamint a szegények és a gazdagok szembeállítása. Utalva az idősödő nőket, a 40 évig üldözött egyházakat és a munkájukat tisztességesen végző köztisztviselőket ért fenyegetésekre, megjegyezte: éppen a védteleneket, a gyengéket, az ártatlanokat támadták a leghevesebben. – Sakkozni bokszolókkal, bokszolni sakkozókkal szeretnek. Új kormány, új bátorság – hangsúlyozta. A kormányzati kommunikációt szózuhatagként jellemezve Orbán Viktor azt a tanácsot adta hallgatóságának: nagyotmondás ellen legjobb orvosság a nagyothallás.

A politikus beszédében kitért az elmúlt három év összegzésére is. Mint mondta, legfőbb szívfájdalma, hogy Magyarország elvesztette hitét, önbecsülését. – 1998 és 2002 között lelki változáson ment keresztül az ország, olyan dolgokra éreztük magunkat képesnek, amibe korábban bele sem mertünk vágni – emlékeztetett. Itt említette, hogy a gondok ellenére elkészült a Mária Valéria híd, otthonteremtési támogatást vezettek be, magyar nyelvű egyetem indult Erdélyben, az árvíz által elsodort valamennyi lakást újjáépítették. Ma viszont – hívta fel a figyelmet – arról szól a közbeszéd, mit miért nem tudunk véghezvinni. – Vissza kell adni az ország életerejét, optimizmusát – hangoztatta Orbán.

A faluk helyzetét érintő felvetésre válaszolva Orbán Viktor, élesen bírálva a kormányt, egy világos falukoncepció kidolgozását sürgette és megismételte korábbi, faluparlamentek létrehozását célzó javaslatát és a falun maradó közalkalmazottak falupótlékának bevezetésére vonatkozó indítványát.

Orbán Viktor az államadóssággal kapcsolatban elmondta: nemcsak az a baj, hogy abszolút számban nő, hanem ennél sokkal nagyobb, hogy a gazdaság teljesítőképességéhez mérten is emelkedik az eladósodottság. Már a hivatalos közleményekben is elismerik azt a tényt, hogy a kormányváltás óta 3500 milliárd forinttal emelkedett az államadósság mértéke. Ez a csecsemőket is beleszámítva fejenként 350 ezer forintot jelent, illetve azt, hogy 224–225 millió forinttal nő óránként az eladósodottság. El van adva a jövőnk! – jelentette ki a Fidesz elnöke.

Az államadósság csökkentéséhez a gazdaság teljesítőképességét kell növelni. Ezért volt bűn a Széchenyi-terv leállítása, ami épp ezt szolgálta. Magyarországon nem a bérek magasak, hanem az adók, és a gazdaság teljesítményének növelését szolgálja az a munkabarát adómódosító csomag, amelyet a Fidesz-frakció a napokban nyújtott be a parlamentnek – mondta Orbán Viktor. Magyarországon ma arról akarnak meggyőzni bennünket, hogy rossz, ha nő az emberek fizetése, mert rontja a versenyképességet – jelentette ki. Ezzel szemben éppen alacsonyak a bérek, amelyeket emelni kell – tette hozzá. Emlékeztetett arra, hogy a polgári kormány kétszeresére emelte a minimálbért, hiszen a munkabérnek jelentősen meg kell haladnia a segélyek szintjét, mert miért kelnénk fel, és mennénk dolgozni egyébként?

Jelenleg Magyarországon a hivatalos ideológia szerint az a tehetséges ember, aki ügyeskedik, a tehetségtelen pedig az, aki dolgozik. Ez a rendszerváltás környékén alakult így, amikor sok lehetőség kinyílt, amelyekkel sokan éltek és visszaéltek – fejtette ki a Fidesz elnöke. Hangsúlyozta: munka az, amikor úgy keresünk pénzt, hogy másnak is hasznára válhatunk. A jólét természetes következménye kell legyen a munkának, ám ezt a kettőt ma elválasztották egymástól. Az MSZP– SZDSZ-kormány 2002-es hatalomra kerülése óta újra spekulációbarát adó- és gazdasági rendszer van Magyarországon, ám ki kell mondani, hogy a spekulációból élők a múlt figurái. Legkésőbb 2006-ban a spekulációbarát, illetve a munkabarát jövő között kell választani – hangsúlyozta.

A kormánynak nem dolga, hogy eldöntse a nők helyett, hogy mi a helyes – jelentette ki Orbán Viktor. – Egyesek dolgozni és karriert építeni szeretnének, mások a családjukkal foglalkozni, és vannak olyanok is, akik mindkettőt. Egy kormány feladata, hogy mindannyiuknak megteremtse a lehetőséget, ám hagynia kell azt, hogy ők döntsenek. A családi adózással kapcsolatban kiemelte: ez nem új adónem, hanem a személyi jövedelemadó-rendszer helyett vezetnék be. Azaz azt is figyelembe vennék, hogy egy jövedelemből hány embert tartanak el, és ha ebből még öten élnek, akkor azt hatfelé kell osztani, és mindjárt alacsonyabb kulccsal fog adózni.

A Fidesz elnöke az egészségüggyel kapcsolatban elmondta: nem arról kell beszélni, hogy az MSZP–SZDSZ-kormány mit nem tett meg az elmúlt három évben, mert azt aligha fogja megcsinálni a következő egy évben. Az egészségpolitika helyett üzletpolitika érvényesül jelenleg az ágazatban, sokaknak az a benyomásuk, hogy egyesek csak azzal foglalkoznak, hogyan lehet üzletet csinálni az egészségügyből. [386]

[386] A cikk szövege egyezik az archívummal. Az archívum cikke ezen a ponton még nem fejeződik be. Egy hosszabb rész következik a nyomtatott cikk zárása után az archívumban.

10.14750/ME.2015.012

Népszabadság 2005-02-17

Orbán: Mindenkihez eljutunk[387]

A Fidesz elnökének országértékelő talkshow-ja[388]

Orbán Viktor fölvette a Gyurcsány Ferenc által felé vetett kesztyűt: tegnap év- és országértékelő talkshow-t tartott a Körcsarnokban. Ám mondandója lényegét nem takarták el a külsőségek. A Fidesz elnöke megismételte azokat a számokat, amelyeket országjáró útjain sulykolt – valamennyi adat az volt hivatott jelképezni, hogy az ország katasztrofális állapotban van, valami megtört az emberekben 2002, a Fidesz-MSZP hatalomváltás óta. Szerinte most éppen ez hiányzik a leginkább – a magyar lelkület megerősítése -, még az elkerülhetetlennek tartott kormányváltásnál is jobban.

„Bejáratott" témákról beszélt, a neki feltett kérdések alapján. A volt kormányfő szerint a kettős népszavazás során bezártuk szívünket a határainkon túliak előtt, beszélt a falvak ellehetetlenüléséről, Budapest nehéz helyzetéről, valamint arról, hogy az EU sereghajtóivá váltunk. Orbán 2005-öt a „nemzeti konzultáció évének" tervezi. „Mindenkihez el fogunk jutni" –mondta. Közölte: a ma kormányzók nem tudják annyira tönkretenni az országot, hogy a polgári oldal ne tudná rendbe tenni.[389]

Orbán: A nagyotmondás éve volt

Orbán Viktor szerint az elmúlt évben ismét kisebbek lettünk, de most már nem „azt a nótát hozza a szél, hogy merjünk kicsik lenni", hanem azt: nem az számít, hogy mekkorát nőttünk egy év alatt, hanem az, hogy ki tud nagyot mondani.

A volt miniszterelnök szerdán a Körcsarnokban már hetedik alkalommal mondott országértékelő beszédet, amelynek kezdetén a nagyotmondás kapcsán - Gyurcsány Ferenc nevének említése nélkül - azt mondta, hogy az ajtófélfán a rovátkák helyett már itt vannak a „hantaméták", a modern Magyarországot pedig most már hantaméterekben kell mérni. A Fidesz elnöke felidézte Gyurcsány Ferenc a Fidesznek címzett bírálatát, amely befelé forduló, bezárkózó, nacionalista, klerikális jelzőkkel illette az ellenzéki pártot. Ezzel állította szembe azt a kijelentést, hogy „Magyarországon nagy a jólét". - Ez a kijelentés három hantaméter egységet is megér - tette hozzá.

Orbán beszélt arról, hogy országjárása során olyan véleményeket hallott, hogy az ország vezetői egyszerűen nem tudják, hol élnek. Az MSZP-SZDSZ koalíció kormányzását pedig

[387] A cím nem szerepel az archívumban.
[388] Az alcím nem jelenik meg az archívumban.
[389] A teljes bekezdés hiányzik az archívum szövegéből.

egy viccel jellemezte: a vak zongorista megkérdezi a nagyothalló dobostól egy rendezvényen: „Táncolnak már?” – „Miért? Zenélünk?” A volt miniszterelnök szerint a nagyotmondás ellenére a színházi függöny mögött felsejlik az igazi Magyarország képe, s ez kevés okot ad a vidámságra. A Fidesz által sulykolt statisztikai adatokat ismertette a Körcsarnokban: az elmúlt év során Magyarországon egymillió olyan honfitársunk lett, akinek a rezsi kifizetése után 3400 forintja marad havonta; hárommillióan havi 23 ezer forintnál kisebb összegből élnek, az adók pedig a 2002-es kormányváltás óta 33 alkalommal emelkedtek. Orbán Viktor szerint 2004 a ráfizetés éve volt. Csökkent a bérek reálértéke, nőtt a munkanélküliség, a nyugdíjasoktól pedig az áfa- és a gyógyszeráremeléssel kétszeresen is visszavették azt, amit számukra juttattak.

Orbán azzal is vádolta a Medgyessy-, illetve a Gyurcsány-kormányt, hogy szembeállították a falut a várossal, a szegényeket a gazdagokkal, a határon túli magyarokat a határon inneniekkel, az egyházakat, az „idősödő nőket” (utalás Gyurcsány Ferenc egyik megjegyzésére) és a tisztségviselőket pedig megfélemlítették. Hallgatóságának azt javasolta a kormányzati szózuhatag és a nagyotmondás ellen, hogy ilyen esetben a „legjobb orvosság a nagyothallás”.

A volt miniszterelnök hosszasan beszélt a polgári, azaz Fidesz-kormány eredményeiről is, szívfájdalomnak nevezve azt a lelki változást, amit 1998 előidézett. Ma miért arról szól a közbeszéd, hogy mit miért nem lehet megtenni? - ostorozta a hatalmon lévőket. Szerinte elsősorban nem kormányváltásra van szükség (bár annak is eljön az ideje - jegyezte meg), hanem a magyar lelkület megerősödésére, életerőre, lelki erőre, önbizalomra.

Az elmúlt év értékelését követően a volt miniszterelnök Kudlik Júlia és Rákay Philip felvetéseire az államadósságról, a falvak és Budapest helyzetéről, valamint az egészségügyről beszélt. Ennek során arra hívta fel a figyelmet: azokon a területeken, ahol bajok vannak, nincs szükség csodákra. A szocialistáknak a polgári kormány által már elkészített „polgári receptet” kellene alkalmazniuk.

„El van adva a jövő, barátaim! Az utolsó pillanatban vagyunk, önálló, nemzeti érdekeket képviselő politikára van szükség” - hangoztatta az államadósság kapcsán, amely az elmúlt évben a statisztikák szerint 3500 milliárd forinttal nőtt. - Ha két órát ülnek a Körcsarnokban a beszélgetés nézői, ez idő alatt 500 millióval nő az adósság, holott nem ettek, nem ittak, nem vásároltak. Egy sms-ben érkező üzenet kapcsán közölte: ő sem tartja elfogadhatónak az EU részéről a morális kioktatást, de az unióban vannak világbajnokok, s mi nem tudjuk teljesíteni még a szintidőt sem, így egész Európa rajtunk nevet. A gazdáknak azt üzente: „Mi velük vagyunk!”

Beszédében Orbán egyetlen alkalommal sem bírálta a Kádár-rendszert, sőt az egészségügy, illetve a kórház-privatizáció kapcsán kijelentette (még akkor is, ha ezzel kádárista jelzőt vesz magára): mégis, kik építették a kórházakat a Kádár-rendszer idején? A mai nyugdíjasok. S ez azt jelenti, hogy a kórházak köztulajdonban vannak. Szerinte a kórház-privatizációs népszavazás eredménye, azaz kétmillió szavazat után senki nem gondolhatja, hogy a kormány meg akarja gyújtani saját házának tetőgerendáit, azaz egészségügyben nemzetpolitika helyett üzletpolitikát valósít meg.

Orbán nem mulasztotta el az alkalmat, hogy a nők diszkriminációjáról is szóljon. Most már nem említette, hogy sehol másutt nem ennyire kirekesztettek a nők, azt viszont megismételte, hogy a gyermeknevelésre készülők nem kapnak munkát. A 33-34 százalékos uniós szinthez képest ráadásul hazánkban öt százalék alatti a részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya.

Az adózásról szólva az szja-rendszer „elfelejtését", helyébe a családi adózás állítását javasolta. A béremelésekre vonatkozó kérdésre válaszolva tévesnek minősítette azt a felfogást, hogy a bérek növekedése rontaná a versenyképességet, különben sem az a baj, hogy túl magasak volnának a bérek hazánkban. A gazdaság állapotáról szólva Orbán a munkabarát (polgári) modellt állította szembe a „spekulációbarát" rendszerrel, amely szerinte a baloldali kormányokat jellemezte-jellemzi. - A spekuláló és az ügyeskedő a múlt figurája. Nem engedhetjük meg, hogy visszajöjjön - figyelmeztetett.

Orbán szerint a legutóbbi parlamenti választás azt mutatta, hogy a jobboldalnak nem az emberek meggyőzésére, hanem a meghallgatásukra és a megértésükre kell összpontosítania. Így 2005-öt a „nemzeti konzultáció évének" tervezi. „Mindenkihez el fogunk jutni" - mondta. Végezetül azt ajánlotta: sose adjuk föl, hiszen a ma kormányzók nem tudják annyira tönkretenni az országot, hogy a polgári oldal ne tudná rendbe tenni. [390]

Magyar Hírlap 2005-02-17

2005 legyen a nemzeti konzultációé – mondta évértékelésében a Fidesz-elnök[391]

Orbán mindenkit felkeres [392]

2005 legyen a konzultáció éve, hogy mindenki beleszólhasson saját sorsa alakításába – jelentette ki tegnapi, Körcsarnokban tartott évértékelő beszédében Orbán Viktor. A Fidesz

[390] A nyomtatott cikk szövege egyezik az archívumbeli cikk szövegével.
[391] Az archívumbeli cikknek ez a főcíme.
[392] Az archívumban levő cikknek ez az alcíme.

elnöke szerint a 2006-os választások kulcsa a polgári erők számára nem az, hogy mindenkit meggyőzzenek, hanem hogy mindenkit meghallgassanak. Tavalyi országértékelőjét idézve idén is a töpörödő ország víziójával kezdte évértékelő beszédét Orbán Viktor. Az általa hagyománnyá tett eseményt ez évben formabontó módon vezényelte le a Fidesz elnöke: a megszokott félórás beszéd helyett ezúttal interaktív, pontosabban az interaktivitás látszatát keltő fórumot tartott. A telt házas Körcsarnok közepén felállított pódiumon Orbán Viktor mellett két segítője is pulpitust kapott: Kudlik Júlia és Rákay Philip időnként az elmúlt napokban érkezett választói kérdésekkel szakította félbe a pártelnököt. A legnagyobb ellenzéki párt vezetője bevezetésként alig negyedórában summázta az ország helyzetét, az összegzéshez újfajta mértékegységet, „a hantamétert" vezetve be.

A nemzeti konzultáció éve: Orbán mindenkit felkeres [393]

Orbán állítása szerint 2004 ugyanis a nagyotmondás és a ráfizetés éve volt: a nagy ívű Medgyessy-javaslatoktól a „nagy a jólét" típusú bejelentésekig tartó időszakban – mint mondta – ugyanis drasztikusan nőttek az árak, és drámaian csökkentek a keresetek. „Nagyotmondás ellen a nagyothallás az egyetlen megoldás" – reagált a baloldali kommunikációs offenzívára, majd a nevetésszünet után ismét keserűre váltott: Magyarország összeesett.

Az összegzés után az elmúlt tíz napban beérkezett választói üzenetekből válogattak a moderátorok, tematikus csoportokban téve fel az életszínvonalra, a gazdákra, az egészségügyre, a munkanélküliségre, a vállalkozók és a családok helyzetére vonatkozó kérdéseket. A konkrét felvetésekre – bár nyilván előre felépített dramaturgia szerint állították össze a szervezők – Orbán a legritkább esetben válaszolt, legtöbbször távolabbi terveket mutatóan beszélt az adott témakörökről. A vidék problémáival kapcsolatban a Fidesz elnöke ismét felvetette az országjáró körútján említett faluparlament ötletét, a szintén a roadshow egyik állomásán ismertetett falupótlék-javaslaton viszont láthatóan finomított az elmúlt napokban: az eredetileg minden dolgozóra vonatkozó felvetést tegnap már közalkalmazottakra pontosította. A fővárossal kapcsolatos kérdésekre válaszolva elismerte, hogy kormányon nem tudták eléggé „megfogni" a budapestieket. A jövőben – mint mondta – ezen mindenképp változtatni fog: a nemzeti fejlesztési terv részeként a Fidesz olyan Budapest-tervet készít, amelyet magukénak éreznek a fővárosban lakók. A gázárfelelős Áder Jánosnak a hallottak szerint egyébként új témát nézett ki a pártvezető: a

[393] A nyomtatott napilap belső oldalán folytatódó tudósítás címe nem szerepel az archívumban.

Budapesten élők legnagyobb problémájának ugyanis a távhőárakat nevezte. Az elfogadhatatlan áremelésekre Orbán ötperces vastapsot kiváltó megoldást: csendes, gyors kormányváltást javasolt, majd elismételte az óbudai fórumán bedobott „Budapesten óriási kerékbilincs van" kezdetű hasonlatot. Azt a választói felvetést, vajon nem volna jó kihasználatlan vasúti kocsikban elhelyezni a hajléktalanokat, finoman elhárította Orbán: a közönségben látható tetszést is keltett, hogy nem támogatja a bevagonírozást. Hol a pénz? – tette fel a köztetszést kiváltó kérdést az államadósságról Philip, a pártelnök válaszul szemléletes példával figyelmeztette a megjelenteket, hogy az alatt a két óra alatt, míg őt hallgatják, ötszázmillió forinttal gyarapodik az államadósság. A végig szóképekben beszélő politikus már elcsépelt sporthasonlata szerint az európai államok versenyében mind gyengébben szereplő hazánk már a szintidőket sem tudja teljesíteni, a kitöréshez szerinte az egész szemléletmódon változtatni kell: a 2006-os választás tétje, hogy marad-e – mint mondta – spekulációbarát kormánya az országnak, vagy jön egy munka-, család- és gazdaságbarát kabinet. Az utolsó választói kérdésre, miszerint lehet-e csődtömegből várat építeni, Orbán optimistán válaszolt: az elmúlt hetekben sokat ismételt mondása szerint „nem tudják az országot úgy tönkretenni, hogy 2006-ban közös erővel ne lehetne újjáépíteni".

Ehhez – mint elmondta – a konzultáció évévé kell tenni a következő időszakot, lehetőséget adva minden választónak, hogy beleszólhasson saját sorsa alakulásába. „Mindenkihez el fogunk menni, mindenkit meg fogunk kérdezni, és mindenkit meghallgatunk" – bátorította a közönséget Orbán, nyomatékosan arra kérve hallgatóságát, hogy soha ne adja fel. A megszokott „hajrá Magyarország, hajrá magyarok" befejezést ezúttal lehagyta beszéde végéről a pártvezető, de hűséges segítője, Philip elmondta helyette a varázsmondatot.[394]

Népszava 2005-02-17

Aki kérdez: Kudlik, Philip, aki válaszol: Orbán Viktor – Rendhagyó értékelés

Szónoklat egy tönkretett országról

Orbán Viktor „nemzeti konzultációt" hirdetett, amelyet pártja már a jövő héten elkezd a jövő évi kormányváltás reményében. A Fidesz elnöke országértékelő beszédében közölte ezt a Körcsarnokban. Úgy vélte, a jelenlegi koalíció hatalomra kerülése óta az ország

[394] A nyomtatott cikk szövege egyezik az archívumbeli cikk szövegével.

helyzete fokozatosan romlott. Úgy fogalmazott, a modern Magyarországot hantaméterben kell mérni, ez a nagyotmondás országa. Az emberek elvesztették optimizmusukat, önbecsülésüket és még életerejüket is. Szerinte a kormány szinte minden társadalmi réteget szembeállított egymással. Úgy vélte, a tavalyi év a ráfizetésé volt. A Fidesz elnöke azt mondta, hogy a nemzeti kérdéseket szét kell választani a pártkérdésektől. Nemzeti kérdésnek nevezte a gazdaság átállítását a spekulációs alapokról a munkabarát alapokra, megjegyezve, hogy a járulékoknak nevezett „béradók" Magyarországon a legmagasabbak – magasabbak, mint Romániában. Szerinte nem lehet azt mondani, hogy az Európai Unióban „nem kell fogcsikorgatva harcolni a nemzeti érdekekért". Orbán Viktor szerint a következő kormányváltás után nem szabad beérni a miniszterek személyi cseréjével, hanem a „spekulációbarát adó- és gazdasági rendszerről" vissza kell térni a polgári kormány „munkabarát" rendszereihez.

A Fidesz elnöke saját hallgatósága előtt értékelte a múlt évet, amelyet ráfizetésesnek nevezett, mert a helyzet romlik

Orbán Viktor szónoklata egy tönkretett országról

Orbán Viktor „nemzeti konzultációt" hirdetett, amelyet pártja már a jövő héten elkezd a jövő évi kormányváltás reményében. A Fidesz elnöke országértékelő beszédében közölte ezt a Körcsarnokban. Úgy vélte, a jelenlegi koalíció hatalomra kerülése óta az ország helyzete fokozatosan romlott. Úgy fogalmazott, a modern Magyarországot hantaméterben kell mérni, ez a nagyotmondás országa. Az emberek elvesztették optimizmusukat, önbecsülésüket és még életerejüket is. Szerinte a kormány szinte minden társadalmi réteget szembeállított egymással.

Vissza kell térni a „munkabarát" adó és gazdasági rendszerhez, a mai „spekulációbarát" rendszerről – többek között erről beszélt Orbán Viktor, a Körcsarnokban tartott országértékelő beszélgetésen. A Fidesz elnöke definiálta a munka fogalmát is; szerinte a munka azt jelenti, hogy úgy keresünk pénzt, hogy közben másnak is hasznára vagyunk. – Miért van az, hogy azok boldogulnak, akik spekulálnak, míg akik dolgoznak, nem élnek jól – tette fel a kérdést Orbán. Szerinte a '90-es években új, torz eszme született, a „spekulációbarát" rendszer, amely azon alapul, hogy a munkát elválasztják a jóléttől. Orbán szerint a következő kormányváltás után nem szabad beérni a miniszterek személyi cseréjével, hanem vissza kell térni a polgári kormány „munkabarát" rendszereihez.

Orbán bejelentette, az idei év, 2005 a nemzeti konzultáció éve kell hogy legyen. Mint mondta, a 2002-es választás arra tanította meg a jobboldalt: nem ahhoz kell erő, hogy sokakat meggyőzzenek, hanem ahhoz, hogy sokakat meghallgassanak. Ezért az új

jobboldali politika lényege az kell legyen, tette hozzá, hogy minden ember elmondhassa véleményét. Ezt a munkát Orbán felszólítása szerint a jövő héten el kell indítani, az emberekkel új kapcsolatot kell kialakítani. Információnk szerint a Fidesz ezzel a szlogennel – 2005 a nemzeti konzultáció éve – már a közeljövőben valóban mozgósító kampányba kezd, a tavaly tavasszal elindított nemzeti petícióhoz hasonlóan. Úgy tudjuk, hogy Orbán és a Fidesz agytrösztje, két-három hónapja gondolkodik ezen a kampányon.

A Fidesz elnöke beszédében megismételte országjáró körútján az elmúlt két hétben már elmondott gondolatait. Orbán a hallgatóság által közrefogva, két moderátor –Rákay Kálmán (Philip) és Kudlik Júlia – segítségével válaszolta meg a kérdéseket. Orbánt az országértékelésre őt felkérő Magyar Polgári Együttműködési Egyesület vezetője, Martonyi János konferálta fel.

A Fidesz elnöke szerint Magyarországon meg kell érteni, az uniós tagság azt jelenti, hogy egy nehezebb versenyben kell érvényesíteni nemzeti érdekeinket.

Orbán úgy vélte, nemcsak a nyugat-európai országokhoz képest fogunk lemaradni, hanem a románokhoz, szerbekhez, szlovákokhoz képest is. Hozzátette, meg kell tanulnunk, amit „a románok, szerbek, a szlovákok már tudnak”, hogy „először magyarok vagyunk, és csak utána szocialisták, fideszesek vagy kereszténydemokraták”. Orbán szerint a másik fő probléma Magyarországon, hogy az nagyon sokan úgy gondolják, az a jó, ha kevesebben vagyunk. Az egyik magyar azt gondolja, hogy a másik magyar az ő ellenfele, egy akadály - tette hozzá. Úgy vélte, az államhoz való viszonyunk is ezen múlik, s ezért szerinte meg kell fordítani a kérdést: nem azt kell firtatni, hogy mivel tartozunk az államnak és a nemzetnek, hanem azt, mivel tartozik az állam és a nemzet nekünk, polgároknak. Az állam ugyanis Orbán szerint tartozik nekünk többek között a biztonsággal, a munkalehetőséggel és a nemzeti kultúra fenntartásával is. A tavalyi évet úgy jellemezte, mint amely a „nagyotmondás” és a „ráfizetés” időszaka volt.

Tavaly azt tanácsolták nekünk, hogy merjünk kisebbek lenni – jelentette ki. Szerinte 2004-ben annyi változott, hogy most már nem a testméret határozza meg, ki mekkora, hanem az, hogy ki milyen nagyot tud mondani. – Új idők járnak, új mértékegysége van Magyarországnak: a hantaméter. Mint mondta, „az utolsó pillanatban vagyunk, egy más jövőt kell választanunk, le kell térnünk erről a vágányról”. A kormányváltás óta 33 alkalommal emeltek adót – sorolta Orbán. Először csökkent hosszú évek után 2004-ben a bérek reálértéke, s az inflációt ismét jóval meghaladó mértékben nőttek az árak. Emlékeztetett: 2004-ben nőtt a munkanélküliség, mintegy 30 ezerrel több munkanélküli lett az év végére, a gazdák nem kapták meg az Európai Unióhoz történő csatlakozás

következtében járó támogatást. Mint mondta, ráfizetéses év volt a vállalkozóknak az adóemelések miatt és amiatt is, mert nem kapták vissza az áfát, amit a törvény szerint vissza kellett volna kapniuk.

Orbán szólt a nyugdíjasokról is, akiktől a gyógyszer és a rezsi emelkedésével visszavették a korábbi nyugdíjemelést. Az Európai Unió véleményével kapcsolatban elmondta, hogy ő sem tartja elfogadhatónak a morális kioktatást, „mert ez egy független állam", de az Európai Unió szerinte egy verseny, ahova nem hívták minket, mi jelentkeztünk. A Fidesz elnöke kitért a falusiak, a nagyvárosban élők, a munkások és a nők helyzetére is – korábbi témáinak megfelelően. Néhány esetben szó szerint megismételte országjáró körútján tett kijelentéseit.

Ugyanakkor nagyon aktívnak értékelte a tavalyi évet, mivel Magyarország polgárai háromszor is elmondhatták véleményüket. Kiemelte, hogy a nemzeti petíciót 1 millió 300 ezer ember írta alá, az európai uniós választáson 3 millió ember mondott véleményt, a népszavazáson 2 millió ember mondta ki, hogy „az egészség nem üzlet, és másfél millió ember mondta ki, hogy összetartozunk".[395]

2.5. A 2010-ben elhangzott baloldali pártelnöki évértékelő beszédről megjelent tudósítások

Magyar Nemzet 2010-03-20

Jobban élünk, mint nyolc éve?

Gyurcsány Ferenc értékelt. A bukott kormányfő gyávasággal vádol

A leendő Fidesz-kormány a „hazugság mocskába születik", mert „szótlanságba burkolózva igyekeznek megkaparintani a hatalmat" – fejtette ki Gyurcsány Ferenc tegnapi évértékelő beszédében a budapesti Körcsarnokban. A volt miniszterelnök közölte, az ellenzéki párt vezetői gyávák és becsapják választóikat, mert szerinte nem hirdettek programot, a Fidesz egy antidemokratikus politikai alakulat, Orbán Viktor világképének pedig a gárda felel meg a leginkább. Gyurcsány szerint kormánya bukását az okozta, hogy rosszul mérte fel a társadalom „reformképességét", azt hitte, hogy mivel nála az igazság és erős akarata is van, a többség támogatása nélkül képes lesz „nyugatias rendet" teremteni. Az exkormányfő szerint nagy esélye van annak, hogy hárompárti parlament alakul, amelyben egyedül az MSZP képviseli majd a demokratikus oldalt.

[395] A tudósítás nem található meg az archívumban.

Navracsics Tibor szerint Gyurcsány a gyűlöletpolitizálás szimbóluma a magyar politikában, az MSZP pedig időről időre közösséget vállal ezzel. A Nézőpont Intézet elemzésében elképzelhetőnek tartja, hogy a volt miniszterelnök a választások után nem a szocialista frakcióban politizál tovább.

Gyurcsány: Jobban élünk, mint nyolc éve

A bukott szocialista miniszterelnök szerint a leendő Fidesz-kormány a hazugság mocskába születik

Összességében rosszul mértem fel erőinket, türelmetlen voltam, és azt hittem, mindent le fog győzni az igazunk és az akaratunk – Gyurcsány Ferenc szerint ez volt az oka annak, hogy miniszterelnökként megbukott. A politikus ettől függetlenül a baloldal kiváltságának tarja, hogy nyugatos polgári demokráciát építsen az országban, hiszen a Fidesz és a Jobbik egy tőről fakadó antidemokratikus alakulatok. A volt kormányfő közölte, a leendő Fidesz-kormány a hazugság mocskába születik, Orbán Viktor világképének pedig a gárda felel meg a leginkább.

Szeretem Magyarországot, tétovaságát, küzdelmeit – e szavakkal kezdte évértékelő beszédét Gyurcsány Ferenc a teljesen megtelt Körcsarnokban. A volt miniszterelnök elárulta: magán- és közügyekben érzelmi kitörései sokszor annyira szenvedélyesek, hogy abból időnként „cifra mondatok" keletkeznek, de ezek csak szeretetének túlzásai. A Magyar Demokratikus Charta rendezvényén a szocialista kormányok működését húszéves demokráciánk legellentmondásosabb időszakának nevezte, ám jelezte, ez az évtized még így is történelmi léptékkel az egyik legsikeresebbnek tekinthető. Gyurcsány szerint a baloldali kormányok egy közös törekvés mentén látták el feladatukat, hogy „Magyarország kompját végleg kikössék a Nyugat partjainál", és utat nyissanak a nyugatos polgárosodásnak, ezzel pedig befejezzék „sok-sok évszázad történelmi küldetését".

Gyurcsány – akinek előadását lényegében három mondatonként tapssal szakította félbe a lelkes, nagyrészt nyugdíjasokból álló hallgatóság – közölte azt is, hogy Medgyessy Péter és az ő miniszterelnöksége idején, 2002 és 2006 között „évtizedes szociális álom látszott megvalósulni" egy tisztességes és jó szándék vezette politika eredményeként, azonban ez „keserű ébredést tartogatott". A baloldal büszkeségére végrehajtott „átfogó szociális kárpótlást" ugyanis az állam finanszírozta, nem pedig a gazdasági növekedés, az elköltött 1500 milliárd forintot így hitelekből biztosították. A történtek ellenére Gyurcsány kijelentette: „jobban élünk, mint nyolc éve, Magyarország pedig szinte egy új világot épített magának". A volt miniszterelnök út- és hídépítésekről, lakásfelújításokról és új gépjárművekről beszélt, bizonyítandó állítását. Szerinte 2006-tól nemzeti reformprogramot

indított be, hogy új, nyugatos rend legyen az egészségügytől az államigazgatásig, hogy a lakosság szakítson az alattvalói lét látszólagos biztonságával". Reformjai- magyarázta - a kishitűek gáncsoskodásain, a jobboldali politika szervezte áthatolhatatlan társadalmi ellenállásban buktak el. – Összességében rosszul mértem fel erőinket, türelmetlen voltam, és azt hittem, hogy mindent le fog győzni az igazunk és az akaratunk – fogalmazott Gyurcsány, aki saját bevallása szerint nem vette észre a különbséget a választópolgárok tapintható reformszándéka és hiányos reformképesség között. Hibának tartotta, hogy a többség támogatása nélkül akarták az országot magukkal vinni a „túlsó partra". A világválság pecsételte meg végleg kormánya sorsát, hiszen „komoly személyi áldozattal", lemondásával tudta csak megteremteni a válságkezelés lehetőségét, és az új kormányprogram végrehajtását. Ennél a résznél két mondatban méltatta Bajnai Gordont is, akit „tisztességes, becsületes, jó embernek" tart, és aki jól végezte a dolgát. – Sok ilyen emberre lenne szükség – erősítette meg Gyurcsány, aki köszönetet mondott Lendvai Ildikó MSZP-elnöknek a munkájáért.

Ezután a hallgatóság nagy örömére a Fideszről kezdett beszélni, amely párt szerinte nem képes belenyugodni választási kudarcaiba és „irracionális gyűlölködésével" nyolc éve politikai háborút folytat, ezzel aláásva a nemzet önbecsülését is. Úgy vélte, az „ocsmány, féreg, korcs és szemét" szavak nem demokratikus jelzők, ezeket tehát egy demokratikus párt nem használhatja a politikában, majd közölte: a leendő Fidesz-kormány a „hazugság mocskába születik", mert a „szótlanságba burkolózva igyekeznek megkaparintani a hatalmat". A teremben helyet foglaló mintegy 2500 ember megtudhatta azt is, hogy az ellenzéki párt a rendőrséggel szemben a rendbontók oldalán áll, a jobboldali vezetők pedig „gyávák", és becsapják választóikat, mert szerinte nem hirdettek programot. Gyurcsány kijelentette: bár a Fidesz és a Jobbik két párt ugyan, ám egy gondolat alapján működik, és mindketten az államot előbbre valónak tartják az egyénnél, az antidemokratikus erőfitogtatást pedig a párbeszédnél. - A szélsőségesség enyhébb formáját képviseli a Fidesz, amely a jobbikos mocskolódó beszéd helyett csak mocskos módon beszél – hangoztatta a volt kormányfő, aki szerint a gárda fejezi ki azt, amit Orbán Viktor gondol a világról.

Csaknem egyórás beszéde végén Gyurcsány elmondta, hogy nagy esélyt lát arra, hogy hárompárti parlament alakul, amelyben az MSZP lesz a harmadik magyar köztársaság

utolsó védője. – Szeretlek benneteket – jött az újabb érzelemkitörés a politikusból, majd felszólította támogatóit: voksoljanak a Mesterházy Attila vezette szocialista listára. [396]

Népszabadság 2010-03-20

Gyurcsány-beszéd a Körcsarnokban

A Demokratikus Charta felkérésére mondott beszédet tegnap Gyurcsány Ferenc Budapesten, a Körcsarnokban. A volt kormányfő és MSZP-elnök azt kérte a demokratáktól, a bizonytalanoktól és a csüggedőktől, hogy támogassák a Mesterházy Attila vezette MSZP-t. Leszögezte, ha hárompárti lesz a parlament, a demokratáknak egyetlen képviselőjük lesz, ez pedig az MSZP: a polgárosodás, a parlamentáris demokrácia, a harmadik Magyar Köztársaság utolsó igazi védője és képviselője. [397]

Gyurcsány Ferenc: Orbán nem demokrata!

Orbán Viktor „gyáva és szélsőséges", ellentétben az MSZP-vel, amely „bátor és demokrata" –így foglalhatók össze a Magyar Demokratikus Charta pénteki rendezvényén elhangzott szónoklatok: Vitányi Iván, Bauer Tamás és Gyurcsány Ferenc beszélt többezres hallgatóság előtt.

Több ezer – a szervezők szerint háromezer – szimpatizáns vett részt a Magyar Demokratikus Charta péntek délutáni fórumán, a budapesti Körcsarnokban. A rendezvényen Vitányi Iván szociológus és Bauer Tamás közgazdász, a 2008-as, szélsőségesek által megzavart melegfelvonulás után, a radikalizmussal szembeni összefogás jegyében létrejött charta szóvivői, illetve a mozgalmat életre hívó Gyurcsány Ferenc, volt miniszterelnök szólalt fel. A közönség állva tapsolt, amikor Gyurcsány belépett a csarnokba, azt skandálva: „Húzzunk bele!". A rendezvényen megjelent több szocialista, illetve SZDSZ-es politikus, illetve számos ismert közéleti személyiség. Az MSZP elnökségét hivatalosan Juhász Ferenc elnökségi tag képviselte.

Vitányi: Itt az idő

Beszédét Vitányi Iván azzal kezdte, hogy Orbán Viktornak csak annyiban van igaza: itt az idő, döntő pillanathoz érkeztünk. Húsz éve volt a rendszerváltás, de nem jutottunk a végére. Nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket – „az a kérdés, válasszatok, merre tovább; a válasz bonyolultabb mint Petőfi idejében".

„El kell menni"

[396] A nyomtatott cikk nem található meg az archívumban.
[397] A teljes bekezdés hiányzik az archívumból.

Bauer Tamás, az SZDSZ egyik alapítója egy húszéves kampányszlogennel kezdte felszólalását: „Aki otthon marad, a múltra szavaz”. Húsz év elteltével van olyan párt, amely a csendőrséget akarja visszahozni, revíziós ábrándokkal szédíti a közönséget. Ma a nyolcvan évvel ezelőtti állapotra szavaz, aki otthon marad – mondta Bauer, aki szerint „mindnyájunknak el kell menni, és demokratikus pártra kell szavazni”.

Cifra mondatok

A Magyar Demokratikus Charta 2008 szeptemberében, a harmadik magyar köztársaság legnemesebb értékeinek jegyében, a progresszív nemzeti hagyományok tiszteletén, a nyugati polgárosodás igenlésén alapulva jött létre – kezdte beszédét Gyurcsány Ferenc. Ezután közölte, hogy szereti Magyarországot, büszke sikereire, bár időnként letaglózza oktalan önbizalomhiánya. Majd megvallotta, hogy a magánéletében és a közügyekben is sokszor szenvedélyes, ez azonban erőt ad, a hitét megsokszorozza. „Tudok cifra mondatokat is mondani, ezek a szenvedés, szeretet túlzásai. Leghíresebb túlzásaim egyikét-másikát talán már mindenki ismeri az országban. Vannak, akiket lelkesít, elborzaszt, mások politikai furkósbotnak használják”. Ezzel együtt, Gyurcsány büszke a „cifraság mögött lévő igazság erejére, őszinteségére”, mi több, azt kívánta közönségének, hogy ők is legyenek rá büszkék, „adjon erőt saját küzdelmeikhez”.

Gyurcsány a harmadik köztársaság – elsősorban az elmúlt nyolc év – történetét összefoglalva azzal indított, hogy az utóbbi két évtized legellentmondásosabb időszakát éljük; összekuszálódtak a dolgok.

Hogyan jutottunk ide? Gyurcsány szerint a 2002 óta hivatalban lévő kormányokat egyetlen komoly törekvés fogta át: „az lebegett a szemük előtt, hogy Magyarországon utat nyisson a nyugati polgárosodásnak, mert azon az úton kívánunk menni, amely utat javasolták legnemesebb hazafiaink az elmúlt kétszáz évben”. Ezen az úton nincs helye a tétovaságnak, az országra oly jellemző „kicsit hal, kicsit hús, lehet eső, lehet hó” bátortalanságnak. Magyarország hánykolódó kompját végleg a nyugat partjainál kell kikötni – erről szóltak a volt miniszterelnök szerint mindhárom kormány (a Medgyessy-, a Gyurcsány-, illetve a Bajnai-kabinet) erőfeszítései.

Gyurcsány kitért a Medgyessy-kormány száznapos programjára, amit „szociális igazságtételnek” nevezett, és amely egy évtizedes szociális álmot látszott megvalósítani. Az álom azonban „keserű ébredést tartogatott”, 2006-ban világossá vált ugyanis, hogy az álom nem finanszírozható, a szociális igazságtétel árát a gazdaság nem bírja kifizetni.

A „felemelkedés egyetlen esélyét metsző realitások szakították félbe”, hiszen a 2001 óta elköltött összesen 1500 milliárd forint fedezetét hitelek biztosították. Gyurcsány a

felelősség kérdésére áttérve, egyszerűnek nevezte a képletet: a Medgyessy-kabinet idején a felét költötték el ennek az összegnek, Orbánék nagyjából a harmadát, a Gyurcsány-kormány pedig a hatodát.

Csakhogy a matematika szabályai nem érvényesülnek a politikában – folytatta Gyurcsány, itt „aki egyszer sokat ad, majd visszavesz, az a végén kevesebbet adott, mintha egyenletesen adott volna kevesebbet". Gyurcsány ezután a jobboldal által hangoztatott vádakra tért át, és – a Fidesz 2006-os „hazug" szlogenjére utalva – kijelentette: jobban élünk, mint nyolc éve.

A szocialista-liberális kormányok reformpolitikájára áttérve a volt kormányfő azt mondta: „nehéz otthagyni az alattvalói lét látszólagos melegségét, kezünkbe venni a sorsunkat". És bár bátorították az országot, az ország egy része megijedt ettől. A reformok kudarcát pedig a következőképpen indokolta, nem azért nem mentek messzebb, mert nem akartak, hanem mert elgáncsolták, „mert voltak kishitűek, mert a reform olyan politikai háborúskodás közepén találta magát, amiből sikerrel nem lehetett kijönni". Gyurcsány elismerte: hibázott, rosszul mérte fel az erőiket, türelmetlen volt, azt hitte, az igazuk, az akaratuk mindent le fog győzni.

A vizitdíj, a kórházi napidíj eltörléséről tartott népszavazás döntő csapást mért a reformpolitikára, a válság pedig megpecsételte a sorsát. A miniszterelnöki tisztségéről történt lemondásával kikényszerített kormányfőváltás, az új (Bajnai-féle) kormányprogram azonban megteremtette a további válságkezelés feltételeit. Nem voltak illúzióik, tette hozzá, hogy a választók boldogan tódulnak majd az urnákhoz, hogy a válságkezelőket támogassák, azt viszont nem gondolták volna, hogy milyen brutális politikai háborút zúdít az országra a Fidesz. „Ez nem természetes, nem demokratikus vetélkedés, hanem nyílt uszító politikai háborúskodás". Gyurcsány sérelmezte, hogy ebben a nehéz helyzetben Orbán Viktor, ahelyett, hogy országa népét buzdítaná, azt sulykolja, hogy az ország nem ér semmit. „Ne higgyék el!", mondta.

Gyurcsány a Jobbik szavazóihoz is szólt; „nem láttam még olyan vitát, amit a düh, agresszió, fenyegetés megoldott volna, csak olyat, ami mindezeket elmélyítette, amelyek tragédiához vezettek", mondta, újabb figyelmeztetést küldve a közvéleménynek: „nem ismerek olyan sikeres országot, amely a mérsékelt demokrácia keretein kívül fel tudta volna emelni önmagát". Párhuzamot vont a Fidesz és a Jobbik között, mondván, „két párt, de egy pártrendszer, egy gondolat; a múlt közössége mellett a jelen aggasztó közelsége" köti őket össze. A két pártban közös, hogy előrébb valónak tartják az antidemokratikus

rendet a demokratikus szabadságnál; az államot az egyénnél, az antidemokratikus erőt a demokratikus párbeszédnél.

Orbán szélsőségessége

A Jobbik szélsőségességéhez képest persze a Fidesz akár demokratikusnak is tűnhet, mondta, de a demokrata közösség számára a Fidesz „a szélsőségesség egyik formája". A demokratikus közép nem mértani fogalom, Orbán attól nem válik demokratává, hogy létezik a Fidesznél is szélsőségesebb erő Magyarországon. Hozzátette, hogy nem a Fidesz szavazóit, hanem a politikáját tartja szélsőségesnek. Azt viszont nagyon: a Magyar Gárda, szerinte, céljaiban kifejezi mindazt, amit Orbán gondol a világról. Gyurcsány végezetül az elbizonytalanodott baloldali szavazókhoz is szólt, azt kérve tőlük, ne szégyelljék, hogy az MSZP-t támogatták, az összes kétkedésük mellett mondják azt, hogy hisznek a magyar progresszió erejében, és hogy nem a többséget keresik, hanem az igazukat – „az igazság pedig ma mégis a mi oldalunkon áll".

A választás után minden esély megvan rá, hogy három párt jusson be az Országgyűlésbe – ez esetben Gyurcsány Ferenc szerint a demokratáknak egyetlen képviselőjük marad, az MSZP, „a parlamentáris demokrácia, a harmadik köztársaság utolsó igazi védője". Végezetül azt kérte a bizonytalankodóktól, csüggedőktől, hogy támogassák a Mesterházy Attila vezette MSZP-listát.[398]

Magyar Hírlap 2010-03-20

A bukott kormányfő pojácamód állt be Mesterházy mögé

Gyurcsány újra hazudozik

Miközben a Fideszt és a Jobbikot igyekezett összemosni, a 2006-os őszi rendőrterrort és az akkori kormányzati magatartást is büszkén vállalta Gyurcsány Ferenc tegnapi országértékelő beszédében. A bukott kormányfő a gyűlölet terjesztésével a legnagyobb ellenzéki pártot vádolta, s arról győzködte híveit, hogy hiába vannak kevesen, az igazság most is az ő oldalukon áll. Azt a véleményét is hangoztatta: ma a nyugdíjasok, a családok és a bérből élők juttatásai többet érnek, mint nyolc éve. Elmondta, Magyarország ma jobban él, mint 2001-ben. A bukott miniszterelnökre pártja vezérkarából csak Molnár Csaba kancelláriaminiszter volt kíváncsi, a rendezvényen nem jelent meg Mesterházy Attila kormányfőjelölt, és hiányzott Lendvai Ildikó pártelnök, valamint Szekeres Imre elnökhelyettes is. Az MSZP-ben nem is tudtak előzetesen a Gyurcsány fémjelezte

[398] A nyomtatott cikk szövege megegyezik az archívumbeli cikk szövegével.

Demokratikus Charta által szervezett eseményről, amelyről többen úgy vélekedtek, hogy ez a rendezvény csak az exkormányfő imázsának építését szolgálja, és majdani visszatérését készíti elő a megosztó, bukásába belenyugodni képtelen politikus. A budapesti Körcsarnok ugyan tele volt – döntő többségében idős – emberekkel, de információink szerint vidékről szervezetten szállítottak fel nyugdíjasokat a fővárosba. Az egykori pártelnök és miniszterelnök azzal ámította közönségét, hogy az elmúlt nyolc évben folyamatosan épült az ország, az eladósodásért pedig az Orbán- és a Medgyessy-kabinet a fő felelős.

A bukott miniszterelnök ismét az ellenzéket ostorozta[399]

Mint régen: hazugságbeszéd[400]

A megbánást semmiben sem tanúsító Gyurcsány Ferenc csupán azért nevezte hibásnak saját magát és volt kormányát, mert mint mondta, nem mérte fel erőit, türelmetlen volt, azt hitte, hogy mindent legyőzhet az „igazuk és az akaratuk". Hozzátette: már tudja, hogy nem vette észre a különbséget a választópolgárok tapintható reformszándéka és „hiányos reformképessége" között. Szerinte mindenkinek észre kell vennie, hogy Magyarországon mennyi út és intézmény épült az elmúlt években, s mennyivel jobban élünk, mint nyolc éve. Az MSZP-t szétrágó korrupcióról, közállapotunkról egy szót sem ejtett. Megköszönte viszont Lendvai Ildikó és Bajnai Gordon teljesítményét, Mesterházyét azonban nem. A politikus a beszédében hamar áttért az ellenzékre, s a Fidesz – amely Gyurcsány szavaival ellentétben bemutatta programját – programnélküliségére utalva azt mondta: a semmihez képest a bármi is hazugság. Ezek után megjegyezte: ha a Fidesz így kerül hatalomra, akkor kormánya a hazugság mocskában születik.

A 2006-os tüntetésekről és azok szétveréséről szólva semmit sem értékelt át Gyurcsány Ferenc. A tévészékház ostroma kapcsán arról beszélt, a felháborodás nem fajulhat odáig, hogy nemzeti intézményeinket megtámadják és felgyújtják. „A rendőrséget nekünk kell megvédeni, s nem lehet a rendbontók oldalára állni, márpedig a Fidesz a rendbontók oldalára állt" – hangsúlyozta. Gyurcsány gyávasággal, megtévesztéssel és árulással is megvádolta a legnagyobb ellenzéki pártot. Szerinte a Fidesz és a Jobbik között gondolatazonosság van. A Fidesz akár demokratának is tűnhet a Jobbikhoz képest, de a demokraták oldaláról nézve a szélsőségesség enyhébb formája – mondta a bukott politikus. Közölte, a Magyar Gárda értékeivel és céljaival kifejezi mindazt, amit Orbán Viktor gondol a világról. A Fidesz egyszeri kordonbontása fajult rendszeres rendbontássá –

[399] A felcím nem szerepel az archívumban.
[400] A cím nem jelenik meg az archívumban.

hangoztatta az exminiszterelnök. Gyurcsány saját magát és egyre szűkülő táborát szerényen a demokrácia, a modernitás és a nemzeti progresszió lényegében kizárólagos örökösének nevezte.[401]

Népszava 2010-03-20

Gyurcsány a szocialista kormányfőjelölt támogatására buzdított

Hinni nyolc év igazságában

Összefogásra szólított fel Gyurcsány Ferenc a Magyar Demokratikus Charta rendezvényén, és arra kérte a bizonytalan szavazókat, hogy kételyeiknél legyen erősebb a bizalmuk, csalódásuknál a jövőbe vetett hitük. „Kérem támogassák a Mesterházy Attila vezette szocialista párt listáját, én az MSZP-re szavazok" – buzdította hallgatóit a volt miniszterelnök. A jobboldal támogatóit emlékeztette, hogy miközben a Fidesz naponta többször a hazugság vádjait ontja a kormányra, vezetőjük szótlanságba burkolózva próbálja megszerezni a hatalmat. Arról is beszélt: a Fidesz és a Jobbik két párt, de egy pártrendszer. Szólt az elmúlt nyolc év kormányzásáról, megjegyezve: „történelmi léptékkel mérve Magyarország az utóbbi fél évezredének legsikeresebb évtizedét éli".[402]

Magyarország az utóbbi fél évezredének legsikeresebb évtizedét éli[403]

Összefogást kért Gyurcsány Ferenc[404]

Azt kérem, támogassák a Mesterházy Attila vezette szocialista párt listáját, én az MSZP-re szavazok – így buzdította hallgatóit Gyurcsány Ferenc a körcsarnokban megtartott beszédében. A volt miniszterelnök a Charta rendezvényén összefogásra szólított fel, arra kérte a bizonytalan szavazókat, hogy kételyeiknél legyen erősebb bizalmuk, csalódásuknál a jövőbe vetett hitük. Mint mondta, sokan vannak, akik korábban az MSZP-re szavaztak, és most nem akarnak elmenni a választásokra. Őket erősítette abban a hitükben, hogy négy éve helyesen döntöttek, amikor a baloldalra szavaztak.

Támogassák a Mesterházy Attila vezette szocialista párt listáját, én az MSZP-re szavazok - kérte hallgatóit Gyurcsány Ferenc a körcsarnokban megtartott beszédében. A volt miniszterelnök a Charta rendezvényén összefogásra szólított fel. Mint mondta sokan vannak, akik korábban az MSZP-re szavaztak, és most nem akarnak elmenni a

[401] A nyomtatott cikk szövege megegyezik az archívumbeli cikk szövegével.
[402] A teljes bekezdés hiányzik az archívumból.
[403] A cikk felcíme nem szerepel az archívumban.
[404] A Ferenc név hiányzik az archívumbeli cikk címéből.

választásokra. Őket erősítette abban a hitükben, hogy négy éve helyesen döntöttek, amikor a baloldalra szavaztak.

Megszólította a jobboldal támogatóit is. Azt kérdezte, tényleg úgy gondolják-e, hogy demokratához illenek a naponta hangoztatott ocsmány, féreg és a szemét kifejezések. Normálisnak gondolják-e, hogy miközben a Fidesz naponta többször a hazugság vádját ontja a kormányra, vezetőjük szótlanságba burkolózva próbálja megszerezni a hatalmat, és semmit nem mond arról, mit tenne, ha kormányra kerülne. Ha a Fidesz ezzel a politikával irányítja majd az országot, akkor jó előre tudni lehet, hogy ez a kormány „a hazugság mocskában születik".405 Nem vitatta a kritikát, de szerinte ez nem mehet odáig, hogy nemzeti intézményeket gyújtsanak fel.

A Jobbik szavazótáborát megszólítva azt mondta406: próbálja megérteni az indulataikat. Azt is el tudja fogadni, mondta, hogy vannak, akikben komoly ellenérzést vált ki a kormány működése. De azt407 nem, hogy a csalódás miként fordulhat át úgy, hogy azok számára, akik büszkék Magyarországra, annak hangoztatása a legfontosabb408, hogy másokat megfélemlítenek. 409

Gyurcsány szerint a Fidesz és a Jobbik két párt, de egy pártrendszer. „Vona Gábor Orbán köpönyegéből bújt ki". A Jobbik szélsőségéhez képest a Fidesz akár demokratánk is tűnhet, de a demokraták oldaláról nézve a Fidesz a szélsőségesség enyhébb formája.410 Hozzátette: a kordonbontásból nőtt ki a rendbontás, a Fidesz egyszeri kordonbontása rendszeres rendbontássá fajult: „ez a Magyar Gárda".

Szólt az elmúlt nyolc év kormányzásáról is. Mint mondta „történelmi léptékkel mérve Magyarország az utóbbi fél évezredének legsikeresebb évtizedét éli". 2002-től az volt a kormány célja, hogy Magyarországnak utat nyisson a nyugatos polgárosodás felé.411 Szerinte az MSZP-nek köszönhetően élhet ma az ellenzék jogaival. Áttekintette az elmúlt nyolc év kormányzását, Medgyessy Péter kabinetétől máig. Fontosnak tartotta megemlíteni az új miniszterelnököt; Bajnai Gordot [Gordont]: „tisztességes, becsületes ember, jól

---

[405] Emlékeztetett, 2002 óta újabb és újabb lendülettel szinte háborús események zajlanak, a választási vereségbe bele törődni nem tudó ellenzék támogatásával. - *E mondat csak az archívumban szerepel.*

[406] A Jobbik szavazótáborának pedig arról beszélt, hogy – Ez a kezdő tagmondat szerepel az archívumban.

[407] *Már – A jelölt helyen szerepel a kifejezés az archívumban.*

[408] politikai önmeghatározás – A jelölt helyen ez a betoldás szerepel az archívumbeli cikk szövegében.

[409] A szélsőségesség és a radikalizmus nem a politikai mennybe, hanem a pokolba juttathatja az országot - tette hozzá. – Ez a mondat az archívumbeli cikk szövegében szerepel.

[410] A Gárda kifejezi azt, amit Orbán Viktor gondol a világról" - mondta, - *A tagmondat az archívumbeli cikk szövegében szerepel.*

[411] A Fidesz szétverte a demokratikus intézményrendszert, "mi kellettünk ahhoz, hogy véget vessünk a háromhetenkénti ülésezésnek. – Ez a mondat az *archívum cikkében szerepel.*

csinálta, amit tett. Jó ember, sok ilyenre lenne szüksége Magyarországnak”. Lendvai Ildikó pártelnöknek is köszönetet mondott, aki „nincs könnyű helyzetben”.412

2.6. A 2010-ben elhangzott jobboldali pártelnöki évértékelő beszédről megjelent tudósítások

Magyar Nemzet 2010-02-06

Orbán Viktor: Készen állunk!

Én és pártom készen állunk egy erős, felelős és cselekvő kormányzásra– mondta évértékelő beszédében *Orbán Viktor* hangsúlyozva, itt az ideje, hogy Magyarországnak újra tekintélye legyen a nemzetközi közvélemény előtt. A Fidesz elnöke szerint közös értékeink alapján, a politika hitelének visszaállításával, nemzeti ügyek kitűzésével hazánk sikeres lehet a XXI. századi Európában.

A politikus kijelentette, hogy a nemzeti célokat a munka, az otthon, a család, az egészség és a rend értékrendszerén belül kell meghatározni, ezek alapján kell tehát a kormányzati munkát elvégezni. Orbán Viktor úgy vélte, legelső lépésként a gazdaság talpra állítását kell az új kabinet feladatául kitűzni.

A volt miniszterelnök erős kritikával beszélt a jegybankról és a pénzügyi felügyeletről, amely szervezetek szerinte felelőssé tehetők a gazdaság tönkretételéért. Közölte, a pénzintézeteknek a jövőben eredeti feladatukat, a vállalkozások hitelezését és finanszírozását kell ellátniuk. Orbán Viktor hangsúlyozta, csak a józan ész politikája támogatásával lehetséges a változás, ehhez azonban április 11-én minél több szavazónak le kell adnia voksát az országgyűlési választáson.

Orbán Viktor: Készen állunk!

A Fidesz elnöke szerint helyre kell állítani a szociális biztonságot és a közrendet

Itt az ideje, hogy Magyarország irányítását egy erős és elkötelezett kormány vegye át, hogy feledtetni tudjuk az elmúlt nyolc év szégyenét– mondta Orbán Viktor évértékelő beszédében, hangsúlyozva, ő és pártja készen áll a feladatra. A Fidesz elnöke szerint közös értékeink alapján, a politika hitelének visszaállításával, nemzeti ügyek kitűzésével hazánk sikeres lehet a XXI. századi Európában. *Orbán Viktor* hangsúlyozta, csak a józan ész politikája támogatásával lehetséges a változás, ehhez azonban április 11-én minél több

412 A nyomtatott cikk zárása után az archívumban két hosszabb bekezdés található.

szavazónak le kell adnia a voksát az országgyűlési választáson. A politikus beszédében felelőssé tette a jegybankot és a pénzügyi felügyeletet is a gazdaság tönkretétele miatt.

Én és pártom készen állunk egy erős, felelős és cselekvő kormányzásra – mondta évértékelő beszédében *Orbán Viktor* a budapesti Millenáris Parkban. A Fidesz elnöke úgy látja, itt az ideje, hogy a gyengéket leváltsák az erősek, hogy Magyarországnak újra tekintélye legyen a nemzetközi közvélemény előtt. – Nem tudom, volt-e valaha ilyen mélyről jövő és elsöprő igény a változtatásra Magyarországon, mint ma – hangoztatta *Orbán Viktor*, aki a mára kialakult változás utáni vágyat a rendszerváltás időszakához hasonlította.

A polgári kormány miniszterelnöke szerint a tavalyi évben a világban is nagy változások kezdődtek, egy új világ született, amely leszámolt azzal az illúzióval, hogy pusztán számokkal, igazi munka- és értékteremtés nélkül fenntartható a világgazdaság, és így finanszírozhatók a nemzetközi pénzügyi folyamatok. – A neoliberális illúziókkal nekünk is le kell számolnunk – szögezte le. Felhívta a figyelmet arra, hogy a mára meghonosodott tévképzet mögött –amely szerint hazánknak szemlesütve alkalmazkodnia kell a többi államhoz–, a jelenlegi magyar országvezetés érdekei húzódnak.

Munka, otthon, család, egészség, rend

A volt miniszterelnök szerint a Gyurcsány-kormány által meghatározott elmúlt nyolc év „szégyenét” csak egy erős és elkötelezett kabinet feledtetheti el. Hozzátette, hogy az ország elég erős a változás véghezviteléhez, ezért hisz Magyarország jövőjében, a magyar emberek életerejében. Kitért arra is: a következő kormánynak akkor is ki kell javítania a hibákat, ha nem ők követték el, de ez nem jelenti azt, hogy szemet hunynak majd afölött, ami történt. Orbán Viktor ugyanakkor hangsúlyozta: a jövő és nem a bosszú kormányzásának kell következnie a választások után.

A politikusnak meggyőződése, hogy nemzeti ügyek megfogalmazásával és nemzeti célok kitűzésével lehetünk sikeresek a XXI. századi Európában, ezek mentén a társadalom tagjainak az elmúlt időszakban a túlélésre összpontosított energiáit egy sikeres jövő létrehozásának irányába terelhetik. Orbán Viktor kifejtette, hogy a nemzeti célokat a munka, az otthon, a család, az egészség és a rend értékrendszerén belül kell meghatározni, ezek alapján kell tehát a kormányzati munkát elvégezni.

A Fidesz elnöke szerint legelső lépésként a gazdaság talpra állítását kell az új kormány feladatául kitűzni. Az újjáépítés eszközei a hatékony pénzügyi rendszer, a szabad kereskedelem és a verseny, ám a tőke mindenhatósága, a pénzpiac elsőbbsége és szabályozatlansága végső soron a demokráciát is megrendítheti. A politikus éppen emiatt

beszélt erős kritikával a Magyar Nemzeti Bank és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének a gazdaság tönkretételében szerinte megállapítható felelősségéről. Az exkormányfő kijelentette, a pénzintézetek és különösen a jegybank nem eredeti feladatukkal, a vállalatok hitelezésével és a termelés finanszírozásával foglalkoztak, hanem spekulatív pénzalapokat pénzeltek.

Protekcionista gazdaságpolitika

Beszédében úgy vélte, a válság következményeként a nemzetközi bankok is felismerték a globalizált, nemzetek nélküli világ egy illúzió, ebben azonban Magyarországnak nem problémát, hanem lehetőséget kell látnia. Célként tűzte ki a kis- és középvállalkozások támogatásával tízmillió új munkahely létrehozását tíz év alatt. Hozzátette azt is, hogy a magyar termékeket, árúkat, földet és a vízkészletet is meg kell védeni.

–Meg kell menteni a Gyurcsány-kormány által módszeresen szétvert egészségügyi rendszert is, rendezni kell a háziorvosok és a kórházak helyzetét– mondta *Orbán Viktor*, aki szerint több orvosra és ápolóra van szükség, hogy ellátatlanul beteg nem maradjon. A közbiztonság is kiemelt terület lehet egy Fidesz-kabinet idején, az MSZP vezette gyenge kormányzás miatt ugyanis elszabadult a bűnözés, ami ellen küzdeni kell. Orbán felidézte, amikor fiatalkorában panellakásban élt, még nem voltak vasalatok, rácsok az ajtók előtt, és a vidéki házak kerkapuit [kertkapuit] sem kellett kulcsra zárni. –A Gyurcsány-korszak sajátos vívmánya a szociális biztonság széthullása is– jelentette ki a politikus, aki úgy véli a társadalmi bizalom hiánya a leggazdagabb rétegeket is érinti.

„Nagy különbség, nagy változás”

A volt miniszterelnök szerint nehéz nyolc év van mögöttünk, amely – miként Orbán egyik facebookos ismerőse üzente – a „lopni dicsőség, hazudni kötelesség, ütni öröm” jegyében telt el, aminek viszont itt az ideje véget vetni. Úgy vélte, hogy ebben az időszakban a szélsőségek sodorták bajba Magyarországot. A szélsőségek közé sorolta a jelenlegi hatalmon lévőket, akik –mint fogalmazott – a törvény fölé helyezik magukat, illetve azokat, akik törvényen kívül helyezik magukat, és céljaik elérésben akár az erőszakot is megengedik.

A politikus megérti az elkeseredett, dühös embereket, úgy véli azonban, hogy csak a józan ész politikáját támogatva lehet változást elérni. A Fidesz elnöke üzent az MSZP-ből kiábrándultaknak is, hogy érti csalódottságukat, amiért vezetőik eltávolodtak a baloldali eszméktől. Az ő támogatásukat is várja a Fidesz, hogy vegyenek részt a nemzeti ügyekben, az újjáépítésben, hogy legyenek a változás részesei és nyertesei ők is. *Orbán Viktor* bízik benne, hogy fel tudják izzítani a reményt az emberekben, mert mindenkinek tudnia kell,

szegény ország nincs, csak rosszul kormányzott. Beszéde végén mindenkit arra buzdított, hogy jelenjen meg az április 11-i választásokon. *Puskás Öcsit* idézve ezt mondta: „kis különbség kis változás, nagy különbség nagy változás”.

Orbán Viktor évértékelő beszédét megelőzően felszólalt *Balog Zoltán*, a Magyar Polgári Együttműködés Egyesület elnöke, aki elmondta: az egyesület megalapította a civilekből álló Együttműködési Tanácsát, amely jobbító szándékú kritikájával a következő kormány munkáját segíti majd. [413]

Népszabadság 2010-02-06

Erő és erő és józan ész

Orbán Viktor évértékelő beszéde a Millenárison

„Nem annyira kampány-, mint inkább győzelmi beszéd” −így összegezte lapunknak benyomásait a nyelvész Orbán Viktor 12. évértékeléséről, amelyet tegnap mondott el a budai Millenáris Parkban. „Készen állok, hogy Magyarország nagy vállalkozásában a magam feladatát ellássam, én és pártom készen állunk az erős, felelős és cselekvő kormányzásra – mondta a pártelnök. Hozzátette ugyanakkor: a jövőbe induló vonatra csak április 11-én váltható meg a jegy, az még nincs a zsebben. Úgy vélte, itt az ideje, hogy Magyarországnak erős vezetése legyen, amely helyreállítja az ország tekintélyét. Erő és erő és józan ész. A biztos iránytű a józan ész lehet, az pedig azt diktálja, hogy a szélsőségeket el kell utasítani. Idesorolta a jelenleg hatalmon lévőket, valamint azokat, akik törvényen kívül helyezik magukat, és céljaik eléréséhez akár az erőszakot is megengedik. A jövő és nem a bosszú kormányzásának kell következnie, de nem lehet szemet hunyni afelett, ami történt az elmúlt években. A pártelnök szerint a munka, az otthon, a család, az egészség és a rend értékét kell megtenni a kormányzati munka alapjául. A következő kormánynak a nemzeti ügyek kormányának kell lennie.

Mesterházy Attila, az MSZP miniszterelnök-jelöltje szerint az országértékelőt a sok beszéd és kevés tartalom jellemezte, olyan volt, mintha Orbán Viktor is attól félne, hogy lehúzzák a párt listájáról, ha túl sok konkrétumot árul el a Fidesz programjáról. Az MDF szerint is ez volt a beszéd legnagyobb fogyatékossága. Vona Gábor a Jobbik elnöke szerint pedig maszatoló, ideologizáló, minden konkrétumot nélkülöző kampány beszédet mondott Orbán.414

[413] A nyomtatott cikk nem található meg az archívumban.
[414] Az archívumban nincs meg a cikk ezen része.

10.14750/ME.2015.012

Orbán Viktor: Erő és erő!

A Fidesz elnöke kerülte a konkrétumokat országértékelő beszédében

Erő és erő, és józan ész! – Orbán Viktor szerint Magyarországnak erős kormányra van szüksége a gyenge, szégyent hozó Gyurcsány-korszak után. A Fidesz elnöke a Millenárison tegnap tartott országértékelő beszédében a nemzeti ügyek képviseletét ígérte, csekély konkrét tartalommal azonkívül, hogy a „pénzkapitalizmust", a jegybankot és a pénzügyi felügyeletet megregulázná, továbbá tíz év alatt egymillió munkahelyet teremtene. Bosszúkormány nem lesz, de a felelőségrevonást, [felelősségre vonást] mondta, nem felejtik el. A Fidesz elnöke csalódott baloldali és dühös jobboldali „barátaival" közösen akar „áthajózni a siker korszakába". Orbán Viktor a nyugdíjasokra egyetlen mondatot sem szánt.

Mindenki, akivel csak találkozom, azt üzeni, kiáltja: változtass! – hangoztatta Orbán Viktor a Millenárison, tizenkettedik országértékelése során, hozzátéve: ez csak együtt sikerülhet. Azt az országot, amely közös értékeket és erőt mutat fel, ismét tiszteli a világ, súlya lesz. Magyarországnak erős és elkötelezett kormányra van szüksége, amely képes feledtetni a Gyurcsány-korszak okozta szégyent, s a politikának vissza kell találnia az emberekhez, hiszen eddig a „milliárdos oligarchakormányzás" csak a magánérdekekre koncentrált.

– Itt az ideje, hogy a gyengéket leváltsák az erősek. Én készen állok, hogy Magyarország nagy vállalkozásában a feladatom ellássam. Én és a pártom készen állunk az erős, a felelős, a cselekvő kormányzásra. De a jövőbe induló vonatra csak április 11-én váltható meg a jegy, az még nincs a zsebben – figyelmeztetett.

A Fidesz elnöke a választások előtt két hónappal „biztonsági játékra" törekedett, vagyis mindenkihez beszélt: így „Magyarország népének joga van arra, hogy olyan kormánya legyen, amely meghallja az emberek hangját, az idősekét éppúgy, mint a fiatalokét, a munkavállalókét, a vállalkozókét, a városban élőkét, a falusiakét, meghallja a családok hangját, az egyedül élőkét". „A gyenge és az országra szégyent hozó Gyurcsány-korszak" után a változás és a remény, a nemzeti ügyekről szóló kormányzásmegvalósításához, a „nagy célokhoz", az ország újjáépítéséhez a Fidesz elnöke – ahogy fogalmazott –azt az „ösvényt" kereste, amelyen közösen lehet menni. S az ösvényen azokat a célokat, amelyek nem elválasztanak, hanem összekötnek. Orbán nyilván ezért is határozottan érzékeltette, hogy feleslegesek az ideológiák, nem a „távoli szimbólumok, ideológiák, doktrínák világában" kell kereni [keresni] azt a bizonyos ösvényt, nem a „keskeny vágányú pályák", „rozoga masinák" visznek előre. Szerinte vissza kell térni a közös értékekhez, hiszen ami

összeköt, az több, mint ami elválaszt. Ezen témák közé sorolta a munka, az otthon, a család, az egészség és a rend fontosságát. „Ezeket kell megtenni a kormányzati munka alapjául, hiszen ezekkel tud mindenki azonosulni”, mondta, hozzátéve: a nemzeti ügyek kormányára van szükség, s „nem lehet a szirénhangokra hallgatni, „sem a Pató Pál-i kényelmességre”. Magyarország most olyan, mint a defektes kocsi, szikrázik, durrog, füstöl; vagyis újjáépítésre van szükség.

Az ehhez szükséges intézkedések között Orbán Viktor azokat a nagy célokat sorolta fel, amelyek a Fidesz–KDNP képviselőjelöltek választási szórólapján is szerepelnek, első helyen a magyar gazdaság talpraállítását [talpra állítását]. Szerinte meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, hogy „mindent a pénztőkének adtak, s az elsőbbséget élvező spekulánsok a markukba nevetnek”. „Az a politika, amely érinthetetlen szabályokat ad a pénzkapitalizmusnak, a demokráciát is megrendíti” – jelentette ki a Fidesz elnöke, aki szerint a cél: rehabilitálni a termelést. Épp ezért –mint mondta – a jegybankot és a pénzügyi felügyeletet is meg kell újítani, különösen, mert közösen viselnek felelősséget azért, hogy a gazdaság összeomlott. A bankok feladata betétek gyűjtése és hitelek nyújtása, a spekulatív alapokat pedig nem lehet finanszírozni – tette hozzá. Ugyanakkor tűrhetetlennek nevezte, hogy a bankok nem adnak hitelt, és ezért a vállalkozók elbocsátásokra kényszerülnek. Arról is beszélt, hogy noha Magyarország nyugati zászló alatt hajózik, észre kell venni, hogy a világgazdaságban keleti szél fúj. S szerinte rosszul tette a magyar elit, hogy ahhoz alkalmazkodott, „mit kíván a tőke, Moszkva, Brüsszel, Washington”. A munkahelyteremtés kapcsán megismételte: egymilliót teremtenének tíz év alatt.

Orbán különösen nagy tapsot kapott, amikor azt mondta, hogy a nemzeti ügyek kormánya megvédi a magyar termékeket, a földet és a vízkészletet. Az egészségügy talpraállítása [talpra állítása] kapcsán Orbán semmilyen konkrét intézkedést sem említett, csak azt mondta, hogy a felére csökkentenék a kórházi várakozási időt, valamint az egészségügyi intézmények és a háziorvosok „helyzetét rendezni kell”, hogy a doktorok ne menjenek külföldre. Továbbá több orvosra és ápolóra volna szükség. Szintén nagy tapsot kapott, amikor rendteremtést ígért, különösen akkor, amikor azt mondta: a bűnözők ellen harcolni kell, akár a kisebbséghez, akár a többséghez tartoznak. Végül a Fidesz elnöke a szociális biztonság megteremtését nevezte kulcskérdésnek, de e területnek sem szentelt semmiféle konkrétumot.

Orbán azt kérte a választóktól, hogy a józan ész politikáját támogassák, „a szélsőségeket támogatni eltékozolt erőfeszítés”. Majd meg is jelenítette a „szélsőségeket”: „Az egyik

szélsőséget a hatalmon lévők jelentik, akik a törvények fölé helyezték magukat. Gondoljunk csak arra a hatalommal való gátlástalan visszaélésre, amit ma Budapesten látunk, és ami miatt lassan mindenki, aki a városvezetésben megfordult, rács mögé kerül" – utalt a BKV-botrányra. A másik szélsőség törvényen kívül helyezi magát, azt gondolván, hogy céljai elérése érdekében akár az erőszak is megengedhető – e mondat, a párt nevének említése nélkül, nyilvánvalóan a Jobbikról szólt.

Orbán arról is beszélt, hogy megérti a csalódott MSZP-s szavazókat, s a dühös jobboldali szavazókat egyaránt. A jobboldaliak nevében azt kéri a baloldaliaktól, hogy eszmeiségük megtartása mellett, támogassák a közös nemzeti ügyeket. „Csalódott és dühös emberek milliói! Barátaim! Van átjáró! A gyűlöletkampány korszakából át kell hajózni a közös siker korszakába. Rendületlenül hiszem, hogy ez sikerülni fog!" –hangoztatta Orbán, aki a szokásos fordulattal búcsúzott: „Hajrá Magyarország, hajrá magyarok!"[415]

Magyar Hírlap 2010-02-06

Országértékelő beszédében Orbán Viktor elhatárolódott a szélsőségektől[416]

Rendet, erőt, munkát[417]

Itt az idő, hogy a gyengéket leváltsák az erősek! – mondta tegnapi országértékelőjében Orbán Viktor, a Fidesz elnöke a Millenáris Parkban. Olyan erős vezetés kell, amelyben megbízhatnak az emberek itthon és külföldön egyaránt, amely képes helyreállítani az ország tekintélyét, hogy újra tisztelet övezzen bennünket a nagyvilágban. Orbán elmondta azt is, készen áll a nemzeti ügyek kormányának vezetésére. A közös nemzeti értékekben szerinte a csalódott bal- és dühös jobboldali választók egyetérthetnek. Elsődlegesnek tartja a gazdaság talpra állítását, s tíz év alatt egymillió munkahelyet kell teremtetni. Hangsúlyozta: csak józan ésszel lehet kormányozni, el kell utasítani a radikálisok gyűlöletkeltését és a most hatalmon lévők törvényfelettiségét. 418

Nem lesz bosszúkormányzás

A józan ész diktálta kormányzásra, termelésre és munkahelyekre alapozott gazdaságpolitika kialakítására vállalt garanciát tegnapi országértékelő beszédében Orbán Viktor, a Fidesz elnöke a Millenáris Parkban. Munka, otthon, család,

[415] A nyomtatott cikk szövege egyezik az archívumbeli cikk szövegével.
[416] A cím nem szerepel az archívumban.
[417] Az alcím nem jelenik meg az archívumban.
[418] A teljes bekezdés hiányzik az archívumból

egészség, szociális biztonság, közrend és a gazdaság talpra állítása – ezeket a közös nemzeti célokat nevezte meg az új kormány alappilléreinek a politikus.

„Kis különbség, kis változás, nagy különbség nagy változás" – ajánlotta tegnap közönségének figyelmébe Orbán Viktor, a Fidesz elnöke Puskás Öcsi stílusában az április 11-i választás tétjét. Hangsúlyozta, a Fidesz a józan ész politikáját képviseli, szemben a gyűlöletet hirdető radikalizmussal és a hatalommal visszaélő kormányzattal. „Az igazi, mély változást csak a józan ész politikája viheti végig – jelentette ki. Az egyik szélsőséget a most hatalmon lévők jelentik, akik a törvények fölé helyezték magukat. Erre példaként a fővárosi korrupciós botrányokat hozta fel a pártelnök. „Itt van például Budapest, ahol lassan mindenki rács mögé kerül, aki a városvezetésben megfordult" – hangoztatta. A másik szélsőség a gyűlöletet képviseli, amiből semmi nem születik újjá.

A párt miniszterelnök-jelöltje szerint az új politikának, az új kormányzatnak vissza kell kanyarodnia az emberekhez, az ő képviseletükhöz. Orbán Viktor ennek véghezvitelében számít a volt baloldali szavazókra is. „A jobboldaliak tőlük nem várják, hogy megváltoztassák a felfogásukat, de rájuk is számítunk az ország újjáépítésében, a közös nemzeti ügyekben, mert nélkülük nem fog menni" – hangoztatta. Felhívta viszont a figyelmet: a jövőbe repítő vonatjegy még nincs a jobboldal zsebében, egyetlen igazi közvélemény-felmérés létezik, az pedig a választás napján van. Április 11-én minden szavazatot – az egyéni és a listás voksoláson is – a Fideszre kell adni. A nemzeti ügyek képviselete, a jövőkép közös nevezőre hozhatja a csalódott baloldali és a dühös, elkeseredett jobboldali választókat. Munka, otthon, család, egészség, szociális biztonság, közrend és a gazdaság talpra állítása – ezeket nevezte az ország közös értékeinek a Fidesz elnöke. Szerinte a Gyurcsány-korszak a magánérdekeket elébe helyezte a közérdeknek, ezért jutott ide Magyarország. A választás után nem lesz bosszúkormányzás – hangoztatta –, de ez nem jelenti azt, hogy „átlépünk a dolgokon".

Orbán véleménye szerint a gyermekeinknek tartozunk a felelősségre vonással, hogy az, ami az elmúlt időszakban történt, ne ismétlődhessen meg. Úgy vélekedett, mindenkinek tudnia kell, hogy a törvények mindenkire vonatkoznak, a hatalmon lévőknek is felelősséget kell vállalniuk szavaikért és tetteikért.

A Fidesz miniszterelnök-jelöltje új gazdaságpolitikát hirdetett, amely szerint rehabilitálni kell a termelést, hiszen a magyar kapitalizmus most tisztán pénzkapitalizmus, amely nem a tisztességes vállalkozókat, hanem a spekulánsokat támogatja. Ennek a rendszernek azért lett vége, mert a bankok nem a munkájukat végezték, nem hiteleznek a termelő vállalkozóknak, akik kénytelenek dolgozóikat elbocsátani. Ez az elmúlt egy év

kormányzásának is kudarca, hiszen egyre kevesebben dolgoznak, és mindezt a kormány és a jegybank ölbe tett kézzel nézi. A következő tíz évben egymillió munkahelyet kell teremteni. Ehhez meg kell védeni a magyar árut, földet, vízkészletet. Olyan kormány kell, amely a jegybankot és a pénzügyi felügyeletet is megújítja. Ezek közösen viselik a felelősséget a gazdaság összedöntéséért. [419]

Népszava 2010-02-06

Konkrétumoktól mentes volt Orbán évértékelője

Jórészt tavalyi beszédeiből összeollózott szöveget mondott el a Millenáris Teátrumban tartott évértékelőjében Orbán Viktor. Szó volt felelősségre vonásról, józan észről és két szélsőségről – kimondatlanul, ám egyértelműen MSZP-ről és Jobbikról -, de teljességgel kimaradtak a konkrétumok. Olyan volt ez az évértékelő, mintha a Fidesz elnöke is attól félne, hogy lehúzzák a párt listájáról, ha túl sok konkrétumot árul el pártja programjáról – reagált a hangzatos, de üres beszédre Mesterházy Attila, az MSZP miniszterelnök-jelöltje. Véleményét – a KDNP kivételével – többi párt is osztotta. [420]

Mesterházy: a Fidesz-elnök azért mondott kevés konkrétumot, nehogy lehúzzák a listáról[421]

Orbán a nemzeti ügyek kormányáról

Gyakorlatilag semmi konkrétumot nem mondott évértékelőjében Orbán Viktor, ahogy azt tegnapi számunkban már meg is előlegezte Szentpéteri Nagy Richárd, politológus. Jórészt tavalyi beszédeiből összeollózott szöveget mondott el tábora előtt.

Volt szó felelősségre vonásról[422], józan észről és két szélsőségről - kimondatlanul ám egyértelműen MSZP-ről és Jobbikról -, amelyekkel szemben csak a Fidesz képes kormányzásra.

Nem sok mindenről szólt Orbán Viktor beszéde és külön csalódást okozott, hogy nem volt egyetlen téma sem, amelyről részletesen szólt volna - így reagált lapunknak Szentpéteri Nagy Richárd a Fidesz-elnök évértékelőjére. A Méltányosság elemzője a beszéd előtt egy nappal ugyanis azt remélte, hogy legalább egy ügyben konkrétumokról is szót ejt majd a pártvezető. A beszéd után azonban már úgy látta: Orbán annyira biztosra akart menni, hogy inkább semmit nem mondott, nehogy kockáztasson. Szentpéteri

[419] A nyomtatott cikk szövege egyezik az archívumbeli cikk szövegével.
[420] A címlapon szereplő cikk és a címe nem szerepel az archívumban.
[421] A felcím nem jelenik meg az archívumban
[422] A kifejezés az archívumbeli cikkben egybeírva szerepel.

hozzátette azt is: Orbán kétségtelenül nagy ívű és miniszterelnöki igényű beszédet tartott, ahogy arra számítani lehetett.

A Fidesz kormányfő-jelöltje egyebek közt arról beszélt, hogy az embereknek elege lett a gyenge kormányzásból, s új, erős vezetésre van szükség. Olyanra, amely felelősséggel kezeli a pénzügyeket, és nem nyomta rá bélyegét a bűnözés. Képes dönteni, és képes végrehajtani is a döntéseket. Ami van, az nem mehet tovább, változtatni kell - mondta Orbán. Az ország lesodródott a józan ész útjáról, amikor milliárdosok és oligarchák kezdték vezetni, saját érdekeiket előtérbe helyezve, s eközben a kormányzat elfordult az emberektől.

Orbán a józan észről szóló gondolatokat tavaly novemberben már elővette. Hasonlóképp régi ideája köszönt vissza, amikor az országban lévő két szélsőségről beszélt. Az egyik, amely a törvények fölé, a másik, amely a törvényen kívül helyezi magát - ismételte meg szinte szó szerint már korábbi szavait, amelyek az MSZP-re és a Jobbikra utalnak. Orbán mindkét szélsőséget károsnak nevezte. Előkerült a Fidesz és a pártelnök egy másik kedvelt gondolata, a felelősségre vonás is. Orbán ennek kapcsán arról beszélt, hogy nem „bosszúkormányzásra" készülnek, mégsem lehet szemet hunyni és átlépni azon, ami történt. Az elszámoltatás azért szükséges, tette hozzá, hogy ne ismétlődhessen meg még egyszer az, ami az elmúlt években a magyarokkal történt. Azt is megjegyezte: nem hagyhatunk hátra olyan országot, ahol a törvény nem vonatkozik a hatalmon lévőkre.

A politikának ismét az emberek, a nagy többség felé kell fordulnia - jelentette ki a jövő legfontosabb feladataként a Fidesz-elnök, aki szerint vissza kell térni azokhoz az alapokhoz, amelyekben minden ember egyet tud érteni. Ezek az otthon, a család, az egészség és a rend. Mit kell tenni - tette fel a kérdést Orbán, majd a következő választ adta: az eddig kitüntetett magáncélok és magánérdekek helyett közös érdekekre és célokra van szükség. Nemzeti ügyekre, amelyekkel mindenki azonosulni tud. A közbiztonság mellett a háziorvosok és a kórházak rendbetételét is kiemeltnek nevezte. A pártelnök a munka és termelés becsületének visszaállításáról is hosszan értekezett.

Legfeljebb a híveknek adhatott egyfajta buzdítást a beszéd - jegyezte meg Szentpéteri Nagy Richárd. Hasonló állásponton volt Kiszelly Zoltán is, aki úgy vélte: ezzel a beszéddel a fideszes választókat egy hónapig megnyugtatták. A politológus szerint azokkal szemben, akik hiányolják a konkrétumokat, Orbán azzal védekezhet, hogy ez most csak évértékelő volt, nem kampánynyitó, nem kellett programot hirdetni. A kampány és a választási program március közepén jön. De - jegyezte meg Kiszelly - várhatóan az sem lesz túl konkrét, mert akkor támadható lenne. Mégis volt két mondat, két új üzenet a beszédben: a

párt elkezdett komolyan a kétharmadért küzdeni. Erre utal Kiszelly szerint, hogy Orbán kimondta: mindkét szavazatot a Fideszre kell adni. A jobboldaliak körében ugyanis sokan vélik úgy, hogy listás szavazatuk a Jobbikra adják, mert a Fidesz elég erős, s egyéniben is képes megnyerni a választásokat. Ezt helytelenítette a pártelnök. Ugyanerre vonatkozik az a mondat is a politológus szerint, hogy „kis különbség kis változás, nagy különbség nagy változás", vagy egy másik: sok felmérés van, ami alapján a változáshoz vezető vonatjegyet már a zsebünkben érezhetjük, de ezek közül csak egyetlen az igazi, aminek hinni lehet, az április 11-i, amihez mindenki kell, aki változást akar.[423]

[423] A nyomtatott cikk szövege megegyezik az archívumbeli cikk szövegével.

2.7. A négy országos napilap tudósításaiban szereplő sajtófotók

2003-02-07

MNemz-címlap: 136x112 mm,[424] fekete-fehér

MNemz-3. oldal: 136x73 mm, fekete-fehér

Orbán Viktor országértékelés közben

A Népszabadság címlapján nem szerepel kép.

Nszab-4. oldal: 110x79 mm, fekete-fehér

MH-címlap: 46x117 mm, színes

MH-6.oldal: 181x99 mm, fekete-fehér

A Népszava címlapján és belső oldalán sem szerepel kép.

[424] A képek méreteit hosszúság szorozva magasság arányban adtam meg.

10.14750/ME.2015.012

2003-02-12

MNemz-címlap: 137x169 mm, fekete-fehér ff.

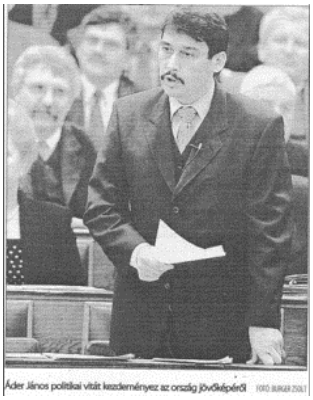

Áder János politikai vitát kezdeményez az ország jövőképéről

MNemz-3. oldal: 90x107 mm,

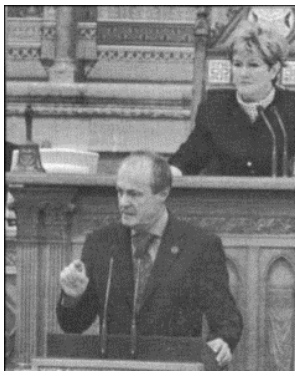

Nszab-címlap: 110x139 mm, ff.

Nszab-6. oldal: 67x95; 138x95 mm, fekete-fehér

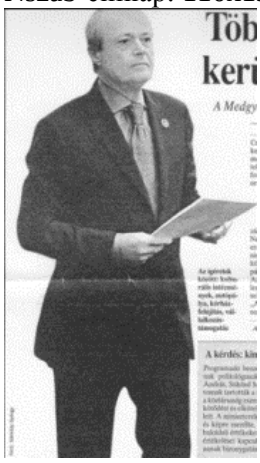

MH-címlap: 194x105 mm, színes

MH-2. oldal: 103x87; 161x161 mm, színes

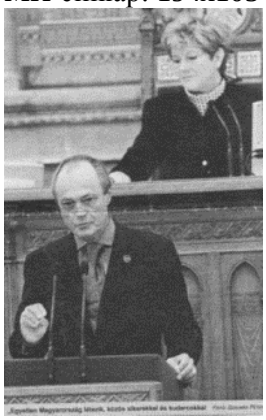

Nszava-címlap: 102x157 mm, színes

ÁDER JÁNOS (FIDESZ) HERÉNYI KÁROLY (MDF) KUNCZE GÁBOR (SZDSZ) LENDVAI ILDIKÓ (MSZP)

Nszava-8. oldal: 4db 42x75 mm, fekete-fehér

10.14750/ME.2015.012

2005-02-15

MNemz-címlap: 184x81 mm, fekete-fehér

MNemz-3. oldal: 89x174 mm, ff.

Nszab-címlap: 209x78 mm, színes

Nszab-6. oldal: 159x105 mm, színes

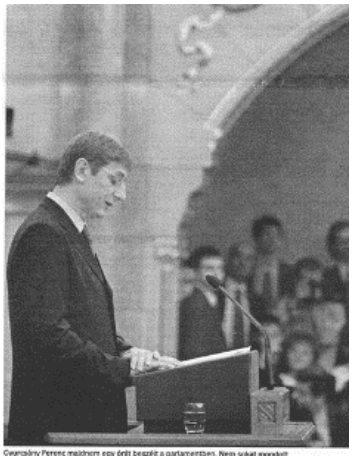

MH-címlap: 197x168 mm, színes; MH-4. oldal: 144x224 mm, színes MH-5. oldal: 95x142 mm, sz.

Nszava-címlap: 104x72; 104x192 mm, színes

Nszava-9. oldal: 185x135 mm, színes

10.14750/ME.2015.012

2005-02-17

MNemz-címlap: 90x89 mm, fekete-fehér

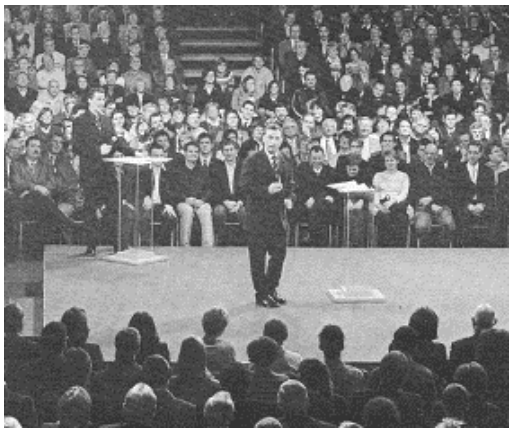

MNemz-4. oldal: 164x138 mm, fekete-fehér

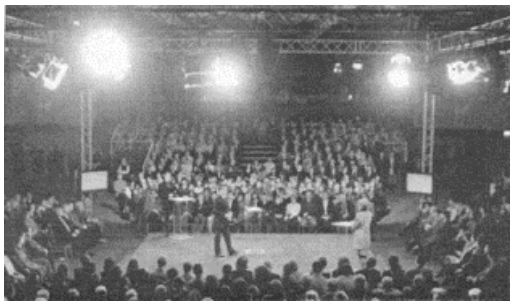

Nszab-címlap: 154x90 mm, színes

Nszab-6. oldal: 49x74; 52x74; 47x74 mm, színes

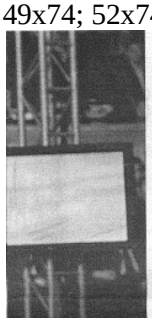

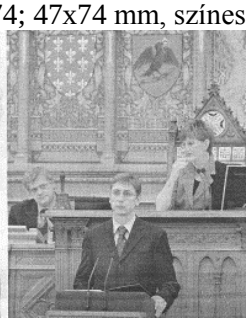

MH-címlap: 197x130 mm, színes MH-4. oldal: 256x145mm, színes MH-5. oldal: 118x145mm, sz.

Nszava-címlap: 127x185 mm, színes Nszava-9. oldal: 233x124 mm, színes

10.14750/ME.2015.012

2010-02-06

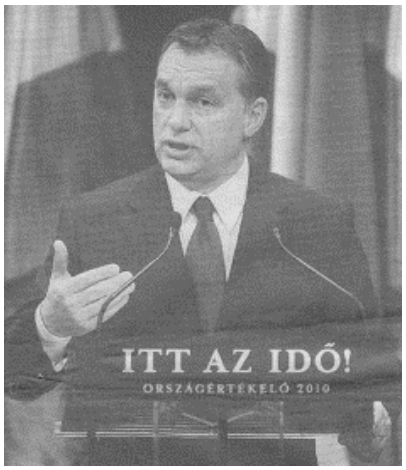

MNemz-címlap: 137x158 mm, ff.

MNemz-3. oldal: 137x82 mm, fekete-fehér

Nszab-címlap: 158x183 mm, színes

Nszab-2. oldal: 231x155 mm, színes

MH-címlap: 218x124 mm, színes

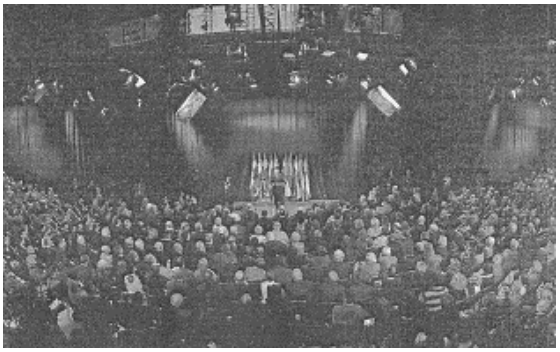

MH-2.oldal: 224x136 mm fekete-fehér

Nszava-címlap: 64x45 mm, fekete-fehér

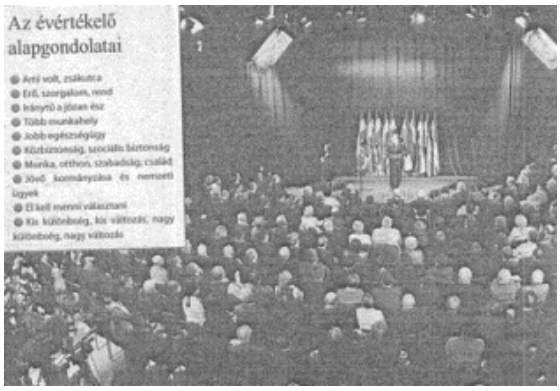

Nszava-4. oldal: 157x111 mm, fekete-fehér

10.14750/ME.2015.012

2010-03-20

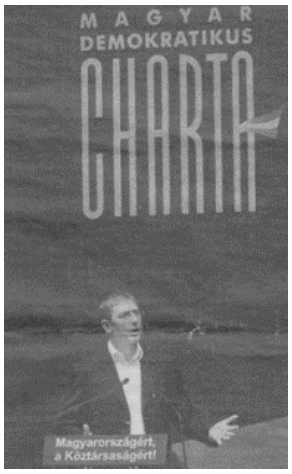

MNemz-címlap: 90x136 mm, fekete-fehér

MNemz-3. oldal: 134x97 mm, fekete-fehér

Nszab címlapján nem szerepel kép

Nszab-3. oldal: 100x126 mm színes

MH-címlap: 162x105 mm, színes

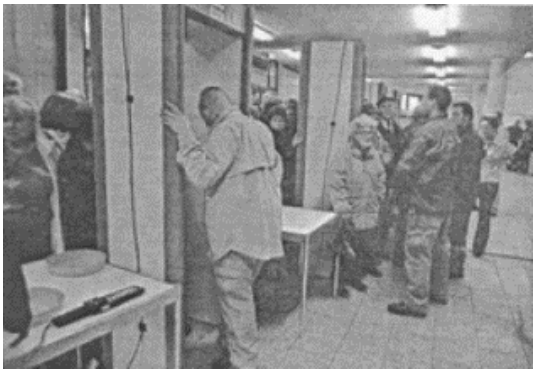

MH-3.oldal: 107x72 mm, színes

Nszava-címlap: 157x120 mm, színes

A Népszava belső oldalán nem szerepel kép.

10.14750/ME.2015.012

3. A kvantitatív vizsgálat eredményei

3.1. Az évértékelő politikai beszédek kvantitatív eredményei

	X átlag[425]	Átlagtól való eltérés	Szórás-négyzet	Szórás	Variabilitás	i átlag[426]	Megys /Me[427]
ORBÁN Viktor évértékelő beszéde 2003. február 6.	17,54	8,62	121,09	11,00	0,62	2,28	3,25
MEDGYESSY Péter évértékelő beszéde 2003. február 11.	11,4	4,77	37,54	6,12	0,53	2,45	1,85
ORBÁN Viktor évértékelő beszéde 2005. február 16.	15,37	8,62	120,87	10,99	0,71	2,21	2,91
GYURCSÁNY Ferenc évértékelő beszéde 2005. február 14.	11,29	6,25	62,23	7,88	0,69	2,46	2,1
ORBÁN Viktor évértékelő beszéde 2010. február 5.	15,19	7,14	78,65	8,75	0,57	2,25	2,67
GYURCSÁNY Ferenc évértékelő beszéde 2010. március 19.	15,25	8,55	134,90	11,61	0,76	2,26	2,72

[425] A mondategészek szóelőfordulásainak átlagszáma.
[426] A szavak hosszának átlaga.
[427] Szerkesztettségi mutató.

3.2. A vizsgált tudósítások statisztikai mutatói (2003)

A megjelenés ideje	**X átlag**	**S[428]**	**S[429]**	**V[430]**	**i átlag**	**Megys/ Me**	**Szószám**	**Mondat-szám**	**Archívum -beli szereplés**
MNemz, 2003. febr., 7., 1,3.	18,16	65,36	8,08	0,44	2,39	2,66	654	36	Van
MNemz. 2003. febr., 12., 1,3.	14,6	69,23	8,32	0,56	2,61	2,31	701	48	Van
Nszab, 2003. febr., 7., 1,4.	19,62	108,29	10,40	0,53	2,29	3,06	628	32	Van
Nszab, 2003. febr., 12., 1,6.	14,39	96,67	9,83	0,68	2,59	2,06	1195	83	Van
MH, 2003. febr., 7., 1,6.	16,96	45,79	6,76	0,39	2,34	2,4	424	25	Van
MH, 2003. febr., 12., 1,2.	11,81	71,97	8,48	0,71	2,57	2,1	945	80	√
Nszava, 2003. febr., 7., 2.	23,85	110,82	10,52	0,44	2,51	3,25	477	20	√
Nszava, 2003. febr., 12., 1,8.	17,37	72,80	8,53	0,49	2,60	2,65	608	35	√

[428] Szórásnégyzet
[429] Szórás
[430] Variabilitás

10.14750/ME.2015.012

3.3. A vizsgált tudósítások statisztikai mutatói (2005)

A megjelenés ideje	**X átlag**	**S^2**	**S**	**V**	**i**	**Megys/ Me**	**Szószám**	**Mondat-szám**	**Archívum-beli szereplés**
MNemz, 2005. febr., 15., 1,3.	15,48	44,53	6,67	0,43	2,48	2,29	991	64	Van
MNemz, 2005. febr., 17., 1,4.	19,61	105,38	10,26	0,52	2,33	3,33	1059	54	Van
Nszab, 2005. febr., 15., 1,6.	16,87	93,65	9,67	0,57	2,42	2,84	962	57	Van
Nszab, 2005. febr., 17., 1,6.	17,25	130,73	11,43	0,66	2,36	2,85	949	55	Van
MH, 2005. febr., 15., 1,4,5.	13,83	106,10	10,30	0,74	2,55	2,13	1024	74	Van
MH, 2005. febr., 17., 1,4,5.	24,16	107,17	10,35	0,42	2,66	3,24	604	25	Van
Nszava, 2005. febr., 15., 1,9.	17,17	52,85	7,26	0,42	2,55	2,82	876	51	√
Nszava, 2005. febr., 17., 1,9.	17,25	69,97	8,36	0,48	2,40	2,98	949	55	√

10.14750/ME.2015.012

3.4. A vizsgált tudósítások statisztikai mutatói (2010)

A megjelenés ideje	**X átlag**	**S^2**	**S**	**V**	**i**	**Megys/ Me**	**Szószám**	**Mondat-szám**	**Archívum-beli szereplés**
MNemz, 2010. febr., 6., 1,3.	21,06	82,97	9,109	0,43	2,47	2,94	1053	50	√
MNemz, 2010. márc., 20., 1,3.	23,54	111,90	10,57	0,44	2,49	3,37	824	35	√
Nszab, 2010. febr., 6., 1,4.	17,69	98,43	9,92	0,56	2,35	2,88	1115	63	Van
Nszab, 2010. márc., 20., 1,3.	18,73	116,32	10,78	0,57	2,43	3,43	1124	60	Van
MH, 2010. febr., 6., 1,2.	16,51	70,76	8,41	0,50	2,48	2,51	578	35	Van
MH, 2010. márc., 20., 1,3.	17,5	85,107	9,22	0,52	2,43	2,46	490	28	Van
Nszava, 2010. febr., 6., 4.	17,13	94,12	9,7	0,56	2,23	3	737	43	Van
Nszava, 2010. márc., 20., 1,3.	14,62	45,91	6,77	0,46	2,37	2,56	541	37	Van

10.14750/ME.2015.012

4. A négy országos napilap országgyűlési választásokról szóló híranyagának táblázatos összefoglalója

1990. MÁRCIUS 26.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	**● <u>A békés átmenet korszakos állomása</u>** **A rendszerváltozásra szavazott az ország népe** *Az egyéni választókörzetek többségében a második fordulóra maradt a döntés* **● Rendben véget ért az első forduló** **● Szombaton is ragasztották a plakátokat** **● „Aranyosak ezek a kölykök…"** **● „Kár, hogy az MSZP nem csak Hornból és Némethből áll…"**	**● Az ország népe élt a szabad választás jogával** *Az előzetes várakozásokat meghaladó, 70 százalékos részvételi arány* *Az első részeredmények szerint vesztésre áll több esélyes* **● <u>Országos Választási Bizottság</u>** **A listás szavazás minden megyében érvényes** *Eredmények még nincsenek*	**●Meggyőző választási részvétel** **● *Az utolsó felmérés a választás előtt*** **Vélt erőviszonyok** **● *MDF-remények*** **Győzelem az első menetben?** **● *SZDSZ-székház*** **Nem bocsátkoznak jóslatokba** **● Nemzetiségi jelöltek**	**● *Végleges eredmény mára várható*** **Szabadon választott Magyarország** **● Óráról órára, pártról pártra**
2. OLDAL	**● A számítógépes rendszer lelke a Parlamentben van** **● Akik nem voksolhattak** **● Mit ígértek a közvélemény-kutatások?** **Kecskeméten: pártjelvény a szavazatszámlálókon** **● Pécsett elfelejtették átállítani az órát…** **● Ki nyeri a választást?** **● *<u>A remény órái</u>*** **Teljes készültség a pártközpontokban** **● Véres verekedés Szegeden** **● Debrecenben nem ittak előre a medve bőrére**	VÁLASZTÁSOK **● Ki mit vár?** **● A nemzetközi figyelem fókuszában** **● Mi mondott Antall az SZDSZ-ről?** **● Hírre várva**		
3. OLDAL	**● A külföldi újságírókat meglepte a részvételi arány** **● Korrekt kampány, nyugodt választás –** *hangoztatták a külföldi tudósítók*	VÁLASZTÁSOK **● A döntés felelőssége** **● MEDIÁN** **Napról napra nőtt a választókedv** *A Népszabadság, a tévé és a rádió megbízásából*	VÁLASZTÁSI TUDÓSÍTÁSOK **● Szavazhat is, meg nem is?** **● A börtönben szabadon** **● *Nem bocsátkoznak***	SZABAD VÁLASZTÁSOK, 1990 **● Óráról órára, pártról pártra** (folytatás) **●Pártvéleménye**

	● ***Washingtoni tudósítónk telexjelentése*** **„Főzik a demokratikus gulyást”**	*készült utolsó közvélemény-kutatás MDF-győzelmet és a Szocialista Pártnak csak 5. helyet jósolt* **● Konstruktív ellenzéke csak konstruktív kormányzatnak lehet** *Nyers Rezső sajtótájékoztatója* **● Az MKI számai ● Szűrös: nincsenek illúzióink**	***jóslatokba*** **Magabiztos kampány után óvatos az SZDSZ ● Elhagyva két főhadiszállást… ● Ki, kire – kivel? ● „Győzelem, ha nyolc százalék…” ● Pecséttakaró? ●** ***Tisztánlátás*** **Alkohol ●** ***Törvényesen jártak el?*** **Azt hitte, büszke lehet… ● Ha beverné őket az eső… ● „Az illető urak…”**	**k a szavazásról ● Amikor még minden lehetséges volt Hogyan tippeltek?**
4. OLDAL		VÁLASZTÁSOK **● Ki a közülünk való? ● Aki fél és aggódik ● Mozgó urnával ● Üdülők öltönyben, kosztümben ● Jogtudós az átmeneti időszakról ● Veszprémi közjáték ● Ő nem voksolt ● Szavazók a rács mögött ● Bombariadó a választás idején ● Hiába jött a busz**	VÁLASZTÁSI TUDÓSÍTÁSOK ● ***Kemping, Kossuth tér*** **Krassó táborozni készül ●** ***Elvesznek-e az addigi szavazatok?*** **A lezárt urna titka ●** ***Békés megye*** **Sátorverés – pártreklámokkal ●** ***Hajdú-Bihar*** **„Egyenlő esélyeket kínál” ●** ***Fejér megye*** **Vita a függöny mögött**	SZABAD VÁLASZTÁSOK, 1990 **● Rend és nyugalom a választásokon**
5. OLDAL		VÁLASZTÁSOK **● Az MSZP nemcsak bírált ● SZDSZ–MSZMP sakkparti ● Piaci érzelmek ● Családi koalíciók ● Az ő helyük biztos ● Vagy az MDF, vagy… ● Még nem tudjuk ● Külvárosi körzet ● Remélem, meglesz a négy százalék ● Még mindig várakozva ● Kicsit hangosabban… ● Akt tud, most elmegy szavazni ● Híd Zuglóban**	ESEMÉNYEK–VÁLASZTÁSI TUDÓSÍTÁSOK **● Szavaztak a sorkatonák is ●** ***Csongrád megye*** **Külföldi megfigyelők ●** ***Pártjelvények nélkül*** **Jelöltek és mandátumok ●** ***Tudósítók esélylatolgatása*** **MDF- vagy SZDSZ-siker? ● Sem nem pipa, sem nem iksz ●** ***Veszprém megye*** **Budapestnek kellett döntenie**	
6. OLD.		VÁLASZTÁSOK **● Fővárosi Választási Bizottság** *Kilenc párt, 4–9 egyéni jelölt közül lehet*		

		választani ● **Befejezetlen tévéshow** ● **<u>Bábeli érdeklődés helyett</u>** **Komputerek és írógépek a lipótvárosi kaszinóban** ● **Eredmények még nincsenek** ● **Fidesz: biztató előjelek** ● **A Vállalkozók Pártja 6–7 képviselőt szeretne** ● **Szavaztak a sorkatonák**		

1990. április 10.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	● **<u>Egyelőre a kormányzás esélyeit latolgatják a pártok</u>** **Az MDF szilárdan kitart a kiskoalíciós szándéka mellett** ***Erős ellenzék lesz az új parlamentben*** ● **<u>SZDSZ</u>** **Európában is egyedüli a modern polgári párt eredménye** ● **<u>MDF</u>** **Kabinetalakításra leghamarabb egy hónap múlva kerülhet sor** ● **<u>FKgP</u>** **A mezőgazdasági tárca nekik dukál** ● **Nagyhét** (vezércikk)	● **<u>KISKOALÍCIÓT SEJTETNEK A NYILATKOZATOK</u>** **A Demokrata Fórum alakít kormányt** *A 386 mandátumból 164 az MDF-é, 44 az FKgP-é, 21 a KDNP-é, 92 az SZDSZ-é* *21 a Fideszé és 33 a Magyar Szocialista Párté*	● **Már csak a bársonyszékek üresek** ● **Győzelem után** (vezércikk) ● ***Antall József:*** **Az MDF csomagtervet készít**	● **Másik Magyarország** vezércikk ● **Kormányalakítás: leghamarabb egy hónap múlva** ***Az MDF nemzetközi sajtótájékoztatója***
2. OLDAL	● **<u>MSZP</u>** **Számunkra a konstruktív ellenzékiség az irányadó** ● **<u>Fidesz</u>** **A választók a győzteshez vonzódtak** ● **<u>KDNP</u>** **A csatlakozást a későbbi tárgyalások döntik el** ● **Az egyéni választókerületekben megválasztott képviselők** ***(Az érvényes szavazatok aránya százalékban)***			

3. OLDAL	**● <u>Egzotikus érdekdzsungelek</u>** ***A hatalom utálata kezdődhet újra elölről*** **● <u>Ováció a Bem téren</u>** **A győzelem éjszakája**	KÜLKAPCSOLATOK–ÁLLÁSPONT **● A plakátokat átragasztják, ugye?**	VÁLASZTÁSI TUDÓSÍTÁSOK **● Antall József: Az MDF csomagtervet készít** **●FKgP** **A döntés a nagyválasztmányra vár** **● MSZP** **Ők lesznek a mérleg nyelve?** **● SZDSZ** **Kisebbségként, ellenzékben** **● Fidesz** **Már frakcióban gondolkodnak**	**●Kormány-alakítás egy hónap múlva** **○ Összehívtak az MDF országos gyűlését** **○ SZDSZ** ***A szociáldemokrata-űr betöltésére is vállalkoznánk*** **○ FKgP** ***A földművelési tárca élére kisgazdapárti miniszter kell*** **○ MSZP** ***Ellenzéki együttműködésről egyelőre nincs szó*** **○ FIDESZ** ***Liberális, de markáns politikával*** **○ KDNP** ***Vállalják a koalíciót*** **● A világsajtó elemzi a magyar választások eredményeit**
4. OLDAL	**● A keresztény-nemzeti erők sikerét elemzi a világsajtó** **● <u>Washingtoni tudósítónk telexjelentése</u>** **„A jobbközép győzelme a stabilitás vágyát jelzi”** **● A nyugati „testvérpártok” üdvözlik az MDF-et**	VÁLASZTÁSOK **● SAJTÓTÁJÉKOZTATÓK FUTÓSZALAGON** **○ Magyar Demokrata Fórum:** **Várhatóan egy hónap kell a kormányalakításhoz** **○ <u>MDF-ELNÖKSÉGI ÜLÉS</u>** **Feltehetőleg Antall József lesz a miniszterelnök** **○ Szabaddemokraták:** **Gratulálnak a**	VÁLASZTÁSI EREDMÉNYEK **● Az egyéni választókerületek eredményei**	**● Az új parlament tagjai** **● Kofázás**

		győztesnek ○ **FKgP: Ragaszkodnak a földprogramhoz** ○ **MSZP: Érdemi ellenőrző szerep a parlamentben** ○ **KDNP: Csendes, de elveihez ragaszkodó párt** ○ **FIDESZ: A legidősebb is csak 33 éves**		
5. OLDAL		VÁLASZTÁSOK ● **Az egyéni választókerületekben megválasztott képviselők névsora** ● **Három párt teljes listája** ● **Kiosztották a fővárosi pártlisták mandátumait** ● **A magyarok a rendszerváltozásra voksoltak** *A parlamenti választások nemzetközi visszhangja*	TUDÓSÍTÁSOK ● **A pártok országos listáról mandátumhoz jutott képviselői** ● ***Fejtő Ferenc:* Egészséges az ingamozgás** ● **Csak egy lépés a Parlament…**	
6. OLDAL		HAZAI KÖRKÉP ● **Somogy megye: Tisztáldozatok és vezércsel** ● **Békés megye: Erősek a történelmi hagyományok** ● **Túl sok volt a mondott szóból** *Miért maradt le Torgyán József?* ● **Érzelmileg tisztább társadalmat** *Pécsi docens a parlamentben*		

1994. MÁJUS 9.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	● *Az előzetes jelzések szerint a Magyar Szocialista Párt vezet* **Hatpárti parlament várható** *Sikeres volt az első forduló – Hetven százalék körüli a részvételi arány*	● **Éjfél után: élen az MSZP, második az SZDSZ** *Magas részvételi arány a választások első fordulójában – Boross Péter gratulál a győztesnek*	● **Az országos listán MSZP, SZDSZ, MDF, FKGP, Fidesz, KDNP sorrend várható** ● A Szonda Ipsos előrejelzése az 1994-es országgyűlési választások első	● **Az MSZP győzött az SZDSZ előtt a választások első fordulójában** *Magas részvétel – Az MDF és a Fidesz kudarca –*

	– Nyugodt választás, kevés rendzavarás – Viták a közvélemény-kutatások körül – Jól vizsgázott a számítógépes rendszer – Ma délután lesz végeredmény ● *Boross Péter az MSZP előretörését* **Népakaratnak tekintené** ● *A szavazatok egyötödének összeszámlálása után* **A pártok szereplése** ● *Éjféli nyilatkozatok* **Politikusok a kormányozhatóságról** ● *Az MSZP elnökén kisebb műtétet hajtottak végre* **Horn Gyula nem szavazott** ● *Az éjszakai adatok szerint* **Két egyéni jelölt biztosan bejutott a parlamentbe**	● **Göncz Árpád látogatása az OVB-nél** ● **Részeredmények** ● **Hazánkban először: exit poll**	fordulójáról **Vezet az MSZP, második az SZDSZ, harmadik az MDF és a Fidesz**	*Orbán lemond* ● **Négy évvel ezelőtt**
2. OLDAL	HAZAI TUDÓSÍTÁSOK ● *Agrárszövetség* **Visszafogott várakozás** ● *KDNP* **Palástolt feszültség** ● *Fidesz* **Örültek az első választóknak** ● *FKGP* **Számítottak a Dél-Dunántúlra** ● *MSZP* **Óvatos bizakodás** ● *Köztársaság Párt* **Jobb második forduló?** ● *Munkáspárt* **Bejutási remények** ● *Magyar Demokratikus Fórum* **Nincs politikai közöny** ● *SZDSZ* **Megvalósulóban a cél** ● *MSZDP* **Kis pártok közt** ● *Vállalkozók Pártja* **A küszöb elérését tűzték ki célul** ● *MZP*	VÁLASZTÁSOK ’94 ● **Aggályos a szavazás alatti közvélemény-kutatás!** *- állítja Kónya Imre belügyminiszter az exit pollról* ● ***A szakemberek visszautasítják a belügyminiszter feltételezéseit*** ● **Nemzetközi választási visszhang**		

	Az elnök nem szavazott ● *MIÉP* **„Itt most a nép döntött”** ● *NDSZ* **Paktumot sejtenek**			
3. OLDAL	HAZAI TUDÓSÍTÁSOK ● **Területi pártlistákra adott szavazatok** (A legtöbb szavazatot szerzett három párt az előzetes adatok alapján) ● **Budapesti egyéni jelöltek** (Este tíz órai adatok alapján) ● **Az első helyen a megyékben** ● *Éjszakai esélylatolgatás* **Nagy csalódások, nagy remények?**	VÁLASZTÁSOK ’94 ● **Pártvezetők az első forduló eredményeiről** ● **Higgadtan**	KÜLFÖLD–BELFÖLD ● **Szavaztak a listavezetők, frontemberek**	
4. OLDAL	HAZAI TUDÓSÍTÁSOK ● *Hajdú-Bihar* **Szabálytalanság a szociális otthonban** ● *Eger* **Mennie kell a polgármesternek?** ● **Az elsők között voksolt** ● *Győr-Moson-Sopron* **Ebergőcön 92,5 százalék** ● *Somogy* **Jó hangulatú forduló** ● *Vas* **Ötvennégy jelölt indult harcba** ● *Baranya* **Pofon a bizottsági tagnak** ● *Pécs* **Megsemmisített szavazatok** ● *Salgótarján* **Bombariadó a kampánycsendben** ● *Borsod-Abaúj* **Haláleset a fülkénél** ● *Szabolcs-Szatmár* **Már ötkor kinyitották a szavazóhelyiséget** ● *Csongrád* **Sorban álló polgárok** ● *Csanád*	VÁLASZTÁSOK ’94 ● **Választójogi törvényünk nem a legjobb** *Beszélgetés Németh Jánossal, az Országos Választási Bizottság elnökével* **Háttér** *(alrovat)* ● **A második forduló előtt** ● **A hatalomváltás menetrendje** ● **A kampánycsend hangjai**	VÁLASZTÁS ’94 ● **Magas részvételi arány a szavazáson** ○ Incidens Nyírvasváriban ○ Illetéktelen szavazat Pécsett ○ Haumann Péter színművész szavaz ○ Nyugodt választás Tolnában ○ Magas részvétel Csongrád megyében ○ Sorban állás Oroszlányban ○ Nógrádban harminc százalék titkolódzik ○ Rozsályon 5-kor kezdődött a szavazás ○ Etikátlan volt az egri polgármester? ○ Háromszázan nem szavazhattak Debrecenben ○ Illegális pártmegfigyelő ○ Megsértették a	● **Voksok a változásra**

	Borossra tettek volna		kampánycsendet ○ Győrben nagy az érdeklődés ○ Halál a szavazáskor ○ Szavazás a határőröknél ○ Gárdonyban nem szavazhattak az üdülőtulajdonosok ○ Megsemmisítették a „kopogtatócédulákat”	
5. OLDAL	HAZAI TUDÓSÍTÁSOK **● Művészek, tudósok és egyházfők a választási részeredményekről** *●Magyar Gallup Intézet* **Százharmincezer szavazó véleménye** **● Nemzetközi visszhang a Duna palotából**	VÁLASZTÁSOK ’94 **● Éjfél utáni részeredmények** **● Horn: Nem hatott a negatív kampány** *A pártelnök úgy érzi, túl van a nehezén* **● Az elnök gondja a kódlappal**	VÁLASZTÁS ’94 **● Országos lista: MSZP, SZDSZ, MDF sorrend várható** ○ Az MDF nem számított ilyen nagy részvételre ○ Pető: miniszterelnök-jelöltünk versenyképes ○ Somogy túl a 65 százalékon ○ Gál: örülünk a magas részvételnek ○ A KDNP a volt SZDSZ-esek szavazataiban bízik ○ Orbán: jól előkészített választások ○ Thürmer: a társadalom változást akar ○ Fiatal jogász „veri” a tapasztalt politikusokat ○ Az első forduló Komárom-Esztergomban is érvényes ○ Hajdú- Bihar: több mint hatvanszázalékos részvétel ○ Apróbb incidensek Baranyában ○ A 60 százalék	SZERINTÜNK **● A másik logika: gyűlölet nélkül** **● <u>Csoknyay Edit</u> A félelem karikatúrája** **● <u>Trom András</u> A hatalom átadása**

			fölötti részvétel kellő legitimációt jelent ○ Szabó János: lenni vagy nem lenni Részvételi arány Vasban, Hevesben	
6. OLDAL		VÁLASZTÁSOK ’94 **Választási Napló** (alrovat) ● **Kampánykerék** ● **Üzleti élet: óvatosság és kivárás**	VÁLASZTÁS ’94 ● A „felborulási mutató” teheti kiszámíthatatlanná a második fordulót **Mit érnek a ’90-es szabályok 1994-ben?** ● **Kuncze és Szekeres meggyőző**	
7. OLDAL			„A HÍR SZENT A VÉLEMÉNY SZABAD” ● **A népszerűség csapdája**	
8. OLDAL	NÉZŐPONT **„…a dolgot őt magát nézzük…”** (alrovat) ● **Mit várhatunk az új kormánytól?**			
11 OLDAL				VÁLASZTÁSI FÓKUSZ ● **A megyék többségében csak a harmadik hely volt kétséges** *Szinte mindenhol nyert az MSZP az SZDSZ előtt* ● **Négy év alatt ennyit nőttek** ● **Orbán Viktor leköszön** ● **Palotás jobbat remélt** ● MDF: harmadik hely sem biztos ● **Választás ’ 94: MSZP 158 egyéni első hely**
12 OLD.				VÁLASZTÁSI FÓKUSZ ● **Göncz látogatása a Duna Palotában**

				● Thürmerék is kimaradtak ● **Megismétlődött 1990** *Ismét elbuktak a szocdemek* ● **Csurka: érvényesült a nép akarata** ● **Bíró: indulatból szavaztak** ● **Elszállt a lehetőség** ● **EKgP: csak illúzió a parlament** ● **A zöldek előre tudták** ● **Vállalkozók: 1998-ban?** ● **A BBC jelen van** ● **Horn nem szavazott**
13 OLDAL				VÁLASZTÁSI FÓKUSZ ● **A győztesnek gratulálni kell** *Az MDF tudomásul veszi az eredményt* ● **Lezsák még nem csügged** ● **Az MSZOSZ elégedett** ● **Csalódások előtt az ország** *Állítja Surján László, a KDNP elnöke* ● **Nem lesz liberális kormány** *Csak az SDSZ szerepelt jól, bukott a Fidesz* ● **Vártnál gyengébb szereplés** ● **Baranyai voksok Pesten** ● **Zajos kampánycsend**

				● **Az első amerikai vélemény**
14 OLDAL				VÁLASZTÁSI FÓKUSZ ● **Aki tudott, elment** *A magas részvételi arány igazolta az optimistákat* ○ **Sok körzetben nem értették a közvélemény-kutatókat** ○ **Megtelek az urnák** ○ **Rossz helyen szavazott** ○ **Első voksok** ○ **Angyalbőrben is szavaztak** ● **Voksok a rácsok mögül** ● **Végső választás** ● **Felfüggesztett fenyítés**
15 OLDAL				KULTÚRA **Tele/vízióink** (alrovat) ● **Kampánycsend**

1994. MÁJUS 30.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	● *Valamennyi választókerületben eredményes a második forduló* **Abszolút többséget szerzett az MSZP** *Ötvenöt százalék fölötti a részvételi arány – Nem történt rendzavarás - Beigazolódtak az*	● **Az MSZP abszolút többséget szerzett** *Magas részvétel a második fordulóban – Az SZDSZ szerint romlottak a koalíció esélyei* ● **Stabil, elfogadható kormányt mielőbb** *Göncz Árpád értékelése a választások második*	● Horn Gyula: koalícióban szeretnénk kormányozni – Pető Iván: a koalíció nem kényszer, csak lehetőség **Parlamenti többséget szerzett az MSZP** ● **Horn: mindenképpen többpárti kormányzást**	● **Elsöprő szocialista győzelem** *Húsz százalék alatt maradt az SZDSZ, az MDF csak négy egyéni mandátumot szerzett* ● **A patkó**

	előrejelzések – Kuncze Gábor kevés esélyt lát a koalícióra - Vélemények a pártszékházakból ● *SZDSZ* **Kétes a koalíció** ● *Eszméinkből jottányit sem engedünk* **Az MDF ellenzékben** ● *KDNP* **A cél marad** ● *Orbán: „Fejet hajtunk, térdet nem”* **A Fidesz nem szerzett egyéni mandátumot** ● **Mandátumok** ● *Göncz Árpád:* ***Harminc napon belül új parlament*** ●*Horn Gyula:* **Győztünk!**	*fordulójáról* ● **Horn nemzeti közmegegyezést és koalíciót vár**	**szeretnénk** ● **Külföldi vélemények** **A szavazók pökhendinek találták a koalíció politikáját**	**nagyobb része az MSZP-é** ● **SZDSZ: „sajátos helyzet”**
2. OLDAL	VÁLASZTÁS ’94 ● *Visszautasított közvélemény-kutatók* **Baleset érte a veszprémi szocialista jelöltet** ● *A terjesztő alkalmazottja a hibás* **Kampánycsendsértés Mátészalkán** ● **Hollókői pillanatkép** ● *Kazincbarcikán már nem szavaztak* **Borsodban érvényes második forduló** ● *Magas részvétel Győr-Moson-Sopron megyében* **Mise után, autósfelvonulás helyett** ● **Csúcsot döntött Jász-Nagykun-Szolnok** ● *Abasáron hazaengedték a katonákat* **Kilométereket gyalogoltak a hevesi tanyákról** ● *Meglepetést nem vártak Somogyban* **A kiesett jelölteket is keresték a lapon** ● **Esős választás Vasban** ●*Túl a gyermeknapon* **Izgalmas párharcok Kecskeméten**	VÁLASZTÁSOK ’94 ● **A negatív kampány káros volt** - *mondta az Országos Választási Bizottság elnöke lapunknak* ● **Szonda-előrejelzés a mandátumokról** ● **Az MSZP az abszolút többség határán** *A Medián előrejelzése a második forduló előtt*		

	● *Csongrádban megnyugodtak a kedélyek* **Napok óta tartott a „tűzszünet”**			
3. OLDAL	VÁLASZTÁS ’94 ● **Az egyéni választókerületek eredményei**	VÁLASZTÁSOK ’94 ● **Horn közmegegyezést és koalíciót vár** ● **Pető: Az MSZP nincs ráutalva az SZDSZ-re** ● **Külföldi vélemények a második fordulóról** ● **Esély**	VÁLASZTÁS ’94–KÜLFÖLD ● **Parlamenti többséget szerzett az MSZP** ● Csökkenni fog a Magyarországra áramló külföldi tőke? **Nem lehet Kelet-Európában baloldali fordulatról beszélni**	
4. OLDAL	VÁLASZTÁS ’94 ● *„Olyan korszak kezdődik, amely megteremti a nemzeti egységet”* **Az MSZP betartja ígéretét, amelyet a kampány során tett** ● *Donáth László:* Azon kell segíteni, aki kérni sem mer ● *Az ügyvezető alelnök szerint:* **A szocialisták bíznak politikai partnereikben** ● *Nagy Sándor:* **Nyitás a KDNP és a Fidesz felé** ● **Akik vesztettek** ● *A stabil kormányzás feltételei* **„Nehéz lesz a következő négy év”** ● **Ki lesz a miniszterelnök?**	VÁLASZTÁSOK ’94 ● **Elnökcsere a KDNP-ben?** *Boross: Mától a konzekvenciák levonásával foglalkozunk* ● *Füzessy: Szükség lehet egyesek leváltására* ● *Torgyán: Az FKGP szent feladatot vállalt* ● *Orbán: A liberális blokk lehetősége elveszett*	VÁLASZTÁS ’94 ● **Győztes egyéni képviselők** ● **Nélkülük ül össze a parlament** ○ Gali Ákos: a mosdóvízzel együtt kiöntötték a gyereket is ○ Kállay Kristóf: a racionális pártoknak van jövője ○ Ugrin Emese: a Konzervatív Párt készül a következő választásra ○ Dragon Pál: hiába volt minden? ○ A függetleneknek kiegyensúlyozó szerepük volt ○ Oláh Sándor: politikáról csak baráti beszélgetések szintjén ○ Zsiros Géza: a mór teljesítette kötelességét, a paraszt döntött: a mór mehet ○ Beke Kata: Beadtam a nyugdíjaztatási kérelmet ● **Mikor lehet a parlament alakulóülése?**	● **Kérdések négy évre** ● **<u>Koppány Zsolt</u> Tobzódás a királyi várban** ● Garanciák a köbön

5. OLDAL	VÁLASZTÁS ’94 ● *Orbán Viktor:* **A szocialistákon kívül mindenki vereséget szenvedett** ● *Pető Iván a folytatásról* **Informális tárgyalásra még a héten sor kerülhet** ● *Magyar Bálint szerint* **Nem győzhet az egyik nézet a másik ellen** ● **Visszaléptek** ● **Zwack Péter győzött** ● *Deutsch Tamás:* **Vajon lesz-e újfajta kormányzati-ellenzéki viszony?** ● *Köztársaság Párt* **Parlamenti képviselet nélkül** ● *Agrárszövetség* **Politizálás egyetlen képviselővel**	VÁLASZTÁSOK ’94 ● **A 176 egyéni választókerület végeredménye** *Az MSZP 149, az SZDSZ 17, az MDF 4, a KDNP 3, az FKGP 1 helyen szerzett mandátumot*	VÁLASZTÁS ’94 ● **Kuncze Gábor: a választók MSZP-kormányt akarnak** ● **Boross: politikai közönyről szó sincs** ● Pető: a koalíció nem kényszer, csak lehetőség ● A jó elképzeléseket támogatják **Szabad György: csatát veszített az MDF** ● Göncz: kérdés, hogy valamire vagy valami ellen szavazott-e az ország ● **Deutsch: a Fidesz konstruktív ellenzék lesz** ● **Szekeres: Koalícióra kell törekedni** ● Varga László: közös a felelősségünk a vereségben ● **Az FKGP 30 mandátummal is lehet az ellenzék zászlóvivője**	
6. OLDAL	VÁLASZTÁS ’94 ● *Kulin Ferenc a következő négy évről* **Az ellenzéki szerepkör óriási lehetőség az MDF számára** ● **Szolid verseny, Bem téri találgatások** ● **A KDNP győztesei** ● **Ruhaosztás kampánycsendben?** ● *A konzervatív nemzeti irányzat egyedüli letéteményesei* **Harminc mandátumra számítottak a kisgazdák**	VÁLASZTÁSOK ’94 ● **Ki mit vár az új kormánytól?** ● **London: ágyba bújni a szocialistákkal** ● **Párizs: a koalíció – önmérséklet** ● **Washington: előítélet nélkül**	VÁLASZTÁS ’94 ● **Tamás Pál Célfotó** ● Schlett István: az MSZP egyedül is képes lenne kormányozni ● Kételyt ébresztő magyarázkodás ● **Objektív záradék**	
7. OLDAL	VÁLASZTÁS ’94 ● **Vasárnapi pesti polgárok** ● **Külföldi vélemények az eredmények ismeretében**		„A HÍR SZENT, A VÉLEMÉNY SZABAD” ● **A győztes kényszere** ● Arató András **A magyar közjogi rendszer két súlyos fogyatékossága** ● **Jön a Horn-kormány**	

9. OLDAL	NÉZŐPONT ● **Az új politika** ● *Vándorló szavazók* **Kik döntöttek és miről?** ● *Kormányalakítás előtt* **Esélyek és veszélyek**			
11 OLDAL				VÁLASZTÁSI FÓKUSZ ● **Az MSZP mindenképp koalíciót akar** ● **Csökkentek a közös kormány esélyei** ● Túl optimista pártvezetők ● **A döntés. lehetőség az együttműködésre**
12 OLDAL				VÁLASZTÁS I FÓKUSZ ● **A választások végeredménye az egyéni választókerülete kben**
13 OLDAL				VÁLASZTÁSI FÓKUSZ ● **Pártok a második fordulóról** ○ **A csatavesztés nehéz éjszakája** ○ **Elégedett kisgazdák** ○ **Nagy tamás kiesett, egy hírmondó maradt** ○ **A KDNP-kudarcnak személyi következmén yei lesznek** ○ **Nem osztottak lapot a Fidesznek** ○ **Wossala mégis optimista** ○ **A mandátumok**

				megoszlása a fővárosban
14 OLDAL				VÁLASZTÁSI FÓKUSZ ● **Az új Országgyűlés névsora** ● Göncz még nem értékel ● **Kijózanító győzelmek** ● **Zwack tartott a szocialista túlsúlytól** ● **Külföldi vélemények, reagálások** *Öröklik az MDF-kormány adósságterheit*

1998. MÁJUS 11.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	● *Szoros küzdelem Magyar Szocialista Párt és a Fidesz–-Magyar Polgári Párt között* **Ötpárti parlament várható** Alacsony volt a részvételi arány – Két megyében érvénytelen az első forduló – Kevés rendzavarás Csaknem azonos eredményt jósoltak a közvélemény-kutatók – Egyetlen mandátum sorsa dőlt el	● **Az MSZP sarkában szorosan ott a Fidesz** A gyorsfelmérések szerint négy párt parlamentbe jutása biztos: MSZP, Fidesz-MPP, FKGP, SZDSZ	● **A szocialisták vezetnek a Fidesz előtt** Két megyében az alacsony részvétel miatt érvénytelen a voksolás – Az MDF, a KDNP, az MDNP a parlamenti küszöb alatt, a MIÉP felette ● **Az ellenzék a MIÉP nélkül már ma egyeztet**	● **Szoros küzdelemben az MSZP vezet a Fidesz-MPP előtt az első forduló után** Két megyében hiányzott az érvényességhez szükséges ötvenszázalékos részvétel – Kiestek a kis pártok, bejutott a MIÉP ● **Ki jut tovább a második fordulóba?**
2. OLDAL	VÁLASZTÁS ’98 ● *Ováció fogadta az eredményt a Fidesz választási központjában* **Polgári kabinetet alakítanának** ● *A szocialisták szerint nincs rendszerváltó hangulat* **Kitartanak a mai koalíció mellett**			VÁLASZTÁS ● **Nő a stratégiai voksok száma** A Fidesz és a kisgazdák szavazói már nincsenek távol egymástól ● **Ellopott szavazólapok** ● **Kis eltérések**

	● *Nemzetiségi Fórum* **Demonstratív volt a választás** ● *A Független Kisgazdapárt a mérleg nyelve akar lenni* **Torgyán kormányozni akar** ●*A MIÉP elfogadhatónak tarja szereplését* **Csoda a parlamentbe jutásuk** ●*A KDNP szerint alattomos volt a kampány* **Politikusabb harcmodor** **● Az EMU nincs elkeseredve** **● Az Új Szövetség 2002-re tekint** ●*Jó helyzetben az egyéni jelöltek* **Önálló MDF-frakció alakul?** **● A Munkáspárt országos kiábrándultságot lát** ● *Abszolút szocialista többség esetén megfontolják a frigyet* **Az SZDSZ nem igazán elégedett** ● *Az MDNP aggódik* **Az Országházból kiszoruló értékek**			**az előrejelzések között** Az elemzések csak abban egyeznek, hogy pontosan hány százalékkal nyert az MSZP **● Elemzők az alacsony részvételről**
3. OLDAL	VÁLASZTÁS ’98 ●A fővárosban mentek el a legnagyobb arányban szavazni **A listás szavazás előzetes eredményei** **● Budapesti egyéni jelöltek** (Az eset tizenegy órai adatok alapján) **● A polgárok kormányváltást akarnak** **● Beérik a narancs?** ● *Nem tud komoly rendellenességről az EBESZ*	KÜLPOLITIKA–ÁLLÁSPONT **● A választás ünnepe**	KÜLFÖLD–BELFÖLD ●Az érdektelenség oka a lanyha kampány **Kialakulóban a kétpólusú politika** **● Schöpflin: nehéz lesz kormányt alakítani** **● Rapcsák: csattanós válasz, nagy felelősség** **● „A magyarok elhalasztották a döntést”** *A külföldi elemzőket meglepte a passzivitás – A határon túliak nem várnak változást helyzetükben*	VÁLASZTÁS **● MSZP: bíznak a sikerben** A legtöbb körzetben a szocialisták várják első helyen a következő fordulót **● Mindenütt visszalép a jobb ellenzéki párt javára a Fidesz** **● OVB: szerdán sincs eredmény** **● KDNP nélküli országgyűlés** **● Rapcsák már bejutott a parlamentbe** **● A kisgazdák a**

				Fideszt támogatják **● Eufória a MIÉP-nél** **● SZDSZ vereség**
4. OLDAL	VÁLASZTÁS ’98 **● Vélemények az első fordulóról** ○ **Alapos elemzés szükséges** ○ **Egyházi vezetők a kiábrándultságról** ○ ***Oplatka András*: Van alternatíva** ○ **Charles Gati: Stabil kormányzás** ○ **Thomas Schreiber: Semmi nem dőlt el**	VÁLASZTÁS **● Szonda: egy ponttal az élen az MSZP** **● Üres szavazólapokkal zsarolt az ismeretlen** Az OVB elnöke hiányolja a tájékoztatást **● Medián, Gallup, Tárki Századvég** **● Első fordulós eredmények 1990, 1994**	BELFÖLD **● Az MSZP bízik a második fordulóban** **● Orbán tisztán polgári koalícióban gondolkodik** **● Torgyán: az FKGP nélkül nincs kormány** **● Az SZDSZ-ben nincs leváltó hangulat** ● Csurka: ez a demokrácia befullasztása **Bejutott a MIÉP** **● Csalódott kispártok**	VÁLASZTÁS **● Egységes választói akarat győzzön a jobbik** Egy füst alatt a misével- Riadó volt, bomba nem Angyalföldön – „csak rosszabb ne legyen”
5. OLDAL	VÁLASZTÁS ’98 ●*Választási matematika* **A mandátumhoz vezető út**	VÁLASZTÁS **● Incidensek a kampányban** **● SZDSZ: Nem sikeres a szereplés** **● Szekeres Imre bizakodó** **● Lezsák Sándor marad az MDF** **● A Fidesz-MPP ünnepel** **● Torgyán: Nélkülünk nem megy** **● A MIÉP biztos volt a sikerben** **● A KDNP nem hisz a kutatóknak** **● Két forduló között**	BELFÖLD ● Berta főkapitány keresi az áruló rendőrt **Ellopott szavazólapok** **● Bombariadó három körzetben** **● Ma értékelnek az EBESZ-megfigyelők** **● Tragédia a voksoláson** Érvényes a szavazás	VÁLASZTÁS ● **Magyarországot érett demokráciának tartják** **● Gyorsértékelés gazdasági nézőpontból** **● Változatlanul jó viszonyt akarnak** A határon túli magyarok vezetői nem számítanak lényeges változásra
6. OLDAL	VÁLASZTÁS ’98 ●*Ami a szavazólapokról lemaradt…* **Borítékolt döntések**	VÁLASZTÁS **● Mozgóurna a Terézvárosban** **● Nemzetközi megfigyelők Hódmezővásárhelyen** **● Baranya: nemzetiségi voksok** **● Bombariadó és választási totó Budapest minta kerületében**	VÁLASZTÁS ’98 **● A pártokra leadott szavazatok** **● A választási rendszer aránytalansága és a kormányozhatóság**	VÁLASZTÁS **● A honatyák többsége csak a második fordulóban jut majd az Országgyűlésbe**

7. OLDAL			„A HÍR SZENT, A VÉLEMÉNY SZABAD” ● Eörsi István **A magyar parlamenti választás tétje** **● Tartózkodó ország** **● Ígéretek után** **● A kampány csendje**	
9. OLDAL	NÉZŐPONT *Beleszólási jog nélkül mélyül a szakadék* **● A választások és a nyugati magyarok** **„… a dolgot őt magát nézzük…”** (alrovat) **● Tippelők**			
16 OLDAL		ÉRVEK, VÉLEMÉNYEK **● Visszajönnek!?** **● Választani két út között**		

1998. MÁJUS 25.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	●*Valamennyi szavazókörzetben eredményes a második forduló* **A Fidesz nyerte meg a választást** *Ötvenhét százalékos részvételi arány – Igazolódott a Gallup előrejelzése – Az MDF is a parlamentben – Csaknem frakciónyi MIÉP-képviselő – Kupa Mihály az egyetlen független* **● „Vállaljuk a kormányzást”** *Orbán Viktor késő esti sajtótájékoztatója* **● Horn gratulált a győztesnek** **● A mandátumok megoszlása**	**● A Fidesz-MDF szövetség győzött** Kuncze lemondott az SZDSZ elnöki tisztjéről – Az FKGP miniszterelnök-helyettesi posztra számít **● Deutsch Tamás, Fidesz: Tisztán polgári kormányé a jövő** **● Kósáné Kovács Magda, MSZP: Nem kellemes meglepetés**	**● A Fidesz megnyerte a választásokat** Nagyobb részvétel, mint két hete –Önállóan egyik párt sem képes kormányt alakítani – Lemondott Kuncze Gábor és az ügyvivői testület **● Parlamenti székfoglalás** **● Orbán: új évszázadhoz új kormány kell** **● A lehetséges miniszterjelöltek** **● Horn gratulált a Fidesznek**	**● Győzelemével a Fidesz alakíthat kormányt** Orbán Viktor: az MSZP-vel kötendő nagykoalíció a választók akaratának semmibevétele lenne
2. OL-	VÁLASZTÁS ’98 ● *Kukorelli István elégedett a részvétellel*			VÁLASZTÁS **● A Fidesz a győzelmet**

D A L	**Szoros eredmény – több jogorvoslat** ● *? nem érzi vesztesnek a szocialistákat* **Kétpólusúvá vált a politikai rendszer** **● Állami iratok veszélyben** **● EBESZ javaslatok** ●*Torgyán: Most a Fideszen a sor* **„Az FKGP a mérleg nyelve”** ● *Az SZDSZ készül az ellenzéki szerepre* **Lemondott Kuncze Gábor és az ügyvivői testület** **● A választók új kormányt akartak** ● *Lezsák: Sok munka van a voksok mögött* **Stabil kabinet nélkül pirruszi a győzelem**			**ünnepli** A fiatal demokraták elégedettek a szavazók magas számával **● Horn: az MSZP ellenzékben lesz** **● A nagykoalíció szinte lehetetlen**
3. O L D A L	VÁLASZTÁS ’98 **● Az egyéni választókerültek eredményei** ● Orbán Viktor késő esti sajtótájékoztatója **„ Vállaljuk a kormányzást”**	KÜLPOLITIKA–ÁLLÁSPONT **● Orbán napja**	VÁLASZTÁS ’98 **● Göncz mérlegelheti, hogy kit javasol miniszterelnöknek** **● Többen voksoltak, mint az első fordulóban** ● Első külföldi reagálások a választási eredményekről **A fő irány változatlan marad** ● A politológusok szerint nincs problémamentes koalíció **Le kell nyelni a kisgazdapirulát** **● Teljes vallásszabadságot kérnek az egyházak**	VÁLASZTÁS **● Vesztettek, lemondtak, újrakezdenek** **● A kisgazdapárt a mérleg nyelve** **● Nemzetközi megfigyelők** **● Most törvényt kell vigyáznunk** Interjú Kukorelli Istvánnal, az OVB elnökével **● Az MDF újra bizakodik** **● MIÉP: sikeres a nemzeti összefogás**
4. O L D A L	VÁLASZTÁS ’98 **● Vélemények az második fordulóról** o **Egyházi vezetők az eredményekről** o **Georg Paul Hefty: Lehetséges a váltógazdaság** o **Maciej Kozminski:**	VÁLASZTÁS ’98 **● Új összetételű kormány lesz** A Szonda Ipsos előrejelzése 380.000 szavazó válaszain alapul **● Torgyán szerint a kisgazda program megvalósítása a cél** **● Kuncze bejelentette lemondását** **● Csurka István**	VÁLASZTÁS ’98 **● Fidesz: a neheze ezután következik** **● MSZP: a reménytől a bizonytalanságig** **● Torgyán a Fidesz lépésére vár** **● Kuncze Gábor bejelentette lemondását** **● Lezsák tárgyalni készül** **● Ellenzékből támogatja**	VÁLASZTÁS **● Washington stabilitást szeretne** Peter Tufo budapesti nagykövet nyilatkozata **● London az integrációért** **● Kína kész a további**

	Magyarország követte a lengyel példát o **Brüsszeli várakozások** ● **A nyertes a magyar demokrácia**	**elégedett** ● **Hetven százalék a nyugat-európai átlag** ● **Újraosztják a pártpénzeket**	**az új kormányt a MIÉP** ● **Ellentmondó jogszabályok** Vita a MIÉP frakcióalakításáról	**együttműködésre** ● **Erdélyben sem közömbös a választás eredménye** ● **EU-vélemény** ● **A szlovákiai magyarok álláspontja** ● **Jelentős gazdasági változtatásra nincs lehetőség**
5. OLDAL	VÁLASZTÁS '98 ●*A második fordulótól a kormányalakításig* **Hogyan tovább Magyarország** ● **Előre leosztott lapokkal?** ● **Kormánytagok 1990−1994** ● **Koalíciós megállapodás**	VÁLASZTÁS '98 ● **A kampánycsend zajai** ● **Gazdasági szakértők véleménye** ● **Négy éve kevés helyen volt fordulat** Akkor nem volt a mostanihoz hasonló visszalépési hullám	VÁLASZTÁS '98 ●Kitessékelték a kötekedőt **Gyalázták a szavazatszámlálót** ● **Robbantás egy fővárosi MDF-pártirodánál** ● **Hamis bombariadó zavarta a szavazást** Kétórás szünet Zuglóban ● **Hátrányban a politikusnők** Harmadával kevesebb hölgy az új parlamentben ● Magyarország pártpolitikai térképe **Tovább élnek a tradíciók**	VÁLASZTÁS ● **„El kellett jönni, mert nagy a tét"** A legtöbben úgy gondolták: az ő voksuk dönti el a választást ● **Szabolcsban is szeretnének jól élni**
6. OLDAL	VÁLASZTÁS '98 ●*Üzenetek az urnák mellől* **Ítélet az ígéretekről**	VÁLASZTÁS '98 ● **Ki nyert tegnap?** Politológusokat kérdeztünk meg, akik még nem ismerték a végeredményt o **Tóth Gy. László** o **Kéri László** o **Ágh Attila** o **Lengyel László** o **Tőkéczki László** o **Schlett István** o **Gombár Csaba** o **Körösényi András** ● **A T. Ház alakuló ülésétől az új kormányig**	VÁLASZTÁS '98 ● **Eredmények az egyéni választókerületekben** ● **Exit poll: nyert a Fidesz** ● **A szoros első forduló fokozta a részvételt**	VÁLASZTÁS ● **Egyéni eredmények a második fordulóban**
7. OLD.		VÁLASZTÁS '98 ● **Plakátnak látszó tárgy** ● **Szabolcs: Ura messze van** Papp Sándor öt kilométert		

		gyalogolt ● **Dorozsma: a kampány és a varacskos malac** ● **Hajdúhadházon politikusjelölt akad elég** „Állítom magának, itt nincs munkanélküliség” – Itt nem könnyű politikát csinálni		

2002. ÁPRILIS 8.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	● **Vezet a Fidesz–MDF pártlista** *Legnagyobb részvétel a rendszerváltozás óta • Több tucat kampánycsendsértés*	● **Vokscsúcs, élen a Fidesz–MDF** *Részvételi rekord az országgyűlési képviselő-választás első fordulójában – Szonda: kétpárti parlament?*	● **Szoros versenyben a két nagy párt** Rekordot döntött a részvétel – A Fidesz–MDF-lista és az MSZP mellett az SZDSZ parlamentbe jutását valószínűsítik ● **Kiugró volt a panaszok száma** A média egy része nem bírta kivárni a kampánycsend végét ● **Örülnek a magas részvételnek** A pártok a hivatalos eredmények híján óvatosan nyilatkoztak	● *Az előzetes adatok a pártlistán a Fidesz–MDF szövetség vezetését mutatják* **A kutatók utolsó felmérése szerint a második forduló lesz a döntő** ● **Rekordot döntött a részvételi arány** *A legtöbben Budapesten, a legkevesebben Bács-Kiskun megyében adták le voksukat* ● **Már 15 órakor érvényes volt a választás**
2. OLDAL	BELFÖLD ● **MSZP a baloldali összefogásért** *Lendvai tovább is a MIÉP-pel riogat • Kovács szerint terjed a félelem* ● Bizakodó hangulat a Gizella úton ● **A kis pártok is reménykednek** A Munkáspárt, az Új Baloldal és a Centrum még nem mondott le a bejutásról ● **Az emberek nem váltak közömbössé** Politológusok értékelése		A NAP TÉMÁJA: VÁLASZTÁSOK 2002 ● **Izgalmas választás – izgalmas pillanatok** Képek	VÁLASZTÁS ● **Elégedettek a pártok a részvétellel** ● **Igazi tétje volt a voksolásoknak** ● **Több helyen sérült a kampánycsend** *A leggyakrabban szórólapokat terjesztettek*

	a részvételről és az erőviszonyok átalakulásáról			
3. OLDAL	BELFÖLD ● **Deutsch megköszönte a részvételt** *Dávid Ibolya biztos abban, hogy stabil pártpreferencia alakul ki* ● **Csurka István: A Fidesz nyert** ●**Torgyán József még hallgat** ● **Koalíciós győzelem az első fordulóban?** *Kérdéses a MIÉP és az SZDSZ parlamentbe jutása • A kormányfőjelöltek vitáját nagy fölénnyel nyerte Orbán Viktor*	KÜLPOLITIKA – ÁLLÁSPONT ● **Menny és Pokol** ● **Budapestre figyeltek a szomszédok** *Tényszerű tudósítások a román és a szlovák médiában* ● **Külföldi megfigyelők a kisebbségek lakta választókörzetekben**	BELFÖLD–VÁLASZTÁSOK 2002 ● **Közvélemény-kutatók a Fidesz-lista győzelmét jelezték** Csak hárompárti lesz az Országgyűlés?– Nem kedvezett a magas részvételi arány a MIÉP-nek ● **Pártok reagálása urnazárás után az első részeredményekre** ● **Fidesz-győzelmet jósoltak, MIÉP-koalíciótól óvtak** Külföldi értékelések és aggodalmak ● **Ficzere Lajos a kampánycsend megsértéséről** ● **Mádl Ferenc államfő 65 százalék körüli részvételre számított – ennél is magasabb lett**	VÁLASZTÁS ● *Nagy érdeklődés és tudatosság a szavazókörökben* **Két párt a többpártrendszerben?**
4. OLDAL	BELFÖLD ●**Rekordrészvétel a választáson** *Ficzere Lajos szerint a voksolás idején nem voltak komolyabb szabálysértések* ● **Kampánycsend: tucatnyi visszaélés** ● **Durva és etikátlan Népszava-akció** ● Kiskáté a második fordulóra	VÁLASZTÁS ● **Szonda: a Fidesz–MDF vezet** *Az SZDSZ és a MIÉP a parlamentbe jutás határán – Sokan nem válaszoltak a biztosoknak* ● **Egy kis választási matematika** ● **Hárompárti parlament?** *A Gallup, a Medián és a Tárki–Századvég előrejelzése és mandátumbecslése* ● **Csak egyetlen helyen kértek rendőri intézkedést** ● **Haláleset hét szavazókörnél is**	BELFÖLD–VÁLASZTÁSOK 2002 ● Kétórás késéssel, de leadta voksát a miniszterelnök **Orbán: hétmérföldes lépések** ● A kokárdás szavazók villámgyorsan távoztak **Medgyessy: beállt a sorba** ● **Kuncze Gábor: családi körben, semmi felhajtás** ● **Ki mit jósolt az első fordulóra** ● **Kupa: családbarát nap a mai** ● **Szűrös: elmaradt a koccintás** ● **Csurka: futás a balatoni hóesésben** ● **Thürmer: győzelmi mobilüzenet** ● *Akik nélkül nincs választás*	VÁLASZTÁS ● **Példát mutatott az államfő** ● **Alacsony részvétel mellett került a MIÉP a parlamentbe 1998-ban** *A rendszerváltás óta valamennyi választás eredményes lett* ●**Demokráciára érdemes ország** ● **Négy évig együtt haladt a két nagy párt** ● **Halottak a szavazás közben**

5. OLDAL	BELFÖLD ● **Elnökfolyam Tökölig** *Kilométereken át Kuncze Gábor balliberális pártvezető figyeli az autósokat* ● **Csak az időjárás volt viharos Szabolcsban** ● **Zámoly nyugalomra vágyik**	VÁLASZTÁS ● **Mindenki örül a magas részvételi aránynak** *A hivatalos összesítés előrehaladtával fokozatosan csökkent a Fidesz–MDF és az MSZP közti különbség* ○ *Deutsch: Erős a demokrácia* ○ *Csurka: Elég volt a baloldalból* ○ *Kovács: A többség kormányváltást akar* ○ *Gyimóthy: Az FKGP élni fog* ○ *Horn: Az SZDSZ bent lesz a parlamentben* ○ *Demszky: Érvényesült a népfenség elve* ○ *Thürmer: még bizakodom* ○ *Kupa a statisztikai hiba pártján* ○ *Farkas Flórián jobboldali, Teleki László a baloldali győzelemre számít*	BELFÖLD–VÁLASZTÁSOK 2002 ● Dorozsmán névjegyzékbe vették a 17 éve halott apát – Tegnap mindenki jól járt: a Szeged győzött **A csípős hideg meghozta a szavazókedvet** ● **Kedélyes sorban állók Győr-Sopronban** ● **Fejér megyében családi program volt a választás** ● **Baranyában a középkorosztály volt a legaktívabb** ● **A rekorder falu: Szanticska** ● **Sokan szavaztak a Balatonnál**	VÁLASZTÁS ● *Április 21-én már csak azok indulhatnak, akik megszerezték a polgárok 15 százalékának támogatását* **A második forduló dönti el az általános választások végső eredményét**
6. OLDAL		VÁLASZTÁS ● **K. O. a kampánycsend ellen** ● **Kerülték a kényes témákat** *Orbán is, Medgyessy is döntetlenre játszott* ● **Ki nyerte a pénteki vitát?**	BELFÖLD–VÁLASZTÁSOK 2002 ● **Több életet is követelt a szavazási stressz vasárnap** Többnyire a szívük mondta fel a szolgálatot – A mentők szerint a voksolás felfokozott idegállapotot okoz ● **Orbánt nem cserélték le az iváncsai mérkőzésen** Hideget és meleget egyaránt kapott a futballpályán ● **Virrasztással és imával köszöntötték a választást** ● **Félmillió fiatal először választhatott** ● **A Fideszre szavazott a 108 éves Rozi néni** A 104 éves Lidi néni és a 107 éves Józsi bácsi is	

			voksolt, de titok, hogy kire ● **A disszidens voksa**	
7. OLDAL	NÉZŐPONT **„…a dolgot őt magát nézzük…”**(alrovat) ● **Egy szilárd demokrácia** ● **Orbán–Medgyessy-vita: K.O.** *A giccses monológok sorozata lerombolta a „szakpolitikus” mítoszát*	VÁLASZTÁS ● **Izgatott kampány után nyugodt választás** o **Jelölt a szamócásban** o **Balsay és Warvasovszky** o **Kapaszkodó kicsik** o **Az ezüsthajó is szépen csillog**	BELFÖLD-VÁLASZTÁSOK 2002 ● **Az országgyűlési mandátumig vezető út** ● A kormányfőjelöltek vitáján összehangoltan dolgoztak a pártaktivisták ● Marketing Centrum: Orbán Viktor jobb volt ● Bárdos András „moderálta” magát	VÉLEMÉNY ● **Magyarázat** ● **Németh Péter** **Mandátumok: bármi lehet**
8. OLDAL		VÁLASZTÁS ● **Voksrekordok három választásról**		VILÁG ● **Orbán a szélsőjobboldalra kacsingat** *A Le Monde véleménye a magyar választásokról*
9. OLDAL			KÜLFÖLD **Lapjárás** (alrovat) ● *Orbán XIV. Lajos Molière nélkül*	
11 OLDAL			„A HÍR SZENT, A VÉLEMÉNY SZABAD” **MH- álláspont** (alrovat) ● **Türelemjáték** ● **Egy nemzet vagyunk**	

2002. ÁPRILIS 22.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	● **Fej fej melletti végeredmény született** *A második fordulót a Fidesz–MDF választási koalíció nyerte, de nem szerzett parlamenti többséget*	● **Kormányváltó MSZP–SZDSZ többség** *A második fordulóban jobban szerepelt a Fidesz–MDF választási szövetség – Újabb részvételi csúcs*	● **Fidesz–MDF-győzelem, MSZP–SZDSZ-többség** Szoros verseny, 71 százalékos részvétel–Bizonytalan, hogy ki kap kormányalakításra megbízást ● Nincs abszolút többségű győztese a 2002-es parlamenti képviselő-választásnak **A Fidesz–MDF kapta a legtöbb mandátumot** ● **Már az első eredmények után**	● *Rekordrészvétel a második fordulóban – Több helyen megsértették a kampánycsendet* **Szoros verseny után feltehetően MSZP–SZDSZ-koalíció kormányozhat**

			ünnepeltek a Millenáris Parkban	
2. OLDAL	BELFÖLD ● **Bizakodó szocialisták** *Kovács László szerint többségbe kerülhetnek a kormányváltó erők* ● **Az SZDSZ az MSZP nagy sikerétől tartott** ● **Meglepett politológusok** ● **Szoros befutót jósoltak a kutatók** ● **Centrum párt: tét nélküli forduló**		A NAP TÉMÁJA: VÁLASZTÁSOK 2002 ● **Jöttek, láttak, rekordot döntöttek**	VÁLASZTÁS ● **A váltást jelezték előre** *A közvélemény-kutatók szerint MSZP–SZDSZ koalíció lehet* ● **Bíznak a győzelemben a Fidesz-politikusok** ● **Választásokat nyerne az MSZP** ● **Egy hónapig még marad a kormány** ● **Együttműködésre készülnek a szabad demokraták** ● **Rekordrészvétel a második fordulóban**
3. OLDAL	BELFÖLD ● **Történelmi részvételi arány** *Pokorni Zoltán úgy látja, az elmúlt két hétben sokan ismerték fel a döntés tétjét* ● **Április 21.: rekordok választási fordulója** ● **Külföldi lapok a voksolásról** *A tudósítások kiemelik a durva kampányt • A Libération a Fidesz–MDF vereségét várta*	KÜLPOLITIKA – ÁLLÁSPONT ● **A zárótétel értelmezése**	VÁLASZTÁSOK 2002 ● **Ellenzéki győzelmet jósoltak az intézetek** A közvélemény-kutatók közül a Szonda, a Tárki és a Medián vállalkozott a mandátumbecslésre ● **Percről percre** ● **Pártok reagálása az urnazárás után** ● **Mádl otthon felejtette személyi igazolványát** ● **Kampánycsendsértések úton-útonfélen** ● **CNN: személyiségek domináltak a választásokat**	VÁLASZTÁS ● *Egyaránt tetten érhető volt az urnák környékén az állampolgári elégedettség és a szegénység miatti kétségbeesés* **Mindenki fontosnak tartotta magát**
4. OLDAL	BELFÖLD ● **A mandátumszerzésre esélyes jelöltek** ● **Kételkedem abban, hogy szabadon választhattunk** *Gausz András filozófus az emberi befolyásolhatóságról, a*	VÁLASZTÁS ● **Ellentétes pártstratégiák** *Frontálisan támadott a jobboldal – A szocialisták cáfoltak* ● **MSZP: Kormányváltás lesz** *Kovács szerint biztos a*	VÁLASZTÁSOK 2002 ● **Tájékoztató az egyéni választókerületek eredményeiről** A 2002. évi országgyűlési képviselő-választás 2. fordulója–Az élen állók összesítése lapzártánk idején	VÁLASZTÁS ● **Az egyéni választókerületek eredményei**

	sztálinizmus reneszánszáról és a szólamok diktatúrájáról a médiában	*szilárd többség* ● **SZDSZ: béke lesz** *Kuncze a következő kabinet legitimitásáról* ● **Panaszok a kampánycsend megsértése miatt** *Ötszáz bejelentés érkezett a „demokrácia-központhoz”* ● **Fidesz–MDF: a polgári szavazók szorosra zárt sorai** ● *Illés Zoltánt bántalmazták választókerületében*		
5. OLDAL	BELFÖLD ● **Több tucat választási visszaélést regisztráltak** *Tettleg bántalmazták Illés Zoltánt, a Fidesz képviselőjét • Győrben videofelvételt készítettek egy törvénysértő sofőrről*	VÁLASZTÁS ● **Az OVB elmarasztalta az MTV-t** *A szocialisták azonnali távozásra szólították fel a köztelevízió elnökét* ● **Rendkívül szoros verseny** ● **Újabb részvételi rekord a választáson** *Mádl Ferenc otthon felejtette személyi igazolványát* ● **Óvatosak voltak a közvélemény-kutatók**	VÁLASZTÁSOK 2002 ● Pezsgőben fogadtak az MSZP-győzelemre ● Bizakodás és feszültség a Gizella utcában ● Ováció és füttykoncert a Millenárison ● **Törvénysértés nélküli szavazás Győrben** Csendes elszántsággal araszoló sorok a nyugati végeken ● **Aktív nyugalom Baranyában** A jobbos belváros csatája a balos peremkerülettel ● **Botrányt okozott a Hajdú-bihari Napló pénteki száma** ● **Feszültség a szegedi kampányirodákban**	VÁLASZTÁS ● *Csaltak, suttogtak, ütöttek, ragasztottak a két forduló között* **Ököl és pisztoly is bevetve** ● **Kétszer indult szavazni az államfő** ● **Párharcok a második menetben** ● **Kampányoltak a győztesek is** *Mindenütt segítettek párttársaiknak a már parlamentbe jutott képviselők* ● **Külföld: választás „hidegháborús légkörben”**
6. OLDAL		VÁLASZTÁS ● **Aki érvénytelenül szavazott** *Kaposvár: a tét már az önkormányzati választás kimenetele volt?* ● **Letépett plakátok** ●**Videokamerák a faluban** *Tiszaburára mikrobusszal érkeztek* ● **Gyöngyös: hiperérzékeny választók**	VÁLASZTÁSOK 2002 ● **Akik tartanak a volvós, szürke zoknis párttitkároktól** Koncert a demokráciáért–Fidesz-kampányzáró ● **Akik sokan vannak, és akiknek elegük van** Kormányváltó fesztivál–Az MSZP és SZDSZ kampányzárója ● **Hetvenhatan szavaztak a Kozma utcai börtönben**	VÁLASZTÁS ● **Elszánt voksok a fülkékben**

			● **Se kokárda, se Fidelitas** ● Nyolc szavazókörbe hívtak mentőt rosszullét miatt ● Nekik még ma sem kezdődik el a biztos jövő ● **Orbánnak nem kellett győzködnie a 108 éves Rozi nénit**	
7. OLDAL	NÉZŐPONT **„…a dolgot őt magát nézzük…" (alrovat)** ● **Bot a küllők közé** ● **Gondolatok az új plutokráciáról** *Friss milliomosoknak a legjobb védelem az, ha „népközeliek"*	VÁLASZTÁS ● **Pusztapörkölt Gödöllőn** ● **Fő az ebéd!** ● **Bizalmatlan bizottságok** ● Budafok a nyugodt városrész ● **Mozgóurnával az időseknél** ● **A templom és a kocsma között** ●**Kicsempészett szavazólapok?**	VÁLASZTÁSOK 2002 ● **Kampány, majd csend a gangon** ● **Az agressziókutató bízik abban, hogy a lelkekben is helyreáll majd a rend** ● **Egyetlen plakát sem maradt épségben** ● **Ők mondták – lózungmentes szövegek** ● **Ők írták – újságcímek két forduló között** ● **A Jégbüfénél a Fidesz, vele szemben az MSZP**	VÉLEMÉNY ● **A csend hangjai** ● **<u>Zsolt Péter</u> Egy majdnem bejött testcsel** ● **Hisztéria**
8. OLDAL		VÁLASZTÁS ● **Kampány mérgezett légkörben** *Külföldi lapvélemények a második forduló előestéjén* ● **Urnazárás előtt** o *Sipos Balázs: A törésvonal mentén* o *Gombár Csaba: Nem lehet örülni* o *Antalóczy Tímea: Számon fogják kérni* o *Ágh Attila: Abszolút szocialista többség*		
9. OLDAL		VÁLASZTÁS ● **A parlament májusi menetrendje** ● *Hogyan osztják ki az országos listás helyeket?* ● **A negyedik ciklusban**		
11 OLD.		KULTÚRA **Rádió (alrovat)** ● **Kampányrádió**	„A HÍR SZENT, A VÉLEMÉNY SZABAD" **MH- álláspont** (alrovat) ● *Több mint két forduló* ● **Tényleg demokrácia?**	

30 OLDAL	INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM • TELECOMPUTER **● A választások első fordulójáról – értékelés internetes nézőpontból**			

2006. ÁPRILIS 10.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	**● Még többen voltunk. Mégsem elegen** *Néhány tized százalék előnnyel vezet az MSZP a Fidesz előtt. Az SZDSZ átlépte a parlamenti küszöböt*	**● A mostani lehet az első kormány, amelyik ismételhet** Négypárti parlament, egyéniben hatvanöten már az első fordulóban befutók – Kemény lesz a „második menet”	**● MSZP–FIDESZ 43:42 (szalagcím)** **● Négypárti maradt a parlament** *(képen elhelyezett cím, cikk szövege nélkül)* **● Választás 2006** **A választás vesztesei a közvélemény-kutatók** **● SZDSZ 6,28%** **● MDF 5,03 %**	●*Az adatok háromnegyedének feldolgozottsága kormánypárti győzelmet jelzett* **Első forduló: folytassa, koalíció!** **● Sokan szavaztak, de a részvételi arány nem érte el a négy évvel ezelőttit**
2. OLDAL	BELFÖLD **● Derűlátó a kormánykoalíció két pártja** *A Fidesz a magas részvételt hangsúlyozta, az MSZP bízott a győzelemben, az MDF és az SZDSZ a parlamenti küszöb elérését remélte* **● Közvélemény-kutatók: ellentmondó prognózisok** **● Négy választás Magyarországon napról napra**	VÁLASZTÁS 2006 **● Lapzártánk idején a koalíció állt nyerésre** **● A két kicsi sokra mehet** **● Óvatos közvélemény-kutatók**	VÁLASZTÁS 2006 **● 10910 szavazókör, 2414 jelölt, 8,1 millió választó, csaknem 25 ezer pártdelegált** (szalagcím) **● Tizennyolc sérült boríték a külképviseletekről** **● A közvélemény-kutatók ejtették csak ki az MDF-et** **● A Fidesz tömeges választási csalást emlegetett** **● Szavazott lapunk 2003-as díjazottja is**	VÁLASZTÁS ● *A közéletből ismert emberek elmentek voksolni, bár a kampányt minden eddiginél durvábbnak tartják* **A tehetséget kell elismerni, nem azt, ki hová szavaz**
3. OLDAL	BELFÖLD **Választás 2006 országgyűlési választások** (alrovat) o **Nem kötelező a boríték használata a szavazáskor** o **Aláírás hét óra után** o **Elmarasztalt index** **● Alacsonyabb volt a részvétel**	VÁLASZTÁS 2006 **Álláspont** (alrovat) **● Gyanakvó várakozás** **● A választók igazsága** **● OVB: feladvány lett a miniszterelnök** **● Téptek, rongáltak, láncszavaztak?**	VÁLASZTÁS 2006 **● A választási részvételnek a Fideszben és az MSZP-ben is örültek 4–5. oldal** (szalagcím) **● Sólyom László államfő szavazásra buzdított** **● Az OVB egyelőre nem tud választási csalásról** **● Lapvilág**	VÁLASZTÁS ● *Az OVB elnöke, Szigeti Péter szerint, aki szabálytalanságot észlelt, az tegyen beadványt* **Rekord alatt, de magas volt a részvétel** ● *Derűsen fogadták a parlamenti pártok*

	A legtöbben a fővárosban, a legkevesebben Jász-Nagykun-Szolnokban voksoltak **● Égtek a Demokrácia Központ vonalai** **● Giró-Szász András politológus:** **● Fricz Tamás politológus:** **● Lánczi Tamás politológus:**			*a részvételi adatokat és valamennyien bíznak a bejutásban is* **Új kormány alakul, de kérdéses milyen**
4. OLDAL		VÁLASZTÁS 2006 **● Székházakban percről percre** o **MSZP: várjatok, Budapest még hátravan** o **Szabad demokraták: Gábor és Pisti, Pisti** o **Fidesz: az óriáskivetítőre tapadva** o **MDF: pezsgők csak küszöb fölött** o **MIÉP–Jobbik: árva a ház, nincs kacagás**	VÁLASZTÁS 2006 **● Zárt emeletek az MSZP-nél, sajátos Exit poll-értelmezések a Fidesznél** (szalagcím) **● Elégedettek voltak az első fordulós eredménnyel a Köztársaság téren** **● Az MSZP öt választásának vezető ötösei**	VÁLASZTÁS ● *A közvélemény-kutatók nagyobb esélyt adnak a mai kormánypártok győzelmének* **A felmérések szerint még nem dőlt el semmi** **Közszolga** (alrovat) **● Egyensúly** **● Többen rosszul lettek a szavazókörökben** **● Bizakodó parlamenten kívüliek**
5. OLDAL		VÁLASZTÁS 2006 **● 1990–2006: mindössze négyen 60 százalék fölött** **● Nekünk Happy…** **● Tóth József Angyalföld embere** **● Toller-karizma helyben és országosan** **● „Lali király” Debrecenből**	VÁLASZTÁS 2006 **● Üdvrivalgások, tapsviharok és hátlapogatások az SZDSZ-nél és az MDF-nél 6–7. oldal** (szalagcím) **● Nincs elégedetlenség a Fidesznél** **● A Fidesz szereti a választásokon a kiállítótermet** **2 perces interjú** (alrovat) **● Schmitt Pál** A Fidesz alelnöke	VÁLASZTÁS ● *Összesen 386 mandátum sorsáról kell dönteni az országgyűlési választásokon, és tegnap csak egy részük kelt el* **Reménnyel várja a második fordulót a koalíció** ● *Az alacsony részvétel a kis pártoknak kedvez – Elemzők az esélyekről az első közvélemény-kutatási adatok alapján* **Politológusok**

				szerint meghatározó volt a két vita
6. OLDAL		VÁLASZTÁS 2006 ● **Cégfejlődés fideszes „konjunktúrában”** Lendületben egy hajdúszoboszlói piackutató kft. ● **SMS-ek, blogok, viták** ● **Bácsics, az elérhetetlen**	VÁLASZTÁS 2006 ● **Az SZDSZ is túl az ötszázalékos küszöbön, ismét ott lesz a Parlamentben** (szalagcím) ● **A liberálisokon nem múlt: megint a mérleg nyelve lehet az SZDSZ** ● **Tizenhat év után hosszabbíthat Kuncze pártja** **2 perces interjú** (alrovat) Magyar Bálint	VÁLASZTÁS ● *A remek tavaszi időben nyugodt és jó hangulatban voksoltak a választópolgárok országszerte* **Semmi sem biztos a politikában, de szavazni azért kell**
7. OLDAL	NÉZŐPONT **„…a dolgot őt magát nézzük…”** (alrovat) ● **Ítélet előtt** ● **A változások hősei** *A fiatal demokratákat két évtized politikai tapasztalata edzette meg* **Pillanatfelvétel** (alrovat) ● **Boldog jövő**	VÁLASZTÁS 2006 ● **Tanyán és falun** Semmi nem tiltja, hogy autóval egyszerre többen menjenek szavazni ● **Mártélyi tűzeset és egy virágcsokor** ● **Voksért malacot** ● **Most hány szavazat dönt Szerencsen?** ● **Felsőszenterzsébet tizenhat voksa**	VÁLASZTÁS 2006 ● **Munkáspárt, MIÉP–Jobbik, MCF ROMA összefogás, Centrum: Se siker, se düh** (szalagcím) ● **MDF: újra a parlament küszöbén** ● **A rendszerváltó párt a túlélésben reménykedik** **2 perces interjú** (alrovat) ● Hock Zoltán Az MDF elnökhelyettese	VÉLEMÉNY ● *Kéri László* **Vitatható viták után** ● **Furcsa dolgok**
8. OLDAL		VÁLASZTÁS 2006 ● **Hubai László: Rögzült viszonyok** Minél kisebb egy település, annál erősebb a Fidesz, minél nagyobb városról van szó, annál izmosabbak a szocialisták ● **Fordulatos fordulók** ● **Óráról órára** ● **Kampányzaj**	VÁLASZTÁS 2006 ● **A parlamenten kívüli pártok most sem tudták átlépni az ötszázalékos küszöböt** (szalagcím) ● **Thürmer Gyula: az élet nem áll meg, Munkáspárt volt, van és lesz** ● **Se siker, se düh** ● **Csak az egy százalékban reménykednek, és a jövőben bizakodnak**	
9. OLDAL			VÁLASZTÁS 2006 ● **Egyéni választókerületek és a területi listák eredményei 10–13. oldal** (szalagcím) ● **A Tárki kísérletét tegnap felülírta az élet**	

10 OLDAL			VÁLASZTÁS 2006 ● **Mindenhol érvényes volt a szavazás, sok helyen el is dőlt a mandátum sorsa** (szalagcím)	
11 OLDAL			VÁLASZTÁS 2006 ● **Meglepetések nélkül: a nagy nevek többnyire nagy győzelmet arattak** (szalagcím)	
12 OLDAL			VÁLASZTÁS 2006 ● **Dávid Ibolya és Kuncze Gábor is csak a harmadik helyen, mégsem kell keseregniük** (szalagcím)	
13 OLDAL			VÁLASZTÁS 2006 ● **Munkatársunk voksa után száz százalékkal állt az egyik jelölt 14. oldal** (szalagcím)	
14 OLDAL			VÁLASZTÁS 2006 ● **Az első szavazó, választás az árhullám után, árulkodó lábak a függöny alatt** (szalagcím) ● **Hajnali demokrácia** ● **A víz nem vitte el a szavazást**	
15 OLDAL			VÉLEMÉNY&VITA **Álláspont** (alrovat) ● **Nem a kétpártiságra** ● **Tükör, nekünk**	
24 OLDAL			HUSZONNÉGY ÓRA ● **A Duna volt a választóvonal** **A főváros és a keleti megyék többsége az MSZP, a nyugati országrész a Fidesz mellett** (szalagcím) ● **Sokszínű marad a parlament: a Fidesz az MDF-fel, az MSZP az SZDSZ-szel tárgyalna a folytatásról** ● **Már eldőlt körzetek**	

			39:29 **● Még el nem dőlt körzetek** **Az MSZP 56, a Fidesz 50 helyen fordul élről** **● Területi listák versenye** **MSZP: tizenegy megye, Fidesz–KDNP: kilenc** **● Eddig kiosztott mandátumok** **A parlamenti helyeknek több mint a fele elkelt** **● Hányan szavaztak a listákra?** **Egy kisvárosnyi előny az MSZP listáján**	

2006. ÁPRILIS 24.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	**● Tovább kormányozhat a baloldal** Biztos győzelmet aratott az MSZP–SZDSZ-koalíció • Orbán Viktor gratulált Gyurcsány Ferenc sikeréhez	**● Biztos koalíciós győzelem, újrázhat a Gyurcsány-kormány** Orbán Viktor a jobboldal összefogásának szükségességéről, Dávid Ibolya egy új jobboldal kialakításáról beszélt	**● MSZP 190 • FIDESZ 164** **A 110 körzetből 68 a koalícióé, 41 az ellenzéké** **● Választás 2006** **Független győztes nyolc év után** **● SZDSZ** **A liberálisok továbbra is kormányban maradnak** **● MDF** **Ellenzéki szerepre tör Dávid Ibolya pártja** **● Tizenhat év után először a magyarok a kormányzás folytatására szavaztak – nőtt a koalíció többsége**	● *Belehúztak, és győztek - Egyértelművé vált a koalíciós pártok fölénye* **Másodszor is Gyurcsány-kormány**
2. OLDAL	BELFÖLD **● Az MSZP megnyerte a választást** *Orbán Viktor gratulált Gyurcsány Ferencnek a szocialisták győzelméhez* ● Ellenzéki szerepre készül az MDF **● Négy választás Magyarországon napról napra**	VÁLASZTÁS **● A koalíció biztosan nyert** **● „Megcsináltuk! Belehúztunk!”** **●Kényelmes többség, Kovács Pisti elégedett**	VÁLASZTÁS 2006 **● Mind a száztíz egyéni választókerületben érvényes volt a második forduló** (szalagcím) **● Csak május elején derül ki a hivatalos végeredmény** **● Törvényes volt a szavazás második köre**	VÁLASZTÁS **● Az országos listás mandátumok várható megoszlása**
3. OL-	BELFÖLD **● MSZP: közel az abszolút többséghez** *Nem csökkent, hanem*	VÁLASZTÁS **Álláspont** (alrovat) **● Gól** **● Orbán Viktor:**	VÁLASZTÁS 2006 **●A Fidesz az elején még bizakodott, az MSZP mindvégig ünnepelte**	VÁLASZTÁS **● Az egyéni országgyűlési választókerület**

D A L	*növekedett a baloldal támogatottsága a választás első fordulója óta* ● Ezer bejelentés a Demokrácia Központba ● **Feljelentés a „kétcédulázásért”** *Az OVB igazolta a szocialisták eljárását* ● **A baloldal csalással vádolja a Fideszt** ● **Zárva maradnak az urnák** *Bűntett a külföldiek miatt zárolt szavazatok megszámolása*	**Néhány könnycsepp indokoltnak tűnik** Billegő drukkerek és ráncosodó politikusok a Fidesz-központban ● **Rogán szerint bejött a papírforma** ● **„A Fidesz évekkel ezelőtt veszített”**	**magát 4–5. oldal** (szalagcím) ● **Választási hírek** ○ OVB Nem volt törvényes akadály ○ Fidesz Orbán csak nyulat ugratott ○ OVB Törvénysértő agitálás ○ OVB Az MSZP-s „minta” normális ○ Négypárti tévévita Kampányzáró vádaskodás ○ OVB Bántalmazták Loppertet ○ OVB Tettlegesség és pártricsaj ○ OVI 46 ezer máshol szavazó ○ OMSZ Ötször volt riasztás ● **Koalíciós győzelmet jósoltak a közvélemény-kutatók** ● **Külföldön nagy kedvvel szavaztak**	**ek eredményei**
4. O L D A L		VÁLASZTÁS ● **Egy igen – egy nem** Orbán Viktor tatai és ásotthalmi beszéde az Országos Választási Bizottság előtt ● **Kire szavaztunk? Akire kell!** ● **Magabiztos edelényi jelöltek** ● **Orrba vert aktivista, szimpatizáns bíró** ● **Egy pofon és sok minden más** ● **Öcsi jelt adott**	VÁLASZTÁS 2006 ● **Gyorsan szaporodó MSZP-hívek a Köztársaság téren és szellős Fidesz-Központ** (szalagcím) ● **Örömdal és gyors koalícióvíziók** ● **Idén a két forduló között nem ültek a babérjaikon** ● **2 perces interjú** (alrovat) Lendvai Ildikó Az MSZP frakcióvezetője	VÁLASZTÁS ● *Egyértelművé vált a választás újabb fordulójában a koalíciós pártok fölénye* **Másodszorra sem volt kormányváltó hangulat** ● *Több esetben megsértették a választási törvényt az Országos Választási Bizottság szerint* **Pofonok és más jogsértések** ● **Orbán Viktor helyett Eperjes**

				törte meg a csendet
5. OLDAL		VÁLASZTÁS ● **A Fidesz belemenekülhet a mítoszaiba** ● **Kósa Lajosnak MDF-es ellenfele lesz az önkormányzati választáson?**	VÁLASZTÁS 2006 ● **Az SZDSZ megtartotta frakciója nagyságát, az MDF 2002-höz képest összement 6–7. oldal** (szalagcím) ● **Hamar hazaindultak a vesztesek** ● **A két forduló között elakadt a kampány** ● **2 perces interjú** (alrovat) Rogán Antal A Fidesz kampányfőnöke	VÁLASZTÁS ● *Szoros verseny három választókerületben – Voltak, akik titkolóztak, mások elmondták, megerősítették korábbi szavazatukat* **Budaörsön is sokan vélték úgy: muszáj politizálni** ● *Baráth és Rátonyi – soha egy rossz szót se szóltak egymás ellen* **Zuglóban kicsit zúgolódtak** ● *Illés és Kékesi – kettejük küzdelme szintén szoros eredményt ígért* **Terézvárosban is billegett**
6. OLDAL	VITAFÓRUM ● **Köztársaság született harangszavú délben** *Nem voltunk politikai spekulációk rabjai, ahogyan azt sokan politikai elfogultság okán gondolják*	VÁLASZTÁS ● **A nem hivatalos egyéni végeredmények**	VÁLASZTÁS 2006 ● **Az SZDSZ boldog az eredményektől, az MDF-nek tét nélküli volt a második kör** (szalagcím) ● **A liberálisok kivágták a húszat** ● **Az SZDSZ arra készült, hogy rajta múlik a kormányalakítás** ● **2 perces interjú** (alrovat) Fodor Gábor Az SZDSZ ügyvivője	VÁLASZTÁS ● *Politológusok, gazdasági szakemberek és egy pszichológus is véleményt mondott az első eredményekről és a kilátásokról* **Elmérte a Fidesz az érzelmi manipulálás lehetőségeit** ● **Érvényes a második forduló** ● *Vezető külföldi lapok is élénk érdeklődéssel kísérik a választásokat* **Teendők heves kampány után**
7. OL-	NÉZŐPONT **„… a dolgot őt magát nézzük…”**(alrovat) ● **Még egy nehéz év**		VÁLASZTÁS 2006 ● **A szocialisták és a Szabad Demokraták javára billentek a**	VÉLEMÉNY ● **Elnöki törvénysértés**

D A L	● **Akárki nyer, üres a kassza** *Az eladósodás csapdájában vergődik a magyar gazdaság*		**billegő körzetek 8–9. oldal** (szalagcím) ● **Eltűnt az MDF szavazótábora** ● **Az MDF tegnap helyre és befutóra nem, de tétre számíthatott** **2 perces interjú** (alrovat) ● Hock Zoltán Az MDF elnökhelyettese	
8. O L D A L			VÁLASZTÁS 2006 ● **Meglepetések nélkül: MSZP–SZDSZ 67, Fidesz–KDNP 42 és egy független képviselő** (szalagcím)	
9. O L D A L			VÁLASZTÁS 2006 ● **A területi listákon szerzett mandátumok megoszlása most és 2002-ben 10. oldal** (szalagcím)	
10 O L D A L			VÁLASZTÁS 2006 ● **Az idén három megyével többet nyertek meg a szocialisták, mint négy éve** (szalagcím)	
11 O L D A L			VÁLASZTÁS 2006 ● **Riport négy billegő körzetből: Budapest, Kalocsa, Ráckeve és Szeged** (szalagcím) ● **Már a nyáron megkezdődhetnek a reformok Hann Endre szerint**	
12 O L D A L			VÁLASZTÁS 2006 ● **Ráckevén és Szegeden koalíciós győzelem, Budapesten és Kalocsán ellenzéki siker** (szalagcím) ● **Választáscsönd** ● **Nem az árvíz döntött a szegedi körzetben**	
13 O L D A L			VÁLASZTÁS 2006 ● **Le Figaro: Az egészségügy javítása a legfőbb feladat – A világsajtó rólunk 14. oldal** (szalagcím) ● **Észrevétlen választás Kalocsán**	

			● A Moszkva tér a legkisebb közös többszörös	
14 OLDAL			VÁLASZTÁS 2006 **● A Szocialista –Szabad Demokrata koalíció győzelmét jósolta a világsajtó** **● Lapvilág** **● Kormányváltásra lenne szükség, de nem a Fideszre** **● Az egészségügy javítása lesz a legfőbb feladat** **● A koalíciónál van minden ütőkártya**	
15 OLDAL			VÉLEMÉNY&VITA **Álláspont** (alrovat) **● A folytatás győzött** **● Csalódás**	
24 OLDAL			HUSZONNÉGY ÓRA **● Tizenegy körzet vár külföldre** **Egy hét múlva számolják bele a nem hazai voksokat a szoros választókerületekbe** (szalagcím) **● Orbán Viktor az összefogás hiányában látja a Fidesz vereségének fő okát, és készül az ellenzéki munkára** **● Részvételi legek 81/41** **● Rekorder képviselők Kuncze már az egyetlen ötszörös egyéni győztes** **● Nagy csaták, nagy győzelmek** **Szavazatkülönbségek: Több ezer, néhány tucat** **● Merre billentek a billegők?** **Tarolt a kormányoldal, kilencen fordítottak**	

2010. ÁPRILIS 12.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	● **Példátlan kormányzati választási botrány**	● **Botrányt okozott a voksturizmus** Kaotikus állapotok a szavazókörök egy részében–Fidesz, MSZP, Jobbik, LMP a valószínű sorrend	**Az OVB súlyos szakmai hibát vétett** **Egész nap zavarokat okoztak az átszavazások, Szigeti Péterék mégsem reagáltak a helyzetre → 2-3. oldal** (Szalagcím) ● Lapzártakor körvonalazódott a polgári oldal kétharmados többsége, az eredmény hajnalra maradt **Történelmi Fidesz-győzelem** Hatalmas káosz alakult ki estére a választási eljárásról szóló törvény 2007- es, Bajnai- féle módosítása miatt	● *Nem hivatalos állás a voksolás után: Fidesz 54, MSZP 19, Jobbik 16, LMP 7 százalék* **Eredmény helyett hatalmas sorok**
2. OLDAL	VÁLASZTÁS ● **Botrányról beszélnek a pártok** *Valószínűleg négypárti lesz az új parlament • A kiszivárgott eredményeket senki nem kommentálta* ● **MDF: A bizakodó kiesőjelölt** ● **Kétharmad körül mérték a kutatók a Fideszt** ● **Fricz Tamás** ● **Simon János** ● **Ágh Attila**	VÁLASZTÁS ● **Apátia, fölháborodás és zsírosdeszka** ● **Botrány és legitimitás**	BELFÖLD ● Kósa Lajos (Fidesz) lemondásra szólította fel az Országos Választási Iroda és az OVB vezetőit **Alkalmatlan kormány alkalmatlan OVB- je** ● **Ma reggel másik országban ébredtünk**	VÁLASZTÁS ● *A vártnál többen, de a négy évvel ezelőttinél kevesebben szavaztak a rendszerváltás utáni hatodik parlamentre* **Elhúzódott a voksolás, később lesz csak eredmény** ● **Bírálták a pártok a kampánycsend meghosszabbítás át**
3. OLDAL	VÁLASZTÁS ● **Példátlan választási botrány** *Az Országos Választási Bizottság meghosszabbította a kampánycsendet* ● **Nyolcszáz méter két perc alatt** ●**Tömeg, indulat, káosz Pécsett** *„ Minden politikust így szavaztatnék” • A jegyző*	VÁLASZTÁS ● **Káoszba torkollott a voksturizmus** Szekeres: Nem lehet a véletlen műve – Szijjártó: Furcsállom – Karácsony: Vérciki – Somogyi: Világbotrány **Álláspont** (alrovat) ● **Az esély** ● **Szükségtelen állapot**	BELFÖLD ● **Zuglóban a felelősök megnevezését követelték a választók** ● **Síri volt a hangulat a szocialistáknál** ● **Jobbik-várakozás: rock és szendvics** **Álláspont** (alrovat) ● **Jön az igazság**	VÁLASZTÁS ● *Meglehet a Fidesz kétharmada – Az MSZP-nek és az LMP-nek kedvezhet a magas részvétel* **Feltehetően négypárti parlament alakul** ● **Hisztéria alakult ki a**

	próbálta csitítani az embereket ● **Csak részvételi adatok**			**kétharmad körül** ● Két szavazó vesztette életét ● Kizártak egy képviselőt a bizottságból ● A börtönökben 1376-an voksoltak ● Fenyegetés az edelényi körzetben ● Áramszünet okozott gondot ● Elégette volna a szavazólapját (rövid hírek)
4. OLDAL	VÁLASZTÁS Képek	VÁLASZTÁS ● **Szentendrén szemétmentes választást akartak** ● **Karsai csatái a dinnyeföldeken** ● Baktalórántháza: döntés után fellebbezés ● Halál a szavazófülkében		VÁLASZTÁS ● *„Megijedtem, amikor a rádióban hallottam, hogy a csendőrségről beszélnek” – „Ami a parlamentben zajlott, rossz emlék”* **Sokan kiöltöztek a voksolás tiszteletére**
5. OLDAL		VÁLASZTÁS ● **Az asszony döntött, kire szavaznak** *Vélemények az edelényi Finke-telepi iskola szavazóköréből* ● Földmérők okoztak a napokban pánikot Kislétán ● Kizárták a szavazatszámlálók közül		VÁLASZTÁS ● **A hatodik szabad választás képei**
6. OLDAL				VÁLASZTÁS ● *A magasabb részvétel az MSZP-nek és a kisebb pártoknak, így az LMP-nek és az MDF-nek kedvezhet* **Idén is többen szavaztak a vártnál** ● **Részvételi arány a választásokon**

				megyei bontásban, százalékban (17.30 órakor)
7. OLDAL	NÉZŐPONT ● **Győzelem, mámor nélkül** *Elküldtük végre a kormányzásképtelen kormányt* **„…a dolgot őt magát nézzük…”**(alrovat) ● **Kezdjük újra!**			VÉLEMÉNY ● **Bűnben fogantan?** ● **Rákosi elvtárs kis Kubatovjai** ● **A látnok hatalma**
13 OLDAL			VÉLEMÉNY&VITA A HÍR SZENT A VÉLEMÉNY SZABAD ● **A győzelem óráiban**	
14 OLDAL			VÉLEMÉNY&VITA ● **Vége** ● **Mielőtt…** ● **A szépség álarca**	
18 OLDAL		KULTÚRA ●**Kampánycsendes politikai szatíra**		

2010. ÁPRILIS 26.				
	MAGYAR NEMZET	**NÉPSZABADSÁG**	**MAGYAR HÍRLAP**	**NÉPSZAVA**
CÍMLAP	● **Kétharmad**	● **Kétharmados Fidesz-győzelem** Két kivétellel mindenütt jobboldali jelölt nyert – Az államfő a lehető legkorábbra hívja össze az új parlamentet ● **Lemondott az MSZP elnöke és a teljes elnökség is felajánlotta lemondását**	**Óriási bukás, Lendvaiék lemondtak** **Az MSZP-elnökség bedobta a törülközőt, pártkongresszus lesz, de ígérik: értünk dolgoznak majd 2. oldal** (szalagcím) ● **Forradalom a szavazófülkében – Kétharmados többséggel kormányozhat Orbán Viktor** **A Fidesz világraszóló győzelme**	● *Orbán Viktor szerint új rendszer született – Lemondott az MSZP elnöke, kongresszusra készülnek* **Kényelmes kétharmad a Fidesznek**

2. OLDAL	VÁLASZTÁS ● **Orbán Viktor: A csúcstámadás sikerült** *A magyar emberek érdeke az első, és mindennek a mércéje a nemzeti együttműködés lesz* ● **A szocialisták bűnbakja az LMP lett** *Lemondott Lendvai Ildikó pártelnök és az elnökség • Elvárják az egyeztetést nemzeti sorskérdésekben* ● **A Jobbik azt ígéri, nem fognak változni** *Sikerként könyvelték el a csaknem ötven parlamenti mandátumukat* ● **Az LMP nem lepődött meg az eredményen**	MAGYARORSZÁG ● **Kétharmaddal kormányozhat a Fidesz** ● „Meglepetést okozunk!” ● **Lendvai Ildikó lemond, az elnökség felajánlja lemondását** ● **Orbán Viktor: Sikerült a csúcstámadás**	BELFÖLD ● **Elsöprő győzelem, a nemzeti egység élén: Fidesz–KDNP** ● A nagy bukás: a szocialista vezérkar utolsó órái **Távozik Lendvai és az elnökség** ● **Sólyom László: Példátlanul erős felhatalmazás** ● **Vona: Hatalmas meglepetést fogunk okozni**	VÁLASZTÁS ● *Érdektelenség kísérte a második fordulót – Sólyom László: az ország érdeke, hogy az új kormány mielőbb munkához lásson* **Erős felhatalmazás jutott a győztesnek** ● **Virág Rudolf: jól működött a tájékoztatás** ● **Orbán Viktor szerint Magyarországon új rendszer alakult a választással** ● Elégedett a Jobbik ● Visszafogott negyedik
3. OLDAL	VÁLASZTÁS ● **Történelmi győzelem** *A Fidesz–KDNP megszerezte a parlamenti mandátumok kétharmadát* ● **Szabotálták Csepelen a szavazást** ● **Angyalföld nem változtatott** ● **Beváltak Szanyi kampánypraktikái** ● **Molnár Oszkár győzött Edelényben** ● **Ágh Attila politológus:** ● **Szomszéd Orsolya politológus:** **Boros Bánk Levente politológus:**	MAGYARORSZÁG ● **Nem állítjuk kényszerpályára a szocialista pártot** Mesterházy Attila az MSZP jövőjéről és feladatairól ● **Mamma Mia! – hiszen megvan a kétharmad!** **Álláspont** (alrovat) ● **2/3**	BELFÖLD **Álláspont** (alrovat) ● **Vége**	VÁLASZTÁS ● *Az MSZP-t bénítja az utódlási harc, a Jobbik lehet a kormánypárt legmarkánsabb bírálója* **Felelősség és lehetőség a Fidesz kezében** ● Kora nyári kongresszusra készül az MSZP
4. OLDAL	VÁLASZTÁS ● **Két párt, húsz év a parlamentben** o *SZDSZ: antikommunistáról MSZP-szövetséges* o *MDF: nemzeti konzervatívból*	MAGYARORSZÁG ● **Merre tovább, MSZP?** Baloldali gyűjtőpártról beszélnek a meghatározó szocialista politikusok ● **Fejcserés kampánystáb: Gyurkovics megy,**	BELFÖLD ● **Lakiteleken előkészültek a nemzetvédő műtétekre**	VÁLASZTÁS ● *Egy nagy párt helyi aktivistája megkérte őket, jelentkezzenek át Budapestre – Azt is megmondta, kire adják a*

	neoliberális	**Szigetvári marad?** **● Tájkép csata után: lázadnak a Tiborcok**		*voksukat* **Többet nem mondanak, nem akarnak bajt maguknak**
5. OLDAL		MAGYARORSZÁG **● Bérmálás vetélkedett a voksolással Csongrád megyében** **● Csata Edelényben csalódásokkal, ígéretekkel**		VÁLASZTÁS **● Az új Országgyűlés várható összetétele**
6. OLDAL	VÉLEMÉNY **● Elmélkedés múltról és jövőről** **● Letámadás a stúdióban**			VÁLASZTÁS **●A második forduló eredményei a nyitva maradt 57 egyéni választó-kerületben**
7. OLDAL	NÉZŐPONT **„…a dolgot őt magát nézzük…”**(alrovat) **● Iránytű** **● Túlélési gyakorlat**			VÉLEMÉNY **● Számháború** **● Az egészen kívül** **● A szolgálat végén**
13 OLDAL			VÉLEMÉNY&VITA A HÍR SZENT, A VÉLEMÉNY SZABAD **● Itt az idő**	
14 OLDAL		VÉLEMÉNY **● Beteges adatgyűjtés**	VÉLEMÉNY&VITA **● Számvetés** **● Vörös balról át** **● Főleg most**	

10.14750/ME.2015.012

A disszertáció témakörében megjelent publikációk

KÖKÉNYESI Nikoletta, *A közéleti beszéd újabb műfaja, az évértékelő beszéd és annak sajtóbeli tükröződése*, Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle: társadalomtudomány, irodalom, művészet: a megye önkormányzatának folyóirata, Nyíregyháza, 2014/1, 62–73.

KÖKÉNYESI Nikoletta, *Sajtónyelvi szövegek értelmezési lehetőségei = Versében él*, szerk. Dr. KECSKEMÉTI Gábor, Dr. GRÉCZI ZSOLDOS Enikő, Miskolc, Bíbor Kiadó, 2011, 214–221.

KÖKÉNYESI Nikoletta, *Kvantitatív módszerek alkalmazhatósága sajtónyelvi szövegek stilisztikai elemzésében*, Nyr., 2011/1, 48–64.

KÖKÉNYESI Nikoletta, *Filológiai és szövegstilisztikai eljárások a sajtónyelv retorikájának vizsgálatában =Doktoranduszok Fóruma Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa 2010. november 10.*, szerk. CSÓTAINÉ DR. BÁRCZY Klára, FEKETÉNÉ PÁL Enikő, Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, 2011, 45–53.

KÖKÉNYESI Nikoletta, *Internetes sajtó – hagyományos sajtó*, Édes Anyanyelvünk, 2011/1, 8.

KÖKÉNYESI Nikoletta, *Textológiai szempontok a napisajtó nyelvhasználatának kutatásában = Tehetséggondozó Műhely Füzetek I.*, szerk. KEGYESNÉ Dr. SZEKERES Erika, FEKETE Sándor, Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar Tudományos Diákköri Tanács, 2010, 125−129.

KÖKÉNYESI Nikoletta, *Beszédes újságcímek*, Édes Anyanyelvünk, 2010/2, 10.

KÖKÉNYESI Nikoletta, *Sajtónyelvi korpusz kvantitatív vizsgálatának médiaelméleti háttere =Doktoranduszok Fóruma Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa 2009. november 5.*, szerk. SZŐKE Kornélia, Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, 2010, 49–52.

KÖKÉNYESI Nikoletta, *Kvantitatív módszerek alkalmazhatósága sajtónyelvi szövegek stilisztikai elemzésében = Doktoranduszok Fóruma Bölcsészettudományi Kar szekciókiadványa 2008. november 13.*, szerk. SZŐKE Kornélia, Miskolc, Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, 2009, 15–18.

KÖKÉNYESI Nikoletta, *Ne „vekzáljuk” az olvasót!*, Édes Anyanyelvünk, 2009/5, 12.

10.14750/ME.2015.012

Összefoglaló

Kutatásom tárgya a sajtóműfajok stilisztikai és retorikai változásainak vizsgálata 2000 és 2011 között. A disszertáció célja az volt, hogy rávilágítson arra, hogy a sajtó mely elemekkel retorizál, hangsúlyoz és alkotja meg a kiválasztott időintervallumban szereplő jelentős események „valóságát". Ezt a célt a 2000 és 2011 között az országgyűlési választások alkalmával megjelent sajtóműfajok és az évértékelő politikai beszédek tudósításainak vizsgálatával kívántam bemutatni.

A rendszerváltás utáni politikai beszédeket és a sajtószövegeket retorikai, stilisztikai, nyelvészeti módszerek mellett, textológiai szempontból elemeztem. Fontosnak tartottam a sajtó vizuális elemeinek retorikai elemzését is. A téma sokszínűsége és sokféle értelmezhetősége miatt szükség volt egy olyan objektív módszerre is, amely az alaphipotéziseket nemcsak empirikus módon bizonyította. Ez az eljárás a stilisztikai statisztika. Dolgozatomban olyan szövegelemző vizsgálati módszereket alkalmaztam, amelyek a szövegtípusok különbözősége miatt azonos elvek mentén mindegyikre használhatók és megőrizték a vizsgálat objektivitását.

A vizsgálat eredményének ismertetése előtt azonban elengedhetetlen volt, hogy bemutassam a hazánkban kialakult információs társadalmat, melyben a sajtó is működik. Arra is ki kellett térnem, hogy a korpuszt képező szövegek milyen társadalmi változások után születtek. Összefoglaltam a magyarországi politikai és állami berendezkedés legfontosabb jellemzőit.

A disszertáció első nagyobb egységében arra kerestem a választ, hogy a napilapok milyen mértékben foglalkoznak bizonyos eseményekkel. E vizsgálatban a rendszerváltás óta lezajlott hat országgyűlési választás két fordulójával foglalkozó napilapok számait elemeztem a tartalomelemzés módszerével. A választással kapcsolatos írások címeit, alcímeit, tipográfiai megjelenítését vizsgáltam meg. A hat országgyűlési választás alkalmával megjelent újságok vizsgálatával a napilapok szerkezetét érintő változások is kimutathatóvá váltak. A napilapok teljes átvizsgálása lehetőséget teremtett arra is, hogy az újságok napirend-meghatározásának módszerét is megismerhettük.

A disszertáció második nagyobb egysége tartalmazza a 2003-ban, a 2005-ben és a 2010-ben elhangzott jobb- és baloldali politikai évértékelő beszédek, valamint az ezekről beszámoló tudósítások retorikai-stilisztikai elemzését. A beszédek sajtómegjelenéseinek vizsgálatában mind a négy országos napilap írásait elemeztem és összehasonlítottam. A

retorikai elemzés során elsőként a beszédek és a sajtószövegek felépítését szerkezetét vizsgáltam meg. Az analízis során kirajzolódott a beszédek és sajtóírások felépítése és az érvrendszere. A sajtószövegek kisebb terjedelme miatt az érvelési rendszerük is más mint az évértékelő beszédeké. Ugyan nyomon követhettük a különböző érvek jelenlétét az egyes cikkekben, de ezek nem olyan szinten kerülnek kifejtésre, mint a szónoki beszédekben. Ezek után következhetett az elokúció megvalósulásának részletes elemezése a beszédekben és a sajtószövegekben. A stilisztikai vizsgálat során figyelni kellett a nyelvi normák, a szabatos fogalmazás, a kellő szóhasználat megvalósulására. A stilisztikai és nyelvi megformálás mellett azt is vizsgáltam, hogy a retorikai eszközök segítségével hogyan érhető el a meggyőzés. A textológiai szempontú vizsgálatot az online sajtó megjelenése tette kötelezővé. Azt vizsgáltam, hogy a négy országos napilap nyomtatott cikkei és azok online változatai szövegtestükben milyen egyezést vagy eltérést mutatnak. Az analízis elvégzése választ adott arra, hogy az információs társadalom embere az online tájékozódás során milyen szerkesztettségű szövegeket olvas, és ez milyen mértékben irányítja a véleményét.

A kiválasztott korpuszon elvégzett vizsgálat után képet kaphattunk egyrészt a mai közélet sajátosságairól egy új műfaj tükrében, másrészt pedig az évértékelő beszédekről beszámoló sajtóműfajokról is. Mindkét korpusz esetében rögzítettem a retorikai szerkezeti egységeket és az alkalmazott retorikai-stilisztikai eszköztárat is. Meghatározhatóvá vált az egyes szónokokra és a politikai oldalakra jellemző retorikai-stilisztikai eszközök használata, és ebben bizonyos egyezések is megmutatkoztak. Beigazolódott a modern kori szövegek retorikai hagyomány szerinti felépítése és az is, hogy mely elemek azok, melyek átalakult alakban vannak jelen. A textológiai vizsgálat eredményei megmutatták azt, hogy a modern kor embere milyen állapotú és minőségű szövegekből tájékozódik. A sajtóműfajok tipográfiai változásai a sajtó rovatvizsgálatával váltak dokumentálhatóvá. A több évet átfogó vizsgálat bemutatta a négy országos napilap formájában és szerkesztésében bekövetkezett változásokat is. A változás iránya alátámasztja a tabloidizáció meglétét. A vizsgálatok eredményei rögzítették, hogy a sajtó a hírek és a sajtófotók szelekciójával csak a valóság egy-egy elemét jeleníti meg. A sajtóírások újságoldalon elfoglalt pozíciója, a lénia- és a képhasználat is arra utal, hogy a napilapok a saját álláspontjuk szerint emelik ki, vagy nyomják el a különböző információkat. A kvantitatív vizsgálat eredményei igazolták az elemzés során nyert megállapításokat. Disszertációmban igyekeztem a lehető legsokoldalúbb vizsgálatot elkészíteni, hogy minél szemléletesebben lehessen bemutatni a vizsgált időszakban a korpusz jelenségeit és azok

változásait. Arra törekedtem, hogy értekezésem többféle módszer alkalmazásával több oldalról is alátámassza a politikai sajtó jellegére vonatkozó megállapításokat.

10.14750/ME.2015.012

Summary

The subject of my study is the examination of the stylistic and rhetorical changes of journalistic genres between 2000 and 2011. The dissertation is aimed at revealing the elements the press uses to rhetorize, emphasize and create the "reality" of the significant events within the selected time span. I wanted to achieve this target by examining the journalistic genres connected to the parliamentary elections and the reports on the annual political evaluation speeches between 2000 and 2011. I analyzed the political and journalistic texts issued after the regime change from a textological point of view in addition to rhetorical, stylistic and linguistic methods. Besides this, I considered it important to analyze the visual information provided by the press from a rhetorical aspect. Due to the diversity and the manifold interpretability of the topic, an objective method was also needed, by which the basic hypotheses could be proved not only in an empirical way. This method is the stylistic statistics. In my paper I used examination methods of text analysis that can be applied to all text types along the same principles despite their diversity and special characteristics, and that best fit the corpus and retain the objectivity of the examination.

Before revealing the result of the examination, however, it was essential to describe the information society developed in our country, in which the press operates. I also had to touch upon the social changes that had taken place before the texts of the corpus were written. I summarized the most important characteristics of the political and state structure of Hungary. In the first major unit of the dissertation I examined to what extent daily newspapers deal with certain events. In this survey I analyzed the issues of daily newspapers dealing with both rounds of the six parliamentary elections following the regime change by the method of contents analysis. I examined the titles, subtitles and typographical display of the articles written about the elections. Through the analysis of the newspapers issued during the elections, the changes in the structure of daily newspapers became also detectable. A thorough survey of the daily papers made it also possible to get an insight into the way of agenda setting of newspapers.

The second major unit of the dissertation contains the rhetorical-stylistic analysis of the right- and left-wing annual political evaluation speeches from 2003, 2005 and 2010 and the reports on them. Within the examination of the journalistic appearance of the speeches, I analyzed and compared the writings of all four national daily papers. In the course of the

rhetorical analysis I examined the structure of the speeches and the journalistic texts first. During the analysis, the logical build-up and the technique of argumentation unfolded. The system of argumentation was also altered because of the smaller extent of journalistic texts. Although the presence of various arguments could be traced in the articles, they were not explicated at the same level as in rhetorical speeches. This could be followed by a detailed analysis of how elocution is carried out in the speeches and the journalistic texts. During the stylistic analysis, the implementation of language norms, accurate formulation and the adequate use of words had to be observed, as well. In addition to the stylistic and linguistic formulation, I also examined how conviction can be achieved by using rhetorical devices. The examination from a textological point of view became necessary because of the emergence of on-line press. I examined the correspondences and differences in the corpora of the printed articles of the four national daily papers and their on-line versions. Carrying out the survey gave an answer to the question, how the texts are structured that members of the information society read on-line for information, and to what extent it influences their opinion.

By examining the selected corpus, the characteristics of current public life could be demonstrated through a new genre, and one could also get an image of the journalistic genres reporting on the annual evaluation speeches. With the help of the selected corpus I defined the units of rhetorical structure and the applied rhetorical-stylistic set of tools, as well. The use of rhetorical-stylistic devices characteristic of certain speakers and political sides could be identified, and it also showed some correspondence. It could be demonstrated that the texts of our age are structured according to the rhetorical tradition and which of the elements are present in an altered form. Based on the results of the textological survey, the condition and quality of the texts could be determined from which readers of the modern age get informed. Analyzing the newspaper columns the typographical changes of journalistic genres could be documented. The survey covering several years also represents the changes that have taken place in the appearance and edition of the four examined national daily newspapers. The tendency of changes confirms the presence of tabloidization. The results of the study have proved that by the selection of news and the choice of press photos, the press represents only certain elements of reality. The placement of journalistic texts on the pages, as well as the usage of rule and pictures also shows that the daily papers emphasize or suppress various statements according to their views. The data derived from the qualitative analysis confirmed the statements gained during the survey. In my dissertation I endeavored to carry out a multifaceted research to

present the phenomena and the changes of the corpus within the examined time span as vividly as possible. It was my intention to prove the statements about the character of the political press from various aspects using a variety of methods.